

رای دیوان

مهلا عهد بدوله حمان بارامی شاره زوری

مه سعو ود مه مدد

پشه ک بز نو سیوه

مه مدد مهلا که ویم

پیدا چونه وه

د. عوسماں دهشتی - غیسماعیل راجھ
ساغیان کردونه وه و ناماده یان کرد ووه

دیوانی راجی

(ملا عهبدوره حمانی ملا نبیراهیمی کوری ملا مهدی محمدی
بارامی شارهزوری)

مەسعود مەممەد

پیشەگی بۆ نووسیوه

مەممەدی ملا کەریم

پییداچوتەوە

د. عوسمان دەشتی
ئىسماعىل راجى
ساغىيان كردۇتەوە هو ئامادەيان كردۇوە

لەسەر نەركى زانكۈزى كۆيىھ لە چاپ دراوە

دیوانی راجی

- ❖ ساگردنوو ناماوه گردنی: د. عوسان دهشتی و نیسماعیل راجی
- ❖ بایعث: شیر
- ❖ پیتچی و همله جنی: نیسماعیل راجی
- ❖ نهخنه سازی بهرگ: محمد مهد زاده
- ❖ نهخنه سازی ناووه: خالیل هیدایت مام شیخ
- ❖ تیراز: (۱۰۰) دانه
- ❖ شوتی چاب: چایخانه روزبهان / هولندر
- ❖ له بدینوه بمراوه قشی کنیخانه گشته کان زماره سپاردنی (۶۴) سالی (۲۰۱۱) ی پنراوه.

دیوانی راجی

سره‌تاپه‌ک

بو چاپی دیوانی راجی

نهو سمرده‌م و بقزگاره که (راجی) شاعیر تبیدا بینگیشتوووه نیتکیشتووه، سمردمیکی پر له جموحولو و گوبنکاری بوده. نیوان هردوو جمنگی ججهانی و به دروستیش سالانی نیوانی ۱۹۰ - ۱۹۵ له سمدی ربردوودا شوینه‌واریکی دیاری له بواری نهدصب و پوناکیکیو، بعکتیش بعصر زیان و نیزه‌وی کورستان و کوردواریدا بمحن هیشتووه. لمو نیومدا پینکی شارستانی کوبه له لایمنی بروپیدانی زانست و زانیاری و گاشمندنی شیعرو نهدبیاتی کوردی و دواتریش نمشوندی خمباتی نیشتمانیمه‌و، دیارو روون و ناشکاریه.

راجی لم کش و همویمدا چاوی کردتنموده. له نامیزی مدرصه ناینبیه نیو بمهره‌کانی نهو شارضا پیتکیشتووه. له زیر سینبرو دهواری هوتابخانه نهدبیبه به پیت و برشتمکه؛ نال و سالم و کوردی و حاجی قاردا نمشوندی کردنووه، که جهندین زانو نهدیب و شاعیری مهزنی له وتنی، کمیفی حوانپیش و ملا عبیدوللای جهله و نختنمرو ملای گومروه قاصیبو عاصو و خادیم و ناه و دلامرو عمونی و سامن عمودان و دللارو دلزاری ... پینکیاندورو.

نويکردنموده شیعرو نهدبیاتی کوردی لهو نانوستاده له بزاوت و جموحولدا بود، بؤیه راجی لمکمل نهومشنا که له زینر دهواری نهدبی کلاسیکی - عمر وروزی بینشاندا بمهره‌رد ببورو، وطنی به ناومره‌کنکی نهدبی. کومه‌لاییتی رهخنگرانه نیونه هاتونه هاتونه معیدانو بمهره‌و هونمره‌کمک بزاوه. همر بؤیشه دهیبین که نواخن ز و زمان و فهره‌منگ و تیکمیشتنتیکی حیاواز له پینشان، تاذیویتی ههموو تیکست و بعده‌همه شیعری‌مکانی جنیوه. واتا نمو له بعکو فزرم و پوخاریکی کوندا شتی تازو نوی داهینه‌واه.

راجی لمکمل نهومدا که زیان و بقزگاریکی سمخن گوزه‌ران‌دووه به لام مرؤفتیکس بمهره‌وو بعده‌همند ببوده، جگه له زمانی کوردی و شیوه‌زاره خومانی‌مکانی، سوزانی و کرمانچی و گوزانی، بعصر هر سن زمانه روزه‌لایتیه نمسراوه‌مکانی (عفره‌ی و فارسی و تورکی) دا زال ببوده. شازه‌زایی و نلشناب لمکمل زانست و نهدبیاتی نهه زمانانشدا همیووه نهنجا به همر جوار زمان شیعرو بعده‌همه داهینه‌واه. سمرالمیبری دیوانمکه نیشانمیکی بعکه نهوسیته بو راھدی تونانو بلیمعنی نهه مرؤفة له بواره‌کانی زانست و زانیاریدا، نهنجا ج زانیاری نایبینی بوویینت، یا زانستمکانی هاوجمرخ یا له میبانی زانست شیعرو نهدبیاتنا بوویینت. و انعن شاعیر لاسایی کمره‌وو شوینبین هنگری نهدیب و شاعیرانی بیشنه خوی بوویینت، بهکو نهه مرؤفتیکی داهینه‌ر بوومه ناومرۆکی بیرو بارستایی دیوان و شیعرو بعده‌هممکانی بینمان دهئن که راجی خاوه‌نی جیهانیبینی کراساییتی و تایبەتمەندی شیعری خوی ببوده. رلسته له زور شوینی دیوانمکه راجی

دیوانی راجی

دا نموده بهدی بحکریت که نمو له زیر رقشانی ناویننه شاعیرانی و مکو: جزیری، نال، سالم، کوردی، حاجی، شیخ رضا، حمریق، حمیدی، بینخود، نصیری و تمنانمت عمل بمردمشان شاعیری میلی هاوچر خیشی شیعرو و برهمه مکانی خوی هوزن بیت و مودو سیپرو و تامانی نهونی بمسروهه دیاربیت، به لام لممشتا و مکو داهنینه زنک هەلسوكھوتی کرد و ووگو کەشن و هموا و جیهان بینی تایبەت خوی، له شیعرو هۆنراو مکانیدا رەنگ داومتووه.

ئەنجا ئەنگەر بمانویت لایمک له هۆنر مکانی شیعری لە دیوانی شاعیر دا بکەینمۇو و كەمەنگ و تووپىزی لە سەر بکەن، نموا له زۇر رووچوو دەشىن شېیکارى بۇ بکریت، بۇ نمۇونە له بارى ناومەرۆلک و مەبىستەنگانی شیعر بیمەد، دیوان راجی دەولەمەندۇ نالۇ والا، له بوارەگانى و مەسفو شیعرى دەللارى و كۆمەلایعىش و نىشانى و نايىش و لۆنەنەمۇو ستابىش و داشۋىزىنەمە، بەرھەمى بېنېزى هۆنۈپەتەمۇو سەرلىھىرى بیوانەنگى بىن زانۇزى تۇوه.

له بارى فۇرمۇ و روخسارى شیعرىش لەم دەرفەتە كورىتمە، دەشىن له چەند رووبىتىمە هەلۆستە لە سەر بکىن:

- لەبارى كىشى و نازاچەدە، راجى له بىشى ھەرە زۇرى شیعر مکانىدا بېرىمۇي له كىشىش
عمروزى كرد و وو قابىھە كىشە باوهەگانى، ھەزەج و رەمەل و رەھىمۇز و سەرىع و مۇتقاپارىسى
بەكارەتىناوە.

له بىشىكى هۆنراو مکانىشىدا ئازىر لە كىشى خۇمالى كوردى داومەنەمۇو قابىھە كىشەكەن (۸)
برىگەسى و ۱۰ بىرگەسى و لا بىرگەسى) بەكارەتىناوە.

- لە رووی سەرەوای شیعر بیمەد شاعیر بە گۆنۈرە نىزامى عەرروز لە زۇرىبەي بار جەمۇ
غۇزەل و قەسىچەگانىدا بېرىمۇي له يەكتىنى سەرەوا كەرددوو زۇرىبەي دەنگە سەرەواكەنی ئالاقۇپىنى
كوردى له هۆنراو مکانىدا بەكارەتىناوە. ئەنجا سەرەوای ھەممەرەنگ و لەمانشىدا سەرەوای مەسىنەوى و
تەشتىر و ھۆنر مکانى تىرى سەرەوای له شیعر مکانىدا بەكارەتىناوە. تەنانەت راجى له مەيدانى
ھۆنر مکانى (سەرۋادارى و كەرتىكىن دەن سەرەوای ناومەندا)، نەمۇنە ھۆنر وەرەو و مەستاو دەست
دەنگىز و خۇش ئازاچ بىووه، كە له شیعرو دیوانى كەم شاعیرى كورد دا نەم و جۆرە ھۆنردى و
بەھىرە و سەركەت توپىسى و مەستاپىدا دەبىزىت، ئەنجا لېرەداو بۇ سەملەنلىنى نەم بوجۇونە تىكا
نمۇيىھە ناوريتىك لە تىكىستە لېرىكەنلى لابېرە (۳۶۲.۳۳۸.۲۲۲.۲۸۵.۲۴۸.۲۲۲) ئى نەم دیوانە
بىنەنمەدە.

دیارە لېرەدا لەم كەم دەرفەتىبىمدا ماوهى نەمەمان نابىت كە نەمۇنە شیعرى ھەممۇ نەم
بەھەرەو ھۆنر لە شاعیر روون بکەینمۇو، چونكى نەم كارە بېنويىستى بە نەھەنس درىزى و
ليكۆلەنەمۇو ھەلۆستە لە سەر كەرنى تايىمەت ھېمە.

ویان راجی

- همراه به بواری رو خسارت شیعر بیمه و راجی ناواری له همم و جوڑو پشمکانی هونه رهکانی روونبیزی و مکو، (روونبیزی و جوانکاری و واتاناسی) دوسته همراه له رازانشنهوه شیعر رهکانی سودو و بعهده لی و مرگرتوون.

- نمنجا وتنهی شیعری به جوڑه کانی کون و تازه بیمه و رایه ای تانوبوی زوریک له هونراوهکانی نه خشنادووه. لمواشمهه قالبه شیعر بیمه کانی و مکو (غمزمل و قسمیده مو لمممعه و چوارین و پینخیز و پینج خسته کی و تعریج و تعریف بعنده...) فورم باوو بیلاؤی هونراوهکانی پنک دهیهند.

- هونه ریکی دیکه ناوازه له فورم ناومروکی شیعری راجی نمهیه که ناواری له (بعدن و بعیت و باوی) کوردمواری دوسته هم. که بشیکه له هونه ری شیعری دستانی کوردی، که به زمانیکی ساده لمسر پنمهای کیش خوئانی فولکلوری و سروای رنگتاور عنگله دهمه زنیه هم. نمنجا ناومروکه که لای راجی دلنشی و کومه لای میتیه، نه شیعر هونینه و میشی لمسر شنیه بعیت و باوی فولکلوری، به هونه ریکی دیکه بؤ راجی نه زمار دکریت که تینیدا خمیال ناسک و زمان باراوو سمرگمتوو بوروه.

چیزکی نه دیوانه:

که بعوردی له زینتامه بسمرهاتی شاعیره و رامینین تا نهندزایمیک تن دمگهین که زیانیکی جهند پر له ناسوژ و رضع و دردی بعصر بردووه. له بدانه بیروندا مرؤفتیک جهند به هیممهت و بلیمحت و زیان دوسته بعوره بوروه. زور جاران دهگوتیت زیان و بسمرهاتی مرؤفس کورد، رهگانه همراهی میزووی و سیلس میالمتمکه ده خوبیت!، نمنجا چیزک و سربورده بیوونی راجیش ناونته ته تو او بالاونی زیانی خاونه که بوروه. نه که هیشتا له هر هرچی ته من و زیاندا بوروه، له ریکه نزیکایتی و دوستایه تیمیک که لنهگه ماموستا گیوی موکرایندا بیویهنه، نیازی واپووه له کوتای پنجاگانی سدهی رلبردووه، شیعر و هونراوهکانی له بمرگی دیوانیکدا به چاپ گکیمیتیه، هر بؤ نهوم بعسته کورتیمکی پینشکی و چمکیکی زیان نامه که بؤ دیوانه که، به قله افسی خوی نووسیوه همراه ناما دکردووه که نیمه لیردا و مکو نه منه تیک که نیو سمهه بهر له نیستا نووسرا و قطمه و مکو خوی هینتا و مانه تهه. بدلام دیاره که بوزگار لمهکلیندا یار نمیبووه بؤی هملنسووراوه نه خواسته بینته دی.

له سالانی (۷۰) داو دوا بسدوای کوچی دویس شاعیر، دیسان رهشنوویسی دیوان و دستختمتکانی لصیر دهست رووناکیرانی کوردا بوروه له جاوه روانی ده رفته تیک و هیممه تیک تاوهکو نه نیازه بینته دی، بدلام دیسان هملکان به ناکامی و مکو پینشووتر ماونه تهه. له همشتakanدا دوو کمپهتی دیکه همزل و تمهلا له نارادا همیووه بؤ بچاپ گیاندن

دیوانگاه راجی

دیوانگاه، جاریکیان له لایهنه کۆزی زانیاری کوردووو له بەغداو جاریکیش له لایهنه بەرنوھەریتى و قوشنیرى کوردى لە ھەولێر، وەلی نەو ھەولانمش سەرناگرەن و کارمەھەمروکو نیازو ناوتىڭ هەر جارى تەگەرچىھەك و ھەر رۆزى گرفتىك لەپەرەھەيدا... تاکو نەم سالانى دوايى ھەروا بە ناكامى دەمیننەمەوە.

رەست نۇوييە من لە سالى ۱۹۷۰ وە بۇو كە پەممە جار راجىم ناسى و پەستمۇخۇ شەيداو ئاشنائى ھۆنراوەكەنلى بۇوە نۇويش لە رېتكى كورته باسەتكى مامۆستا عەبۇلۇر مەزاق بىمارەھە بۇو سەبارەت بە شىعرەكانى شاعير و كورتەمىكى زيانامەكمى، كە نەو سالما دە يەكىنلىك لە ژمارەكانى گۇفارى (پەرىيەتى) دا بىلاؤي كەرىبۈۋە.

لەم سالانى دوايى كە لە زانکۆي كۆيە بۇوم، نەو دەرەفەتمە بۇو كەنگەتىم كە لە نزىكىمە بېپۈضى بە كاڭ نىسماھىل راجى كورى شاشىرىمە بىكمەن مەسىھەنى بە چاب گەيىاندىن دیوانەنگە لەگەنلەنگەن دا بىس بىكمە داۋام لى كەردى ھەولۇ بىھىن و يېڭىرا ھۆلى لى ھەلماڭىن و كار لەسەر دیوانەنگە بېكىن و نامادى بېكىن بۇ چابو بە ھاواكەرى دەزگايىم بىلاؤ بېكىنەمەوە. دىم نەو جوامىزە بىن خەم دەنگەنلىشتىوو بەشىز زۆرى كارمەكانى نەنچاملاوو دیوانەنگەنى سازو نامادە كەرددووە بۇ بە چاب گەيىاندىن. ئەنچا لەو ناودا مەسىھەلىيەك لە نارادا ھەببۇو كە واي كەرد سائىكى دېكىش بە دىيار كارمەكمەدەلەنېشىن و لە چاچەر وانىدا بەمېننەمەوە. تا نەمۇد لەم بەھارى بىر لە ماجەرىيەداو دوای ھەماھەنگى كەنلەگەنلەنگەن كاۋەھ راجىبا كە دېئىستەلە دەرمەھە ولاتە، بېرىماندا كەچىي دېكە نەوصىتىن و كارچەكە رېبېرىتىن، دوای نەوشى كە لە نەمباولى ۲۰۱۰ دا نامەمىكى زانىستى - نەمکادىمەن، مەكتۇپلىكىنەمەمىكى شىكارى بۇ شىعەر بەرھەمى راجى بېشىۋەمىكى تېۋە تەسىم لەلایەن كەبە خۇنۇنلىكاري كوردى كۆپىمەوە، بۇ بەدەستەنەنلى بىلەن ماجستىر لە نەھىيە كوردى، نامادە بېشىكشى بە بەشى كوردى / كۆلتىچى بەرھەرەدە / زانکۆ سەلاحىدىن كەر، نېمەش كەوتىنە كار سەرەتە بۇ بەدەستەنەنلى بېشىكىرى و ھاواكەرى بەممەبىسى چاپكىرىن دیوانەنگە، ياداشتىكىمان بۇ سەرۋەكايىتى زانکۆي كۆيە نۇرسۇس و نەم خۆستە داواكەرىيەمان تىدا خستە رۇو. ئەنچا هەلۋىتىس جوامىزەنەو بە دەنگەمە ھاتىس سەرۋەكايىتى زانکۆ بە تايىەتىش يارىپلەھەرى سەرۋەكى زانکۆ (د. جەمۇاد فەقىن عەملى چۈم حەمەھەرى) كە پەستمۇ رېست داواكەپىسىندە كەردىن و ھەممۇ ھاواكەرىيەكى بېپۈستى زانکۆي بۇمان خستە رۇو، واي كە زىاتىر سوورو رېز بىن لەسەر نەنچاملىنى پېرۋۇزەكە، ھاتىن سەر لەپەرى دیوانەنگەمان بەسەرگەرەمە، ھەلەن رېتۈرس و كەمە كەسەرىيەكەنەيمان رېتكە رېست كەرىھەوو دامان بە چابخانە تاواھو نەخشىسازى كۆتايى بۇ نەنچام بەرتىت و دوابىمۇ بىنچاجوونەمەمىكى كۆتايى دیوانى راجى رۇشنىايى چابو بىلاؤ كەننەمەوە لە دوای پەنچا سال لە نیازو خەبات و ھەمولۇ تېتكۈشان.

دیوانی راجی

بیانیت.

نممه بوو چیرۆک و چاره‌نووسی دیوانی شاعیریکی کورد. نیستا له جیگای خویمتسی ببرسین؛ ناخو چیرۆکی نام دیوانه چمند له چیرۆکی خاوه‌نگمی و میزرووی میللاتکمی دهکت؟؟.

له دوایدا هیوالارین بعم کارهمان توانبیتمن خزمەتیکی بچوک پینشکمش به دنیاک شیعرو نمدھیاتو کتیبخانەی کوردى بکین و گیانی بمرزه فری (راجی) معنز شاعیر و مرؤشی کوردیش له گۆرمکمیدا ناسووند بکین.

عوسمان دەشتى

ھولىر ۲۱/۴/۲۰۱۱

راپه‌ری سەرجاوه بۆ نەو باس و وقارانەی

تاوه‌کو ئەمەر لە بارهی (راجی) کیمە نووسراون و بڵاکراونەتەوە:

- (۱) گەرانیک بە دیوانی شاعیری گەورەدا، راجی، عەبدوللەزان بیمار، گۇفارى (برايمىت)، زمارە (۸)، بەغدا، ۱۹۷۰.
- (۲) پاچى و دوو ھۆزان، نورمددىن سەعید، گۇفارى (بەيان)، زمارە (۱۱)، بەغدا، ۱۹۶۷.
- (۳) مەلا راجی، عەبدوللە دارتاش، گۇفارى (بەيان)، زمارە (۲۸)، بەغدا، ۱۹۷۷.
- (۴) دوو بارجە شیعرى مەلا راجی، محمد مەدداریاس رۆزئامەی (دەنگى میللەت)، زمارە (۱۵)، ۲۰۰۴.
- (۵) راجی، له ناوجەرگەی جەنگى نیوان گومان و باورەد، نیساماعیل راجی، لىكۈلەنەوە، رانیه، ۲۰۰۴/۹/۲۰.
- (۶) كۆيە لە پەوتى شارستانىيەتىدا، كەرىم شازەزاو چمند نووسەرتىك، بەرىۋەھەرايمىتى گشتى رۆزئامەنوس و چاب و بڵاکردنەوە، ھولىر، ۲۰۱۰.
- (۷) گومان و مەستى لە شیعرەكانى خەبىام و راجى دا، عومەر حاجى برايم، باسى دەرچوون، بەشى كوردى، زانكۈزى كۆيە، ۲۰۱۰.
- (۸) لىكۈلەنەوەمەكى شىكارى لە شیعرە كوردىبىمەكانى (راجی) دا، كانياو عوسمان مستەما، نامە زانكۈزى، بەشى كوردى، كۆلەنجى پەرورەد، زانكۈزى سەلاحىددىن، ھەولىر، ۲۰۱۰.

دیوانی راجی

پیشگی

من که ع McBدوره‌همان راجی کوری ملا نیبراهیم له تیره میکایه‌لی هوزی جافی
شارهزوریم، به همه‌مو سوپاس و دلسوژنیمه‌کمه نهونده بیویستی شانی خراوو جهرگی
هدائزوو همناوی سووتاومان بیت، له بایت دلداری و نیشتانیه‌رستی، سمربستی بیر،
نازادی میزرو سوودو قازانچی تمهیات، بمرزی و شکوئمندی، بینره‌موی زنایان
خمساره‌تمنه‌دی نایپیک، لیکدان‌سمه‌وی نه‌ملولا، سوباسی سمه‌وران، دستگوشیان
قەلندران، وربایی لەتلان، خوباستن لەمالان، تىگىرىكىن و جاسوسى، گوئى گرتۇ
سالووسى، و تارى بىمعان، تىيگىشتن و تەوانا، و هەرجى بیویستى خاکى وەتمن بیت
پېشکەش گمنجە سالارمکان و لاوه ناودارمکان و كجه ھوشيار و نازدارمکان دەكەم. بەتاپەتى
بۇ ھەممۇ گياندارو دارو بىمەدو وارى كورىستانى كۆنە لات و نوى ھەوار، ھەمیيى بىن
باوك و دايىك و بىن كىس، بېشكو بە پارووه نان و ناوىتكى زانين ببۈزۈتەمومو بەدەستەچىلىكى
ھۇنىن خۇی بىدۇزىتەوە. چىكە كۆنستانى لەپەر ھەمتاوا سەر سېن نەكا .. چىكە گەرمىنى
لەناو درىكە دالان بىن بەقى نمکا. بەلام زۇر تکا لە لاوه كوبو كجه خۇيندەوارو سەرپەستەكان
دەكەم بە جاوى بىسمەنانەو و دلى نەرچۈمىنەنەنە تەماشاي نەم دياپەرە نادىارەمان
بەفرمۇون و، لەھەر كەممۇكۇرتى و لەسەرچۈونىكىمان بىبورۇن و، ھەرچۈنىكى بەباش دەزانى
له تەرازاووی بەرانبەرى خۇياندا ھەل بىكىش. نىدى خوا ھاۋاكارىيەمان بىكا.
سوپاس بۇ بىرە نیشتانىيەكان.. سوباس بۇ گەنچ و لاوه كورىستانىيەكان.. سوباس بۇ
ھەمشىرە نازدارو سەرپەست و ناوانىيەكان.

راجی

ھەلگىرى ناواتى كورىستان

(۱۹۵۹)

دیوانی راجی

راجی له ڏناني دواي مرگيدا

مسعود مجید

بلندگو: ۱۹۸۴/۱/۲۰

مکانه شموهي به عيلاته، پشممه کونه هموار

حدياته زهوفي به نه حبابه، باليه نابو همو

ره حممت له گوپت، نافعرين له يادت نه مئاخينور به زمانی غميب: حاجي قادر!

به من جي گولزاری بين بوليلو! به تو جي باغي بين قومري! به جيهان جي
ميکمدهي بين کوري دلداران!!

تؤهمله بهلمكي زموي له چمرخ و فلملکي بين دلابو منگنهه دهنيشيت، دافه
تمزيجني نيوه رضن سبي شمعو روزان له گشتنكى ثعبه دهكتار دهكتار و گوربه همه
زيرنگو زيت و نرخدارو بايه خدارمه، مرؤوه، له گوش و باوشى بير گهلاو جقل.. بير
گولو دروو هملکيرو و مرگيپ دهكتار، به هزاران باري فرهجهشنى خوش و ناخوش..
هينمن و بن نو ڈرپين.. هستيارى و بن همسى.. گومان و ېھفين.. رق و ٺھفين.. بهزير بارانى
فرميسنکو تريپه بزدا، جو لانه ٺاسابي دھنېتىت و دبات، هر لدو دەممرا به ملۇتكە له
همناوي عده دەممەد بىرىتىمۇه تا ندو دەممى يە كەننەوە بەرى دەكرى بۇ همناوي عەددەم،
دەست بەتال، ماززو چى كون له باشول، نە تووشمىيلىكى رېس بن بىرىنەوە بە كۆلەمە، نە
فلسيتىكى گمنى داخراو لە گۈفانسا.. دەبىتە خەيال بەسەر پەردى خوولىيە خەلقەمۇه..
شەمبەنگىتى يادگار له دەرروونى به جىماواند، تەنها بۇ ماوەھىكى كورتىلە.. لەو بەمولوو
سبېپات دەبىتىمۇه وەك تىشكى جلوه نەبستووى ناو بېشايى، خەمون و وېنىش نووسن و
لەرزوتا.. تو بلن هەر ھېيج.. زمان حائى جۈلەي پېش مەركى له زېر تازمايمەكەمى دەم
دادچىرىنت و دەمپىنى:

بنوارە بیونسى ئەمۇولەت و چۈونسى ناخىرت

هاتىج بىووت و قووت، هەلاتىج لوبوس و بیوس

كىلى قەبرەكە؟ لەوانمە ناوى لىن هەئىمەندرابىن؛ هەلیش كەندرابىن چىش: باران
دەيسرىتىمۇه، نەويش نەڭەر قەبرى بەكىلىن هەين!

کورو و چەھى؟ كن دەلن له رېبازىتكى بېشت لە رېبازى نەمۇمە نارۇن؟

مالەكە؟ بەنگە له شوين بەرمالەكە عەرەق بخورىتىمۇه يان به عەكسەود..

ویانی راجی

داهاته‌کهی؟ بههموو نومیندو ناواییمهوه، بارتنه‌های لشه عمنبار پویه‌کهی ناو
قمبری، پزایمود، برایه‌وه..

زینیکی که مردنی لهدوو بنج نبیه
باگیکی بههونجهو درووبن ج نبیه

ملیونها، ملیارها نابورده بنيادمهن بن ناونیشان، بن شونیشور، بن ناستهوار،
دهورو تسلیمی بهلمکوتکهی پینچ و دوو روژی زیانی کوله‌مرگی لەکەل فريشتهی مەرگ،
يان لەکەل هيچدا كرد، بهجالى نەبۈوندا سەرەنگىنى بىرانمۇه بىوو، وەك نەخشى سەر ناو..
ترووكىچ جاو سېرايەوهو كۆزايىمۇه مەگەر بەخىرو سەدەھە فەيلاسووغان لە زېر سەرەنۋى
ساردو سېرى (سرەبازى نەناسراو)دا بۇ ئىسپاتى دەرسەنگىنى دەلسۈزىن سیاسەتبازانەي
خۆيان، شەرە ترنجۇتكىچ بويىسەدە ئەمەجىن بىكەن بە دروشمى (مېزۈزى گەلان...) كە
خۆيان لمۇزىر سايىھىدا دەحەسىتىمۇه نەك گىيانى ھاۋىتىيە نەناسراو بە قەمنارەدا كراوهەكانى
سېبارتاڭوس!!.. هەر بىر سەرەبازى نەناسراو، تەبە لەمبىنچالى بىزربۇون و نەبۈون
ھەلسەتىن.. زەردابىش شەرمەزارى لەغەنگى بىزركاۋاتىمۇ بىسەر رووي بۇونەمەرى مېزۈزىدا
بەھىئە.. نەگەر بىت بلوي - كە نالوى - لىنى مىسەلەنەن گويا، پەھمەت بۇ مەردووان.. فاتىحە
بۇ گىيانى كۆچ كەردووان؟ يەق كەرمۇن ناوى سېراوو و گۇزى نزاوەتە.. كوا دەنكىت نەم
زىركىمەت بىگىمنىتە بىر گوئى بىسەران؟ كوا بىنگەت؟ نە دەنگ نە دەنگ، نە سەنگ.. تو
نەھەنگ نەبۈوبىت گەدۇلەكى بېشتى بوزت زىگى دەرياي مېزۈزىت بۇ بەقەلائىشىمۇه.. توھەنگ
بۈوبىت، شېرىنلىكىت بەسەر لىيۇ سېياسەتمەدارانەوە مەنچ و ھۆزى، (ھەر بىرۇ نەمەرى) دەداتە
بعر گوئى نەم مiliارھايدى سەر لەمنى: نە دەنگىك.. نە دەنگىك.. نە سەنگىك!!..

خىسارەتەمندى دەست بەتال لەمالى دىنى!
رەنچەرۇى بىن بەش لە ناونىشان!
خۇراكى ھىچايەتى! خوت.
لە زىن بەدەر .. ھەى مەوانى بوانەوهدا!
بۆرە پىاوا!!!

لەگىشتى روووم عەددەم، بە باش ماوەى نەم دىبىي ھەبر، چى بىن مەرگ بۇ مەرگ
دەمەننەتىمۇه: بىزىمەكى سەر لىيوان، تەرەپسەكىمەكى فەكر، جۆشىكى دەررۇون.. نەگەر لىنى
بەھىن مابىن - بەھىرات بۇ نەوانەي بىندۇ نەمۇدا لە مەيدانى نىيوان دوو عەددەمدا مەقسىمە
دەكەن..

ویانی راجی

نمره‌انموده لصیرنگران و بمردم او بعون سفرمایه‌ی جاویدانه لمؤلمباری همموو
پیواریکدا دهست ناکه‌وی؛ خوا پن داده‌کان له خموتیشدا بالایان که‌لگه‌متر دهیـ.. خـلاق و
خوا بـیان بـصرهـوه دـهـنـنـ. دـضـرـوـ دـوـوتـ. هـیـجـ نـهـارـ. بـینـ دـسـمـایـ، جـگـ نـبـیـهـ بـینـ بـجـیـهـ
جـگـینـهـ لـهـ قـوـمـغـانـهـ مـیـزـوـ؛ دـهـبـنـ جـگـ دـمـسـکـهـ لـهـ مـهـارـتـ.. لـهـ هـونـرـ.. لـهـ
مـعـلـانـیـ. لـهـ دـهـسـرـهـنـگـیـنـ بـسـازـتـنـ دـهـنـ بـینـ دـهـلـیـنـ وـ دـهـرـیـشـ دـمـکـنـ؛
(سر زده داخل مشو میکه حمام نیست)

گـونـاهـیـ هـمـرـهـ گـهـورـهـ (عـبـدـبـورـهـحـمـانـیـ رـاجـیـ)، بـنـ جـگـ دـهـسـکـلـایـ.. بـنـ
موـشـمـیـنـ. بـنـ توـشـمـیـنـ بـوـوـ: گـونـاهـ نـعـبـدـیـ. بـهـرـیـزـیـ عـوـمـرـ.. لـهـ هـمـمـوـ هـمـوـارـیـکـ.
لـبـیـنـیـ بـنـ باـخـمـرـمـ.. زـارـهـوـزـارـ بـیـسـتوـوـهـ.. بـهـجـاـوـ دـیـتـوـوـهـ.

نـانـیـکـیـ بـنـ منـتـ وـ لـانـیـکـیـ بـهـ بـنـمـایـ هـمـبـوـایـ حـالـ لـعـبـارـیـکـیـ دـیـکـهـ دـهـوـوـ.
نـهـگـمـرـ لـیـسـتـیـهـیـکـ بـگـیرـتـمـوـهـ بـوـ دـارـایـ! سـامـانـیـکـیـ بـهـمـیـرـ بـینـ گـمـیـشـ.. نـهـگـمـرـیـ
بـؤـچـیـهـ؟ نـهـمـتـهـ لـیـسـتـهـ!

۱- لمـبـارـمـوـ بـوـوـ: هـیـجـ.

۲- لـهـ مـلـکـ وـ خـانـوـوـ: بـمـولـایـ هـیـجـمـوـهـ.

۳- لـهـ وـرـیـقـمـوـ دـاهـاتـ مـسـوـگـرـ: تـوـنـ. چـشـ.

نـامـزـدـیـکـیـ زـقـ وـ تـمـقـ نـامـدـاـ بـوـ جـالـ فـرـمـأـوـشـیدـاـ جـوـوـنـ..

لـعـمـرـ خـوـصـمـوـهـ دـلـیـلـ؛ نـهـگـمـرـ بـعـوـ تـعـبـیـاتـوـ خـسـلـتـهـیـ بـینـوـ رـسـکـاـوـ جـوـوـیـاـمـایـهـ
کـلـیـشـیـ بـارـیـ زـیـانـیـ رـاجـیـهـ، نـاوـوـنـیـشـانـیـکـ لـنـ بـعـحنـ دـهـمـ؟ دـهـستـ هـلهـمـ دـمـگـرـتـ؟
رـاجـیـ، بـهـگـزـ هـیـجـایـتـ وـ بـوـشـایـتـیـ زـیـانـیـ مـادـیـ خـوـیـدـاـ، سـمـرـهـوـ زـوـرـ لـهـ خـوـرـگـهـ
مـهـلـهـ کـرـدـ.. دـلـیـ بـهـهـیـزـ وـ مـیـشـکـ تـرـیـسـکـدـارـوـ زـمـانـیـ بـارـاوـیـ لـهـ شـرـگـهـیـ کـوـزـهـرـانـدـ بـهـگـمـرـ
هـنـیـاـ؛ وـدـلـ اـمـهـزـانـیـ مـعـلـانـ گـرـمـوـیـ نـاسـراـوـیـ لـهـ هـمـزـارـیـ وـ نـمـدارـیـ بـرـدـهـوـهـ بـهـرـیـزـ لـسـ
گـیـ اوـیـ.. بـهـ خـوـشـمـوـیـسـتـ.. بـهـ هـمـسـتـیـارـ.. بـهـ شـاعـیرـ.. بـهـجـاـوـ خـلـاقـ لـهـ بـنـیـمـوـهـ بـوـوـ..
بـهـ رـوـشـنـدـلـیـ. دـهـشـتـ کـاـکـیـ بـهـکـاـکـیـ زـیـانـهـ مـوـفـیـسـکـهـ کـدـهـ مـزـرـاـیـ زـمـکـاـکـ وـ هـوـشـیـ
بـهـ بـرـیـشـ وـ بـوـحـ سـوـوـکـ وـ قـسـهـ شـیـزـنـیـ، وـنـبـرـایـ بـاـخـمـهـرـیـ وـ هـوـشـیـارـیـ وـ نـازـادـیـ.

رـاجـیـ، لـعـبـنـ بـیـرـیـ دـهـستـ بـعـتـالـیـهـوـ بـهـ بـنـبـیـکـهـ لـیـهـاتـوـوـیـ هـنـیـرـیـ خـوـیـدـاـ سـمـرـهـوـ

زـوـرـ جـوـوـ، وـدـلـ مـنـارـهـ جـراـ بـسـرـمـوـهـ، لـهـ دـوـرـهـوـ بـوـوـ تـاـ نـهـوـنـدـهـ لـهـ کـوـیـهـ وـ دـمـوـبـهـرـیـ
بـوـوـنـ وـ هـهـلـکـوـتـ یـارـمـتـ دـابـنـ تـامـوـ شـامـ لـهـ رـهـاظـمـتـ چـیـشـتـوـوـهـ. چـهـنـدـیـ دـهـیـمـهاـ جـارـوـ
بارـ، شـمـوـانـهـ لـهـ دـانـیـشـتـنـیـ فـمـذـیـانـهـ پـاشـ تـمـراـوـیـ وـ سـمـرـهـتـاـیـ دـهـهـؤـلـیـ بـارـشـیـوـیـ رـمـهـزـانـ.

ویانی راجی

هر شمه له مزگمونتیک، بهمزوریش له مزگمتوش حاجی مهلا نمسعهدی جمل، تمبورو همان
دھیست.. بینه باسووغ و کاکنه گویز.. حملقووم و حاجی بادام.. چمرهزی تیکھل پیکمل..
چکرده بین شه ما.. سه ماوریش گیزدی دیت و تیکال به تریقه هزار بین خدم و خیال
دھیت؛ هر کسیتکی هونمی لایه ق بیو همچلیسی همبویله پیشکشی دھکرد. سینی و
زمرو و کاره مسنتینه (حملاو و شه کمارتی بینو بیو)، هنمه بین دنگ، فسابو و گوشت
پیشنهود، هنلکه به بونی، کووره ناسنگ، شاره هنگ برینهود، ناشهوان و جوگه
هه لب مسنتنهود، زرم و هوزری گممی جمردوه قافله، (نیمنی و مره) و چمبله زیرانی هه کمر
hee کمر بو نهشاره زایمکان، گتمن گتمنیته.. و چمنین فەندو فیلۆ لولکلۇری کۆنینی کە
فەقیان نەگاشت خویندن به هەممو و کورستاندا فېریان دھبۇون و شارمو شار لەگەن
خویندا دھیانگىرا لەو مەچیلساندە هەر شمه بیو مادى ٦ - ٢ سەھات نەنایەکی گەش
زئوپىلەنەل دەننا.. لەو ناواھدا راجی، بەریستى، بیشماوی هەمان بیو جونکە له هەممو
گەمەکان شارەزا بیو، چەند گەمیمکیش هەبۇون هەر نەو دھیزەنیان، فېرۇونیشيان
زەممەت بیو جونکە دەم و نارداویزى تاييەتىيان گەرەك بیو. و تووپىزى ناو گەمەکان بەھەر
لەھەجىيەك بويای، بیو زارى راجى وەك بیو زارى ئاخۇجورى لەھەجىكە وەها بیو بەتمامو
لەزەتىكى تازمەو، كۆپيانە، بلباسانە، مەنگۈرانە، جافانە، دۆمانە، جوولەكانە، خۇشناوانە..
ئىدى بىلەن جى، بەھەممو و بارىڭ زمانى دەكىتىراو خەلقى بىن دەخستە سەر گازەزاي پاشت..
ناو ناواھ وەردىگەرایە بەمیتى شىۋە بەردىشانى، يان له ميانەدا چەند بېتىكى شاپى و
ھەلپەركىنى بە دەم گەممەو و مەکوو شاباش ھەلەدەدا بىسىر مەچیلسىسا.. لەو تەزەزە
دانىشتنامو بىزەم و ناھەنگى ئىنجازەزە مەلائى مۆستەعىيدا ھەنباڭى مەنەنەكلىنى بەتال
نەددىبۇو. بە راست خۇقى چىشت و نەوتى جرا بیو. دەزان ئەميارى بەھارانە سى باز جى
دەكىر؟ لەشى وەکوو رۆحى سووک بیو بە لام ھەينىھى بەمعزىتىكان ھاق داللىشىۋ نەبۇو بۇ
بازى درىز مەودا بېرى. دوابىن جار كە لەن دەكشاھىمەو خۇى تىن دەكىر لەبازى سېنىمدا،
دەھات بە حمواھ لەشى خۇى وەکوو بېرگەدار يان جىلىت تۈور ھەلەدەتاش، كاتىنکە وەك
دارەممەت دەكەوتە سەر زۇي ھەرددو و پىنى لە شوين بىنى خەلقەكە تىپەرى دەكىر.
سەريش مەترو نىيونك بەدواوه بیو. دېگۈت: سە بازەو بىن دەبىاتمەو نەك سەر..

راجى مەلاو شاعير و نوكتىبازو سوجەتىچى و فەرە بىشە بیو: هەرچەند ئەھلى
خوینىن لەكۆنەوە بە شۇرۇھى شىخاھىمە و مەلايىتى و شاعيرى ناواھ ھەلەدەر، دواي
مەرگىش نەو چەند دىئە نووسراوهى لىنى بەھىن دەمما بۇي دەبۇوه شەھادى جىسىمە و
دەفتەرى نەفوس، بە لام لە ژيانى واقىعىدا، مەلايىتى و شاعيرى و شىخاھىتى هەر لەدەمى

دیوان راجی

دروس و دور و هیا زیکرو فیکر و هیا شیعر خویننده‌ها بُخ‌خاونده‌که‌ی دهبووه ناوهینه‌رو
بیرخمرمه‌وه: بهشی همراه زوری عمر بمهوی لمکمل خن‌لقدا گونجان و سازان و گوزه‌راندن
دعبیته توماری پسمندایه‌تی بان نایمسندایه‌تی مرؤُّفه ج شاعیر بین مهلا بین ج شنیه.
نموده بشهی که بمر نووسین و تومارکردن ناکمودی و له صمدی نموده عمری مرؤُّفه
دهگریتموه، نمیان حمه‌قعنی کمسایعی و ناکاری تالک نهنوینی: راجی لهم نوبیشهی
عومردا، که بمعادحت لمکمل بسمر جوونی دهستیمه‌وه، مرؤُّفایه‌تی خوی به‌کارده‌هیتا، هم‌
سامانیکی معنی‌ویش همه‌بووین له خزمتی نموده نوبیشهه توamar نمکراوهی خمچ دعکرد.
نانیم راحی فریشته بیو، ده‌لیم بابایه‌ک بیو: مهلای روح سوولک، شاعیری دؤست به‌روهه،
نوكه‌بازی خزمه‌تکوزار، شایمری کوزی برادران، سوحبه‌تجی بمهوطاً. کابرایه‌ک بیو حمز
به رفاقتی بکیهت و جاوت له بقی بی. به بیرمدا نایات راجی دواعخوازی کربیت و جاوم
له دووی نمی‌بووین.. جارتیکیان له مزگوتی هم‌تک رووی پرسیاری کرده مهلا محمدی
مهلا برایم (دل‌امر. به نسل دل نه‌خگمر بیو) و گوئی:

نهری نه‌گهر مسنه‌لمیک ودها و مهاد بین جوئنی هله‌لدی‌بریته‌وه؟

له و‌لامدا گوئی: به بینی شعر حوكی مسنه‌لمکه ودها و مهادیه..

راجی بینی گوتمه: به شمرع نا، نا..

مهلا محمد مد گوئی: نهدی به‌چی؟

راجی گوئی: به همق به همق.. نممه‌ی گوت، خوی و خل‌تمکمش زور بینکمنین.
ملیش بُخ شمرعه‌که راکیشا.

لیزه‌دا دهین بله‌یم، راجی له‌نریکموده دؤستی مهلا محمدی مهلا برایم بیو، ناشزانم
له‌لاین بُخ‌جوانی دینی و مزه‌مبیبه‌وه جو‌ناوجوئنی بیوون. مهلا محمد لم‌مسنه‌لمی
مالیکیک ریبای تیدابین، بانکمنوتی به‌مانی ریبادار حیساب نمده‌کردو هازنجه‌کمی به‌حالان
دهزانی. نممه ده‌لیم به یه‌قین چونکه له خوییم بیستووه. همتا سالی ۱۹۵۸ به‌منمان زنیده
خوش بیو، لمه‌مو و باستیکموده له‌گه‌لمندا کراوه بیو، راستیمکمی به‌کیکیش بیو له
قوتابیبه همراه زیرمکه‌کانی باوکم. خوا لئی خوشبین و صمد جاریش گمراهنی نازد بین
له‌هر گله‌لیکیکی کموقبیته بعینه‌وه.

راجی، مامه‌له‌ی لمکمل زیان و کوئه‌لدا به‌لای گونجانیکی ریز له خوگرتوودا بیو؛ تا
بیتوانیبایه، به سینه‌قهر احی و لئی بیوردن و دل‌انمه‌وه فریاکمدون، له بیوندنی به‌خه‌لتمه‌وه
گشایی روخسارو بزری لیوانی دهاراست. ریزیک له ریزان و جارتیک له‌جاران نمهدیت
شتیک بین که دهبوو نمی‌لی، وه یا شتیک بکا که دهبوو نمی‌کات. هرچه‌ند له جهواب

دیوانی راجی

دانده‌ها و نازاش بwoo، همگیز سنوری پیزی ناخاوتی ندهیماند. دیتومه له دهمت‌هه‌دا گهرم بwoo، به‌لام چمند جاری بینادویست جه‌وابه جمنگی رزی لی کردن خوی سارکردت‌موه تیزاوی ولامکه له لوزکو ناوریشی نوکه ویدا تعبیری حورمه‌تار وربنچاوه. بینیک لهخانووی مام، شیخ نوری، که باشوبان دراوستی مالی باوکم، سوره‌ش لعنیوان بانه‌کاندا نهبوو، راجی و خیزانی پسمریان برد. نوسا راجی بن مندل بwoo: نو همه‌موه دعماه‌دا که دراوست بوبون نهوضنه دهنگی بهز نه‌مکردوه برانین لعماه‌ویه یان جاری نه‌هات‌ت‌هه. ناوانه که خاموشیان بن تمقدو رهه دریزه دمکیشا، لصه‌ربانه‌وه سهره‌ت‌کمیه‌کم لی دمکرد. جاریکیان لبی به‌دهنگ هات گوت:

نمری نیوه ماون یان خوانه‌خواسته چوونته به‌هشت?

گوت: خوانه‌خواستم بو جمه‌هنتهه لی بکشنه..

بعاده‌ت شاعیر فرهمنگی وشانی تیره و تسله. هرجی راجی بwoo به‌هشت شایه‌ریشه‌وه له وشه دوله‌مهدن بwoo، سرمه‌ای وشه جوره‌ها تعبیری کوردی نه‌گشتی فه‌قیمتی هله‌گرت‌بیوه که شاعیری شارشینین پیش بن نایا. سعیری قافیه‌ی هیندی له بارچه هله‌بسته‌مکانی بکمیت و پاشخانه‌که‌ی تیندا بخونیت‌موه به‌لای کممده دو شاده‌ماری تیندا دیاری ده‌کمیت: یمکیان، گشت و گهرانی هراوو و بمردوم. نه‌وی دیکه‌یان تمنگژه‌ی باری زیان که بدوا قافیه‌ی سه‌خت و دمگمندی گیراوه. کورد دهان: شمرو نیوه شم‌هه‌ری یمکینه، راجیش هیناوبه‌هشت نیوه شم‌هه‌ری قافیه‌ی که‌م بیستراوی خسته‌ته سر شم‌هه‌ری گوزه‌ران، به زوریش تیندا سفرکه‌ت‌وهه. نم تمزه هله‌لوست‌ده، نمکر راست بن بگوتوهی: گه‌ران بدوا وشده دور کمونه‌وهی له سوزو ناوره‌رک، دعین قبولیش بکمین که‌وان بدوا قافیه‌ی سه‌خت و دمگمند لی زیانیکی سه‌خت و ناسته‌منگدا وک سوزاغ کرنی بمناو نوایه له گهرمه‌ی شم‌ردا: همه‌موهی هه‌ر له چارچیوه‌ی یمک نه‌خشه دایه.

نامه‌وهی نه تعرزه تینیتیه به‌دریت‌موه بو لای نرخاندی دیوانه‌کمی، چونکه لیزه‌دا نرخاندن می‌بست نیه: دهمه‌وهی دربیوونیمیک دربکه‌م بو ناو دمروون و کسایمیتی راجی (مرؤه - شاعیر) لامگلن نهوضنه تیشکه بپویست بن بو روون کرنه‌وهی شوین همگاوه کسیکی نازه به‌تازه ههیته مشه‌ختی جیهانی (راجی نامه).

له کورته پیشکش کردندا به ته‌ما نه‌بوم و نیم شیعری راجی به‌خوینه‌ری کورد بناسینه، هه نهین لعمر نهوهی که خوینه‌ریش و مکوو من شیعره‌کان دهخوینت‌موه و تینیان دهگات، ناسانی و رهانیشیان لوهیان به‌دهرده‌ها بیویستیان به شیکردنوهی ورد و اتا لیکانه‌وهی بین دریزه همین، نه به‌شه عمه‌بیمه‌ی نهین که‌وا پهنه‌که همه‌موه کوردینک تینی

دیوانی راجی

نمگات، به لام راستیمکم، همانبسته عمر بیمه مکان لمسمر نمدهب و شاعیریهتی راجی حیساب ناکم؛ شاعیری کورد نمگر لمرنی خویندن و خوینندموهه لمگمل شاعری عمر بییدا ناسیاوی بهدا کردین، بن نمودی لمگمل عمر بیدا زیانی، ناتوانی به عمر بیی بهونینموده چونکه خیال و شیوازو بوجوون و دارشتن و نارایشت و هرجی لایمنی هونهرب و ناومروکیش همیه له عمر بیدا تایبتتن به زمان و تواریح عمرهه، تفاننت شیعري بمشیک له شاعیرانی عمر بیی دوای سمردهمی نه مویمه کانیش که تیکه لاویبان لمگمل سمه قافتی عمر بیی عمر بیدا رهنگی دایمهه ویزدانیان بهودا عبیدار بورو که له نمروهی هم است و بیزنانینی عمر بیمه و وینه خولیاو دارشتن خواستوتنهه. به جگه له (مهلا عبدولا لای بیتووش) و (جممیل صدقی زهابی) نه میست شاعیریکی کورد زمان لمهمه بستی عمر بیدا شان بمشانی شو عمری عرب رفیشت، دیاره نمو دو شاعیری من بمھوی زیانیان له ولاتی عمر بیدا هم است شاعیری بیان به چمزری عمر بیی زاخا دراوه. دلین ناغایمه کی مراده لهدیوه خانه کمیمه دیت کابرایمه بعیریگاده دمروا، گوتی؛ دابزان نمو بیادهه ج کارهیه؟ نوکه ریک بانگ راهیشن، بیادکمش لوهادسا گوتی؛ بمری؟! ناگاکه برووی له پنگه ورسوسوراندو گوتی؛ لیس گمپین گوتی. به شاعیری کوردیش که راده سیته شیعري عمر بیی بمتایبمتش که خویندنی مزگهوتی تمواو کردین، به حال له رایه ل دصتوواتی قماعیدی عمر بیی شره دمفریکی بتو ساز دحدری و به شرو شیتاتی کوردی دهیناخنن. با دور نمرزیون، وها دین شاعیریکی کوردی نمروهه ناوچی سلیمانی زور له خوی دهکات و سلیمانیانه داده بری، زور نابات دمکه و نیته کوسب و ناسته مگان و لاسایی کردنمه وه بیوه دیار دهین. تا رادجیهه، جاران، شاعیری کوردی عراق دیهیوان به فارسی بهونینموده هم لصرم خزماییه نیوان هردوو زمان و هم لعیبر زنده خمربیک بیونی روش نیبری نمواسی کورد به زمان و نمدهبی فارسیه وه. خوالسه من شیعري عمر بیی شاعیری کورد دیوان به دهر دمکم.

بن نمودی دستت بهرم بتو دیوانی راجی، هم لشینه دیهیه تنبیئی گشتبیمه دهتوانم پری به خوم بدمه و بنتیم و له شیعره کانزی دیاره دو شاده ماری لمستور بیونهندی راجی به جیهان خولیاوه، بهکو به جیهان نموده هوول دادمگرن؛ یمکیان خوابه رستیه، نه او دیکمش کوردایمیه.

له لایهن خوابه رستیه وه، وک من له راجی گمیشتیتم، به دریزایی نمو روزگارانه لیهیه نزیک بیوم خرتمو ورتی گومان له بنی دلیمهه میره ووله دمکرد، به لام هم جاره زوو به زوو سمرقابیکی خمفره که ری با همرو و متمانه بمسمر جوش و بلقی دهروونیدا

دیوانی راجی

دهنیناو نعفنس بپری دهکرد. بهشی همراهه زوری شیعره نایینیه کانی، بهبینی باومروی من
شعری نیوان گومان و یمهقین پیشی هلهندیهستن همر همانا یمهقین بمسمر گوماندا زال بکات.
راجی مرؤفتیکی دل تشری حیلهان پسندنی، زیان دغستی، لغزت بردووی، سوچهستی.
یارانسی مهشره بپهاری بورو لموشدا به پیچجهوانهی داخوازی باری دهست کورتی و
قیافهش مزگهوتی همیشمکات خهربیک راست راگرتنی موعاده‌لایهک بورو که نهمسره
سری تیکیان نهدکردموهو یمکدیان نهدخوئنحوه کوتومت وک (خمیام) دهلن :

ماییم در این گنبد شعبده فام
نه کافر مطلق، نه مسلمان تمام

راجیش له لاییکه و به کهلهی پر هستو خوستی (تفصیر و حمدیس و کلام و
اصول و صرف و نحو...) اموه، له لاییکی دیکشمهوه به دل و دمروونی تلهزگه بستووی سمر
بسته‌للهکی فله‌سنه و مملکه‌رووی گوسی لمزهت و حمزی سروشت، به داروه‌گازی شیعره
نایینیه کانی کوتهمکوتی بعروه لایمنی کردگاری پرمودگاروه دهکرد. ههر جهنه له سلانی
دوایی زیانیدا نهودنهم نهدیت بزلنم کمشتی گمشته‌وهرانهی نیو دهربایک گومان و یمهقین به
کام بعنده‌ههی نهدقدم کرد، به‌لام به پینی دیوانه‌کهی وها هدرده‌کهی توادویین هنناسهی
جنکی له خوابه‌ستی فتعییم کردووو نهیه‌شتووه گومان لئی به مهست بگات. نمگر
زده‌للهی گهورهی فیکریه نهکردن، راجی، له دمی کیانه‌لاوهدا باوهشی به تارمایی فریشته
قتیس و مصتاومکانی سفر په‌ردنه ته‌صهواتی دا کردوو.

نه شم شمروی نیوان گومان و یمهقین بپو کهستیک له راجی شارهزا بن، له سمرانسری
دیوانه‌کهی به شیوه‌ی هیزیکی، (وجود بالقوه، *Potential*) جلوه دهیستن. به‌لام له گیانی راجی
خشته‌کیهیکه، (نهی خوا لهم ماوه دامام به باوه یا نهچات) دا زریکه له گیانی راجی
هلهندست و یهک تاگهه له خاتمه‌ی چهندین ساله‌ی نثاره‌می و نازه‌امنندی و بن نوچه‌هی و
دلکوکته و ایوه‌لمزه، بورو به گلهی و گازانه‌و پارانه‌و له باره‌گای دادی خوداوهنکی. راجی
لهو پینچ خشته‌کیهیدا پاری بینیمکی له باریکه پیشی خهیام و بینیمکیش له دهربوونه‌ی
مزگهومتکانه. نهم رهوتیه راجی له ته‌نگه‌برهی نیوان دوو بمرداش گومان و یمهقیندا
نخوننیمکی بجعوکی ته‌جرهه زلمکانی کوئینهی بصر له ههزار ساله که بیلمهتی و مکوو
(نینین سینا و نیمام غمزال) پینوه مششور بیون، تا نهومی (نینین سینا) بصر توهمهی نهوت
کهوت ناجار بن لسمر نیمانی خوی بکاته‌مومو بلن:

دیوانی راجی

کفر چو من گزافو نسان نبود
محکمتر از ایمان من ایمان نبود
در دهر چو من یکی و آن هه کافر
پس در همه دهر یک مسلمان نبود

(غمزال) یش چمندین کتیبی محکمه نهتو ته جمنگی نعف و شمیتان و گومان
دابنی باین بردنمهوهی گرمه له فهلهسفهوهی له نیلحادی تئ بیان: راجی له رئی و مدهرانانی
همستی دروون بؤ بمه گوئی و چاوی شیعر خوینان کارینکی پاستگویانه کردوده بؤی به
چاکمو بیاوهنه لمقلهلم دهدري.

کوردایمتهکمی راجی، هم لمبر نمهوهی که همستی نتمهواهنه و مک غمیب
پهربستی نیبه به دوودنی و گوماندا تتبهپت، هم لمبر نمهوهی رسکانی گیانی کوردایمته
له ویژدانی راجیدا لمو کاتاننداد بمو کعوا جاری رایهوه نیشتمانپهروزی له کوردموریدا ج
ریچکولنه سمر به فهلهسفهی چینیامته و لکه زورو نهزمارمهکانی سمر به کۆمهلایمه و
ماقه جوداکانی تیریزه همه چشنمهکانی کۆمەل تیبان نتمدکردمه، کوردایمتهکی ساف و
садیمه. شاعیری دیکه ههبوون هاوتهمنن راجی بیون و مک نمهوه بمه کوردایمته بن گرئی و
قورت دهستیان دایه شیعری نیشتمانپهروزنه، دواتر دمودوویان گۇرا، بهلام لمبر هم
ھۆیەك بن (که نیزه جینی دهست نیشان کردنی تیدا نابیتەه) تین و تاوی هیج
فهلهسفهیکی تازمو بیرونو ستانلوو له کوردستاندا نمیتوئیه شالاو بؤ دروونه دارتیزراوه
کوردمورانه خوابهستانمکمی راجی بھینس و رئ گۆزکیت پئن بکات، بؤیمه دېبینین
راجی نه له داسته شەقامی کوردایمتهکمی میراتییهکمی لاداوه، ناشنیزی اعمرووزی
کۆنینچى بەلاوه ناوه: نعیزى هەلیبستەکانی راجی دریزى نه و فریکمیمه که له دهمارى
کوردایمته بیستەکانهوه دهست کرد به هەذویشتن و پیشەش دمچووه بؤ فەرمایشتمکانی
حاجی قاير. نەم خۇ لكاننەی راجی به فیکرە کوردایمته بن تەندویل بەمودا پئر بیون
دهبینموده کەوا له نیوان نمه باس و خوانانەی لەسردەمی راجیدا تازە بەمتازە دەکمۆتە بەر
گوپی کوردمواری تەمنا بابەت پوووه کوردایمتهکمی داوهتموه له شیعری راجی.
گمشترين نمۇونە لەو پارچە هەلبستە دەدارییەدا دەرمىکەوی کە سەرتاڭمەی بە:
(گۈل بىن نەكمەن، لالە ئەپشکۈن لە چەممەندا) دهست پئى دەگات و دواتر نەم دوو
بەمیتە تیدا دەبىتىپتى:

ویانی راجی

نم دارو گیا به مردمه مردی و به مردمه راستی
زمرده شته که چاندوویه لمناو خاک و وتمندنا
با همل بن له ناسوی هوسا روزی روانت
نوابین شمموی بهد، له سهمای ناری یو زهدا

لمسردهمی (حاجی قادر) دا ناوی زمرده شته و زهندو ناری نمدبیستران، که پهیداش
بوون نه لشیعری سهر به نایین و نه له شیعری سهر به چین دهننه که موتون نمشدجوو
دمریکون، چونکه هریهک لموان کابهی خوی همه رووی تن دهنن و دهسته دعوا بتوی
پادھوستن. هرجسی راجی یه چونکه خو تمرخان کردیوی شیعری نایین نمبوو،
برعه لستیش نهدیت له میر بن له پیش کوکرنده موی نایین و نیشتمان لمیهک دھردا،
توانی له همردوو میداندا زمان بگیری تا شمودی له پارچه هله لستی (منزووی
پیغمبرایمتنی و کورد) دا دینت کوردایمته به قاچاغ بتوان او عمه فیده دهبات و دلتیت:
نوج، بهه یو کمتشت له جوودی نینه گرتی لمنگه ری
دابسزی هؤزی هونه برمور، له کورستان خزا
لهم بیتمدا راجی به ربیازنکدا دهروات که پیشتر (حاجی قادر) لهم پارچه
هله لستمدا شهقلى شکاند بتوو:

نم بوژد به نهرمی حمیی ی مەننان
نەم عالمه پاکس بتوو به طوفان
بانگموازه کانی راجی لمبر ساده و سافیان پوویان له همموو کورده نمک له
چینیکی و میا تیریزیکی و میا دهسته و تاقیکی.
لمنایین و نیشتمان بھولاده هله لستمکانی هممه چمنه باهتن. بشیکی نم
هله لستانه که هی موناسیبین له دهیکدا گوتراون که وا جاری موناسیبکه لمبر چاوی
خهلق نمدا بتوون.

به همه حال شاعریکی بن لایمنی و مکوو راجی لئی ناگیری بھینی داخوازی
هملکوت و حال و بار، له سنوری بھرزووندی گشتید، شتیک بن که پهنه شاعریکی سمر
به لایمن لئی بگیری.
راجی سنوری بھرزووندی گشتی نمیمزاند.
درروود له گیان.

دیوانی راجی میژووی زبانی راجی

به پیشوای:

ملا عبدالدوررهمانی راجی

۱۹۵۹/۱۱/۲۲

راجی، ناوی ته و اوی (ملا عبدالدوررهمانی کوری ملا نیراھیم) له تیره مکایه لئن هوزی جافی شارهزورریه، بابیری ناوی ملا مامحمدوی کوری بارامه که ناسراوبون، له سال (۱۹۱۲) له شاری (کۆیه) لمدایلک بووه، دایکی ناوی (ھەمین) کچی حاجی قادری کۆیه، بەلام نەك حاجی قادری شاعیر.

لەصالی ۱۹۲۰ و له تەممۇنى (۸) سالىدا لەلای باوکى دەستى بە خوینىدىن كرددووه له دېنى (گەلەتىرى) سەر بە ناحىيە (جىناران) ى قەزاي رانىه. دواي ئەمۇسى خەيزىتكى لە خوینىدىن و مرگرتۇوە، چۈتە كۆيە لە قوتاپخانە ناونەنلىكىكان خوینىدووېتى، له سالى (۱۹۳۶) دا بۇ ھەموئى خوینىدىن لە ناوجەكانى (مرگە سولھىمانى و خۇشناوھتى) دا گەراوه. له سالى (۱۹۴۹) دا ھانۋەتمەد بۇ قوتاپخانە گەورەكەنائى كۆيە، بەرسىتى بە ھەموو زانستەكانەمە خەزىك مادۇو موتاباىي كىتىبەكانى قوتاپخانە رەسمىيەكانىش كرددووه وەمکو (حىساب و ھەندىصە و جىبرۇر جوڭلۇغا و ... ھىتەر). زۇر تېكۈشاوه كە گىروگرفتە و مۇناھىسە ئىتىوان قوتاپى دېنى و قوتاپى رەصمى لابىرى و بىرايەتى زانىيارى بەميدا بىبىن تا بەجاوى خۆى دېتى.

راجى، له زانستى (نحو، صرف، منطق، بەلاغە، بەيان، عەقانىيد، اصولو فروع) شارەزايى بەيدا كرددووه، له سالى (۱۹۳۷) بىرونامە دوابىسى مەجلىس يىلىمىسى و مرگرتۇوە لەلای خوالىخۇشبوو جەنابى (ملا بەھانەدەن كورى ملا شىخ تەمبى - نىمام و خەتىبىن مەزگۇمۇتى بايزىغانى كۆيە) و لاي ئەندامانى مەجلىس كە بىرىتى بوون له (ملا صادق دايە خەجن) و (ملا عەل باداوهىن) و (راجى ملا نیراھىم زېنۇسى) و (وەكىلى قازى شەرعى) و (كاتىبى عەدل)، بىرونامەكەن لەلایمەن نەم بەرپەزانەمە بە ژمارە (۵۶) له تەئىرىيە (۱۹۵۱/۲/۱۶) كۆچى) بەرامبەر بە (۱۹۳۷/۴/۲۹) زېنۇسى بەم دەرەجانە خوارەمە، تەصدىق و ئىمرا كراوه.

دیوان راجی

النتيجة	الدرجة	المادة	ت	
١٩٤٩	١٠٠	قواعد اللغة العربية	١	
	٨٥	الكلام والاعتقادات	٢	
	٧٠	أصول الفقه	٣	
	٧٠	الفقه و التفسير	٤	
	٩٠	القرآن الكريم و التجويد	٥	
	١٠٠	البلاغة و البيان	٦	
	٩٠	الوضع	٧	
	٩٥	المنطق و الحكمة	٨	
	٨٥	الحساب	٩	
	٦٠	الجبر	١٠	
	٦٥	الهندسة	١١	
	٧٦	الإنشاء	١٢	
	١٠٠	الخط	١٣	
	١٠٨١	مجموع الدرجات		

راجی له (١٩٤٩/٩/٢٢) ژئی هیناوه که ناوی (مامزی کچی عبید) بوجو له شاری کۆیه. لمسانی (١٩٤٩) له کۆیه دموجوو و بوته مەلای نەھلی له دیسی (قولقوله)، لمسانی (١٩٤١) جوته دیسی (خراپاه) و بوته مەلای نەھلی لەلای (عمریز ناغای صائح ناغای غەفوورى). لمسانی (١٩٥٤) له (خراپاه) باری كردووو به مەلایمەت جوته دیسی (گەلنبرى)، له رۆزى (١٩٥٨/١٠/٢٦) بەھۆی زئر ناو كەمۇنىڭ كەنەكە بەزئر ناوی حەۋۆزى دوكانەوە، لمکەن بەشىنگى لە خەلکى نەو گۈندە بە فەرمانى مىرى گواست اوەتەوە بۇ دیسی (سابوراواي تازە) لەناھىيە سورداش و له خانۇوی زمارە (٧) نىشەتىجىن كراوه.

لەبىرئۇوە له ژئى يەكمەن خۇاھىچ مەندالى بىن رەوا نەدىتى، زۆر ساردو گەرمى لە تەمىزلى خۇىدا بېتىشتى درەختى زىيانىشى بىرەرە پېرى دەرۋىشتى، بوجو له رۆزى (١٩٥٢/٣/٢٨) ژئىكى دىكەي هینا بەناوى (زېنبدە مستەفا حەممەد). (راجى، لەم ژئى دووەمى چوار كچو بىنچ كورى بوجو بەناوەكانى: بەيان، زوھەر، شۇرۇش، شىرىن، ئىسماعىيل، تازاد، كاوه، سەلاح و سەماج) - ئاماھىكاران.

دیوانی راجی

رایجی و گنبد دانایی:

- * لمسان (۱۹۲۴) کتینی (اقطعه العجلان) ای زهرکمش که له (اصولو حیکمتو و منطق) ه کردوویمهتی به (منظومه) بزمائی عمرهین، به هممو و حیفینکمهو بعیهک نوسخهی لئی ندرزاووه ون بووه.
- * لمسان (۱۹۳۱) چامه بمندیکی دلداری و نتمهوهی بمناوی (ناونیشانی کوردان) به هه لبیست داناوه.
- * لمبهر شوهی زور حمزی له زانستی منطق و فلسفة بووه، له سانی (۱۹۳۹) کتینیکی تعلیف کردووه بزمائی عمرهین و ناوی ناوه (زبیده المنطق).
- * لمسان (۱۹۴۴) لسرر تکای (اکاه زیادی کوری حمه ناغای کۆیه) و (حاکم علاندین نەممەد نوری - حاکم کۆیه) دەممەتھەئ نیوان (فەقیر و دمولەمند) ئى به هه لبیست داناوه.
- * لمسان (۱۹۴۸) کتینی (فرانض شرح المنهج) له فیقهی شافعی که تایبەت به بەشكەننى میرات، بمناوی (بشه میراتان) به وردەكاری و بە جۆرنیک زور گرنگ و مریگنراوته سەر زمانی کوردى.
- * لمسان (۱۹۵۱) قەسىدەی (بوردیه) ای شىخى بوصەپىرى وەرگىراوته سەر نەزمى كوردى و دوابیش کردوویمهتی به پىنج خشتەكى.
- * لمسان (۱۹۵۲) وەلەمى مۇفتىيىش مەعارىيفى كەركۆكى داوتەمەو، كە پرسىيارى لىتكەردووه: (ئاي خوا دەتوانى يەكىنی وەك خۆى دروست بکات، يان نا؟). بە زمانی عمرهین سەلاندوویمهتى كە نابىت.
- * لمسان (۱۹۵۰) له باسى (سەن تەلاقەی شەرعى) نامىلىكمەكى بزمائى عمرهین داناوه بەراوردى تىيا دەربىريوه كە تەلاقى شەرعى پاست هەر يەكىنە بە جار جار دەپىن بە سى و نەممەش لەو نامىلىكمەدا سەلاندووه.

كۆچى دوابىن راجى:

- (راجى له گوندەكانى قۇنقۇلەو خەرابمو گەلنېرى و سابۇراواو كىرزو بە كەرەجۇ، بەمەلايمەتى و كارى جوتىيارىمەو زيانى گۈزەنندووه. تاكو له كاتزەنېر يانزۇ بىستى و پىنج خولەكى رۆزى شەممە پىكمەتى ۱۹۷۹/۱۲/۶ بە هوئى نەخۆشىمەو له بە كەرەجۇ كۆچى دوابىكەردووه لە گۈزەستانى بە كەرەجۇ بە خالك سېپەرداوە). - نامادەكاران.

دیوانی پاچی

چند نمونه یهات له ده سختی هوزراوه گورديمه کاني پاچي

(۱)

آهه از چاوی دل راران شکار دشیرله کن
نه مکریز هر روم به ناخن شوهد باید رسید
دل له صرفین له دو خوبی از گزیره طیز له کجه
هر ره که بروزنه له شکنده دل ایضا من
خوله عذری من عذری جواره تبریز له کون
هر ره قربانی سپاهیه هزارماشان بدم که دا
هر ره که کتی به ره ره زان غفرانه نایخ بر له کجه
دو خنه دل و دل جویل دل ایضا
نه وظایانه که بایان راسته زوره زور له کون
هینه بله حس اگری طلک دل جواوه هوشان
والکو بخی بکسید گلی فرول بد خیر له کون
راجیا پرستک عیب کار کم سا هدیه دم بل

آهه از چاوی دل راران شکار دشیرله کن
نه که بله که ره زان غفرانه له لیست هش زمعان
خریز خفری خرد گزیره نه بن
و هه خنیز لایه باکره دلک آوی رهوان
گلزاره ارام نادیه دل و دل با زیوره من
خاوه نه هسبوره زندنیه باکلزه سفید
و نگاهه قلخه هوشیز خفری شیرین سه نهان
حصیر بند سره زانش ارادی ساره دست
وللاره لایه هماره از طاروس به طالقانی
بر دریه هلاکه ره که عیزیز به هلهه دست
هه طاره فر گزیده کچی نه و کوره نه زان
مرد و مرد و مرد و مرد و مرد و نیشان
معده ناسنبله با سفره بیاری نه مرد
زانش اراده روئیاده هدو اهل جهان

راجیا نیه خاپت به قلزم بخی به نرسایه
سر بریه زنجه هدم عاده مر عاله به مط نه
نه زنیکه هنگه هنچی دل بیوهه سنانه
بر من خن خوت خالت مر کانه رزم و دستان
که شنیده قرده بالاکت مشتاری به بربا دا
خیمهه سر و کلوفت و میخانه دو دستان
دو نیاله هوای عشقنا چه رضک شنک پیشه
در تکیه رسما هبیته هر گزیره دل که دستان
آسانیه هر مرتبه صدی دلی به چاره
لکن چه زدای بکریه خفه دلزین هه دستان
عشقی ای دستان عشق ره مکن که به چاوی دنی
آشانی لعائدا په بیاده کوئه زر دستان
آوینه علی زه نام وه خفت که به ره رود و دم
ایستا کله ره دیز نوم راه خشنه نه نگستان
راچیم ده اعدانه هری امده عشقنا
مشعله هم مولیم بخود رینه کی پا دستان

دیوانی راجی

(۲)

ای هفت بارزه سنه صیال هرندی بوبره و ناق ما چیم نه بو قاز بمن اه پنده شو و
چونکه باری دلربا نو منزه فیب میلی بنه من نه ولدم عرق آهوناله او بو جهود
هصی به قو باقی هموسینی بدرست که وا کافی سینه نه ره و ناز کو ز مو بظ و
سنه ببسیاری اله گبرم خوبین نایه هرجی خروم تر له کشته رکس هار و که هادوت کونه هزو
چونه صبا رسکبری منصوری نیز به و کاکله لرو غابی طمعنی نهضتی که بوی شکا جد و
سبخ لعه گرچه نامه بویی عفت حلبینی بجه و ای باکه صرف می هر و میتو فله و
خاکو خوله هرمن راهی لر و صلی روله
دانه بیکی فی بند گرستیوی بیزنه نه که و
جاید اوی چاویان و خلیه و خلیه هو به جو بندی ولی شکا دی من گننی با و هلمه لو
جان به هلوی سر رهی دوقی خوشکبر جی به رلوی هکار و جی گرمه گرا و ه کوبه کو
سنبلی زلفر هانه تو از دره کونه همان توجه معطف گرت ز دهه زو هلقه داده ههوب هه
مرهی لبود شکره نهه رله تا قریبه ره پر خفتی لعفه هر گعن دا و ه شو ب شو
گر و سدقی رو لمیم فیل لبانه دل بریم رستی لر ملن کم سرم بینه جهنا و گر به گو
حالی عزیزه کرم اتو مکاره بیه جسبیو نه صیاله ای گفتگو سر چید داده ههوب خو
فاطمی راجی بکه هم حالی لبانی بند دم
چیکه لر رستی مرده هم کاده بکاوه پوس بو

دیوانی باجی

(۲)

لەرگەمە مەن خەبىلىمە دۈزىلەت لەنۇرە امشۇ بە قۇقانى لە ئۆرمىڭىھەت باوردا امشۇ
دۇيىن روتس كى شەعىرى خەقىن ئاۋاپىنوسى دوچادىم دەرمۇن اڭىرە ئىستىم لەشىش لەنۇرە امشۇ
لە سەربۈچىنى سەتاڭىپا بېرىزىنما ئەگەبىكتە لەھەگىرۇقى سېئىم را قىدىپە مۇھۇرە امشۇ
سەم بېھۇشى دېدەر دەلمىر دەر دەپ بىما رە بەنازىكى طېپىسا ئەنم كە دەمانە ورە امشۇ
لە چاومە لەلۇبا قىرتە والە بىلە وەقىئىڭىر با نە لەلای ئۆپىكە منىھە وکن تىرىكە ئەخزە امشۇ
ھىبا و دىنەزە كە رۇزىت چەقىدا كاشتى آما رە بەھەرى خەم بېھەرى خەنچە ئامشۇ
بىرۇ بە خەزم سېپارىسى ھەرىپىرلە جاڭالە بخۇزۇرە

سەرى دەپلە ئەگى رەچىلە قاچى دېلەرە امشۇ
و خەقىن لە بىرە و دەبلە شەكىرم بىر نە مەنافى لە ھەرىش جەسماھىش كەرم بىر
ھەرىشىنە كە دېقىم لە تىرىخىشە خەلۇص ئازىلە دەل آفتو جايى خەظم بىر
دا ئەيشتەرە مۇھۇرە لە ئاۋاسىنە ئەم دا ئازىلە كە دېقىم قىرە لە دۇزىم ئەظەرم بىر
ايمە كە نە جەمم بىكىم سەھىپىزىنى فەربابە لەم بىنە ھەڭىرەكىنە حەقى نەظم بىر
ھەركەن ھەفچىرىبە ئوبىتىرى بىر دەل لایىلە رەخا ئەفتە لە بىنە شەرم بىر
تادۇقى سەتمە ھەبۈلەم مېكىرە يىارادە ئەندى طېپىسۇكىنە فەندرە هەنم بىر
ئادى ئەھىدا دەلە شېرىن بەقى سۈپە وکن معە كە نە بۇنَا و مەوشۇ بىرە خەزم بىر
ئىدە ئەشى دۇيىن شەرى ئەمامەم خەقىدا سۇزىلە ھەمرىشە و بىنە جەڭرم بىر
ساحىن مەلە ئەگىرلا ئۇلە ھەزەرانى سەپەرم
ھېشتاكە نەپەم ام خەظم نۇرسۇن كەرم بىر

دیوانی راجی

نحوونه یادک لده سخه قی فارسی

مایوه نوره باده یکم مه به عزم کو تمه تو ز بر اصل جام لعنت در دنی ای ام هم هنوز ز
واهولی دینیو عالم رو بوده بود دید نست تاچه خواه شد در این سودا سرخا م هم هنوز
بلادی صیادت به صلفی کا کلوا بود کو وان میزند هر ظن بیر خوبرا ای ای ام هم هنوز
چنگ که جاری ناوی ابی بیوی یا مم نفر مرد اهل در لابوی جان میا بی از نا ام هم هنوز
ذرة نوزد رفت در گوته پرده و روئن رون مید و چون ساپه هرم بر اباب با ام هم هنوز
نیکد بدم زانه هر لنج و لاره شیرین ساقیا جروده جارل هر سرگرم آن جام هم هنوز
مینه هر یارم هم آگر باجهه زنگ اگر بده کار جیان چنگ کان غنی او خا ام هم هنوز
بیم مه تو بجو اها گبه آرامو فرا یه جان بیغا بش سپردم نیست ای ای ام هم هنوز
شیوه اهانه راصیا بختی لبی بر لبر راه کم

آب جیوان بعمر دیه دم ز لقادم مم هنوز

آن خاریغ زلف سیم بدن اند از وان اعل دل افزایی بچین شکن اند از
درست من بیجا راه که کو و زلب نست برق دفع سینه تو در پیر یعنی اند از
بنگر که لبم خنگی بی دست ز بجوان ای ای بحدا بر اباب شکن اند از
خطه صدمه کرد ز عان در بهه آفاق در ظرف ظفیر لعل طبقی یعنی اند از
نام سر بجا است در این گلشن بسته ای شکن تو گلی سرو قدمی خوش بان اند از
در ظرف چمن معن دلمرا بجلادت آن لوره بشتریف ملن با سمن اند از
سی اباب کن از باله هچنمت من مکعب دیمکده ه طرف بوج حسن اند از

دیوانی راجی

وینه‌ی راجی له تافی لاویتیدا

(۱)

خاک و هوا یه که و دهن، هروده کو سر چوو به هبا
که موتمهو باوهشی ره قیب، هروده کو قاوت و ره شها
نهرانی چونه حتی دل، له گمل گولی دهمی و دهن؟
پاسنه نه بشکون به خودا، نم به سه بی، نموبه سه با
هزی به سوزی کوردی من، دهمیکه سر به زامده من
بو دهس و باوهشی و دهن، بیخگه تمما، ج شلت دهبا!!
وه خنه بخنگن بن هها، همانوی بن شهقه وا
خوتساوی پیس و پاکزی، دانهی سیشی لا نه با
سبل و زگت ج هاتووه، له خانه هینده دانیشی!!
گه رسیده چه نده چاپوکن!! تیسوه نهیجن له عبا
توی و کو بروش و کا له شو، کوردی بدرشانی و دهن
دوزمه کیشای ته سنت، چاوی خشانده کاره با
تیسه خدیریکی چی بلیسی، لم هممو ناو و ناگره!!
وا پریه چاوت له نو، هاتووه لوونت به له با
بیکه سی و دک تیمه و دهن، خوشی له تمیاتی که سن
بیتسو بکوئتن جگهرت، هروده کو میکروب له تمبا
بو دلی رووناگی چه من، نه غصمه (راجی)، هانه جوش
له میشکی خر ده ناخن بسیری به هیزم، نوده با!!.

(۲)

مشقی چیه پروانه، له گمل شموقی چرادا!!
نهشقی ج بروه دیتسو ده چنی، گیان به فه نادا!!

دیوانی راجی

دوو زوْلْقَى رهشى، شوعله فروشىن وەکو گولمى
رۇزى رهشى بەدې خىيىه، داخى بە سەعادا
ماوارى موزەى، مۇش و دل و دين كە نەكىشىن
كۆشمىي ھونەرى چاوه، ھەزار ئىشى بەنادا
كاتىكى نەبىو وەرنەگرى چاوى، دلى خەڭ
غەمزىكى كە بادا، جىگەرۇ مىشىكى بە بادا
ناخوسىي ھەمو عالىمى كىشاوهە چاوى
ھەنارىيە، گرانبارە، لە شەرمۇ لە حەيدا
بارى دل و، سەربارى جىڭىرىنى، خەم و خۇپىن كرد
قازانچى ج بۇو، زوْلْقَى كە دوو بارى بە تادا!!
خالى مەحەگى سۆزە، كەوا لە رووە چىسپا
مەر زىرى نەكىشاوه، كىشاوه بە دووا دا
بروانە كلىتىي، كە ئەوهستى بە ھەممۇ روو
زانساو نەزانى، وەکو بىك دل بە خەدا
بايقىكى وەنۋەشە و گۈلن و سۈنبۈل، بە سەعا خىت
سەبىرو ھونەر و ھۆشى، بە سەمودايى ليقادا
دېڭىاري ج بن، مەستو بە خۇزىسو گوفتارا!
كاتىن، كە خەلەئى خالان و خەمتى بەر رەشەبادا
(زىكىز)^(۱)، ج ھەراينىكە لە شۇقىن ئاگرى دىدار!!
بَا مەحكەمەنى رۇزى دوات مات بە دووا دا!!
(۲)

ساقى لە پىرددە وەستا، دەستى بە بادە دادا
مۇتىپ بە چەنگ و بەرىمت، بەزمى بە رووي سەعادا

^(۱) راجى بە ھەردوو ناسناؤ (زىكىز) و (بىشكۆز) بىش شىعىي نۇرسىيە.

دیان راجی

بهینکه بُو وه قیمان، لَم ده شتهداد که لام
سَه ده مرحمبا لَه يارم، هات و وه قیسی لادا
دیسان بِغَمْزَه وَسْتَه، بُوْفَهْلَهْ وَعَامِي عَالَم
دهستی به گول وه نموده، بُو شین به بمر سهنا دا
وهك تازه سفروی سرگمش، ذوقی به نازی لهرزی
بِمَ نَازِكَانَه لَهْرَزَه، سَهَد عَاشَقَي فَهَنَا
ئیمِرَه بِهِنَاهِي سَهْرَدَم، پَرَسِيمَه حَانَه چاوان
فرمیسکه دای وه لام، ئَمَم بِهِحَرَه چَارَه نَادَه
دَلَسَر بِهِ زَوْلَفَه كَاكَوْلَه، دَنِيَا دَه خَاتَه وَهِي وَهِي
بِهِد بِهِد چَلَوْن لَهِ رِتَمَا، رووی خَوَی بِهِلَای مَنَا دَا!
(راجی) لَه تَوْهِ مَوْهَارَهَه، ئَمَم عِيشَقَه تَازَه پَيَدا
یَارَه بِهِهِواَيِي يَارَه، وَهَسْتَه بِهِ نَاشَنَادَا.

(٤)

ئَمَوا بِهِحَرِي پَرَوْشَى من، شِهِبَّوْلَى دَه بِهِ دَنِيَا دَه
کَه شَورِي كَورَدَو كَورَدَسْتَان، لَه تَيَخَم دَه سَتَى بِهِر نَادَه
لَه مَيَزَه شَوَّتَه وَارِي زَيَن، بِهِ مَاتَم بِهِرَگَى بَوْشِيَه
دَه لَيَنِي زَهَرَدَه شَتَى لَيِّ مَرَدوُوه، لَه جَوْشَى نَيَش وَهِبَوَادَا
زَيَان وَنِيَشَتَانَه رَوَه، كَه دَوْزَمَن نَأَوَهَدَانَه كَه
ئَهْبَنْ چَقَن حَاسِيلَاتَى هَمَلَگَرَى وَ، خَمَرَماَنِي بِهِر بَادَا؟
لَه يَتَاوَى كَسَرَانَى كَمَل، لَهْشَى خَوَنَاوَى بِهِ خَاكَم
مه گَمَر فَرمِيسِكَى زَامَانَه، لَه دَه نَكَارَه نَكَى سِيمَادَا
نَهَلَيَنِي دَاكَى جَكَه رَسَوَنَوَتَى بِنَانَانَه، بَيَوْشَه
بِهِ گَرِيَان دَه نَكَى نَوَسَاهَه، لَه دَاكَى رِسَانَى فَرِيَادَا

دیانی راجی

سەبا، پەرت و بىلۇم كۆكىدە تا تىمكەيىن شەو
لە كام شوتىن و كەيتى گەل، كە بېيارى تەقەللادا؟
دزو حىزى دۇزۇن ناسەوارى گەر بىرا، كاڭە
بلىن جەزنى دلە، با دەس بخاتە دەستى ھىۋادا
خەتاي شەيتانى خۇمانە، كەلۈپلەمان كە ئەفرۇشىن
بە خۇرىابى، كە خۇۋابى دەرىيەتىن لە بۇنىدا
كە مادىدە ئىش بىكا تەندا، بە تەبیات پىزە ناگىرى
كە تەبیات لىتكىجاوان، لە سەر مەيدانى ئىجادا
وجود گىشتى لە ئىترو مىيە ئىتكەنلىكىشە، يېزانە
كە ئايىش دروست ئەكىرى، لە مىن وو ئىرى ماذا
ھەتا تەركى نەڭ كارى خەرابى، جاڭى ئىتابا
بە نىسبەت دەرئەبن نىسبەت، لە تەمۈرىخى ھەپلادا
بە ھەق بىناسە ئەۋ زاتىمى، كە ناگونجىن تۆ بىيىنى
كە شەپرۇھە بەرامبەر ئەو، ھەممۇ بىرى لە سەمۇدا
مەترىسە ھەق بلىن (زىكۇ)، ھەتا ماوى بە سەرىدىتى
ئەگەر بىتكەن بە دارا، يَا سەرت بېرىن لە بىن دادا!!!.

١٩٥١

(5)

بولىولى خەستە دلەم، ھاتىدوھ دېسان بە سەدا
لە پەزو باخى روختى، مازى رەشى بىسەددا
نرخى لە علۇي لەبەگەو، دەنكە ھەنارى خائى
نابىن بەرلىن و عەجمەم، لەندەن و پەرس و كەندە
كوشەتى ئازى دەمت، زىندىدە تا دۇزى بىقا
مەستىي چاوت بە خەبەر ئايە عەزىزم، ئەسەدا

دیان راجی

دیله هلقمه به نهوناوه له پنگست لادم
همی دل و گیان و سدرو مهردمی یئمن به فیدا
ده گشم تیرو ببره، هیند له خمیالی سینهت
مهیلی حسورو پسری و باخچه ناگا، به خودا
سر چیه؟ نیخمه زیر پیست و نجیزی نوات
گاوری موئله لسم ریسه، کمسن سر که نهدا
(راجیا) عیشق چیه؟ سوزشی گیان و بدهنه
خووبی پهروانه بربه بکره، ج شاهی، ج گهدا.
(۶)

نیکاری گولسوزاری من، هدوا به بال و پدر نهدا
بولبولی خاکه ساری دل، له ریسی و هلامی سر نهدا
ده میکه مهیلی شه نهکا، به نازه چاوه مهسته کهی
کهوا به شیرو تیره کسی بربو و موزان، نسوزر نهدا
تیجره وانه دلپهرم، هردهم له پنیک داده نتی
داونک له زولف و کاکولی و، به لشکریکی سر نهدا
تکای مههانی نورومسی، له موتشک گایی سینهدا
هه نارو سیتو بن لمناو دهسی براوم بدر نهدا
درسته بسیری وردی من، دهره مقی خالی پووشه تی
که کاره بایی ورد و روش، له بؤزی بروی قمره نهدا
خوماره چاوه شوخته کهی، بمحاری دل بددهر نهدا
هه لآل و هه نگی خاله کهی، هه نگوینی لیوی دهر نهدا
پشکووت به خنده خونچه کم، ج شیته (راجی) لعم دهره!
بیناکه شوختی ناو بزران، تانه له پنکوزه نهدا.

دهستی به ههوس ناوته ناو دهستی نه گهردا
بُو بُوحى منى خسته، ئىشارەي بە سەقەردا
بىم ئېزگە چەند ناسكە دەبىر لە تەماشا
پۇشىنى لەلاي پاشتەوه پوشىيە بەسەردا
من ترسىم ئەو خونچە بە توندى بەليسم
ئەو بُو سەرى من، دهستى بە رق داوه لە بەردا
تا گەنچى قەدى ون بىن، لەبەر دەستى دزى چاو
زىسى بىدەنلى ناواه، لەناو قۇفلى كەمەردا
دەسماڭى ملۇ گەردەن، ماتى مەم و سىنەي
وەك دوزمىنى يەغارە، لەسەر گەنچى گۆھەردا
دەسروكەو سەركى سەرى، سورەمى دلى عالىم
رەنگىنە بەھەرلا، لە درەوشانى نىزەردا
رەنگىنە بە خوتى دلى (راجى)، سەرى پەنجەي
رۆز حىفە كە ئەو نۇورە لە وەسىو خەنۇوردا !!.

من چىيمە لە خىوى ئاسەف و ئاسكەندەر و دارا
پۈيىستە بەس روويس بىگارم لە بەھارا
تىكەن بىووه ھەر جۆزە گۈزۈكى، بە گولۇوكا
وەك زۆلەخەنە خەنە، بۇخى خونچەپۇ زارا
جارى، كە لە گۈشەي چەمن و زېكە بىكم پىنى
چىيمە لە شەھى و لەشكەر قانۇن و مودارا
بادەم كە لە دوو چاوى ھەبن، بۆچە باخان؟
خەيمىم كە لە دوو زۆلفى ھەبن، بۆچە خارا!
خەجىلەيە، سەر سووگە، عمرەقىتىرە، گولەنداام
شەنگۈلەيە، دلىرمە، وەفادارە، گەوارا

دیوانی راجی

نهم ته‌رزوه جهوان دلبه‌ریه، وا دلی بردوم
سمر، وک سدری مهنسوره که گردوویه به دارا
هر سوزه، دلی مردمی ییکس و گهشیتین
(راجی)، بمسه تو بمو نهدب و گوشیتین سارا !!.
(۹)

ساقی و دره بنوشه له سهر شهوقی خوارا
نمود قامته ره نگینه، لمه ناو بتوس و کمه نارا
تا گورد له سمر ناگری به پرسوزی نیفاونا
بوزم تکه مهی و، لینه له ناهمنگی به هارا
نهم گومه‌له، به فندی دلی دوزمن نپستین
ناوتکی همین گومه‌گی بساری له دیارا
چند خوش له لایکمه، گولشن له ته‌ماشا
بولول به گزه‌ی ناهمه، قسمره له چنارا
نه بیانی، هه تا پشتی نه نا گوردي قله‌ندر
خشتیکی که دای دوزمنی پژخی، به همارا
وا تیه‌گه بین مهیله، له گله‌لنا دلی دلدار
باس و خبیری فتنیه، نه بکم له هزارا
پشت و قمه‌هتی هوشمه، رووی لوقتی نیکارم
تاب و ته‌رده و جوشه، نه و باره له شارا
گوردی، که وکو خرم‌منی بوشن له نه زهر خدلت
باناگری تیه‌ردهن و، بررو باه نزارا
(راجی)، غمزه‌لی عیشقی تو هر گوردیه نصرة
نهم تویه ته‌رازوی و ته‌نه، سا که‌سوکارا^(۱) !!.

۱۹۳۳

۱- نهم نیومنیه به پیش همزارکردنی پیته‌کانی نه مجده دهکاته (۱۹۲۲).

ویران راجی

(۱۰)

عسودو گولسوون و شمنگهبي، ناوي بسدهم هسوار دا
فتوخ و هله لوزه و سمهوزه جلن، بهدهشتیان قدرار دا
من رووبهرووي مهیدانهوه، گوتومه ناو سمهیانهوه
حمدیا به گسول و شانهوه، همموم به چاوی بیار دا
جاوت به خنو، لنهجت کهوي، خیرا نهزوی، خوش نهزوی
وهك مهکتیکی سانهوه، لقامت له سد هزار دا
لهم شاره پایز بار نه کا، زستان و هاوین جار نه کا
سدهماوو گهرما تار نه کا، تا بونهقی بههار دا
جاری به سینه دوگمهوه، جاري به گرزی گولمهوه
جاری به چاوی سورمهوه، قهندی به بؤخی زار دا
مهبلی به حالمکه دهنن، گوی بکره گوفتارم که من
له تاوي توکه عالهمن، شیشهی له جمرگی بار دا
(راجی) غولامه لهم دهه، نه گرجی هر سوداسمه
قسی خرابی گوههده، گمسن بتو نوکته غار دا !!!

(۱۱)

گول یته که نن، لاله نه پشکون، له چهندنا
بالا نه همن، بدر نه ورن، چهندن له چهندنا
سوروون دهم و لیسو، زرد و سپی لامل و گهردن
حال و ختی یمش، چاوی به لئک، سمهوزه له نهندنا
نه دارو گیای بسهره و هری و، بورهه می یاستی
(زمرده شتاه) که چاندویه له ناو خان و وهندنا
یاري وه گو توی دیسو، به چاوی هونسرو تیز
جی جانه و درو جنده، همه موي خسته بهندنا
نه مو بدرجتم و نه گریجه، قری دیسو در بجه
شنهیان و دره، گشتی، لمه ناو دارو گمه ندا

ویران راجی

ئەم مەرچە، كە بەستوومە لەگەن خەندىيىلىوان
دۇراوم ئەگەر يىخىمە مەندىوپىنى لە قەندا
دارو دەۋەنم شاپانوو يېلانىيە بۆزىزىن
پازانىدەوبىي ھۆشىءە، لەئاوشاخ و چەقىندا
ورگىرى كە تۆ روو، لە دلى شىختە دۈزىن
ئاشى لە كەپاندا يىسەمۇ خەرمانى لە شەندىدا
با مەلبىن لە ناسۇئى ھەدوەسا، بۆزى رووانىت
نَاوابىن شەموى بىمە، لە سەمماي ئارى يو زەندىدا
مازۇوجىنى پاشۇل كونە، (زىكىز) كەچەلى كەل
پەندى كە ھەممۇي ئاواھ، ئەپتۇي لە سەرەندى !!.

(۱۲)

كورد گەر ھەبن شاھن ھەممۇ، بۆ عەقل و نوتقۇ و ئېتىدا
رىتكااوو یەوشت ساز ئەكىمن، ھەمەن ھەتكەكۈ ئېتىما
كاكە لەسر دەوري زەمان، نەبۈوه زىباتر كەسىن لەوان
ھەممۇ زىيان و بالىوان، شىرىين زەمان و خۇش نىما
مېللەت ئەكەن پەروەردە بۆ، وەختىن بە فريايىن بە خۇ
خاونەن ھونەر، رېقىتى گۆ، ھەم بەھەرەمەر، ھەم موقىدا
مايسى وەفقاوو سەلتەنت، قازانچى ھۆزۈ مەرچەمىت
تەبىاتى جاڭ و مەعريفەت، بۆ وانە ھەم بەخش و عەتا
مەست و غۇرۇرى وەختى شەر، ھەرۋەك بەلا كە دىنەدەر
ساف و لەسىرخۇ بۆ ھونەر، وەختى كەخەلکىان يېتەلا
ئەم بېشىوانى قايىن، بۆ عەمدى خۇيان دايىن
بۆ ئىشى چاكە حاڭىمن، چاڭىش ئەكىمن دەفلى خەتا
(راجى) لە قەمۇمى كوردىما، ئاۋىتسەدارە بى رىسا
ذۇر پازىسە لەيان گىما، نەگىن جەعاور ئېتىدا.

(۱۳)

تا وا بگـمیرین دوزمنی بـررو، لـه عـیراقـا
وـهـخـنـهـ بـتـمـقـ، دـهـرـیـچـنـ گـیـانـ لـهـ مـرـاقـا
وازـیـ نـیـهـ دـهـرـوـشـیـ درـونـ، لـهـ دـرـوـ سـوـنـدـ
وـهـ دـزـ لـهـ دـزـیـ، مـسـرـدـمـیـ بـنـنـ لـهـ تـهـلـاقـ
یـمـکـ دـیـ بـهـ (بـیـاـ)، یـمـکـ بـهـ (تـعـالـ)، یـمـکـنـ بـهـ (کـمـهـیـ)
یـمـکـ (کـیـلـ)ـهـ لـهـ گـیـلـخـانـیـ سـاـوـوـخـ وـ سـوـحـاقـ^(۱)
گـمـرـ بـیـرـهـ، نـگـمـرـ گـمـبـنـهـ، نـگـمـرـ شـیـخـ، نـگـمـرـ بـیـكـ
نـمـدـیـوـهـ، بـرـاـ!! یـمـکـ سـمـرـیـ رـاـسـتـیـ لـهـ شـتـاـقـ
کـنـ یـشـوـ بـلـنـ؟ کـاـکـهـ وـهـرـهـ، کـاـکـهـ بـنـوـشـهـ
یـمـکـ دـهـوـرـهـ لـهـبـیـ سـادـهـبـیـ شـیرـینـ، لـهـ مـرـاقـاـ
کـوـنـ کـوـنـ بـوـوـهـنـاوـوـ، جـگـمـرـهـ لـهـ تـلـهـتـیـ خـاـکـمـ
کـیـشـاـوـهـ سـمـرـیـ یـنـکـهـ بـهـمـرـ، نـمـکـ لـهـ دـوـ لـافـ
مـهـرـ کـوـرـدـهـ لـهـنـاوـ کـاـوـ چـاـ، بـوـوشـ وـ گـیـاخـورـ
مـهـرـ خـلـکـهـ لـهـسـوـرـ سـفـرـهـ، لـهـنـاوـ کـوـشـکـ وـ قـاـقـاـ
نـمـیـ دـلـبـمـرـیـ نـاسـکـ بـمـدـهـنـیـ کـوـرـدـیـ قـلهـنـدـرـ
گـرـیـانـیـ بـهـ کـوـلـ بـوـ منـوـ، تـوـشـ، خـنـدـهـ بـهـ فـاقـاـ
(راجـیـ)، نـهـتـوـیـ حـالـیـ وـقـمـنـ یـتـسـهـ بـرـانـیـ!!
بوـوشـیـکـهـ بـهـ بـوـوـیـ بـارـهـشـوـ، تـیـمـیـکـهـ لـهـ فـاقـاـ^(۲).

۱۹۴۷

۱ بـیـاـ: (ظـارـسـیـ)، وـهـرـهـ. تـعـالـ: (عـمـرـمـیـ)، وـهـرـهـ. کـیـلـ: (تـورـکـ)، وـهـرـهـ.
سـاـوـوـخـ: (تـورـکـ): سـارـدـ. سـوـحـاقـ: (تـورـکـ): گـمـرـ.

۲ نـهـنـدـوـهـنـدـرـ بـهـ بـیـنـ هـمـزـمـارـکـرـنـیـ بـیـتـمـکـانـیـ تـبـعـجـدـ دـمـکـانـهـ (۱۹۴۷).
بـ لـهـشـوـتـیـنـیـکـ دـیـکـمـداـ دـهـانـ: بـوـوشـیـکـهـ بـمـدـمـ بـاـوـهـ. وـهـکـوـ تـبـیـرـهـ لـهـ فـاـقاـ.

کەسیک بۆ نیشتغان، دل مونتەلا کا
 دەبن خۆی توشى سۆزى کارهبا کا
 خەریکى مەرگ و ژین بى، تا ھەنەسەی
 تەپو وشکى، لە گیانى مەرەبە با کا
 تەرازو بىن ھەممۇ گارو مەرازى
 توازاوى، ھەممۇ چەسب و تەبا کا
 تەبايى کا لە گەن مۆزۇ عەشىرتەت
 بىنلى بىنگىشى و شۇقى دەوا کا
 فەرو فەللى حەسەودانى لەنالۇا
 گۈنگى خان و مۆزى پېرىمەها کا
 لە كۆمىل، چەمۇت و چۈزۈي ھىچ نەھىتى
 دل و چا و يەكىدىگىر بىن خەتا کا
 لە ناوەر كۆمىلەت بىزىا بە زىرى
 ھەممۇ قىمۇنى لە رووي حەمەدو سەنا کا
 بە ھىوا، باخى سەرەزى بىنلىقى
 بە شادى، ھەلگىرى بىچۇو بە داكا
 لە رووي خۇزىدە و بۇخۇشى و گەمانى
 گۈل و سېيۇ سەرەپىدا بىسۇورى
 لە سەر تەختى شەھى، گیانى رەھا کا
 لە دەرىياي گۆشىشىدا تا نەختى
 جىلۇن ياقوت و گەھەر ناشىكرا کا!!

دیان راجی

نه گمر بیهیزه خورگمی سهردو گدمی
له قاوهی هیل و دارجینی له چا کا
نه گمر کیراوه جاوهگمی ناو همناوی
دهمن سهیوانی سازاوو همووا کا
نه گمر پریووتنه نووسراوی دهماغی
به شیرازو جزو بهندی رووا کا
قورو قهوزهی نه گمر تیدایه ناوی
دوریدا، تا زیان بریزی له پاکا
نه گمر ریکای چرو پر چقل و چانه
به داس و خاکهناسی مائمهوا کا
نه گمر بن ناقلهو، مندان و نافام
ملی بکری مهلای چانو، نمهها کا
له سمر زی، گمر ملمی هاتون نمزانی
چهپایکی به گورجی پر له با کا
به (تیرو پشک) رازی بنی له بمش دا
بلنی با خوی و بهختی ناشنا کا
نه گمر بیوسته بزیا همر له خوشی
بلن کومدل بکاو، پشتی له شا کا
نیمروختن گشی بونیادو نیمادی
نه گم در ساقن له باران خوی جا کا
نه گمر بیستی، قسمی بیستی و هکو من
نمین (راجی) بزی و سهی خوا کا!!.

بۇ يېڭىيىنى مردمو، چەندىم بە تەھماڭا
 ئىم يېچۈرۈن ناكامىسىو، دەرنابىيە لە داڭا
 بۆزى هەمۇو كەس كەونە سەماو، تافى بلند بۇو
 نەستىزىرى بەخىنى منە، هەلتايىە لە ماڭا
 چاوم، كە بەخۇنىن گولكۈلى نەسرىين نېبىزىنى
 بىر خەندە، دو چاوه يەشەكتى با تەھماڭا
 وا دووكەلى ئاهم، سەرۇ بۇوو كەرددەنى پۇشى
 لېتۇت ج دەبىنى وەحەمە تىۋىكىيى رەمواڭا!
 دل، سىرىي، وەكۈمەنچەلى سەر ناگەرە دەكولۇن
 خوتىن بۇو بەھوا، وەختە دەلىش سەر لە هەمواڭا
 دەستە نەشكىن، بېگىرمە نېخەتمەت بەھرى نادا
 مىشكەن نەتقىن، هەر دەبىن مىشكى تۆبە باڭا
 ناخاوتىن و دەركەدنى تۆ، هەر يەكسە بۇ من
 يەكىدىل نەۋىيە، بۇ سەرەتكارى نەقەلاڭا
 گيانە وەرە لام، جونكە ئەتتۈش كوردى وەكۈ من
 ئاسان نىيە دەلىم دەلى دەلىم بەرەلاڭا
 گۈزەنگىيە دوورىستۇ، لەھەر لادە مژيۈمى
 لېتۇت ج دەبىنى، دەردى دىزى (راجى) دەواڭا!!.

بۇ جىازى كولىسى بىچ و دل لە من داوا ئەرى
 ئىزىن و عەيشى من بە يەك دەم، سەرىمسەر يەغىغا ئەڭا

دیان راجی

دلبرهی خنجر و شیمه، پر شده‌ی، عاشقکوژه
خوی له ناگاو دهنه‌خات و، بی کسان پیساوا نه کا
من گولی نازو نعیمی پیتمدهم، بؤ ده نه کا؟
چونکه یا خوشده‌وی، نه، بؤیه لیم حاشا نه کا
نامه‌ی باخی بدینی جنهت و، مولکی نه بد
گر سدری یهک موه له گله‌ها، یاری ره‌نگین چا نه کا
من نه زهرگم خوی نه پوشن، من بکریم خوش نه بنی
من ببروم نه و راده و هستن، من بوهست، را نه کا
نه ب قوربانی سه رو رووی زه‌مزه‌مهی جانانه به
وا به تاریکی و به رووناکی، دلان شهیدا نه کا
بکره دامیشی به گوللی، بمرمه‌ده تو (راجیا)
یا به جاری نه تکوژی، سا یا به خوت همتا نه کا!!.

(۱۷)

کاکه! گر بیرانی کوردستان لە سەر کیتو باز نه کا
بووکی تازمو تەر لە خاکی خلکمەو داخواز نه کا
بیره میزدیکی و هجاخ کوییه، لە چاخی نوچوحوه
فەت لە جن نه بزووت و داواي هەر قزو پاپاز نه کا
ھەر منائیکی دەریکردو لە خاکی بؤییه دەر
ئاقلیي غوريەت بلندى كردو ئىستانا زار نه کا
کەی لە جىوه، ئىسىك و ماسولکەي بەھىزى يېۋە؟
بۈچى داواي پالەوانى و، يېشىمۇو، حەمباز نه کا؟
لاوي گوردى! گر دەزانى خاکى پاگت چەند بەشە
چاو تەماشاي عاره ب و، تۈرك و، خەتنى شىراز نه کا

دیانی راجی

تازه، نهم داوايشه لمو بیوکه نمزادی پیته گا؟!
بوج بهشوكاري، لهنار دوو لینگه خوي لاواز نه گا؟
مۆزو تىرەئى نەجىھى، پەروانە ئاسا ھەتكەن
تازه وەك ئاوارە بولېبول، كوردى من ئاواز نه گا!
خانگە، هەروەك فەرۇچە ھاتە خوارو كەوتە سەر
كوردى تادارو تەمىل، خوي گىرىھەي ھەموراز نە گا
من كەوا دەسۈزى نەم خاكسى وەتەنەو، خاكسار
ھەروەك (راجى)ام، بەكۈلىنى تانە خوي سەرياز نە گا!!.

١٩٤٢

(١٨)

دېلىرى بالا بلندىم، مەيلى دەلداران نە گا
خونچە دەم، سروھى نەسىمى خوي لە كورستان نە گا
رەوت تو، لەزانىسو، نىازو، خەندىمۇو گۈزىسەھى
دانىما خاپبور نە گا، ئىمان دەن و ئىران نە گا
تا لە خوي بېۋىشى ھەوابى ئازگى روھولەھى يات
پۈوي بەدىعى، كەي لە درىكى سەرك و گۈلباتان نە گا؟
ھەر لە يەك پىن، سەد ھەزاران جان فيداي ئاواز نە گەم
تا بە لوتنى خوي لە سينى، سېيوو بىن بەخشان نە گا
دل لە زارىدا بە زار ھاتو، نەھاتى چاوه كەم
جاو لە پىتا، خوي غەرقى شۇچراو مەرجان نە گا
گەر دوعاي تەخت و مەرادو عىزىزەتسى گا، دېلىرى
من نەتىئە ئامىن و، ويش، وختى دوعام ئامان نە گا
قىست لە دىسادا عىلابوج چارەبى (راجى) نىسە
بەختى بەد، ھەر دەم جەفاو مەركى لە سەر ئىغان ئە گا.

ویان راجی

(۱۹)

بولولی تبعم که بادی باخ و بوستان نه کا
نمغمه و نوازی وازی، پمرتی سمد داستان نه کا
دامهپوشه لالهزاری گولمزارت، نمی نیکار
پتو گهر دل پته سیری، دوزستان تالان نه کا
خوش نه سیمی باخ و پاغی پوومهت، گهر درگهونی
خاکی گورستان و عارهه، گشتی موشکه فشان نه کا
دهست و بازووی نازگشت، قهندی منائی عاشقه
پیکمنیت، ئساوی گهوسمر داییما باران نه کا
مۇرۇ ئەنگوستىله كەي ئەنگوستى هەمتاي شەكەرت
خانمئى ئاسف به ومىسى ھەندەسى ھەيان نه کا
قامەتى شۆخت لە بارىكى، ھەجمب بىن غايەتە!
گەرجى تەفسىرى، پېرى سەحرابو شارستان نه کا
خۆزىسا جارى بە بالاتا، سەرى مەستىم ئەبىست
تا بە يەكجارىم نەزانى، چۈن دلىم و تىران نه کا!
پەرچەمى پېرى چىنى يارم، بۇوي لە مەشرىق تابرى
خالى چىنى شەرق، كەچى بۇوي خۇي لە ھېنەستان نه کا
ئەمەوەلى كارم نەزانى دىدەتم دەستتاكەموى
ھەروهە (راجى) كە كارى بىن سەرە سامان نه کا!!!.

(۲۰)

ناسمان پىرۆزە رەنگىمۇ، مەيدىلى دىدەتى توئە کا
رەعدى دل پېرى ئاگرو بەرقىمۇ، تەم و پۇرە نه کا
ھەلقەبى زوقفت لە مل دانايىمۇ، بۇ راوى دل
(يوسف) ئىمىرىنى لە سىجىنى سۆز دەست ئەستۆ نه کا

دیانی راجی

تا زولمیخایی خهیالم، جهارگی سووتاپن به تاو
نموله بوزنواوای زیانی بوزمهلاتا بو ئەگی
بولبولی بېر خەم لە دامەن میرگۇزارى بیوسمەت
وەك دەفھى شىخان، ج ناوازىتك و جوستوجۇ ئەگا!
شاھى چاوت، عالىمنى دەسکىرى مۇزگانى درىز
ھەروھە دل، لەتلەتى شەشىرىي دوو ئەبرۇ ئەگى
سىر، ھەواي يەنگى بەھارى پېر كۈلى باڭرتسووه
دەم، بەخەننە گەوسەر و ھەنگۈن لە میرگان بۇ ئەگا
گىانى (زىكۆ)اي راڭووشى، ئەم مەكتەپىسى چاوهەكت
بۇ مەزەھى ويسكى و عەرقەق، داواي دلى بۇنسۇ ئەگا.

(۲۱)

پىاري عەزىزم ھەر قىدەر، سىتى يو پىزازى ئەگا
دل بۆسە دايىم بېر ئەسەر، شىن و ھەراو زارى ئەگا
ئى قەد بە لەنجىھى چاۋ بېكلى، چىدىكە من مەگەر لە گەن
لەم باخەدا ئۇستادى دل، خۆي فىرىي مووكارى ئەگا
تۆ حورورى ياخىن ياخىن، ياقۇتە ئېتۇت ياخەنەت
من زېرىم و تۆ بىخە تەك، ئېتۇت كە ئېنگارى ئەگا
شاھى، وەزىرىي، مۇتىرىي، تۈركى، گەداي، هەرجى ھەبى
مەقبۇلى خەلت و من دەبى، چاوت كە سەردارى ئەگا
لەم ھاتوجۇۋە دل بلىن، ئەلەحقى لە عەشقى تۆ بەلنى
بۇ كۆمەلەھى وەسلە وەلى، داوابىسى سەر دارى ئەگا
پىشىم شىكاوه چاوهەكەم، فسۇتاوه عومۇر و ناوهەكەم
يېچارە بەستەي داوهەكەم، دل خۇيتى كەمش جارى ئەگا
دەستى بە مستى خەنجەرە، خۇيتىم لەبەريا مەخەرە
كەس با نەلنى موقەددەرە، ئەم ئىشى يەكجارى ئەگا

دیان راجی

نهقدی حهیاتم لیبرا، مسوزی و هفتم بین برا
نَاگر له جهگم هـلکـر، زولفت که تهـبـارـی نـهـکـا
سـبـم سـزـاـبـرـدـهـیـ خـدـنـهـنـ، دـهـنـوـیـ لـهـوـیـ يـارـیـ عـدـهـنـ
دـلـ یـشـکـهـچـیـ بـوـلـاـ بـهـدـهـنـ، لـهـمـ فـسـرـهـ هـوشـیـارـیـ نـهـکـا
نـاـگـایـ لـهـ ئـهـحـوـالـمـ نـیـسـهـ، رـوحـ وـ سـمـرـوـ مـالـمـ نـیـسـهـ
بـنـ ئـهـجـوـجـ ئـاـلـاـمـ نـیـسـهـ، وـشـ پـرـ سـفـاـ يـارـیـ نـهـکـا
(راجی) لـهـ وـهـسـلـتـ خـوـشـ مـهـبـهـ، نـوـشـ نـهـبـیـ، يـهـمـوـشـ مـهـبـهـ
هـرـچـیـ لـهـلـایـ تـوـ مـقـلـبـهـ، يـکـاـ بـهـ يـتـکـارـیـ ئـهـکـاـ!!.

(۲۲)

رووی، بـهـارـیـکـهـ بـهـهـشـتـیـ زـینـ پـرـیـ سـینـهـیـ ئـهـکـاـ
سـافـ وـ رـازـاـوـهـ، بـهـهـنـکـوـنـ وـ پـمـنـیـوـ مـهـیـ ئـهـکـاـ
دـلـ لـهـ مـیـحـارـیـ بـرـوـیـ نـهـودـاـ، کـهـ سـمـجـدـهـیـ بـرـدـ بـهـ قـدـ
بـوـ تـهـمـایـ ئـاـهـمـنـگـیـ ئـهـ فـیـرـدـوـسـ سـدـ تـوـهـیـ ئـهـکـاـ
قـامـمـتـ چـرـجـ وـ نـخـوـشـهـ، خـواـرـ وـ خـیـچـ بـوـ رـکـوـعـ
فـانـیـجـیـ عـیـشـقـیـ، لـهـ نـعـمـهـیـ چـهـنـدـ هـزـارـ نـوـتـهـیـ ئـهـکـاـ
تاـ کـسـوـانـ وـ تـارـیـ منـ، هـمـ باـسـیـ نـازـ لـنـجـهـ کـاـ
سـرـ بـهـ قـانـوـنـیـ تـهـدـبـ، چـشـنـیـ سـوـرـاحـ قـهـیـ ئـهـکـاـ
نـهـهـلـیـ وـبـرـدـانـ وـ رـیـسـالـتـ، گـهـرـ ئـهـلـنـ جـنـمـتـ هـبـیـهـ
دـیـارـهـ بـاـوـرـ بـهـ لـهـبـ وـ سـینـوـ مـمـهـوـ کـوـلـمـهـیـ ئـهـکـاـ!!
هـرـچـیـ بـنـ بـرـوـایـهـ نـهـگـیـتـ ئـهـبـکـرـیـ، مـوـرـتـمـدـ نـهـبـیـ
زـاهـیـدـیـ بـاـزـاـپـهـ وـهـمـیـ چـاـوـهـ چـرـگـهـیـ کـهـیـ ئـهـکـاـ?
جـنـمـتـ وـ دـوـزـهـخـ، لـهـ ئـهـوـوـلـ بـوـزـهـوـ هـاـتـوـونـهـ دـیـ
هـرـ یـکـمـیـ رـنـگـاـ بـهـ عـرـدـیـ ئـادـهـمـیـ شـوـسـهـیـ ئـهـکـاـ
خـیـرـوـ شـمـ، قـازـانـجـ وـ دـوـبـانـنـ، چـیـهـ نـیـسـبـتـ بـهـ هـقـ؟
هـرـ کـمـنـ خـیـرـیـ بـوـیـ، خـوـیـ نـوـگـرـیـ جـیـلوـهـیـ ئـهـکـاـ

ویران راجی

دامنه‌نی باده و، به باده‌ی وسیلی بدر باده خمته
هر کهستی خذنه‌ی سفنا داکا، به نم نیشه‌ی نه‌کا
مانکو بوزم لئن نه‌چن، تا سال بمسال و مانکو بوزز !!
چاویان بن کز نه‌بیت و، جمرگیان خربه‌ی نه‌کا
ناخیری کارانه (زیکو)، هسته بارت هاته برو
کمن نیه بینجکه له خوی، سا کن له کن نوخه‌ی نه‌کا!!.

(۲۳)

نه‌گهر زوقفت نه‌کا جمزم، هموادرام له‌گهل ناکا
نه‌گهر باده‌ش بین قوریان، کمره‌مکاریم له‌گهل ناکا
خمریکی شیون و شینه، له شیوه‌ی زمه‌بریر ناسا
به نه‌لتافی مهلهک، یارم، گوهه‌ریاریم له‌گهل ناکا
له میخانه‌ی نمودا بروم، وته: متربب هموایات بن
نه‌گرجی نیسته بیزاره، به یه‌کجا ریم له‌گهل ناکا
فیدای سه روی ره‌واتت به، ج خوشه ماجی لیوانت
که خونچمش بیتو عاجز بن، به خونخواریم له‌گهل ناکا
نه‌سیری قهیدی تابوروم، به خائی موشك بسو هاتم
که قهقیش بکا یارم، به ناچاریم له‌گهل ناکا
هی‌وادرام، غزه‌لخوانم، وه‌کو بولبول له گربانم
نیکارو نازه‌نینی خرم، وه‌فاداریم له‌گهل ناکا
زه‌لیلی دهستی شاهینه، کمودی دل مات و غمگینه
هزارجاریش بیه (راجی)، رجاداریم له‌گهل ناکا!!.

(۲۴)

له خوشی چاوه‌گمت، دل کاری ناقولا نه‌کا چبکا?
به ناوی ناره‌ومن بالات به دهم سمودا نه‌کا چبکا?

دیان راجی

له پن ناهه نگی کوردان، له میدانی هونرمهندی
به نووکی نیزه وه دل همسری نالا نه کا چبکا؟
ساحدر پرده دی که لادا، تووشی هر تومه ل نه بن، هملا
له رازی روژمه سوزی دلان پهیدا نه کا چبکا؟
سمری سودا زده دم، سر تخته بی جامی خراباته
که دامیتی به هستی، ماله بی سه با نه کا چبکا؟
به بزمی باده وه ساقی، که وا پیرانی گولکوون گرد
که گوینده چریکه دی رو و له عمرشی خوا نه کا چبکا؟
له تاریکی خسیدا لانا نه سوتاوم، دلی سافم
به نووری عیشقمه، ئەم چاوه گهر بینا نه کا چبکا؟
له عالمدا هومیدی دل ناما، پیچاره وا ماوه
له ناو پرده دی توه گکول، خوی نه گمر ته نیا نه کا چبکا؟
به شیرینی ستاندی لیسوی گولرووبان، دلی یئمه
که تالاری هممو جنگای به جارگیدا نه کا چبکا؟
دلی بر حسره تی (راجی)، له کونجی سینه ناگونجین
له پنی سرگه وتنی کوردی، که واوه بیلا نه کا چبکا!.

(۲۵)

دلبر به جامی دیده، نه گمر پن وفا نه کا
مهیلی له گوشت و بسته خلکه، سا خوا نه کا
دامیتی وفای بکره، نه گمر مردمی کاری تو
تا خوی له دهست و داوی هونرمندا جیا نه کا
خاکن له ده سه باوه، که پیش نه سیمه گمن
نابن که جاوه عیشق نه ریزی و دهوا نه کا
سورمهی له پن کشاوه، موزگانی به روژو شهو
چون چاوه کاره بایی، سه ما پر چیا نه کا!!

دیان راجی

هرچی له عیشق تزواده، ناخشندری له خوی
دهستی سمهینیکه باله باخمل جهفا نه کا
پیساوو سارگوزه شتی بیرو جوانه، نمو کسی
بینایی مهی پرسنی و، باخاتی سهفا نه کا
خوبیکه رزاوه، سا نایه لئن نسم خونیه بدا
چاوی، هستاکو قاتله کمش بدر بدلا نه کا
کمتوومه چوْل و بیسانی پر عزابمه
دمناجن له چقل و چال، دلم گمر همر را نه کا
(راجی) له بین کمتووه، ناگاته نامانجی کورد
تا خوبنی نال و گمشی، بو خاکی فیدا نه کا!!.

(۲۶)

یاری عاله مسوّزی من، وا چاکه ماجی سر نه کا
گور شمه نشایه، له قایی گمتووم من ده نه کا
من که باده نوشی قهقهه خویش جدرگم، لدم ده ره
با مژهی لیوانی بو میوانی رووی بیسمر نه کا
چرخی یتشجون، شووه تی خستوومه شاری عیشه موه
راهیدی خوبین نه گمر جی و ت، بلین خوی که نه کا
یاری بیدعهت پهروم، نیمروکه گمر و نیمه نیه
بین بلین چی؟ گمر حوكه ایانی به نه سکه نهور نه کا
مجھه رنکی سینه بسو، بردوومه بو شه و دلبره
چون نه بن میسند و عه بیرو غالیمه پس وور نه کا؟
دل له جو شی په رجهه ما، سفره ماستی نابوره له جهانگ
ناپروا، تا خوی زده دی سه د خمنجمره نه شتمر نه کا

دیوانی راجی

زور دهترسم ناخیری، (راجی)، وجای نه گری گوئی
بینی بلین لایمن له ئەم دەرگانە، با سیمەر نەکا.
(۲۷)

چىكە كۆيستانم له بىرە هەنداوا، سەر سپى نەکا
چىكە گەرمىتم لە ناو درېك و دال، بىن بەتى نەکا
ئا لە كوردستان، ناوى تسوادى ولاتان نەکا
سۇزو بلىسىھى نەستىرە جاواي، يارمىتى نەکا
بە پىن ھەلبىرىن، شايى و دەشكۈشىن، پېرو منالان
نابىن جەركى خەم، سەوداىي تىكۈشىن لەلتى نەکا
دەم زى وو بۇۋىار، دەشت و يىباڭ، دېھات و ناوا شار
كماوو كىۋسار، نازى جوانان چۈن خەتى نەکا!!
ھەر باخ و راخي ناياب و ۋەنگىن، ناواو قەراخى
نابىن و ھەجاخى كوردى نازەن، خزمەتى نەکا
ئەي ھۆزى دلۇز، جىڭر بە بۇنسۇ سەوداىي نەرۇز
دەرىكەن لە كۆز، ھەرجى سەرەبەخۇ تايىتى نەکا
(راجی) بە كوردى ئەلتى بە ھېۋاى ناو دارو بەردى
ئۇوي لە دەردى خۆشىن لە ھاناي قىمەتى نەکا^(۱)!!.

۱۹۴۱

(۲۸)

وام لەسر خاڭى وەتەن ھەرجى حەياو شەرمە تىكا!
ئىستە ماجىكى دەمىسى لىنى ئەخوازم بە تىكا
كەرم و گور، بەزم و ھەوا، شۇورو نەوا سۇورىدا
دەيدەرم كەوتە سەما، بادە رىزا، شۇوشە شەقا
خۆشمۇستىتكە وەتەن، تەن بە فيدائى ناوى بىن
من و تۆزى كىرددەوە دلدارو نەماونىن لە شەقا

^(۱) نەم نىيۇدىنە بە بىن ھەزىمارىكىنى بېتەكانى نىمەجەد دەكتەنە (۱۹۴۱).

دیوان راجی

راسته سرچاوه وو (سپرینگ^(۱)) تەممەنخوازو تەمای
وەختە جان و دلی پېشۇر كە بخاتە شەتكا
ئاۆرم يىتىدەوە ئەمچارە، ئىزىز بىارى وەتنى
گىمرەدنى دوزمىنەكانت، بىخە بەندو پەتكا
نۇورى كۆلمەت بىڭەرى، تا لە دوچاوم ساتى
بۈيە دايىم مەزمۇو بادە لە يىسوم ئەچكى
دل بسو عەمبارى ھەممۇ زادو زەخىرىو، پېرى بسو
خەرمەنى دەردو خەمى دەلەرى، (راجى)، لە چىكا!!!.

(۲۹)

چاوى پېرى سورەمى بەخۇنىي تېمە هيشتا رەمش دەكى
يەك بروئى لېتكدا، بەسەر دوو زۇقىنى كىيان بەمش دەكى
ھەر كە كۆزى كەرنەن خەت و خالۇ، لەب و دانەي ھەنار
بۇ فرىزى، دايىم لە كۆنېتىي يېكىسى بادەش دەكى
دایاشكەنەن ئىم قامەتە شىرىنە، جەبرىشى فەتكەد
ئېتك و شەمش، خەشىتى بەرائىمەر تېمە ئېتك و دەش دەكى
گىمر جىسابى بادە كى، چاوى لە نادى ئازەزو
ئىددىغا يى تۈرك و فۇرس و عاراب و يېتىش دەكى
گىمر بە ئاۋى گىرىپ بۆزۈشە جەعماڭى ئاۋ بىدەم
ئۇدەمە چاوى دوو ئېزگىز، كۆلمى دوو كۈن گەمش دەكى
غەمەرە پېرى پېتىچ و بەنایسە، عىشۇر پېرى ئازۇ فەرسىو
وەك تەرازووی زۇقىنى لە خال و خەقانەي غەمش دەكى
من، بە ھىۋاى نىسە ماچىكتى سەرم خەستۆنە رېتى
ئەو، ئەوا باۋىتىشك ئەدا، يادى دەس و باوهش دەكى

ـ (Spring) : كانى بەھار.

ویران راجی

چون له خوشیدا نهسووتیم، له ناخوشی نهزم
خالی روی رهش داگهراوه و، خزمتی کوورهش ده کا
چونکه دلبر رویی له (راجی) بینکسه، نیمرؤ وره قیب
دهم نهقووجیتن و نهقوختن، چاوی پشنی بهش ده کا!
(۳۰)

دل بددردو داخمهوه، هاواری بئن پتوجتن ده کا
بن دهرو شهیدایه ناخو، حمز له جاوي کتن ده کا!
مهست و لاوازه له بادهی بن غمشو، دهردی به سوز
همروهه کو مجنونه داوای باوهشی لەمیلی ده کا
من که دانیشتم له باخچوڭلۇ، بەعىشۇھاتە لام
لامل و كولىمى نېۋېشى، كوايى شەرمن ده کا
خونچە ئىنهى دادرى، بولبول، كە بەندى دەيمەتى
ئەم دل و جەركى نەسسوتنى، ئەمو تەنى بىرى دە کا
گىر نەزانى لارو لەنخەمى رانەكتىشى شاو كەدا
همروهه کو زۆلتى لە دوولا، ئارەززۇرى بىر بىن ده کا
چاو، ج چاپىكە! مەكتىنى ويسكى يو مەستى و ھەممىس
لىسو، ج لېپىكە! مەزەھى يوقى قىامىت تىن ده کا
دوزمىسى يېيش لە هەمرا، وا خەرىكە يېنى بىكا
دەستى بن نەنگوستى بىشكە پەنجھوانەتىن ده کا
ھېتىدە بەربووت و كەريشە، ئۇرسەگى دەستاكەۋى
كەمتووھ لەم تەۋلەدا، داوايى نەسبى شىن ده کا
دارى بىردارىش ھەمتا يېك بىر زىتار ناگرى
دلبرى (راجی) گۈل و نارنج و بىن و هەرمن ده کا!.

دیوانی راجی

(۳۱)

چاوه گشت هر وک غزاله دهشته، وا لیم رهم ده کا
بوزه سه بادی دللم، نسکو له زام و خدم ده کا
له تلهنت کرد جیسم و جدرگم، تو به شمشیری بروت
یار له گهان یاران نه میستا، زامی بن مرهم ده کا
زامی کونسی همه لوه شاندووم و لمباتی مرهمی
ورده ورده، نهود تهداوی من به ژه هر و سه ده کا
یار به پوزی گهر بکا قهنه سدان، نالین چ بوو
من لمسه یهک جامی مهی، وا عاله میک لوقهم ده کا
نهو، لمساتن سه د کمراهت گزرنی جلکی یشه یه
من به سالئ خرقه یکه، هنسته سرگونم ده کا
هینده گریاوم له دووری تؤ، نه گهر باوهر ده کهی
سیبری لیشاوی سروشکم، هر له به حرو یم ده کا
(راجیا) پوزی نه زهل، من خونه ویستی دلبرم
نیسته یعنی عاره ویسالم، خونی نامه حرم ده کا^(۱).

۱۹۳۶

(۳۲)

نازی تیواره که سه بزی بهزی و نهستیه کا
بو نفندگ نه اتنی، غمه مزه گیانه سیزه کا
قا له بدر یعنی کومه سایی نه و چم و با خجزله
هر نیازنکی هدیه، دلبر، به حازر یتره کا
پیکه نیشی نیسوه بزی کردمه برووکسانی فریسو
بوزه تیواران خدیکه مردم پس گنره کا!!

۱- نه نیو دنیه به پین همزمارکردنی بینه کانی نمجه دهکاته (۱۹۳۶).

ویران راجی

ناقه هاچیکم به سمر لى خواستو، هىند پاراموه
پىتى نەبەخشىم، چون نەبن خۆى خاوهنى ئەم خېرە
كى؟! دەمزىيتنى نەو بەنزازو، هەر بە نازىش دەمکۈزى
كىتى وەك من، خۆى بە تۇوشى ئەم بەلاۋ تاۋىزىه كى؟!
خاوه كانى مەيكەدەي عىشقىن، بەقى، لىتى نابزۇوم
خۆ مەگىر عىسا وەك وى من، خاوهنى ئەم دېرە كا
ئاڭرى بەرداوهتە ناو جەركى (پاجى)، روومەتى
داوى كوردىستانى زولقى، تا لەمل ئەوشىزە كى!!.

(٣٤)

وەختە لە خەفت بىرم، هەرجەنده كە ئەوسلى كا
پەردەي دەلەكەم شەق بىو، من دەنكە كە بىن دەل كا
تا بۆزى دوايىسى دى، هەر دواي ئەكمۇم ئاخۇ
لە كسوى كەمەرى دەگىرم، دەستم لە سەرو مەل كا
تا سوورەتى غارام بىن، ترسىم لە رەقىب نابىنى
دەجەتلى بە نەفرەت بىو، با هەر كەرەگەي جىل كا
پارادى جىڭىرى مەفتە، دەسكەوتۇۋە تا ئىصىرە
نۇرەتى حىسمەنەي يىارە، چاوى كە پېرى كىل كا
مىدى، مىسوھىي مۇيىتكە، عالىم لەمە سەرسامە
ھىوابىتنى مەيخانە، پىر سوسىن و سوئىنۈل كا
باخاتى درەوشاشاوى ئەم ساقىھە لېسو ئالى
وېستى بەچەلىتى خۆى، گىرۈدەپى چىل جىل كا
سۆقى لە دەمىسى مەدى دا، داخى بە دەماخى دا
مېشىكى لەسەرا دۆزىاند، خۆى تازە ج ئاققىن كى!!

دیان راجی

یار، بندی دلی کیشا، همی قور به سمری موفی
بین قیمه ته، هدر بوچه، با هدر هر هشی زل کا
زمهری له بروین ناجی، چاوی دلی تا نمفری
(راجی) له خمی کوردان، که خوی به مسمل گلن کا!!!.

(۳۴)

به تنهای سیمه ری مردم و دیدم هله کا
هدر خدیکه دلی نم خلکه به تووشی تله کا
چاوی چاوی نوه مه، جاری به بالای شاب
لیوی و شکم به تهی، مهستی پوخی بن پنه کا
نوروی دیدم که له راخاوی خمودی پرچم بن
راسته پهروزه ده نهین گیان له دوچاوی به لکا!
پیش روی یاریه، بزمی گوله، یار هاته و فنا
هدر که سن عاشق و سرخوش، بلین کوهه له کا
هر جی شیخ و ولیه، لافی کرامت لیندا
سری بوکته وه گو مار، یکره له کو جلد و کله کا
تمبلی خورد و خمه، هرجی له هوزی واژه
هر نهین گاری بدلو، خوی کمرو بن حموسه له کا
دلی (راجی) که خه آوزی دهش و بن سوزی کله
دلبری مدیلی نیه، تازه به کنی تشهقه له کا!!!.

(۳۵)

دل، کاتن له ناو چیمه نی زونسانی ئەملا
جاری نه گه یشه بدری پنسی، جاری له بالا
وەختن به خت و نوخه بی خال، فاقه زی پووی هات
کنی بن له سمره کولمی نوه مهستن به موتا لا!

دیانی راجی

بروانه نئى ئارەقە، گەرھايىتى شۇخ
سەيپىكە، دەم و ئىسو مەم و سىنەبى والا
بىم لەشكىرى خەم، فېرقەبى خالى نەشكا بۇم
چۈن دېتە شەكان پۇتى، لە گەل قامەتى ئالا
ھاوخۇنە كەمە پۈسى، لە بۆزەنەبى ماجان
ھى ئاكە لە بۆز چىتە؟ تۇ ئىپرسە لە سالا!!
من ھەرۋە كو سەجىونو، سەرگەشتە لە دەشتن
ئەم ھەرۋە كو لەيلەيە، كە دانىشتۇرۇ لە مالا
ھەر دەش بىمە، دووبىارە بىسوپتە تۇ (راجى)
قەت خالىتى تۆي ئايىتە بەر چاواي خەبلا.
(۳۶)

سەھىر بەردىھى لە بۇو ھەلەندايىھە، تا دىدە رەوشەن كا
دىلى بىر ئارەزۇويي تىمە، بە ملىقۇن ئارەزۇو بىن كا
شەقامى ھاتوجۇزى بۆزى، بە بۆزەنە خەبىالى خاوا
ئوا ھەر بىن موھەندىس مايدۇ، با ھەر خەتنى جەن كا
لە گۈزۈرەي سەمادا، پىتكەيىكى راست ئاكىتىشىرى
لە دونبا تا قىامت، گىر ھەممۇ فيئىك لە دورىن كا
وھەنگىزى تەشى، تا باي نەدا دەستىك و لارايتىك
خورى ئاكا بە رېسۇ، نايىمۇي فېرىيکە تەمن تەمن كا
ھەمواي راڭرىتسۇوه، تاڭو نەسىمى زۇلغى دەنكىتىو
خەتاى كۆتمەي چىھە گەر دەن سەرى مەستى لە گولشەن كا!!
خەتاى كىتە؟ تەرازۇوي كار لەنگىمۇ، لىنگە دەستاپە
نەلىدەرم لۇكە، سا كەمە ھاوتاى گورزى تەھەمتەن كا!!

دیوان راجی

بەلن، باشە لەگەن خەنگى نەگەر بیوانە سەربگرى
لەگەن سووكا، كران كەي هات، دەسى كىشان لە گەردەن كا!!
بە تەئىرەخى جەھەندەم تى نەماوم بۆ بەشمەر، بەلگۇ
لە ناشىلەكە بەھەشتا، كىن ھېھ خەروا لە تىچەن كا!
خەياتى مىوه جاتىكە، بەلاھارى ھەموو گارى
لە يېكارى ج دى؟ با ھەر كەسى نەوسى بە با شەن كا
غەزىم، تازە ھاتووم، عارە، شەرمە، قىستە نابزۇنە
نەگەر سەۋادايى رووتى و بىسىتىش، سەر لە دىمن كا
لە گۈرمۇ نالە وا تۆفان ھەلستاو، مېرگ و رەز شىن بۇون
بە ئاوى چى دەچىن (زېكۆ)، سەرى سۆزى لە چىمەن كا!!.

١٩٤٩

(٣٧)

گۈنم ناپشكۈي، ئەم باخچەدى دۇنابىدە دل ون كا
بە ھاوارىتك و بانگىن، ئەم ھەموو چەرخە سەرەوبىن كا
سەرت سۈرۈماوه تا سەيرى شىنى كەورە فشو قول كەي
مەگەر نەتىستووه، يەك زەپىرە، دۇنابىك لە مەردن كا
بە زانىن داخرا تەنلىوروئى زېن، عەقلى لىنەرگەمۇن
لە شۇ سەرمای جەھالەت، بوج سەرۇ لاقى لە بەستن كا!
كە بېيلەكت نەبىن، سەرناكەرى لەم بەزە بىن بىشە
بەخۆ ھەلدىانى، ئىنسان، بۆچى خۆى وەك گىسە گىخن كا!!
ئەمن تۆقىم لە يىشا، تا بىرۇي ھەر دەنگو ئاڭم دى
نەگەر ئازايىھ دەستت، با ئەوش خۆى پې لە بازن كا

دیوانی راجحی

هدزار داں و چه کوچ گیرانه دهستو، دانه مسزا زیں
چ خوا بمرداره نیمه جووت به گاسن، نمو به ناسن کا!!
له لاین ناگهرو شالاو نههین، لاین دهربایله
دلل بتو توزه رور نابه خشی، گدر سووتا او و گدر خنکا
نهوی برسي بووه بدم ده ردی عیشق و سوزه، پیوسته
کولبزه د رووماتی نیوه بینی و، زنی نوسن کا
نهوی لافی نهدا بدم نالو ولایه، دونتن شمو
نهبن نیعروکه بدرگی ینکسی و رووتیشی چلکن کا
نهگهر- با- بی فنايه، نهیزیوی چمرخی ره نگاواره نگ
به فرمانی خمه، شادی، نهبن خوی نعنجن نعنجن کا
نهگهر گمش بیتمو گولسمی، به زمرده خنده بی لیسو
نهبن دل چخشی خونجه، روو لهناو گیرفانی گولچن کا
له زستان و گرتیوه بین ده مساغی، ری به هیچ نابم
مه گهر نه کوزتیمهو (بشكو)، بمهازی کوردی برقن کا!!

1959

(۱۸)

همنا مساوه بمغاری نامرا دادی، میر گوزار شین کا
له نالمه بولبولان، با خجوجله کانی گشتی پهrezin کا
تمهنا فی ریزه روز لیسا دو و دار سایاتی سر بکری
فریلک و تاله بدر، هریمک، لمبرچا و روحی شیرین کا
زده ماهوندی گولان و بولبولان، وہک رو شبه لهک بادا
ملو و گردن، جهک و خشلی بروکان بوخت و نهخشن کا

دیانی راجی

ترومیل و فروگان بیشه کارو، خمت بکیشترین باش
له عیدانی خهاتا، هرگمسن بن نسبی خوی زین کا
گمسن، گمر برزه و هندی کاری دلداری نهوزنیوه
له بوزی روونی شمودا بن، له خمودا دهس به نالین کا
ژیانی خانکه بدرماوهی منو، زینیش که ناناسم
چ خاون باوهربی بن، عمقانی ناسه رسنگی سنهنگن کا؟!
بلیم ناشیرنم ره نگه له باوهشیا بن سوم نه مما
که پیش ناگم جوانه، چاو نهبن سا کاری دوروین کا
به راهبر هیتوههوتی، گمر بوهستن گون به دهستی رووت
نهبن کاتی همدا پاسی نفسنگی لوله چه مرین کا
کوری کوردم که دی عاشق بوبه، بانگم کرد: کچه کورده،
بلا ناگاهه نمو بارهی، که یادی سوری چاوشین کا
له میزه، هم رئایم باسیکی لاجانگی شکاوت کم
به لام بستومه هم کم باسیکا، خوی کفن و تلقین کا
نوا سرماو شلیوه عهدو بمردی بستو، شهختن دل
به ناخیزی گیانی، تازه (پشکو) کاری هاوین کا!!.

۱۹۴۹

(۳۹)

رهزی بن خاونم نه بشایوه، تلماسکی پر خون کا
به رو میوهی به شیرینی نه وستاو نیسه جون جون کا
سرابه ردی شمه، مایه بنی چوار باخی که رهوشن کرد
نهبن ناسکوله راویزی له قه سرو حموش و هامون کا
به بدر چه خمهی هونسردا تیسیرتن، دهوله همندو رووت
به کیک زیان له بن عهدو، به کیک زیان له گهردون کا

ویران راجی

له میدانی کری، بانگ رائمهیتَن هم سه‌حد، بولبول
که روزیش هاتدهر، هر جاوه دی، فرمیسکی گولگون کا
نمیتم چاکه دهست بدریدا، نمو شوچه شیرینه
ههتا ناگر لهناو چاوم ئەخاو، میشکم له هاون کا
ئەمن بیزینگه خاکیتم، به باوکی لهندنی نادهم
نه گم هۆزی هزاریشم، ههزار نهورزی لىن ون کا!!
بلن فیرعونه میسری گرت و، نېرى کوشتو، مینى بمردا
ئیز، بۇ جوولەکەی مە کېیە؟ وەك موساواو هارون کا
زەمانی پېرو جاھیتیم، خەربىکى ماجى لىتى بروم
کە لىتوم يۇھنانۇوسىن و، دىلەن لىتۇھەمەنون کا
وە گو مندالى ناو سك، هەر مزىبىو، تامى نەمزانى
ئەمیستا قال و تىزى دى بە گۈزما، چاوى خاتون کا!
ئىزىز کېیە لە دونبا، تەختى يارو بەختى واڭزون بىن؟
وە گو من يارى شىرىنى، زمان بې عەترو سابون کا
سەرى شادى نەيچە عەرددو، بىغانە هەتا ماوم
دەلم هەر ھاموشۇئى بازارى بىرى بەرزو سەرجون کا
نەسيم بىشكۈزەكانى سەرچىلانى داچىلانى لىتىم
بە ناوى دارى گەندەل، قازە (زېكۆ) سەر لە پېشکون کا!!.

۱۹۴۹

(٤٠)

نوش بىكە راوى دل و، بىركە بىسالىمى تەقەلا
فرىكە بادەي عەرەقى قىدوم و، مەترسىن لە بىلا
باخەلت فوودە لە سەد جىزە نوقودى ھۆشت
پووكە ھۆدەي ئەدەب و، بىكە زىزەي عوقەلا

دیانی راجی

سەری مەست بەخوا، بىمۇرەورىت ئەنۋىنى
مەرۇھ كۆ كۈزۈمەورىت، سۆز ئەھىتىن بە دلا
شۇخ و وىبايە لەنداو كۆمەلى خىزمۇ ياران
تاڭو دانەي دلەكەت، ئەم كەچە يېخاتە ملا
ئەم ھەممۇ تاۋو تۈرىسکەي لەبى كوردانەبى تۆ
چاوى بىر سۈرمەبى بۇونساڭ ئەھىتىن بە گەلا
شەنگەبى و، شۇدە سەرروو، تازە نەمامى تىبە
شۇخ و سەرىبەر زۇ جوان، قامىتى بۇشى بە گەلا
بىت بەدن، گەرجى وە كۆ گەنھى خىرەدەھەند، بەلام
بەرى سەر سىينەبى ياران، لە بەوابىنەر ئەسلا
زۇرۇ كەم يېتكەوە بىن قۇمەكە، بۇ دەلدارى
رى بىرقى، يېشىكەون، ئافە مەكتىشىن لەگەلا
بۇوكە سەرچاوهبى كوردانە، بىشۇ، سا سەرۇ چاۋ
(راجى) ھەلىتى دوو چاوت بە سەرۇ بۇوي مەسلا!.

(٤١)

چاوى ئاهووپى خەتا، زۇقسى وە كۆ چەنبىرى لا
سېنە بىر سەقا، دوگەمەوەم، قاواھەوو جا
گەردەن بەرزو، وە كۆ لالىسو و مىنا يېرىنگ
خائى وەك دانە ھەنارو، خەتى بەنگىنى تىا
پەرچەمى دەستە بەدەستە، كە بە گۈز كۆلە نەچىن
دىندىبى ھەلقە بە ھەلقە، دلى ئەم ھەلەكە ئەپا
ئاڭرى گەرمى سەرى كۆلە، لەدىن ھەلتەگىرى
باوهشىتىشى لە دوولاۋ بە نەگرىيە ئەڭ
بە تەماپووم بىڭەزمىلىپى، وە كۆ نىوقۇن و نەبات
سەرنخون بىووم، لەپىن كەمەت، ماماوم لە تىكا

دیانی راجی

بەچە گوردم بوجوته بسووکی تمپو سازی وەتەن
بە دەقىقىبە بگەيىن تەرىە سازى بخوا
(راجى) ناوارە مەبە، ماوە بە دىدارى بگەي
بىزى لېتۇ دەمى، دەست وەرنى لە ملا.

(٤٢)

پيار، ئىستە لە دىتەم خۇش تىئىمۇدە راما
بۇخى لە سەرى زۆلەنى گۈرەدام، بە جا ما
نەگىرىجەوو پەرچەم، كە ئەپۇشىن گولەكىدى بۇوي
شەوقى لە شەوى ئىتم دووه، وەل بۇزى سەما ما
ئىشکەچە جانم، لە دەرى حەزەرتى دلىرى
سۈلتۈن بە ھەۋەس بىزىملى لە دېوانى سەفا ما
ئىدى نابەلەمدى قورعەيى ۋەندانى خەرىكماو
بۇ چارە سەرىت، خارو جەفاخانە بە پا ما
تا لەشكىرى خەت بىتە سوپەرخانىي كۆلمەي
قەت كىمس نىيە دەرىازى رېچە كوشتن و عاما
ساقى وەرە بىم ئاخىرى عومۇرم بگە فەربا
رەنگىن كە لەبى خەندىمۇو، گەردۇش دە بە جاما
تىشۇوبىي كېيشتن نىيە (راجى)، وەرە بىرە
مەروانە لە كاروانى دوعى ترس و دجاما.

(٤٣)

ساقى وەرە تۇ بىرە يالىمى سەرە سەبا
ئەذىزىت ئەلى الباب قىقىرا وەتىما
بۇ بۇزى قىامىت لەمىمۇ جۆزى ئەبۇرم
إن جىشت إلەندا بلەكىن ئەمما

دیانی راجی

عومریکی دریزم به همها سرفی غممت گرد
فَأَنْطَرْنِي لَأَنْ كَيْفَ تَرِي النَّظَمَ رَمِيمَا
کوتوومنه ناو داوی بلهای زولفسی به پیچت
وَكُلْتَ عَلَى اللَّهِ حَسِيبَاً وَكَرِيمَا
ئمو نیزگیه شمهلاهی، رفاندوویه دلی زار
لَا تَبْلُغُ عِنْدَكَ مَعَ الْقُلُوبِ قَسِيبَا
سرچاوهی کوسدر، که له چاوی تو بدمرگمود
مَنْ تَارِكَ عَيْنِكَ فَقَدْ صَارَ أَنْدِيمَا
(راجی)، به هممو ددم که دهسوتنی بهتماشات
فَارْحَمْهُ مِنْ اللَّهِ، وَأَوْصِلْهُ زَعِيمَا.

(۴۴)

نورک و، عمره ب و، هیندو، حبهمش، چچونه تمدهنا
چین و، یەممن و، مەککه، پیرن نسوری تەجەلا
تا خاشیبی زولفسی، لەسەر روپیزبری روو بىن
دنبى له نەزەر حەللی رموزى، عەددەم ئاسا
جىلوهې بى رەحصە، سرچاوهی ئەنوارى ئىلاھى
خەندەدى دەمى نەويادەبى يوستانى تەعاش
ھەلەقى سەرى زولفسى، به ھمواي سۆزشى عالىم
وەستانوھ لەسەر گىردهنى، وەك لالىبى بەيزا
شەمعىكە روخى، بۆشىۋى خەم ھەلىۋە ئىستا
بەروانە، بەپۈوۈ شوغۇلەبى ئمو شەمعەدۇھ سوونا
خالانى وەکو لەشكىرى زەنكىسى، به فرييە
وا مەركىزىيان ناوهتە سەرتاڭى موصەلا

دیوانی راجی

(راجی) مسده تانه، له دوو چاوی به لئه کی بار
ئشو مهسته، ئەتو پىدلۇ دىۋانىيى سەحرى !!.

(٤٥)

كىشاوېيە ھەلماسى بىزانگى بى دوو لادا
موشکى خوتەنى داوه بى دەم بلقەبى ئىساوا
خوتاواي دلۇ سىيەمى كىزراوه بى خالى
كاشتىي خەتنى بەرداوهتە ناوا كىزەنلى راوا
كوردىتكە، جە مردانە ئەتۆشىن دلى بادا
كىردووېيە ھەزاران سەرى پەزمۇرە بى داوا
برۇاوه ھەناؤم، بى ھەناسىي سەرى زۆقان
سەد داخى بى جارىتكى چۈزاندۇم بى ھەناؤا
ئەي كورده! كەلى زارو شېرەم لە ولاتان
بەھىتەو بىر سىيەرى بەرجمەم لە ھەتاوا
ئەمزاپى، چۈلن كەيىو بىرى تائى ھومىسىم؟
كوردانە، ھەواي شىرىنى يېتىلا نەنكىدا
لەم خاكە بى هيوا نەگەزىم لىتىۋ ولات
ھەر كۈن بىگەمنى، كورجى ئەگەم دەستى بەناؤا
تۈممۇم لە كەسوڭارو ھەواو بىزەم و كېشىن
پايەر نىيە ئەمچاڭارە، دەرمىتىن لە كىدا
(راجی)، بى تەما كوردى قەلەندىر مەبە توخوا
سەر شارى ئەمای بىكىن و، شەي كەن بى كىزاوا^(١).

١٩٤٢

١ نەم نىبوھ دىنېر بى بېنى ھەزەرگەرنى پېتەكانى نىبىجەد دەكتارە (١٩٤٢).

غم و خوشی ده زانی چونه؟ هر ئەم دىت و نەو ئەبروا
بىلەن دەوري زەمانە، لاغر ئەمەرت و قەلمۇ ئەبروا
دەساغى من بە دايىم پىر لە بىرىو شۇزىشى يارە
كە ساتىن بىن ئەوي نابەم، جەھەننم دىت و خەو ئەبروا
بە عەكسى دەھەرە تەيياتى، بە ئەگىريچەو روختى ساقى
بە حۆكمى دەستى قودرەت، دائىشما پۈز دىت و شو ئەبروا
دەنى تىبەن ئەوانەي وا خەرقەبارن بىۋ رېبازارى
وەكى داوى وىسالى يارە، بوم ئەگرىت و كەو ئەبروا
عەجب ماوم كە دەپەر عادەتى خۇزى وايە، يَا قىستە
بە ئاھەنگى حودى نابا، بە وەحشى لاجىلە ئەبروا!
گەلى ئەمەر لە يارام عاجزم، بۈچى؟ كە ئازانى
سەمرو مائىم لە من قىلانىسى، ئەممە لە ئەمەر ئەبروا
ئەمن باوەر بە (واجى) كەر بىكم، هەر ھەقە، يَا ئەتكەم
كە يارى قادىرە ئەممە، لەسەر كەفت و شەنە ئەبروا.

خۇوبىسى وىسە كەوتە سەمرو، عىشق بە قۇوهەت كە دوا
قۇئى خۆم ھەر دوو دەرتىسا لە كىراسىن و لە كىمۇا
دلى خۆم دايىمە ھەرچەند بە دەسىسە فېلىز
ناقيىمت بازى دوو چاوى، بەخوا خىتىيە مەمۇا
لاوى كوردانىيەيى من، (دانس و پالےينى)^(۱) ناكا
شۇوشەيى پىر مەزەيى عىشق لە گەلە ئەخوا
جارجا رە كە بەيەن غەمزە دو جا و ھەنە بېرى
مەقەتىيىكە، لەسەر عەرددەوە ئەم خاتە سەما

۱- دانس و پالېينى : **Dance and Playing** . سەمماو يارىكىرن.

دیان راجی

هیشه لمه قابی به نه خنیم، دهس و دامیشی نه به
نه خیری، لمه دمه ماجیکم نه بین به بهوا
هیچ هذایت به بروز چاوم، دل بتوش
هر و هاش چاکه، له زیر تاقی برؤی به له شموا
کونجی نیوی بکرمه، (راجی) له میخانه مده
بیمهزه بادهی دهم، بتو هممو دهدیکه دهوا.

(۴۸)

له بهر دوری، دلم و هختکه خوتاوی جگه نه خوا
سه رو داوین و سینه، نیسه شالاوی سه قدر نه خوا
نه زانی مونه لاته دل، به قیمه، بویه نیمروکه
به سد فربادو نافامی، نه آنی و ایشکی که نه خوا
خه یالم همراه لعلای تویه، به جی باوار نه کهی یلیمه
وه کو مندانی ساوا، مه مکی قامیشی شه کهر نه خوا
ده ماصم و پهشوکاوه، به شیوهی لمشکری زوفان
له سر موئکی مه لیک غازی، شرهه نیستقان و سر نه خوا
به چوئیکدا نه روم ریگای گیشن سه خته، نایانه
نه ونهندی ماوه زین تیشلوی تکای باس و خبه نه خوا
هممو عالم نه زانی، دیده شایانی نیسه، گویان
له گهل نه م لو قهدا بوجی سروچاوی به صور نه خوا!
له دووری تونه ناخ و داخ و گریمو نانه، هم ده هم
به ونهی گورگی برسی، جدرگی (راجی) ده زیده نه خوا.

۱۹۳۹

(۴۹)

گولوه نکی روخت ره نکی به سد زهره وو مه دا
خونچهی له گهنت لمه علی به گهنجنه بی شه دا

دیوانی راجحی

مشتاقی قدمو فامستی نموده باره دیاره
عومرو سمر و مانی منی، بهک دفعه تعبه دا
نمود اوکه ری چاوت، به کهوانی قمفی نهبروت
سند مافزی تواروی، به سمر چین و سویده دا
خاتونه، به چهند نازهوه هاتوتنه تهعاشا
وا پنجه بی زیونی، لمسه رجاوی سیده دا
هر جن که نهچن، هدر دل نهباری به نیساری
هدر کمس هدبو و اعدقی به قانوونی سهده دا
پسر زام و برین، بیتل و سرگاشتمو، بیره نگ
تا دلبره کمم جیلو به گولزاری نیکمه دا
(راجی)، مهکه تؤ باسی سمه و زوهره مو و کهیوان
نایوندی لمی بارم و، من حمه له مهداد!!

(80)

گوردنی دهسته شکاو گه یشه مومیا
کمر بسو، نه یهینا به کارو تمن ریسا
نمون و جوتی زهوت کردی خالک و خو
خالک خوچل و ئاواي بردى و ینسی زیما
دوزمنی گیانت ستاندی هرجسی بیرون
شادار دېیات و سەراوردى چایا
هر خورى تۆیه، كە نېیکەن جەرمەنە
لۇزیاتە، نېیکەن زە فاس—ؤلیا
ئاواي ئاواي بوگەنت ناوه گەمراو
نېیکەنە گۈرگەن بىارووت، نەشقا
خالکە زائىنسى لە باوهش كردو، توش
ئا خىرى مېشكىت ئەمبا ما خەلپىا

دیانی راجی

یکهوه نووسان و، دوزمن بیون بلند
تؤش نهوي بیوی، چونکه لیکدی بیون جا
قیو بهسدر، قمت ناگیبه بؤزی مراز
ئمو سواری سر همایه و، تسو پیا
خاکى کوردستانه (راجی)، ئاخود داخ
سیماوو، فیزیماوو، گیمیا !!.

**

دیانی راجی

- ب -

(۱)

موزهت دایم به خوونی دلن نهدی تاب
به تیری نمخه به سمد گیزو گمرداب
ناما پهندگی بوولن، ئئی نامزه ریاز
ئیز نایم لە هجرانى تو شاداب
کە گاکۆلت نەلەزىتى به ھىوا
دەنم دېتىپە پۇخان تاوى سېماپ
وە گوتۇ نەبوبو ئىستان دلن فريىن
بە سېھرو فيتەبى و تەرتىب و ئاداب
نەگىر نەگرم بە دايىتى تو، دەستىم
چەلقۇن دەسگىرە بۇ رىنى وەسىل نەسباب !!
مېرسە قەت لە حاتى جەركى و دەمان
كە لېت گۈركۈدون سەد شىش و قوللاب
چەڭلىرى خودا لىم چاوه كائى
كە (راجى) دا بە فيق و جەمۇرۇ دولاپ !!.

(۲)

دانىما شايافى عىشقا، زەمزەمىي چەندىك و پۇباب
رەقس و دەستورى تەشۈوق، ساقىو دەست و شەراب
دېلىرى شاهىد، لەسىر تەختى دلا بىگرن دەماخ
پوو لەھەر لايىن بىكم، سا بىكۈش مەست و خەراب
ئەي گەلى موقۇ و نەقىب و قازىيۇ سۆفى و رەقىب
من بە خۆم دەمەرم، چە حاجىت، ئىۋە لىيە بىگرن عىتاب

ویران راجی

هر کەخۆی پوشى لەقەسرو، ورده رەھمىز خستەدەر
دىنە حائى حەشىرو ناکىشىن دو زۆلەسى بۇ جەواب
تا بە گوللى دەرنەچەم، لەم خاڭىدا ناڭمەم بە كام
خاڭى غوربەت نەخىشە، ھېزم لېپۈرا، دلن پىر قۇلاب
ھېنەدە زەرىباتى لە شەش نەترافاسەنە ھاوىتە رۈوم
أذهبت عَنِ الْبَصَرَ، حَتَّىٰ تَوَارَتَ بِالْحَجَابِ
خودفۇشىي گەس نەڭ، تا دېلىم نەخى نەڭ
سەرىيەخۆ، ئاخىر كە (راجى) كەونە حائى ئېزقىراب!!!.

(۲)

ئەي سەنەمى ئازەزى دلن پىر عىتاب
بۇچى دەكەمى ماتى غەرپىان خەراب؟!
شىۋەبىي دەونىق، بە بەھاران لىپاس
كولىمە وە گەنۇرۇ خەودا، ئىتەباب
لەفۇرى دەمت، گۇھەرى بەھرى مەغان
خەنەدەبى تۇ، جىلوھىي مەھۇرى سەراب
زۆلەسى دەشت، بۇو بە كەمنىدى دلان
شىشىبىي مۇزگانى لە جەرگى كەباب
سەھىرى دوو چاواتە، عاشق بىتىن
ئەميرۇنى خۇنۇقىزىم، تىغى قىساب
دەستى وە گەنۇ لالە بە خۇنۇم نەكەمى
شاھىدە بۇ بۇزى قىامىت، خېطاب
ماچى دەمت، يىدە بە (راجى) زەگان
زىسوى بۇوان، گەپىوهە وە خەنلىقى نىساب!!!.

ویران راچی

(۴)

شۆخەکم، پووی لە حىچابا بۇقىنى ج عەجب!!
پەوشەنى، رۈزى سەما گەر بىكۈزىتىن ج عەجب!!
غۇمزمەكەمى چاوى پىساندۇوې دەمارو ۋەگىسى دل
گەر ھوما ئىسىك و تەمنى باز بشىكتىن، ج عەجب!!
زۇلۇنى چەۋگانى جەغا، گىانى بە يەغما بىردىم
شەق نەگەر گۆپىنى لە مەيدان بىرفىتىن، ج عەجب!!
عىشۇوه و نازى، تەپاندۇوېسە ھەناؤ جىڭەرم
لىمرزە گەر خانەبى دىنيا بىتمەتىن، ج عەجب!!
پېتىھوي نۇورى پوخى تۆپە، داراندۇوېسە بەمدەن
مەد نەگەر بەرگى كەتانى بىرىتىن، ج عەجب!!
تا جىڭەر ئىشى چەگۈچ كارىھە، شاگىرىدى داتىم
لە دەررۇون، كۈورەبى خەم گەر بىدەمەتىن ج عەجب!!
پەمىزى ئېبرۇتە، ھەلەيکەنلىكىووه جەرگى (راچى)
كارەبا، پېشەبى عەردىش بېتىتىن ج عەجب!!.

(۵)

نۇوكىي پەتۈرسە ئەموا خىستىمە ناو شارى ئەدەب
گەرجى نەفروش و نەكىر خۇزم لە بازارى ئەدەب
چۈنكە گىرفانە پېرە، وا دەس بەتىال داماساوه زېن
تا زىمان ئەپرى لىباسى بىرى هوشىيارى ئەدەب
ئىتكەلاؤم كەن بە خاك و بەرەدەلائى مافى كورد
تا موعۇقىتەر كا دەماخىم، بۇنى گۈلزەرە ئەدەب
ھەر ئەدەب گەر ئىتكەتىتىن ھۆزى دواڭمۇتوو لە شۇنى
پەبىي كۆنۈكەدى دوو چاوى دوزەنلى يارى ئەدەب

دیوانی راجحی

خاکی کورستان ببو کانی فهمن و زانست و زیان
 بوچی بهختی نوستووه، لئی وشكه روونباری نهدب؟!
 دومنم زون، به کوردی، نایلهن سمر هلهبر
 تا به سریهستی بسا دهستم پهلاهاری نهدب
 رووی هوندر چونی نه کا ناوتشه کاری، تا نه بد
 دیمهنی نمسرتوه هیچ کس له دیواری نهدب
 هدر بر، تا شاره زایت ده سکمکوی لهم خاکهدا
 تا له گوتی خوتی نهنووسی، یهک وشهی زاری نهدب
 وا کولی (زیکر)، له چاوه یکمسیدا هملقلا
 کس نه گهر لئی بیرسن، حالی بیماری نهدب!.

(3)

بیاره گمی باشد گشتم دل دور فیتن به نمدهد
رشته بی گوهه دری روحه نه پستین به نمدهد
شیخ لهنا و باختی ریا، خوی له که ناری ناوه
کسون، بعمار تکه له لای، نهیچرین به نمدهد
زوتفی نه و شوخت به سر شوریمه، وہ کو زاهید
گسوردیه بی فیتن به عالم نمده مین به نمدهد
بدرگی عیز زدن که ج قدرتکی نهی، بوجی من؟
بـهـدـنـیـ بـنـ شـهـرـهـ فـیـ خـوـیـ نـهـنـوـتـنـ بـهـ نـمـدـهـدـ
رازی دل بردنی من، بـوـ دـهـرـیـ بـارـانـ جـ دـکـاـ!
گـفـرـ لـ بـدـرـ بـیـ هـونـهـراـ، خـوـیـ نـهـمـنـیـ بـهـ نـمـدـهـدـ
بـارـیـ شـیرـینـ جـ عـجـمـبـ قـدـرـوـ جـهـمـالـیـکـیـ هـیـهـ!!
روـحـیـ بـیـ دـهـرـدـوـ خـمـمـ، وـ نـهـنـوـتـنـ بـهـ نـمـدـهـدـ
شـهـیـ نـیـقـلـیـمـیـ جـوـانـیـ بـوـ، لـمـسـرـ نـهـخـنـیـ مـرـادـ
هـرـ بـهـ روـحـیـ دـهـوـنـتـیـ لـمـ تـهـخـهـ نـهـمـنـیـ بـهـ نـمـدـهـدـ

دیوان راجی

تاكو عىبرهت بگرن، تازه جمهوانانى چەمەن
لەسر ئەم سەرروو مەھە، مۇو ئەخشىتىن بە ئەدەب
نىستى قىمىتى ماچىتكى خەيىسى، (راجى)
مەر لە قاپى كەرەمى، ئىسى بىستىن بە ئەدەب !!.
(٢)

ئەم چاوه خومارەي، ج عەجمب دىڭىرە يارەب !!
ئەو قامەنە شۆخى، ج عەجمب ئەنۋەرە يارەب !!
پۈيىستە كە بىنە سەيرى جەمالى كىم و بىرم
رەحقى بىكە من بىنە سەر ئەم مەنزازەرە يارەب
شادم بە سەبب بادى سەبا، زۇلىقى كە لادا
يارەبى بىۋىسە پوخى ئەم دېلىمەرە يارەب
سد ناد و ئەمان !! يېكىس و خۇنخوارو زولىم
فرىامكەمە لاجىم لەسر ئەم مەعجمەرە يارەب
وايزانى رەقىب، دۆست ئەكىم تەرك لەمەر ئەم
ھى ھى لە دەرقىب ج حاسودى كەرە، يارەب !!
چەند چابك و لاوجاڭو، بىدمەن نىرم و جوانە
حەۋانە دەلىم، كەي بۇوه ئەم زىۋەرە يارەب !!
خۇت گەورەوو ساحىپ بە زىان و بە ھىلاڭى
(راجى) كە پجاي و سلى ھەيدە لەم دەرە، يارەب !!.

(٨)

تېكەل بەخاڭىم ئەكىم، فەرىنسىكى ھىوا تەقىب
تا سەزو سوورو شىن كا، گۈلىش بېشكۈن جەلب
رەحىمت بىساري بەسەر باخ و دەزو مېرىخۇزار
دونسا درەوش بخاتە ھەممۇ لە دۇزۇ شىب
چاۋ ھەلبىرى گەل ھەممۇ، بە ئىرى پېر يېكەنلىن
قاپىلى لە خۇى دابغا، خەزىتەدارى غەزەب

ویران راجی

خیوهت به خیوهت برقن، لیزهنه به لیزهنه نکمن
مه بست کار دروستی بن، له ونی په روهدمو نه ده ب
کمس نالهباری نهونی، کمس ناهمقی هم نه کی
هر کمس رهوا کا به خوی، رهشتی شرین مه زب
چهند خوش بین پرسیار، بدنه ههمو کمس وهلام
له گهال نیکساران که وی، دوره به لاؤوه نه کسب
هر جسی بسوه بین هرزا، نه بن له خهانکی قدرا
چدوت و چهوری راست نه بن، گول دنه سمر زارو لدب
هر جسی قسمی لینکهای، به نیسباتک تیکه لاؤ
بره ره گی ناحجزی، له دهنگ و دهنگ و نسبت
به همشتی کیوان و هکو زه مانی زهرده شته کمت
بزیشهوه بز کمات، همانزو سیپو عنجه
خاونین بشفوه دلت، بکیره کارو مشهور
وه کوا(سکه نده) بریو، سهیب بخه داوی سهیب
که بیزی باور همین، بوجیهه ناقوم و توب؟
به شر که زول ده رنه چن، هر خوی نه بن مونته خمب
سه با به گورجی وره، بلاؤکهوه بتوئی خوش
به تو گمش نهیشهوه، باخاتی گوردود عمدرب
گسر نهتموی سدر گکوی، دهستکه به گیرفاتا
به خوکه رووت و هزار، له ناویه لومه و لقمه
(زیکو) له چاوی دلان، جن لمق بسوه چاوه گم
چونکه کولاوه له همق، دراوه گرتوبه تدب!!

۱۹۶۰/۱۰/۵

(۹)

تازه به هاری گوشه، ئمی بوتی شیرین تمرب
هسته بـهرووی سوزوه، باده بـه لهب به لهب

دیانی راجی

شیوه‌ی سالای نه تو، نه بوده له باخی کمسن
شوخ و تبرو بن گری، نهی سنه‌می خوش لقاب
عستی خووی خوشیه، جاوای سیاهت کموا
فیته نوته بهدل، قمت نیه خائی له ته
بولسولی باخی وفا، تسویتی سهیرو سفا
کوتله داوی جمه، وه خنه بنی نهدب
دهوری بسوی کوردیه، بؤیسون شیخ و ملا
گشته له دین و هرگه‌ران، فارس و تورک و عرب
دهفعه‌ین مهیلی نهبوو، برسشی حاتی نهسر
پسمرده‌یی رووی لانه‌چوو، کوتله بهندو ته عصب
هیشه ته عاشا بکم، رهونه‌قی چاوم نهعا
نهی دلن نه‌گه ر چوویه لای، بؤی مهکه باسی مزه‌ب
کمس وه کو دوو چاوی نهه، مهیلی له نافمت نیه
لای وه بیه لئم ناگره، تینه‌که‌سوی (بوقله‌هه)
سرفی بهری پئی بکه، جان و جکه، مال و سمر
غهیری نهوه (راجیا)، سوودی جیهه ماگه‌سه؟؟.

(۱۰)

زامی سه‌ختم کردمی ناتاجی نازان و تهیب
جاوه‌رتی ده‌رجوونه دل، لدم خسته‌خانه وک غهرب
گدر سرو مالم بددم، سا جنگه‌یهک پهیدا نه‌کم
هه‌لبدم بیدناغی ساعی کوردی بنی سه‌برو شه‌گیب
تا له زیتر باری خسلا‌می، شانی هیزم داخزی
ناگه‌مه نه‌واتی سه‌رزی هوزی ده‌سکاری ره‌قیب

دیانی راجی

شاهیدی زونن ولاتسی من له چاخی نووحمهوه
شای ولادانه، که عالم همول نهدا یندا فمریب
چونکه نمبرزاندده، نهم زامه گونم هلهوهشا
رهنگی ناشورتنهوه، هدر جنکه قمهوهی بن نهسب
من نهم، نهم کائینانه گشتی رینکسونتو نهبن
شهر لمسر شوتی منه، پر کن لهوی، گیرفان و جب
نهم همه مو میرانه جیپیشراوه بتو رولانی کورد
وا سووه نهیتم و کوتنه بهنک و بازاری عجیب
بوجی تیمارم نه کا، نهم گیاوو گولنهی نویمهار؟
بوج کلزو کیسوم نه گاته ناسانی پر له زیب؟
عادهه تی روژانه شاد و دهوله من بکرنن همزار
هزه کمی تووش دیته زین لئم ینجه (زیکو)، عن قمریب.

۱۹۶۰/۱۱/۱۴

(۱۱)

نهی عازیزان، وهرنه سیوی سوزی نشعاری غمریب
نا له حلقهی ینکه سیدا، یننه سر سبرو شه کیب
نامهونی جهانمت له گهال هیجراتی تو، نهی نازه بن
بو جمهه نهم حازم، گر و مسلی یتوم بن نسب
په چهمت دوری له گهاردن داوه همروهک نه زدیها
دوو تلیسی چاوو گهاردن، بونه ناساری عجیب
لاله زاره، خونچه باره، نویمهاره روویسی یار
سمیزه وانه، هم نه جاته، نهم براتهی زورو زیب
زور گهرام و چاوی خوم گینرا له دنیا، بوز کسی
موتلله قلن نهدی وه گو تو، شوچ و سرهیز و نه جیب

ویران راجی

دلبرتکی چاوخومارو، موشك زائفو، شوعله پووی
سینه سافو، دلسموازو، جانگودازو پر عقیب
قمت بمسراهات له پنی عیشلا لای کمس ناگری
(راجیا)، لاجو لالای پیرو مهلاو شیخ و نهقب !!.

(۱۲)

وهخته بصرم له فیراقی لاهی گوتاری حمیب
خونتی چاوم و گو باران، ده زی سر به نهشیب
ناکو سینه نهیزی من به شمهپولی فرمیست
نافری تهیری حمیا، بو قفسه و داوی صلب
سد بدبی مرگمه، ده سماو و حیجانی سر و مل
ج به هاشتیکه له زیر و آنده بو شهوقی غرب !!
من له پنکایی رجا بهندم و ناگم به ویسان
سد هزار هینده به لای گسوردنهه داوی ره قیب
پاسی وهسلم هدبوو بو گمنهی قدیدی دلدارم
پنی نهادمن سه گی هوشاری ره قیم له حجب
جان و دل بن به فیدای په چمهی پر پنچانت
دهم و لیوبن به فیدای جامی لعب و لیبوی لهیب
دلی خوت ساده بکه، تؤله هه مهه گمردو غوار
(راجیا) بسته نهمه، عیسمهه بو بوزی فرب !!.

**

(۱)

نەز دەلئىم سىنو ترى، نايىمە تۆ (نەبل و گراب^(۱))
من قوتاپخانى نەنۇسوم، گەر (سکۈلا^(۲)) دەن لە چاپ
ناوەراسىتەر پۆزەھەلات، پۆزئاوا دوورە لىپە
عىددەلە كارم، كوردى سەرىيەست، نە گەر نەمكەن خەراب
خاوهنى هەر پىاوهتى و مەردابىتى و دىۋانى تۆ
بىكەر يارو، زۇو لە دوزىمن داخە قابى، داڭىرە قاب
وازمەھىتە قەمت لە رايىتى و، كەس لە پىتكە لا مەدە
نايىمۇي ك سوردى، دروشمى نازارەواو نازىلىدۇ لاب
ھەر كەسى يېگانە ھات، ئامۇزىگارى تۆ بىكان
لىنده، تېي ھەلەدە بە شەق، نە دوزىنېكە پېر قولاب
چونكە تۆ ناوتىندەل بۇوي، كەس شېرەزەت با نەڭى
ھەق، لە بىرت گەر نەچىن، نايەن زەفمر شەيتان و باب
گەر لە گۈنى ئەگىرى براڭىم، با قىسيكتى بىن ئەلئىم
ھەرجى شۇبى كەورە بىن، ئېرى ئەكەن شەپلاخ و شاب
باقۇشۇ، چەرخ و زەوي، بۇ تۆبە پىتكۈشكى بى گەر
تا بە نازىتكى بروئى، هەر چاوبە تۆزى و دل بە تاب
من كە بۇ نازادىيى كوردان، كىيان لەسەرددەست و فيدام
يەكىدىل و يەكباوهەرم (زىكۈ) ئىتىر بىن لاف و گاب.

۱ نەبل و گراب (*Apple & Grape*): سىنو ترى.

۲ سکۈلا: مەبىست لە وشەي (*School*): دە قوتاپخانە، خۇنىنىڭكە.

باتق و فامیده بروم، ناسیمه دهستی راست و جهپ
 لیمکرین پتی خوم نهانه، باش و بن شاباش و کمپ
 همر کمسن بیوتکی ناشت و، خوی له خهانکی شاردهوه
 بن چرا نهندوزمهوه رهانکی دران و چمهوت و تمهپ
 چون قله و بن گیسکه کمی خانه هدیاپی گورگه توپ!!
 چون نهانی دورپو دهایی بن، له داوو قیرو قمپ!!
 باززوپی مدرگ و هزاری، هینده پر هیزو دریز
 چوله کمی دل دهرنهین، لم کون و لم کون به لمپ
 ئمهلى دل، بروانه ناتقام و نه کسی مانگ و خورد
 شاره زابن کاری و هستای بن چهاد و بن توزو تهپ
 خاوهنی بیرو زمان و نیشمان و یانه نین!!
 نیمه وا بو مشکمزننه خهانکه بوننه لوزه لمهپ!!
 نه زهوي خوی جووت نه کا، بمو هیزو ماوو ناگره
 نیمه هدر ماندو نهین، بدم گاسن و هموجا رو ههپ
 نه گبته نهم باوره، خستمیه بمر داری فهنا
 رایه لسو دواکسونتم، گرنیمه کوشی شاپ و شهپ
 بهسیه (زیکر) و نیمه بازی و تهون و بازاری قومار
 زهوتی کردوروی فیلی سوری چاوزه قی مل قیت و رهپ!!.

**

(۱)

چاوی هله‌بری به دووسد نازمه‌ده گا خه‌لات
 هدر خه‌لاتکی هزار تیری موزه‌ی پیوه ئه‌خات
 سینه‌بی سینی، ئوازتیتی‌وه نیارنج و سیو
 تا به نارنجتکی مام بکوزی سدو، بگری وه‌لات
 لیو، شه‌کدرخنه‌ندو گول و یاقوقتی لى بارکردووه
 بؤ دلی عالسم رفاندن، دائهن خیرو بمرات
 ناسواری بربیوه، هر خوشویستکی هبووی
 چی له شاهی گرژه‌پوو کا، نوکمی بی دهستان؟
 وەن همودن شاقاوم ناویته خه‌تی دلپه‌وره‌ری
 خوم بە جارتکی دهراویته ده‌ری سەبرو سوبات
 چاوی گاالت شەرمه‌ته، ياخۇشەرابی مەستییه؟
 يانه قاوه‌ی شیرنی مەركە لە فەجانی نەجات؟
 مارى رەشپوشن دوو زۆفت، ياش شرتی داره‌مەيت؟
 ياش سوچو وایسەری كۆئىمن لە شارى رۆزەلات؟
 قەت بەھای ماجى تەواو نابىن لە عالەمدا بەگەس
 وا مەلەك رۆزى ئەزەل تا ئىستە هاتۇۋە مەزات
 من لە ئىنم دلدارىيە دىتىم جەھەنەدەم دۈورىيە
 يېڭىيەنى جەنەتە، بخوازە گشتى موشەھات
 خوازەرۇ خوازراوو تىالىع، عافىيەت بىرۇزىيە
 وەرگىپاواو زۇرۇ دەر، سايىت بە ھاتى كارەسات
 رەھلىيى من وىنسى تەرازاووی گارە، ئېيكىشىتە بۇو
 خال و خەت رەمەن لەجن، چىكەن بەنات و نۇمىھات
 خۆلەمەشى خەم لە بىرۇتا بىسرە (زېڭىز)، كەشەوه
 سۆزى راستى خۆت نىشاندەو، هىچ نەبن بىنچو بەنات.

ویران راجی

(۲)

بار لە نەشئى پەنچەرەي زۇلنى، كە كۈلىمى دەرئەخات
ھەركەسىن كە تۆ نەيىنى، خم بىسەر خۆيدا ئەگات
دەم، بە نازى لىيەگانى ئەقلەسى پىمە دەر ئەگا
پىچ و جىرگۇ دىنى عاشق، گىشتى بىن مىنتەت ئەبات
چاوه كەي تىرى لە جىرگەم داوه، جۇن شىيون نەكىم!!
مەرەھەت فەرمۇو ئەجاتىدە بە ماچى، تو خەودات
بىس بېسەرمۇو، تۆ ئەسىرىي مۇسلىمى خالى منى
من لە كوشەتى چاوى فيرغۇمن، بە ئەمرىي زۆلسى لات
شاھى حوسنى تۆ تەردەققى كىرددووه، فەرزىنى من
دەست و بىن بەستوو لە داوه، شاھى بەختم بۆتە مات
ئەمرىي ئەبرۇتە بىزامن جەللىي دەلىي كىرددووه
يانە ۋەحىسى زۇرە، دل بىمارە، چاوت ھاتە لات
گەر لە پىتكا ئەتكەمن، نازات قەرزىدارم ئەگا
بۇيە گەر لەنچەي ئەفەرمۇوي، لەعلى ئەشكەم دىتە بات
من ئەزانم تۆلەمن تېنۇوتى، ئەمما ئەمبىن
بۇ جەقاي دل، شاھى چاوت زاھىرەن بىڭرىي ولات
مودىدەتىكە عەيىب و عارى ئىمە (راجى)، ھەمدەمە
چونكە سەرخۇشىن دل و جان، پا بەجىن نىن يەك سەعات.

(۳)

دېمەنى كېيوانى كوردم كىرد مەزات
تىساكى دامـالاـم و نـىـمـمـا دـەـسـتـەـلـات
رەنگىنى گـوـلـازـارـانـى بـىـرـدى ئـابـرـوم
بـۆـزـى ئـاـواـتـمـ بـىـمـ بـۇـ زـەـرـدى هـەـلـاتـ

دیوان راجی

هیشه گریاوم لە تاواي مافى كورد
تالە چاوم مەلکوولان دېچىمۇ فوران
ھۆزى من، ھېزى لە دەست يېكانە نا
تى رەگ و رېشە بى لە لاوازى دەران
مېرى ناغاوشىخ و بەگ، ھەرىمەك لە يەك
پايەتىكى ھەملېرى و كوشتى خەبات
مېشىكى بىردم، قاوه قاواو جاوه جاوه
پىرى كىردم رېتكەيى مات و نەھان
ئەي خوا خىو دوزمنى ئەم ھۆزە نى؟
بۈچى وا يېنى وەرنەكەمى مېكىرۇپ و لان؟
تا بېتىش رەسمى سەزو سۇورى كورد
ھەر خەرتىي زەردى دەردى، يَا سەبان
قامەتى شۇخى بى بىر سەمودا ئەڭىم
تا مەلىئىم يېنى، سەرو چاوى وەلان
تاڭ سەردارىك بىوو، نېيكىترا مەشور
ويش، كە ھەر چارى نەما دو جار ھەلات
ھەستى سەرزى بى ئەگا دوزمن ئىزىز
مەرجە تا تىكى نەدا، گارى نەگان
بەسىيەتى (زىكە)، ئىزىز ھاوارو بانگ
كېتھى دۆست و برا، يېنە پەنات!!.

(٤)

دىجا چلۇن نواندى شۇرۇ نىمازو ئاوات؟
لاين بە شىن و گوبىان، لاين بە رەقس و سابات
يەك ئاقلىق و سىاسى، يەك جاھىل و بىرپۇچ
تىكەل بىووه مەممۇشت، لە شاران و لە دەھان

ویران راجی

یهک تائیی نن و مان، یهک مائیلی بیفافه
یهک زور به خیل و نالچاغ، یهک غمرقی ناو سهخاوات
یهک عایدو هونه رودر، یهک بینی حمیا و موفه تین
یهک ساقیی شهرابه، یهک تیچووی خه رابات
پر خوش و خم زهمانه، راز اوه هرجی رو خوا
پرو خداوه هرجی رازا، هقسد کرايه همه ها
بولسول به ناخ و ناله، پتوی به دهستی کوئی
هممو هر چوونه بهندما، تا گورگ و مارو مالات
(راجی)، قسم به قورئان، ده لیلی چاک نه مانهن
خودا که بین شهريکه، دروست نه کا ج حمز کات.

(۵)

ئیشاره‌ی نازی چاوی، نسفی و ئیپات
وه گسو موسا، دللى بردم به میقات
به بزمداری موزدهم، قایم ده کشم دل
له سروهی باخی پر نه سراری بالات
ده خیلی چاوه کانت به له برقی
ئېبەی تالانی رو خمے بۆ خه رابات؟
پوخت گول، فامه ت عمر عصر، سەرت شەو
دلت بىردو، موزەن تىزرو، بىرۇت لان
شکاندت جان، بە شىرى نازو لمجە
پفاندت دل، بە بازى چاوى شەھلات
ھەناسەی من له دامىن عەسکەرى زولف
له پىش چاوى پەقىيان بۇتە ئالات

ویران راجی

که سینم کرد همه ده بُوْ تیزی دوزمن
به مهربگی توْ قسم، نه بسو موخافات
که نوری بُوْ نه خشی، خالی تاریک
نه بن چون بن له نوقا بروت که هلهان؟
لُموی زیستر نه بسو نومینهادهارت
فقهت (راجی)، نه بسو جاری مواسات.

(۶)

سَد نهسف گوشه کهرا، مهبل و موحابا بسوه قات
بُوْ دلی خسته بُو پیچاره، موداوا بسوه قات
له همه مهلاو ده آین، تازه چممن خهملیوه
گدرجی بُو بولبولی دل، خنده بی گولما بسوه قات
نه دلا، گمر به نومینه قمهدی زیایی نه می
شیت و بیمُوش و هوبی، قامه تی ره عنا بسوه قات
دلی مه جنونی منه، شوئشی لمهلا نه بسوی
بویه نیمروکه مه گهر خیمه بی ساحرا بسوه قات
ماهی تایانه سیهای حوسنی، که دامنه نگیره
مشتری قدری نه ما، همراه کو زهراء بسوه قات
چونکه دهست و قمده حی یارمه، نیمشوکه له ناو
خندنه بی لیوی ره قیب، ودک شوی به لدا بسوه قات
شوی بدم و ته ربه، موتریب و ساقی به هدومن
شیخی توبه و نزهه ری عیفمت و ته قوا بسوه قات
چندک و نای و ده فو عوودو، چهقهه نه بدریمت و ساز
چونکه هاتونه سَدَا، مهنه جی فه توا بسوه قات

ویران راجی

خمهو یا زینده گیسه کۆسەتى بەزمەت، (راجى)؟
کە بەراوازە دەتىنى، مەبل و موحابا بۇوه قات!!.
(٢)

مەزدە بىن ئىدى دل، لە تۇققا بۇوپى دلتارا ھەلات
چارە دەتوانى بىكىدى دەردەت، نەگىر سەودا ھەلات
بۇوى لە پەرەدەي شەرمەوە ھەلەتتۇوه، گىرىاوه بۇز
كۈكەبى خال و خەتى، تاقم بە تاقم و ھەلات
شاهى يارانى زەمان، ھاتوتە خانىمى بەزمەوە
لەشكىرى عەقل و ئەمدەب پېشى شكا، بېرزا، ھەلات
خانىمى تىارىكى دل و ھېزانىز زو بىرىتىسوھ
وا جەھاتى دېلىران وەك تىالىعى بەيزا ھەلات
كەشفي چۈن ناكا؟ خەيالاتى دلى غەمباري من
ھەر دەمنى، لە بورجى رەحەمەتتا رۇخى مەعنە ھەلات
چىنگى بازى چىشتۇوه، كەوتە شەفقق پۇزى سەما
ياراتى من ھاتو، بەسىد زام و بىرىن عەتقا ھەلات
بۇ ھەواي گوردى عەزىز و خۇشۈپستم (راجىا)،
چىبەرىي ساغىر، لە كەفەمى شاھىدى رەعنە ھەلات.

(٨)

ئىدى دل، ج نەبەستى تۇ تەعەللىوق بە مەحالات!
گەر نەقدى تەلىپ گاسىدە، بۆچىمە خىساران؟
تا جەرگى من و دىدەبى تۇ مەستى حىسابىن
ئاڭىزگە دل، لىم قىسىمەي كۆپىي عىسادات
ساقى وورە تىالانى سەرمكە، سەرو سالىم
نەك خەرجى بىكا چەرخى سەما، فيتنەي ئەوقات

دیوانی راجی

با لشکره، با زائیه بی سمرودی پهوانن
نم دهسته بی زولفانه، لسمر قامه تی په عنان
گمنجی دلی و قرانه، که وقارانی نیازه
ماچیکی دهست بمس بسو، که نه تکرده موافات
دل حازره بسو مونکی تبحارهت، به تمهانوئ
وا کوتاه سفر قافیله بی فیکرو خمه بالان
بهم زلفه، نه گمر قایلی خنگاندنه (پاجی)
ساتن مکه تمهنجیری قهقاره دی قمدو بالان!!.

(۹)

دانیشم و بورجی حململ، قوسی و لا خست^(۱۲)
عهقره ب لهبی سونبولو، دلصی له پا خست
جهدیبی نه سهدم، سهوری شیکایاتی شکاندم
چنگی سمهه قان، حروتی له ناو داوی فهنا خست
دهلوی دلی من، راسته که میزانه له گهل نه شک
جموزایی سههی دلسمه، تیمهی به فیدا خست
نهوجی سهی من، عینی حه جچی بهزی پیته ته عدبیلی
روخت، عه کسی له گهل به حقن سیا خست
نم مینه قمه بی قمددی تو، بهستویه دل و بقح
نه برویی قمدهح، تیری به ناو جه رگی منا خست
بسی موشته زه زهره بی من، چونکه له نآفاق
هرچی سهی دا، پایی له کهندالی خمنا خست

۱ راجی له هؤنرا و میدا ناوی همر (۱۲) کهلو (بورج) دکانی هیننا و هو شاره زاییمکی باشیش لهو بواره دا هه بود.

ویران راجی

وەك حەزەرەنى خورشىد، لەنادۇ قۇسى نەھارا
يارم قەلمى شەوقى بە (راجى) بە سەما خىست!!.

(10)

دانىشتۇرى مەحزون بۇوم، سوتانى خەيات هات
ھاتىف بە نەوا فەرمۇسى: مەستە سەرە مالىت هات
جىزىنى وەمىزىان رۆپى، من زارو بە بۆزىو بۇوم
ئىدى دل گلە بشىكتە، مەندىگامى وېسالات هات
تىكۈشە لە مەينۈشى، سەر دەركە بە مەستانە
وا پاسازىي ھىجران چوو، باغانلى جەھات هات
نەمۇزى خەت و خالىت، باخى ئىرەمى ئەنگاوت
شەددادى تەنەسىوف چوو، تەشرىفيي جەلات هات
نەم مەيكەدە تا سەرىپى، يىاپەب لە خاپى دوور
ساقى وەرە ئاغۇوشىم، وا حۇڭمى خەلات هات
مەسرۇورە ھەممۇ عالىم، لەم پۇتسىوي كولمانت
مەخەمۇورە دلى عالىم، وەختىن مەبى ئالىت هات
تەحرىكى مەدەن سۆقى! با جىلە نەكى يارم
(راجى) مەكە تەنگانە، وا زەق و مەجالات هات.

(11)

چەندە دانىشتەم لە كۈنچى خانىقا، يارم نەھات
چەند بىرىندارو نەخۇشم، مەرھەمى زارم نەھات
چەند بەھىش، فەرمىشكى خۇتنىن ھاتە لىشاۋو خەرۇش
مان و ناگام و ھەراسان، يارى دلىدارم نەھات
بىن دەرو رىتكەو عىلاج و قورىمسەر، دەگىرىم و دىنم
ئاوى كەوسەر، مىسىد و عەنبىر، سەروى كولتارم نەھات

دیوانی راجی

نهی رو فیغان، وا وجودم تک به تک نه بزته خاک
چونکه وعدى داو شکاندي، هر به ناقارم نه هات
من شمهيدى نهو دلارا مم، به هیوا گوشتنى
لو همه مو گاروان سروايه، کمس به هاوارم نه هات
سر لە خاگى زە حەمەتە هەناتيرم، مەمکىنە كاخ
ھەر سەرەي نە گېنەتە نزۆرەي دادو دیدارم نه هات
زە حەمەتە (راجى) رەھايىت بىن لە داوى گۈزۈروان
وەك منى بىچارە، دووجار بومۇ، نیوجارم نه هات^(۱)!!.

۱۹۳۶

(۱۲)

بىسى شامى دلىپەرانى نازگى گولبىز نەھات
شەممەبى باخى بىمەارو سەبزەواتى تۆ نەھات
دايىرەي عەقلەم لە دەست وەستاوه، خوارو پىر غەلت
چونكە بۇ تەشرىخى عىشق، جىددەلى نەبرە نەھات
زو لە كىوورەي عىشق كەمۇم، تا درەنگىن دامرام
نهى خودا بۇ شەھرى ياران، بۇ لە من بۇنىسى نەھات؟
سەبرو ئارام نەماوه، تاواي ھېجرم كەوتە سەر
مەردم و ساتىن لە دەدورەم، شىيونەن و بۇقە نەھات
والىبى دەردى فيراقىم، كېلىل و سەرگەر دانى تۆ
داخى جەرگىم، دارووپى شەپۋىي زۆفى تۆ نەھات

۱ لەشۈندىتكى دىيكلە دەللى؛ (راجى)، زە حەمەت خەلا سىت بىن لە جەمورى گۈزۈروان و زەمانىتكى بەھىقى كونجى هاوارم نەھات.

ویران راجی

یار، غزالیکه له کوردستان و ماقین خالیسه
وهخنه کونزه، چونکه شوعلهی روومهتی نیزه نههات
جیسم و جانم دایه دهست نهم دلسرهی غاره تکره
نهی عجب! جاری به عیشه بو سمری تابو نههات
دل له داوی بمنده، هقیه، شونسی جیسم ناگهومی
کهی له گەل روزا نەلی، بو شەمعی جوستوجۆ نههات!
کاتی هرگە (راجیا)، روزى زیانی بىن وىصال
دەردمان سەد دەرده چونکه، بۇنى ياری کو نههات.

(۱۳)

مسازق تاله بەم ژەھراوو خوتساوی خەممى عىشقت
دەروون ئاشوفتەيدا بىم، بە تۆزۈ ماتەمى عىشقت
له کوورەدی دورىبا سوونا، ھەممۇ بەرگى وىصالى من
فەقیرى گىردوونىن قوربان، عەجاپ حاتەمى عىشقت
نەزانى من لەبەرچى شېت و سەرگەشتەو ھەراسان!
ھوجومى گرددە سەر من، نەئى عەزىزا، عالەمى عىشقت
برىندارى دەمىشى شىرىي بىرۇت و تىرىي مۇزگانە
ھەميشە خەستەوو گىرم، لە حەلقەى نەھەمى عىشقت
له دەشتى سىينەما ھەلسا، غوبارى وە حەشەت و نەفرەت
بە زاهىر چاکە بىنايىم، بە دل گۈزى تەمى عىشقت
چلۇن زىنیكە نەئى دلىسىر، كە من ھەرددەم نەنالىم!
چلۇن نەرزى نېت نەشكەم، بە شىۋەي شەونەمى عىشقت!
جىڭىر دووبارە بۇ (راجی)، خەممى دووبارە دىسان ھات
موحەققەق بۇ كە تۆ فەوتاى، بە تىغى دوودەمى عىشقت.

گله‌لایی پاییم دور بئ، له بارو خزمه‌کان نهی دوست
به ډېنگی زوردی بن قیمت له کؤی بر قیمه‌تان نهی دوست
فلان گمس بمکوزی یاخو به‌خشی، من چم و چبکه‌ما
به غمیری ئاهی پیدادی، له بازاری بوتان نهی دوست
تمییز هرددی یاران یاره ئیمره، بو منی غمگین
خودا هەلتاگری دوژمن بکا دهرمانی جان، نهی دوست
له بوته‌ی ماته‌ما جدرگم گولا، ییکسیری روون پنه
به میعباری له‌تکه ته‌جره‌بھی زیتری عەیان، نهی دوست
سدراق و وحشتمتی دنیا سوو، چیشنى پوحى ناشادم
فرهوج به‌خشى نهبوو دامانی بکرم، (نەلەمان) نهی دوست
ئەزانم ھیتىدە بئ رەحمى، وەکو گاور له‌گەل نیسلام
نهبوو مەيلى سەلاحت كەی، لە‌گەل يەخسیره‌کان نهی دوست
قەزا نۇرسىبىيە كارم، هەتا مەرن كە (پاجى) بە
رچاگىرىي ئىتە خۆم خستە خانەدی دوستان، نهی دوست.

وا دلى من بەندە بەم غەمزموو ھېندۇوبى دوست
قامەتى من بەستەيى حلقەبىي گېسىسوپى دوست
چاره‌بىي موشتناقى دل، كوشتنى دەرگاھى يار
مەرەھەمى عوشناقى رۆج، زەخىم بە بازوپى دوست
مەدنى زارى منه، ھېچەرەتى شىرىن لەبان
ئاوى حەياقى منه، لەنچەبىي ئاھووبى دوست
زەنگى خەمى گرتىووه، دل لە نەمدەنایى خۇوى
لازمە سافى بکا، دوو لەبى خۇش خۇوبى دوست

دیان راجی

رەنگى بىھارم شىكا، قۇور بىھارم، بىن مەفر
كەس نىيە خۆى راڭرى، بۇ خەمى نەبرۇوبى دۆست
داخى دل و جانى من، مەرھەمى نايما بە مىچ
غەيرى لەبى رەحەمەت و، خاڭى دەرى كۈپى دۆست
ئاڭرى عىشقم بەجۇش ھاتسەو بۇ رووبى گۈن
نمۇتى بەسەردا بىزاند، ھېشىت دوو جادۇوبى دۆست
ھەر غەزەلىكىم پىرى دەفتەرى عوشاقىيە
فائىدە نادا نەگەر، جارى نەچى سووبى دۆست
لاف ئىنمەدە (راجىا)، بىم غەزەلى سىحرىبار
مەنھە لە كىشانى ئىم، پايى تەرازووبى دۆست!!.

(۱۶)

كىيانم بە فيدايى جاوايى دەمش و تىريو كەوانات
مالە سەددەقەي لىسوى گۈن و، سەرووي دەۋاانت
بۇ نىو نىزەرە خۆشىيۇ، بەك لەنجەبىي بالات
ھەرچى ھەمە بىرتىلى دەم و لىسوى جوانات
چاوم لە تەماشاي ھەمەو كەس، گۈرچ نەنۇوسى
يېڭى لە قەدو لەنجەبىي دەلسۈزۈ ھەزازت
دل نەتكە وەكتۇ خونچە كە قۇوجاوه لە دۇوريت
وەك خەندە نەپشكۈي، بە ھەمەيى چااوو مۇزازات
بىرم پىركە يىالىي دەم و لىسو، تاكو بىۋىشم
ئاخير نەفسىي مەرگە، دۇورىنى لە گىانىت
نەختى وەرە باوهەشم و، كەنارم بىكە كۈلزار
جەنەتتە كەيىشتەن بە تىز، سوينىم بە زىانت

ویران راچی

هرچنده دلیم رانه گوشن پنهانه بی زیون
زینده له خهیالم، خم و خونن دینه خوانست
هرچس همه هزاران و به تالانی نه بی تو
بن زینرو زه بیور چیمه له بازاری گرانست!!
هر بوزه به جوزی دلی خوم دایمه، خوش بیوم
بسو باوهش و ماچانه و نه شنی شمه کانت
هید ناسکی، نه توپیوه و نتیه عمره و قهند
جهند دلبهره سینک و مدهمه کمو، بمرگی که تانست
خوزایی نیسه سوزو گشه و خندی (زیکو)
نه کوردده له پنی گولشنی رووی معلمکه تانست!!.

(۱۷)

مه خو زه هری هه لاھیل میله تی کوردی به تم خینت
چلوونه زله زله لهی وه خنت، له گهمل تالا او شیرینت؟
سویاسی میله تی خوم هه نه کسم، نه مما نه حم مولکه
که یف خوشی بسے، ببره زه گسی دلداری پر گفت
له خوت همرگیز فراموشی ماهه، پنداش، نازانی!!
شکاوه شووشی بی دنیا، پساوه رشته بی دینست
ئیتر زور واجیه ئیصرو، دروستی کهی له کاری خوت
که حیفه سهوزه واتی تو، همه مو بکرته په زینت
به نه سباب و تفه نگو توب و ته بیاره و ترونیتسی
رهواچی خسته بازارت، رفاندی خمزه بی زینت
بسه خوا بتکری، فکری له نه حوات بکه میله مت
چ حیفیکه که دوزمن بی، بمنادا خرمدنی شینت!

دیوان راجی

نەمن گوردم، وەکو (راجی) بە داخىشى لە فەوتان
نەتوش وە حەنى يەفرمۇ خۆت مەخە ناو داوى چىت.

(۱۸)

مەقۇش و دل و ئاوات و زېيان بىووه نەگىن
رەنگىكە نەگەمە باوهشى نەم سەركۈلە قەت قەت
كەوتۇومە تىم و ماتىمە دۇوري، بە تەماشى
يىكىرم، بىڭىزىم، رايىگوشىم، يەخەمە سەر خەن
تىرسىمە هەيدى، پەرچەم بە سەبا ھەلبىزىرىكى
بَا ھەلبىزىرى مىسوھى ئاكامى لە روومەن
ئەم، زېنمەن باخات و گۈل و گىساوو درەختە
كائىن كە بە لىتو دى بە بىزەو، لەنجە بە قامىن
گەر تىرى مۇزەدى خست بىرۇي مالى كەۋانى
سېنگ و جىگەن، دەبىنە ئىشانى ھەممۇ ئافەن
بىمۇ ئىبوھ تەماشىي، كە نەپىكەي بە دىزى خەلەن
عاشق نەگەيشى بە ھەممۇ پايسەو دەولەن
قورىسان و بەلەتكىرى گلىتەمۇ ئەزەرت، دل
بىسىتە بە لاغىرمۇ، لاغىرى خېنگىن
تا لامو ملە ئەتلىكتەوە، بەمۇ تاسە ئەناسىن
ئەم كاتىن لە دووللاو، بە قىز يېخەرە زىزەن
بىزە ئەمەبە قۆچى فيداو، حەجى قۇولە
بۇ خەلەنگى مەگە، يىكە لە كابە بە زىافت
ئەم عىشەوو ئازانە كە ئەنۇنى لە بۇ دا
بۇ بىردىنى ئىسان و دلە، كەردوونە بە عادەن

دیوانی را بگوی

(زیکو)، به تو پیوه نده نه گمرب یخیه پیوه ند
نارامه له چاوی روشن، نازاده له خندت !!.

(۱۹)

نهی شاهی منی خسته له دونیا و قیامت
به کجاوه ته ماشا بکه، یمک عیشه به فامت
هر عیشی نه قوم جیسی ته لبمو، گمهه‌ری هم‌رغوب
ساندووه له دوزمن به ته‌ما، باج و غرامت
لهم داوی شموی هیجه‌تی تو، بن ده‌سالاتم
خوت فه‌رموو، هم‌تا چاره نه کمی ده‌ردو سه‌فامت
بو و مصلی جه‌مات، دله‌کشم مانعی دینه
دورچوون نیه، لهم مانعی جمعه^(۱) به سلامات
چبکم، که گولستانی جه‌مات نه دره‌وشنی
من به‌ندی تله‌ی نافمت و جمorum، به ملامات

۱ المانع (ریگر و پندهدر)؛ زارووه‌کی زانستی بیرسايه (علم المطلق)و، ریگر دهین لم‌بهردم بینکوهه سازان و گنجان و بیناسکردن و کوکردن‌هه مو جوزه جوازه‌گهانی سر بر به ریگزیکی دهاریکراو لم‌زیر سایه خویید. لیزهدا، زاروه‌ه، مانع الجمع ریگری کوکریون ریگره لم‌بهردم سازان و کوکردن‌هه مو (وصلی جه‌مانی پارو، دین). واته هم‌ر دهین بیکهکیان هلیزیزیدریو هردووکیان بینکوهه هملنکن و ناکوک و نمساز دهین، جونکه خسله‌ته گمهه‌ریکانی هردوو بینزدی (وصلی جه‌مانی پار او (دین) لمه‌کتی جیوازون و ناتوانی له زیر سایه بیناسکردنیک بیرسايانه‌شدا کوبکرنده.

واتای ذیرکهش بمجموعه: (بیز و زان و گیشتن به جوانی تو، دلم که تام‌هزرو و تاسووهه دهیته ریگر لم‌بهردم دیندا. لهم ریگری و نمگونجان و نمشیانی کوبونه‌هه بینکوهه هردووکیشیاندا به سلامات هزار نان، جونکه همرکامیکیان هلیزیزرم نمودکه دیکم له دستدهجن). یان، (بیز و زان و گیشتن به جوانی تو، دین دهیته ریگر لم‌بهردم دلی شهداد و تاسووههدا. لهم ریگری و نمگونجان و نمشیانی کوبونه‌هه بینکوهه هردووکیشیاندا به سلامات هزار نان، جونکه همرکامیکیان هلیزیزرم نمودکه دیکم له دستدهجن). جونکه دسته‌وازه (دلکم مانعی دینه) به دو و اتا خودخونی.

ویران بارجی

ویرانه هممو خانه‌بی عوهرم به نیازی
سد و دلیل، که بنی مهبله لهگه مورغی کرامه‌ت
لهم قافیله نهفکاره‌یه، (راجی) بکه یادم
لهم غوریه‌ت‌دا، یتمده تؤ موزی یقامت.

(۲۰)

وازایمه‌وه ئام کولمه‌بی تابان و موخته‌ت
پیچایوه سد سونبولی چین چینی موفربره
ئمی دلبیره تیزمکه له ماجسی لسب و کولمه‌ت
وهك راصی جکه، تؤ بکه جان مزوج و موخللت
ناویزم نه‌گم باسی دهست کنم، له چیمه‌ت ماج
خو باوهش و دهستگرته‌گهت، ناگری قمت قمت
لهم گمنجه، له گونجیکه‌وه وستا بچه زنگنی
با کافری زوائفت، لەسری کرده موسى‌لللت!!
ئاهم له هممو لاهه سه‌مای گرتسووه، خت خت
نه‌شکم له هممو خاکه‌وه جاري بیووه، شمت شمت
عیشت، سه‌نما! مدخله بتو قلبی بربندار
وه‌سلت، ج عجمبا بتو منی بیکمیس بیووه مه‌سقت
نازک ته‌گم منعه له وه‌سلی دلی پر شور
(راجی) بکمده به‌حری موجیتا، تؤ و کو بنت.

(۲۱)

لهم باغی بناگوش، منی دیوه گواره‌ت
بهم شهوقه، لەسەد بیکمی پرسیوه گواره‌ت
باسی سروتن ناگم و هاتومه کەنارت
وهك لاله، که لەو جهنه‌تە خەملیوه گواره‌ت

دیوان راجی

عه گستیکه له دل گمه و قوه، ینچاویه جیسمی
جیسمیکه، وه یا نیوه دله، نیوه گوارهت؟
هرچه نده جگه ر گونکونی موزگانی به خوته
سد داغی منی ینکسی پوشیوه گوارهت
سد گمنجی زهرو زیوی (سولیمان)یی و (فابون)
ئیمروکه بے یەن ییمه بی نه کریوه گوارهت
بەم رەنگ، کە هەمەرەنگ درەوشانی بە هەرلا
قەدری جگه ری بولبولی ناسیوه گوارهت
دل سەر نەزەری عىشقا، دەمن چوویه تەماشا
نایینی! ھەواي پەرچەمی گۈزىوه گوارهت
بەم بەم، ج عەجب، تىکەل نەشەتی گول و نەسرين!
ھەلبەن، چەمەنی جەنەتى ھۆنیوه گوارهت
بەم تىشەببی نەفكارە، بە سەد مەشقەلى ئەلماس
(راجی)، بە گەلنى سوورەتى تاشیوه گوارهت!!.
(۲۲)

دل حازره لەم دەرگەيە يىدەم بە بەشارەت
نەك چاوى بەلەك نەقشى نەگىشىن بە ئىشارەت
لەوساوه لەناو رەمۇزەبىي حۆستت تەرەبب بسوو
بۇيى سەرۇ مالا و دل و دېنم بە تىجارەت
تاڭىي ھەۋەسى گۆلەشەن، ئاواقى وىسات؟
ئەئى خانەمەرەس، ھەستە لەناو تۆزى فەتقارەت
دەستى دەشكى، ئەو كەسە چاوى لە تەلەپ گا
بەغدا نىسە ھەر جىكە بىنى بە ئىشارەت

ویران راجی

قدومی حبمش و تورک و عدره، دهست و دوعاتن
ئەی کوردی گران، فەرمۇو، ئەگەر مەبىلەتە غارەت
نەقىدەتكە، لە دەستى چووه قابۇونى بەلاكىش
مەگەرە لە سەرم، تىستەت و كەربووجى حەقارەت
چاواي لە ئۆمىدى گەرەمى تۆ نىسە، (راجى)
ئەم سەندەلە نۇرسراواه لە دىوانى وەزارەت.
(۲۳)

لەم لالەبى نۇرۇنىھ دووسەد خانە بەدەركەمۇت
ئاگىر لە پېمپۇرۇق سالبى پەروانە بەدەركەمۇت
لەم چاواه، لە بىر مەستى يو كالايى مەحەبىت
سەودابى مەھى و ساقى يو مەيخانە بەدەركەمۇت
مورغى دەكىم بەستەبى سەددە عېجزۇ نىزازە
خالىن لە سەرى زۆلەسى، كەمەك دانە بەدەركەمۇت
سۆلى كە بە چەند تەعنۇھ دوتىن سەرى كېشا
لەم حلقەبى مەردانسەو، مەستانە بەدەركەمۇت
دەن ھاتسۇھ پۇوي شەھەرى سۈلتۈنى عەدالەت
بۇ قەيدو بەلا، بىن دلى دېۋانە بەدەركەمۇت
زاھىر بىووه خۇنجەھى دەمى ئەم دەپەرى رەعنَا
بۈلۈل بە دووسەد نالە، لە ھىلائە بەدەركەمۇت
ناچىن بە دوو عالىم، كەسەرى سەر دلى (راجى)
لەو پەرچەمە، گەر تۈرپەبى شاھانە بەدەركەمۇن!!.

(۲۴)

دەتكى گەر نەبن پەزىزلى ئەمەن ئەمەن
بە نەفرەت بىن لە بىن دەركايى عوشۇرەت

دیان راجی

هداوی موتربیب و ساقی له هدر جن
ده گیزی چه رخی سه رتاپایی عوشره دت
به گونفره چاوی شوخت، نهی دلارام
کدرهم فهرمو و به من مینایی عوشره دت
له خندی لیتوی پر نازو نیارت
ده پشکوی خونچه بی زیایی عوشره دت
نه سیمی زولفه کمن، حیفه نه شیوی
به لنجهای قامه تی ره عنایی عوشره دت
دلی پر حمسره ده نه مجا نه پرسکن
به عیشه وی نه رگسی شهلا بی عوشره دت
چلآن بشکن به تیپی غم له مدیدان
کسن، گمر هاته بن نهالایی عوشره دت
سه فهاتو ته جوبوش، هسته غمه مبار
شکاتی خوت به لای شابی عوشره دت
خوه یاخود خرووه (راجی)، نه منده
ده فاتیر پر بسوه نینشایی عوشره دت!!.

(۲۵)

بوجی نایرسی له حاتی عاشقی می سکینه کمن!
کم و تووه، بیکم ده نالیشن، نیز غمگینه کمن
زارو هاواری شه و بقزی، سه های داگر تزووه
کمه ده سووتی، گمه ده سوپری، بوق جرای ره نگینه کمن
بولبولیکم، ناله نالم عاله من بیزار نه کا
کوا حمه بیها، باخی خونچه و سونبول و نسرینه کمن!

دیوان راجی

مهی پهستیکم له خانه‌ی عیشقوه ناگرم قدرار
تیکه، بوم دانی هدیمه‌ی پهنجه‌که زیونه‌که
شاهیدی خال و خست نیقارایران داوه که تو
دهمکوزی هردهم به تاری پهرجه‌منی جین چینه‌که
لهعلی لیوت که داکا شیرین، مهزاقی روحی من!
وا گهیشه فالی سهروهت، چاوی تالع ینه‌که
لهحزه‌بین دهستم نه‌گهیسه باخی شمشادو همانار
هر تهدهف دهوره‌ی نهسوورنی، مانیعه پهروزینه‌که
مهرحه‌مت ناکه‌ی که جاری پیمه هنوزرگاهی پرووت
با بمسیته، کس قبیول ناکا پوخی ناینه‌که
سوزره‌دهی جامی خه‌رامات، له‌سایه عیشقوه
بورجی نسخی روزی عقله، کومنله‌ی پهرونه‌که
پیسم نیه، پیمه که‌ناری جه‌نستی تابانی تو
جه‌ند ته‌لیسمو سیحه و پوشیویه گمنجه‌که
(راجیا)، ئاواي حه‌بات همر له لیتوی دلبه‌هه
همسته خیرابه قومن فرگه، نهسوتن سینه‌که!!.
(۲۶)

زور زه‌حه‌تله ده‌رچم له خه‌می فيکری بلازوت
همر کوشته‌ی پیشی دهمو سه‌یاره‌بی چاوت
ره‌حستن بکه تیزوبه، له دوروی تو نه‌خکه
تیرمکه له شه‌کراوو سه‌ی و نوقل و گولاوت
خه‌لکی هه‌مو شادن له‌هرا به‌ر نه‌زه‌ری دوست
من بمندی گرام هه‌یه، بدم خه‌نجه‌رو داوت

دیان راجی

دل ده چوو له سینهی منی میسکین، به تمهنات
هاتۆتەوه ناو گولىشمن و لالەی نەچناوت
بەم خاڭىوه، رووت مەكتەبى پىر نۇورى كچانە
سايىھى بەسىرا خىستووه مورغۇلەبى خاوت
پىچ، بۇتە نەمامىكى تەپو وشكى و بىرۇ زىز
پىشكاوه بە قەترەئى عەرمق و جامى شاكاون
(راجى) اهەوھى پەندى يو يېساكى يو ھيمەن
مەعلۇومە، لە دەرجۇونى دل و سىنگى دراون !!.

(٢٧)

ئەي جىلووه دەرى عالەمى ئەعلا، بوخى گولىپوت
وھى چارە سەرى عاشقى رىسوا، سەرى گىتسۈپت
زۆلفت لە نەزەر ئايىھىبى حوسن و جەممەت
حەيرانە، پېشۈكاوه، لە سەر شوغلىبى دەچجۇوت
خەندەھى لەبى گولىاري تۆ، كەر يېتە تەجەللا
بىن شوبىھى سووتانى ھەممۇ عالەمى ناسووت
وا ھەنخەلمە دل، كە لە گۇشەئى نەزەرى تۆ
كەنۋەتە بەلا، ھەرروھ كە دىنۋەھىي ھارپوت
سەرەنەقىيەي مەستانە، ئەھىي مەستى دەمى تۆن
وھك خاتىرى من يېتە كە سوڭانە لە لامووت
بىزمارى مۇزەم، سوورو سېپى ئەشك ئەددۈزى
چاوم بە خەوا نایە، لە تاوا نېرگىسى نوستووت
(راجى)، لە ئەزەل باغى سەرۇ سوورەتى تۆي جاند
بۇ بەختى پەشى، خونچەبى ئەم باغە نەپېشىكۈن.

دلبری کوردم که دی، خوته بزروت
پوومه‌تی، جمرگی کزاندم وک بزروت
خنجری موزگانی راکردم له دل
بؤ سه‌رم و هستاوه ئېبرۇي تاسق و جسوت
فارسیی وت: (خون يەفما مېخورم)^(۱)
(ما يەفوت ای عاره‌بى، بسوه مايە فسوت
خزم و دۆستانم، لە يېتاوی تۇ نان^(۲)
وا لهسەر تۇ، بسومه رەندو رووت و قفووت
ئەی پەقىب، تۇ كونغريت پەيدا بکە
(ئەبىرى گول ناشق بە دارى ژەقىمۇوت)
چىن لە زىز نەگىرىجىمۇ، كىورەتى دەماندا!
سىنەو جەرگ و هەنامى پىن دەسۈوت
خىستمى، لەنجىمۇ يىازۇ نازەكىمن
كوشىتمى، بىالايى بەرزۇ ھاتوجىسوت
نەخشى خال و خەت، خەتكى بسو خۇتىدمۇه
(ھەرجى چاوابى يېتكىسى، ئەودىتى دوون)
وا ھەلاوه سراوی پەرچەم، كەوتە چاوا
پەش بسوه (زېكى)، بە وىنسە خالى رووت.
(۲۹)

بى كەسم، ھىتىدم بەسەرھات ھەيت و ھىووت
ئىستە راھىم، بسومه كەشكى ئاوه سۈوت

۱ وانه: (بەفارسى گوتى: من خوين بە تازانى دەخۆمەود).

۲ وانه: لهسەر تۇ لە خزم و كىسوكارم بسو.

دیوان راجی

من وه گو میشی گمربیدهی شیرینیه
زولنی تؤلیه بوقه تاری عنکبیوت
شیت و هار بیووم و، له جاوت، چانه بیوم
بوجمه سا (بوجودجانه) و (جلجھلوبوت)
پدرچهعت بن بارو، سه ربارت که بهست
بیوتمن و لیسانی سه رمه، باره شیوت
هد وه گو ماری ڏنان کوشتم، ئامن
دایوه شاندوم، تیوب ترا فی گورج و زیوت
هیند له دیوانی هم حبیبت مامهوه
بیری نه ستورم، برام بیه داوه میوت
خاله کانت ده نکه نان بیونه خوش
چاوه کم، یا فیوقتی لیوت بوقه قیوت
هندسیه بالا درو گوئمان که خوند
شارهزا بیوم تیوول و عه رزو، بینج و فیوت
هه روه کو (زیکو)، له ئاگردانی پیوت
پیوت و قیوونه، وه فرووجی ئاوه پیوت.
(۲۰)

گول و نیزگز، لەدل وابونه لالیوت
دلىش وه جانه وور، لەم لانه نېزیوت
ده می قوچاندو، خونچش هد خەمی خوارد
که بولبول هەنفری، جا لیوی پشکوون
لەناو شاری جوانان، گەرمە بىازار
بە دلسووتا و سەودای کفمن و تابوون

دیان راجی

لسمه پسوئی دره ختی شاخی کوردان
هلاوه سران، هزار هارووت و مارووت
که بوز لسووتی له لوتكه کیوه کان دا
به رو زمردی هلهات و، ینی هلهنگوون
مجس کاری نهعا، ئاری له کوئ مرد!!
ههتیوی وا کراون پسووت و په پروون!!
ئهین کن بن، وه قیسی نم هزاره!
گمهندیکه، بهمیزی دهست و بازوون
نه گم دابهه تهبايی کا، له گمل دل
نه کمن هر لشکری پر چمک، به نابوون
نه روز هلهنکا چهاری چاوی حسرودان
نه شمو بکری پهناي دورووی نهدب، پروون
چ هشکوئیکه من تیدا ستار بم!!
چ به خیکه له گمل يارم بیه جوون!!
به یه کجاري له هیوا بش براو بسوم
که خالیکی خیانت گوته سه رووت
که تؤ یکانه دهستی لیوه شاندی
ئمن شیت بسوم و دهستی خوم له تؤ شووت
بمه (زیکو)، له هر جو زه خهیاتی
خهیات هر جوان کردو، جلی سوون!!.

۱۹۶۰/۱۲/۱۴

(۳۱)

هینده خواردم غمی نوشخه، لهزیر دارو شربت
وه کو ئائوزی سهرو بهرجمی، بومه شەل و شیت

ویران راجی

غەمى تۆ جىرگى بىزىندىم، بىوه خۇداكى دلىم
تىكەلى كۆمىتى بەدەختى يو، سەر، كەوتە زەوبىت
دەرگەنارم لە نىكاران، لە خۇنخوارى گەلە
بن گولىش خۇنىھە كە دوور بىم، لە كەۋادو لە دەوبىت
تا بە سەرىبەستىپ بەرزى نەكەمە خوازازوم
قەدەغەم بن خەمو خۇراڭ و چەم و ئاۋى شەوبىت
باغى كۈل، مېزگى وەنەوەشت نىيە نەي كوردى نەسپىر
شىن بىكە، هەررەم كە رازاوه تە بازارى چىووبىت
بىوه و ئۆرانە لە تۆ شارو، بىوه باخى خەملەك
كە ترازا سەرىي سەجىنتو، بەردى بىنە يىست
كەي نەگاتە سەرىي بەرزو، تەقەلاڭا لە زىيان؟
گەلەكەي سوالىكەرو ساويلكەمۇ بىن نازۇ نەوبىت
ھەر لە خۇى خۇنىن و خۇرى خۇنمۇ، با ھەر بەخەمۇي
دەلەكەي پوح بەرەوو چاولە دەسى خەلت و كەوبىت
ھەر كەسىن ھات و وتى: مەيىھە تۆ و ئىتەھى (زىكىۋ)
ھىچ گۇنى خۇى مەدەيە، ھەر وەزانە سەگە، پېت!.

(٣٢)

لەب و كۆلەمت بەبارى نازەمە، ئىم خالە ھەلتە گىرىت
عەجىب ماوم كە جەنەمت بولبۇلى بەرداوە، قەل نە گىرىت
لە داوى بېرچەمى كېرۋەدەيە دل، چىشنى ئەسگەنەدر
بەلائى ئىم داوه بازى گىرسۇو، لاي وايە مەل نە گىرىت
كەچەن خۇشبوو بەنازو نىعمەتى دونىساوو مافىھا
دەمىساعى ساغە، داغا! رېتكەبىي سەرك و نەجمەل نە گىرىت

دیوان راجی

سەرى زوقىت، سېيىزى خىستە ئەمترافى بناگۇشت
جەنگى لەشكرينىكە قايىمىي كىشاوه، كەل ئەگرىت؟!
كەسانى بىن سەرو گسى، باڭوانى عوشۇرت و شادىن
خودا! بۇ عاقىل و زىرەك، لە خۇى بىزازە چەل ئەگرىتى
بە غىم دى دەمكۈزى ئەم دېلىمەرە شىرىنە ۋەنكىنە
كە نازانە بە خىشى، يَا دلى نايما بەدەل ئەگرىت؟
لە گىرددو بارى دورى، مان و سەرگەردان و داتىنگم
ئەگەر تىغى موجۇھەر حورمەتى ئەگىن، چەپەل ئەگرىت
لەبەر چاوم كەوت بەختى حەبىسەم، وەك تەلەپى خۆم
دەنى خۇو شىرى ناوى، حورمەتى پىتى دەغەل ئەگرىت
بە جامىيكتى وىسماڭ تىنۇوە، دەم وشىكە، دل داغە
كە (راجى) دەردى دەرمان ئاڭرى، بىن مەي كەسىل ئەگرىت.

**

(۱)

ئەی بۇومەتى تۆ گولنگون، وەی گەردەنلى تۆ بىن باج
دل شانەبندى موتىھ، يان تۈپەر بۇ سەرو تاج
زۇلۇسى تۆ بارە كەڭلە، بۆشىجىو يوقىزى بۇونساك
بۇويى تۆ حىكىمەتولۇ، تارىكى كىرە تىراج
تا قوللىكى خەيال، بۇ وەسىلى تۆ نەبۇوشى
بۇ عەرش و كورسى ئېرىۋا، رېتكى هەزاران مىراج
عېشىت ئەللىق قومارە، مەراقى بىن نەياست
دۇزى تۆسمە دوايسى، دەرچە بە چەشنى لەجلاج
بىم دەردو داخى دوورى، ناخوش و بىن قەرارام
ئەي (خەر) ئى دەرددەداران، بۇم تىكە جامى ئاماج
تۆخى بىھارە قورىسان، گىمرەن كەچە وەنۋەشە
قومرى بە سۆزە، بولبول، بۇ لېتىي خونچە مۇحتاج^(۱)
تاعەت چەلۇن قېۋوڭە وەستان لە بۇوي دوو مېحراب
يەك رايىرى بەھەشتە، يەك دۆزەخىن لە ئىتتاج
قەوس و قوزەج لەسر رۆزە، هات و كەوانى كېشا
وەك نانى ھەورەمانى، سۇوتا دەلى لەسر ساج^(۲)
ئېرىۋا زىيانى (راجى)، ئەي دۆست ئەگەر نەبەخشى
جامىتىكى زەوق و خۇشى، ماجىتىكى لېتىي غەنباچ^(۳).

۱- لە شۇينىتىكى دېكەدا دەلىن: (قۇمرى بە سۆزە بولبول، بۇ لېتىي خونچە ناتاج).

۲- لە شۇينىتىكى دېكەدا دەلىن: (وطڭ نانى ھەورەمانى گىيان گېشىتە سەر ساج).

۳- لە شۇينىتىكى دېكەدا دەلىن: (جامىتىكى زەوق و خۇشى، بەناوى حۆكم و نېفراج).

دیان راجی

(۲)

گمشه زینم به زیانت، پرمه کیسم له خمراج
به نهیمی سمره زلفت، همه بازاری رهواج
ناآه دانه و تنه دل، به هممو دهشت و چیای
چ به (هدلکورد) و به (کوسرهت)، چ به (کهندال) و (قراب)
وهده با پیکشوه بمرین، که به خوشی نه زیمهین
به گذگیریکه له دونبا، هله، بُو قمبره سراج
غهمنی دل بوگنه، نه گری به ری چاوی تقهلا
وهدهمی سی و جگهره، دوزمنی دهرمان و عیلاج
به سه بن ماریفه تی، خزمه هم گهن لیه قهده غه
خوشویستی، که سمره دل نه گهیتین به دو تاج
خوش ناویتی کولمهی، بنوتی دلی خاک
تا له گولزاری مرازا، بستین هممو باج
وهده (زیکو)، که به کوردی بکرین تاون جمعات
تا خمبات له بمریکا، کمزی گرمی قدره فاج.

(۳)

گولشنی پدر جم، شوکر گردوبه بسنج
دل شکاوی کولمه بسو، گردوبه بسنج
چو آله و انم تا له سهودای دیده دا
ره و شنه نیمه، بوجمه سایابات و زنج
گمنجی شاهیم خسته دهستی یاره وه
خم لبهر بدبهختیه گرفتوبه کونج

ب له شوینیکی دیکهدا دهان، (یهك بادھي ویسانت، یهك ماجن لیوی غمنناج).

دیوانی راجی

باده‌یی شادی له کۆمەن بەشکرا
کەس نەکا بى تانەدارى و منجمەنچ
گيانە، پەرداخى گرىشىمۇ لەنجىيە
يىكەنديشى ھەلىپەستتۈو بىرىنچ
قامىتى، سەرموى رەوان و دلکەشى
زولغۇ پەرجەم لەووس و دەش، بىن لوق و گىچ
خاتى بىن زولقانى ئەستىزەن لەشىمۇ
روومەتى وەك چەرخى بۆزە، خىت و خىج
خوتى دووجاوم بى ناسانى خورە
نابىمۇ ئاوابارەمۇ تىسى مەگەرە گۈنچ
نەمەنەزانى نەخى لېسەت، گيانە
تا دل و پەخت نەبرە، نەمەنە سەرچ
قەت وەلاشىي ئەمە كەسم يېتاكىرى
بۇبىھى بىن گۈنچىرۇ پۇش و گىرنج
وەك پائىنگى پىر خەمم لېھاتتۇو
بۆزۇ شەم، مەر شۇئە خېززۇ خورىنچ
سېنە بىنم، وا دووجىنگى لى ئەددەم
بېچەرم ئەم دوو مەغانىمى وەك تىرىنچ
كەشىبەوە (پېشکۇ)، نەكەمى بىكۈزىتىمەوە
تا كەزەت يېندا، لە بازاى قىت و قىچ!!.

(٤)

قەدى سەرەت، ئەمە گەرتۇۋە نارىنچ
لە(شەقلاوه) و (سەلاحدەدىن)، (قەلاسەنچ)

دیانی راجی

سەرو ماتم لەمیتاوت ئەنیم، تا
لەزىز پىت ھەلبىدم سەرمۇ، بىكم پىج
لە(گۈزە)و، (نازەنин)و، خاكى ھېران
مەموو گولزارى ئامانچىن، بىمەن گىنج
لە(گانى خان)و، (گانى ساراد)، (قەمچخۇ)
بە قەمچى دەرنەچىن ئىنگىلىز و ئەفرىنج
لە كوردىستان بىرإ چاواي حسىوودان
دەوا بىسو داخى ئىتكەردان و ئەشىكىنج
مەموو رازاوه دىوارو حەسەراري
لە سافىدا، نەما ئاتاجى ماتانج
لە كۈوانى، نەگەم ئېنجا بە ئاوات
ج كۈنىستاني، ج گەرمىتى، بەبىن زىنج
بە قوربانى قەدو سىنەو بەرۋەپۇن
ئىچاراتى فەرەنگىو، يۇمۇ، يېت لىنج
لەمتاوى روومەتى نازىدارى تۆۋە
پەقىتىي گىرتۇ، كەردى خەلک قۇلۇچ
بە كوردى، مىوه جەنمەت يېڭىپەشتن
مەنارو سىتوو ھەرمن و قۇخ و ئەترىنج
بەمدەل داخى ئەما (زېكىۋ)، لە خۇشى
كۈلى بىوي ذىلىسى كوردى، كەمشۇ خىج.

(5)

شەگەرخەندەت بېرى كەردىن گوھەر، گەنج
لە لىبىي گول ئېشكۈن نەخشى بىن رەنج

دیوانی بارجی

نه گهر ساتن بمره و رووی دل بشنگی
گیان سرخوش نه بنی، بن بنگو بن بنج
وهره ناورنگ بده بؤلای هزاران
به ده ده ده موبه لان، گهر پیرو گهر گمنج
له بمر نازارنجی سینه نو، گولشنه نی رووت
^(۱) فریمداون سرو مالو، (شمش و بهنچ)
چیه توان امام! که تاوى دابنیش
که زه نگیس گوته زیر دهستی ئه فرهنچ
له خال و زولف و گولامت، چقون پشوکام
خەفزو ئاگرو دوگمل، له گمل غمنج
زمانت لاله (زیکر)، تۆلە تاوى
قەدى سەروی رهوان، لىتىوی گوھرسەنچ!!.

(۶)

ھر دوولا ھر خزمى خۇمن، عام وە جىب، يان خال فەرەج
خزمەتى ھۆزىم نە گەم، بۈچى ناكىم لېتىرە حەج؟!
تىر كولىزە گەر نە خۆزى، بۈچى نە گەي دوو تېرىپىسى?
يىك دل و يىك رى بىرۇ، ئەي مەردى مەيدانى بە وەج
گەر ئەتىخا وەن وچانى، دۇزمىت، مەيدەن وچان
ئەك دەرىتىن چائى چاوت، ھەزەرەرت لېتكانە خەج
شىتەلى نسو نەونەمامە، شاقلى مەيدانى گرت
تا بە باخى نىشتەنان، راست بىرقۇن و بنى عىسەوج
(نالى) اي نالەي دى لە گۇرۇ، (حمدى) اي دەتۈشى نەدا
وهات (ھلايى گۈيە) بەرامبەر (حاجى قادر) اي گۇرۇ فەرەج

۱ شمش و بهنچ: مەبىست لە (نىيغان و دىن).^۵

دیوانی راجی

شاعیران، هرچونون و خوبان خسته کوشی نیشتمان
و هك برینسکه کون له کوشان، گمهته ناو جانتای قمهه
چهنده تیز و تاله (زیکرا)، نم زانه بی وچان
هزی چی؟ ناواتی چی؟ سهیانی چی؟ سامانی گهچ!
(۲)

بردمی بای دامنه باجی مدنج
تاللهای (بهرما) و خسته خلیج
کیزی دام نم بمحری بی پایانی خم
قووتی دام دوزمن و کو نوق و عمرج
هرچی دوزمن بیت بدا هنگوین و شیر
چاک بزانه تامی تفه، زهوقی لیج
گمر گرفتار بسوی به داوی ناکسان
سوودی لی نایینی جمفو علیمی زیج
گدر به خوت باور بکشی، توش ناده می
هر له ئو یانو و قوتاخانه خدرج
(کمس له دایکی دورنه هنیاوه جهان)
هر له گهان تهدبیرو بیر، بوته مزنج
توش و گو من، قور بمسر حوتا مکه
مدیروش خاکی نایابو^(۱) به هیج
چهنده ناخوشه لمبار چاوی هزار
بوویی گرز و دستی فوجاوه، چاوی قیج
نامدوی (راجی) رهواجی بوویه بروو
تا نهینه نخشی هر تهون و نسیج.

**

۱ نایابو: نایابت.

-ج-

(۱)

بوزیانی من به هشتی پانه ماج
له و گوئی کوئست به گیان هر زانه ماج
من له مندانیوه لیتی خرم ده سوم
تا بکم جاری له نمو لیوانه ماج
ماچی لیتی توله قند شیرینته
بتو موسلاخ و سه قدر تیوانه ماج
چون نسروتین جمهندم، نمو کمهی؛
خوشدلی کا، لمو سه‌ری کولمانه ماج
فدت له ماملعت نایه سایه زلفه‌کمن
وا بدرانبه‌ر کوچمه‌لی بیسانه ماج
ماج نه بن عالم درنده‌ی به‌کتره
به‌کدگیری هیزی زیر ناسانه ماج
نه جمه‌بی سمر شانی پاشاوو گهدا
خاوه‌نی برپرو او شکوه و شانه ماج
دوزنی گربیان و سه‌خنی و تالیه
دوستی به‌رزی و خوشی بو خندانه ماج
عاله‌می غمه‌بی و شهاده‌ت ده رئه‌خا
شاهیدی بسوونی هم‌موده‌ی مکانه ماج
تو خوا تا روختی سه‌ختم ده ره‌چن
بسه‌ری بوزانه یان مانگانه ماج

دیان راجی

پیت بلیم (زیکو) نیتر عیلمی بزیشک

بو همه مه دهدی گران، دهرمانه ماج!!

(۲)

نه قله ندهر بمسیه تی سا منجه منج و مرجه مرچ
شاری بعضاو پارسی گرت، لەشكري گاكۈل و پرج
تا بە ھیوا ۋانە گا، ئىم دل كۈۋاھە دەرىدەر
ھەرەوە كو داوى ھەقىتە، خۆتەتى لاواز و جرج
ياسارو ئامۇزاو بىراھەر، لېم كە يېزاو دن
بۇئە ئەمىش، ھەرجى ئېيىم پلىنكىم شېرىو ورج
ھەرەوە كو جاران، بە يادى پۈوەت و سېنگ و بەرۈك
دل گىرى گرتۇتەوە، بېر بسو ھەنام فرجە قرج
وا بوغازەي سر بە گۈل ھات و لە ھەلچۈون بۇ ئە گا
جوشى پىن سەندۇتىم چاواي خومارت ززجه زرج
خەلکى شارى كۆپە يارى سەرگەش و تاق و بەناو
تەرزو بارىك و بلندو، نەرم و شلک و چوست و گورج
پیت بلیم (راجی) كە گەيە دەلىرت، مېوهى زيان
چەندە خۆشە چىشى خرج، يېكۈزۈ خرجە خرج!

(۳)

بو عاشقى رېسواپى، دىلدادەبى ئەنور كىج
بو لەزەتى تەنەلەپى، قەد نازكى ئەنسەر كىج
پىر نازو نىازو لىپو كونتارو تەرەب ئەنوار
پۇشاوى ئەنم و ئەنوار، سوتانى مۇعەنبەر كىج
پۈوەتىش و نەرم كوفار، دل نازك و مە رۈخسار
بو شوقو سەفا يېدار، تۈرپەي زەپى ئەحەم كىج

دیوانی راجی

نه نکوستی وه گو گافور، کاکوتلی وه گو ده یحور
نه برو به هموا مهعمور، تاقانه بی نه خندر کج
کج بونه یهدی بمیزرا، بو رهسمی ته هددی کج
کج بونه ماهی گهنان، بو جاوی سه فاگر کج
تشریفی کچی مه گتلهب، گهر یتنی به خندهی لمب
دینته دهسم مه گلهب، قمت نه بوبه موکددره کج
گهر قامه تی ناریکه، خاتی وه گو تاجیکه
زنمت له مه مالیکه، مه علومه له ده فتھر کج
شهمی شموی یدلایه، عیجزی ده می عیسایه
خوشبیمه تی مولایه، راکیشه سه رویه ر کج
(پاچی) نه زهربی عالم گشتی له کجه همددم
هم زنعتی دینا کج، هم حوزبی کوسه ر کج!!.

**

له ناگوینی تری، بزم پرکه بمرداخ
به بمر (با) ده له دل، بهوباده هر ناخ
له سدرها دمرگه ماحولیایی هستنی
دلی عالم بکه خدمان و مشتاخ
به سوزی خوت، بسویته هممو گمس
به یهک چشنی پیشکون تا پرزو باخ
به یه کریه نگی و تمهبایی لشکری بسیر
له نسبی به کیستی دهن، زین و ساجاخ
نهین فردی کون و کازیز و نشکونت
له گلن کوشک و تهلاوه قیسری و کاخ
هممو، یهک کان و ناوه نیشمات
هممو سودده، نه گذر دهربا، نه گهر شاخ
ج قهیدی، هر مقامیک و دوو ناوه
له یاریسا، ج (سابورا) وو (چالاخ)^(۱)
هممو کوردین، ج نیسکان و ج ساکین
له دو پهیدا نهین شیریز و توزاخ
نهانین (کمشکیش برای دویه)، عذریزم
همتا ماوی، هم خو قمهت نانی چخخاخ

۱ (سابورا سابورا) او (چالاخ) دوو گوندن سر به قه زی دوکان، کومتوونه نزیک یمکنی له سمر
پیتکای گشت سلیمانی دوکان. خملکی سابوراوا له دوای زیر ناوکمونتی گوندگمیان (گهانیزی) به هؤی
درستکردنی بمنداوی دوکانهوه. له روزی (۱۹۵۸/۱۰/۲۶) له لایمن حکومتی ندو کاتموده گواسترانهوه بتو
سابوراوا، که بنیشت خانووی نیشته حبیبان لموی بتو درستکرابووو زجوی کشتوکالبیان بسمردا دابمشکرابوو.

دیوانی راجی

نهمه عەردى زمراعىت، يانە تەبیات
بە گەنمە و تووتون و پىتوامىس و سېچماخ
ھەممۇو گيانت بەھارەو سۈپنۈل و گۈل
ئىپتەر بۆچىتە گولباتىمان و شىرىداخ؟
وەرە (زىكىۋ)، بىرە سا دەس لە دەستا
نەبنى باكت بە بەشكىرىدىن بە بېيداخ!!.

(٢)

گولشەنى رووپى رەوشەفت، عىزىزەتى كوردى بۇشاخ
دىتى پاكىيى دىمىەنت، سورەمەيى چاوى هەر مەناخ
لەم سەرچاواه جوانىدا، ھەڭىشقاۋۇلى ھەممۇو تىكا
خزمەتى كوردىستان نەكى، لادىوو شارو دەشت و شاخ
تىزگۈز و گۈل بە چاوى دل، بولبولي خىستە بەندى چەل
لە ناو بەھارو خال و بىل، نەخوا لە دەستى خەلتك ئاخ
ھەزارو پەست و يېكىسىم، جىڭر بىراوي نۇرۇسمە
پېتىكام پىرە خارو خىسىم، لېتىرەوە تاساڭو سابلاخ
كوردى عېراقىيلى شەكەر، خەرىپىكى پىتى قەزاو قەددەر
نەبنى لە خاڭى دەرىبىدەر، نەچىتە چاوى نېتىشاخ
نېكارى نېشىتمانى گەمش، گېيشتە رۆزى بەختى دەش
خودا نەكى كە ئەم ھەلەش، بېجىتە بەندو دەردو داخ
خزم و بىرادەران وەرن، لەھىزە ھەوارى داۋەن
وەرامى يەكىستى بەرن، بەھەر كەنارو كاخ و لاخ
بروانە بۇپى ھەولىز و كۆ، كەركۈن و دەوري بەگەرە جۆز
كىزە و شەمال و بەنگ و بۆ، لە ئابلاخ و كېرداخ

دیوانی بارجی

(زیکۆ) له تاوى هوزى خۇى، خۇلى پىرە لە شىرو دۇرى
نهگىي بوهستى يابخۇى، هەتا نەگىي بە (تورباخ)^(١).

(٢)

منم جانسا غەرېبى خانە، سەد ئاخ
ئىپتەر تاڭمى؟ بىن دل، دىۋانە، سەد ئاخ
سۈھىبىي داىست و ئىمپىابى مەھىبىمن
ھەمموم داندا لە سەر ئەم دانە، سەد ئاخ
زەفەر ئابىم بە جامى چاواھەگان
دەنالىئىم لە دوور مەيىخانە، سەد ئاخ
دەسۋوپىتىن چراي كولىمت، بەبىن سوچ
بېپۇ بالانى ئىم بەرۋانە، سەد ئاخ
لە مەوتىمن دوورمۇ، مەئۇسى رۈونە
حەرىپىي تىقىن ھەممۇ يېكانە، سەد ئاخ
چەمەن خەملى بە نەشىنى قامەتى تو
نەھات بىتىكى ئىم بۆستانە، سەد ئاخ
لە تو خۆشى، لە(راجى) دادۇ زارى
عەدۇشمان شادە بەم سەرۋانە، سەد ئاخ !!.

**

١ تورباخ: وشىھىكى تۈركىيە بە واتاي خاك. لېزىدا مەمبەست لە (مردىن).د.

(۱)

سەبا گۈلزاري تۆزى ھىتايىھ بىر يىاد
لە بىرم چوو (ممدىھ) و (شام) و (بەغداد)
بە لارو لەنچە گەرھاتى بە گەردۇش
دل و جان بۇون لە خۇسان زارو يىداد
خەرىكىم داپېتىزم جوشەنى عىشتى
لە خۆزى، شىرىن كە بىرى ناواي فەرھاد
زەھانە مەوتەنى ئەغىامە، گەرجى
تەمنىنامە، لە ماڭىم بىن دل ئازاد
سەرى زەجىرى زۇققىت بەندى دىنە
كە ئىمانى نەھىتىاوه دلى شاد
دەسۋورىئە من لە بەحرى يېكىسىدا
تەعامە گۈھەرى وەسلە كەم يەجاد
بە تاواي خەنچەرى ئېبرۇتە، (راجى)
بىرىندا، ئەيتىپ پىرى ئىرشاد!!.

(۲)

نەرم و شل زەجىرىھ بۇو، دەسىتىكرا كارى وىداد
مەلخرا مەرلا لە عىشتى، تەمون و بازارى وىداد
موشىتىز زوھەرى كېرى، يوقۇز ھاتە سەموداۋو مەزان
وا پىرە هەرجىن دەچى، كۈلانسىو شارى وىداد
ناسمان بېشىكى دايىھ عەرددو نەجمەى دا بە شان
بۇيە زەردو سوور ئەچىن، پەرۇزىن و گۈلزاري وىداد

ویران راجی

دهستگاینکه همه مهو میدانی به غدا و عیراق
تیکه‌لی نازو نیازو، چاوی بیماری و بداد
مهینه‌تی، ئائوزه‌زی ئائوزی دو چاوی منه
نهشتری ناو چرگم، زولفی خس و خاری و بداد
سیپیرنکه بؤ بوتی گول، نافمرینی خونچه‌به
بؤیه هرچی کموته پتکا، دای پەلاماری و بداد
دهست رەس نابه به بالا، بلیم بعینچوه
ھروه کو (راجی) نەنالام، دور لە دیداری و بداد.

بغدا - ۱۹۴۴

(۲)

بن سووده لە گەل عىشقى يوتان، شۇرىشى بىداد
چىكم لە هەرای بۇستەم و كارىزەبى فەرھاد؟
دارايى ئەسکەندەر، زانىنى ئەرەستە
بؤ پىنگەينى دلىسرە، وەك لەشكىرى بن زاد
چىكم لە سولەيمان، لە تەسىخىرى جۇڭەمى؟
ھېشناكە لە زنجىرى يىگارى نىي ئازاد
من چىمە لە پىدرىس، لە گەل ھائىل و زائىل؟
با ئاگرو ئاوا، خالد و ھەواي، بىشىنە ئەوقاد
كىن بن وە گسو من دەرىدەرى يارو نىشىمن؟
ھەر دىئم و دەپاپىصەوە، ھىدى داد، خوا داد!
جاري بەسەرى لېۋەوە، ئەمدى كە بېرسىن
كىيە، جەتىونىكە، جە درۇنىشە، جە بەرىناد!
مەركى من و دەرگاتە، ھەناسەي من و پەرچەم
تا گۆشەبى ئەم چاوه، دەرمىتىن لە بونىاد

دیوان راجی

چاوم نهیزی تاکوله خاکی دهربی باران
هر کوئیه له پووی بزمگمی دلبری بغداد
(راجی)، چمن و میزگی زیان گر تو نپرسی!
سد جوزه بمهشتیکه، سهربی خوش و دلی شاد.

۱۹۴۶

(۴)

بن و هفاین بسنه نهی زوهره، که بسی تامت گرد
موشتری، زهوقی دلی تیمه بسوی نیعمات گرد
له حزه بین دهنده کمودت، گوشی بی شهمعی نه زوره!
نهی عه جب تو له سمر نم کیره ج نیقدامت گردا!
با شکاوی سهندی و هسلم و زنجیری فیراق
له همه مو لاهه نیتر، خستم و پیسومات گرد
رنگه بی و هسلی له بی خونجه، به ئاخیر ناگا
به چه گاور، تو چلون بدم له بمه شهیدمات گردا!
بسنه عه بیاری، هر ئهمجاره ویسالم یا مهرگ
عهیه لدم یتکه سیه، ترشی بیو نیحاجات گرد
بن حمیا صاوه نه زاگهنت، له بمراهم قدددت
بسوه رانیه، که له یارانسهوه تنهامات گرد
سینه بی من قطفه سیکی شره، چی تیناوه ستی
کمی دل هاته دوری، هر که تو سدر سامت گرد
نیسته جیسی سولجه، ده با بن قشدە خی رومنانی
با فیدای چاوی تو بن، هرچی له نهندامات گرد

دیوانی راجی

بیار نمودا خوی له کمین داوه، هه تا نه بینی
حیفه (راجی) که دلتن بیو، به جهفا رامت گردا!!.

(۵)

دل هاتمهو فایست، به جهفا بین زهورت گرد
و هزارانی که فازانجه، گهچی تو زهورت گرد
دل، مهردی هممو کات و هممو جوزه کوبنکه
نمازاده، که لمو چهمبری زوگانه دورت گرد
تووشی تهم و غم، دوردو بهلا بسوی له بلندیت
پیروز بین له تو، چهندی به بن من سهفت گرد
ناغات له همراهی تازهیه، وا پرس به جیهانه؟
هر قیوه شهود، هرجی گلاؤی له سرت گرد
چاوت، که نه لین شمریه تی شاهانه نه توشنی
بروانه، چلؤن تووشی دوپنهدی به شمرت گردا!!
نمازانی له بازاری دوا، توئله نه سیبریت؟
بوقی دلی نهم خلکه، هممو دهستم سرت گرد؟
(زیکو) که له وتهی گولی رووت، بیری نه بشکوی
یستووه بهلبوی شهکرین موتعبدت گرد(").

(۶)

له سر چاوت، هممو کارو گسلم بوارد
نهوی همبوو، هموموم بخشی و غمم خوارد
نهمه دونیابیه، سهد چه رخی نه گویی
ده بینوشه نه گسر گرمه و، نه گسر سارد!!

۱ لمشوننیک دیکمدا دلی، (هر بینه له لیوی شهکمرين گوشنمکهرت گرد).

ویران راجی

که مارت ینوهداو، دوبشکه درچت
بزانه مسووی دلی بردو، سمری نارد
له روودا، تمهتموان و خوّله بوته
به سر خوناگه، بیزاومه و هگو ناراد
له درگت نابزووم، نهی شوختی عالم
که لمن لمنکن دل و جمگم به سیکاراد
له سر ئم تهخه لووسمو، گیسه تمسکه
به دارم یاریه، وک تزئی (بلیارد)
سمره مالان و دل و جمگ و گیمان
ئمی همبیو، له توم ده رخست و نه مشارد
نه گمرب دادم نهیرسی، دل شیفا ده
که بیستوومه (سلاحددین و) (ریکارد)
نهوهندم عیشقی تو خسته دونیا
خه یالم بوته وادیو، چشنى (مؤولاد)
مشوری کارو بازایم دهراویشت
هممو نیشه به چاوی نتوه نه سپاراد
بـهـلـیـ (زـیـکـوـ)، لـهـ رـوـزانـیـ زـیـمانـ
سـهـرـهـمـ دـاـگـرـتـ وـ هـیـچـ نـوـخـهـ نـهـبـوـارـ!!.

(۷)

وا دلـهـ نـیـوـ، سـوـبـهـنـدـ نـاـهـ مـنـیـ بـنـزارـ کـرـهـ
بـاـیـ سـهـبـاـیـ لـیـداـ هـنـاسـهـیـ بـوـوـیـ لـهـنـاوـ گـوـلـزـارـ کـرـدـ
سـهـفـجـهـیـ دـهـ تـوـتـسـمـوـ، وـهـ خـنـنـ کـهـ کـوـوـرـهـمـ دـاـخـرـاـ
وا بـزـانـهـ ئـاهـیـ گـرـمـ، چـاوـیـ نـزـیـ بـیـارـ کـرـدـ

دیوانی بارجی

دلیمرو! جامیتکی گوئرەنگى شەراتب بکەرە دەست
ناگىرى جەرگەم بە كوللى، عالەمىي يېتدار كرد
رۇخى پېر دەردو غەم، تىكەنل بە كۆلمى تۆ بۇوه
بۇوبى تۆى بۆ ھەر دەردو عالەم، مەقلەعى ئەنوار كرد
نمەشتەرى كاڭۇلى زەھرىنى، لە زەھىمدا شىكا^(۱)
ھەر كە لوقسان ھانە سەر دەردم، بەمۇي تېشار كرد
من، بە بۆيى زۆلەف و نەگر يېجەت لە سەدەھەنگزام
زەيدى ملکەچ لە باقى عىشى خۆى دېندار كرد
سەددەتى پېرىي و جەوانى، تا زولەيھا ھات و چوو
بۈسفى ونبۇو بە داخى عىشەتەھەي ھاواز كرد
بۇو لە شوغەلەي نەوختى كۆلمى كە، كەر خاومەن دالى^(۲)
ھەرچى خاونەن سۆزە گيانى خۆى لە ھىوا سوار كرد^(۳)
لەعل بەندى گەرددەن، لوقسى ھەلائى باخالە
شىيخى سەنغان بۆيە ھېنەدەھەي خزمەتى زۇناسار كرد
بەك نەفس ھات و نەسىبى زۆلەن خەستە شارەدە
لەشكىرى ھۆشى بەجارى، تەفروقۇن او تىار كرد^(۴)
كىيە گەر دەردو بەلائى (راجى) بە ئاسان چارە كا؟
خەيدى ئۇ يارەھى كە جاۋى بىن بە ھەشت و جار كردا!!.
(۸)

كوردى بىن غېرمەت لە ھېچى، بېرى ئەمۇنانى نەكەر
دۇزىمىسى مىوانى ھات، سەفرمۇ فانى نەكەر

۱ لە شۇينىتىكى دېكەدا دەلن، (نمەشتەرى كاڭۇلى بېر صەپەل، لە زەھىمدا شىكا).
۲/۲ لە شۇينىتىكى دېكەدا دەلن، (ھەر كەمسى سۆزى ھەبىو، گيان و دلى خۆى سوار كرد).
ب لە شۇينىتىكى دېكەدا دەلن، (ھەر كەمسى سۆزى ھەبىو، رۇغۇ دلى نېزهار كرد).
۲ لە شۇينىتىكى دېكەدا دەلن، (عالەمىي عەقلى بە حازى موبىتەلائى تىاتار كرد).

دیوان راجی

گشتی پتشکوتن له ئیش و سەنھەتا، جیرانەگان
ئەم دەنى تەبىھ تەماشای کارى جیرانى نەگرد
چاوى بىر تۈزۈت، كە دۆزمۇن ھاتە ناو مەيدانىوھ
كوشتىيۇ تالانى بىردو، دەرگىسى تساوانى نەگرد
شەكىرۇ ھەنگۈنى خاکى كوردى، پەروەردەي مەگىز
خاوهنى بىن مايە ماوه، تامىلىۋانى نەگرد
چەند گران بۇو مۇلۇكى كوردىستان، لە كېش و قىھەتا
بىن بىمەدا دايانە خەڭلۇ، خەڭلەتەرەزانى نەگرد
با بەقىچىن تۇو خودا، قەمۇيىكى بىن عەدققۇ وەفا
خاکى، بىن تاپۇ بەشى كىردوچ بپاوانى نەگرد
كەس لە كەس رازى نىيە، ھەرگەس بە من خۆي دانەن
شاھى سەنھەت ھاتە مەجلىس، كەس ج جوولۇنى نەگرد
كۆمەلتى كوردان! تەماشاكەن، ج سووتا جانقىدا
مېللەتى غەيت وەكىو پەروانە ئامانى نەگرد
(راجىا) بەرزى وەشن نابىن لە كوردىستانەكتە
خاکە يىمارە، تەبىبى قەموم دەرمانى نەگردد!!.

(٩)

تاوى كىورەتى سىنەبىي من، وا مەياندى ئاھى سەرد
ناھى سەردى من عەزىزىم، يېنى دەسووتى دارو بىرەد
نەقدى سىككەتى سافى گۈزىت، نەفسى كارى كىدگار
بۈيە باقى ئىو تىداوا ناكا سەماوو مۇلۇكى عەرد
كەمە سېرى پەنكىم، كەمەن سوورو، كەمەن تائى فېراق
ئەي عەجب نەشكى مەحەببەت، روو دەپۈشى سوورو زەردا
من لە غورىتەت، بۇ قەددى دەلىگىرى تۇ تاقانە مام
ئىستەيش لېيم ناگەربىتى، دەمكەتى بە پەيىكى بەرنەوەرد

دیان راجی

چاوه غەمزىك لە لۇقى تۆ تەمەنە بۇو، نەبۇو
تا لەجاوم، مەردەك ناوى لە خۇي بەرداوه مەرد
مەلەكەن بەحرى غەم بۇشىۋىھ، دەست ناكەوى
قەن لە ئەرزى وەستا بۆ دەنەوازى، تۆزۈ كەرد
مەروه كو (راجى)، لە تاوى دەپەرى شىرىن بەدەن
چوومە خلۇھى بى قىارى، خۆم لە عالىم كەردى!

(۱۰)

(گەين و بەين، دارو تەون)

لەشكىرى عىشقى لە مەيدانى جواناندا نواند
پالىمانانى، دلى شاه و گىدداي گىرت و رفاند
خىتىيە ئەمەخانىمۇو بەندۇ سزازو ھىواو نكا
داخى خاتى يېوهناوو، موشكى زۇنى تىۋەچاند
تا لەسەر ئاموودى بالاي، كارەبىاي كىرە بۇوەتى
خوتى سەرتاپا مېزىم، تا پىشى ئازادى شەكاند
بۈلۈلى گۈلۈزى حوسنى، هىند بە شىتى هاتە بۇو
خونچە واپرىيكتەنى، تا لىسو نېخىدى دادىاند
من، كە تالانى سەرەتىم لە ئىزىزى نازى نا
چاوى جادۇوي بىرىدەن، غەرتىھ دەستى لىتەشاند
دل كە ناۋىزىانى بالاي بۇو، لە باوهشىا نەسۋوت
وەك بەرى پىرس و وەلام، تا نەيمانىم، نەيدىاند
ھەر وەك موسا، لەبەر خىوڭىدى خال و خەتى
زۇلىسى گۈچانى چەماندو، بۇنىي گىبانىي بىن تەگاند
كاش ئەنۇانى كە كۆلمەي نەوبەھارى ئىنە
ئۇ دەمە دەمگۇت: رەقىب پەزمورە بۇو، قەل نېقراڭد

واله بادم چوو، هممو بهزم و نسوای سالانی چوو
 چاوی تاریکم دلی کیشاشه ناوخوی، پتی گهیاند
 بقزو نستیزه نهبن بکوزنیمه، بمس نسوروی برووی
 وا بزانه نم هممو چهرخی به رووی خویندا جهاند
 هردوو هوزنیکین، زمانسان نیکو دووی کیشاوه خملک
 گموردنهان باپیره بیه، نمک (فازهره مازه رکارند)^(۱)
 بوجی نیتا دوو دلی، لم بند دلی پست و هزار؟
 واله داخشی توو له دونیا، تسووی بمنداویه رواند
 لابهههی برووی ویم، به وانای سوژی دل برگردموه
 چهوتی زانی هیل و نوخه، بمو موژانه ایسی گراند
 خونشی خوشیه ببو، له گوشی چاوه گانی جن گرم
 ناپهشی نه گبته له همر شمش لا گولی به خنی و دراند
 گوهمری نازی له دهم پستو، به لیوی خوتسری
 هیزی بینایی له چاوی گهل ببری، جمرگی گراند
 خنجری نهبروی له کلانی دلان بینایه دهر
 پسزده بی سینگ و همناوی عالمیکی هله لبراند
 همر کمین کوتاه و نسوزی راحمت و بیلاسمنی
 هزروه کوشیتی کرامه قدر، له خمودا پیش نواند
 چهنده دهروتیشی ریابازم دهرس دا، بقزو شمو
 سوزی عیشقی تیکه بری، نهیست و همر گوتی بتو له قاند
 نم هممو چارخه، که سرگه دانی نهمریکی نهوه
 هرجی ثاقل بوو له ریشمی عیشقی خوقی تیوه گلاند
 (دارو تهون) او، تیوه دان و، رایه ای نم عالمه
 هر نهینی دهستی غهیه، پیس و همودای هله لوهشاند

کن همه، خوی گوشه‌گیری کونجی خمکا چشتنی من!
 داری سه‌رداریم شکاندو، داوی خوشحالیم پساند
 شیت و گیکی دلبرو، خوشباهرو، دوره دیسا
 همر بنه‌نیا سوزی دلدارم له‌دلما دایشاند
 ناکه پنکایی حقیقت پیشی دلین: دموری مه‌جاز
 هر نه‌گاته پایه‌داری، هرگستن خوی لئن خشاند
 بو ته‌های ماچیکی لیوانی، سه‌حدر ززو پیشی گستون:
 نه‌گوله، چهند بولبولی وک تزی له باخا هنفراند!!
 جلوه‌یتکی دا له ریشی دیدار، به روودا خستمی
 کیسو نیاواتی خزاندو، خانه‌یی زیپی رهاند
 وا خیاله تاویدام، بسیره پالی پیوه نام
 بو ویسائی، گمرچی هدرچی پیه سپیرا، نهم گهیاند
 زهرده خنده‌ی، تیشكه تاواي دوو چیمانی عالمه
 وا که نهم نیجان و سله‌یه بو ته‌هاش دازه‌اند
 سپیری نهم سه‌رداری عرده، یوشه‌گانی چس نه‌گمن!!
 یهک دزو، یهک حیزو، یهک ماندوو، یهکن خوی نه‌سله‌اند
 ناخ لئم ده‌ستوره سه‌خنو، داخ لمو ناریکیه
 دادو ناشتی کمتوه پیاش، تمه‌فروتونا تاواي ساند
 چسی بکم لهو خوشویسته دلبرو نیان و دین!!
 چاندمی و نیاوي نه‌دام، میووه گله‌لای زینی ورماند
 تین نه‌گمه‌ی هیزی همیلاو، زینه‌تی سوره‌ت هم‌تا
 چه‌رخی هاموشو همین، هر نیش و کاری پاگه‌یاند
 گهین و بینیکه له بهینی چه‌رخ و هه‌لسویته‌گهی
 لیکمیری (ژیکو) که کاریان سسته یا رایانه‌راند!!.

دیانی راجی

(۱۱)

لە سەر تۆ نامەوی ئەم باب و فرزەند
بە قورىانى قىدت، سەرروو نەمى و قىند
ئەۋەند فرمىسىگى من دەشتى سەقەدا
دىبارە وا لەنناو چاوم، دەعاوه نەند
شەگەر خەنەدت، شكارى پۇچى عاشق
سەرى زۆلەت، عەجىب زېھىرى دەبەند
مەفرمۇ چاوه كەم لىنى عارە وەست
بە ئەملى ئەو، موزەن و باۋتە يېۋەند
لە لاي تۆ ھەرچى بىن، بۇنى وەفایە
لە لاي من گەر ھەبىن، ھەر سۈزە بىن فەند
تەعاشاي گولەكەن، لەززەت نىشانە
لە خوشىدا، كە زۆلەت باۋتە ئېزەند
بەھانەن بىوو، وشك بىن چاوه بىن خوتىن
بە خوتىن چاوم سې بىوو، وەعىدە، نەم سەند
لە تەھىقاتى ئەھلى دانشىدا
بە دوو قىسى تەيىمەت، زوھىدە، يَا رەندى!
بەلام (راجى)، لە سەر بۇوي ئازەنېنىت
پەگى زۇمەدو پىاسى وەك دىبىو ھەڭكەند.

(۱۲)

لەم لەعلى لەبىت كىيە، بە ما جىتكەو خورسەند؟
دۇورى قەدەھى لالە، بىكىشىن لە جىڭر بەند
عىشوهى قەدەمى ئازى تۆ، ئەى سەرۇي سەمن بۇ
بۇدۇوبە بە تالان، دلى تۈركانى سەھەرقەند

مەخشىتە لە ئەو گەردانە، مارى سىمەنى زۆلە
مەشكىتە هواي گەنچى سەقا، بۇ حېبىشى چەند
تا سەلتەنتى شاھىئە، بەم حوسن و جەمالە
بۇ قەتلى منى خەستەيد، بەستووپە كەمەرىپەند
كەفۈرۈ لە قول گىرتوو، رەسىكە لە بازاوو
پېنچەي لە دەلم خەستوو، خوتى لە خەنەي سەند
لالىي ھەمدان، موڭەزىرى ئەشكە لە چاوم
گەردىن كەچى خوتى جىڭرە، دامەنلى ئەلۋەند!!
ئاھم، كە سەماي گىردوو غەرقى تەم و ماتىم
تىسا بىززە، فامەتى سەد كىتىۋى دەھاۋەند!!
بۇ بەزمى خەرامىدەن ئەو نازاكى شىرىن
فەرھادى دەلم، كىتىۋى تەمن و عەشرەتى ھەلکەند
سەرچاوهىي حەيوان، ج دەڭا مەبىلى سەھەندەر؟
(راجى) وەرە تۈپەرە، بەبن يارى شەكەرخەند.

(١٢)

وەختى كەشاڭمىش بۇ مەددەد، سەركىتە خالت بىن عەددەد
ھەلمىت ئەبن جەيشى ئەحمدە، ما مەلھەم عوش يەحد
بىر مەلک دل دەسوى زىنان، تەھوى الزەمان والەكان
دەپزىز دل و جەرك و زىنان، والكىل شىنتا ما ائەند
جائىت سەن ئەتشى الپوي، دەردو بىرىن دەڭا دەوا
في حَرْبِ الْعِشْقِ وَأَسْتُوْيِ، بِرْ بَيْ بِيَمَارَانْ خَرَدْ
دوئىن لە رى پىيم يېكەنى، فَرَجَتْ في نَسْدَنِي
كَفَتَمْ كَهْ تو شَاهْ مَنِي، فَأَشْفَلَنِي فِيهِ يَقْتَمَدْ

دیانی راجی

(راجی) یا خون خور بدل، لاتقمر ولا تحل
بو خیر جانان کن خجل، فرمو بیوسه جام و خند.
(۱۴)

چاوه کم، چاوه نووارم چ به گوشت، چ به جوود
بیکم و برووت و ره جالم، سری حسرهت له سو جوود
نولفمنت با بکرین پیکمهوه، نهی نازک تمن
به دهف و شادیه و عوشرهت، به مهی و مهستیو عوود
شاهیدی حاله، خودای عالمی همراه کهون و فساد
له دلا ناچیه دور، روزی حبسابات و خلود
عادهتی عیشه سری پاستیو روزخی که دم
نالهی و هجهدهت و نشکی تلب و زیکری و دودود
چ مپرسه تو له نم زاهیده دنیاداره؟
ئیشی رنکختوه سا یا به درو، یا به درود
نهی سنهنم، ئیسته مهگر حورمهتی روحنم نهگری
تهنی جیهیشتوه، هیناویه دلیشم به ورود
وه کو (راجی)، سموی نیسواره همتا بانگی سه حمر
هله لده کیشم قبسمی ناه و، تو ناترسی له دوود!!.

(۱۵)

میری رو خارت نیشانهی ره حمهتمو نهیامی عید
فاحترز في الانجلاء من کل شیطان مرید
وا به قیان گمنجی دلبر دا ده گهن، ناگمن خهیان
یوم بحصی نم نکوی جیهم، هل من مرید
لارو لنهجت کوشتمی، جانا له بهینی دوو رجا
کل ذین فی قریب منك مئی فی بعد

دیوان راجی

بُوو مَبْوَسَة لَيْه بِكُولَّى، كَمْ بِه نَهْرِى خَوا نَكَمَى
قَلْ يَنْصُنَا مِنْ عَدَا يَنْصُنَ مَمَنْ لَا يَفِد
كَمْ فَرِيشَتَم يَتَسْدِرى، شَمْجَارَه بَكْرَم دَامَهَت
أَغْرِقَ فِيمَا أَحَبَ، أَغْتَمَ مَمَا أَرِيدَ
سَرْ بَلَند نَاكَمْ لَهْجَوْكَى حَسَرَهَتَا، تَا بَوْزَى حَسَرَ
إِنْ تَدْعُنِي فِي الْوَصَالِ، أَوْ تَبْدِنِي كَالْطَّرِيد
شُوكَرِى مَهْوَلَا وَاجِبَه دَائِمَ لَه وَهَمْتَنَا بِكَمَ
إِنْ فِي الْتَّالِيفِ ذُوقَ، ذَاكَ أَيَّامَ سَعِيدَ
كَمْ قَبُولَمَكَمَى غَوْلَمِيكَمَ لَهْ قَبِيتَا، مَدَامَ
إِنْ غَيْرِي فِي الْحَمْنَورَ لَيْسَ إِلَّا بِالْبَلِيدَ
دَنَمَهْ مَبِخَانَهِ وَسَالَاتَ، بَكْرَهْ نَاوَ دَهَسَتَم قَمَدَحَ
مَثُلْ (راجي)، أَقْتَدِيلَكَ في صَفَ الْأَثَاثِ الْجَدِيدَ.

**

دیوانی باجمی

-۵-

(۱)

دسته‌هزار، دل به تابه یا مهلاز^(۱)
دهرده‌دارو حال خمرابه یا مهلاز
بوم نیه، گهر بچمه ناو عالم دهمن
سرگوزه‌شته پیرو شابه یا مهلاز
پر هناسه‌ی سه‌رد و شاه و ماتهم
پر بلسنه‌ی بیرتیابه یا مهلاز
دل لهلای دلبم به نموعن ساکنه
تمن کزو سه‌نایابه یا مهلاز
گهر بوهست من له قابی محشرا
قوربه‌سم خرم، بنی جهوابه یا مهلاز
مقسدم دووره، فیراقم دائیره
حیره‌نم، تیریکه وام یا مهلاز
دوور له ردهم و شهفته‌تی دیوانی ترم
غمرقی دوریابی عازیم یا مهلاز
سهر نوبیشم، وندیو بیناکیه
عاقیسنت مهوجی سه‌رابه یا مهلاز
کوتنه چانی هدتكو (راجی) دهندهات
وا به قالان چوو شهبابه یا مهلاز.

**

۱- سهروای نیزه‌دکانی نهم هؤنراوهیه بریته له (مهلاز ملاز) که به واتای (بمنا) دی. لیزه‌دا
مهیست له خوابه، وامان به باش زانی به بینووس کوردی بینووسین.

(دهنگی لادی له گویه)

تسازه بُوزی عالمه، سر ساله نیمره، نوبه هار
خوین جما، زین سدرکرا، هرزانه هرجی هانه شار
شار و دی ناماده بیه، بُوز اواهه دانی و تیکه تی
بُوز مشورو نهارک و دانانی هزاران نیش و کار
میزگه گان سرسامی دهندگ و بونی خویان، هممو
هر چله گیا و گولوو گلیت، شهونص خندنه به زار
کول به سوزی بدرگی پوشی، وخته روی گمش کانهوه
نیزگزی بن سه برو بیره، روی سبی کرد چاوه زار
هرچی موجودنکی بیری لی بکهی وا خوی نواند
لشکری سرمای شکاندو، سرمه خو گرتی همار
هایدرؤزن، غازو ناتومی به بادا بُوزی زین
تسازه بیاتی نهان، هیوا و لات و گیا و دار
قیل بسا ارض ابلقی ماء سماء اقلقی
نا لهدودی عمدل کاشتی له نگهربی بکری قدار
مُوزی هقه رور، لمهر شوینیک، نوین روزی هیه
قرومی عادی دا بسقیر (بَرْدَ الْجَحْرَ) ی نیتیبار
هیزی مانا هیزشی هیتاپه ناو دنیا، نیتر
هر شنه عاشق به راوتز تکه، سه بیری تهیرو تووار
گور موسلمان، براو باب و کوین، هر کمس به ریز
بنیزی لیگرن به بینی خوی، نومیه بان خوندموار

ویرانی راچی

فَادْخُلُوا فِي الْسَّلَمِ جَمًا بِسْلَامِ آمَنِينَ
وَادْعُوا بِالْحَقِّ كُفَّارًا وَنَاقَةً فَأَبْدَارَ
ثَهِيْ بِرَايِيْ كُورُودُو عَدْرَهْ، بَاوهُوْ كَهْ كُوتَانَ كَاشَهُوْ
وَهَرْفَهْ هَانَايِيْ يِهْ كَتْرُو، بِيرَنْ لَهْ دُوزَمَنْ نَاسِمَارَ
دُوْ هَمَزَارَ سَائِيْكَهْ قَهْوَمِيْ جَوَلَهْ كَهْ بَهْرَتْ وَبَهْ خَيْوَهْ
يَهْ كَدَكَيْرَ بُونَ، نَيْسَتَهْ نَيْكَمَنْ هَرْجَى كَارِيْ نَالِهَهَارَ
نَمَمْ هَمَمَوْ فَيْلَوْ دَهْ بَسِيمَيْ خَلَكَهْ، لَيْشَانَ نَاكَهَهَيْ
هَمَمْ زَمَانِيْنَهْ، دَهْ نَيْسَوْهَشْ، سَهْ بَلَدَكَمَنْ جَارِوْهَارَ
بُوْ لَهْ بَوَوَيْ رَهْنَكَوْ بَرِيقَهْ، كَيْتَوْ كَمَزْ دَوَشَمَنْ كَرَانَ
بُوْتَهْ دَمَرِيَا شَمَوَقَوْ بَوَوَنَاكَى لَهْ هَمَرْ كَيْلَكَمَوْ بَهْ بَيَارَ
نَاسِمَانَ بَائِيْ بَهْ سَهْ كَيْشاَهَ، بَهْ رَزَنِيْ نَهْ كَاتَ
كَنْ هَهِيْ لَهْ لَمْ عَالِهَهِيْ نَهْ وَرَزَزَهْ، مَهْ كَهْمَتْ حَسَارَهْ
فَدَرْقَى نَاكَمَ، بَوْ هَمَمَوْ خَلَكَيْكَهْ يَيْكَهَلِيكَ وَرِينَكَ
كَوْقَيْ بَنْ جَاوِيْ نَاحِزَهْ، كَهْ وَسَهَوَسَهِيْ خَسْتَهَهَ كَارَ
نَادَهَهِيْ خَاكَى، بَشَوَوكِيشَ وَكَهْ خَزَرَأَكَرْ نَهْ بَنَ
نَهْشَلَهَزَى بَأْ نَهْمَلَى بَاوهُوْ، قَمَتْ لَهْ تَرسِيْ نَاهِهَهَ كَارَ
نَاكَرَى شَمَرْ هَلَنَهَهَ كَمَنْ، قَمَتْ خَزَ بَهْ خَوْ رَيْكَنَهَهَ كَمَنْ
سَهِيرَهْ بَوْ نَهْرَزَهِيْ زَيْنَ، يَيْكَخَا مَهْرَوْ كَورِكَ وَهَمَزَار!!
چَمَرْخَى كَسَرَمَازَهْ، كَهْ نَاشِيْ بَسِيرَوْ هَوْشَى نَابِسَهُوْ
كَونَ وَتَازَهَى كَرَدَهْ بَارَانَ وَنَوْوَنَسَوْ يَادَگَارَ
مَهْرَكَهَزَى خَاكَتَ، كَهْ بَسِيرَهْ دَهْوَتْ وَنَهْوَتِيْ هَلَقَلَانَدَ
يَيْنَى بَهْ خَاوِهِنَ كَمَنْ كَهْدَأَوَوْ، بَنْ نَهْوَا بَهْ بَيَوَوتْ وَتَارَ

دیان راجی

حاله‌تی (زیکر)، به بیوتی جیسم و هوشی پژوهشیده
کاری سعد و هستا ئەکا، شاگرد پوتوسی هوشیار.

نوروزی / ۱۹۵۴

(۲)

(پیکای نیشانپرستی)

همو دوزمن، لە تو بونه سەگى هار
ئەتۇش كوردى، نېبۈي خوتىپىزۇ خوتىخوار
بىرام، كەي تىھىگەمەي كىردارى دوزمن؟
پەلامارت ئىمدا، نېيدەي پەلامار
ئەگەر خۆشت نەناسى، مەن بناسە
كىرىڭكارم، كىرىڭكارم، كىرىڭكار
دەرامەت كەرەبىن، بۇ ھۆزى بې ئىش
دەس و باسلىك، هەمو دەنە گىرى دار
گىرىدەن پەتكەن مل، شان و گورىسان
سەرى مەردى بەرز كەن، مانگى ئادار
بە جوتىارى، بە جوتى، يارىدە دەن ھۆز
بە قەنبايى مەگۈنە ھاتو ھاوار
بە ھۆ ھۆ، وەرنە سەرچاوانى چانىن
بە ھە ھە، بۇوكى ھيواتان بىكەن سواز
بە لىزەن لىزەن، مەيدان بە مەيدان
بە بىرۇھىزۇ خۆشى، غار بىدەن، غار
چەكوج بەندان و ھۆننەن كەن، لە كانگان
بە جەجەھەر كېرە كەن، خەرمانى بىدەگار

دیوانی بارجی

به کارخمن خاکه ناس و، بیسورو تموراں
بمان، بیقهلیشن، بیمین دار
مهدهن ریسی گاله گالو، واته بی بوش
بنووسن نامه بی مهربی، به تاو بار
به ئازادی لە بودا دامه میش
کە بورهش بن، پەش و بروتن، هەممۇ جار
دزو، بوخنانگەمرو، حىززو، درۆن
دواپى، هەر لەناو قوردا نەخمن بار
بە دەستوورو، بە پیلان و، بە پیلان^(۱)
بە بىرزى گەل، هەممۇ گاتىن بىكىن كار
وەکو خونچە، دەمى بەختىدو جەركى يىمار
نە وەك گۈل، دەم بەختىدو جەركى يىمار
لە بىرى دوزىن، كە پېشكۈوتى وەکو گۈل
بە قىيان نەتەجىن، نەتەن بەرمۇ شار
نەبىن بۇنت بىكىن، پېس و گۈل و گەر
كە سىيىش بىوو، بىتساى، ناتكىرى چار
لە قالب نەخشى رېكىسى دايرېلىز
تەنافى لېيدەن، قامان و دېوار
دلت باوھە نەدا، هەرجى ياقسوو
بىتائىن لەبىر دەھىتا، بىنيدار
شتى خوت دايە خەلکو، چوولە كىست
فروشيارىش نەبىوو، لېت بۇنە كېپيار

۱ بیلان: نەخشمۇ بەرئىنامە. بیلان: كۆى بىل: بازوو، شان و بىل.

دیوانی راجی

له رئی هاتی، که چی پیندا نمهاتی
له لافاوی بەلادا، بسووی گرفتار
بە دم دەردو قەزادا، بىن قەزا بىن
بەسە، بۇ دۆزمەن مەبنە چىنى دېوار
وھ گو گارىتەبى تىم، داچەمەيون
گرافىان، گرابىان، گرابىار
دە بىنە كۈلە كەھى ھۆزۈ، بە ھېز بىن
كە دابىگىن بە سەر، داژەو گلۇ دار
زداو پېشىۋە مەبن، چىزى لە دەست خەلک
ئەوانىش ئەفادەمېزادىن، زىۋادار
لە لاتان، ھەرجى بىن لەلواوه گورگە
بە خۇتاپىش، بەراپىتكى كەمۇي سار
دە ھەستن، دامەنېشىن، ھاموشۇ كەن
دە را بىن، شادەزى بىن كېپوو بۇپىار
وھ گو دووبىشكە كۈزىھ، ھەر بە ھەستى
كەلى جار، چۆنە سەر تەبلى سەرى مار
پېشىلەش، سەگ ئەخنەتىن بە پېتكۈون
فولايەتكىش نەھەنگ ئەگرى، كەلى جار
نېيتىر خۇزىتىوھ ھۆزۈتكى بەجىشىن
لە كەمل (نوح) يىش، لە تۇفان بۇون يەڭىدار
لە كورەستانە دامەززان و مەززان
بە دىيدارى دىارو، بۇونە دووجار
ئەگەرچى خەوتېزائىن، دل پېزائىن
كە بۇونە خوتىسىدەوار، ئەشىن بە خوتىدار

دیوانی راجی

ئیزیت(پشکو)، هەنگاسى هەمر ئەسووتىي
لە ئاگىردانى مۇزى بى كەسوکار!!.

۱۹۴۸

(۲)

داشۇرىنى فەرمانىگەي ئېنخىسارى تۇتون لە كۆپە
دوور لەرە حەممەت، يېتكىسى ھەنايە سەر بەش، ئېنخىسار
دەس بەلەرزىن، چاو بە گل، قاچى شەل و، دل نالەبار
لەشكىرى رووتىي و فەقىرى خەتە ولكەي ئىشتەمان
شەق دوو شانى گىرتۇوە، زىزەرى كەمەندۇ زولفە قار
ھېنەد شەپېزە ناھۆمەتىدە، مۇزى كىوردى دەرسەدەر
تۇوتى وا ھاتە سووتون، چى لە كۆوتاتى توجار
فەحس و تەقىيىشى لەقىكى، دوو لقى تەمفەو قەبان
تا چەگى ئەبى، بەرلى بۈگەن ئەبى سا بېرىدەر
رمىسى ئىم پۇولو و ئىجازەش، وا شەپۇلەتكى نۇانىد
يېسى دەخنكىيەن يېتكىسى و بۇوت و پەجال و سەنگەسار
قائىمىو زەنجىرە وو تەڭرىخ و نۇمرە و، جەندۇ جۇون
نان و ئاواي نۇمۇرۇشت، لىنى ئەگاتە ژەھرى مار
باسى دان و، گىرتۇن و، وەرگىرتۇن و، ھەدىمۇ خەلات
ئاگىرى، ئىليللا بەزەبى دەستى پاڭى خۇتىدەوار
مۇوە پەشى پىشىت شەرىتى فەردەت و، گۇنیسەت گونە
داربىزىن ھەردوو بە ئاواي دىدە وەك ئاواي بەھار
وا ئەھالى ھەش بەسەر، زۇوخاواي لىنى ئەخواتسەوە
تېزەمۇوكە ئەم لەپۇزا، ئەم شەمۇيش ئايتىھە كار

همر که رووی دیناري دی، بیچاره، خیرا نهیمزی
 پست بلیم تیمسالی؟ عهینه کج له باوهش همراهه کار
 نزدی وایه، وهک زیتک هشت نیکی خوی داوا نه کا
 ناخزی، کج نیوهیه، کور دوو بشه، میره نیک و جوار
 چسی نههینی؟! خزمی دورو دوزمنی قمرداری جاو
 جگ له لیدان و جنیسو، حبپس و حیجزی نابه کار
 کاکه باسی چسی بکم؟ هرچی هزاره بوته کهر
 نمهلی گومرگ و توجارو ناغه بونه گرسوار
 میالمتیکی وا، به سه رخوشی و به سه بزرگی بزی
 خوتی خوی نهیکاته بارو، دمه لقیشی پایه دار
 مامه! هاوینت به سه هات، عمردو بدردت خوش نه بیو!!
 ناغه! قوریان، نیمه زادو، شفله کانیشم خسار
 تبرهه^(۱) لسی داوه، گرمی زوره، پاره یشم نیمه
 هر نه توی خاونم گفرم، خوت ساحبی، من بهنده دار
 جگ لستونن، لعنه تی لیدا، به لام نه مویه کمش
 بوته سه رباری گران و، بوته ژه هرو و گلکه مار
 و آسرازوی عمدلی داناهه، له عالم بمش نه کا
 بهو به تاقمو ته سکمهه، بهو نیستیماره هشت و شار
 به عزه شخستیکه، گوئیلک و سد به تاقمه هی بیوهیه
 دهست و لیتوی شیرنه، هستکونن فروش، شه کر خوار
 هینده کم، پمربووت و رووت و لیو به سرگو تائی غم
 گیرو گون در چوو له دانک، بن بش و نومیمه دهار

^۱ تبرهه: روومکنی خوشه الوسه، خوی له قصدی روودکه کشتوکالیمهکان دھھالین و خواراکی روومکمکان دھمیزی بهم دش خوی به هنزو نهوانیش لازم دهکا. به عمرهین بیندگو تری (حامول).

دیانی راجی

بەگا بەمقریبان دەم مانگىكە لىرە ماومىوه
گوم بىووه ئاپو پەتقىم، خېرە گەر بىكەي فوتار
دەي دەرىگەن، ساختچى، گەنەنچى سەگباپ، بىن نەدەب
ئاپى خۇى ئايىشە بىر، ئېنجا دەپرسى خزم و كار
گەر يىاوانە كەسىن راستى بلقى، هەر بىن بىشە
ساختچى چاۋى گەشە، كۈزىه دل و چاۋى ھەزار
ئەي خودا چىت كرد بەھۆزى سەرلىندۇ يېشىۋا!!
كارىيەدىستى هەر لەخۆزە، خۇنى خۇى ئەخوا بەزار
چى لەتۆ كەم يۈلە؟ زى دايىت بىوو تۆي بۆم يېكەياند
كەي ئەگىتىه باوهشى ئەو دەپسەرەي سىمین عوزار!!
بۆزى سەرگەت ھاتوو، وا ئادەمىي بۆتە خىودات
ھى خۇلات بىرى، لەگەن يېشچۈن و حىزى و ئېتىھار
ئاپى نۇوسىنەن نىسە، يۈلە ئەماوه غىرەنم
وا لەبىر بىرسىيەتى و بىروتىمە بىوومە لەزەدار
تا بىشى خۆم بىن ئەدىن، سىن بىش ھەممۇ ئەپىشىن
با مەنالىيىم بىرۇزىتىن لە دامەن مېزخۇزار
(راجىا) هەر پېرقەل و، جووتىن بىرازى دەرنەجىن
سەد بىڭۈرى جىتكەت و، سەد عەرزۇ حالت يېتە كار!!.

١٩٤٣

(٤)

بەھار

ج سافە ھەساووج خۇشە بەھار
بە ئاپو پلوسکو، بە بلقۇ بوخار

دیان راجی

له فهرشی زومه بزهد، گیا و گوئی گمش
شزوی شنه گهی و سیو سه رو چنار
به بونی وندوشو، به خندمی گولان
به نوازی قسمی و، چربیکهی موزار
پیاله لمسه دهستی ناره قکهشان
پری چندکه موتربیب، زرهی چندک و تار
گولاله له سارا نه رازنده و
گمی گوترو، قمب قبھی گومسار
به حیرانه گنهنجو، به بالوزه کج
به پیوانه بادهو، به لمرانه بیار
له زتر خیوه تی بدرزی بسیروزه ژدنگ
لمسه سهوزه شانی گیا، نرمه غار
له روی بدم و شادی گچان و کویان
همموده دولمه ندن، فمغیرو همه زار
که شمعونه نهیشن له زوقی بوتان
له لوقنی خوداون، پرن دهشت و شار
له نوروزی کوردانه بگرن جهه مان
به سوزی دلو، شوعله بی ن سوره نار
له نه سوروزی تویه به هشتتی خودا
که نه زنیسه وه مهروم و سوره مار
همموده میرگ و باخات و فیردهوسی پان
مه موده حهوزه پووباری بون و گهوار
شه رابن تمهه سوره، شمه رابن قری
له هنگوین و شیریش، بنؤشن به زار

دیانی راجی

میرو بزنان و میلات و گامیش و گا
به ددم گویزه مدم، گویزه کدو بمدخ و کار
زهینی که زان و، و هرینی سه گان
میاوهی پشیلهو، گزهی تهیرو قوار
له چیمهی که چیمه، زریکم و نه زای
وه کو همود ماین نه ریزن خوسار
له پهندهی ته ماشا، همزار سینه ما
له یستن خبدر، زه نگولهی کوردو کار
له همود لا سمرت سامو، دل گیزو مات
له همود لا خمریکی گله مو کارو بار
له شلقاوي مشکهو، له کوندهی شهوي
به غیلمان و خوزیت، به هشته ههوار
زیمهی دهست و بازان، له پیکاو سه راو
دلان رانه گیشن، به گهشت و گوزار
وشمو باوه شیتی سه باو بر چسی پهش
خرزهی لفکه دارو، مژهی بئ قهار
له زیرهی گواره، زریکهی به روک
خوناوهی سه ممل، بؤنی میخهک، تهغار
تبهق پر گول و، لاله ده گشی به شان
عمرهق پر دلی واله، نه بزته خوار
له واق واقی پیسوی و، گزهی دوره شتر
له گرشهی به رازو، هوشهی گورگی هار
که واق و پنهانیتی، له چوار دهوری دی
برا گیان غهربی، مده خوت حشار

ویران راجی

دېنده دهسته هو، له بىر دهستي گورد
هەمۆيان گەوين و، هەمۆ بەسته بار
له گەل بادەتۇشان، بۇشۇن شەراب
له گەل نازداران، بىکەنە قومار
له نۇي مارتى پۇمىس، به نەورۇزى گورد
بە مشق و زەماون، مەلسەن دىتە خوار
لە جىلوھى گۈلۈك، گۈلۈي گىا
ج گەنجانە مېزەر نەگەن پىرىھەدار
لە شاران و لادى، بىرى دیوانە بىزم
لە ساراۋو دەشتىش، هەئىدىرىن دەوار
نەگەر زەردە سەم، يېتىو بەرۋوشىن
بە ھەرزانى بىكە، بە گىان، يېتك و چوار
لە كېش و كېننا نىنە ماچى لىتو
مەگەر بىشكە خېر، بەرگەھى جار بەجار
بە چەپلەو، بە سەيدان و شايى و سەما
كە لەو بۇزە نەمرى كىرددووه كىدگار
گۈزەنى غەربى و عەزىزان لە تەك
سلاڭو سەواباس و گوشىن و بنار
ئىيت، جەزىنى تەمبايات و بۇزى دەلە
زىانى وجىوودە، بىھىن يېتىسار
بە پىرۇزىايى، كە (زىكى) ئەلى:
بە خۇنى بىن بەرزو پىرۇزگار،

1946

(۵)

خونچه

خونچه پشکووتون له باخ، شاهین مختاری شار
پیشناوارنکه، به یاسای دیمه‌نی جوانی و نقار
خونچه عاجز بسو لهدل، بُو بولسوانی پیکنه‌نی
وا به جنديتلى چناروک، چش له باخی سرچنار
خونچه، بُو سووری خجالت ماله قابی میرغوزار
چاوی زهردو برووی سبی، تیرگز له چاوانیا دیبار
خونچه خاتی سر دهمی وا نموده میله‌دی دیده‌به
خوئی دل پی هله‌چن، وک بلقی جرگی همزه‌کار
خونچه قفتره‌ی شمونی نُسری، ونهوشی زولفه‌که‌ی
با قمه‌یکی نه‌زدها، گردوتله گه‌سکی چاوه‌زار
خونچه بهو گرژنیمه‌هی، نه‌زیتموه پیرو حوان
بسو دهمه‌ی تیمار نه‌کا، مار ییسه‌ده او ده‌دار
خونچه شادی کا به خله‌کی، موتهمم ناین نیز
چاخی سهیان، چی بسمر بازاری سهودا و قومار!
خونچه با نه‌دری به‌خهی، چیز له داخی بولسولان
با به‌شم تو تاکو سه‌حمر، بیزی له بیارانی ده‌مار
خونچه نازادی نه‌کا، بازاری نوشی دانه‌نی
با نه‌گونه داوی عیشقی بؤسته‌م و نه‌سفه‌ندیار
خونچه باسی خم ده‌کا، بُو رهندو لاوی دلتسری
بن دلان، با هم‌بکمن هاوارو بانگی پر به زار

دیوان راجی

خونچه میوانی رهزو، نهشته‌ی بیزوى و بشلمزى
بوج بکم باسى همهاو ئاواو بهراوردی بمهار!
خونچه خوا هەلناگرى سیس بن، لەباوهش باى سەممۇم
چون هەناسەی مارو دىتو، بىزىتە بادەھى پېر خومار!
خونچە تا دوگىمۇ بىرۈكى، بىزازىنسى لە جى
قاچى بۆز ھەلتىن، گەلا پەخشانكە، چەشنى پېرە دار
خونچە، ھەر بۇنى بىكمۇ ھەردەم بىنە دىيەنى
بىکرە ئاوا ئامىرى شادى، خانم خاتۇنوار
خونچە، تا تىمارى زاصى چاوى (زىكۈ) كا، بە بۇ
نایسەمى ئورۇپىن و عەينەك، يَا تەبىسى ئالىبار.

۱۹۴۵

(۶)

گول نەنا! مەركى منت خستەوە سەر بىرگى ھەنار
كوا لەسايىدى قەدەھەت، مەقبىرە، بىن بابى چىنار!
سەرورا! عەرەعەرە شەشادو نەمى و بانى قەدت
والە گوشى دەلەكەم، رىستىيە وەن باڭى بەھار
نەقىھىرسەتن لە بىنا گوشىوە، تا پايى سەلېپ
چ دەبىن؟ عەبدى سەنەمەرەرە توپىشە كەنار
لە جەبىن، مايسەبى سووقانە عەرەقناڭى دەلىم
لە بۇخا، چارەبى بىرۋانە جىڭەرە، دىشوار
سووزەبى ماجى لەبت، سۆزى دەرۇونى بىشە
عەرەقى گەردىنى ن سورىن بىتكىيە بە نەسار
نەدەمنى دىيە عىادەت، بە نەساغى عىشتەت
نەدەمنى مەبلى ئەڭا، چاوى سياھت بە خومار

دیوانی راجی

چ بیابانه به روی عیشقوه، نهی لمهلا خووا
چ جنوونیکه له کالله، نیه ترسی کوهسار
نهی بدري هسته، بری چاوي قمدهح باده به
مغزی پوچم، که گلهای وشكه بهین شمریدتی یار
سینه پسر ناگری گریان و عزابه، (راجی)
بوز بسووتن به گوناهی دهم و لیوت، عهیار!!
(۷)

رووی سبلورینی تو، دیکه به تایی عوار
لامده ده گری که یهات ریکه له سد چاوهزار
توژی پده و دامنه، هلتـه و هرم ده بـهـدم
وهختی خهرا مـیدـهـنتـ، دـهـمـ دـهـمـیـشـ نـهـ گـرمـ هـوارـ
سـهـیرـیـ دـهـمـاـعـمـ مـهـکـمـ، وـاـ دـهـمـیـ غـمـ جـوـتهـ پـوـیـ
خـورـدهـ کـهـ خـوـیـ نـاـگـرـیـ، قـهـتـ لـهـ دـهـمـیـ گـورـگـیـ هـارـ
پـهـسـمـیـ حـیـجـابـتـ بـهـلـنـ، مـاـبـهـیـ تـارـیـکـیـهـ
بـهـ مـنـیـ سـمـودـاـزـدـهـ، یـاـ دـلـیـ زـارـ هـمـزارـ
وهـعـدـ لـهـ هـمـقـ تـیـپـرـیـ، وـهـختـیـ تـهـحـمـمـولـ نـهـماـ
کـهـ عـبـیـیـ منـ بـوـتـهـ پـوـتـ، دـوـزـمـنـیـ منـ بـوـهـ فـهـارـ
گـهـرـدـنـیـ مـیـنـایـیـ توـ، لـاـلـهـیـ شـهـوقـیـ جـیـسانـ
خـنـدـهـیـ نـهـنـوارـیـ توـ، مـهـعـرـیـفـهـتـیـ کـرـدـگـارـ
سـوـورـهـتـیـ تـوـبـنـیـ مـیـسـالـ، سـیـرـهـتـیـ تـوـ کـافـرـیـ
حـیـفـهـ کـهـ نـهـوـ نـیـعـهـتـهـ، نـهـمـ دـلـهـ کـاـ رـهـنـجـهـارـ
خـیـوهـتـیـ زـوـلـفـتـ مـهـقـامـ، شـهـرـیـهـتـیـ لـیـوتـ دـوـامـ
تـاـ نـهـهـ خـواـ رـایـکـرـیـ، بـوـچـمـ کـوـشـلـوـ تـهـلـارـ

دیوان راجی

پشتیبی نشعاری من، مهغزی دور و گوهمه
واجیه (راجی) له ینی دلبره کم کهی نیسار!!.

(۸)

له نه گریجهت که ده زی موشکی تاتار
کشا باری ده ماری من، هه تا تاد
به ناستم هات هه ناسم، زولنی بردى
نه مندهم مایبوو من، سه ربارو بن بار
به نومینیدی گرینی چوومو، فموتام
ئیزه هروایه قوربان، سوودی گریار
ده میکه ده نگی نایا، جان خبدر کا
له په ردهی دؤستیدا، یازی خه مدار
شتوو روژم له باخی شین و نه حزان
نه عیم نه شک و ناهه، دوشکم خار
که پهنجهی داله ده رگهی نهقل و نارام
تررازا ینسوه ینک دم دارو دیوار
عه جوولیه کردو نه مزانی له سر جووم
له ده ستم چوو، ته اف و حه جهی دیدار
که عه ودهت بومهوه، جس رگی بسراوم
له بی هیشتا به دهس، نمک نوغلی گوخار
که شوقی دل هلستا، هسته (راجی)
نه بن باکت، به جهوری یارو نه غیار.

(۹)

زه لیله دل لمبر هیجرانست، نهی یار
تمنم کمو توته بسرو تالانت، نهی یار

دیوانی راجی

نه گهر جاری به عیشومه تی نه فکری
نه بئی پوچم له بئو بوسنات، ئئی بیار
جه مالىت شەيدە، من هەر شەولە داخى
ده نالىم، ناگەمە قابانى ئەی بیار
نیە حەددەم، به باخى لالەسو گۈن
لە كۈلەسو زۇلقەكەی لە رزانت، ئەی بیار
لە پېنكەی حەججى وەست، بىن قەرايم
دل و بقح و جىڭر قوربانت، ئەی بیار
عە جوولو، بىن شەكىپ، دەردەنەندىم
بە دېدەي تېرىگىسى فەقانت، ئەی بیار
لە خاسەي شاھزادەي (شەھەزۇر) سووم
نەمىستە خادىمىي غۇلانىت، ئەی بیار
نەببۇ جارى لە ژىزىر چەوگانى زۇفت
نەببىنەم دل لە ناو مەيدانت، ئەی بیار
نەلىكىارى شەرابى چاوه (راجى)
مەزەي ماجىكى دوو لىوانت، ئەی بیار.

(۱۰)

(دەنیا خۆپپەنانە)^(۴)

دەلپە ماست هەر طرف، بىتلەرەدن، سېرىنگ دەر
بەر سەرى خانقى باشقەسى، جەدور جەفایە كېنگ دەر
فيستە ئوشى يازىم، باشۋە گۈزى ئوبىزەرم
زان ئىس كلىقەر كېرلە، هەپسى مەمان و سېنگ دەر

^(۴) نەم ھۇنراوعىدە بە هەر بېتىغ زمانى (كوردى، عەردىنى، ئازىسى، تۈركى و نېتىگلىزى) نۇو سراوە..

دیوانی بارجی

تاكه در ناهنگ گرب، موغبهچه پر له عه کسی جام
بوزفل و بیوتفله، پیش دلان گزینگ دور^(۱)
قاشنه شمشیری همراه، نایسه گیتسی ماجهرا
ئین همه دنیاپی یمن، بو منی خسته پینگ دور
وتمن له بی لەعلی نانهشی؟ احرق شروه الهدی
بو دل و جان، تو بور بروس، داس و بوم و بزینگ دور
بمحروم است این جیهان، چون فری مهج بلايموار
پند، يلو، ناند فایویلت، برفنجی دیشه دینگ دور
خوشی به پیری گیوه دی، فی مفرق الفنازال؟
فکل ادوار السوری، همه لاتن و دوو لیتنگ دور
وهده، برق بتوشە مەھی، بیوشە گوللەو سیلمەرت
آخر کار در فنا، مەرك و گلز و سلینگ دور
سەن نە پلاینگ گاردنە، (زیکۆ)، به ماج و موجهەو
دنیاپە سۆلەپەم سەنە، خۇ یوەنان و حىنگ دور!!.

۱۹۴۸

(۱)

تو خوا وده ماتم، ئەی دلبەرى دین بەر
بنوته لەب و برووت، بەربا بکە مەحشەر
ئەی شۆخى ھوابى، هەر تۆم وەکو شابى
کارى بکە خوابى، بەتىمە بەرابەر
تۆ سەوزەمۇ ئاتى، نەرم و شل و کاتى
ھەروەن کەھى ماتى، بخونىھە لەسەر سەر

۱ لەشۇنىنىكى دىكىمدا دەلن: (بوزفل و بیوتفله، كۆترە يا قۇلېنگ دور).

دیان راجی

تیرت له جکه‌ر دام، تیمام و پاشوکام
ناوامه‌وه، زاکام، ئەی دلئه‌ری سهروه
بن ده‌هه و هفـا تۆی، پـر جهـوـرـوـ جـهـاـ تـۆـیـ
بـۆـسـهـیـوـ سـهـفـاـ تـۆـیـ، مـمـكـهـ بـهـ سـهـهـنـهـهـ
پـیـرمـ لـهـ غـرـامـهـتـ، گـیـرمـ لـهـ نـهـدـامـهـتـ
ماـوـمـ لـهـ مـلاـمـهـتـ، بـۆـ مـهـرـگـوـوـ پـشـهـدـهـرـ
سـهـودـاـ سـهـرـیـ يـارـمـ، يـیـنـدارـوـ دـیـارـمـ
وهـکـ بـولـبـولـیـ زـارـمـ، بـۆـ غـونـچـهـیـ نـهـحـمـیـ
تـۆـ حـزـورـیـ جـینـانـیـ، تـۆـ شـهـوـقـیـ دـلـانـیـ
خـسـتـهـ گـرـانـیـ، سـهـدـ نـاغـهـ وـوـ بـهـ گـلـهـرـ
(راـجـیـ) چـ فـسـيـحـيـ، دـوـورـيـ لـهـ قـمـيـعـيـ
بـمـ شـيـعـهـ مـهـلـيـعـيـ، لـايـ حـمـزـهـتـیـ دـلـئـهـرـ.

(۱۲)

ئـیـغـرـوـ لـهـگـلـ شـمـوقـیـ سـهـحـوـرـ، يـارـ بـۆـ غـمـزاـ کـهـ هـاتـهـدـهـرـ
رـۆـحـ لـهـبـالـبـ خـوـشـ خـبـدـهـرـ، گـرـتـیـ شـهـکـهـرـ، کـمـشـ نـیـشـکـهـرـ
کـهـ هـاتـهـسـهـرـ لـهـ خـوـارـوـهـ، بـهـ نـازـوـ لـهـنـجـوـ لـارـهـوـهـ
بـهـ جـاـوـیـ پـرـ خـوـمـارـوـهـ، کـرـدـیـ سـهـرـ مـالـمـ هـدـهـدـهـرـ
بـهـ جـمـعـیـ دـهـسـتـهـ خـوـشـکـهـوـهـ، بـهـ شـمـعـیـ سـۆـزـوـ نـهـشـکـمـوـهـ
مـهـ خـلـوقـیـ خـسـتـهـ دـهـشـکـمـوـهـ، جـاـوـیـ هـەـلـیـنـاـ پـرـ نـهـسـهـرـ
تـیرـیـ موـزـهـیـ دـهـرـجـوـوـ لـهـ دـلـ، بـهـ خـوـنـ دـمـیـداـ لـتـیـوـیـ گـوـنـ
شـیـشـیـ هـەـنـاسـمـ خـوـلـ بـهـ خـوـلـ، هـاتـوـ لـهـ عـدـرـشـاـ دـهـجـوـوـهـ دـهـرـ
جـیـحـابـیـ پـوـوـیـ هـەـلـدـایـمـوـهـ، دـۆـزـ بـرـ نـهـسـهـرـ بـاـوـایـمـوـهـ
مـهـوجـیـ نـهـزـهـرـ پـونـکـایـمـوـهـ، قـوـلـزـومـ بـهـ قـوـلـزـومـ، سـهـرـیـسـهـرـ

ویران راجی

دهرسه بهنفون گرده خم، شرم چه نادا یمک قله
چهندی نبروی ززو کم، دیسان ته جهالی دا قمه
گشتی مونه وودر بلو سهعا، بلو زبره بین چاوی عهما
پردهی حیا شر بلو نهعا، هدر سوو له عالم مو عنه بدرا هوش
نه ماوو تیمه بری، عه قلم له پن دا سکربری
ورگسی په قیسم هله لدیری، ساحب دل و سوزی جگمر
مهست و غروورو چاپکه، بیساک و ناردم و نازکه
یاقوت و خمرو ناسکه، (راجی)! حبیبهی خوش گمدر.

(۱۳)

گمر یار یتنه دوئشم، ناچیته کیشی ده فصر
وهك شوشه عارهق و مهای، برزی به تاوی مجمر
گول همه ده می سه با هات، پر خنده لعلی نازک
باخی و نهوشه رسکا، سد شیوه نه بدهه و بسر
نهی نازه نیش عهیار، نهی دلبله رهی جه فکار
ناکمی به ناگری بروت، بتونمه و سرانسر
واهدی شه راب و ساقی و عوود و قوماره، فرمومه
هرچی تلب نه کهی دهی، مهی، شیر و شهد و شه کمکر
ناچی له بی حمیان، وهك مرهه می ته بیان
پیوسته برو غمربیان، جانا سه پڑھی ده ربهر
دل جوشی پر خوش، سا دهی ده من بنوشه
لهم شهدی لیسوه خوش، وهك دل مبه مو گددور
نم چاوه شو خه ساقی، گرتوبه جانی (راجی)
هیج کمس نیه به بنت تو، شایانی ته خت و نفسه.

(۱۴)

له غەمى هېجرى تو بۇ من، ج بەھەشت و ج سەقەر
لەدەمى وەسلى تۆبۇ من، ج عەماوو و ج بەصر
گىشى ناخوش و پىرى ئازارە لە هېجرا، خۇشى
گىشى ھەر خۇنىيە وەسلى، ج قەزاوو و ج قەدەر
پۇحى عاشق لە قەدت، مىزدىيى خۇشحالى دا
دەشكىن وەك دلى عاشق، ج يىالە ج فەنەر
لەب و زارت بە قىسمو خەندە ئەبا ئاواي گۈلان
كەسرە وەختى كە لە خەندەي، ج عەققۇ و ج گۈصر
ئاسمان ئايىتە كېشى خەمت و خالت ئەبەدا
ھەر ئەتۇز جىلۇھەۋشانى، ج بە شەمس و ج قەمەر
عەهدى من تاعەتى تۆيە، بە دلى و جان و دەماغ
كارى تو حۆكمە لەسەر من، ج بە زېر و ج زېبر
وەرە (راجى)، بە تەماشاگەھى يىارانى عەزىز
ھەرجى مەيلەت ھەستا، ج قىامەت، ج كەمەر!!.

(۱۵)

دایم ھەوايىن عىشقت، بەسەر دلى دەكە گۈزەر
بۇيە ئەخەبەر دادارە، منىش ھەردەم دەرىدەر
جاوت بە خەمزە نازى، گۇشتۇمى سەد ئەمان
لىتون بە نىيە خەندە، ئەبا ئاواي گۈلشەگەر
سېنەم كەلى بە سۆز و تاواھ ئەي ئاواي حەيات
زۇز تەنك و تارىكە دلىم، ئەي غونچە كەي سەحر

دیانی راجی

جاری بسلارو لەنچىوو عىشۇھ تۆپىرە لام
ئاوا بىكە خانەي بىن نەوايانى قورىپەسەر
گاهىن، لە چاوى خۇم دەبىنە يىگارى بەھەشت
گاهىن، لە سېنەدا دەسووقتە بە نارى سەقەر
مەعلىووم، نەماوه مەيلەكەت ئىم بىن وەفَا
ئىستاكە دەشكىتى بە دورى گەوانى كەمىر
مېزگى نەسرىن و وەنۋەشە و سۆزەن و سەرۇي
بۇ زەقى ئەم جەنەت، جەنەتلىكەن قەمدەر
(راجى) لە لۇمە دەرچۈوه، وا بۇتە سەرسەرى
عىشقى لە دونياوەبىه، دايىاوه سەرى لەسەر.

(۱۶)

چاۋ كائە، سيا خائە، سەفا پەرورە، دەلىر
خوش گامە، گولەندامە، پېرى فامە، مۇعەنبەر
ۋەنگ ئەسىمەرە، مۇو خەنچەرە، قەدىمەرە، جان سووز
خەت ئافە، جىهان ئافە، دەلى سافە، مونەووھەر
شەو گەتسە، دەم ئاشە، وەك تىھەو، چاپك
شىرىن دۇوه، لەيلىخ خرووه، تەن يېچۈوه سەكەندىر
دەم شەرىيەتە، لەب رەھمەتە، گۈن يۈرمەتە، خەت خەت
من بىمو گولە، بىمو كاڭولە، وا بىوومە سەممەندەر
ئۇ مەھووھە، ئۇ سەركەشە، ئۇ بۇوكىشە، ھەر دەم
ھەر سووبە، لەسەر بۇوبە، دەمىز زۇڭى تەزەندەر
ھەر ئاخىمە، ھەر داخىمە، بۇ جەرگى بىرىنداز
سۇوتاوه بە بۇزى ئىم كلى شۇزاوه بە كەوسەر

بهم دور دی خدمت، هیجری دهمت، فهرزه بنام
نهی موم تنهی، زیو زه قنهی، سینه موعده تمر
من قوبه سرو، بن جکرو، در بدهه ری ترم
نهی سده فی گوهه رو مم گرد و موده و وور
ده دست له سیده به خیسه (راجی)، تو بنا له
قوی پیوه، له هرجو، له هر ریوه، قله ندهه!!.

(۱۷)

نهی ته نک نهندام و سنه کن دل، جه بین بهدی مو نیر
من گهدا و تو شمه نشا، تو غمینیو من فقیر
دهست ته نک من له سایه کاکولی عنبر فشان
پای له نک من له پیکه بزمگاه، نهی نه میر
هه لکرا لاله سری کول سمت، چلچن نه تو نسمهوه؟
بنکره دهستم، سا به ما جیکی له بات دهست گیر
گه له باده چاوه گهی کالت، ده من ناسو وده به
قت به روتبه تو خنی شاهه نشاهه کان نادم حسیر
فتنه بی کورد و عصره ب، هنایه نیجاد و نسما
تو زی وها شیرین و شوخ و، تازه په سمه و بن نزیر
خانه نابادم بکه، جاری به شهوقی کولهه که نت
نهی که سیکی، کم نهعاوه بوت نه گ هر شو نه فیر
باره که للا، ممله که ت جیلوهی نه قالیمی ستاند
لهم له بی مه حبوبه کورده، نه لی سوزت شاب و پیر
زه لزه لهی چاوی سیاهت، که ونه شرق و غربه وه
شاه و سوئنان و گهدا، وا بوونه رهندی گوشه گیر

ویران راجی

نهی خود!! (راجی) کموا شمرمنده ماوه لسو بوته
کهی ده گا ماجی بکا، دهستی له مل کا، يا قهديي!!.

(۱۸)

شم دوزمنه، لیم بوته به لای گسلبی نسانگير
وهك چهرخی زهمان چهرخه ده گا جيله و ته زويز
سيمين تهنه گله مهسته، له بهر نازو نه زاگشن
بردوویه دلی خسته، به سه ده حلقه بی زنجیر
مهغورووره به رووي خوتني گوزاوان، وه گو جه للاحد
گوشوومي به بین توفعه، به يك ذهربه بی شمشير
(حقوقه دهم) ای چاوي سياهي توه، پوهه
زوو بمکوژه نهی دلبهره، سوودي نیه ته غیر
گولچيهه! ده من دانیره و هنگین که به خنده
دایم که له سمر سمر نه گمربی گه دوشی تقدیر
بومه نزدريه بی خه آوتني خاسان، نه زهري بسو
شه باتاني ره قيس خسته سمر ناله بی شه بگير
نم ناييتي خال و خته، (راجی)، له لمب و روو
تھ عيري به معناویه، گورته لمبی تفسير.

(۱۹)

بوه مجلسی سمره رزی، هم ته رزی سکهندور گور
بوه تينه تی دل لسدرزی شه بازو غذه نفسه گور
گور قایلی میدانه، پر کاري هونه کانه
خوش معدنه نی یحسانه، سمر بشته بی کيشور گور
گور لایقه گوئمه لکا، بیدعمت پری با خه لکا
لاله نه ده بی هه لکا، سوتانی موزه ففمر گور

دیوانی پارچی

همردهم لە قەوارىتكە، هەر وەختە بەھارتىكە
بۆ غەرقى كەنارتىكە، غۇمواسى بە لەنگەر كور
كىر نۇوحە، نەگەر مۇوسا، ئىندىرسىمو ئىسرايىم
ھەم يوسفو ھەم يەعقول، مۇختارى بەيدەمەر كور
كىر قاسىسىدى عېرفانە، وەك مۇرغى سولىمانە
نۇورىتكە لە يەزدانە، هەر نۇوعە منهۋەر كور
ساحب جىڭەر ئاقال، زىزەك لە ھەممۇ ھائىل
فارىق لە ھەق و باتىل، وەك ئاكىرى مېچەر كور
كىر و زىنەتى ئوراۋە، يَا قۇرۇھىي ئەجداھە
بۆ ھەردۇو جىهان تاقە، ساحب حىكىمە هەر كور
پې فىكى و ھەعمل بۆ زىن، ھەنگۈن دەھەن و شىرىن
رەنگىن كەرمەن سەنگىن، تىمسالى موسەممەر كور
بۆ سولىح و شەگەرگۈنى، بۆ داھى وەفابۇنى
كىر پۇستەمى دەۋانە، دورپىرى يەمى حەۋانە
(پارچى) مەبە دىۋانە، ھەم جۇھەر و گەھەر كور.

**

دیوانی راجی

-ز-

(۱)

تیمژ له رنگت نمام، نمی بوتی گمندن فیاز
من، همه عوششاقی تقام، بزچی دکھی نیحیاز؟
سوزه، له رنگمی حمام ماندوو ناگاتسوه
قامته کمی نازکی، ماده به نازو نیاز
بدرگی وہ کو نشکی من، چمشنی گولووکی بمحار
بو دلز چاری غریب، نمشنوو قسووت و جیاز
همتے به گمندوش بخه، جامی دمت ساقیا
زووبه بلنی موتربیا، داشتی بو بندو حیجاز
گمر تو له من ون بیس، نمکیده زیندانی خم
وهر تو له من بی دیار، جیلوومه هم سوزو ساز
شرته که گول بین لسبت، نیقه فراوان نه کا
عهده که بین چاری تو، باده نین میستاز
لامده زولفت له برو، ناگره بو دین و مال
جننمه گمر بینیه بروم، زولف له برو، سینواز
سوریی خفت بمخال، چاره بین جاه و جهلال
موغیزی نسرواح و دل، خاصیتی نسفاکارو باز
تالیبه (راجی) له تو، معرحمتی ماچی لمب
ناسوچی و مسلی توه، نمی سنه می دانواز.

(۲)

تا لمسدرمایی ژیانی، خبرجکم تیون و تیاز
نرخسی کات و کاره ساتم، نابیری سا کاری ساز

دیوانی راجی

کارسازی سوزز شعوم، تا بدا تاوی ده ماغ
خوتن همانه قولینن له قولپی دل به چارم تانه خواز
خوازیننی بروکی معنی کم، تا له کوپی بیدو هوش
بزوشه گیرفانم، که نعشکی پر مزدم لئی بزته باز
بازی دا، لیم تیپمیری، نسو دلبره خاونه شکو
شکوه لای کن کم بدرانبر دلپیقی پر کین و ناز؟
نازمووده جمنگی حفتا دولتم کردو، جمزام
ناخرب کیشا، له دیده مرقتیسی حیله ساز
حیله سازی هوززو هیلانسی تپاندم، تازه چسی؟
بسم سمری پدیمه هلبگرم ساله نازو نیاز!!
نازو نورزی دورره خج، تاکنه به سد سر هلبگرم
هینده، و ستارم لسر پیشک، که برومہ قاچه قاز
قازمی بید هملکنم، هر نوگری خاکی دره
بز تمای لئی یشتني توزنکه، سا ناواره خواز
من و دکو مارم، کدچی سیبو له بروما شین نمین
تاله بدینی سیرو مارا، خزمه ناکم نیتیاز
نیتیازی مالو دهستی دره منم، پیشین چه که
وا چه کی کردم، دزی ده چیکنه پیلان و گاز
گازو گازوکو و گذت، گشتی فرینه سر به توز
چشنسی (زیکر) تاکو مردن، هر بخت هیلانهواز.

(۳)

سمی شزرا به سد بروبار، کاغمز
نمیم نیدا به دهستی یار، کاغمز

ویانی راجی

له شینوه‌ی روومستی جانانه نوویم
به یملک شینوم ندی میلیار کاغمز
عجایب گمردنی نمی‌بلسورین
سوواری دودو رهختی بار، کاغمز
موده ککب سروی نازک، ش ZX عدیار
سمی و نمی، نیرگسی گولزار، کاغمز
که هیندی بچچه‌کان هاتن به نیما
وهکو نوخته‌ی سیا هاموار، کاغمز
نمیمی زولتی موشکین، با نوما کا
له گونمی پر خستی رهشار، کاغمز
نممندم (راجیا) نووسی، نما هیچ
به قدری مرکزی پرگار، کاغمز.

(۴)

براه! لیتان موبارده بی شمو دوز
هممرو سالیکی بیکن جذنی پیمانز
به لینو خمندان، وهکو بارانی نیسان
به سیا گمش، وهکو هامونونی سوروز
دهمیکه چاو لعبرتانم گهلى ژین
به بودی زهدو، به نشکی چاوی هالتز
هومیندم دایه نمی هوزی به هیرا
نمینن قمت له دنیادا تمپو ترزو
له گمل گیام نیستن عمدو پهیان
پری جرگم نهکن، تیانی دل دوز

دیوانی راپی

حقیقت، نیو، نمعلی خوشبویتین
لەبیان و تابیی دەردی جان سوز
لە جوھەر دەکوششی خوتان بخون بىر
وەکو جەنەت، نە وەك (نەندىتكە نەنگىز^(۱))
لە عالىمدا، بەخوا درېرى يەتىمن
لە دىنیادا، نەكىن شەمعى دل نەفرۈز
نەمۇ ناخۆشە لاي، وەسفى نەدىيان
لە پېشى دابنین، هەر پۇوش و گاكۇز
رەقىبى نیو، بچەنە بلقى ساختىي
لە خم بىرچىن، مەل نەستورانى سەر بۆز
نەگەرچى ناندىيىه نىستە (راجى)
بىلام تۈزۈ لە دىلدا شىك نىبا سوز!!.

۱۹۳۸

(۵)

نېگارم خانىتكە، خاودەنی زىز
دەرم ناکا، نەگەر بشىچ بە پارىز
بە شەو مەستم دەكَا چاوارى، لىسادەن
مەزىي پۇختىم دەداتى لىتىو نەرخىز
نەمن پىاراوى بىزمۇد بىزۇم خۇشىم
رەقىبىش باڭكۈزى وەك كەرى دىز
من و يارم وەكىو مەجنۇن و لەيلا
لە عىشقا، ياسا وەكىو شىرىن و پەرورىز
ج ناخۆشىمە، لىتى دورور جىۋدا م!
ج خۇشىمە، دەمن يېگىمە نامىز!

۱ دوو گوندى وشك و كەم ناون لە ناحىيە بىنتوائى سەر بە قەزاي دانىيە.

ویانی راجی

کراوه مديکدهو، مى هاته بخشن
نیت پیوسته راومست لە دەھلیز
بە باد، گەر نشىزلاپ دل و تمن
ھورىزىكە، شل و بن پىتىو بن پىز
جوانىكە لە عالىم تېپەرىۋە
لە بازارى جواناندا دەكايىز
بەچى سەركەوتون بىنگانە، (راجى)؟
مشۇرۇ، بىچو، تەگىرىو، چىڭلۇ هيىز!!.

١٩٤٦

(٦)

يىك يىك، لە خىتىر خالىز قىدو چاوى دلتارىز
بىز كوشتنى من دەم بە دەمن، تازىھو سۈھىز
قورىانى سەرە پەرچىمەد بىلاؤ لە بىت بىن
سەد موشكو گولو سەرۇو عەقىقى تەرەب نەنگىز
حەيرانە لە رۈوىي بااغى جىمالات، تىيەم و چىن
لوبىان و عەدەن، مىرىو يەصەن، لەندەن و تەورىز
مۇترىسب وەرە توخىوا، بەدەننە دەف و شەشال
ساقى وەرە بۆم تىكە، لە چاوت مەيى لېپەز
شاھىد وەرە دەم بىارە دەمم، سىنە بە سىنە
زەلقەت بەتكەن نارەقىسو، يىكمە بایزىز
دەستت، بە ھەوس يېكىرە تەوقى ملى عاشق
ھىچ مەيىغىرە دل ترسى رەقىبى كەرى شەودىز
فانزىسى دلى ھەلبۇرە (پېشكىز)، بە نەسيت
تا هيىزى ھېبن سۆزى ھەيدە، خوايدە بدە هيىز!!.

١٩٤٦

دیوانی راجی

-۷-

(۱)

نمی‌کهی رهشکریته دلبر، خوشبو پریال و بژ
رذستم، یا حیدر، چاپرک سواری شیرکوژ
خوش بمرودوش و سره، گفردن زعرو، برو سلزه خست
ردنگی گول، قامدت سنوبیر، بدرگی ردنگین، گیاورگز
پالتونانه له جمنگی خوشبستیدا جسی
ساج قوماوه به گورجی، هیتنده ززو زروم دی به گژ؟!
هر خربیکم من، له گمل دلبر دمن ناشت بیمره
نمعلی برویی ره محنت و، دیتم همصور دم زیزو دژ
گورچی بمریادو پدرشانم، له ده چمرخی زمان
دهرد کهی تیمن له درو برو، پرچم و کاکولی قژ
نیسته من چاکم، به شیتی کاری یاری سر نیم
وا ره قیب و هک بزننه گریوی، چین به چین لینداوه سژ^(۱)
کارو پیشی زاریو هاواره (راجی)، بوزو شر
دهردی بذژی گرتسووه، بوته منانی مم نمثر.

(۲)

لهم قابیله تاکهی به همراه بمه تمانیز؟
لهم کوبیه خمی خوتنه، تاکهی به دوا چیز؟
هر نایتنه هاوارم، ناگا به ورامم
لهم سینهی پر شزره، نه دل ماره، نه راویز

۱ سژ، زینده‌هزینه‌کی بچووکی مژوکه، به لمش مهرو مالاتمهوه دهنوسی و خوینی دهنزی.

دیوانی راجی

هیچ نییه تا بیخمه ژتر پیئی و، بلیم بنی
وازی له گلنارویژه، دوو چاری گلاویژه
بمخشیمه سر مشقی ختی ممرگی جوانیم
حالینکی نیشاندام، دلی کردمه سراویژه
دل کوت کوتو، تمن پطل پله، بمو چینگلی زلتنه
سایپش و کولن، دردو برینم نمبوو سایپش
نخشین و به لملک چاوه، خمولو به همموو ده
سرخوشمود ڇاکاوه، لهه یارعه دراویژه
من بومه نیشانه خفه تو تاگری بروی تو
توش بوریه مهکوی تیو گوللمو قوبنوله هارویژه
دهست نه گیهی بیخمه باختلتو، له گهاتا
یاری کم و بتمزه، سرمو ڙورو سرمهولیژه
(راجی)، که نه پردهه ندهبا ممرگی به تودا
ماسي و پي گیڑاوه، دلی کاهه، سمری گیڑا!!.

۱۹۴۷

(۳)

چمندم بسمرهات ناره کول، چمندم بین همورازو لیژه
چمندم دعوا خوئندن شوان، چمندم ندا بدرتیل و نویژه
چمندم رسازه دا به دل، چمندم نه کوشت نهوسی خمده
چمندم شکاند نرخی گران، چمندم درین هموراوه گیژه
چمندم لمصرنا تاجی گول، چمندم به بادا چمتری سر
چمندم نواندن گولزونخان، چمندم فرین پیاله نبریژه
چمندم نه گرت غمزالي سل، چمندم له داوا ده بیرین
چمندم فروشتن نوجوان، چمندم کربن ناشتی نه چیژه

دیوانی راجی

چندم گهیاندن خالو پل، چندم مدیاندن سیمیر
چندم گوشین بالوزه زان، چندم مژین حیرانیز
چندم گشاندن سرزه چل، چندم وراندن پهلكو ببر
چندم خواندن باخوان، چندم چنین شماممنیز
ناخیر، بدنهن برو سستو تل، هیوم نهعا (راجی) له گهل
دین و دلم دانا له بان، خوم و خمی دورو درتیز^(۱)!!!

۱۹۴۷

۱ نهم شیعره جوانکاری به کی سهپری تیباوه. سروای لعنه دیپری یمکم لمکمل سروای لعنه دیپری
سنبیمه و بینجهه و ... سروای لعنه دیپری دووهم لمکمل سروای لعنه دیپری چوارمه و شمشه و ...
هر وها، لمکمل یمکتربدا جووتن و پنک دینمه.

دیوانی راجی

-س-

(۱)

له جنفاو ماتسمی دوری، به خودا برومە پهلاس
رزئی شادیم بزته سرگو، نجھلیش بزته گلاس
پوربووه مهیتی منه، عیشقی دو چاوی زبا
گزبی تەفکاری منه، سینهی خاوی ننسان
پرویی دلداره بەلتى، جەنۇنى خەمت و خالۇ خەبىال
چارى بیمارە بەلتى، دەم بە دەمى شوکو سوپاس
سینه پەيكانزەدە زولفۇ موژەتىرى نىوم
دىدە، هەلتايە لېبر تاۋو ترىشكۈر لىمبىر كاس
پەلساوازىچىچ بىكىم؟ گىزەنلى غىم رېتەنلى دا
نېمە بىزگارىسو درچۈرن، بەچ بورھان و قىاس
كە پەلامار نىدا سەركىشى شامارى كىمى
قۇزىنېكىم نىيە سەر بىچە پەنای مەعكلو كراس
دەستانىزەبىي نىو گەردەنە نام، بە خودا
ھەرورە كۆ دىتم و بۈرمە تىكەلتى سەد دەنگو باس
عەرەبى (ەندەلە) يە، (نورىيە) تاۋى، گۇنار
لاملۇ گەردەنلى خۇشبىزە، لېبرۇي تەنون نەناس
(راجى)، تاوارە مېبە چىكە لە تاۋى ياران
ودرۇدە باۋەشى غەخانىيە تارى دلى كاس.

بغدا - ۱۹۴۳

(۲)

نېمە سەودايى قومسارو، نىارەزۇرىي دەنگو باس
عاشقەم، بۆچىيمە زانست و تەمرازۇرىي قىاس

ویرانی راجی

پەرچەمت را بسواردنی شومە، بە خالى ورد و رەش
بۇمەتت يارىسىدە بىز دۆزىمە، لە دۆزىنامى (ئىساس)
پېنكى مەم، لىتىرى مەزە، سەفرە بىرەزكەت مىزى پىزى
ھېشتە بىرمان ناكىمۇ لەم بىزەمە ماچى لىتىرى كاس
دەم ج دەم؟ نوقلى ھەۋەس، چالى زەنەخ، ناوى حەيات
گەرددەنى قەندى عەرۇوسى، مىتىشى بۆھى لىتكە پاس
وا گىرمە كەوتۇزە سەر چاوى بە شەربىت رېتارا
مەستى وىم، ياخۇ لە سەرخۇ چۈرمە كەللمە چوو بە تاس؟
تا خەوالىو بىن زىيات ناز تەھۇنلىق بە من
وەختە لىن را بىيم لە نازو، ھىچ نەھىيەن ھەراس
سېبەزنىكىم نىيە، سەزراخى زۇلقى تو دەكىم
ھەر لېپەروى تۆم مَاوە مَاوە، نىعەمت و شوڭرۇ سۈپاپس
ناكىرى ھەر دەم بە سەودا يىلى لە دووت بخولىمەمە
خۆم دېبارىزم ھەممۇ وەختىن لە نەخەنناسى ناس
خاڭى غورىيەت بورو، خەلۆزى جەركى (پېشكەز) كەوتىسر
يىنجە شوعلەنی كۆلتەكانت، كىيم ھەيدە سا چارەناس؟!

١٩٤٨

(۳)

كەتوومىھە تاوارى عىيشقۇمۇ، زانسراوە گەر نام خەلاس
بىرپۇر لە دەن ناڭر بە تاوا، بىن دەدە سەر نام خەلاس
مەجبۇرلى دىيدارم سەنەم، مەحۇمۇ گەرفتارم سەنەم
سەرخۇش و بىنزازم سەنەم، قەت سەرىيە سەر نام خەلاس
سەدا سەرى گەولەزاتم، موش تاقى لىتىرو زارتىم
ناشوفتەن زۇلقى خارتىم، نەھى جىلو دەر نام خەلاس

دیوانی راجی

نمی شاهنمازی دلبران، نمی موتربی یارانی جان
خستمه بندی بین نهمان، روزی قدر نام خلاس
من بروت و قبورت و عاجزم، زبردو برق و شکو کرم
گیاوی داری پایزم، خاکم بمر نام خلاس
پدیدهسته وحش و بینکسم، بین دمس و پس و فریادم
گیزدهی خارو خصم، مالت ختم نام خلاس
حالت به کوشتن حازره، نبرد به غمزه دانیه
بروت بز عزم از ناگره، نمی لعب شه کمر نام خلاس
هر شو بغم، جنگم سفر، ژهرو زقووم دیتهدور
گیان و دلو دینم له دور، نمی خوش کمتر نام خلاس
(راجی)! لیار شه کوا نه کم، که کس نهیرسی را نه کم
مالی خودا ناوا نه کم، بروم دربیده نام خلاس!!.

(۴)

که ساوی دا، برزی شمشیری نه لاس
برزی شیدی، شکاندی پشتی قدیاس
به خونی چاوی من، دنیا برواندی
گولو نمرین و سوسن، مزروع و نهانس
له دوردی هیجره تا وا قبور دینیم
به نشکی گهرد ناهی سرد، سری کاس
برنی دل، له بازی کیوی عیشت
دروی کردن، هلاللو شنگو ریواس
شکارتی^(۱) بدختی بد، و شکو خساره
زیاره یشم نیمه، و دک نالستی داس

۱ شکارته، کشتوکان کردنیک کم، و دک جاننی دوو سن تنهنکه گفمن.

ویانی راجی

دیاره قیووتی زستانم دافعوتی
له هاوینا، نیلامی ناس و نهجناس
نمک گیرت نمین (راجی)، عجیبیه
وهما چاکه، له تو زه محنت بکا پاس!!.

(۵)

دستی دعوا ده گرم ده می، گزئم پر له گوفتاره مبیس
چاری به کول هالدینم، قوچاری دیداره مبیس
ده کولینشو زامی به کول، که بیری دیدم دیته دل
هردم له ناوازی نیبلز، دردم گسلی زاره مبیس
که مانگی پر کولیمی همانی، نافقی جان ده گری بهمانی
ناوا دهیں ورزی بتان، لم چرخ و پیغاره مبیس
هر کمس وه کو من بروته بی، پیشون گیانی سوته بی
پرداخی شبریزی کمچ و، پرداخی بروی یاره مبیس
دوردی دروونه، سمر نییه، له نیشی مسو بدادر نییه
له چارو غمزم درنچی، جاسوسی نسراوه مبیس
سوزه به گول چنیندو، خونچه به پینکنیندو
هرچی به بولبولان ده کا، خوئینی گولزاره مبیس
پشکونی (پشکو) یه لیبی، بزیه ده سوتو نغمفیبی
سفره بی سینگ و معیتی، متخصصی هوشیاره مبیس.

(۶)

که سوک سوک دیته پیش، سمعا ده کا نهفیس نهفیس
حختی و نهوشة تزپ تزپ، نداداهه زولقی دهس به دهس

دیوانی راجی

خدریکی ریکه دل، نمییری سیه، سیه، پوو
خیال و خاله کیشه کیش، عوزارو زونقه کمس له کمس
بدله بجه نهختن دای ته کان، سوزه شمامه ههاته کان
هزار گیانی خوشبویست، فیدای مهمنانی نیوهرس
باده وه کو حمایا ریزا، لسمر کراسی (نووریسه)
دیده به دیمنی پژا، له ردنگو روویس بمسکه بمس
بزه ویداده، دادی من، ج بزه ژانه سریعتی
شمی سهفا همزان نه کا، (مدیعه) سوری ده سکه بمس
واتمی کچانی (جزوج)ه دن، جمواهیری له جزوی دل
تینکل به جمرگی من ده کا، ج باقه باقه خارو خس
جهنابی روویس کاربما، که با حیجانی لا نسبا
تریسک و تاوی سریسر، ندخته چاوی خزم و کمس
پدنیه گشته روویستی، مزمی سپی بازرویستی
جمعا به یاران خودیستی، پیرانه گا فریادرس
ده ستم له توقدا تدقی، گهیه وتاري نمتنقی
وهك منی زاري دربیدر، (راجی)ایه وشكو بن همومن!!.

بغدا - نوروزی ۱۹۴۳/

(۷)

نمی سراپایی قدت، وهك کسو کمناره بتو عمسس
وهي دلشارامي لبیت، شیرین گسواره بتو همومن
هر کمن عیشقی لبیت نهشی له دل کینشا نیتر
بتو خرامی مسنزائی، هستی نیبه دنگی جمرون
لینم حرامه نمی له بدمی نسو که نیزیکه ره قیب
لینمگهی جامن بنزشم من له شهوقا نمی تمرهس

دیوانی راجی

نازد عینوانت، قىدى شىشادمى خىم كردووه
تا كە نىزىكە جىڭىر كا بىم سىرى بىرزم هەرمىس
ترش و شىيپىنى زەمانە، عىشى بىن سەرمائىدە
تالاۋ تفتى عاشقانە، ساف و شىيپىنى مەگىمس
نمۇعى تەسخىت، كە قىيدى خاتارى نازورەدە
بىم گۈرانبارىخ خودا، حەمىد نەمىن ساھىچ كىن
والەگەل گۈل بۆزتە ھەممىر، (راجيا)، لەم باخدا
خارى دوشىن، ھەر وەك تووتى لەگەل قىل، ھەم قەفسى
دەشتى دەنياوار قىامىت، عەنبەر ئاتامىزە ھەممۇ
گەر سەبا يېتىن لە نەفحەن زەلتى مۇشكىن يەك نەفسى
من وەك مۇرسا، لە تۈرۈ ئىشلى تۆ فەرخونە بىرۇم
لازىمە ھەلکەم بە يادى بۇسى زەنگىن، يەك قېمىس.

(A)

لەمەر مولىكى دلا، سەير و سەغا بىس
بە مىدراجى رجا، جەنگۈر جەنغا بىس
بە گۈۋىرى عاشقان، دەستى تىرىدەحوم
لە گەردن، قىيدى نازارە خەستا بىس
بىرىندارە دلى پىر ناھ و گۈران
بە يەك مەيلى تەدارىكە، دەوا بىس
مەكىن لۇزمى ھەراداران بە تەختە
لە زاتىنى خېمىر، يەك ماجىمۇ بىس
كە من غەرەقەم لە ناوا دەرىياغەم بىس
بە پاپۇرى تىمەرتۇن، نىلىجىا بىس

ویانی راجی

نیشانه دولتی عوزما، له نمبروت
سمرهون بسو به تیئی کیما، بمس
لسر زنجیری زولفت، شیئری دل چسو
به نیزهاری مزهوب، کوفرو به لا بمس
عجمب بن دینه خالت، نمی پسرو پرو
لمصر نم کیشورهی دل، نیستیلا بمس
که لوتینیکی نمین یارت، به کوللی
له قاپی حورمنتا، (راجی)، رجا بمس.

(۹)

پژام له برابر نزدی سفایی رهقنس
داتوتتموه ودک شونگی پر سایی رهقنس
ساقی! هنوهسی مدیکلادو وفاشه، بن
بگیره، بسر کوئمهانی پر هموایی رهقنس
گیواه، دلنه یئکند که هزاری من
بسو سیلیلهی عوشراتی نهوایی رهقنس
را بسوره ووه، خنکاوه، به رووی بمحماری غنم
هر کمن، که نمین را گوزه ری لیوایی رهقنس
معلمومه مدهبیت له دل و دهاغی خدالك
بزه که دهبن ممتی مهی و نومایی رهقنس
پژعن که له پروی دردهوه پر شراره بن
خیرا بکمی، بن له دهی دهوایی رهقنس
رشته دلی (راجی) مسروه، نمی غمزالجان
ودک تاری، لمصر تاری پوش خوش لیقایی رهقنس.

دیوانی راجی

(۱۰)

چاوم له دهس و جودی توه لئم دهه، یا غموس^(۱)
بن سمبره دلزو، سروته هماناوم، وهره یا غموس
عومرنکه، به پیانسوه ده گرمود گراوم
فرمیتسکی قهالم هینشا پری دفتمره، یا غموس
کمس نایتنه هانای دلزو، ناگاتنه همانسم
نم دهربیده، بینکس و بن همسبره، یا غموس
هیوام دوروه، دل ماندووه، هاواره به هاوار
یلک واریسه، یلک بو شعوی دل رهبهره، یا غموس
بیستووه که پیتلاؤی توه، تاجی ویلاست
سهیارهیی من لئم دردها پنچره، یا غموس
کوتورومه قسوی رهنجبریبو، تینکلهی بدکار
پنیرابگه، بارمکه له نم ممحشره، یا غموس
چند جاره له بمغداوه، نهاهاتورومه دری تز
لم دوروه ههپی منی سوداسره، یا غموس
گمر تزش و، کو یاران لمهفا کورتی بهنی
قعت ناگمه ناو باوهشی نمو دلبهره، یا غموس
لم ناهی جیهانسوره، که (پشکتو) یه دسوونتی
وا غرقی تسمی ماتتم و خاکستره، یا غموس.

(۱۱)

قمعراهی چاوه حمیا رؤیی تکاوه به عبس
عمرهقی عاریزی جانان نسبرزاوه به عبس

۱. غموس (غوث)، معیمت له (شیخ عبدالولقدری گمیلانی) ایه. که معاوی بیروزی له گمیرک
بابولشنیخ) ای شاری بمغداوه.

دیوانی راجی

گیان لمسر تهختی گولا، تینکه‌لی زیستی نعمده
خیتوهتی زولقی سننم هلتندراوه به عبمس
شبری خالو خته، تالانی خهی‌لاتی منه
دل به نم بیکمیه تیسوه گلاوه، به عبمس
به برین کاری کرا، عاشقی غمگین جانا
تیفی پر جوهمری تو، تازه سواوه به عبمس
باغی ششادو گولو لالمو نسرين رسکا
بولیولی خسته‌جگر بالی شکاره به عبمس
کونجی نمو لیوه که جینی ناوی زیانی^(۱) و هتنه
کزمه‌لی خالتی^(۲)، بدلن، تئ نهخزاوه به عبمس
سرپسمر، ماضی دهی، چنسته و دنیا دینن
بزیه خاوهن و هتنه، لدم دوره ماوه به عبمس
پسی سر لوحه‌بی رهندانی خمراباتم نمن
قامستی شزخو لستیم نهچماره به عبمس
قده‌هینکی به جگرگوشی، (راجی)، نادا
یاری یدععت هودسم، خاره‌نی ناوه بعمس.

(۱۲)

نه دل له زهاده‌ت بمه، تینکوشه له تمقدیس
راکیشه به پسیرگاری تدره، عیشق له تدریس
نفست به خفت بکروه له مهخانه‌بی رنکیس
رابسوره له خخانه‌بی نسهرامن و نیبلیس

۱ لمشونینکی دیکه‌دا دهان، (کونجی نمو لیوه، که جینی ناوی حمایتی و هتنه).

۲ لمشونینکی دیکه‌دا دهان، (کزمه‌لی خمتی، بهان، تئ نهخزاوه به عبمس).

ویرانی راجی

گهر مسوروی سوله یهان به سدها یئنیمه بمردها
زو حازر و زبرد استه، سوپار جمنشتی بدلتیس
خوت غرقی خجالت مه که، نه یاری گولنندام
هر فیزی شجاعمت به، واهکو حمزه‌تی نیلرس
جارچاره له حوسنا، روختی یوسف بکه منزه
یمعقوب سیفت، ممستی تمهمول به له تمھیس
تا نهقندی دلو دیده نهدی، مه گره قددح قدت
نمرو وخته تماشا مه که بدکاری بدو پیس
وا بدخششی کومدل بورو خزرا، له عیراقا
بزیه له شمش نترافسونه دایگرتسووه نینگلیس
دل بزته غولامینکی هراسان، له درو ژورر
تینکمل به پریتسونی بکه، بیکره ته کلیس
رذژو مسی فرمانبرده هر کمن، واهکو (راجی)
تیراوه له یه کهندگی و، وستاوه به ته نیسیس.

دیوانی راجی

-ش-

(۱۱)

نارهزووی نازادییه چاوم بە تاوی نمشکباش
چونکه هەقینی قىدى تزىه، نىيېنى پېش و پاش
گەر نېپشكون گۆل، لە سايىھ قەتىرىي فرمىنىكى من
سوزۇزىيى ناھم بىشىنىكى پېتىھى، نىمجا هەواش
زەردە پووم، خوتىبارە دل، چاوم نەيىرئى بارى كۈز
تا خجالىتتەم لە نازار بازى نەو كۆتۈرى قىلاش
وەك بەلا، نىشكى بەلەلىزوك ئالىزىلۇرمى يىنەكاكا
بلىقى گچىكمى گەورە بور، وەك مەوجى بەحرى پېر لە داش
وا بىدارم خستووه، نەم سووكە تەونىمى وەسىلى نەو
بەن كەممە، بۆم ناتەمن نەم رايەتلىي وا شاشو و اش
سەيمانىنکە دور چاوارى، سەد فەلىمى پېتىھى
ئىۋە غەمزىنکى هەزاران سىحەر، سەر شاشى بىشاش
چاوى نەو دەرچوو لە چاوبىركىن، كە چارى من ھەلات
تارمايى كەوتە سەر، ھەلتايى نىمجا بۆ سەماش
نەپى ناواڭم گەلى لالى بىنئاوه لە دووي
نېىشكى وا دەش بىوو، سېپى ناكاتىمۇ ناۋەنېيش
كاتى خۆمە، ناي دەبۈرمۇ پېر چەمك بە بىر وەك پالىوان!
زەوتى كەم، بۇومە نىشان، نەمزانى دامىيە بىر وەشاش
خاتىرى چاوى دەشى، هەرقى كە پېنېكىردم خەتى
نېستە بۆ نەخاتە خەندەك، خوتەكەم نەخوا بەلاش؟
بۆز دەحالىت، من كە كەم لەم بىرەو دەرگاندا
تىنەك نەچىن چاوت بىانى من تەراھم يَا تەراش؟

دیوانی راجی

سونبولو، میللاقو، خونچو، لعملو، یاقوت و گوهر
تینکه‌لایی رهوندیقینکن، مدیکه باراشی مراش
بولبوی پر ناخنی دل، وا چاوندویی خونجده
کن هدیه گمر نیستیفاده لئی بکا، حتتا سباش؟!
دل، جگمر خواردیسو، هاته چاری پر زام و گرین
تازه ناگوچن به تیغی موژگه بکری قاش قاش
تا دریکرده گرده‌لئی پر کیم و خربن، هینایمده
نمک نیتر هلتادشه نسم عیللتمی ناکیشمخاش
هینده دلخشم له ربی و هسلت، به ناهنچ بکوژن
ناپرم، وله مدیته‌کنو موزلورومی دوکان نمرقداش
بوز دیسو ندرسی دهه لیسوت، که ماچینکم دزی
چیم هدیه غمیری دالم، سالمت لتعکو خاش خاش
هر دمه یمک سوره‌تی لئی دانعتاشم، تو گوله
سیری من ناکا، که برومی نازه‌ری پیدکرتواش
سیری نسم دنیایه‌کنو، باسی وفای تیندا مده
هر کمسینکی بیپرسنی، فخرزه هارنست به ناش
تو، که خزت خسته پهناو بهختی گولینکی بختیار
وا دهزانی ناگری، دهستی دهسوتنی و، منه‌قاش
پروت و قروم، بن کراس و بن کدوا، برسيمه من
چاو له دیداری گولی سوروم، وزرفهی بن معاش
کومه‌لی فيکرم فبی، غمزمی دوو تاپر بورو، تهقی
ساقمه‌خالی نتیجه‌ی عومری کوشت، نیشم چمراه
چاندمو، تامم نه کرد کوچنی و بونخی لیسرو دم
گیره‌شی پینکردم و دوروی نیشاندام نیسلک و ماش

دیوانی راجی

گمر نمزانی حالت و بختم له گمنز یاران چیه؟
باخی شادیم تازه سارا، دولعتی مرگم هرداش
بیدر بازار برو موغازدم، پر له و دنگاوردنگی هن
تا قیامت بیفرزشم، ناسکیم (زیکر) قوماش!!.
(۲)

عمجایب! غمزمز کمی چاری، له دل و هستاوه نه مبارهش
به سیحرو نازو عینوانی، له ده خملاؤه نه مبارهش
سما بزی زولقی گمر یتیم، مشامی دل بکا نارا
نمزانم یار له قاپی مديکده، هستاوه نه مبارهش
له هر فسلن که تووشی هاتم، پوشیویه تعلعه
له بدختی بد غلتت بوروم، به خزی داداوه نه مبارهش
سروشکم هیند بد خور دریزی، واه کو تو زفانه کمی پنراز
همورو عمردی بد دن غرقی قورو لیلاوه نه مبارهش
به پنجو تابی نه گریجی، دلی خدلکی له بن هینا
تمای کوشتاری مخلوقه، که تیک نالاؤه نه مبارهش
له ده دانیشتبوو دلبر، به سعد عیشه له جن هستا
مزنهنه و انبدم یاران، رقی هستاوه نه مبارهش
هفتاکه بن خمی (راجی)، له عیشقی نبو پسری روویه؟
له بمحری خوشویستیدا، دلی خنکاوه نه مبارهش !!.

(۳)

نی زهمان، بوجی منت کردزته قوچی ماری دهش؟
دوره له نازو نیعمت و، نیزیک له ده دو زامو غمش
رینکوپیک نایسم له گمنز کمس، هاوتسام نابن لمبار
چونکه نیزیکم له همق، دورم له خدلک و رزق و بش

ویانی راجی

پیکنینم دی بسه گریانی سمرزک و به گلمران
چار به گریانم لە خنده‌ی رووت و قسوتی سر بعهش
هر قوبی مرگه کە نهیستم بسرا، تا پین به پن
نم قبوراوى نادمه، بژیتسىوه وەك رەنگى گمش
دلبرى ژىنه، كە دیس تالان نەکارو دل نىبا
دیس و دل گەرچى له گەمل يىك دۈرئىمن وەك پىنج و شىش
تاكو رووم رەش بسو، لە عالمداچ نادم كردىسو
نىسته نارچاوان سېيمى، بۇرماتە گاجۇتى قىش
جوزىيۇ لوتيتە ياشىخ، وەك دەم و قورۇت بە گۇون
خىزىت جىزىكى عالىمى، بۆچىتە جىندۇ دىسىي رەش؟
ھىنندە، بىد نىسلن لە گەل خەللىكى، مەلاو شىخە كان
چى نىوان نېيىمن، پىمنا بەخوا نىتە نايىكەن فەللىش!
ھىنندە ما (پىشكىز) لە ئاگىردانى بىر لۇوتى جىمات
نېزگەلەر قەلتىر سېيلى، گىشتى خستە كەشە كىش.

(٤)

لە دەرى مەيدىكىدە دىتەم، سەنمىي بادە فەرۇش
زۇلقى رەنگىنى لىسر كۈپىسە، پىنچابۇر لە دۆش
باخەلى، وەك يىسدى بىمەيزا نەدرەوششارە لە دور
دىلى پىر حەسەراتى پىر كردىسو، هەرلارە لە جوش
نەزاركە، خەوارنى دەرددانىيەكى نازارفته
كە بە پىنىشىكىن ھەممۇ توونى تەنلى، دىتە خەرۇش
ج سەننا سىنەر پۇستانى ھەماخوازى ھەمە؟!
كە لەبىر شىنۋىبى نە شۆخە، نە دل مارە نە گۇش

دیوانی رایجی

له همورو لا نهیموی، دل همده فی تیمی بمن
کمس نمین بیتیمه ناو معمله کمته ناوازه زو هر زش
سهیری نسوتوولی قدی، چمنه خرامان نبروا!
شندگیبی حددی چیبه؟ بیته نزدہ نمو به دروش
سوزی جانانی و متنع، تاگری دوو کولی نمه
هرچی فانزوی دل و دیدیه کرد دویه خسموش
ست و سن بنده، و کو گزینی، به چاپ دابره زنی
بله کی همروه کو مؤمن، که بسوتنی شمو خوش
دهم و لیسو شه کهرين، لمعل و دوره یاقووته
سرچاری له چینان، کوسمره، سا همته بنوش
پنخه زیوینه، ج نه خشینک و بسماینکی هدیه
بز سری هامالته ناخو، چمند دبی شیت و پدرؤش?
گمرده نی، شروش شراینه که له پورتسو دا پرژراو
کاکولی و دک شمو دیگروره، پمشیو مدهوش
نیددیعا دینی هدیه، بیچوروه موسلمانه، دلتی:
بزچمه تاجی سلاطین، ج دکانزت و قرؤش?
شاهیدم گیسووه، سا نعمتیه، کوردی میده
خاونی جامه، له همولاوه بیننه قمره پوش
ج له تیفه، ج گولنەندام و لمیبو، شیدین
دزئی خاودر بوده نوکمر سەجاده به دزش
(واجی)، نیمزۆکه ج بەندانیه تیمات و تیمی
يا له گزینی شیت و نمانان، نەگوشینی به سرۇش^(۱)!؟!

۱ له شونینکی دیکمدا دلتی، (واجی)، نیمزۆکه ج بەندانیه تیمات شیعری با له رەغمى جوھەلا.

دیوانی راجی

(۵)

نیتیلاعیم زۆرە من، نوسخى ویسالت بیتە پیش
حوبىن خولدم زۆرە من، چاروھى زۇلاتت بیتە پیش
من نەسیمینکم لە سویچ و نیسوھەزۆ نیوهشىر
تا لە زەردەي روومەتم، باغانى جەمالات بیتە پیش
عاشقو ۋەندم، لە دەرگانىخۇ خەمت كەوتۈرمە كار
خۇش، لە مەيىخانى دەمت، جامى حەلاتت بیتە پیش
سینە پىر ناگىر، گەپىسىدى سۆزىشى نەتوارى تىزم
تا نىمە خوايە فوارەي چارى كاالت بیتە پیش
عىزىمى دىدارم لە دل ناچىن، بە سەرگۇ زىنەتگى
تا لىسر تەختەن بىشم، لوتفو كەمالات بیتە پیش
دەردى بىنادام، بە سەرگەرمى فەرىنداوم لە جىنى
با لە موستەشقى لىبىت، دەرمانى حالت بیتە پیش
دانىما نۇمىيەدوارى وەصللى يارم، (راجىا)
با لىسر سىنى دەجا، لىمۇلۇ لۇنالت بیتە پیش.

هاتووە دیوانى سرۇش).

دیوانی باجی

- ۳ -

(۱)

تا له کولمیدا تماشاکم به دل نسناواری حمز^(۱)
دیمه گولبانگ و شکوفه بولپولو گوتزاری حمز
سیلیلمی کاکولی پر پنجه به جززی هاته رو
واله ژنر پنی ناوه باخو میرگوزاری شاری حمز
شمرته تا من بختی بد، همیارو یارسدهم بدا
نه خفمه بدر دهستی کس، خرمانی شیرینکاری حمز
بینکس و سوداپرسستی دله منی شیدا نیمه
ناهومیتی قبله گاهی دلبدری عهیاری حمز
بهیه بنی صرودت، هفتاکمی تلفدان و دردو خم؟
بهم هصوو بوتبسو نیشانهو تاجی هیممتداری حمز
بیدععتی چاوت به شوخی، مالی کالی پوخته بن
بلکه نعکیشیت تاق و کوشکو دیواری حمز
تیغی دلبدر مرهمی نازاره (پشکو) گمش بده
همتے دایرنژو پوشه جوشمن و زونساري حمز.

۱ سهروای دیزهکانی نهم هؤنراوجیه بربیته له وشهی (حظ) که به واتای (بهخت) دی، وامان به باش زانی به رینووسی کوردی بینووسین.

دل له بندی جمژنه گینزه بباره ياران، نملویداع
بزج له داوی غم کرا نه غمخواران، نملویداع
هر کسی مشغولی کوشت و عوشره و قوربانیه
من به قوربان، بومه فیننه چینزنه قوربان، نملویداع
لینگرین تاواي به گریان، ناگری هدلكم له خوم
جننه تم ناواي به سهیرانی رهقيان، نملویداع
نازك و بالا بلند، سوزه پوش و، خونجداده
نیسته ليتم توزاوه چبکم؟! سد همزاران نملویداع
دورددارم، يتقىرارم، خسته بى شاري غسم
لمشكري زه حمت فهناي دا جىسم و نيسقان، نملویداع
نملویداع، نه مانزلي جاناني قامت عدرعمري
نه شه كبر لەذنانى باخى دين و نيان، نملویداع
نملویداع، نه جىمعى سەيادانى عدقلى عاشقان
نه گوھرسەنخانى جانى حوررو غيلمان، نملویداع
نملویداع، نه ساقىيانى مەيكەدە پېرى مىحنستان
نه عمزىزان، موتربىيانى شاه و نىركان، نملویداع
نملویداع، نه قوروتى بروج و قىلب و گيانى (راجيان)
وال له هيجرام حمزىن، نه پىرى كىنغان، نملویداع!!.

(۲)

ندىنمه باوهشى تكا، داتىرى ئىن به سد سەمى
أطروف خىنة كما حارالنى بىم ضجع
بۆھىنك له دوو بىدون دەكا، داتىرى لىنى بەگىن دەكا

دیوانی راجی

لَهُ الْكَمالُ وَالنِّهَا، فَهُوَ عَجِيبُ الْمُصْنَعِ
يَارِنَكَهُ وَيَارِيدَهُمَهُ، دَهْرَدُو بَرِينَو مَهْرَهُمَهُ
بَقَنْدَهُ الْمَلَمَعُ، بَخَنْدَهُ الْمَقَانِعُ
بَكِيشَهُ چَرَخَی غَبَقَبَی، دَلَی فِدَاکَهُ وَدَکَ لَبَی
بَجَنْدَهُ الْمَكَانِی، بَسَنْدَهُ الْمَرَاعُ
شَتِیوو روْشَتَی کورَدِیه، دَلِیرَی دَمَتُورِدِیه
وَلَا يَخَافُ مِنْ دِیَةٍ، يَقْتَلُنِی بِالْأَضَبْعَ
بِهِ پَمْخِیدَهُتَی نَعْرَمَو شَل، بِمَخْشُوْتَیمَ کَاتَهُ مَلَعُ
أَلْفَ خَيْرٌ مَا يَدْلُ، عَلَى نِظَامِ مُرْتَعِ
خَتَمِیهِ بَعْنَدَی چَارَهُکَی، بِهِ دَهْسَتَهُ زَوْلَهُ خَارَهُکَی
بِرْفَقَهُ الْأَسْبَعُ، وَسَنْجَعَهُ الْأَثَعُ
بِهِ نَازِی نَوْسِعِینِی نَهُو، دَلَمَ فَرِی لَهُ چَشَنِی کَمَو
عِنْدَ غَرْبِ عَقْرَبِ، شَمَسُ بَذَنْ بِمَطَاعِ
(پَشْکَو) كَهْ هَاتَهُ سَزَزَوَهُ، لَهُ بَرَوَی ژَیانِی هَزَزَوَهُ
يُنْظَمُ الْبَنَرَوَهُ عَنْ مَرَامِي الْمَنَرَوَهُ.

دیوانی راجی

-غ-

(۱)

لسم قاپیسی دلبره رامگستوره یاتساغ
تساکو هدایتدم قامستنی رهنجین و دکو بهیداغ
ناپزدم به هممو لمشکری خالزو خست و پرچم
تساکو نه گرم شورودی باغو گولی یاتساغ
فرموموی بددامی نازوه: خوت مهکوژه و راکه
کوشتن لسر نهو خوش، نمهک بیممه قاچاغ
هرددم له دوای چاروبین، هرددم له همواری
گیزدیسی بین دولستیپر دل پرور ناساغ
گمر کاری پپراگنه، به زنجیره چمپار
نوزهی گوزدهو گشته، له میرگو رفزو ساناغ
بزم یئنکه به نهو نازوه، دلدار به دلدار
بزم یئنکه به نهو نازوه، پردادغ به پردادغ
بڑی گهینو، پنگهینو، شادی یوس جهشنه
لیتدن چهقندو عسودو دفسو بمستور بدرماخ
بگرن دس و باوهش، بسرهلا، یئنکه ای ناراق
بگوشن معمو، بیشن ددمو، دمرکن چهقالی باغ
(پشکز) چیه؟ سروزنده نهین بوز سردو پرچم
پرچم چیه؟ گمر هلتکه کیرواوه به دوا داغ.

(۲)

پره درسایی سوروشکم، ج له دامن، ج قمراغ
له دربرو گمراهی شاهی، له سکون گیان و ده ماغ

دیوانی راجی

و هر دو دلبره که باوهشی خواهش، که نسمن
کیم هدیه بینجگه له تۆ، بینته مالت به چراج
همروه کو خونجه نپشکوم، له بندودزشی تروا
به پیاسنی دهسی بولبول، به هننسنی و مزو باغ
بن تۆ نهی غاره تی دیشم، به خودا چۆله ولات
بن تۆ نهی مايسه بی ژیشم، به خودا کوتیره و هجاع
له تسرازووی نسدەبا، هینشه بىراپىر نسابن
عاره بی سیمېرى میسری و، كچە كوردى قىردادغ
پرسیارام كه دەکا، سەر گولە ناسك بىدهنە
نهجە يەك تکە ناورو، نېچمە داشتى موغاڭ^(۱)
بە نەسىمى سەھرىبى، مىرددوو، زىندۇرى بىکىرە
باوهشىيەتكى بە زۇلغان بکە، (پېشكۈز) بە نەساغ!!.^(۲)

دل لە سايىھى زۇلغۇ خالت، بۇتە خەزىنى دەردو داغ
ھەر خەيالى خۆئى نېباتە سەر گولى بىرۇت وەك نەساغ
چاۋوچىر كوتىر بىو، له چىرخى عىشۇدا چاۋوچىر كەمە
چاۋى دل بالاتە، بەسە بىز عىبىر يەك چاۋى ساغ
نېرگىسى زەردو سېيم، فەرمانى دالتنىگىم نىدا
تا كراسى گول بىشارەت ھەلتە كا بۇ پېر و هجاع
چىندى لە بىيى خۆشى تىزدا، رايپەنەم بىرخىر
يەعنى سەرىپىتە داتم، وەك قامىتى سەرۇت لە باغ
عىشقى تۆ مەغانىمە، ھەر سۆزى سازىنکم ھەبىن
ھەر دوو قۇنالىم بىسوى تەبىم، له سى، نە كېم وەساغ

۱ موغاڭ، گوندىكە لە نېيۇان سوسۇن و گوندى كانى مېران لە سەر زېڭىڭى كىشتى دوكان سلىمان.

دیوانی راجی

سەیرى نىم غۇغایايدىكە، چىندى بىن بىرە، بىن بىندىرە
عىشق سورە، دلىبەرە، زەوقە، بەھىشتى بىن قىپاڭ
دىھەنى تۆ بۇو، بە سەرمىستى لە خۇى دور خىتمە
خۆم ناقۇوم كرد، مىلوجى نىم درىبايدە خىتىيە قىرعاغ
شىيخ نەمان: نىم عالىمە بىن شۇنى و بىنۇ شۇتىمور
خالە شىيخ! بۆچى لە من و تەنگە ئايىتم فەراغ؟
سەر لە دوو پىتە پانەكىيەم، تا بە كامى خۆم نەڭم
با لە تىنگىللىكىيىشى دەستت، پېرى بىكم مىشكىو دەصالغ
ماچى ژىتر تاقى بىزەت گەر سوننەت، فەرزى منە
تەركى ناكىم مەيدىكىشى، بەكىشى كورۇرى قاوه جاغ
شىزىنە تامى دەمت، ئىنگىنەيىنى ھۆزى
بۆ مەزىدى ليواتىنە، نىم سروتە بىدەم پېرى لە جاغ
ھەرۋە كور كەشك نارەسىدۇ بىرۇم، مەنالىش بۇمىسىدۇ
قوسوتى خالى نەرغىسمۇنام، نىك لە چىننى پېرى زاغ
تا كىبابى دىن ھىبىن، پەقلادۇ شىيم بۆچىيە؟!
تا كىبابى دىن ھىبىن، ناخۆم پەللاو يابراڭ
تا لە نازى لېسى تۆ تېرىم، لە شاران ناگىرىم
قامىتى شلكت، خىمى پېشىن شلالىنى گۈبدىغ
كىس عىلاجى دەردەمى پېشاكىرى، يېنگە لە خۆز
ھەر نەتىي بۆ من شىفاو خۇشى و بەھىشتىر باغان راڭ
نیوەشى، هات و بە شەوبىقى كە زىنلىدۇ بۇمىسىدۇ
بۆزھەلات، (ئىكىز)، چۈرۈپ بۇو، كۈزانىدىسىدۇ چۈراغ.

تاکو دا تبر ته فربازه، سوودی من نادا ده مساغ
 غررقی بھری سوزی عیشقم، گمھ له ناوا، گمھ قمراغ
 ده مکوژئ نمو، یا به تیغ و نمشتری زولقى کچی
 یا به ششیری برزی جبو هم تکتینی خوش صباغ
 تا سواری ره فردی بسختی بددم، بتو ریتی نهدات
 بتو چمه؟ بتو دردو زامی دل که پاکیشم ولاع
 من کموا بین تاقیت و، لوب و شکو بیزارم له خزم
 لینگمیری تاواری بکریم، نمی ره قیسی قوب مساغ
 دیده بین سوروم، له تاریکی شمی غدم چون بپرم؟
 نمی سندم! زنگلت به لانی، چاکه روشنن بین چراغ
 چم نه کرد، چمند ساله وا ریتی وحشتم گرتوتھ پتش
 با بزانم چون دېین، نسجاره لیسی بکرم و تاساغ
 چارو یماری، نه کا پۆخی نمیان شمرمزار
 (راجیا)، لیرهو لسوی، معملاومه توئی دل پر له داغ.

حالی لیوت، خمبئی داوه به موشکو گول مساغ
 نایسی نکس لەنمزور سمبئی همو، تالیی نه یاغ
 بادهیی مسی، له لسی تازه جمروانی بمهار
 لمھ نم سەفوەتھو، بتو دلی عالم برو، داغ
 سەر و دەیمان و چىمن، سۆسەن و غونچەو لاله
 گشتى كەوتونە خجالتى، نه گیا ماوه، نه باغ
 نسم حبیبانە، خودايىھە! چ تەمین لە دلا
 بۆچى مەمنوعە بمنازى، كە بېرسن له نماع؟

ویانی راجی

چاوه کم گهر له برابر پروجی تزوین، سمنسا!
بسنیازی تمهیق، حاجتی نابنی به چراخ
من که هیلانه تپیوم له هممو لا، به فیاق
یدکدگیر نابن خدیالی دلز کمللم به سوماغ
پاسوانه دلی سمر گشته له دوره سلات
حیفه ناکنی تو له تحوالی بدیمک غمزه سوچاغ
باداوو مدیکدا بی ساقیه، چاوم بگری
بزمی موتریب وه کور نبو، گیره لجانو له ده ماغ
کولسیبی ناتی، نه گهر بیته شهفه تکاری سمه
(راجیا) عدیش و تمره بسازه، برقه، (ژاک بلاغ).

(۶)

دالم درچوو بددام سوزاخی پرسودابی گمردن لغ
سرم پرسو له نهفکاری ملود زیبایی گمردن لغ
کم مریندی، به بندی دل، له هنرلا هاتوو بندی کرد
تماشا! خانمیبی کیشا برزی لالایی گمردن لغ
نیشانی فخر، هاتوو، دای نیشانی عالمی نولفت
به حیکمت گهر نزد فخر موری، ده چن بزرلایی گمردن لغ
چیه بازیچه، بازی چی؟ به بازی بازیه دلبر
له جیلوهی جیلوه گاهیدا، بددام شعلایی گمردن لغ
موسیمان رسی بسی پمروا نه کیشی متلقمن، چاکه
بینی هر له پرتسودا، لین نالایی گمردن لغ
چ جانی جاریدانی بسو، چ لاویکی جینانی بسو
سرابا قمھری مانی بسو، بدچه ترسایی گمردن لغ
له رینگی حورمانتا دستی دوعای په لکردووه (راجی)
له ناو نالایشا به لکو بیزئی پایی گمردن لغ.

دیوانی بارجی

-ف-

(۱)

کاکوتلی پدرتستانه، لمسه عاریز و نستران
خالی له خمته روومستی، وده کمعبهرو میتواف
نیشی شبرو داوایه هممو کاری زهمانه
نمودن کونه ژنه، داوی دهزوی چاکنی نسدا باف
جاری به سهفا دیته هموداری ممتازان
جاری به سهفا دیته تالیبکاری نمعجان
هردم به تمارازوی فسون، غم دفرؤشی
هردم به قیوانی فیتن، سینه نمکا ساف
گمر ینتو، حیجانی بستازی له لمب و رووی
معلومو مه درز پیشیده، جادوچیه، حملالاف
مسئوفی وها نمیروه، برآگدل، ذلتی فوتاند
جاری به فسونبازیو، جاری به بق و لاف
زانیوته نه گمر عاقیبته مه کره له گهنا
(بارجی) له نجمعل چاتری، کارت نیه کمشاب.

(۲)

وا لستاو شمنگوله کانی نیوه نازو کم خیلاف
وئلار سرگکردانی شعروق، ودهنے بچمه کیری قاف
من دهمن باده دریشم، هلم دهمن ناساگر ده خرم
واله گسل کاکوتله کانی، نیوه خاورو نیوه بان
خوش بزمی رذژو شمو، یارانه هه لندی دهنگی ساز
تینکه لانی نازو گرسشمی یاری ساده باده ساف

دیوانی راجی

خوئتی تین بالیتینی وەک ماری رەشى عاشق نسام
ھەر لە پىن تا تعرقى سەر، تىنجا لە سەرتا قاشى ناف
مەستى دوو چاوارى يەشىو، گەستى دوو زۆلەپە شانەيم
كاشى جان و دل كە بۇونە خانەخانەسۇ پېشکەن
من كە نىساوارەپە ولات و، حېپى چاتى گەردەنم
حوكىمى شاهى چاوه، بىن سۈرۈدە تەميزىز نىستىناف
سۈزى تاڭىرىدانى رووي، (پېشکەن) ئەكتە خۆلەميش
وا هەناسىز زۆلقى رايىكىشا لە سەحرا، وەك تەناف.

(۳)

بىنازۇ لەغىھە كوشتى، وەكى دوو زۆلقى قىف بە قىف
دۇققۇت ئەندازى بالەرى، مىن كېرپلا، الى ئېنىق
بىدەست و پەنخىھە راشتى، وەكى توتنزىكە بادە كىن
والأرض صارت بىندىمى، ئىشلەم مەن ئەننىق
تىكاى دوو ماچى دەم دەكى، دەلىعە هەۋارىيەكىسم
حەتى يەطوق كعبە المنسى، ويلخىق الشەرۇن
لە مىنۇ، بىرى باورىشى تەكىم بە مەكرو ساھىرى
فما بىلغىت ماتقى ئىشرالسوداد والشەقق
لىرى ساتە خۇشتە ناگىمەن، بىرسو كەنارو بادە زۆر
ضا جەعتىك بەنەزىل، كلۇزلىزىن في صەنۇ
دەمپۇر، خاتى بىرۇمىتى، لەمۇ رېزۇ باخىدا دەمى
و دام ورد دەمغىتى، في الخُضروات الخُخفَ
كەوتۇرمە شارى عىشقاوە، سە سالە تا م شارەزا
إئى ھەذىت مەھجۇتى، راخ المبىب وانصراف

ویرانی راجی

که پیچموانه کاریه، هنگوئنیه ژهه‌ری ماریه
مُرُ الدَّوَاءِ نافع، حُلُوْ المَقَالِ مُخْتَلِفٌ
بینه خالی چاره‌کنی، لمر گلته بمهروه
کَائِيَةٌ مِنَ الْسَّمَا، وَطَرْفَةٌ مِنَ الطُّرْفَ
ترکی کمال و ژین نه‌کم، روی خوم له نازه‌نین نه‌کم
یَسْرَمُنِي بِلَطْفَهِ، وَقَدْ عَفَى عَمَّا نَلَفَ
(پشتو) تو بسکه فوو لمحزت، ووک من گشت کوزایسوه
رمیت طلاقه‌الأمل، وَمَا أصَابَتِ الْهَدْفَ!!.

(۴)

بلی موتبیب، به سعد نوازی پر قطف
به ریزه‌ی دلزینی بدریمت و دوف
بده ساقی شرابی ساف و بی غمش
به نمشنی دستو زلقو پر خمو لطف
نیت سهیرو سهفاکین تا زهمانی
خودای عالیم نشنیری نعمیری موتروف
منم دل خسته‌یی سارابی عیشقت
شعی چارت، نشنیری جهیشی پر سف
ungejib! وسلت هومینید جاریدانه
خودایا، ساععنی بکمی موشبروف
مده لین دستی دوری، با نشنیری
گولی کولسو، لمبی نازو، مهی کف
له کوردان شورش و غموغاییه نیمره
بعهشتی کولمه‌یان کردته مه تحصف

دیوانی راجی

نه گهم دهستی مرا زام بسر بددم لیست
وه کو شینغم له جو بیمی ناوه میندهف
له دیده خوزه استان، کامی دل بین
به ناری عاشقیمی بزچیمه ره فروف
دلسم کوتوزته یسم، دهستیک بفرمورو
که قایمه غ ناروا، بین یاری می گرف
له جیلوهی رویسی پنگیمی تو (پشکو)
ده سووتینی دوروون، ودک نسوتی نمشهف.

(۵)

وه کو گزگردی کوکردی، له سوزت هله دهیم کف کف
به فرمیسکی برین و چارو دل، تینکمل دهیم کف کف
که هاتی دیتمی جانا، له مهیلو و مرحبا ساتن
وه کو موزمین لسر ناگر، به گورجی حمل دهیم کف کف
له مدغاشی ویسالت، پیشمده نوشینی می ده ده
له کو خانمی فیراقت، سینه پر متنقل دهیم کف کف
به داغت برومیه چولپیمود، در نفت قمت نبیرو غددار
ده گزینیم هر به تمعنی تروشی هر کو مل دهیم، کف کف
سوزاخم ناکسی و جاری له کیبا رو له کس ناکسی
وه کو نیکسیری پر فن هله دهیم، موختمل دهیم، کف کف
له باخی خوشیا نمی گرلن، له لیست خندویه نم نم
وه کو دانورو مشایخ، من بدهن همل دهیم، کف کف
نمای (راجی) تمهیمی، مه مهیلی جانان نموا بذی
له تاریکی فیراقتا سینه پر ده کمل دهیم، کف کف.

رەنگىزى كىرمۇ جەفایي بىزىڭىم، هەر تىرىف
خەم بىلاوە خىتە خەرمانى قىرارم، هەر تىرىف
پې نىمر، ناوارەي خاڭى غەربىي كىردووم
بىن قىرارم، بىن ھەوارم، گۈسبارم، هەر تىرىف
نى خودا! قەت كەس وە كۆ من، سا لە خۇى يېتىز ئەپىن
سات و حەيرانم، نىسيم، خاڭىسازم، هەر تىرىف
غۇم لە كوغۇنى سىنەما جىنى گىتسۈوه، نايىتىدر
قورىپىمر، گېزدەيى لەيل و نەھارم، هەر تىرىف
عالىمى دۇنيا، بە كۆللى، هەتكەن نەفرىنىم نەكىن
تىيدىبارانى جەفای گۈرسۈچىغا سىفارم، هەر تىرىف
نى خودا هەرتۆزى كە نەحوالى نىسان چارەكىنى
خۇت نىزانى من كىمۇ بىن كاروبارم، هەر تىرىف
جىن قوماسى ناكىسان، قىشقايانى عالىسىم
بىن نىنىس و يارد پې دردە ھەۋارم، هەر تىرىف
ناخومىت نايم لە رەسم و شەقۇتى جان، نافەرىن
چىننە غۇرقى بىحرى قەھرى كىدگارم، هەر تىرىف
(پاجىما)، مىمۇلا پەجاڭىر حەكىم و غالىيە
ئىستە بىن حىكىمت نىيە و دەردەدارم، هەر تىرىف.

سەرۇ قدىيكم ھىيە، نازاكىر شۇقۇر زەرىف
چاڭ بە خۇمارىنکە نىمو، دەلىپەر مەستو لەتىف
سېنە بە پەيكانى صورى، كونكۈند پې شۇرىشە
رۇو بەھەوارى روومەنتى، چۈزە مەقامى خەرىف

دیوان راجی

دیته سمار هاتپرین وختی تماشا، رهقیب
كلکی به جینگل دهخا، سهگ که بیشن وغیف
سەلتەننتى مەمکەمە، چاواي پاشت دانىما
خالار خەفت زابتىر، جان و دلى من رەدىف
لېسوی بىرنبارى من زارە گەللى، ئىنى تىپىپ
ماچى لىسر دابىنى، مەرھەمى نەرم و خەفيف
لەنجىبى خۇشتىپى تۆز، زېنەت و كەيف و سرور
قامىتى نازادى تۆز، راستو بىدىع و نەھىف
مەگە، لە (راجى) بە عاڭ، گىرسۇو سۇداڭەرىنى
نايە لە يېئىنگ دا، (ما، دما، الوصيف).

دیوانی راجی

-ق-

(۱)

راسته! رازاوه بسرا در، شارو بازاری نیفاق
گردندی شل بورو کسینکی کوتاه کولخانه و ساق
چاوه نزیری قایپیسو دوژمن نه کا، با هیچ کس
هر لجینگسو خوشی موهه‌یا کا قوبو ناسارو تاق
برو له مولکی عیزده‌تی نفسی بکا هر کس، بدلن
نمود حکمرانه به نهدی سر بلندی هر سوقاق
هرچی سرچاره‌ی ژیانی می‌للتنه نوشی بکمن
خوش پارتنز له مده کرو، بنی خیانت، نیتیفاق
قومیست، قوریان گملن خوش نه گمتر تامی نه کمن
کو و دی بونخوشیه، رنکی له ناو مولکی عیراق
نامه‌ی گمغی نه زانی بنی زدکاتی کم حصول
یدعنه کاری مشوره‌ت، سر بعرز نه کا نهعلی حمزاق
قیمت مده کمن تالوکه بوز ده کمتوئی رنگسو فنا
ورده ورده، ورندو ناقاری ژین و نیشتدیاق
پیرو جا حیل هیشه قوریان شاره‌ی دنیا نه بورون
بوز ده ناچن له نیتیتاق و نیشتدیاق
من تکا کارم و کو (راجی)، که می‌للت رنگخمن
نیشکارو، رسما و ندادابو، بلندی و نیشتدیاق.

(۲)

که رازاوه بناغوشت، به میلاق
دبور خیز نم بناغه‌ی زمه‌دو نه خلاق

ویانی راجی

میالت نمبووه نهی میسری، له عالم
برندهی دمت و شیشهی جمرگی نهاداق
گمراوه، دیستم، نمهندی درو ژورر
نمبووه وله من، بستق موحتاج و موشتاق
له پیزهی خالاو خمتتو لیتوو کولتمت
به دل کردم لمصر همق، بستخی سللات
نیز نهیگرت و پذیسی، نزوستو گوم بودو
نمیشم چورو، نهیشم چورو، لیمهک تاق
له جمهوری بفُزگاری دونسی غددار
حوسکم کردن، نسیب، ومهل و نهوراق
روخی نارایه، وا نارامی بردووم
نتیجهی غارتنه، یاری سمن ساق
نیگارم را ننه کا، رامه مهراهم
کمندی تاهی سینم، سمرده خا لاق
نیبی باکت به دوری دهه، (راجی)
بکوش، هر دهگهیه دلبمری تاق.

(۳)

بوروی نیگاره مسته کم، ده کا له بدرگی گول سمبق
نیگاهی یاره چوسته کم، له دل نه کاته در په مق
خدی خوماره جانی من، نایته روی خزانی من
پهونهقی دلبرانی من، شموقی بمعاره سد تبعق
خمندیه لمعلی من لبه، لعمر کمناره متلبه
عیشوهی قمدادی عمر عصره، کشاوه سا به هر نسق

دیوانی راجی

گلینه کمی عذریزه کم، حبیبه کمی تمیزه کم
لبر خجالتني تکا، له رووی خونچه سد عربق
مه کن به من جه فارو فعن، مددن به دل تعب و شکمن
چاره نوابی یار نه کا گولی سمحمر، به همر و هرق
جاری به ماچی سمحمری، له لعب تو بیره یاده اری
حلالی جانی عاشقه، ناری حمیاتی تو به حق
له بینی خوداوه یمک ندهمس، وره سمرینی بولهه موس
له پینی تروا نیسار نه کا، (راجی) دل و جان و حدهق.

(۴)

له گمردن زنگه، دور سئ قمعته عارهق
له غوتتسی غم، دلم خنکا به نستق
له هیجرانی حمیبانی گولنندام
دوروغ گرمه، نامه سرده، سر لق
به داری عیشی تو، نمی شزخی کوردي
بسدهن سسته، نه خوش و زارو بی دهق
س فرمان حازره، بز مهفتمنی غم
لوبیشا، بز سه فارو دیدهنه حق
دلنم پر داغه، چاوم هر له بیه
که بی پر کا له سونبول، بدم دلی ردق
سواری نسبیں فسروتام، له عیشقا
له دهست کولی، به کولنی فمزرو بدیدق
به زورقی باده مسته نیسته (راجی)
له عالمدا سناندی ره نگو رو نستق.

دیوانی بارجی

(۵)

تاكو له پورم سەنەم، خۇشە عەزايىھىرىق
دافييە بۆز حوزىن و غەم، جامى شەرابى دەھىق
ممكۈزە تا دىئىه پوروت، بۇسە دەددەم، دەست و شىر
پەزىسى مەن و پەخچە كەمت، پەزىزە جىسابن پەفيق
سەرورى قىدم داچىمى، هەمەرە كۆ چىلوگانى زەلەف
خانەبىي عەقلەم خەراب، هەر وەكىر بەھىتى عەتىق
حادىيە زۆلتەت بە ئەنم جۆزە كە ناشۇوبە زۆز
دىنە نەزەر ن سورى حق، لەم ھەممۇ فەمجىھى عەميق
گېشتى تەشمېرسى نەكا، حېفرى لە دۆزەن بىن
حوبىي بە فەر تىتەگا، فەررى لە روودا فەرق
مېشكى سەرم چۇو ئەمان، ئىسۇو و يارو خودا
كۆزمەتلىي غەپپەر و رەقىپ، چىكە مەكەن زېقىزېق
چارى پەشى گاسارت، چۆتە لىبايى غەزەپ
بۆزە لە خۇزى جۇش نەدا، هەرتەرفەي مەنجىنېق
كەس نىيە چارەم بکا، زېلىلتەت بىن چارەم بى
درەد، نىوبىارى گران، تا بە خەفتە چىرومە دىت
مشق و خەمت و شىعەرى تۆز، خۇش و تېبىر دەنسواز
ھېشە لە گەل حوسنى يار، (باجى)، شەرابىو عەليق^(۱).

(۶)

گوارەت كە لمەر قامەت و بورو بۇونە موتاپايق
وشڭو خەجەلن عمرۇمۇ شىشادو شەمقايق

۱ لەشۇتنىنىكى دىكەدا دەلى: (ھېشە لە گەل حوسنى يار، نايەتە كېنىش بەرق).

دیوانی راجی

گُزنت لسر نمر قامست و بالایی سندوبور
نیعجازه، عجایب و نه نه فکاری خلاائق!
چیلویی روخی پر سوزه، به پروانه شمردنگیز
پروانه به سوتانو، هر سایت و عاشیق
گمردش مده، بتو بزمی حمسودان و راقیبان
بزمی تو له گمل یارو گملی عوشرته لايق
گمریتی به سری پنهه، له ناو نازو نیازا
هر مسحونه، هممو تیفلر ژن و پیدو موراهیق
گمردن زده دی قمیدی شهوی پرچمی کوفری
نمی روحی رهوان، ممکه له نمود قمیده موفاریق^(۱)
گمردن که له لای تزو، ده ماغم بومشینی^(۲)
پیشکنیشی قدومت، سدری قوربانيه صادیق
گزگردی دلم مشتملداری دهمو لیوه^(۳)
زهرااتی خمت، سوره قی کیشاوه حدادیق
(راجی)، لبی دلبر ممحه کی یارو راقیبه
قالی کمه دل، یکه بدیک جوهری فایق.

۱ لمشونینکی دیکمدا دهلی؛ (نه روحی رهوان، ممکه له زنجیره موفاریق).

۲ لمشونینکی دیکمدا دهلی؛ (گمردن که له لای تو، دلم و دیدم هممو بگری).

۳ لمشونینکی دیکمدا دهلی؛ (گزگردی دلم مشتملداری دهمو لیوه).

دیوانی راجی

-ل-

(۱)

حَبِيبِكِمْ هَدِيهُ، عَمَّيَارُو بَيْتَاك
لَهُ كَفْلُ دَلْ جُورُتَهُ، نَهَمَا بَزْ بَدَنْ تَالَك
لَهُ رَهْقَسَا، عِيشُوهَبَازُو چَاوْ شَعْتَنَه
لَهُ رِينَدَا، شَوْخُرْ شَنَنَگُو چَوْتَوْ چَالَانَك
چَرَای چَارَمَ كَوْرَادَهُ، نَمَى چَرَای چَارَ
بَهْ يَمَكْ نِيمَا، بَكَهْ نَمَى كَوْنَجَهْ روْنَانَك
كَهْ شَيْوَهِ دَلْ، روْبَايِ جَامِي دَهْمَتْ بُورَ
نَمَنْ چِيمَهْ لَهُ بَنَنَگُو خَمَرُو تَرِيْسَاك؟
لَهُ دَهْرَدِيِ عِيشَقَتَا، نَمَى خَالَ بَسَرْ مَنَ
لَهُ سَزَزِي وَهَسْلَتَا، نَمَى مَنَ بَسَرْ خَالَ
بَرَزَ زَاهِيدَ لَهُ رِيزَهِي عِيشَقَبَازَانَ
لَهُ بَزْ تَزْ رَا جَوَانَهْ بَچِيهِ سَرَ لَانَ
شَبوِي خَمَمَ زَزَرْ دَرِيزَهُ، نَمَى خَمَمَيِ شَرَ
دَهْ رِينَكَهُ، تَا هَلَنَيِ يَذَرَمَ لَهُ نَارَ مَاكَ
لَهُ گَنْرَجَهِي رَهَندَو بَيِ شَرَمَهُ، سَهَمَرَ بَيِ
دَهَنَامَ عَاشَقَهُ، بَزْ تَيَقَّنَهِي چَالَك
حَقِيقَهِي (راجِي) ايَهُ، رَهَندَيِي مَسْتَيِ
تَرِيقَهِي زَاهِيدَهُ، كَمْكَزَلُو سَيَوَانَك.

(۲)

حَورَمَتَي هَامَتَرِهِبَانَ، لَازَمَهْ بَكَرَى نَهَفَلَانَ
فَهُوتَي خَاكَهْ هَمَوَوْ كَسَ، قَوْهَتَهْ بَزْ قَوْتَي خَالَ

ویران راجی

عه کسی نارینه بی پوری، بمخششی شموقی و اتفنه
هم له چیلوهی بمری پنسی، بزشنه خارو خاشان
تا ده ماغم له غمما، چارمه مری گنیوویه
یاره کهی گهرمه مرم، نایته سه رینگه بی پاک
یاره ب! نیزه نیزه کمس غمه مخزی و مسلم، هاوار
من ده خالمت به حبیبیم، له گهل ندم سینه بی چاک
شیوند و تمعزی سهرو، شزرر همراو زاریه
ینکس و بستدلارو، عاجزو هم خسته که لاد
پادشاهی سهی من مهته، لسوهختی بزژوو
سا خودا موفتیه و ملی بکهیو، هیجر، نیماک
توروک چاوه، پسری نهندامه رو فارس گوفشار
عاره بی و مجدو، حبیش جورنسته، حوریه چالاک
(راجیا)، یار و فاداره مهله غصابه
لیسی ستاندم دل و دین، گوهه مری بذخی نهانک.
(۳)

دست له مل نهی رهقیب، هسته بچین بتو دره ک
سروهی نهیو دره نیسی، تالیعی پوششی فهله ک
وختی ترهدب سهربسر، من سه قبرو نه غمزآل
وختی نه ده ب ده نه زه، نه کمبک و تز ده لک
نه له دوو عالم جوان، هم توبی وا پر که مان
هسته لسمر ته جو به، من زه هم بر تز مه مک
بحری سروشکم که هات، مسوج نهدا خوتی گمش
مفردو می چارم نه چنی، راسته چه پی، وه که لامک

دیوان راجی

تالیبی دیداری تۆم، گیڑە سەرم بىز و ساز
ھیندە، گەراوم لە دووت، سورپەبىي گیان بۆتە حەك
دل بە ھومىدى لېبت، هات و لە خزى كرە خەراب
خانەبىي زوھەدۇ پىسا، كورتە خەفتە تىك بە تىك
عەقل و خەزانى خەيال، ھەرىكە خوش گەنچ بۇن
ناقىبىتى دامە تۆز، سەد بىمەدو، لەك بە لەك
بادە بىز عاشقا، شەکوھ لە مەستى مەكە
جىرهەرە بۆ تىغى عىشق، تىك بە تىلەر، يەك بە يەك
شۇقى جەمالى بىدىع، يەدۇتى نىنسان و جىن
(راجى) يو غىلىمان و حورۇ، عاريفو مولىك و مەلک.

(٤)

مبىھ بارگىر سوارو نىسپى وەستىك
بە پىن بىشكىتە دارو بىردو كەستىك
لە قەد ھالا، بەلەك مارى قىباڭى
سەرتىكى پىنۋادانسو، نىكى بىستىك
لە چاوان تا شەربات پىنگىبىي و، هات
سۈرۈشلەك و خوتىنى چادىم سۈر بە خەستىك
لە داوى زەلتقى گەداون سەر دەل
ھەممۇ تەيپو تووارى خەستە پەستىك
ئۇنۇندەم خوتىنى جەرگەر دەل مەزىپە
بە چىماوم، شەپېزەر زارو سەستىك
گەلەتكە شەرمەندەبىي ھۆززە گەلم، من
فېنداون لەم تۆز دارو دەستىك

دیوانی بارجی

که (پشکن)، کوتاه سوزو پیت گشاوه
خنه لوز ناکا، به سد قاپووت و پستمک.

(۵)

دل له ختکنو چوو لستارو گردن و چاروی به لملک
پاچمنی گیام له خرمى بازن و دستو ممچمک
گرددنه گیزده کردم، گمردهنه نازایه نبو
گرچى قمرزارن به مليزن و، خدت و خالتی به لملک^(۱)
را پسری شینی خدیاتی من، له بیشی پرچمی
بعد روی غمزمی دی، سمرهوزیر، بیو به دوو ماری به لملک
تینچا مالو ژیانی من، له بانقی برومانتی
تینسته ناسوودم له سوود و دفترو قازانچو چمک
چالو چك چزرامو، چربیه دلزینک نما
تابوو تبسووتنه همزاری، بین چه کی کردم به چمک
هوروو، کو بسوکی و تمن، پوشیریه سریوشی خم
تؤش گولی لیوو دهست، خستوتنه ژنر باری لعچمک
گر سبا جاری بیزوتنه چل و پیوی در دخت
تیمیر سرسامن، که نیتر ناکسون بز میو، پسلک
نازدین عذر عمر نعنیری، سلروو سونبول دینبلر
زدرو تین بن سوزه شمامو، دهست و پهخنه پن نعمملک
کوا گولت، کوا بولبولت، کوا تارق و ویسکی و میزدات؟
چسی بلیم! بینجگه لمهه با هر بخوم داخت، کچمک

- لملک: بریته له سد ههزار.

دیوانی بارجی

هینده هاتچووم له رینگمت، پر به قعد کمتوومه قور
تازه درنایسم به پالسو، پالو به نوتل و به جملک
زامی من نایته تیمارکردن و، یسام به یسار
هزی من ناویان جیابوو، باللکو شیروان و لمنک
جافو، گوزان و، بهگو، ناغاواو، کرمانچ و، گزسر
شیخ و، سیدو، سوالکمرو، پیبو، موریدو، دل مژهک
سوئنسی و، بلباس و، ناکو، ماممش و، مدنگر، بمهیات
رافزی و، شدیتان پرست و، زیزو، سوزان و، شمبلک
قادری و، نمخشیبو، چمشتی و، سوروروه ردی، وردی سورور
شافعیبو، مالکیبو، نهندی و، نمعزهم سمرهک
شیخ بزنتی و، شوانو، همودنه، دوقو، کهلهپر، سالهی
خان و، پاشایی و، وجاخ، خهیلان و، خوشناو، همههک
بوزبیهیانی، داوده، کاکی، جباری، زنگنه
سمعوززی و، ناغنسورو و، ممند، میشن، تملک به تملک
بنندیان، بنجورو و، ملو، میدمههلهیبو، مید و سورو
پشدادری و، شیلاتنی، هدم مرگمودر، هدم ودرتمهک^(۱)
شیخ بذایی، کاکسوروی، باجولیبو، نالمیر
جووکی، بنزتری، گلو، مردان و، شیخان و، بهمک
کیکی و، میما، کچا، تمیساو، همسناوار، مووسیرهش
توریبو، کوزرداخ و، نومسراواو، نومسراکا، جملک

۱. ودرتمهک: پنگه تیکه لاوکردن و دارشتنهوی بینمکانی وشمی (تعریگمودر) بینت. جونکه (مرگمودر و تعریگمودر) لمگهلم بیکتیدا ناویان دههینتری و لمرووی بینناسکردنیکی بیرسایانهشموده بینزهد (تعریگمودر) دعبیته ناویکی زیادکراو بؤ بینزهد (مرگمودر) و هردوکیان پنکموده باشت دهناسرننهوه.

دیوانی بارجی

گوئی، خاوهشتا، گولی، نالاعمباسا او، خه لیل
سندی، نتوروشی، قوشوری، حاجی بهیرا، بوز، نتەك
بىدرخانی، کارسا، ئىركىيىو، گىمودا، گەرگەرى
مام خۆرا، خامسۇرى، مەكىن، نەلباكى، محمدك
پىتشبابىيىو، گەلەلتى، تا گرافىيى و، شەرفان
دۆشكى، زىدان، بلىجان، پەماماد، پىر كوتەك
خانى، مائىيە، گەلەلتى، گەردى يو، پىيانشى
نۈزەمارىيىو، عمرۇسى، داوىسان، شەمىزىن، شەتكەك
بازىسو، شەرگۈش، سورچى، تا بە نىزەويىي و، تەحوب
هاجە، رېنكانى، مىزورى، زەتكەر، قولياو، رەشكەك
بورجى، زېبارى، بىرۋۇزى، تا بە سەيدا، نامىلىنى
وەك شىو، هەرچىي و، نەھىلى، تا بىرادۇستۇر، شەكەك
گەوركەو، زەزاو، هەمۈرى، بىئە، فەيزوللابەگى
پىتجىگە دىپسو كىرى و، دودىرسى، وەك سەلىمانى و، شەممەك
پىشگەلتى و، دۆلەتمەرى، گەلەباخى، هەمراام، تىلەكۆز
ھەم غەفتۇرى، ھەم حەزىزى، دوو عەمشىھەت يەك گەرەك
پىنت بلىنەم تا توركمانو، مامەستىنى و، ھەم سيان
زەندو، مىيدىاوار، مىكايىلى، جىنى نارى پىر لە چەمك
مەرزىكى، خەرى، دېرى، عەبدۇزى، سەيدان، ماسىدى
كىاردارى، حەيدەرى، سەنگار، ساچ سورى، فەنەك
سەلەبىي، لىسوين، ھەمنارى، داسکانو، ھەمنان
تا رەشاۋەندو، تەيارى و، مامەسالى نىارەوك

دیوانی بارجی

و دک چملی، بەریاجی، مەنتک، حەوەمشیرەت^(۱)، ناوی گیش
مالیان لینکجوایمزو نىرخ و فسالو سال، يىلک
ھەر يەكىھى نىمىزد قوماندارىتكە، لاي ژورروي نىبىن
بۈزىھە پېنمان و بېرسوە دەردى كوانە نەرمەن ناتەشىك
پەردى دۇنيامان پسا، بۆز پەردى قىامتى كىن ھەمبىن؟
داكوتىن پايسىھى رەۋشتۇ، راستە بىنگىھى موشىتەرك
(سېرکساندەر) او نەلتى، يىلک چارەكە ملىونە سال
پېشى عيسا، عىلمۇ سەنعتى نەمبوۋە چەشنى داپزەك
دەبدەبىھى هەندىۋسى نارى، سېينەمعى سەحرى مەجمۇس
چى بىسرەتات، كىنۋەچور، نەر پوخەخۇزىرى دووگە شەك؟
دولەتتەن، وا فيكەر كۆزىنى باوکە بېرىيان دۆزىمۇھ
ھېزى تاتۇم، ھايىدرۇزىن، كاربۇزىيان كىرد كەلتەك
دۆزەھەلاتو دۆزەتتاوا، بىيە دەرسىيان پېنك تەڭىوت
دەشكەلاينك بورو لە دەستىيان، چەرخ و نەمتىزىو فەلەك
بەختە يارىسىدى نەدام، گيانا! پەتنا بۆز كىن بىرم؟
سېنە سووتى نىشتمان، پېرەكە سېن و ك سورەك
تاشىنى بىاغۇ ھواكىھى ناوار گولتازام نىدىتىك
نەمدەزانى خاكى دەروازەت بەھشتە، ئەم مەلەك!
عاشقى تۆز دولەتتەن عالىمەن، بۈزىھە ئەممەن
تارو پىزى جەرگەم پىاوا، چەندى نەيرىسم خەرەك
كىس نەلتى سا بىرۇ بەندى كوردە، كان كاھى نىيە
مەرجەلەك، ناگاتە كىشى زەرەبىنى مەرزىمەك

۱ مەبىست لە حەمۇت عەمشىرەتكە كەن ناوجەھە ناڭكىز يە.

دیوانی بارجی

یوسفی میره و لاتم، جوان و شیخین، بنی گونهاد
خالکه لینی بزته زوله خاو، درگنداخمر، (هیئت لک^(۱))
گهر خوا حمزکا، له زیندانی دوچاری دیتدار
چاوی بازکی گمش نه کا، جوملی برایانی له تملک
تمون و بازاری نورستانام، له ناورستا نسبو
وا بعثشتی جوانمژن، بزته پوشتی خشخشد
داره بروتسی ممه کری شیخان، سینه زنکی وای نییه
دل که فینیک کاتمه، ینانه خانمی بن فشمک
نالو گزبی زیبر و نه لعامم، به زیل و تزز کرده
وشکی و تعب، یا بدری و زر، کمی قیاسیان دی له یمک؟!
تائیباری ناکسمانم هاته شان، (اژکتو) بمه
رنچکه میزولدت بگاهه ناسان، کینشت کپمک!!.

(۶)

نم کاکوله، نموزلنه پرنسانه موبارهک
لمو گمردنه، لموعاریزه تابانه موبارهک
نمی بولیوی پر شزر و فرغان، همت سحر هات
سmodایی گول و گولشمن و بدیانه موبارهک
سروتا له همواگرتني نم شمعه، دلی من
سوزر نه لسمی عاشقی پروانه موبارهک
و هستاده چ ممتازه له قایپ همه دا، بزح
بسزم و تمهه ب ساقیو مدیغانه موبارهک

۱ هیئت لک، وهره بن.

ویانی راجی

من کولبیی مسحزوونیی و، تز قسری بلندت
بتو همددوو، هموای کولبیو کاشانه موباراک
نازاری جگر زۆر، لە دەن بېچدیی تورکان
نسو خالە، لمەر عاریزی جانانە موباراک
(راجی)! كە گەبىي دەستت، بە شىرىن كەملى دۆزت
وەصلى تز بە دىلدارەبىي تاقانە موباراک.

(٧)

شىرى غەمىي رووت، والە دلى خستۇرە چىرنووك
پىنتى سەرى داماتى بە فرمىتىكى بىلاڭلۇك
ھەرچى ھەممە پىشكىشى دەم، يىشۇتى زۇلقە
دىلدار وتوريانە: نىيت كەر كۈلۈ، بار سۈك
خەندىدە كە نەعىزىتىمۇ رېغىيى دادانى
شۇراۋە، دۈرۈ گۈوهەر، نىك دانەبىي چەلتۈك
شىعىي منه تازۇر تېپر، ھەلبىتى لەسىرىش
خۇشم كە نىرى، شىنۋىبىي سەرىپووك لەپەر بۈركۈك
سېئەم بە خەفتە داقلىشاو، كورتە پەراماسۇم
ۋەك پشت چىمى ماسىمۇ، چىچ و كىزى بىتى تۈرۈك
قورىبانى دەم دىدە، ج (بىسرا) او ج (بىغدا)
پىشكىشى مەمم دىنە، ج (ھەولىتىرا) او، ج (كەركۈك)
تاڭىمى تسو خۇدا، دىدە دەلىم دادەخورتىنى؟
شامارى، دەمارم دەگرى، پەرچەمىي گازۇرۇك
تىنۇرمە، بە جامى دەم دەمەنەبىي چاوان
برسىمە، بە ناراجىي مەمم كۆلەمىي نەستۈك

دیوانی راجی

گیانی لە تىمنى زارو بىرىندارم دەرتىسا
شابازى مۇئۇچاۋى، بە چىنگالۇز بە دەندۈوك
سەر مەمغىزى پڑا، ناواركى هيئاپۇوه ئىنرگىن
دل فرچىكى گۇورا، بە ھەواي سونبۇلۇ خېنىووك
داخى جىڭىرم، رەنگى گەش و ناتى بە روو دا
لىسو زەلقىمە، كەوتۇومە جەفادارىپۇ سەر تۈرك
نەو عالىمە كۆپۈتىمە سەر ئىمە بە تىلا
لىيەن، بىكۈن، عاشقى يىزىدانىيۇ مەھتۈرك
حالى من و دل، عىشقا قىدت، نايىتە پۇشان
وەك چىزىلە كە سۆفيلىك، لېپەر ھەتمىتى باشۇوك
(پىشكىز) بىمە، نەم غالىيۇ دووكەلتى مىكە
يا خۇرىتى سياوهحە، بە دەم رۆتىمى سەرسۈوك؟!

(A)

نەغمە تەمرەب و تارە، نىوا گەبۈرە تا تۈرك
گۈلگەشتى بىھارىي، وەرە، هيئاپۇيە سەد بىرۈك
نەختى لە گۈزە سونبۇلى دوو لېپۇ دوو زەلتىت
بېرۈتىسە بىرە خاکى دالىم، يېكىرە مەملۇوك
رېزم لە سەراپەردەيى عىشقت، بە ھەۋەس ھات
سەد قامىتى نازادى، بە تۆز كىردىوو مەشكۈك
دامناوا لە سەر پەنچەبىي دىن، جامى لە بالىب
مورغىنېكى بىرىندارە، بە جامى بىرۇھە مەشۈرۈك
گەر گەندۈمى خالت نەدەببۇ، نادەمى نەبرواج
ھەرگىز نەدەببۇ، دەلگىرى سەد خەرمەنلى چەلتۈرۈك

دیوانی راجی

زولتى سیخت، حازری هدیایه به همراه پود
چاره نییه نهر ماره، له ننم گمردنه وا سوون
(راجی) له ردقیب تیپسده، با همراه بودی سا
یا چاره بی سهگ سمهله، به یملک نیودیه نستول؟!

(۹)

له دنیا، هم دلی عیشنه سهمندزک
تمنی پیرو بزرسو و شکو قرچزک
نمیی زله لاله چاری نیگاران
تسوہلا بسوون لمصر پهخمنه ترخزک
که درماناوه نمشنه بااغی جمنست
نیشانه کوسمره ناوی (چنارزک)
چمانی (کزیه)، فخری بزج و رده عمان
شدراپ و شیه، سرچاوون (حمامزک)
وره ساقی، به نمشنه دسته و پهخمه
وره موتریسب، به نوازی رهبابزک
له بزمی شاهیدانی بااغی بابزک
چراغی شاهیدانی بااغی بابزک
به نوکته تازه بیه باریکی (راجی)
سمیری بسوکی معانی کوتله سر چزک.

(۱۰)

دل و شدم و حمه یام، ناویتله کمندیک
له پدرچم تا گوشابن سوکه بمندیک

دیوانی راجی

شمو دژم نمدي، نمی ياري عمهيار
له قايتا، نمنالى دوردمندىك
نوهاندى ناري چاوم بيشت و گريام
خودا نهيدا له لىسot دانه قىندىك
نويت بسو له خاكى پىنىك كانت
كه ساتى موبىتلای تز بسو بلندىك
خەيالىم بسو، له پروتا شاد بىكم دل
به قرجى، مەنۇي كردم ناپىندىك
خودا حىفزت بكا نمۇ شۆخى شىرىن
نېيىنى قىت له دونىادا گۈزەندىك
عەجىب رېئىنەكە رېنگىھى وەمل، جانا!
به سەد پىن دەرنىچىو غەربا سەممەندىك
به شراعلىك كولىمەكىھى جانانە، سۇوتان
به كۆمىلە عاشقان، هەرروك سۆيەندىك
له سەرفى كارى عىشۇرۇ جەمرۇ ھيمىت
وەکو (راجى)، كەسى نەيدىيە رەندىك !!!

دیوانی بارجی

-گ-

(۱)

نییه بن ره‌همی و کو تو، نه له مولسیم، نه فرهنگ
تالیبی قستلی منی تو، به خده‌نگو به تفندگ
نایمی شزرو فوغانی منزو، دلتنگی تو
مالیکی بزج و دلی تو، ج به سولجور، ج به جندگ
شینودی پرچم و لسععلی لبه‌کمت، نعمدیوه
هیچ شتیکی له جیهانا، ج به بین و ج به ره‌نگ
باده‌بی چاوی سیاهت، له لمبی عوشاقان
تا نبده ساریه، بنی و سفه، به ززو یا به دره‌نگ
هیته، موشتافه به ماچی لبه‌کانت، دلی زار
توش بدیک غصمه، نه کمی کسری، و کو شوشمو سندگ
ماسیه عاشقی غسبار، لمناو بمحربی فنادا
کوا نه‌گهر گوهربی و حلی تز بین کامی نه‌منگ؟
(راجیا)، کمی نه‌گیه منزلی جانانه‌بی یسار؟
بم هممو باری غمدو، غوصصبو، بم لاشه‌بی لمنگ.

دیوانی راجی

-ل-

(۱)

به بینهوزشی بسمرچوو عمومی شیرینم، دلی پسل پسل
که نم پارانه هنرلا، بن بسها پیشی و دربسووه منگمل
که دلبر دستی مدقسوردی نه گترم، وک سما بزرسی
له زستانا به روتسی مامسووه وک داره کمی سرکمل
هممور کاری لعدل بردووسه در، غمیری خمیالی خزوی
بسجاري دیسن و نیمانی وکو دل کردودوم ماتسل
به عهیاری، لسردوی هنلذایسمو پسردهی حمیاچوونم
له هارینسا به تینسوویی، له پی کدوتم وکو خترتمل
لسر کوتسمی به فیکری گمدونی کیشاوه، شاماری
که ددم ددم، لاسمری سیحری بیزوتیت و بگری مسل
نه جمل همچمند نه کاناقاته من، نیمزه بسجناوه
قوری به گری، هتا نمر را نه کا، چاتر دبیم مهد حمل
به گوئرده خوشبوستی، پیش نموی (راجی) دمهاغی وشك
که یاری نازهنهینی، هدیدیهینی ناکا به یمک حنزدله.

(۲)

له تنگی دلی بیماره، شتوانی کاری گمل
به داخی جگر داخداخه، ساراور شاخه کمل
به کارم نسدی جیگسرو رفزو بساغو باعسوان
له سیزچکهوا خنکام، میوهی لقر سرپل
نه ناوی ژیسام پنگدیشت و نه نانی سرگ
وشک برومسوه بن ناو و نان و، له خوئم چمل

دیوانی بارجی

نه کولمی گولی هوزم نپیشکوت، نه همانلوری
نه سوزی ولاتم هاته جونبوش، نه دخلو خمل
همسوو کانزو گنغم کوتنه دست خالکار تینبری
نه کمس دیته هاوارم، نه دمکا خدفت پدل پدل
رمشو بروت و بسی شوین و هسوارم، خولا براو
که رهنجارو بسی قازانچو مایم، چلمر خمرتل
نه باوکم به کارهات و، نه عدقلو نه هیرشم
به جیمام لسرم میدانی پیزیستو، قاچم شمل
ههتا کاکی خوم خوی کاته مامم، ععدوم به خال
بسند بیدورا چاردم نیسمو قورعده پر قمل
خشتای خومه بیتازم، که بازم به کوندبو رو
فرزشتو، نویشم ورنه گرتو، له مل ما تعل
مته لخانه کسم هلنایمنی، کورکو هینکناویژ
له خزووش که همانی، بز پشیلو سهگانو قتل
بلن کاکه (زیکر)! سا ههتا ماری بسی ماره
هدلئر گوفتی بسی معنا، ههتا دیته دسته همل.

(۳)

نه بپرورمدت ماهی تابان، وهی به بالا موعتدیل^(۱)
وهی به سیما تمهلی جمنست، چاره کدت کوسمر خمجیل

۱- هممو دوا سدرؤاکانی نهم هؤنرلوبیمو چمند وشمیمک دیکه وشمی عمرهین، بهینویستان زانی لیبردا
واتایان لیکیدهینهود،
امعتدل، پیندو راست ماماونهندی، (خجل، شرمزارکار)، (تبیش؛ زهردهخونه، بزهی لیبو)، (مُنفل، هملجوو،
خرؤشلو)، (مُنفل، ناجیگیر)، (مشغل، کارکرد، کریکار، سمرقال)، (مشغل، داگیساو، گرگرتوو)، (تجربة،
ناذکردنمهود)، (بهل، کردنی هم شتیلک که بخوازی بکری)، (غتاب، داریکه بعرهکمی وکو بمی زهیتون
وایمو سوورو شیرینه)، (مُنفل، بینکاتوو، له خوگرتوو).

ویانی راجی

غونچه لوب کمی دی؟ بمخنندی شه ککمری گولپه نگمه
بولبسوی ناواره کا، تا یمک تمیسوم موتفعیل
کمی له ساییه بذین و گرژیتھوت ده گرم قدرار؟
تاله کزی ده ردی فیراقت، ددم بسددم م موتنھقیل
ساقیا! تو خوا لسیاده چواره کانت پرکه جام
ھەروره کو ممتازی قدرت، بیکه جانا موشتغیل
نیو نزور، گمیر بینیه سهیری نم هەزارانی فیراق
چلچرای کولمت نه کمی بتو ده ددھاران موشتغیل
کئی هیله پعروانه ناما، دل نمسوتینی له دروت؟
ھسته سا بت تجریبه، جانا تو شمعی برو بمحیل
دیده عونسام، لساییه جامی ناتمش بەنگمه
ھەروره کو (راجی) که جەرگى برو بسد خوین موشتغیل.

دیوانی راجی

-۲-

(۱)

نازک و شیرین و خارون نازو حمال
گولبدهم، رنگین قاتم، مم پر تمقابل
لوب مهدک، زیوین معچک، گردن له چمک
زولقى سونبول، بروستى گول، نافه خال
خواب بر خوزراکم نسماوه، چاوه کم
چون ده کى مننم له گریمو نالعنان؟
رنگه ناده، جیسو روی و عیلو ندهب
هیچ نهم، درونشم دیسم بز سوال
واله خزم بیزارو، مهرگم، ده رقیب!
حاجتني ناكا، به تعنبو گاله گال
خوتني دل، گهر هاته سر کولنى گولم
دوسربی ززو، نبو به زولقى پيشتمال
(راجیا)! دایم ده روتني ناگرم
دانراوه بهختي سمحتم، وشكه سال.

(۲)

دو چارم را نه گرین ناسان حمال
سبینن یاخوا بیکاته سامال
حیببیم بذڑی بروی هملکا به خوشی
دلی پروانه، بیسوتن پمپو بمال
ژماره نایه بززانی فوغام
به من مهیلی نفدرمرو، شوخی چاوکال

ویانی راجی

تازاندم قسمی تمرزی جسمالی
پمشز کانلی دل و دین، کارو نمحوال
خودا گرتوریه همکمس روی نسداتی
له قایدا بنالن، یاری مندال
هممو قریسوون جگمر سوتاوه کانت
لمسر ماقچی سنم، هلمه گره نویلان
مهانی تو گاوری، نیمش موسستان
به یمک رنکاکمی، زوندارو ده ممال
نه گمر سد حلقمی و درعم لولا بی
له پنسی زیرویی، من نیکم به خیحال
لسلام یتهوددیه (راجی)، مشایخ
نه گمر بفرن به بالی پشمود بدمزال !!.

(۳)

بفیدای چاری خومارت هم، کاکزل و جسمان
ناگری خسته همنام، به خودا تاوی خمیال
نابری حوسنی تو نهی دزست، ودفایی که به من
تا قیامت بکشی، گمر به خمارو به جمواں
بزهینکم بدیه، پکوژه نسبجا به هموس
چاکه بز همددو تمده، خوین و جینایاتی حلال
به دری کوشتمی نسویاره پسری رو خساره
قاتیلی من، نیبه سوزاخی له لايس به دلال
جگمری تازه لمسر ناگری بروی دانسماں
بزه سمر کولمن، بز زونقه دکا سازی شمال

دیوانی بارجی

قدمه‌هی دل له دروون درچوو، شکا، باده بژا
به بستانی چیه قازانگی، خودا، جیسمی سفال؟
حلقمره ناله‌بی عوشاقه، له دوره‌ی حوسنت
مه‌گمی ززره، بدلنی، میوه‌بی دوکانی به قال
دهم و ساعت، به خودا، مستی خدی‌الاتی نستزم
نیمه قدت سبرو قمارام، نه له سحرا، نه له مال
حالی من دوره، له نسحواتی نیگارانی بدیع
چاکه ندرونم و دکو (راجی)، له خدی‌الاتی محال.

(۴)

پریم نییه، ناسووده ساتن دابنیشم بن خهیال
دهست ترازاندن له عیشت، بزته فکریکی مه‌حال
من به دیده‌ی نیزگمی، گمردن کمچم، دهستم نزهه
تز به شوعله خنده سمندوته له عالمدا کمال
گول روخی، دام خونچیبی، نم عاره‌قی، تقد یاسمن^(۱)
لاله گردن، سینه مینا، زولف موشکین، دانه خال
کاکزل و نه‌گریجه داوه، تیروکوانه دوو برزی
چاره‌که نیچیروانه، برق دلو گیانی غمزان
من له درسای بینکسیدا غمرقاو، گیزه‌ی فیهاق
تز به غمرواسیی، دخیلت یم، وره سووبی ویصال^(۲)
شیوه حوزری، مdest ساقی، لبغه کمبکو، پیر پیری^(۳)
کورته دیده دل له رووتا، خبره ماون عهقل و حال؟!

۱ لمشونینیک دیکمدا دهل، (گول روح و دم خونچه و شمعون عمرق سمیزی کموا).

۲ لمشونینیک دیکمدا دهل، (تو به غمرواسیی، دهخیلت به، وره ریگه ویصال).

۳ لمشونینیک دیکمدا دهل، (شیوه حوزری، خاوه‌نی معه، لبغه کمبکو، پیر بهری).

ویانی راجی

دەقىمەری دیدارى من سوتا لە ک سورى دورىسا
دەستى من دامتىنى تۆ، نىمى يارى سەرتاپا جەمال
بىزىچىزىن و گەشتى سارايدى لە ياران، (راجىا)
قۇرىپىسىر من، كوبىجى گىزان بىزە خانىم مانگو سال.
(٥)

نەگىر دەستم كىرى ياران، فۇونىخ خالىز چارى كاز
بە جەننەت نافرۇشىم، تا بىن جىئى عالىمى نۆسال
ھەمە من مەيفرۇشىن، گىان بە قىترىنىكى دەكا داوا
گەلى عاشق موھىيَا بىن، گەلى هەرزانە مىي نەمسال
خەزىشى عالىمە ھەرلە، پەرتىشانى لە پەرچىمدا
ھەمۇر حىچ دەزدەن لەم سۈونۈ كونە، عالىمى نەھوان
كە دەستى عاشقانى دى، بە گۇزىرە چارى يىمارى
دەگىزىرى سا بە ناوىيانا، غەمە دەردو بەلا دەرھال
ۋەقىب داواي بە قىتلى نىمە كىرد تا تىز بىن، پىنم وت:
لە پاش فۇوتانى من، كەن تىز دەبى تۆ نىمى كىرى دەجىال؟
كە هات دەلبىر بە كوشتارى غەربىيان، جىن بىجىن ھەستام
لە پىش ھات، بەگۈنەمەن نۇوابى ھاتىفي خېخال
كىسىنکى تىز وەكى (راجىا) نىيە گۈنگەر لە فەرمانت
كە بۆ كىشانى نازۇ مىھىنتى تۆ، هەر نۇوه ھەمبال.

(٦)

دل پىر خىمەر خۇىتساۋ، جىڭەر لەتلىتكە، نىمى گۈن
دەرچۈونى لەناو داغى غەمت زەھىتە، نىمى گۈن
بىزىچىزى شەموى ھاوارد، كە وا بولبسولى پىز زار
لەم باغانە مەگىر مۇنتىزىرى دەھىتە، نىمى گۈن

دیوانی بارجی

نم سونبولی گیسووته، به ریجانسیبی کاکول
سرودی هلوهسی لمو دهسی و دک غونچمه، نمی گول
سد عمر عمره شمشادی حسیبیانی گولندام
سف بسته، هممو تالیبی یدک خزمته، نمی گول
سد سه تندنی ناصفو، سد مولکی سکندر
خاپورو پرتشانی نمی کولمته، نمی گول
سد رذحی فرامزرو، دلی رذستمی دستان
ناواره و گومگشته بی نیو عیشه، نمی گول
(راجی) عمجبا هینده، گراخانه له عیشا؟!
سد دفعه کرزا برو، دل و جان سملغله، نمی گول.
(۷)

وهك برایم، نم کمی نامه قهلاندشاند کوژل
پنی گرام دیهات و شارستان و سهراو کیوو چزل
گبر دهبوو، گمر من نبومایم بمخنیو نم گبر،
نیسته وا چابوتنه، کوتوزه لوسر بوله بژل
سهیری رژوانی بشمر، سهیری وفاوو پیاوته
سهیری دستاودستی بید، سهیری گورگان، کاری^(۱) هژل
سینیری داری وفا، وهك سووره تاوی نیو ورز
دانسخا کوورهی همناور، سمر نه کاته تززو خژل
نم کمی نمکرده شان، وهك تپلی مهیورن هدپیران
نیسته پتروستی نسزانی، لیندا بز من دهژل

۱ کار، معیمسه له کاریلهه.

ویانی باجی

پن به کوت و دل به غم، سر کز نمبوو و دک کوند ببو
من درمهینا له دهستی درهمن و کاری هـلنوـ
بـزـچـمـهـ، مـالـاـرـ زـیـانـیـ پـرـ لـهـ نـاشـوـبـ وـ گـرـیـ؟ـ
بـزـچـمـهـ، تـایـنـکـ تـمـراـزوـ نـسـاـگـرـوـ، تـایـنـکـ سـعـوـلـ؟ـ
لـمـ هـمـمـوـ بـذـمـوـ هـمـرـایـهـ، بـزـ سـرـهـ تـینـکـدـانـیـ کـارـ
(بـاجـیـ سـمـلهـ)ـاـشـ بـنـ قـمـزـابـنـ، لـیـمـ بـوـوـهـ پـورـهـ جـمـمـوـلـ
تاـ وـزـسـرـیـ نـیـوـهـشـوـ (دـایـهـ گـولـنـ)ـبـنـ، مـوـزـدـهـ بـنـ
باـ کـچـ وـ ژـنـ هـلـپـمـنـ، خـخـالـ لـمـبـنـ، بـانـ لـهـ قـوـلـ
واـ گـلـارـیـتـ کـوـتـهـ بـرـ شـوـ، پـیـروـوـشـ هـیـشـوـیـ گـیـشـتـ
هـیـشـتـهـ مـیـوـهـ بـمـخـتـیـ منـ نـمـبـوـهـ مـزـرـ، يـانـ تـالـوـ بـوـلـ
وـدـکـ فـرـیـشـتـهـ هـزـزـیـ کـورـهـ هـمـتـامـوـهـ، رـامـکـرـدـ وـ دـیـمـ
جـوـنـ بـهـ جـوـنـ دـیـنـ وـ دـیـنـ نـمـ رـمـبـرـانـهـ، گـورـجـ وـ گـوـلـ
بـوـمـهـ (پـشـکـزـایـ عـمـرـدـوـ بـهـفـرـیـ کـیـوـانـهـ کـانـ رـاـشـ بـوـنـمـهـ)
بـرـوـکـیـ شـادـیـمـ سـوارـکـراـ، نـسـوـرـزـیـ ژـنـمـ گـرـتـهـ کـوـلـ.

نمی سبا! جاری له باسی نمود گولندم بدیو به کام
تا زیانی بولبلolan، ینتیه ساخ و سر شقام
پرچمی پرژنی لادو، چاود دل پر ژن بکه
قامتی نمود رو بادو، باده ینیره پر به جام
مشقی پشکوون بکا خونچهی دهی، سا دم بددم
پنکنینی، نارهقی گریان بخاته ژیرو فام
همته، همه هینزی شریشگیری چارانی بکه
تایرو بنداده نهاته کوشتو بستو، راود رام
لیسو همه لیتن به تمهفو تانیمازی و نازو نوز
هر گورزی خزی باتمه، نمودول نسامی خوش خرام
ینتیه پنتریکی، له میدانی نیگاری و دلبری
ناخود داشی پیوندنی، جرگ و دلی ژیرو نه فام
بز هوا، چیزی له چندهنگاری کولمن هدبدا
بزه زی جمئنی نارهزوی سووتاره کانی نابه کام
تا به موتناییسی چاری، رابکیشن مامد خال
کاره بسا کا، دردی قریالی دلاره کونه زام
ینتیه دمبازی به زبری غمزه خونتیری بکا
دورمنی باب کوشتمی هاوار بکا، من ناشنام
تساوه کو داگیر نه کا مالو سمره، دنیا و دین
تا بسزاری خزی نهان، من پادشاهی بتی سوپام

دیوانی بارجی

شایدی (ژیکز) یه نمشکی ناگرین و جمرگی کوئز
بەختی رەش، ناساغی لەش، پەیمانە بۆش و تالە تام.

(٤)

روو ئایە، هەر تەرف، وا شمعى کافورى لەلام
لەمەن پېر داغە، دوو روو، كمۇتە نۇفقى كاف و لام^(١)
يار بىسر پەنجىنى گارى، بادەپى گولۇنگ نەدا
بولبۇلى دل ھاتە حلقى جوشۇر گولبانگو كەلام
چىند دەكم ھەلگىرۇ وەرگىزىم نىما، لو پەرچىمە
ھىند نەفامانە بەلايا چۈرم، لە چەنپەر بەسترام
دەست و باۋەش، نۇنمەمامى كىردە قۇوتى يەزىمى خۇى
مۇغبىچىنى كاكۇلى يارو، من بە نۇمىدى پىام
دىدە، ناھەنگى لە گولشەندە نىما، نىي جانى من
بۆ نۇونىي لالۇو گۈل، خوتىن دەرىئىز دېزدۇ شام
چۈرمە داسىن، بىرەمە بىر پىنى يېشقىباران، بىنما
مامەمە بىن جى، كە بىتاباكانە ھاتم تېخىزام
غايىلىسو شىزرو فوغانم گەر دەپرسى، (إيجىا)؟!
پىسى درىئى، كاروان بېزى، منى بىن مایە دام.

(٥)

خوش لمایىز زولقى دەركىوتەن غولام
گىشتىيان خەنچىر وەشىتىن، دېزدۇ شام
عەكىسى ناۋىتىسى لە دل دەگرى، غەربى
قىت بىزز نابىن، لېبر جەلبى نىزام

١ كافولام كىن، ھەممۇ، كىشت.

دیوانی باجمی

لیسوی نتعلمه باری یارم، نیکو دور
قیمتی نابنی عینراق و میسر و شام
ززر بتوسی، هر که دلبر خزی شکاند
لشکری غم هیرشی هیتا بسام
بمکروزی، من بذڑی ممحشر تالیم
ماچی دور لیوت، لمباتی نینتیقام
نیحیمالی جمنگو عوشرت، بو حیباب
چونکه موشکیل دیته بدرچاوم، ممقام
ززر نفترسم، وختن تو روشت به له بی
بینه لمرزین قامستی سختم، تمام
ناتوانم، گمر قسینکت پن بلین^(۱)
گدرچی جینگی عیشه تموبلی کلام^(۲)
رادبوروی، نیوه غمزه ز پر دکا
خانه بی دل، زه خنم و خمرق و نتیام
مادردمی چاوم غوباری عیشه گرت
کمی مونهودر بنی، به تمنوراتی جام؟
بزحی (راجی)، واله تو بوا بسترا
جیسمی بنی نیحاسی ماره، وسلام.

(۴)

لهم بیگه بی عوشاقیه، تیچوروم و نبرسکام
لهم حسوجردی بینه نگیه، هر چابو نفوتام

۱ تموبلی کلام : در فیض دادپر، در پیزددان به قسم.

دیوانی راجی

یارم به نزور، نمرزی پری سورور و زیا کرد
من لم یسمی حیرانیسیدا، بزچی نه خنکام؟!
نه لالبرخو، خونجه ددمو، سینه سوره‌یا
واللهم^(۱) له کنواری چمانت، مات و سراپام
سرکوتی له کیوانی سماحت به ملاحنت
بهم زهخی گران هاتم، داکسوم و دهستام
پهیکانی نزور، کونکون نه کاسینه‌یی پر شور
خندی لمعی گولزه‌نگی، نسبا ناوی دلی جام
بروی سوری که هینایه نمزاره مهملکو مولک
دل، زارو برینداروو بین ونگه موحده‌یام
دشکن له بعها موشكی خمتا، بدم سرو زلته
هر ودک دشه‌کن و دختی تماشا، قدو بالا
پر حیشمته، پر نازه، سرنه‌فرازه حبیبیم
چند نازکه، چند چاپکه، نمو معهوه‌شی گولقام
تا جوشی ندا ناگری پر شزیشی، نهیوت:
(راجی)، ودره سر عیشق پرستی سرو سیام!!.

(۵)

کوردستان! تاکیه له داخت، خدت خدت و پوزنیه هم
وک چمانت چم له چاور، وک چیات نه خشینه هم
وک بمحارت شینتو هارو، چمشنی زستان نشکبار
پایزه پر شینهم، هارینه گرممو شینه هم

۱ واله (واله، ولهان)، شیت و شمیدا، دیوانه.

دیوانی راجی

خزم له بید خزم چو مسرو، سودایی دووتم، پیم بلن؛
کوله که شیرینه م، یا کوله که زیرینه م؟!
من له نیوان لو تفو قهرت ماسمه، بیم و امسه
کوزته نورینه م، یا کوزته نارینه م؟!
تا به دستی خلکمه، پنچانه زامانی کرل
لینگمی پس چیدم، تیچینه م، لئی چینه م
تابی نه لاس و گوهر توناته سر دوئمن، نه بن
نوزکره ره بخینه م، یا جوزکره گنجینه م!!
ناتعم گر باش و گر بد، ژرمه کوره کوره یا خلام
تونه بندگینه م، یا گولشنده ره بگینه م!!
دامرم چاکه، و دکو کسوره خله لوزی شاخه کان
پیزه هی ماکینه م، دارتنه، یا بعدینه م!!
بوروه میراتیک، ج عورف و شمرع و قانونی نبور
ژنی نم ناینه م، پهلوی نم نو لادینه م!!
بوج له بیت چوتده شاخ تاشیو، تووش نه کعنی؟
کینه م، مولکینه م، خولینه م، کولینه م!!
بارکو دایکم بوری، همود خوشکو برامت دانه خملک
نیم خالی بز منالی، ساما یا خالی نم!!
تازه پین نایندری، پیشم پیزن سویندی پیس
پالسی هوزینه م، یا مالسی توزینه م!!
لازمت گیرا لمبر باشکو دالم، بز دوئمنت
بز پیلاو پدل پنه م، یا بز پلاو په پنه م!!

دیوانی راجی

چاردهم خرزم و برآکانم، له تاموبوی ژیان
قفت نمبوو خرسی نهم، برسی نهم، پرسی نیمه هم!!..

(۶)

له خوتسمی عیشقدا، با دهربندور چم
له پس کم بمندی ناشادی، به سرچم
زهمان گهر ناموساعید بسی به رووما
به ناکامی، له سکایا بالعبرچم
للهای نسو شوزخ، جاری گهر خبیر بسی
نمین بز گهردوشی شام و سهر چم
نه کینیشن رسشهیی بزحتم، نیازی
نه گهر بسیم و به گوتزاری نزدرو چم
که تیزی خسته ناو نمیرز، به قتلت
موحد ققمق هر دهین بز بروی سه قمر چم
له پهجهعنی گهر تکا خوئنی کوزاران
منی بسی کس، مد گهر شایسته در چم
خستاینکی نمبوو چاوی حیبیم
که من بز زهله لی دارولقدور چم
نممنده بیته کوشتن یار، نمین من
به قوریانی کمود، بروح، بسی سرپر چم
للهای ناویتی مبروویانی زهمانی
بلنی (راجی): منی شیفته جگر، چم؟!..

دیوانی بارجی

(۷)

له جابرلقای^(۱) فعنادا، بسی کمس و ناواره تا مردم
به شاماری زبرجد^(۲)، ریسی ناهی رسی هملکردم
بمعارنکی به هاوارو ندلسم هاتوتے بمرچاوم
له میدانی همباذا، نعرخوانی کیسو هملگوردم
دلی گمناگزوره وشکه سوزنی، یتنه لام ساتنی
بفرمیسکن که یتنه چاوهرو تبعی شهکر خوردم
تعرو تازه نعمامی شوختی چارومست، که عیشوی دا
حیچابی دل به سینسد پردهوه، بمرچاوی لاپردم
به فانتسی مذهبیت، گمر نیینم کاخی تو شوخه
له معنادا درشت همروه کو که میوانو، نمک وردم
سپی چاوه کمسن، یاری نیشانی دل نسدا جاری
وه کو من دیتدر تاخیر، که دامردووم و با بردم
نیگارا! رههم و نینسافت له دل دوچوو، بهین رههمی
بمسرتاپایی (اچی) ادا بفرمومو، وا نهانی: پردم.

(۸)

سویچینکی نملتریکی روختی، وا جسرگی گیساندم
به سوزنکی به کول تاکو به میانی عیشق نالاندم
که دهنگی نازی هاتو، رهندگی گولخندی برسکمی هات
وه کو هموری شموی نیسان، دو چاوه تاری گریاندم
بمرق تیسی پاخوریم، نمر دلبره شیرین و دوو بالا
به تاوی تمرزه بارانی، بناغمه ژنی بروخاندم

۱ جابولقا، ناوی شارنکه. تمنها ناوی همیده و بوونی نیبه.

۲ زبرجد (الزبرجد)، بمردینکی گرانبهایه و دکو زومعمرده.

ویانی راجی

وهکو لشکر، خمت و خالی بستالان بردنی دل هات
وهکو مشکه هلاوه سرام، دلی پر زانی لئی ساندم
هممو داشتی خمود تالیم، رشد و شین داگمرا ید کسر
هستا ناخن سپی و سوری گولی خوئینی پشکواندم
منالیکی وهکو دل، قدرفتم چمندی له باوهش گرت
که بروی سورینی یاری دی، همناور جمرگی قرچاندم
تمما کارانه پذییم، نشگدی شتمه دلبزم (راجی)
بهلنی، لسم داوهدا تا سوریو هولم خوارد، نالاندم.
(۹)

جانا! وده لای من، دانیشه کستارم
بپرانه و فای من، هر شیوه و زارم
نمی دزست به لهنجه، جاری مبهه رهنجه
یهک باده به پنهنجه، پیشی بنهنجه که دمارم
وا دل بمخبر هات، خوئنایی جگر هات
سد تییو تبلبر هات، بز پذحی همژارم
وا غرقهی پذیرم، هردم له خصمی تویم
نیزیکه که بتخزم، هرچمند کلدارم
تا دریم دریزیم، هر قوبیم رنیم
سووتار جگرنیم، بنی چیزو هسوارم
نمی دلبزمی رهعنایا، خوشقامنتی زیبا
گمر دمکروزی نیستا، ما پیشی بنه زارم
(راجی) بسمری توی، گیرا له خفتی تو
تا جیلوه دری توی، من هر شمی تارم!!

جارنکی نسبو، دلبره کشم بیتے کمنارم
 نهباره مدگر بیتے قیتالی دلی زارم
 نهی سرزده، سمروی چمنی باخی بعهشتی
 خز لاده له ریسی قامستی دلجزی نیگارم
 دل دوزه، جیهان-وزه، همانام له غربی
 پژمورد دیه، پاما لاه، گله لایزه هسوارم
 دردم، له نیگاهی قدمه‌ی چاوی خوماره
 بز نقدي شیفا، مونتزری سینو همنارم
 بیمارو سراسیمه دل و روح و جگر مام
 شیواوو گرفتارمو، زیندانه حسارم
 نهی روحی رهوان! پورشی نم خسته هتاکمی؟
 تاکمی به هموم؟ یا ورد، یا بجه ده مارم
 تا مهیلی نزدی‌بازیه، شاهانی دو چارت
 شایانه، که شایی کنه سر روحی هزارم
 محروممه به کولی، و کو نم بنده له خzman
 هر کس که بلی، دلبر نبا سبرو قسراو
 بز قصصی سری (راجی) یه دی هیجری دلارام
 تا همنه‌فسی بادی سبا بن گولو خارم.

دهلین: محبووه لین تزراوه، نیستا بزیه بن سبرم
 له ناشادی دلم برگشتید، نیزیکه گمر برم
 لسوی ترسم نییه گمر بمردباری راهی عالم یه
 بلا شرمندیه یارم، که تزی دامنی بگرم

دیوانی راجی

له گوشی مهشمرا دیم رادووستم، تا به ناخر دی
له رنگی دوزه خیشا، راده خشم سوچاده بی نهجم
نمتن، مهتابوعی حمیوان و نبات و جوهرو عدهقلى
هتنا لیم درژمنی، مهجزه، لسر تز دایه بی قبیرم
و تم: تز سمروری، با من سمریسمر بتگرمه ناو باوارهش
و تی: سد سالن مهشمر شاگرت تیبمردها، جهبرم
نیلاهی! سا دوامی دهی، که دائم معنی به گهردوش خا
سکونم کهنه له ومهلی یارو رنی داشت و چیانه گرم
قالای بختم وه کو (راجی)، لعصرجن سستو پوچاره
له شاری گاورانا، مونتسزیر بت (موسه) او (خدرام).
(۱۲)

نه سندم! نیسته لمیر عیشقی تز، من در بندورم
ینکمنو، خسته تنون، پر خففت و قوری سلم
گولشنینیکت هدیه پرژنیه له عالم، نه ما
نه و کو من، که دکمی قمعتی ده مارو جگرم
تسو خودا، یکه به خیری سمرد گوپی باست
بده ماقینیکی لبیت، بگر، کممال و هونسرم
بسیستی، ساخت دلیی چانیه، به چینیکت بنی
قددهن بساره ددم، حلقوین بساره کممزم
لسعلى تیراوی هسبوو یساروم نیدامنی، و تی:
هدته خیزابه بربز لیره، که حوسنوبیشدم
ناگریکی به هرمن خسته سینم، دیان
بسمی دووکه اتی چاوم، بسدانی و دک جممزم

دیوانی راجی

نا عیلام، له تسمی قاییه کمت ینمه حزور
ج به سرگوچ به وحشت، سنهما! نهوسه فنرم
ردق و شکو کزو گیزد دیس سد داوی فهنان
ج دافیتیکه پرسن له حمریفی، خبیرم؟
ناوی بینعاریه کردوریه لبهر خزی، (راجی)
همش بسر نمو، به قیاسی ج دینی؟ بسخودرم.

(۱۳)

ناقه سواری عیشقی دوچاروم، له ری دانابزم
گرچی قوماوشیه جنگی دل، له جنی دا نابزم
خانومنانه له کوچمی باخدا، خونچم که دی
من وتم: بزج عاجزی؟ جانا وتسی: بزج عاجز؟!
بدم بسرو سینه مumanی، چونکه گه غمی زاهیه
گرچی خوی لادا، بپراستی، دستی خوم برد بیدزم
تا خربیک گستنی لیسو شه کرباری تو بسوم
هینده بسولیسو زمانی خرم بجنو بیگزم
پنچهوانی پنچه کمی، پنچه کمی دلی پنچارمه
دستوانی دسته کمی، بستویه دستی قاتزم
کاسه کللدم، کمبورو دوگسی که نهرینگیسده
چاوی هالندیتن بعرووما، بشکه کوئر بن ناحزم
هیزی کومه لپه روریم خسته دلداری، بلهام
چمشنی (راجی) گیدوهی سمت کارهسات و قهلمزم.

(۱۴)

لـه بـازـارـی جـوانـانـدـا قـلاـشـم
لـه كـبـارـو فـرـشـیـارـانـ بـلاـشـم

دیوانی راجی

که فرمدیکم به خمباری له دونیا
به تمنیایی، مه گهر حق بین، ولاقش
به خرم دلخوش رو، باوهر پر له هیوا
له رتی هوزم، دیان کوش و کلاشم
دهمن عیشقم به بالا و چاوی کورده
دهمن سهودای سهود برگ و معاشم
به تیشه، (باوکه نازدر) دار نتاشن
به پیشه، من هموای دلدار نتاشم
له کاتسی، حالتی کوردم بدچاود
نتاشم لاسمری خرم و زمهادون
جمماتی مدستیبو بزمز و زمهادون
که تینکناپسی به بزمباور بهاشم
سبا خیرابه، کوردان بغموده که
به بزمغوشی، همتا بیژمه ته، باشم
له نایین و بوشتی باوارکو باپید
زیادم کرد، تمهیاتزو سینماشم
نوهاد هر باوکه کوشندی دستی چهرخ
نیمن تعالانکراوی بسید راشم
دلسم بسمر دلیمرهی ناواته خوش
که بیته باوهشی رذائی باشم
له هلتمنگانی چمرخ و کاری، (زیکز)!
به پیشی کس نه کوم، هر له پاشم.

دیوانی راجی

(۱۵)

لە عالىمدا گرفتارى كىمندى خانىدانىكىم
شەپزى دەستى چەرخى بىرومەتى خاتىم فلاتنەتكىم
شۇنىكىم دىسو، سا عوسمى درېئىم تاخىرى خىزىه
لە ماج و باوهش و بىقۇن مەرىنى نۇجىمانىكىم
دەمەتكى بىرو، بېشىبارى زەوق و نۆشى نەونىگارەم بىرو
نمىيىتە دەس بە باج و، سەر بەتاج و، خۆش زەمانىكىم
نەونىدە هاتىم و لىيم لاندا، لۇتفى كە كىرد يازام
نىيەت و اتىئەگەم شاھى چوارقۇرىنى جىهانىكىم
نمەسى شاھان و بەگۈرادانە، بىرزو تىرزى نەندامە
قىران و مەرگە، بىزىه دل، بىھىزى خاونىن قىرانىكىم
بىمنازو، نازاكو، شۇخو، جىهانگىرى دلى خەلکە
منى يېكىس لە شەرمانى، جى بىن گىيان د ئىزبانىكىم
ولاتى گىتە دەس خۆسى و، سەرى (راجى) بە سۇدا دا
منىش ساوم، لە داوى يېكىمیدا ناتىۋانىكىم.

(۱۶)

جانا! بە خودا من كە لە بۆت خون جىڭرىنىكىم
ھەرددەم بە غىمى دۇرسى تۆز ھەرقى خەتمەرنىكىم
بىگرم بىنى مەمكۈلتۈت و، بىرئى سەرى كۆلتۈت
تىشىرى دلى يىمارە، خەرىپىكى سەفرىنىكىم
يېبىتە لە گەردنەو قىدم، حەلقەبىي زۆلتەت
بىوانە چەلزۇن عاشق و، چەقۇن جىلەوە گەزىرنىكى؟!
وەختى كە خەرامان نەچىيىو، دىيسوە مەكتىب
چاوا پىر لە گۈلر لالدىيە، دل پىر شەكەرنىكىم

دیوان باجی

دل بز تغمسی پنځمه کست تو تییه، قوریان
جاری به وفا نه مرموه، بکه چاره منکم
بن ردهم و وفا بمسیه، خفت کوشتمی نه مال
بز ماچی دهت، سزو بلیسو شمردنکم
تابوری غممت، کوتله خمیان و دل و کللهم
نم لمشکره ملياوه، منیش هر نه مردنکم
هر ده ده کو بولبول، که له ناقاری گولنکم
حهیران و سراسیمه، سری سیمېرنکم
نعمشو له خوم دیوه بروخ و گردنه، (باجی)!
نه ګوشم، نه مژم، بابګزم بروی تمدنکم.

(۱۷)

به سورزی جیهان نارا، سری هینایه سو، سالم
گیاتیکم له تاریکی، خودا هینایه بن بالم
له سرماو زامههربوی غم، به ټیشكی رو نه جاتم بود
له ګریښی ګردن و خپیښی دلان زاماړی چمنګاله
له قزیکعنی کیوی تاس و سر، له رهندو بزی همنامه بر
ههتا نوا نسین پوړی پوڅۍ، نواړیه ناو ماله
له میزگی سینهوره مهدا، درهشا سوزه، رهندواره نگ
به سیحری لیتوو ده مدا چوو، نهیمید شیخی بر ماله
به نوازی مدلو بولبول، هصموره دنيا ګوله بشان بود
به وازی و پنکښنین هائن، کچه رېن، پیډه منداله
تنافی، تازه بنیاتی هصموره هرزی ترازوو ګرت
نیټه باري نه ما تازه، شمېډه تیتاله فیشان

ویانی راجی

قىمم بسو چاره پى نازەن، وەکو بازى سەرنىگىن
ھەزارو نۆسىدۇ پىمەخاۋ دورو، فانۇسى ئېقىالىم
مەفرەمۇ نامىرادىنلەك، ھەتىپو يېتكىسۇ زارە
لە خەم ھەلگىرتى دوورىت، بە قورنان رېزىتەمى زالت
بلىنى نەورۇزە وا ماسى بە مانگ رېزى حەممەل نەشگىن
لە قارابو بایادىيى مېنگىل، جەشمەر داۋرىي رەشىمال!!
كەنۋازە بىسووكى مىزىگانم، بە ڈاوهو ھازارە رازاواه
بە تىپى سەنبولۇ سۈمىن سېپتەن دەشتىر كەندالىم
بە رەنگى نەرخەوانو، خوتىن، سەورۇ زەرددو لالۇ گۈل
ئەدا خول دەوري دوتىيا، رېزىتى سىماي يارى چاواركالىم
ئەلتىنى سىلدارە، وا دل بۆ ھەواخوازىي چۈرۈ سەر كەمل
كە تىمارى بىكىن سەززەن، نىسيم و دەشت و شامالىم
تەبىرى دەغىرمى، نەجۇشىتىن مەكىنلى كاربىي گىشتى
گۈللىتى گۈل، وەکو دل، هاتە گىرسانى سەرى قاتىم
لە مېنرگەر باخى كۆمەلدا، ھەزاران بىر بىر قىسى دى
لە رەھىل، نەستىتىرىي بەختان ھەلاتان، وا ئەلتى فالىم
ئۇرىدى بىرگى سېپى دە سورى گوللى پېزشى، ئەلتى شاھىم
ئۇرىدى نەجىمى بەسەورى گىرت، ئەلتى من مىرى جەنۋالىم
وەرە مەغانلىم بىزىمى، دلۇ دەلسدارى يەسو خۇشى
بىزشىن، تىنكەلتى يىشكە بىن، نەتۇز شىرىن دەن تاتىم
فۇتسۇزگارافى خەيدال، ناماډەنى بىز دەسى بىر چاوان
ھەممۇ چەشىنى بېكىشىزىن، قىسى خالۇ زەپبەرە مەقاتىم
بە دەوريينى تەماشا دىنە گەرددوش، خانەبىي پاشا
ھەممۇ پىمرىپوت و نابروت و كىزۇ پەشپۇشى نەشكالىم

ویانی راجی

نه گمر شازاده و شاهن، نه گمر دیندار و گومراهن
یمکار دوو دینه سر شایی، دلئی والو گولئی نالئ
شورو بذئم ناما، کاتی بعدهشم هاته چدرخی ژیمن
به کامی نعفون و چاروی گوش، هممو گمل بوته ناوالم
به بروت گشبووموه، حضرم کرا، پین بخشارا جهنمت
که بدرگی سونلوس و نیستبرهقی پوشیوه نعمالام
که شیغینک چل چلمی دیین، بلئی نهم جعڑنه بنی جینه
بلئی نمی فیتنه بی نیمان و دین، هدله گره نزیمالم
له تز من تازه دمس هه لاناگرم، نمی شوختی شارو دن
نه گدر سا پعل په لیشم کعن بعدم سگ، زویل و زوالم
بدهارانه، به بارانی سروشکم میزگ رهنگین بسون
له خنندی لیسو شه کریت، شوکر وا سافه سامالم
له ناوچاوانی قدشکم، چسو زه کاتی پارو پیزرام
له دلتمنگی، همناسم کوره سوتانی پسرو بالم
گولمو ماره برا، بولبول، به باغانی جهفا و دربیون
حیدیا کمن نسیدیکی؟ بنی خاونه مندیل و ده سالم
نیت سربسته هرچی مسته، سا پاوه سته بیسته
به دهستان، ساغ و خسته، هر پیسته، پال بد پال
له هلبستانی (ژیکزا) دا، هممو هینزو ژیانیکه
کچی همردم له بازاری فیشور کونه پورستان!!.

۱۹۵۲

(۱۸)

لېبر دودو بسلا، بشم شیتویی پدیمه مندالم
به نیسبت قامستی یارانمه، یتفکره من دالم

دیوانی بارجی

نه گرچی دم بدم ناگر ددم، فامی سهنا سروتا
به یهک شورم نمبوو بن دوست، له بو پرسینی نهحوالت
له غمانسی فیراقا، تپیری عومرم به تاریکی
له چارتکم نهدی زهبراتی دیداری خدت و خالت
به کروی خوی تیپیریدا، چاوه نزبی بادی دامینم
که پتوستی بکا، با، یسته کینن توزی نامالم
به هر لادا برزم، مانندی عیشتنی من نییه هرگیز
له هرجون دابنیشم، میسلی نایی یاری چاوكالم
لمسر عومری ععزیزم، پتمده لئی گریا رو زهدی
به قوریان! چیکم بتو پنهنگی زهدو سوری عمودالله؟
نه لعززم، هر که تمشرفت له هملا هاته بمر چاوم
له ساییه حوسنی تزیه، پایمالاز بن دلو لالم
وه کو هیلانه بی زنبوره جمرگی من، لمبر خالت
به داوی سندگماری بگره یاره ب، مامی یهک خالم
لیباسی شمعق دبری، نوغمرووسی وسلی لیونالان
نه لئی: (راجی) له پمرده قودرتا با بیته سر مالم.

(۱۹)

تو (با) او من خهزام، یا مانگی، من که تام؟^(۱)
یا بدحی من بوانم، یا مستنی، من بدمیام?
چارت به جامی باده، شاهنکه مستو شاده
ردھینکه شاهزاده، دهینکه پاسوام

۱ لمشوینیکی دیکمدا دهلن: (تو بادک من خهزام، یا ماهی من که تام).

دیوانی بارجی

سروت نافمیی تعتاره، زولفت به حلقه ماره
برووت کانگمیی بمحاره، گیان، گیا پردازم^(۱)
نهخت و دکو و دنوشه، بینخزش و پر دروشه
قامت چنانی حوشه، من تمهیری بنی نیشام
بمحنی فدقیی دلرق، گمر لینی بدنه به متردق
ناگونجی جنی بکاله، بز نموجی ناستام
تو شاهی من نسیم، تو بدرزو من فدقیم
تو تیفو من خدربم، تو فیکرو من جننام
محبوبه هاته گوفtar، فرموموی به لینی مسیوار
(راجی) مییڑ، نشعار، تو سورکی، من گرام.
(۲۰)

بخشیومه به چاوی بله کت، جیسم و ریام
دامناره له زنگی هموست، زین و گیام
چن هاته سر چمرخی گیانبخشیو خزمت!
هر گوم بسو لسر لینی شهدربارت، نیشام
بسم دیمندوه، مات و قلهندروم و دنالم
لسو زلتفه هزار داره، نیتر نابنی نسام
گرژنده کمت، شمرحی هممو رازی بعشهه
وا چاکه، بکم من به جننام، کاری جینام
گمر نابالسون خالو خست، بز همدوفی دل
ناتزمی نمزور دیته تدقین، هر نیگرام

۱ لمنوئینیکی دیکمدا دهلن، (برووت ممنبعی بمحاره، نیمرؤکه من شونم).

ویانی راجی

کن بن که له دهس گوشیبی چاوم بستین؟
کن بیست و له رئی و هسل، بنا باری گرام؟
دلبسته بی سوزه خمتو، نوخته دهسی خونچم
سرمهستی مهی و خنددو سهیرانی چمام
تاکمی به دلی سختمه، نایسا بمزهیت پیم؟
نم چیشته و هیشتله دمت، تامی زمام
هارینه دلو، پایزه غمانه بی (راجی)
زستانه له شیوه نه، بسواره له گولام.
(۲۱)

له چاوم فیتنه درناچن، نساغی دین و نیام
بعهشتم بز تساو نابن، جهمنتم دیته سریام
نیادو هیزی کرداره، خده کریسی همورو کاری
له هعر پیچ و گیرنیکدا، همزاران داوه بز گیام
له کاخی عیزه تی ساتم، له بورجو رسمی هدایام
به قانونیتکی سرخوشی، پرمکرد دستو گیرنام
هموتی تسوند بازاری قدیمه، نم تمجه لایه
که هدرکس چی نسون چارونک بگیرته بزویانم
سما بسم بزره بوناکو، ده ماوده عمرد تاریکه
به دو بش بشکراون شت، وده هاوین و زستانم
بشي من عاجزی و تزیو، بدلاو ترس و نساغی بی
ژیام نیته تیناگم، دوای مرگیشه رسنام
سیاحتبازی نم داشت و یابانه، گیانی پاک
له لمدا پیس بوده بزیه، زه فمر نابا به یارام

دیوانی بارجی

مجالیتکی گەلۇن پان و بىرىنە، هەرچى ماندو بىو
بلىنى دايىشە تاولىتكى، لە ئىزىز سايىھى درەختام
ئىمن تا كۆلتۈوارد دەس بىسراوو گران سەر بىم
ئىسيي داوى كوردانو، درزۇو سوتىندۇ بوختام
خوا يارىدەيى (ئىككى) نىدا باز ھېنىزى ئەم ھۆزە
ئەپىن وەحشىيۇ نىسکىمۇ جەنۋە كەمش بىتتە سەيرام!!.
(٢٢)

زىندۇوكەوە ئىمجا تو خودا عەقىمى رەميم^(١)
لەم رېنگىدە هەر تۆزى بە خودا عەزىمى صىعىم
يېنگە لە تۆز كىن چارە دەكا جەرگى بىرىندار؟^(٢)
چىندى سالە كە لەم بىرددەرە ھەيوانە سوقىم^(٣)
بىم لەنچىبو بىم لاردە، مەڭگۈ دىنە تماشا^(٤)
بىزى ساغىيە دى، لەم داتى پىر دەرددە ساقىم
سەرچارەيى دەن، داغى غەممۇ لالە نۇرتىنە^(٥)
بىم نارەقە نۇشاواه، بىلتىن، پىيد قىدىم^(٦)
سەيرانى دەزانى گۈلۈ گۈلۈزىرى گۈنئە
وامسى سەفەرى گىانە، سەرخۇشىيۇ بىم
پىشىمۇرەدىيى نىاپتۇرىيى كاڭولە مەۋڑام^(٧)
تىزراوى سەرچارى بەھەشتى بە شەميم^(٨)

١ لەشۈنۈكى دىيكتە دەللىن (زىندۇوكەوە نىصاجارە سەنمەم (نىيىك رەھىم)).

٢ لەشۈنۈكى دىيكتە دەللىن (غەبىرى تۆچ كەس جازدە دەكا جەرگى بىرىندۇ؟ جىندى سالە كە لەم گۈلەنەن ھېجىنە مەۋىيم).

٣ لەشۈنۈكى دىيكتە دەللىن (بىم لەنچىبو بىم لاردە مەڭگۈ دىنە عىيەت).

٤ لەشۈنۈكى دىيكتە دەللىن (سەرچاچاھى دەن لەنچى غەممۇ لالە نۇملە بىم نازەتە جىوشىو بەللىن بىرۇ ھەندىم).

٥ لەشۈنۈكى دىيكتە دەللىن (بىشىمۇرەنى قۇلابىن جەڭرىكىنى مۇزۇمە تىزراوى سەرچاچاھى سەد قەترە شەميم).

دیوانی راجی

(راجی)! سده‌فی من که زمانی تعب و تیره
وا دیاره له دیوانی شمعی، دوربی یستیم^(۱) !!

(۲۳)

نمودن شوخته ده کا غارتی مال و دل و دینم
یا پهپی نسینم، که دمنی یار نسینم
نمودن پرچم و کاکوله، نه کا کرزل و تمرازووم
هرچنده که عهیاره، له معیاری نسینم
بسم چاره دل نارامه، دل نارامی نسماوه
هر غمزه به سد تیره، هاتوته کمینم
غشم، هاته دلی پر غم و خوشنای خمیلات
وا ژاری فیاقت نتکنیته بسرینم^(۲)
قروریانی لمب و کولتموو دوو چاوی خومارت
نم نیو راهه قصه رذخه، دهمنی بیتره سرینم
جاری نسبو نم دلبری عهیار، به ماچن
پر شعوقی بکی، ندم دلی پر خون و گرینم^(۳)
مسیلی له هموداریه، دوو سونبولی گیسووت^(۴)
چی داوه له تاری شمربری ناهی به تینم؟
 Zahid bdeh ber tifvi jemalat, ve koo jeh ladelad
تا پوزلی جنوزکان نمخرزنته جیینم^(۵)

۱ لشونینیکی دیکمدا دهان: (راجی! که زمان بین سده‌های من، به تمثیلها بگزیده له دیوونی شمهان دوربی یستیم).

۲ لشونینیکی دیکمدا دهان: (نعم، هاته دل تعب و خوشنای خیلات هم زهدی هیراهت نمخرزینه له بربیم).

۳ لشونینیکی دیکمدا دهان: (جاری نسبو نم شاهینی عهیار، به اوتنه هنکی به موطنا دیدجی بر خون و گرینم).

۴ لشونینیکی دیکمدا دهان: (محبوبوری هموداریه، دوو سونبولی گیسووت).

۵ لشونینیکی دیکمدا دهان: (تا شیوه‌ی شعبتان نمخرزینه له جهینم).

دیوانی راجی

(راجی)، له همموو کودهیی پر مایه که ده چروم
داغی سنه‌نیکم له دلا ماره، غمین.

(۲۴)

ماتمه‌نیکی تازه بز مدیدانی ژین پهیدا نه کم
بزه‌زی سرگی خزم له نوتفتی پهچمی ناوا نه کم
سر همانیه، همانیه، چارت له بازاری هموس
تا بازانی ناله و الای سوز چلزن سودا نه کم؟
نیرو، ناسیارو، نامن شیوه غربیم یتله بدو
پیچه لاده، جاژنی دل، لسلاره، وله نسولا نه کم
سوخه سوزو ناله بگرن دستی یاریده بسین
جهنگی هلتفرچاوی خزم، بز دستبری درسا نه کم
من که بختی گیان نه کم لم شاری عیشه، بنی ریا
کمن بنام یا نناسم، فمرق ناکم، وا نه کم
ناواری گمر یشن، نزاهمت پر دهی نیسان و دین
بزه‌زی حشتم را نهین، جمنهنت پری تووبا نه کم
دادی من لم شاره‌دا، نایرسی نمی خونچدهم
بزیه وا پر زاره دل، هاوار نه کم، هیرا نه کم
گمر نهانی بزه‌زه‌گرم، زمرده خذنمت نهعباتمه
سرگی نیلامیی نپوششم، کرددوهی تعرسا نه کم
پیم نهانی دامردووی، (اکاکه رسول) ام نه‌مکوژی
من که باده سرگ فرکم، دیاره نیشی چا نه کم
چونکه شای شتره‌نگی عیشتم، چورومه بنندی شاروختی
سمرکرد ماتم، ولام، گمرده‌نی نازا نه کم

دیوانی بارجی

من کوبی عیشتم نه گهر جاھینل و گهر پیم، نیت
پسپرده‌ی باوکانم، گهر چالک و گهر بی جا نه کنم
نامهون لسم کاته کورتمدا، هونسر در خم لدلات
بزیه و دک چاوی دزان، تا خزم پسندادم را نه کنم
چگ له رذخم، قیمتی ما پشم له باختلدا نییه
وا رجای (اکاک نه حمد^(۱)) او، پیغمبر و مولا نه کنم
تا ملم کچ کنم له مزگhort و، به خرم بیشه روو
رمبو هزبی دل، ج شیخانه به نیللما نه کنم
(راجیا)، سد کمس نهانی تز هم‌مری پهیانه نی
من که خزم ناسیو بزجی خدم نه خزم، برو نه کنم؟!

(۲۶)

تا به کنه خرم تووشی دهدو عیلللت و سودا نه کنم
سا به چاوانت قسم، نه بیا همودس پهیدا نه کنم
بز بناغه قدره همیوانی سهفاو شوکتم
هملکتینی کیسو سبرو، قوزنگره تدقوا نه کنم
وا ممزان، من کمسنکم کم بسهاو تانمهجز^(۲)
حمز له نازی نازکان و، کولتمی زیبا نه کنم^(۳)
دانیما سوزو نیازی کوردی دلدارم هدیه^(۴)
دل له باغی پرچم و بالایه کمه رعنای نه کنم

۱. معیشت له حاجی کاک نه حمهدی شیخه.

۲. لمشونینکی دیکمدا دهانی؛ (حمز له نازی نازکان و، چمهه‌ی زیبا نه کنم).

۳. لمشونینکی دیکمدا دهانی؛ (دانیما سوزو نیازی کورد تورکانم همیه).

دیوانی بارجی

ینکمی، قازانچی له کوئ دیتە بىر دەستى تکا؟
هېچ نەمی، سا خۆم بە داۋى دلبىرى والا نەكم^(۱)
مەرەبما نەن نازەن، دەنگەرەكەن نازەن بىدەن
وا بە عىشقى چاوه، كانت، مەشقى نەملاولا نەكم
من وەكسو بۇزى ھەللتۈر، دىمە نافاقى بتان
شىت نەبۈرم، بېچ خۆم بە تۈوشى چاۋى كەم بىنا نەكم؟
من كە نوستادىتكى پىيى عىشقۇ سۆزۈ جىكەتم
بۇ مسانىيل هەركىسىن يېت خواهشى نادا نەكم
(باجىغا)! چاواي خەپالت لايەقى بورو دلبىرى
بۇيە وا نىستا بىمۇزى يەكدىلىي نىما نەكم^(۲).

(۲۶)

لە كونچى مىيەندىتا مردم، نەمەندى كارى بىن جا كەم
وە كۆمۈرسا، وەچاكە بورو لە جىلسوتى تۈورى سينا كەم
بە عەقلۇ عىلەم و عىرفان، لەگەل تۆ چىم كە پىن نەكرا
بىزام چۈن نەمین وەختىن، داتىم مەجنۇرون و شەيدا كەم
نەڭگەر دەستم بىگا دوو چاۋى دۆزىمن ھەلكەنم، قوربان
خودا نىكراغان نەڭگىز، دلۇ دىدەم لە تەدققا كەم
سەراسەر مەنلىنى جانان، لە تۈرەجىدا موزىيەن بورو
لە وەسىلى تۆ نەمین جانا، سوباس و شوڭىرى مەرلا كەم
زىادى نىعەمتە جانا، لە سەر لەمعلى لىبەت مەچىن
نەڭگەر نىيەسانى تەكلىف، بە شوڭىرى نەم مۇھەللا كەم

۱ لەشۇننىكى دىكەمدا دەللىن: (ھېچ نەمین سا خۆم حەرىپىش ناھەپى سەحرىا نەكمەم).

۲ لەشۇننىكى دىكەمدا دەللىن: (بۇيە من نىستا بىمۇزى مەعرىفەت نىما نەكمەم).

دیوانی راجی

که دیدارت موکبپرور برو، له دیده جممعه مختربو به
نیشانه ساعته زمزی له خوتندندا، له فوقها، کم
سبای خنتم له گوتزاری ختودرم هاتوروه، (راجی)!
به یادی غونچهزاری نتو، ده ماغم چاکه گولسا کم.
(۲۷)

دستم له همسو جینگه برا، روو له نمشو کم
سیس بورود و شکبود سمه، با نهختن گمشو کم
چارت که پری بدنگه، پری میکده، من که
تا دمن له ملی مسیتیو نوازه بی نم کم
نموده پرچمه، پرژیشی گولرد سیتو همانه
نموده بدرزنه گولنندامه، نمین سا قده غمی کم
لینم لاده، نیتر شینخی پیسا، چیکه درز کم
کاری که به تزی کم، بخدوا نابین به سو کم
با قمل بفریزو، کزتره باریکه بینی
میدانی من و تزیه، نمودی ناشین دهی کم
من هم خمی توهم پینه، دلیشم به تو بدخشی
نم نیوه غمیش، باله دلی ماماخمی کم
بدنگی گهنه کولنده، مالوسکه دبمنی
خرمانی سرور پرچمه تز، گمر به شمنه کم
نیستاکه به سریستیه وا دینه کمنار
تاكه به ریسا، روو له دهی گیسکه گولنه کم؟!
(راجی) که گوناه، کارمه تا بزری قیامت
پاک نایمه، گمر له همسو بمحری مدلنه کم!!.

وچانداری و گهادایم بی، نیت روی خزم له شا ناکم
به روتوی پذیری دواییم بی، بهه داوا له خوا ناکم
نحوی سرخوشی دوو بدویی و، هموارو باهه نزشی بی
به پسولی نامسوی، من هقپرستم ناراوا ناکم
بعهمشت پی فرژشراین، به گیاند مال و مندالم
له نم مدیدانه کورتمدا، همرا ناکم، همرا ناکم
که ناوونخی هسمو تویدم، به چاکتر هرز درچووم
بمعن عقلی، له شرق و غربیمه پشت و پمنا ناکم
به خزم باوریکم و هوشی هسمو سودو و زیام بی
نیت یارتیک نعناسم، خزم به شهیتان ناشنا ناکم
نحوی سر چمتوه، ترس و لعرزی خزی بهمیه هتا سرگی
له گمل رزدارو بدخروشا، نعمهند خزم تبا ناکم
نه گمر دوبیاره زیندرو بینمه، یا نینبوه سمردوم
که پینکه لپینک هسمو بمن، بشی خزم خاک چا ناکم
نه گمر بمن خاوهنه نم چمخر و بازاره، چیمهو چزنه؟
که ماددهش بز تیبعث بی، به معنای شاردا ناکم
نمزانی؟ هیته، تو بمرزی، له ژوروی چمخری بنسادم
که قنجه هاتر زگ زل بسوی، نیت فمرقت له گا ناکم
له نیرو مینو، تا یه کت بنان، گموده تر، هدقناس
هسمو مندالی کوزنیک بمن، ج دهنگن لینجیا ناکم
شمپرزی کیتو سارامو، ولاتم بزته مارانگاز
له پاشو پنی هیچ هیزینک، بلئی (راجی)؛ رجا ناکم.

(۲۹)

تا قیامت، مهیلی چاری کال نه کم
بورو له داوی زولی فرو دانسی خال نه کم
لانویالی، گسوی له کمس ناگرم ده مسی
جگ له دلبر، خرم له عالم لاز نه کم
گمر بومست من برعابد بر بویی تز
جهننتوله نوا له بذحم تزال نه کم
گمر بنوشم من له باده چاره کدت
دل له دوزدخ سد کمرهت خوشحال نه کم
واله قایت انسنانیم به سوز
بز خوماری چاری شرخت سوال نه کم
زاهیدا! من نعم مه که گمر ممی خزم
و دک و الی، من کاری بین توپال نه کم
یار له باسی کوشتم نهدوی، من شیش
بخششی دوو لیسوی، بذخود مال نه کم
وا بمر دلدا نسبارت تاوی خون
چندی چاری خرم له بروی سامال نه کم
بذڑی مه حشر، من له جهوره زدیسی یار
(راجیا)! تمیلی عمر زحال نه کم.

(۳۰)

خودایه! من له دادردی بین ده ماغی خرم و گمل چبکم?
له گمل بذینتنی می یحتمت، به شیزیزکی کمل چبکم?

ویانی راجی

که من ناواره‌بی مولک و متنم هم، دست و پن خسته
له ساحیب نه قربا و نمپو، ره فیقی پنبو پسل چبکم؟
وهر نهی نازه‌نینی من، به ماچی لیوه‌کهی نالت
بین تو غهیری داغ و دود، دستی خزم له مل چبکم؟
له زنجی فیاقات، بستو ماتر مهلوول مارم
له ززداری جمالو حیده‌تی لاوی فحمل چبکم؟
چ ناشورم، به رسایی سدم هیناوهه سر خاک
که من خاکم، لالالو سبزدواتی میرگو مل چبکم؟
بین من، نهی نیگاری شوخی سریمه‌تی بعیشوو ناز
نبیو جاری بفمرسونی: بن فقص لم تهیری دل چبکم؟
زه‌مانست دوزنه (راجی)، چ تداییت نیه نملن
نیه رنگی منیش ودک تو، لسر نه داره سل چبکم؟

(۳۱)

له دونیادا نه‌گهر دورجی معیشت، درجی عاده‌ت کم
لسر کورسی تدهه ککور، هدر دین خوت نهخشی پاهمت کم
له موده‌هی عمرما ساتن نسبو خالی له خم، حالم
لبر گهی خفت نهدی، له کونجی نیستراحت کم
به عیشقی نهو گوله، نهو شوخه، نهو کورد، پسری روویه
تمامه گهر خمود تالی، همسو نهدم ناوه غاره‌ت کم
به تمناچی تمناچی زونقی دامزراندو، دامزرا
له خدیه‌و شاهی خالی چاری پنوبته بشارت کم
ده‌لینکی همیه، ده‌للالی چاری کالی نهو شوخه
له عهینی گوشه‌گیریدا، تماشای کاخی عیززه‌ت کم

دیوانی راجی

کولادم، هـلکراوم، خانه سووتاوم، ج بـن تـادـم
به توـعـیدـی وـیـالـتـ، گـمـرـ لـهـ نـمـ دـنـیـاـیـهـ رـبـحـلـمـتـ کـمـ
لـهـ هـمـرـجـنـ هـایـ وـهـزـیـ، باـسـرـزـیـ دـلـ دـیـتـهـ بـرـ گـوـنـیـانـ
بـهـلـیـ بـزـ حـالـ پـرـتـشـانـیـ، نـمـنـ نـمـ نـرـخـ مـاـمـلـمـتـ کـمـ
مـجـالـیـ زـوـجـلـامـ هـمـرـ نـمـبـوـ، یـاـوـبـ، جـمـالـوـ مـاـلـ
بـهـ هـدـیـبـیـتـ تـیـبـکـوـشـ، هـیـمـتـیـ خـوـمـ سـمـرـفـیـ بـیدـعـمـتـ کـمـ
شـمـالـیـ دـلـبـرـمـ وـاـ هـاتـوـ، رـاـسـتـوـ چـزـبـیـ وـرـگـیـرـامـ
وـهـ کـوـ (ـرـاجـیـ)ـ کـهـ تـزـنـیـمـ بـهـ دـمـ بـاـ، بـوـ لـهـ خـزـمـتـ کـمـ.
(۲۲)

خـوـشـهـ بـنـوـشـینـ نـمـ سـنـمـ، جـنـگـهـ بـدـجـنـگـهـ، دـمـ بـسـدـمـ
بـادـهـ بـسـبـادـهـ، نـمـوـ بـهـ نـمـوـ، سـیـنـهـ بـسـینـهـ، دـمـ بـسـدـمـ
نـوـورـیـ روـخـتـ کـهـ هـلـکـراـ، زـنـتـهـ بـزـ نـمـهـلـیـ هـمـوـسـ
نـوـخـتـهـ بـدـنـوـخـتـهـ، خـتـ بـخـتـ، تـورـبـهـ بـتـورـبـهـ، خـمـ بـخـمـ
وـخـتـیـ فـیـاقـتـ گـرـیـمـهـ، دـیدـ بـدـیـدـهـ، دـلـ بـسـدـلـ
گـونـهـ بـهـ گـونـهـ، کـزـ بـهـ کـزـ، چـارـهـ بـهـ چـارـهـ، یـمـ بـیـسـمـ
وـخـتـیـ وـیـالـتـ خـمـدـهـهـ، سـوـزـ بـسـوـزـ، چـلـ بـچـلـ
خـونـچـهـ بـخـونـچـهـ، گـوـلـ بـهـ گـوـلـ، لـالـهـ بـلـالـهـ، نـمـ بـهـ نـمـ
مـسـخـرـهـ زـلـقـوـ خـالـیـ تـقـ، دـستـهـ بـدـدـاستـهـ، سـوـ بـهـمـوـ
دانـهـ بـدـانـهـ، بـوـ بـمـبـوـ، سـایـهـ بـمـسـایـهـ، هـمـ بـهـمـ
قـیـسـیـ دـلـمـ مـدـحـبـیـتـهـ، رـیـزـهـ بـمـرـیـزـهـ، شـوـ بـشـوـ
کـدـیـفـهـ بـهـکـیـفـهـ، پـرـ بـمـپـرـ، هـلـقـهـ بـهـلـقـهـ، کـمـ بـهـکـمـ
بـزـمـهـ بـرـیـسـیـ وـیـسـهـ دـوـوـتـ، خـانـهـ بـخـانـهـ، کـونـ بـهـ کـونـ
سـیـلـهـ بـمـسـیـلـهـ، بـیـ بـمـبـرـیـ، بـاـخـچـهـ بـمـاـخـچـهـ، چـمـ بـهـچـمـ

ویانی راجی

حیفه نمین ماقچی دمت، جومله بعجمله، لیتو به لینو
جیلوه بعجلو، قتف بدقت، خدلوه بمخملو، جم بعجم
(راجی) یه موشتاقی قدت، سوکنه بسوکنه، دور بدور
هاره بمهاره، هز بهز، گرسه به گرسه، غدم بغمم.
(۳۳)

گەلئی سورام، نەمیستە نارەزووی سەیرى چىھان ناڭم
بە بىردا كەوتۈرم گىشتن بە پەرگارى زەمان ناڭم
لە رەوۇ ياروو شكارا، تىرىي غەمزى خۇسرەوانى من
بە خۆزبایى كە ناچن، خۆم بە نىچىپى گران ناڭم
نومىندىم بىر، بە سېزىي نۇمدەمىدە باغانى بىخساري
درەو ياسا گىردىسى مىحنەت، لە خەرمانى خەمان ناڭم
مەلەك بۇن دەست و دامىتى پەرى دۇرىي من، پېرى عەردى
لەسەر بىز، تانەكىيى قىت گولاؤي ناسان ناڭم
كە دەلىمۇ، بىو گولى ناو پەرچەم و كاڭۋەلە خۆزى دەرخا
نەگەر خود يىتە چاوم، چۈن فەراموشى جىننان ناڭم؟
لە سۆزە لۇولىيى تاتات و كاتاتى لىبى ساقى
لە گەل كارۇانى ماتىسدا، دلى مىست روان ناڭم
كە چۈرىيە مەركىزى دەلىم، شەھنەشاھى ولاتى عىشق
بلەن (راجی) گىيىشتم، جا بە مىچ لا كاروان ناڭم.

(۳۴)

دیدە كەم، يارىدە كەم، جىرگە هەنناوم، گىيانە كەم
دىنە كەم، نايىنە كەم، نامىنە كەم، نىيەنە كەم
سورە گۈل، نازارەمى دل، چاوا پەر لەكل، گۇرهەر لەمەل
سەزە كەم، پەزەزە كەم، نۇرۇزە كەم، نىسانە كەم

دیوانی راجی

نیوهشتو، خوش بیدخو، نهخشینه کم، ناسک بیده
بازه کسم، شابازه کم، شانازه کم، جانانه کم
نازه نین، خوش پتکندن، ناواتی زین، هاواری دین
راحد کسم، ره راحد کم، نعرواحه کم، مهستانه کم
سیمیر، عفتر و گوهمر، شیرین کصمر، هی دز نمزور
زیزه کسم، نازیزه کم، پاکیزه کم، په یانه کم
خوشہ کمی، سرخوشہ کمی، مهی نوشہ کمی، پرچوشہ کم
رژه کسم، رژه انه کم، مانگانه کم، سالانه کم
داخه کسم، بدیاخه کم، پرداخه کم، پرلاخه کم
باخه کم، بوشناخه کم، سرشاخه کم، نرمانه کم
چاو عدردق پر، لیسو خدمت پر، کولنه ناگر، دل به گر
گنجه کم، بسی روچه کم، نارجیه کم، روچانه کم
پنجه پنجه، لهجه لنهجه، قیتو قنجه، خشت و خنج
یاده کم، خوش باده کم، ناماده کم، خمندانه کم
سینه کم، یاسینه کم، ناسینه کم، تائینه کم
کاسه کم، سرباسه کم، گیلاسه کم، تسانه کم
نی سنه، گول خونچده، نارجیسم، قامه عدلهم
شاهده کم، همراهه کم، شاهانه کم، دیوانه کم
ره حمتی، پر هدیبیتمی، شیرین خمتی، هر شور کته
خانه کم، صهیانه کم، بتخانه کم، تعرخانه کم
شدنگه کمی، پرشنگه کمی، گولزه نگه کمی، دل سنگکه
لاسه کم، رتواسه کم، بلباسه کم، گوزانه کم
بان و عدعصر، قند سنوبیر، شوخ و دلبیر، نیشه کمر
نرمده کم، سرگرمده کم، جن شرمده کم، گریانه کم

دیوانی راجی

چار شعینی، دلفرینی، خونینی، عیشق چین
گیانه کشم، بیگانه کشم، جیانه کشم، جهیرانه کشم
سرو و بان، نارامی جان، بدحی رووان، شرقی گولان
چینه کشم، خارنه کشم، درونه کشم، خرمانه کشم
بیدکوشی، عاشق دژی، هی خوتنمژی، گول دارژه
زاده کشم، نازاده کشم، بهگزاده کشم، کوردانه کشم
ماچه کعنی، لایتود کعنی، وک سینه کعنی، خستیه کینه
سامه کشم، نارامه کشم، نارامه کشم، نامانه کشم!!.
(۲۵)

مردم له غىما دل بدرپى، هىنلى پەزىشىم
سوردى نەبۇرۇ نەم كىسىدە، خۆم بۈچى خەردە كەم؟!
بەختى سېھم، نەصلى، وەك خالىيۇ پەرچەم
جارى سەرى نەم تەيرە، بە دەنلىووكى ھەلتۈركىم
قىرىي سېھى لېبىكە، سەد كەعبە بېرۇخى
با دەستى ھەلۋەس، قىف بە قەفى گەردەنى تۆزۈم
تا رەنسگو روپىم زەرددە، لە دەنیا دەگرى باس
مەعلۇمە لە بىرى گول، كە دەپن بەنگ بە بۆزىم
بىم ناھى منە، بۆزى بۆخى كەوتە بائىنى
دل بۆزى دەلىن، بىم قىدى دىلداردە شۆزىم
وارى نىيە لسو گەنلىومى خالانە، رەقىبىم
سەر نەو كەرەدىزە، سەرەلاي خەرمەنلى جۆزىم
نەن بۆحى رووان، لىئىكمىرى ماچىنېكى لەبت كەم
خىز، بادە لە ناو شۇوشىمى خىزى نابى بەيزىم

دیوانی راجی

لەغزم وەکسو ھەنگۈرىنە، بە ژەھارا وە مويىددەل
كىن دى؟ لەگەلتى، نىستە هەتا سىرچ و گۈز كىم
(راجى)! لە وىسالى كە خودا يېبىشى كردى وۇم
تا قامى قىامت، ج دەپى شىيون و بۆكىم؟!!!
(۳۶)

نەم كچى بادە، بە ھېچ جۈزە تىلاقى نادەم
نىسو بۆسىتكى بە سەد مولكى عىزراقى نادەم
سەرۋەتلىرى ھەمەر كىس، عىشۇر فەنايەت ناخىر
جىن خۇرى سەرگى بە سەد تاق و پىواقى نادەم
ساقيا! جامى عەرق يىتە مەزايابىي حىزىز
بە ھەممۇر مولكى سولەمانىيە باقى نادەم
دىلى غەمىدىدە نەگەر جارى بىكا بىزنى وىسان
چىكە بىر دەبەبەيى كۆسى فيراقى نادەم
باڭسوانا! مېبە دلگىر، مەكە پەرئىن، گۈل
وەكۆ شىيخ بۇرى شەكمەر، من بە ساتقى نادەم
لەسى جۈزىيارى سەقا، سەرۋى دلارامى ھەيە
بۆزى بىزىم كە ھەلتى، راھى مىحاقى نادەم
(راجى)! مەملەتكەتى خۆمە ولاتى بەنگىن
بە ھەممۇر مەيلەت و مولكىيەكى سىباتقى نادەم.
(۳۷)

بە سۆزى دل، بە نالىھ، چىشىنى كۆكۈرم
سەرم پىر جۇشە، بىرگى زەردە، دوو بۇرم
سوپىاي سەركىيەتە مەيدانى دل نەگىن
لە كۆورەت شۇرۇ شەلزازىعە ھەلبۇرم

دیوانی راجی

کمندی زولفو کاکولت، بمحاری
نه کا بنندی مرازد گیان و نستروم
نمیتم، رویی بی ناگر بسوتنم
نه گمر بی زهوق و نوشی دینه تیورم
به تیری خنجری موژگان، پله دل
نیتر بیز کوت کوته، ناو همگی گرتوم؟
نه کمی لیمان بتورتی، همچی قدمها
مفترسی، من لمدر دمتا که خوش خودم
سیفر، همچمنده ماییمی نالسیباره
به لام نه بخاره، هستا به ختنی نوستروم
له ترسی شیخ، نمین همانیم به دشتا
نیوک بینی نشکینی تمرازوم
بهلنی (راجی)، دیاره بزری نیمه
له دلتانگیم دو چاری خموالوم.

(۲۸)

لهم وحشته من تووشی ج شاخ و چدقمنی بیوم؟!
گیزدیی سر پریزی، ج دارو درونی بیوم؟!
گرتست به جنیونیکی، ریسام به تیجاره
وک تازه هفتیونکی، که نیمزد به تمنی بیوم
دھوتیتوه دل، همروه کو شمعنی که بسوتنی
بابسته بی سودایی عمره قدان له گمنی بیوم
لهم بمحری خمیلاتی تز، نیز که بختکم
وا بزانه نعمنگیکه، به تووشی گلزدنی بیوم

ویانی راجی

هرچمند نهیز خونتی دوو چاوم، له غصی تۆ^۱
بسم خوتتسو، بروانه ج خاوهن کەفمنی بسوم؟!
هاتورپهی من لیره نەفرمۇرى چىيە؟ قوربان!
سەودازددەبى قامىتى نازاك سەممەن بسوم
(راجى) له قىامتى كە بلىن: چىت بسو له دىيا?
بىن مالۇ دلۇ، عاشق و دەندو دېبىننى بسوم!!!
(۳۹)

هرچمند، بە تاھەكى قەلمىندرى، هاتو چىروم
ھەر وازى لى نەھىتىنام، هەتا بىردى نابىرۇم
بىستۇرمە كىولى رەقىب، دېبىاغى نىيە بىلام
لىنى ناگىرىم عەزىزىم، نەيتىتە تانىيگۈرۈم
شىپزلى چاوه كام، بىمرۇ روو كە دىتىخ خوار
ساتى بە دەنگى سورىوو، ساتىكى زەردە بىرۇم
لە وەنچىن زېپىدارى، دارو بىردى (كۆزە) كەت
فرمىنەكى چاوهزارم، نەشۇرتىن شۇرە بسوم
جىلوەي شەكۆفەكانى خەمت و خالى تازە كەت
پازايىسو، بە شەوبىاي نارەزۈرى ناھى زۇرم
ترىشكە عەقىقەكانى لىسى بى زەردە خەندى
پېتىمۇ نەخاتە سىنەنە ناسانى پې ئەجىرمۇم
نى گىانە پې نىشاتە كەم، نى چاوى دىدەنم
نى يىارە دەقىرىۋەكەم، نى شۆخى ناو قۇتسۇرم
كەن دىنى بە دەسى تازە، بە (راجى) نەدىھى هەوس؟
يىجىگە لە تو شەك نابەم، لىمرە خاکى مەرزۇ بسوم.

دیوانی راجی

(۴۰)

(ناز)

لسايي خواوه، خوا نانى بريوم
له نيشوکاري كوميل، تى ترىوم
به غيم، وا كولسوارو دل ناخشم
به وينى كاله کى بىل، داتمىپرم
له دايكم بىروم، سلم همر دردداره
له منداليو پير بىروم، داچمپرم
نه (خونسا) و نه (من) ام، نير بىروم لەلاي خرم
كچى وەك يەختەبىي تازە خسىرم
لېبر بىن بابو داكىر، دەركەمنارى
تمىن چىل سالمۇ، هىشتا هەتىرم
نمۇرى چارام بىينى، وەرنىمۇرى
نەلتى دېكم، له چارانى چەقىرم
جەھنەدەم پىر نەكىم، رۆزى قىامت
له عالىمدا، كە من داوى بىزۈرم
نمۇنىمى سەنگەمارى و نالىمبارى
دىمارە، والە دوو شانى خرىرم
به نەپىن و، كېچىد، مىشۇرلۇ، هەزارلىق
له بىن بىارى فەلاكت، داھمىزۈرم
نمۇدەش عومرە، خوا دارتە به من تىۋ؟
حىسايىش نەكىم، رۆزى نەمدىيۇم!!
جەزاي ناخشى نىرەم گەر بدەي، خىزش
پېشىمانى، بىلىنى تازەت كېرم

دیوانی راجی

که کاری خوته، هر عمهقلو نهفامي
هەنزاپاری و دەولەتى پىنكىدا سېپۈرم
كىمن گەرھاتە درگەمت، كەوتە هاوار
دەرت كەرد، هەمروه كۆ گيانى لەقىيوم
رجا، تىاري دەشى پىندى بىانلىرىدۇرم
حەبىا، تىخىمۇ حەبىياتى دادرىسىرم
پىسا ھاتو، بە پىشى خۆى پىانىدم
تىما، بىندى تىمامى ھەللىكىنپۈرم
ج سەپەر؟ بىزىز شە من هەر گۈرسۈم
معازەللە، بە پىتىزى پىنكىنپۈرم
لە خۇشىدا، لە گەملە خەلکى ج بۆشە!
لە ناخۇشى، كە هەر خىزم، نىزۇو نىزۇم
لەسەر گەنجان نەنۇون خەلکى، ھەمەر كات
نىمن ھەر ورده بىيدى، زېپۇزىزۈم
(اعوزىز) پەتەم بىرم يېستۈۋە لە قورنان
كە زېندرە كاتىمۇ، تىيىكى بىزىزۈم
(خەليل) يىش ھەمروه كۆ من بىو، لەدىم ھەزىش
ھەلاتو كەردى ناوا، شاخىر شىيۈم
غەلتىت بىرمۇ، نىزو كەسىنگى دەستىرىز بود
نىمن ھەر دەسپارىاو خۇز نەنلىرىم
نىيت (پاجى)، هەنتا مارى بىنۋە
غەنمەم، تىالاچو، ڈارو، ڇاند شىيۈم.

١٩٥٣/٧/١٠

من پروت و ره جالی توم، لسم گولخندما کمتوروم
 فی مَعْزِنْكُمْ حَقْ لِلْسَّاتِلِ الْمُحَرَّمِ
 هرچنده، و تم: جانسا! همته وده لام بز سود
 ناخ که نمهاتی تو، بزیشم و من تیچوم
 ساقی قسددهت بیته، دانیشمو، هله‌لده‌تم
 بز هرچی دلتی فرمودو، من خادیم و تو مخدوم
 موتریب بخه کاری سوز، سد عوود و ربابمو چندگ
 شادمکه، هله‌لستینه، بهینکه به غم نوستوم
 دلبر تو تماشاکه، رونگم له برووا بذی
 نهی چاوی سپید ناخ! نازانی که من چون بزوم؟
 دستم کله‌کنه گرتم، ماتسم سری لیساندم
 سد کوری‌دوریم کیشا، بختیش له تعلیع بستوم
 یار هاته نیشاروی ناز، (راجی) پلیپل هیچه
 دهیزی بخ خدمت تا دی میقاتی دمی معلوم.

من له یارو یا و دران و نازکان بینگانه خوم
 پس به درگانی شعمالو، جینگه ناگرخانه خوم
 دل بمسوزر سینه پر ناهم، له دوری دستان
 وا پیراگنده زهمانم، یتکسی و تاقانه خوم
 تو له تعلعنداده و کو باخی بعشتی، جیلو ددر
 من له نالین و خردا، سورغی گوستاخانه خوم
 دانیمه گرسو خوشم، مرکمزی و نران نه کا
 شین و قوبیتوانم، سر پر خسی خوخانه خوم

ویانی راجی

نمی خودا، مردم له تاوی عیشه‌بی بالای یار
تۆ شەھنشاھی عمومی، سانیلی دەرگانە خۆم
بۆ نیازد بىزمۇر و زەزمى گەردشى مەیخانە تۆز
پې غەمو، ماتەمىزەدو، گەردن كەچ و مەستانە خۆم
كولبىيى بەختم، رواجى دەنكە جىزىتكى نىما
(راجيا)! سافىي سېتىدو، رەنگى نىوارانە خۆم.
(٤٣)

لە نار بىحرى فىراقت، با نەخنکىم
كىنارىكىم لە دەستا بىگرە، دەرىتىم
غۇلامىكىم لە دەرگانىي وىسالا
لە شىزا، گەرتۆز نىازانى نىمن كىم؟
لە مىحنەتدا، لېبر پەنھانى كۆلىتەت
بە چاوارى زاهىرو باتىن، دەگەرىتىم
كە ناگرخانىيى عىشتەت بە گەرھات
لە دورىي عالىمەر، هەر من دەسووتىم
لە زېڭىم واقفە گەر ناكىي، نىزانى؟
عجمىب تابىن وەكىو بىمنىزىن نەگۈزىم!
بە بىن ناوارى حىياتى لىتوو خەندەت
لەسر من عەمدى وشكىيى بىن، نەرىكىم
بە نىزە نىلىيەتاتىكى، نىزانى
لە بەندى نامورادىدا دەفسۇتىم!
حىبىبا! گەر دەپرسى حاتى چارم
دەمنى پىر مەرجى خوتىساوه، دەمنى دېتىم
لە تارىكى شەوى بەختم بە شوعەلى
ممەبىت، بۆ دىيارى ماچى دەم دېتىم

دیوانی راجی

نه گمر شادم، وه یا زارو نسزارم
له ساییه زولته، نایینم بدمی پیتم
له یارم مقتله یهک بزسه، (راجی)
بلا، ترسی دل و دینه که یلینم.
(۴۴)

باله خانم عشورهتا، کارنکی دستوری بلیم
تادر وشی پروری دده، ناله بکی ده بخوری بلیم
من به کامی لیوه کانت، غائیلی عیا بکم
یا به یادی قامقی تو، ناییتی (تصور) ای بلیم؟
چمنه و مفی تو بکم، مابهینه وک نمزو سما
جا مهکر هر بز مسل، میصادمه که نوری بلیم
چاری شوتخی یار، کم هرچنده، کاله، پسده، گا
با نمن جاری به گوتبری سینی لاسوری بلیم
باسی دریایی درو چارم کم، له تزفانی فیراق
یا له گرمی دل همای تاهیکی تنفسوری بلیم؟
چیم له نیزیکی حمیبان داو، وا مددی نه کم
قاعیدی واشه به دایم، زمله لسی دوری بلیم
باغی حوسنی بروستت، نمی دلبرا رازایرو
با به ناهنگی عیراقی، لالسو سوری بلیم
تاله غمگانی فیراقم، شینی ناشادیه من
چاکه هوارو فوغان کم، حالی ره بخوری بلیم
(راجیا)، بز زولقی دروتا، تا به تا بیخوترو
نوخته نوخته، خدت به خدت، گهر نفرمی گلخبوری بلیم.

دیوان راجی

-ن-

(۱)

دلم پشکو، دهروون تهندیوره قوریان
همناسم سردو، تمن مسغموموره قوریان
تهماشـا دیـزهـنـی خوتـساـوـی چـاـوـمـ
دهـلـیـسـی لـیـشـاـوـهـ کـهـی نـسـاعـوـرـهـ قـوـرـیـانـ
لهـ دـوـوـرـیـ تـؤـ، سـبـیـانـ وـ نـیـوارـانـ
لهـ بـهـرـ مـهـدـدـیـ نـسـعـزـرـ دـهـیـسـوـرـهـ قـوـرـیـانـ
کـهـ دـوـرـمـوـ لـهـ تـؤـیـ رـیـگـمـتـ، ئـمـیـ دـوـسـتـ
کـهـ چـاـوـمـ دـوـرـ لـهـ تـؤـ، بـنـ نـسـوـرـهـ قـوـرـیـانـ
دـهـمـاـغـ رـوـزـ شـوـ پـرـ شـفـرـ جـنـگـهـ
دهـلـیـسـیـ هـیـلـانـهـ بـیـ زـهـنـبـوـرـهـ قـوـرـیـانـ
سـدـرـوـ بـوـتـ بـوـ هـمـمـوـ کـمـ بـنـ جـیـاـهـ
جـ رـهـمـیـکـهـ؟ لـهـ مـنـ مـهـسـتـوـرـهـ قـوـرـیـانـ
کـهـ رـیـزـیـ روـوـیـ تـؤـیـ بـوـشـیـوـ هـینـدوـ
کـوـنـاهـیـکـهـ، بـهـ ئـمـوـ مـهـغـفـوـرـهـ قـوـرـیـانـ
قـوـرـیـ کـوـیـ کـمـ بـهـسـرـ خـوـمـاـ لـهـ تـاوـاتـ
دلـمـ تـؤـراـوـهـ، دـایـمـ دـوـرـهـ قـوـرـیـانـ
هـمـیـشـهـ چـاـوـهـنـوـرـیـ دـهـسـتـیـ سـاقـیـهـ
جـکـدـرـ خـشـتـوـرـوـ، تـمنـ خـاـپـوـرـهـ قـوـرـیـانـ
بـهـ (ـرـاجـیـ) بـوـ نـاـکـمـوـ، مـیـهـرـهـ بـانـ بـهـ
لهـ خـنـدـیـکـیـ لـهـ بـتـ مـهـسـوـرـوـهـ قـوـرـیـانـ.

(۲)

تـهـرـیـزـیـکـیـ جـکـدـرـ دـهـنـگـهـ، خـوتـنـیـ دـلـیـ بـنـ دـهـسـتـانـ
بـوـ مـهـشـقـیـ خـمـتـ وـ خـائـیـ، مـوـزـگـانـیـ دـزـمـ وـهـسـتـانـ
نـهـشـنـیـ قـهـدـوـ بـالـاـکـمـیـ، شـشـادـدـیـ بـهـ بـمـ بـاـ دـاـ
شـیـوهـیـ سـهـرـوـ کـاـکـوـئـیـ، رـهـیـخـانـمـوـ مـوـشـکـتـانـ

دیوان راجی

دونیا له هه‌وای عیشقا، چمرخنکی شلک پیته
زه‌برنک بو سما چیشتی، هدر گیزه و هکو هستان
ناسایشی هم‌ر مه‌نزاں، سه‌بری دلی نیچاره
لاکن به ج دای بوکتی، عه‌قل و دل و دین هستان
عمنقابی زه‌مان عیشقا، ره‌نگی که به چاو ناین
ناساری له عال‌هستاد، پیدا و هکو تهده‌هستان
ئاویت‌سینی بى زه‌نکم، وە‌خسی که به‌رده روو به
پیتا که له دووری قوم، رام‌خستووه زه‌نگستان
(راجی)؛! مدده نیعلانی خربی نه‌هصیل و عیشقا
موقلیس له هه‌موو لاین، چووه ریزه‌یی پا به‌ستان.
(۲)

یاری گیانیم لى نه‌که‌پیه دوزمنی دینم، زه‌مان
قاره‌هانیشم نه‌که‌پیه شین و ناینیم، زه‌مان
داغ نه‌خیته جمرگی گمش، بەرگی بەلاس پی نه‌دهی
نۆقره ناکم، ناخوم، هدر خرمی نه‌فرینم، زه‌مان
خانه سوتاوی چراي چاکم، ج بونسۇ دى له زىن!
شیون و غەوغا نەگېرى تو بە شوین زىن، زه‌مان
خاکى خۆمت كرده گردو سەنگىرى باس و همرا
شانى بەرۇرت گرقصە ناوا داوى گەزۈزمى، زه‌مان
دانش و هوشت له بىرى بى زەوی پىر كردىمەوه
تۈوزەلتىداو، زلەت لىدامو، بىن چىنم، زه‌مان
چۈنكە لەم دونيا بىدا، جىكىمى سەھاتىكى نىپە
وا ئىزانىم لەو سەرىش، بىن ناواو داشىنم، زه‌مان
هەرچى نەيكەي يېك، گۆمى قوول مەلهى خوشە، ئىزىز
نامسىز ناچىنلىشان و مۇزو ئايىنم، زه‌مان
دۇست و دوزمن گشتى لىت هاندامو، كېنەت خىتە دل
ھېچ زەرەر ناکم كە بۇوت و قۇوت و غەمگىنم، زه‌مان

ویران راجی

پایه‌عالی کهی گهله خوشیمه، نهان بمکهی به شا
چونکه حق خوی یتکمه، ناوانه ناسینم، زهمان
هرچی هانه ریکمه و خوی خسته باوهش، بُز تکا
تُو دهرت هیتا له باوهش و له بالیم، زهمان
من کوری جاران و تُو همر کانه جوزیکی تری
نایدیه بدر دل به چاوی پر له ئسرینه، زهمان
که رچن (زیکو) مایه سووتاوه، که خوی ماوه له خوی
هر نهانی: من بسمه خوم خوتنداری گولچینه، زهمان.
(۴)

له دهس چوو عقلن و دینم، به جیلوهی روویی نازداران
به بدر - با - مدا لمبهر باده، سررو مال و دلی جاران
له باخی سوژدا عاشق ئهبن نوستاندی بولبول بئن
نهوهک عمری به سربا سر بعفترست، چشی هوشیاران
که مولا ره حمی زوره، گمر له گمردهن بهسته نوئالت
فیدانم موتریبا، خوش، هاسته لیتده سازی یینداران
ئیتیر یشهی قهدهیم تُو، سهربا لوتضو ییحسانه
بمده حمی خوت بگه هانام و درجم سا له هاواران
حهیبا! کمی لەناو دوو دوزمنا، جیتکابی نەمکینه؟
ووره باربی، نەجانمده، سەندم، بیا بمکه تېرباران
نەگمر سەخنم، نەگمر نەرم، لە ئاھم وا دیباری دا
تسوواوه جىسم و لىتده، تکمی ئیکسیرى رووی ياران
لەلاین گسونووه (راجی)، لەلاین نووستووه دابمر
وەکو من بەختی بەسراوه، لە سارا يا لەنیو شاران.
(۵)

ئسو كۆمەلە كوردانە، دەلیسی شاهى زەمانى
خۇش فەھم و خىرەد، حىزىزى ملۇگانى جىمان

دیان راجی

وەختن کە نەچن بۇ شەپو شۇ، ئاگىرى زەيتىن
وەختى تەقەلا چاپتۇ، وەك ئاوايى دەوانىن
وەختن کە ئەبىن ناوى ھەۋەسپازى يۇ مەستى
گۈزۈزىرى ئىيرەم، لالىبى دامەن ھەمەدانىن
خاونەن حىسىب و پىشىن، بېساڭىن و مەستور
رەنگىن قەلەم و، خۇنى خەت، شىرىن، بە زەنان
مە جىوبىن و، سەرەبەر زىن و، شادادلى مەلاحىت
دەلىدارن و، ھەمەوانىن و، ھەر زال و بەسانىن
بۇ رەزى ھەرا، ھەرۆھە كۈيەرىتى بە ھەلەمنىن
بۇ دۈزىمى سەر، ئاقىتى پىر ناواو ئىشان
ھەر تايىفە، گەرددەن كەچى نىمۇ كۆمەلتە نابىن
مەردودوەن و، فەرتۇوتىن و، بىن عەقل و نەزان
ھەقناسن و، بىن باسنىن و، دەربازى تەم و غەم
زانراوه لە دىنداوە، ھەممۇ ئىمەلى جىشان
(راجى)! نىيە حاجىت بە قەلەم يىخىيە نۇوسىن
سەرەبەر زى ھەممۇ عالىم و، عالى، بە مەكانىن.
(٦)

بەزم و ھەوابىي گولشىن، بۇ ئىمە بۇو درەخشان
تا لوقى گول نەيىن، دل زارى كۈنچى زىشان
وا عومۇرى من بەسرچىوو، تاكىمى جەغا بکىشىم
خوا بتىكىرى وەفاكە، ماچىك لە ھەردوو لېشان
وەك لالەزارى برووي تۇ، ھات و نەسىمى ئەتكىتۇت
يۈپىستە گەر جىسام بىكىرى لە پىزى ۋەندان
مېختە زەدەھى بىرۇنە، تا تاق و جووته بۇ فېل
قورىان؛ وەرە بۇشىن، من خۇرىبەم و تۆخەندان
بۇزىم لەلات بەجىما، ھەردوو رەئى بەيان بۇو
من سوپىند ئەخۆم، دەلىش، حاشا نەچۆنە ھېجران

دیوان راجی

سمره‌ستی غمه‌زینکم، سهودا ده‌صاغی تیری
فت وندگ نیه له‌گان تو، روستم که بیشه مهیان
دل دایما خربکه، بسم گوووه‌بی خنده‌لات
بۆ جۆشی تیری ئۆلەفت، بیتسووده چەگوچ و سندان
زیون بەدهن هەناگهی، بىن رەحم و بىن زەگاتى؟
رەحم و زەگاته بیزوت، هەرددەم لەسر موسـلان
بیمۇت: بەماچى چاوت، گەردن كەچم، وتنى پىتم:
(پاجى) رجا كەمېك بۇو، كىرتى بە بەحرى عومان!!.

(٢)

ئەم خاك و هماو ناوه، كە بىن ناوه بە يەزدان
ھەر قىرى دىمۇگراتىسو سەرچاوه، بە يەزدان
بەرچاوه‌بى هۇزۇتكى نەدەپەرورە دېزىن بسو
ئىمەركەيد دوو چاوى بە گل ماوه، بە يەزدان
علمۇ ھونەرى داوه بە با، كىوردى خەربك ماو
مەندىلى لەسر دۈزىنى خۇي ناوه، بە يەزدان
پاشاوه گىدا، عالام و خاوهن مەپرو دەنجىز
ھەر ئىك بە موجىكەوه خنكاوه، بە يەزدان
بن تانە كە خۆم گىرە سوپەر، بۆ سەرى مەلىمن
بۆ شۇته ونیم، سەد لەپى لىساوه بە يەزدان
ناسىسى؟ چىلۇن باغ و مەزارى دلى دۇزمىن
رازاوه‌تەوه، تازاوهو پىاراوه بە يەزدان
ھاتەمەدموو گەونەبى بن بارى فەلاكتىن
ماوين و دلىش بەست و بېشۈڭاوه، بە يەزدان
بن قوبىلە، بىن تائىرە، بىن موخىقى غازات
ئازۇت و ئۆكىسجىنى مە، ھەر ناوه بە يەزدان
نیانە سەرە سىرەتى كارو، دلى ساواھ
دل وشكى مەعاريف بۇوه، گوشراوه، بە يەزدان

ویران راجی

هر زاهیدی غمداده، نیز چاوه‌نواه
مردن به سه‌ریکانه، نگاوه، به یمزدان
هر شیخی مل نستوره، به برمائی ریایی
پرده‌ی بسمری خفله‌تی داده، به یمزدان
دروتاشی سه‌کربلازو، بسرازی کولی نابی
هر یک به سوالیکوه پرزاوه، به یمزدان
هر هوبه‌و هر هوزه، به ناوبانگی عهشیره‌ت
دوندانی له کورنانه‌ی خوی ناوه، به یمزدان
خو بیه سرو کوتکی جاچلی له ناو شار
وهی وهی! که له روو، پوئده‌ی لیداوه به یمزدان
بیری نیه، قومیه‌تی چی؟ لووسیه کاری
خوی بو بیری بینی یجیجه کیشاوه، به یمزدان
بیرانی و دین پشم و خوری و موو، به قسی بان
هر نیکه نالئی مستی له کدر داوه، به یمزدان
خو گزمه‌تی ناغمو به‌گو سه‌دارو گزیران
هر نیکه له رتی پارووی، سمد چاوه به یمزدان
هر باس و قسمی فیته‌گدري و، سوزی کج و ثن
سمودا له مل و گسده‌نی سالاوه، به یمزدان
نیکن رهش و، نیکن سبیو سووره‌یی چاوشین
هر لومه‌و هر غاییه‌ت و، هر راوه به یمزدان
باسکنی مشهورو گهله و زانست و سه‌روکار
رهش بوئمه‌وه، لسم لایله‌ه بمولاه به یمزدان
هه کاکه، منیش مردم و مه‌رگم به گزاجو
بینوشه دوای من، هه موو تالاوه به یمزدان
نموده‌ن شرو، ناخز شهرو، ناوه‌ندی گهچ و گنبر
هر بو من و هر بو توه، بژاراوه به یمزدان

ویران راجی

(پشتو)، چې؟ به روزی وړتنهت بې سهروکاره!!
هیشی له دلی غهڙه ده هډرماوه، به یه زدان.
(۸)

وهختي نېټه ټیستاګه بېټی له هډواران
وا پایاژی رهش هات، نه قسمون له هډواران
نامې مني دل خسته، که ناهوستن له دیوار
کمې خوڈه گړن فاماټی شمشادو چناران!
نَاګر له جکړو هډله ګږیتن، به ده می سارد
خوکرم ده ګمن، چیلکه نه کېشن به هډواران
به رزین به ګولو سونبول نه ګمن، پوومهتی کافور
خوټي جکړو دیده نېږیزنه به هډزاران
څو اوګیرو، څو اوګیرو، دلنډازو، هډواران
ټیچیر نه ګوژن، پایاژو زستان و به هماران
چند خوشه به مندال و نه فامان، بکهizi شهوق
نډک بېټه قوماریاشی سهرو کوټبې لاران
وهختیکه، له بدر فرچه ګډرایه نه سووټی
کاتیکی له شی، شه خه نه بستن له که ډاران
عوموت به فیدای هډقه ګډی ماجیکه، که ناچسی
ګیات به هموای خنده ښی، نه دروي له به ډاران
سهودا به هممومو ساله ګډوو کاتسن بناسه
پارهه هونهرت، قهت مخه ګيرفانی ده لاران
بوټو ګهسه سووټاوه، له تساوانی بسووټن
هر نَاګری نه و خوشکه، به لادی وو به شاران
(پشتو)، به مقاشی ډکرن بوټ جکړه ډی لو
ګیانی به ګډنې دته به رهه پېړی نیګاران.

کاره‌ساتی هیرشی کولله زهرد
که وختن ناشکرابوو سووج و تاوان
به لا ودر بسو، بهناو قسمومی موسلمان
له ساتی نوسمه دو بهنجاوو سن دا
میزاران کوتنه فرمیست بداران
له لاین گمنه سوره ژونگی لیدا
له لاین درک و دال، زیوان و زیزان
له لاین سوو تمای خدمانه روشه
به ده مندان، گلینکی هاته سوقان
سپان و مامه‌جوتیار، دل به غم بیون
دهماری پشت و دلیان کوتنه میشان
لمناکاو، جگ لهوانه، لهشکری زهرد
محرومی کرد، به سونگی هاته مدیان
به تیرو میوه تیکان، ودک هلاته
هدلوعه، تیروی ناکا خاکی کوردان
که سه‌بینکی هدواو نساوو کیای کرد
مهمو بیونه عیشقازو گرانچان
پهان و دوو سواری پهکتر بیون، ههوابی
که گرتی پووی زهین و، پوشی ناسمان
پهقینی کرد، به دهس نیمه نهفهون
گمرای دانا، له ودردو وهمل و دهستان
حکومهت کوتنه پرسیاری ئەھالی
له قانوونی زیراعمت هاته جهولان
پهلاغی دایه مه‌ئمور و موفه‌تیش
که پؤیس جونه سمر مختاری گوندان

دیوان راجی

نمونه‌ی هنرمن، جینه‌ی برازان
 هئتا میزائی کمن، گورج و چمنان
 که مهعلوم بسو، له مهعموری محللی
 خدریک بونه قسuo برقيه لیمان
 وهزارهت گهوتنه خسیسی مساریف
 به دامهزانی چند لیزنه له گهنجان
 به همزنو بوز کهمر، نسو گولله‌ی زهد
 زیاوه، گاکه وتنه‌ی ئای او توفان
 به سوتنه خوی موحه‌ووهل، (مستفا به‌گ)
 که مهعموره له کویه، بینکی جافان
 به بارخانه‌ی جهل گردن، عمه‌فاقیه
 سهم و گونیه‌و کېمک، میت حمددو حوسان
 له شرقی کویه، داینا دوو موراقب
 ئهوانیش (واحید ناغا) او گاکه (ره‌حمان)
 ج تیکوش‌مر، نه‌باز، گەنج دلاور
 تەھەتمان، کییساوی، مەردی مەيدان
 که هار تیکه، به لیزتیکی گریکار
 خەباتیان خسته دەشت و چۆم و گردان
 توروپیلیکى لەزی، وەن فروگەن
 نەکیشن، گاشتی پەرپەستی يەزو بیان
 شۇقىر كاڭ (نەحمدە)، وريا او ئازا
 قسمو برو خوش و، ئىسو پىر له خەندان
 له لیزنه‌ی ئىسەدا، نەمن و (فەقى حوسین)
 يىشاندارو، جله‌وكتىش و، قوماندان
 دوو (عبدوللا)، يەكىن كۆزى، ئەويز
 دلىزتكى بە ناوابانگە، له (بەرزا)

دیان راجی

لە ئىسلى مۇزى كورده، (لاوه ميرزا)
دو ئامۇزا، بىملەن (توفيق و عوسمان)
مۇھەتىپ (سام ئەها) يە، ئىسلى خۇشناو
(سمايل)، حارىسى گەنج و خەزىتان
وەلاغىدارىتكى عەنتىكە، (كەريم بەگ)
سۈوارى ئىسەب بۆزە، وەختى بازادەن
سەرۆكى لېزىنە، (عبدولواحىد ئاغا)
غەفوورى، خانەدان و خاوهنى شان
سەرۆكى لېزىنەيى (دۇنگار) و لاي (كۇ)
خۇتنى، گەنچى جىدار كاكە (رهەمان)
كە (ئىبراهىم)، مۇسقىقا لە جەندى
مەممۇسى سەرخۇشە، گىشتى، گەنج و لادان
مەمو، وەك پالىمۇانى بۆزى داوا
مەممۇ ئۇستادو، خاوهن رېزىز مەعلان
مەممۇ بۆزى، لە لايىن بانگو ھاوار
كە لەشكەر ھاتە ناو توتوقنان و مالان
(حسىن خاتون)، كزو سەرسام و ساوا
لە ناساعورو، يىازو، شەقلقۇ، يېستان
سەدابىي (يادگار) و (مامە زەينەل)
لە گەل (ئەحمد مەجید) و، كاكە (قوربان)
كورە هيچمان نەمە، مردىن لە ناو پاس
دەسۋىرىد كەن، ئىسۇك بىخوا منالان
لە ذەرفى جەند بۆزىتكى، سوار بىووين
نەبۈوين مۇختاجى چەك، يېڭىكە لە دەرمان
كە ئىسەين لەشكەركىنى پىر لە ئەسرەت
كەمى بىووين، زۇرى كەردىن حەققى يەزدان

دیان راجی

به غازو قوبه‌لشی زهیره، به نیش چوون
که نیشی پنهان کردیبو، جیشی نهان
نیز هاواری عالم، و بالند برو
تمی پوشی، سردو لاجاوی دیان
دهمن (نه لیاسه‌سورو) ای گهسته‌زانی
دهمن (فسر) ای، دهیکی خانگی (کاولان)
دهیکی (گوئمتشین) او (کانی هنگیر)
دهمن (کانی رمش) او، لای (فازی به گیان)
له هر جهفل، که برومن تی نه کردن
له ترسا، جیشی زهره گشته نه خنکان
له ناو خومان نه گرت، نه و له شکری زود
به درمان و به شورگان، دور له بوختان
به ساتن، جحفه لیکمان لسی نه کوشت
شهری نیسمو، سرورو جملزنی تهیان
گملی جاران به بر نه زینت نه گه وتن
له جنی ناخوش و نوسمک پیوه نوسان
خهیانی هنده سه، ره سه، خربته
فریماندا، له خوتنه کاری دهوران
مهلین بی رقیو تقدیر، ناگرین نیش
ج نیشیکه، که نهیکا عیله و نیمان
به سردان هاته لامان، کاگه (ره حمان)
له پوزی بیست و سینی مانگی حوزه‌یوان
له گهل کاک (نه محمد) او (نیبراهیم ناغا)
له کرده و جه نگو و ره می مه، عجمب مان
شهویکی پیکوه، زینمان بمسه برد
به شمال و، دفو، حهیان و، گوزان

دیوانی بارجی

بىزى قائىمىقami شارى(كۆيە)
لە بەرزىدا، كە بۇتە مەعەدىن و كان
چەنابى(Mستەفا بەگ)، دلن بە سەفەت
چەنگىرىتكە، زاتىن خزمى خۆمان
مۇلاھىز ھاتە لامان، كاڭە (چەبار)
دەلىلى عەقۇن و چىلىق، جىودى ئىنسان
گىش و بۇو خوش، فيکرى بېر لە حىكمەت
قىافىت رېتىك و روح سۈونك و كىزەي گىيان
قىدوومى ئىمو، كۆللەھى لابىردو رۇسى
ئەھى مابۇ، بىقاو رووى كىرده كۆنستان
ئەگا يېشكىشى ئەم تەئىريخ، (واجى)
دىساري خۇشۇرۇستان و برايىان.

حوزه يوانى / ١٩٥٣ - گوندى كۆكە^(١)

(١٠)

جام و دوو لەب و، چاوى سيا، ھەردەمە مەستن
جان و دلى من، بەنلى ھەمواخاھى قەفتەن
تۆشەكىرى شىرىنىو، ھەنگۇنى مۇصەفتا
مۇقتى و من و قازىيۇ وەقىب، مىش و مەگەستن
عىقل و ئىمەدەب و، سەبرو شەكىب و دلن و دېنم
بۇ دەسىمى سەقەر، مۇتەزىرى دەنگى جەرەستن
كەوتۇتە دلان، زەلزەلەبى سەتەۋەتى شۆختىت
حىورۇ بەرىيۇ شاد و گەدا، عەدمى ھەۋەستن
ئەم سېيدە، كانى نەزەر و زەوق و حەياتە
ئەملى خېبەرى ئىنه، سەفَا بۇشى نەفەستن

- ۱ - گوندىكە لە گوندەكانى دەشتى كۆيە

ویران راچی

معلوومه به ئەم شۆخىيە، ئۆسکەندەر و ئاسەف
پابەستۇو سەرگەشتەبى يەك فيوه نەعەستن
(راچى)! چىيە وەت ھىورى ئەجەل، شەكۆه
دەگىرى؟ ئەھلى تەرەب و مەيىكەدە
ئىزىك كەھسەتن!!.

(11)

لە چىن و تارى گىسووتا، بىرېقە و جۇشىشى بۇوقۇن
لە مەوجى مەشىعەلەي بۇوقۇن، غولام و بەندى گىسووتا
لە گۇشىچى چاوى مەخخۇرۇت، نىازۇ غەمەزەوو نازات
لە قەتللى ئىچە مەزبۇوقۇن، بە دوو شەنىزىر ئەبرۇوقۇن
كەمەر بەستەي قەدى شۇخت، چىنارو سەررو شەنۋادن
شەقىقە، لەعلۇ ياقۇوقۇن، خەحالانى لەبى قۇوقۇن
لە كۈنچى سىينەما بىزىمى خەپىال و خالى دامەزرا
بە تاقى زەھزەمەي عىشت، لەكەن بايى ئەجەل جووقۇن
شەفافىي چوو، سەما ناواي نەما، بۇوت مەلکەرا، جانا
دووسەد ھارپۇوت و ماپۇوقۇن، سەربابا خاكى ناسۇوتان
غۇبارى رۆحى من چونكە، لەدامت خۇدا جاڭ بۇو
لە عمرشا نەحەمەد و عيسا، مورىدى شاهى لەھۇوقۇن
حەقىقتىكارىيە ئىصىرۇ، لە عەقل و رۆحى يېسادم
تەرىقەتدارىيە، نەفس و ھەمە مۇتقادۇ سەر بۇوقۇن
نەما سەيرم، تىكا شەرمەم، شىكا نەقدم، بىسا جەرگەم
بە گىردى، هەرجى ھەبۇو من، لە زۇر تالانى جادۇوقۇن
لە قابىي خېزىو ئىحسان، بە قابىي مەي كە (راچى) بە
دل و دىيدەم تىاكا سارى، لەب و زارى شەكمەرخۇوقۇن.

(12)

وەنەپەرە روھانە، ج لادى، ج شەمان
كۈران و كەنيشىكىن، لە زىين بەختىان

گولم گهر پېشکوی، لمپووی گەنچ و لوان
 ئەزانام لە تۆخى بىھاواو بىھاون
 لە نەورۇزى مۇزى بىھىز و بىرم
 بىزان و، خىزان و، هەزانى هەزان
 بى قاتى دە قاتى، قەلات و قەباتق
 خەباتى خەلاتى وەلات و هەمان
 بە ئاتاقمى مۇش و، بە تۆشى جەغان
 بە دەمو بۇرىي ھومىددو، بەرۇ بۇرىي و تان
 ھونىر بىھەرەور بىرۇ، لەچاوى گەلم دا
 تەماشا! لەبارو، لە گارو، لە دارن
 لە قوجى نەفووجان، ج چاواو چەعاوى
 لە دەنجىن نەمەنچان، ج دەستت و ج دازىن
 لە گۈنچىن تىرنىجىن، ئە گۈنچىن بىرەجى
 كە تىكىرا دەزىن و، كە يىكىرا دىيارن
 وەرام و مەراھن، دوروست و مەبەستن
 بە داوايىسى دوزىمن، پالاۋو بىلارن
 لە بورجى دلىرى، وەكۇ شىزى گورجان
 بە ئازايى نازو، بە داواو شىكاران
 نە گەر تىبى دوزىمن، لە بىرۇ سەد ھەزان
 كىلى من لە رەزى ھەرا گورگى ھان
 بە زانىن و مەردى و، بە يېشچۈن و بوردىن
 ئىستە خۇشويىستى خوداوهندى گاران
 مەيونگىيە (پېشکۇ)، لە سۈنگەي نىكاران
 مەمۇ كەس دەزانى، كە ئىتە خىسان.

دیوان راجی

(۱۳)

بیاره بی ره قیان له پهنانین به فهناچن
بو دهودی نه جل بین و، هممو سا به ره چن
وهك شتیخ و مهلا، بیونه سفایوشی زه عانه
بیو رهش نه همان، زاهیری، بو واهی سفاجن
وهك شاهدو ساقی، که به زوقی دل و هستی
نه قومه خودابینه، که بو کمشی دوجا چن
جمیعی گول و مول، ندرگس و شمشاد و هنوهش
ههستانون نه گسر بو قدهمه بادی سپاجن
هرگمیں له خسوسیکوه دیست، ورده سه دیوان
قمه می به له ناویوردنی نه، هملگری پاجن
زاهیدا بهمه مهمنه، لمسه لوحه بی عرشا
سر نین گه نه عانه تؤ نه بینی، هممو قاجن
(راجی)، تؤ بیاره له دیوانی دوعادا
نم جومله نه خوشانه، به ده رمانی شیفاجن.

(۱۴)

نه محزره ده سیانه، له دینارو فلووسن
راونزی گرهو سهندنی بینکلیزیو بووسن
هر نیکه به سازیکه و نه، چه رخ نه گپن
عاشق به بمهرو رووی و دتمن و، بو ومهتی لووسن
بازاری سهرو ماله، که مانی هممو مالین
ساتن نیبه، سه ده قمری نیحضا گه نه نووسن
تیجوانی مه، پی هاتنی وان، شومهی مه، جهانه
برزانی گمش و باشی مه، همرو شووش و بووسن
بو بوی زیانیانه، نهوان کات و سه عانی
بو خیرو شهیری شمو به خه به، چهشنه خهرووسن

ویران راچی

پۆزىتكە، نوى ساتى هەممۇ كوردى قەلەندەر
ئەم جىزە بىكەن، بىن شىكە مۇرتىددو مەجۇوسن
تە ئىيە ھەبۈين، خەلت ئەياندايىن سەرانە
ئىستا بە سەرو مائى مە، گۈوئەركە مۇكتۇسون
ئەمزاپى، نە زاوابىن و نە زاوبىن، كە ئەتاشرىپىن
دۇزمۇن كە بە تۈوكى سەرە بىر، ئۆزەرە مۇسۇن
ئەم خەنكە، ھەممۇ ھارو بەخۇزىي لە ھەلسەستان
كوردىنە بىسە سىتىيۇ، تاكىي لە جلووسن
بوقچى ئەتقىمە گىشتى بىسىر كەوتۇن و، ئىتە
وا چارە پەشىن عەينى خەلۋۆز و عەبەنۇسۇن؟!
بەرىنچە زەمان، مۇوجە بىراو، مۇوجە زېغان
خەنكى لە درووپس، ئىتە لە بىن كۆنلە ترۇسۇن
خەمان خەنە چاۋ، ئىتە لە بىن دۇزمەنە گانان
وا گارە كەرە ھەمىلىن و، ھېشىتاكە عەبۇسۇن
(زېكىۋ)! وەتەنت زۆزە، بەشى ھۆزە كە ئاكا
لامواپە، لەبىر تەمبەلىي زۆزە ئەقۇسۇن!!.

(١٥)

لە كەنارى سەرپى دەلىم، بە تەلب سەكەندەرم من
بە خۇمارى چاۋى شۆخى، لە شەفافى گۇھەرم من
بە فېراقى ئازەنلىن، بە وىساداعى ياسەمەنلەن
لە شەكەنچى عوقىدە جىيان، بە خۇدا قەلەندەرم من
چەمەنلى ويساتى مەجۇوب، بە لەپى جەمالى مەمۇوب
بەسەرى خەيالى ئاشۇوب، لە كەنارە بىن دەرم من
سەرى زولقى ئەو نىڭارە، دەلى خىستە سەر قەنارە
لەپ و نازى تا دىبارە، لە دىبارى خەنچەرم من
دەنۈپىن چاۋى مەستى، بە دەلى بلنىد بەستى
لە بەمى خۇمار پىستى، بە ھەوا سەممەندەرم من

دیوان راجی

لکی به خنی ناپهستنم، بدری و هسلی خست و سندم
چ نه خوش و زه خمهدنام، تووشی دهدو که سدم من
سمری (راجی) گیزو مانه، به خودا بن دهست لانه
ئمهوه بهندی علله سانه، ج بهلا به سهر سرم من!!.

(۱۶)

هموو بوزی به ملیون، دهست و دامیشی نه عان من
له گلن ناه و نه سف، پهروه زده بینی پیشی جاویدان من
گولی به ختم و دری، نیکسیری و هسلم خاکی تیکلهل بمو
به ددم داوی نیهان، یا له بدر چرخی زه عان من!
به چاوی خوم دهیشم، وا قیامهت وا سوهه یمشو
که چی هیشتا خدیریکی کاری عیشقی نیشتمان من
هموو عالم به گورجی نیشی پنکهیساوو، یا فدونا
به جاری، سرگوزه شتهی پیرو لاوو دلبرانه من
ده فرمومی، کیوی خم تو هه لکنه، ثوشوخه شیرینه
له بدر بن یلتیفاتی، وا ده انسن پاله وان من
به کوللی سه برو هیزم لس براوه، من بریندارم
خنده هندو، زه عیفو، بی کس و قلب و زمان من
نه فیرم ناسمانی گرتیوه، هماواری نه علاکه
که نه مشو بو خروشی عدهق و عیرفان، پاسه وان من
له بدر تموقی که سمر، خرخالی بینه، بهندی نه رواحه
له بینی بارانه و ده سوکم، نه هما سر گرام من
نه عان ناعانه هملا، دانیزه دی عیشقی دلی (راجی)
به آنی، نوخته بدرابه ر مرگزی جمهوری بتانه من!!.

(۱۷)

یار هاته سمر هواله دی، نه دله دی خه رابی من
ره سیدی کرد ده فهربی عیشقی بن حیسابی من

دیوان راجی

نهی دل بناله تاکهی، نه کیشی تو باری غم
رؤیسی به بنی فیشاوه، ختنه بن جهوابی من
هاواره سا رهفیقانی غمگشیش و پسر مسلا
بن خود به دهشتی خسته، هواوای شهراوی من
سمبا وهره بزرانه، له گولشنج دانیره!
له بینی بولولانی قله‌ندر به قابی من
ئاخو به نازو عیشه، نهادا کامی بیکه‌سان
ئمو نازه‌نینهی دلبری عالی جهناوی من?
هرچه‌نده من به سزو زال‌سمه و هرام نهدم
ئاخو کشمی نه گاته، شهی بنی حیبابی من?
(راجی) وهره له رویسی به قین هله‌که جل جرا
تا له عه‌کسی حرفه‌وه، بکری شیهابی من.
(۱۸)

کن هیبه گمر بیته هاواری دلی بپر ده‌ردی من?
کن ده‌گا درمانی ده‌ردی هم‌دهمی خواه‌ردی من?
گمر بکریم تا قیامت، نایا نزوه‌ی بیکه‌نین
گشتی نابنی نواه‌زاری نابه‌گاری عه‌ردی من
ناله‌ناله پوزو شمودیست، نه‌گهیه هیچ کس
چی نه‌کرد سد ساله لدم هیدانه ناهی سردی من
دل بـه‌جاری بوته باری هوش و عمق و غایله‌م
پشتی خوم نه‌شکینن گمر بیهاومه دوژمن بـه‌ردی من!!
پاخزی ماری غمی تو، گوته ناو گونجی ده‌صالع
خوی لدن او سک نا به‌هیزی به‌خته‌که‌ی نامه‌ردی من
بیمه ناوی غم به سدد نه‌سپه، له هیدانی نه‌محل
وا ده‌گاته چه‌رخی نوسم، ناله‌بی شه‌وگه‌ردی من
بیعدهم هر ئاخو داخه، زینتم فرمیسکی ئال
خوتی چاوی خومه برده ئابرووی زه‌ردی من

دیوان راجی

هر گمنهات و خمنی بسو، تیخایه گمنجی بهش
درک و دالیشی نمهیناوه، برآکم؛ و هر دی من
(راجیا)، هر گمه ویسالت لی به قور گیراوه، سا
حالی توش و هک داشی رسوا، کمونه بدریتی نه ردی من.
(۱۹)

نایهنه سر مهقانی دل، به شوربری جنوونی من
نایهنه کاری باغ و گول، به بولبولی زهبوونی من
دوتین گول به دهستهوه، له دهستی خوم ده گستهوه
له برویی نوی ده بدهستهوه، قفترهی نهشگی خونونی من
پنهنجه له گهل که همر ده کا، مهبلی له ده دی سر ده کا
خوی به هبا ههدور ده کا، خیاتی نوون به نوونی من
چیلوهی جامی مهی ده دی، ساقی یو بهزی کهی ده دی
موتریب و هلهله‌لی ده دی، غم له دلی نگوونی من
ناگمه کاروبساري تؤ، نیمه سه‌سری دیباری تسو
له چم و خونچه‌زاری تؤ، بن و وجه هاتوجوونی من
پهوجه‌من خسته پیچ و خم، خال و خلتی خایه ده دم
نامی نه‌عاوه زژزو کم، چاوه‌یی نوزگنه‌نونی من
کاری به زهبری نه‌برووه، همر فیبری مه‌کرو جادووه
چونکه له همر لاوه رووه، باتله تیغ سوونی من
بمخمره زنجری نه‌ممل، بمدهره به مر جمرخی نه‌جهل
چاره ده کهی به‌لکه له گهل، جنوونی پر فنوونی من
هاتهوه (راجی) به ستم، کمونه فوغان و ده ده عتم
دیده‌یی بونی بونی ئم، هاتهوه رووی نه‌بونی من.
(۲۰)

ئم تاقسە خالانە، کەوا دل ئىدېفشن
لەو گووره‌یی سر کولە، به تاوی ئەدەمتن

دیوان راجی

نه دهسته بی خه تانه، به ده ده زولفی سیمههار
یمک رشته بی جه رگم ههیه، وا نهیجرتن
نه جومله نیگارانه، له پووی حوسن و له تافت
بن ناوی حهیا، بولیولی من ههائشمرفتون
نه جمهه تهیانه، لسمر زامی بریندار
سے برو خیره دی عاشقی بنی دل نهستین
نه مهجمعه ناسانه، لسمر چاوی خهربابات
دنی غوره با، ههه به تیجاراتی نههین
نه مهلاقه بی دلدارو مهی و موتبپ و ساقی
بازابی جینان، له حزه به له حزه نهشکتین
نه دل، تو له گهل بیزخی بریندار له دهس دوست
لام کونجی تهنى (راجی) ایسی ناواره مهمن
(۲۱)

نه سرین جه سر چم، وه کول، وه جوشمن
جه زهبری ششتر، چه خاممن جوشمن
موشکین کولافان، نه پووی سازو باز
کرباری شهران، ناشتی فروشمن
گونمه گولان، جه همی ره نگو بو
مغنه قیسی دل، وه بیرو و هوشمن
جه ناو باغی گمل، نه می سازو مهی
ئنه نه پهروای میچ عمه بش و نوشمن
نویسم به خوون، جه نامهی جیهان
بهی کورده سدرمهس، که بمس خهوشمن
ریزان و قیزان، بولیول به باگهه
گولان که بسرگی راستی نهیوشمن
نه می ساتهی سا من نهونه بالان
حهرامهه بادا، چی مهی جه دوشمن

دیوانی بارجی

سەدادى سەمتوران، خۇش ھاتىھ گوشىم
ھۆزىتىك نە مەركەن، وان تېتەكۆشىمن
بۇ نىيە (پىشقا)، سەرجم كۈزىباوه!
بە زامانى گەل، خەيلى بەرۋەشەن.
(۲۲)

مىستى گەرم بى خىبىر، ساقى لە جامى مەي دەھەن
بەندى گەرم موتىپى خۇش لەھەجە، شىرىن، سىيم تەن
بىم بلىنى شۇورو بىداتو، چوارگا رۇم و جىجاز
شەرقىيۇ قەزۇ نەوا، سېتكا، سەبا، دەشتى، جەھەن
يىخە رايىتى حەنجىره، بەندو، عىراق، دەستگاه
لارك و حەيران و لامى، نەرم و شىل، پىر سۇزو فەن
دەم لە مەنسۇورى بىدە، رووپى دلارا يىتە خۇش
خۇش بچىزە مەسىنۇي، گول گول، لەباسى ياسەھەن
خانى پىتساوارو قەستارو، ئاي ئاي و نىوهشەم
تا لە ھەمورى لارەوە، نىشىل بە ئاغا دا مىھەن
لىو لە ئەي رەختى شەم و، رەقس و، شېبول و، ماھ و زەر
بەردەمۇو، بالازەرەوو، بۈوكانە، بۇ ھاوارى تەن
(راچىا)! يىمشەمە عەجب مەيلت كە مۆسىقىقارىيە
يانە زانىوتە لە گۇفتى مۆستەشارى موئەممەن!!
(۲۳)

ئاھووانى چاوى دىلداران، شىكارى شىز ئەكەن
ھەر لە مەندالىبىه خۇبىان پەنجىبازىي فىئر ئەكەن
ئەمكۈن ھەرددەم بە ناھق، شۆخەكانى دىدە مەست
دىن دەسسووتىن لە رووپى خۇبىان و گۇبا خېر ئەكەن

۱ لەشۈننېكى دىكىمدا دەلىن: (دەمكۈن ھەرددەم بەناھق، شۆخەكانى جا و ھەنۋ).

دیوانی بارجی

هەرۆه کو پىرۇزە دەشکىتىن دلى نىستقانى من
خۆ لە مەغزى من عەزىزم، جارە جارە تېر نەكەن
ھەمى بە قوربانى سۈوانى خالىڭاڭان بىم، كەوا
ھەرۆه کو بېھرۆه ران، تەقۋا لە تاقى دېزىر نەكەن
وەختە دل دەرچىن لە تەن، دەرچەم لە دىن، بەرم لە تاو
ئەو فىكارانە، كە بازى راست و ئۇرۇر زېر نەكەن
ھېتىدە بىت رەھىن لەكەل خەلگى، دۇو چاوى مەھوەشان
والە كۈونىي بېكىسىدا، كىان و دل بىت خېر نەكەن
(ياجىا)، چۈنكە عەجمب كارتكە سا ھەردەم بلىنى
ئاھوانى چاوى دلداران، شىكارى شىز نەكەن.
(٢٤)

بىڭاران گەر بە من رۆزى ھەزار جىڭا نەكەن چىكىن؟
لە راواي يېكىسان سەد تېر لە دل ئاوا نەكەن چىكىن؟
بە دەم نەگرىچەدا، كىان و دلى ئالىم نەجۇشىتىن
بە ئەم زېخىرە بىسى مۇو، ئالىمەن شەيدا نەكەن چىكىن؟
لە چاوانا ئەرتىزىن بىادەبى مەستى بەناو دونىما
بەللى، گەر جوستوجۇنى ئالىم بىلا ئەكەن چىكىن؟
ئەچن وا جون بە جون، تالان بىكەن ئىمان و دىن و زىن
لەلاي خۇيان وەھايە، روولە رېتى تەقۋا نەكەن چىكىن؟
لەسەر مۇلتى دل و سەر، ئىسو شەھەنۋىشىباھ تا ماون
نەگەر دەستى تەسەرپەرۇف دائىسمۇن والا نەكەن چىكىن؟
كە يارو موئىپب و ساقى، بە بەزم و رەزمى دل وەستان
سەرانسەر دەفتەرى مەستى، بەمەي ئىنسا نەكەن چىكىن؟^(١)

١ لەشۇننىكى دېكىدا دەلىن: (سەرانسەر دەفتەرى مەستى، لە سۆز ئىنسا نەكەن چىكىن).

دیوانی راجی

له داغینکی دلی (راجی)، شکاون نهشتبرو خمنجمر^(۱)
تەبیان گەر بەھای موزگان لەمن داوا نەکەن، چېكەن؟
(۲۵)

بە چەرخى عىشوه، ئازگان، زەمانە عەنبىرىن نەکەن
بە يېچ و تۈرۈه، دەلەران، جىنن و بەشر لە دىن نەکەن
لە كوجەگاھى دەلەرى، بە ناۋى شادىدى كە دىن
لە يۇويى قەتلۇن و عاممهوه، عالىمەن دل ئەمەن نەکەن
بەدەنگو رەنگى ھاموش، سەرايى چەشمەساري مەي
بە سەد فسون و ساحىرى، لەسايدابانى جىن نەکەن
دەمن بەكام و شەرمەوه، تەڭىب نەکەن نوقۇدى جان
دەمن بەلىپى گەرمەوه، غەزەب بېرى جىبىن نەکەن
نۇمايى گۈل دەدەن دەمن، لە رۇومەتائى نافتاو
كە قۇمرىيانى تۆقچى، لە تۆقى ياسەمەن نەکەن
لە مىوه جاتى خالى و خەمت، دەدەن بەراتى نىوه شەم
خەلاتى بىن دلائى غەم، لە باغى ئازەنن نەکەن
بەخورى مەجمەرى روخە، بۇخارى زۇقسى ھەنسەدا
رۇومى رەنگو بۇنى مەي، لە جامى ئاگرىن نەکەن
چ تاقىيىكە دەم بەدەم، بە نازو ئازى نەچىن؟
جىڭىز باراوى عىشىقان، لەشارى ئاھ و شىن نەکەن
دەلۈھىزارە چاوايى من، لە كارخانەبى فىرىاق
كە دەلەرانى فيتەجي، لە سۆزى (راجى) كىن نەکەن!!.
(۳۶)

لەعل و گومەر و لالە، بە خەندەي تۆ لە باون
كىردو عىرەب و شىعە، لە زۇقسى تۆ بەداون

۱ لەشۇينىكى دېكەدا دەلەن: (له داغىنکى دلی (راجى)، شكا نەشتەر بىمسەد مiliar).

ویران راجی

تا جامی دهمت ده بـ دمه، ئەی دەمی عیسا
ئەم كۆمەلەبى عىشە مەمو زېنە گراون
گەر حاکى نۇو چاوى سياحت، سەرى كىشا
وا دىبارە دل و عەقل و سەرو سەپر شاكىن
زۋىلۇ خەنە خەنە خەنە خەنە خەنە خەنە
ھەر شەش لە عەذابى منى دل خەستە بـ تاون
يەك عىشۇ لە مەيدانى تەمىن بـ كەرە، بـ مەيوا
مۇقۇي و عەمسەس و عاشق و پاشا، لە بـ تاون
دازانى سەۋەبى مەملەكەتى زۋىلۇ پوخى تۆ
ئەم بـ دۆزۈ شەوه، چونكە سەرو سېرىرى لە تاون
ئەي شانەزەنى پەرچەمى جىن چىن، وەرە سەپوان
بـ روانە دل، بـ بىلول و (راجى) كە كۆزان. (٢٧)

خۆي لەمن بـ نەنەن دەك، نۇ دەلىبرەي رەنگىن جەپىن
ئەي ھەلە، شۇخى زەمانە بـ تە شىخى سەر زەمىن
پاچەنلەخەلقۇمى قەترەي ناو زەنە خەداتن ھەپىن
تىك بـ تىك دە توتىمە شەكەر لە زارى ئەنگەپىن
ئەي دلى بـ پە حەم و لوقى تۆ، حەكىمى حال زان
وەي دووجاوى پېر فسون، عالى تەپىسى پەنگ بـ بىن
چونكە خائى روومەتى، مەيپارى ئەھلى حىكىمەتن
وا لە جەنەت بـ بونە جىڭىھى مەرخە باوو ئافەرىن
گۇايىا من كاپرم، ماقىسى دەمى داوا ئەكەم ا
ناواي زۋىلى ناوه ھەزەدر، بـ گۇناھكارانى دىن
تا بـ رىساۋىي نەرۇم، سا شەرتە نەچەم دەر لە شار
تا بـ كۆززاۋىي نەچەم، لەم چاوه بـ نادەم كەپىن
من كە يازى بـ لە دەلىم، نۇ دەپى عەفۇم بـ كا
بـ دلى بـ ئاد و جەرگى لەت لەت و چاوى گرىن

ویران راجی

پرچمی گمشده به عالم دا، له ریکهی چاوهزار
بؤیه جاوي بنی حجباوه، له جاوي نین نهمن
همر بناله تؤبه تیساوی له گوروهی میخهنا
(راجیا)، تا مل دههائیش له بندی یاسه من.
(۲۸)

نه سهعن بؤ، غونجه ددم، قامت سهوبه، زولف چین
لاح لسی العیش من الوصل بیک بالقین
چاوي ناوی، جسمی خاکی، جان هموایی، قلبی نار
مسنديجون لذیث اللوفاء ناظرين
خانه قای بدم و نهای قدم شوختی بیار، وا تنه گم
هذه جنات عدن فادخلوهم خالدین
سلسله یلی لیوی ئال، شهدی لوتفو، رهمزی جاو
هنده آلام حُلَد، قاشربوها دائمهین
بن دلان، قوريانشان به، بن نهدهب قمت مجنه بش
خیرکم عنده الخیب، آن قوموا قاتین
مائیدهی سینهت، له هندگوئی موسهفاو شیری ساف
إن هي في العشق إلا لذة للشاربين
(حالید) و (حالاج) و (سمعدي)، بيم تعریقی عشقیه
قالوا آمنا، و كانوا في الفروم راسخین
عايدی کونجی غمی تو بروم، به تیری گوشتمت
فڈ شهدت، فالجنان أزلف للهؤین
(راجیا)! نعم سهوره خانته، مسووجیه دلخوشیه
فاعصم في العشق حتى مت بالحمل المتن.
(۲۹)

له ناجاري له چاواناوه گردين
له ڙير پيني عاله ما مردين و پردين

دیوان راجی

که دلبمر هاته کوچمه‌ی عیشقازار
به تالان پووح و مال و دینی بردن
چ هاوارتکه و کهونزنه سینه‌ما
له گسل بهختی وها، بین دهستوردن
به ده چمودکانی دوو زوفسی سیاهی
له عیدانی مشهدت، گواهه گهردن
له بیرت چوو نیکارا وه ختنی تیفلسی
که سهیرو راوه رووتست بین شه گردن!!
نه تو مده بسوی و نیمه هاله دانیه
که جی نیمره له دهورا، ویلنی هردن
ملنی (راجی)، گملی ذارو نهزارین
نه گرجی پر عیسی، لعم پنکه مردن.
(۲۰)

نم دلبمه، چهند دلبمه، چهند دینمه، شیرین!!
نم نهی لهبه، چهند مهی لهبه، سه ده رته به، ره نگین!!
غاره‌تکره، روو نسکره، جان هنلگره، هاوارا
خاون خووه، پر جادوه، خدت هیندووه، موشکین
چهند نازکه، چهند چاپکه، چهند نازه له ده میا!!
ره نگ نهسمه، قدم عزمه، سیمینه، گول چین
قالیب گوزه، عاشق دزه، گموسه مزه، شام
خوتیرنژه، نیمان بیژه، جیان جیزه، خودا بین
هر عوشرقه، هر شعوکته، هر زده حمته، هر ناز
هر میختنه، هر زبلکه، هر حمسره، هر کین
دلباذه، خوش نساواذه، سه رنفرازه، سهفاخواز
نم روسته، گول دهسته، شایسته، نهسرین

دیوان راجی

نگاتە مولاقاتى لە بەدەختىيە، (راجى)
بىزازە لە خۇى، خىستىيە، دوغا بىكە: ئامىن!!.
(٣١)

خىجىلە! وەرە يېتكەمە با نەشىنەندا كەين
بۇ عىشقى ئەزەل، شوڭرى ئەبىد، زېكىرى خوا كەين
گومەر كە بىمۇزىراوى ئەدا زەونقى دوكان
با رۈوبىي يەگىي، هەرددۇ، لە دىيانى وەفا كەين
پەھىن بىكە، من كوشتەبىي يېك جاوه تەماشام
ساتىن بە ھەموس، يېتكەمە با سەبىرو سەغا كەين
لەم دورىيە من عاجزو، تۆ خورىرمۇ خەندان
با تەركىي رەقىبۇ، عەمللى زۇھەر دېسا كەين
عىشتە كە لە من با خچىجو مەيدانى قۇمارە
چەند خۇنىھە ئەگەر يېتكەمە لەم دەشە هەرا كەين
تۈش تىرىي مەھىيەت لە دلى داوى، كىوابىنى
مەفروشە بەناز ئەم قەدە، با يەگىدى دموا كەين
پەھىن بىكە، چىرتى بە جەڭ مەمھىرە غۇرىمت
وا چاڭ سەرىي عىشق بە بالىغى رەزا كەين
عالىم، كە ھەممۇ غەرقە لە دەرياسىي مەلامەت
قورىسان وەرە با دەم لە دەما، حەممۇ سەن كەين
(راجى)! من و يارام لە فەيراق و لە وېصالا
گەر دېنگ بىكەوين پەنگە كراسان بە كەوا كەين.
(٣٢)

ئەي پەرچەمت گرىچىن، وەستاوه چىن لەسەر چىن
بەستوونە رۆحى مىسکىن، گەرتوونە دىلە، بىن دىن
بەم دەست و بەنچە ئالىت، بىم جاوه شۆخ و كاڭت
بەم لەب و كۈلە خالىت، تۆ ئاڭر، ئىتمە بەنزاين

دیوان راجی

هر توی که پر گتمالی، هر توی به سد جمالی
جووتنی بروی هیلهانی، نیکمی به بازو شاهین
هرجن نجی بمهاره، بروت پوزی دشت و شاره
حسنی تو هر دباره، بوجیمه چین و ماجین
موتریب بلن هموابن، ساقی دهیکه چاین
یار هاتدهر له لاینی، دل کهونه فیکرو تمخین
نایشهدهر هناسم، دلزاری ئسم هیاسنم
کوشتهی ئهو سمر به ناسم، تالان ده کا سهلاتین
پازوه دهشت و سه حرا، یارم چیجانی لادا
دنیا چووه تماشا، ئهی دل نهمش ده بابجین
بردی عهقل و کهمال، سهوداین زولف و خالم
ده گریه و هر ده نالم، دل سه رو دینه هاوین
(راجی) کهست نه ماوه، به خوا دلت شکاوه
ئدم لیوو کولم و چاوه، له تو ده کاته په رژین!!.

**

پوشش خراپی بینای مزگهوت

مزگهوت سه تمویلی کندو گولک، چ خرابه
بز میشور مه گمن بوته موقندهس و کو کابه
تـمعـتـیـو بـخـورـی هـمـدـدـم قـشـلـو رـخـه
پـیـوـسـتـه (مـدـلا) شـیـتـه جـمـاعـتـه بـهـ نـیـنـاـهـه
مـعـزـلـگـهـی مـنـدـالـو قـوـسـارـهـ، بـهـ جـگـوـ فـلـیـهـ
بـهـ سـدـرـیـمـهـرـیـ، پـرـ عـمـرـقـو دـوـرـیـ شـمـرـاـبـهـ
دـیـوارـوـ حـمـارـیـ هـمـمـوـ وـنـرـانـهـ بـهـ روـخـانـهـ
وـهـکـ عـاسـیـمـدـیـ کـوـمـهـلـیـ بـنـ دـایـکـوـ بـاـبـهـ
نـمـوـ نـوـرـیـهـ چـ نـوـرـیـنـکـهـ، کـهـ نـهـ کـرـنـتـ لـوـرـدـاـ
هـزـنـیـکـهـ، پـرـتـیـتـیـمـرـیـ مـوـلـاـیـ عـیـقـابـهـ
نـمـوـ هـدـلـهـلـدـوـ زـیـکـرـهـ، کـهـ نـمـرـاـ بـهـ سـعـادـاـ
لـمـرـ مـذـبـلـدـاـ گـشـتـیـ دـوـعـایـ فـیـتـهـ مـوـجـاـهـهـ
شـوـانـیـکـیـ وـهـکـوـ منـ، دـرـهـقـمـتـ گـزـلـکـنـ نـایـاـ
کـابـانـ، چـ هـمـوـرـیـنـکـیـ دـهـمـائـیـ؟ـ بـهـ تـعـابـهـ
کـرـ، حـزـرـهـتـیـ نـسـکـنـدـرـوـ مـنـ بـوـرـمـهـ نـهـرـتـیـ
گـمـرـ دـینـ نـهـپـرـتـیـ، بـهـ هـمـمـوـ رـنـگـهـ رـهـزاـ بـهـ
پـیـوـسـتـهـ لـمـسـرـ شـانـیـ مـدـلاـ خـرـصـتـیـ مـزـگـهـوتـ
نـمـ دـیـیـهـ سـوـنـالـیـ هـمـمـوـ بـنـ قـدـیدـوـ جـمـواـبـهـ
پـیـشـیـشـیـ نـیـهـ، مـهـغـزـیـ نـمـوـیـ مـیـیـ مـوـبـارـدـهـ
وـاـ دـیـارـهـ هـمـمـوـ کـارـیـ تـمـراـزوـوـ، بـهـ قـوـلـاـبـهـ

ویانی راجی

بمو بیزون و بوخاره، که مولا کاسه همناسخ
و دک ممتدی هموای راهشده‌لک و دنگی رویابه
چونکه به همورو شینوه، زمان دیته سفارابه
بنی عدیبه بلین، خالتملا تزخی شرابه
نم و هعزو نمحادیه، که نمردا به همودا
و دک بایسه کی ناره‌ختو، و دکو فسرو له جهرا به
من خاره‌نی زانست و هونسر، بورمه قومارچی
برو پوچه‌لتی سرفیته، مولا، حاجی شهابه
رده‌بی! به خسی بگره، به لام دوره له کدنیشته
دورربه له مولا، یعنی بیز مالیه چا به
خوزیسا پردیشی دیره نمبروم، عانیله وازی
نعل هدلگری نم غهیبیت و بوختان و عیتابه
گشتی به قسه خرمه، به یزدانی تمعلا
گشتی به عمل، همسیری شیتان و دوابه
بروانه مولانییو، بروانه موحده‌گمد
نم هرزه بلئی چونه بدرابر به سحابه؟
فردقنکی نیبه، تز کرو من عینی مولا م
توش همروه کو من مونتسزیری بزی جمزا به
گونم هم دردو زرینگانه، بدم و دیسی سماردی
(اللَّذُنْ شَرَازَ، عَنْ قَلْمَنْسِيْرِ كَتَابَة)
نیشیتکی بکم، مامه، بدانینه نهیکم
و دک تز به کمربی نابنی بلیم: دایکنه، دابه
تابع به نیامینکو، نیسام تاییمه قسمی
تا دوو سره بن، نیسته نهیم: عینی سوابه

دیوانی راجی

هرچی بیمی کشی حقایق، له و تار
بیخاته سمری، تالیعی نهنگوستی سبابه
داوایس دو کس، راسته یدکی و نیکی درزیه
خوزی پیچه، نهان: وهی له ملا پیاوی خرابه
(راجی) وده سا مهخمهه ژئر پن، نهوده بهخت
بیستینه له یمزدان و، بیرووی نه گوله شا به.

(۲)

نهود من ینندوی ساقی! پیالیه مهی نییه، کورو به
نهود تو پیم نداده با تمان نییه، مقالهه یا برو به
له خاکی مدیکدهه تو زدا، سمری شادیه نهونتم
موسلمان نی، مسیحی تو، مسیحیش گهر نمی، جو به
بیتکی وا لمدر شانت، به ناری زولف داناهه
کنیشتمن مالهه مریم، پری غمغاغه و ناشوه به
تماشای زورده لوری سینت دکم، یا قزوخی بسر گمدون
نهوش سرخوشی خالی، هر خمریکی نالیوالو به
دلنم هاته خدیالی و سلی چاری کالتی نه شوخه
دم؛ بزچی نهودستی تو؟ لبرنگمن شیرا بود به
تماشا کردنی کولمیت، دلی عالم نپشکونی
به دوو زولفت، نمسیمی جمنه تولهه نوایی دوو بود به
به ناز نیواره تیپریبوی، کشیهه سینههت پروانه
به چاری تو فدریکم، ساخمریکی داس و داسو به
ج باکم دوزمن و فیله، ج باکم عالمه لوزمه؟
که من هر شیت و بینهش م، نهوش هر نازو جادو به

ویانی راجی

که بپارنیک نسدا دیده‌ت، له خنودا بیتم و بتزشم
نخوریم بیشه باوهشتا، به من چی؟ هر خوارالتو به
جدهاکاری دو عالم هر نستزی و، تزو و فداداری
شمعنشاهی سرو بهختو، نیاده دهست و بازو به
که (پشکو) بهختی ناپشکوی، له لیسو نسو دلارامه
خالوزنیکه، لمبر چاوی نیگاران بوته نوعجهوبه.

(۲)

نمی دل و دره بمن بندو گرفتاری یمخنی به
سرخزشی دهه و لیسو گولاو، پاشی قسمی به
لم کسورهی دلداریه، هر مای و نمسوتای
سوربیون و نمسوتان و گرین، لومرو عدیه
جاری به وفای و عددی و، مزگینی ماقنی
زیندویسه، نمیگاره به سرگی همه‌شی به
جاری به هموای کولمه، لمبر تاری بمهاری
جاری به تمای زلتقی، له بن داری خنمنی به
لم میرگ و غوزارانهی مینگو مدم و کولمنی
و دل بدرزه‌یی بن کلکاو گری، فیزی جمنی به
هر ناشنی که بینیمده، قازانچی رده‌چارکو
دلداری نهبن، هسته، له بمسته چقمنهی به
بینچگه له مهی و مهیکده، نیشت هدیه؟! مهیکه
هر نزگری ساقی و تسریب و ناله‌یی نمی به
تا مایو ره‌صوده قسدو، بمناواری دهی بـه
پینساوی زیهی دهسته، تکمنی زمرده خنمنی به

دیوانی راجی

گدر بیبیه سرهی جمورو جمفار، چمرخی زهستان
باکت نمین لم گیزیه، گاجووتی بنیه به
چربنورکی خفمت، بیکه شرینقی سرو بخت
بز بزی هدوهس، قبیله قمنی تدو زقمنی به
(پشکز)! و کو گول پتکنه، خیزابه پشکوی
و دک خالی پهشی لیتوی، گمشی نهر بدنه نی به!!.
(۴)

نمیال بمناری یاری، سالنیکی توندو سخته
بمفری خفمت دباری، دلیش دهبونه شخته
پندزگاری پنررو، تمسرازوی دادی کیشا
بزیش له پروری گلاوری، هملات و راهه بخته
پیترخه چسرو به تالان، میدم گمرا له مالان
نوزمن که دای له بالان، چار درقوولینی وخته
بین، و دنگه نیشی پیت بن، گبر توزی شوند پیت بن
وا مهگره گیژو شیت بن، بشلمرزی نمخته نخته
پالسوزی خانه شینوار، لمبر چمزراو گمی چار
نه لیام و خدری دنگداو، بین سبره حمز به جخته
دلیم چلیع به سرکش، قواناغی کرده سی شمش
پشکوی وقاغی کرد گمش، خمریکی را خسته نخته
لسباز بسراانی نازه، نسوروزی کوردی سازه
نه گری هسمو موغازه، به بین همراهو زخته
دوژمن له توی پرواپی، که چمند گمش و جوانی
بن و دی به خوت بزانی، خمانند بوری به یدخته

ویانی راجی

نینجا بمهارو هارین، زستان و پاییزت چین؟
بارت نه کمن دهی زین، بن باسه، نیشی راهخنه
نرخ و فسالی مامالت، بازاری خسته درفت
بن قفتر، سودو، نافعت، کوتالی پوخت و نخته
بمرچرو ساردو سوله، (پشکز)ه هاته توله
نمغاره کمس له بوله، سوزو گمشی درهخته.

(۵)

نمی وتن، داخی گرام، روتبهی سعر شاته
قرچهی جدرگ و هماناوم، فرچهی چاوانته
خرمدهی ناو زگمه دئ، بز تزله خرسو یه دخو
گرمدو لرمده دله، خوزراکی گلزارانته
نم کنیشکانه کورانت، هر هزارو بینکسن
چمند زمانیکه همناسو ناهی وان ناسماته
نیسته ییگانه هسموریان، نوتبازار مزیقین
کانی مزیقا بزانه، لاکو حیدراتنه
با او بارانی همناسی سردی نیمه، ترز نه کا
جوشه زستانی گلداریشم، سمری میزانته
گشتی بز خلکه نمودی چاندروته، وا خرماتنه
بز خوزنی پاره کانست، دهستی وان گیرفاتنه
نمی واتمن تاکسی له کاری نالسباری نامراد
ینو وژن کوشی بکه، قازاغی زارولاتنه
کینه کانست بورجی نبورززو، دیزو باخت بهشت
لاری نیزو من به هملا، حمزی یسو غیلاتنه

دیوانی راجی

نمی واتمن، گمر تۆ مەۋارنامۇزى بازاپى شمو
بۇزى دۈزىمن نىخە گىچى گەردوشى داماتى
نمى واتمن تاكىمى كزو نالىزى دەستى ھۆزى تۆ
ناكىس و كىس، يېزەخۇزۇرى سەفەرو دىواتى
نمى واتمن سا كۆزىيەكتە، (ژىڭو)، بەخىوبىكە بە خوت
ھەلبىن تا پىندەگا، نىمە ھەلگىرى نازاتى.

(٦)

دە لىنوا پىرەدى خەپالاتا، خەرىكى فرسەتە
ھەرودە كۆ سەغىزى گولەندامان، ج نازك ھىمەتە!
تا لە سەرچاوهى دلە جامى نەنیشىن تۆزى غەم
كەن بە چاواي خۆم دەيىن، نەم سەفاوو سەقۇدە؟!
دېدە ھەلتايىھ لېبرى بىرقۇ بېرىقى پۇسى تۆز
بورو لەھىر لايىن دەكىم، پىرەدى حەيارو عىسمەتە
خەستەخانىنى عىشقى تۆز، ئەھرى بە دل ور كەرددو
وەك شەرقىي زۆلەفۇر مۇزگانىت، خەرىكى سېعەتەتە
سېنە پېر تاب و تىبو سۆززە بلىسۇ گۈرىيە
ھەرودە كۆ چارت كە غەمزۇ نازو مەستىي عادەتە
نېعەتى دىياور قىامت، والە چارت زاھىءە
زېنەتى دىياور دىنېشىم لە ھەرددو كولەتەتە
خەندەدۇر گۈزىنەدۇر، شۇقى بە عالىم گەتسۈرە
زۆلەقى تاتاشت خەرىكى بارى زەخەم و كۆلەفتە
مەستى بىنگۈر، عارەقى نازو، گېشىمۇ لەنچەكتە
تاسا، كۆ بۇزى بىمۇقا، نوسىتۇرى ھەساۋىيى دەرگەتە

ویانی راجی

(راجیا)! دیوانه‌بی دانن له عیشقی دلبران
کن نصووتینن به گورجی بذخی خزی، بن غیره‌ته!!!
(۷)

تا لبهر یاری عمزیزم دل حمزیم، ره‌همتنه
هم به زولفو پرچمی، درود برین ره‌همتنه
دینه قابی دلبری پهنگین و شوخ و سروبرم
چونکه وصلی نمو له جیم و روح و ژشم ره‌همتنه
سد که غمبارم له تاوی پرچم و نه‌گریمه‌کمی
جمورو بن ره‌میشی بسز نیمان و دیشم ره‌همتنه
بذری رودوت همله‌اته چاوم، پیسی بلن ناوا نیمن
چون بلیسو تیشکو تاوی، بسز گشینم ره‌همتنه
سوزی عیشت کورته دل، روح و دماگم هاته گیزه
خیرو خوشم، هرزو نوشم، لوتاف و قینم، ره‌همتنه
تر شعمنشاهی زامانی، من هزارو ینکرم
چاوه‌نوبی من له درگایی مهتینم، ره‌همتنه
گمر له تاقه‌تما نیمن بتگرمه باوادش، رذخه‌کم
نزو ده و لیسو به خونزیشی بیسم، ره‌همتنه
کارو پیشد، گرچی جمورو قصره فوتانی منه
ژه‌هی بن ره‌میست لمسر چاری گرینم، ره‌همتنه
(راجیا)! هرچی بسمر من دی، له دستی عیشقی یار
هدره کو ماچی لسپر کولیسو جهینم، ره‌همتنه.

(۸)

حالت له دلی نیمه، دلیسی سملکبزوره
چاوم له مزه‌ی فینکی ده و، باده‌بی زدوتنه

ویانی راجی

ماچت بسمره گیان و دلنه، نرخ و فروته
بازاپی سمره کولتمه، هینده به بروته
دل بسته بی نه گریجمو، گمته سمره موتله
جان خسته بی سینه ممه، یا ممته هموروته؟
نبرزته لسر تاقی عمرق، تاقمرو جووته
گرتوریه سرت پیزه گولو و تاقمرو جووته
نم ناگری خدرمانی تمنی نینه، له روته
سووتانی منی روته، به بین قیدو شروروته
هیواه دلی ینچاره، به ماچی یملکو دوته
هر لاین نهچی، وک توله ناماده له دوته
(پشکن)، سمری زولقی قبس و دسته بی شورته
نحو سانه که گمش دیسیره، تۆ کاری پشورته.

(۹)

بسم دوردی دلنه، قامسته دام له هتیته
زولقی له برین برژیسی، دورمان و پلیته
وختی نسداب و زوق، شدرابی له دو چاهه
وختی شمرد دوا، دمس و بازارویی جلیته
وک شیعیی عاشوره، تەنم هینده کوتاوه
هیندیکی برین، نیکه رهشو، رنگی چوتله
نیزروتوروه دل، لسو دامسونه لاملى گرتوروی
مال ماتی منلاندیه، بردی بنه پیته
تا بانگ نه کا سمرگو، ژماریه گله نه کری
چارم له دوای برومته کمی سورو سپیته

دیوانی راجی

نام کورده و کو من، که شپر زمی میو و بزمی
هوزنیکه، له ژنر مرحمتی بمرزو نوریت
گوارد و کو میلاته، ترختت ممه، لیو می
نم تک تکه بی ناره قی سر سینه، جورتنه
برانه قدی، هتلچووه و ک عرعنمرو ششاد
نم جوتنه ممی مسیرکه، قنج و خرد قیته
(راجی)! به خودا چمندی نعیشم له دلم خونی
تن کوتیبی باری خممه، چاوم پره لیته!!.

(۱۰)

نه و روزی سالی ۱۹۶۱

جلزئی دله، جلزئی گوله، نبورزه، بسواره
جلزئی نتموی کورده، ج لادیسو ج شاره
در چروننه له دس جمورو هموار، بستن و سرما
چس خاکه، ج نینانه، ج گیار گوله ج داره
نم پژوهه، سدری سیندو شمت پژوهه له ژننا
پژوهی هونمرو بیره، بشی راو شکاره
گهر نوحه، نگهر هووده، نگهر کاویده، تینکریا
لسم پژوهه گیشتورن به ژیان، هرچی لسباره
نم عمرده که هی تزیه، دبیکیله به گورجی
بیشنهو چس مرده لیمو رووت و همانه
بیکولینه مو، دایر پژوهه، نموی پنجه وی کانه
پنی لاده له خوت، چس دژه، دوزمن به همواره
رازاوه نموی مینرگ و کنده، تیرکه تماشا
پرشنگی، همورو رنگی گوله باخ و چناره

دیوانی راجی

بووکیکه لە ناو باوهشی زاوایسی ژیاندا
شایی لە هممو گوشەیی ساراوه دیاره
هر پنجه گرلود داره، کە جینگیه لە بىزا
دوو بىو نىيە، لەم يەكىتىيە پالەمیي كاره
چاوات نەغېرى، مۇزىيە بۆ ھۆزى قەلمەندر
گەر تاگرى نەمالۇ، نەگەر سووزەبىي پاره
يىنگانە! نەنتۇ چاکى بىانە كە گەللى كورد
نامىرى، كە لەشى گىشتى لە پۇلازو دەماره
مېئۇوی سەرتاي نارىبىر ھىندۇرە، لە پېش خەلک
پېشىر ھونىرى راستە، بە مىليارق قىمارە
نەتىيەستوو، چىرغۇ فەلەلکۇ سىحرى مەجمۇككار؟
پىيان و تەلىساتى حىكايىت، بە ھەزاره
نېپاتى نەكا عىلىمى نىسر، كەدەۋەبىي كورد
وەك (سېر كىاندۇرە)كە نەمان، يىكە بە گوارە
زىندوبىسو، نىورۇزىزە، لە رەگ شىن بىسو نەجا
گۈئى بىگرە، مەدقۇرىتىئە بىشت، بىخت لەكارە
چارىك بىشىتە تۆ بە خالىر دەر دەشتا
چاشنى وەقەنلى تۆز، لەج لايىنكى دیارە؟
پاشى تەممەتى و كىرتو، دامان و ھەۋارى
نۇزۇي تەممۇن و يەكىتىيە گەشتى تو گوزارە

دیوانی بارجی

مدفرزش شمپو، و درگره همق، هاتوروه کاست
خواستنی کمه چانده منیت، توختی بسزاره.^(۱)
(۱۱)

نمودالله در خشانه، نمایینی پروری بمعماره
وا دیستو دهپن، نوتفقی دلی گرته کمناره
نمود گولشنه رونگینه، له دم بادی سبادا
یا شوکتتی نمود، هر له لمبی خونچمی پاره؟!
زلفدو خدت و خالتی، حمره‌سی گنجی جمان
گهغینیکه به کمس نایمته نووسین و ژماره
چاوی به همراه غمزم، ده کا غارتی جانان
چاوی چ؟ مدگر هلمستی شابازی شکاره
نمی لیتو شه کنره جیلوه گمره، مدرحمستن که
یان لوتی تز لدم خستمی ده گانه خساره؟!
واعیز! تز مده پندتی ندیبان و لدبیان
وا تینه گه نه م درسی پرورو کانه قوماره
نم سینده مخرووته لعناء جیسمی نم خشم
نایدا دله، یا سایه کمی پرچمی یاره؟!
زانیومه، سریم نایمته بدر تیغی جه فای تز
سا بیه نه گمر رووحه، وه گمر سبرو قمراره
(راجی)؛ به همبا ماری لعناء داوی رجادا
تز برووت و هجالیکی، نسریش خوسروی شاره.

۱- نم هؤنرا و مهیه ماویه‌تی، به هوزی تبریزونی دیوانه‌کمکوه رضبیوت‌مود، بیمان نه خویندرا یهود.

دیوانی راجی

(۱۲)

نم خونچه دا منی، مسم کەلمەنی، کولتمە بمعارە
نم سیم تمنی، دەست بەخننی، لالە عزازارە
نم موشک موروی گول پوو، نم ینچوو غزالە
کوشتوومى لەھەرلاوە، بىسىد بەندۇ قىنارە
نم باخە يەخنى، هالە بىرخى، تازە نىھالە
خستوومىيە سەرتاڭرى نەم سېرىو قىرارە
بىم غەمزەبى چاوانە، وەكى سومبىلى گىرسوو
بىستوویە دەلى غەمزەدە، بىر قىددە چنارە
بای وەعدە هەناسەم، كە بېشكۈنى لمبى خەندىدى
بىز باخى نمۇ، گىرمە نمۇ حەزۈر كوفارە
نەمشوچ دەكَا هەورى غەم دېتىزەنی گىرسىم؟!
وەك بىرچى دەلۇو ماسىيە، نەم بىلقۇ بوخارە
جانا! بىخوا سۆزىنتىت نەدەم، بۆچى ھەممۇ دەم
(راجى) لەدرى وەسلى تۆ، پېرىپوت و ھەزارە?^(۱)

(۱۳)

مەئەلەي عىشىقى حىبىبىم، گىر بە ملىزىن دەفترە
ناڭىيە باسى وىسالىم، يەك بە يەك پىندا وەرە

۱ جىنى سەرنجە نەم غەزەلە كە مامۇستا نەھەممە دلزارى شاعير كىرىۋىيەتى بە پىنج خەنتىكى، لە دیوانە دەستنووسىمكەنی راجى دا نىبىيە، لە (دیوانى دلزار)مۇ وەرمان گىرتووە. دیوانى دلزار، نامادەكىرنى، دلزار، بىنداچۇنۇمۇنى، نازاد دلزار، جابى نووھەم، بەزىۋەمىرىيەتى جاپخانەي رۇشىبىرىيەمۇلىرى، سالى ۲۰۰۶، لا ۷۴.

دیوانی راجی

خم له دورگانسی دلتمدا، پاسموانه رژو شو
کۆمەلی بىزىمۇ خەپىالۇ شاشوارى دېرىرە
دەم لە شىتىھى بادە تېرىناكىم، لە كۆگەنە دورىرسا
نىشكى خىوتىنەم لە بودوا، جۈيىبارى كۈمىرە
والە دەوري دەلى نەسىورىتەم، هەمرە كۆ سۇداڭىران
نالدىيى ھەممەدم لە دلما، چونكە عەينى مىھۇرە
بىرچەق نەنالىم رېزۇ شو، نەمماۋە نىارام و قىمارار؟
دەلى نەسىرىي بىنۇدۇيارى ساحىيە نەسكىندەرە
گەر تىزانى چاوه كەم، رېزم بە لاي كىدا چىروھ؟
وا ھەللاۋە ساراوى بۇخانسۇ مەقامتى نازىرە
كۈچە كۈرچە، هەمرە كۆ دەۋاھە تو خۆت بەد مەكە
ھاتوچىزى يىارانى ئىستا، (راجىا)! دردى سەرە.

(١٤)

دیسان لىسىدوای قامىت و رەفتارى عەزىزە
پامالام سۇدازىدە، بىن پىرسولۇ پېشىزە
بۇ چۈلى نەزىم، غەم سەرى خۇشىم نەشكىنەن
بۇ شار نېچم، نەخىنە بىر بىزەدە سەتىزە
ھەرچىندە شۇرتىن ئىيە يىكم بە نەشىمن
سەرباى ھەممۇ نەم حالە، نىگارم دېزۇ زىزە
پېچىراوه لە پەرچىم، دەلە كەنى بسو بۇ دەۋە بىزىأو
نېمىزكە حىزىت چۈتكە كەباب و تىرىپەتىزە
بالاى كە نەلتىن قالىبە، نورىكە لە يەزدان
شايانە ھەممۇ حۇرۇرۇ پەرى بىنە كەننەزە

دیوانی راجی

بۆ بىزىمى مىن و بىادوو گۈنىدەو بلىزىر
و دك هەلقەيى ناو كابىيە، گىرتۇرمە زىزە
سەر بۆچىيە، گەر دانىشى ئۆز گولى كولتىت؟
نابازم لە دەرت، تانەكىرىم يېزە بە يېزە
گىرتۇرىھە قىدت، سەد دل و سەد جۈزە گۈلۈ بىر
سېيور دوپو ياتقۇوت، گۇلۇ باغۇر گىزىزە
(راجى)! تۆ بلىن تىمبەلتى ھۆزە، كەردەزىزە
نەرمىكە سەرى چەرتى، بەقىمىچى و بە نەقىزە.

(١٥)

نەچىم مىوانى دىلىم، تەلین سەردار و قۇناغە
كە باخى پەۋەستى ھەرددەم، لە چاواھى چاواي ما زاغە
غۇزالىي خالەكەن كولتىي، ج گەنگۈرۈنىكى رەنگىنە
پىالىي لىۋەكەن نالى، ج پەرداڭىنەكى بەرداڭە
لەپەر قاپى نەنالىن دل، لە لىب لوتىنەكى بۆ ناكا
خودا! يَا يىدە يَا يىبە، كە ناساغىنەكى پىر داغە
بە گولنارى و سالى نەو، ھەممۇ زاغۇر دەھەن خۇش بورۇن
لېيدىزمى عەندەلىبى من، عەجب بىر باغە ياساغە!!
نەزانى بۆ تىپىوم، بۆ بىزىم، بۆچى سوتوام؟
لە لاي يىارى جىهانگىر، دەلم شىمش سالە قاچاغە
ج غەددارىنەكە؟ ھاوارى، رەقىب خىستونە ناو دىنە
تۆ پىنى باور مەكە گىيانا، قورماساغىنەكى ناساغە
لە دىوانى كەممالات دا، نەگەر دل بازە، بىن نازە
لە بازارى جەمالات دا، نەگەر سەر ساغە، نایاغە

ویانی راجی

روخت بتو رو وحی پر زیکرم، ج فیده و سینکی فبر دو به
قلدت بتو لمشکری فیکرم، ج بیداغینکی بیداغه
نعروی زلتقت نواندرویه، مه گهر هم خونتی (راجی) بن
بدلئی یمک رهنگی معنا نایه، نعوهک سد رهنگی بزیاغه!!.
(۱۶)

له کورديدا هسمورو گیانم، به کوردي، خاسه خزاركه
له ميدانا که کورديکي تيابورو، سريخز پاکه
سراوردي زهمان و گزره، گزري کاره ساتي کار
گول و گمر، واه شملو کوريتى، هسمورو نازاوو چالاکه
شپولى باي خففت به حری صريحى سريمسر واژاند
زه مين واه کانى نهماكو سما، واه عميلى خاشاكه
جيهانى هانه هاناي دل به هيچكىس رانه گا، چبرود؟
درؤ بارانه، پلان بازىسي، كويزىونى نيدراكه
سرابىردو تىلازو كاخ، سردوين بسوون دينكىرۇخان
قورىت دەساناڭدى، خىرا، تىمى دۇنيا بىسىردا كه
له چانى زاپرۇو توڭسىدە، بى سر كېر نېمەن يەكسىر
ج بىيى، چى بىيى، چى خەياز كەن، ماڭى نېھلاكە
له خاون خان و خاتانا، كە دەستار دەستى خەمانە
له بابىت راودىارى خاكە، تىستىملاك و نەعلاكە
نەلين نەم چەرخ و نەغلاكە، قىدىيم و تراوه (السولاك)
كە نەم توپىسە، كەمىنە، دە بىوت لەو لاكە، لەولا كە!!
هسمورو هارىن و زستانى بىسرچىسو، هىشتە نەمزانى
ج خۆشە، چى نەخۇشە، بىدخت و تەختى لى ئەپرەللەلاكە

ویانی راجی

عدهالست ودک تمراززو ناسراوه، سر برامبهر سر
بمحشت هشت و، جمهندهم حوت و، گاور زوره کم پاکه
چ سراسام که بنیاده، هممو تیالد فیشاله
نمی کردت به میشکی تینگه یشت، پژخی لوللاکه
له کوشتو بیره درنچی، به خاکا چی و به ناوا چی
که خو درخته مان بستن، بز مرگ و پیتاکه
برا لیکبونه دوزمن، من، ناما جینگم کون و قوژین
به ناهنچ بردیان ردخم، چ سیواکه، چ تنبایاکه
له موکی شاکه شاکی غم، لکی خه لکی تماشاکه
چلزن ژاکاره، میسوی همه لوهربه، داره سواراکه!!
چ رزگاری بکا نم همزه داماده، له دامانی
که (زیکر) پر به دنیا، دل بمارو، گیانی خمناکه.

(۱۷)

بس درسدوری هرززه، تسلی خم به سرم که
بس تیغی مسوژه، جوشی ولاتان لبیرم که
چیت به همه دس ممداده سر خمفری دوزمن
سر خوت و خوا، لم دره لعلته جگرم که
مستکه له چاوی و دمنو، بخدره زندان
زجیبو گرفتاری کرده استمی قددهرم که
چیشتو مه هممو تامی دلز، زاری غصه بی
لم خاکه، بمه بکوژه، ببس درسدورم که
دست هدلگره، هدلبینه تو نم چاوه، بیشه
خدالکی له چ بازیکه؟ نیتر خوش خبیرم که

ویانی راجی

عالم لە ج داریژو، ج داریسک و ج دازنک؟
یا دل بە دلنم داده، و دیا سر بسمرم کە
وا گول نەگشن، پىتە كىمن خونچىبى لىشان
تۇش راھىز، سا مىتى يالىخ سەھرم کە
سەر داومە بىر پىتىو، لەشم پىرە لە رىتا
بىو تۆزۈ تىمى دامىنەكتى، بىھرەورم کە
باسى سەرە زۇلتقت کە دەكىم، پۇزى بىلامە
ساتى بە دەم دەلىمۇرۇ سەم، جىلەوەگەرم کە
ناما دىيە (ئېرىكىز)، بىھمۇرۇ سۇودۇ زىيانىسک
سا ھەمتە لە دورو چاوارى بەلتىك، چارەسەرم کە.

(۱۸)

نامە! بىز جىرگەت بىرسومو ھەلگۈشىيۇم، نامە کە؟
نامە! بىز گىانو دل و بىرت دزىسوم، نامە کە؟
پىيم بلىنى سا كىمى بىچىتىم تام و بۇنە خۇشەكتى؟
كىنى ئەنۋىشى پىيم بلىنى، ھۆشى فرىسوم، نامە کە؟
چاوار، تىۋەندىزەكتى، وا بۇتە موقناتىسى بىچ
كارەبات خىستۇتە جىرگى راھىمۇرۇم، نامە کە
لۇولى زۇلتقت خستە مىل زەوقى خەيالىز بىرى من
وا وەكىو مىسوھى بىلدەپىنكەتسىپىوم، نامە کە
پەنگى ئالى روومەنت، تىنكلۇ بىرۇوكىو تارىسە
پىوهلىسو، بىرو زەردۇ، لىنۇقچاوار، ھەنتىيۇم، نامە کە
تو خودا، بىزچى لە باسى ماچە كانت نادۇنى؟
سۇزى بىرۇت پىرددەي حەيياو شەرمى دېسوم، نامە کە

ویانی راجی

سمر، به گئیزی ماتمه و سعاداته و ناخولیتیه
و هک رو هز، بور کان زده دی رو قم، خزیسوم، نامه که
زولتی په شارت که گسته لاملی و هک زده بیت
من به ژه هرو زامی گسته دارزیسوم، نامه که
تیر نسبوروم لسو باوشه و بونست، چریکاندی و لات
شینتو هار بسوم، تازه نیر تپه بیرون، نامه که
ورده خالت کرده تعمقی همرگ و بین هوشیم و دل
ترز به مزری شا سمره مالت کریسوم، نامه که
کوشتمی نبو سوره بنده، نبو گولمی ناسک بدنه
ره حمی پین دادن همسو دیسو نسیدیوم، نامه که
سین و لاوازی خصمی رو قم، جملخوردی زهمان
و هک گولی باخت له داخت همه توریم، نامه که
هرروه کو (ژیکو) برامبر ورده زولفه، خال و خست
بز همسو در در بدلای عیشت چدقیوم، نامه که!!.

(۱۹)

شاعیر که ندهونن پند، هم نیکه ممبستیکه
دونیا لعبه اسر همت، همروهه لپه دستیکه
یاریکه به هیزی یار، یاریدهی کزمسل ده
یا راکه لسپری دیدار، بسروا به هم رستیکه
هم جیوه هری ناتزمیک، بازاره بزویتیکه
هم کاری گمله هوزنیک، گیزده به قستیکه
هوشی بشمرو زانین، بیزانه ج هوشینکه!
دستی هونسرو تو این، بیانه ج دستیکه!
دیده نسوي بیینی، رامه له په لاماری
هم بزیه همسو گیانیک، سرمستی نه لمتیکه

ویانی راجی

هر کس بیموی چاری هزوش رو دلی خوی گهشکا
بینزه و اره جامی ژین، پر بیموی هزوستیکه
نبو کاته له بیم چوو، بیدم به عمره قدرا رشت
تیستا که کراس پیسم، رووتیم لمه قستیکه
هدناییم و هله لیتنم، سد جو جده غصه باری
بیرم له کون و کولایت، ماووه چل رشمیکه
سرکردیبی بوزی بیون، گیترای سمری پر کاری
پریگاری نهودستاوه، گیتیم له ج هستیکه؟
سند اسمری زه ردویم، همروهک شه که گیتی مان
هه بچی که سدم ببین، همرو بیز کوته گستیکه
هر کس بیموی بزیا، پیاوانه لمهر خاکیک
دامینتی خوا بگری، چی ساغه چی خستیکه
لم کومه لنه نینسانه، خاوندی ده ماغی بزش
گرچی بشمره ناوی، عهینی قوره پستیکه
هزینیم کمژو ناوریشم بیو لسمری توزم بست
نم خانورو رامبستووه، همرو بردی له بستیکه
هه کاکی گهلى کوردم، صصره به منالی تو
هر باوهت و باپریک، مینشکرر له ج رهستیکه؟
مینژو نییه گوفتارم، همرو داسکو پدرزیزکه
وینزه که بنیشتم من، سد میوه له رسیکه
نم دایکه نم خوشبو خاک، نیمزکه نم زکنیکه
نم کاره چرورو کانمت، (ژیکزا) ج که رهستیکه؟!

دیوانی راجی

(۲۰)

ساقی! قده‌احت و دک دمه‌کمت دلکمش و تمنگه
مهیلت و دکر زولقئی سیعه مانیل و لمنگه
لعو کولمیبی پر سوره، به خالر خمت و پرچم
نیمسه تمصنه لوتنه، تماشایی فرهنگه
تا پخنه‌بی زیونی تز رونگینه به خوتیم
بو نخشی سرو زلتف، ج هیاوی به رونگه
دردت له دلم، زده‌هی هملار زه‌خی سینانه
عیشت لسمرم، شورشی تیمساح و نهدنگه
ماچی دمه‌کمت، بو قده‌غست کردوروه نیستا؟
خو ماچی دهست و دک ممه‌لعنی سانیه، دنگه
هر نیشی هدیه خالی رووان، بو منی بیزار
هنگوینی نیه، هر به ختنا ناوی به هنگه
ناسراوی هممو عالمه، نمو بیاری بملکچاوه
وا نسرم و تبرو ناسکو چالاکو چه‌لنگه
بسو بنده‌قهیبی زولقمو خالی ختسر اوی
گرونم همردادو پیری گولله‌بی ینه‌نگی تفمنگه
بز و هیسی و فاداریه، دی یاری گولنداه
خیرابه و دره حازره مسی، (راجی)! درونگه.

(۲۱)

رنگه‌بی عیشم درنژو، همردوو قاچیشم شله
بو خبرمر و درگرتیش، بی، بسن تسلیفزن و تله
هیند نعیشم نشکی پر سزو به کول، لعم چولندا
بوته دریا دوره و ناخاته و شکی، پس مله

دیوانی راجی

ناگممه بالای نیگارو، باوهش و بزس و کمنار
گمر به خموپیش بیته بعرچاری خهیالم، هر حله
نازه نینیه سرکمشو بینباکه، بین خونن کوشتی
هر به چاو نیشم نمینی، هینده عهیارو دله
کاته کی دی، دامنه هملکات و زیندووم کاتمه
پینی بگم، دستی له مل کم، نیته هیچ ناکم پله
نرخی ژرسن و دیمنه، دلداری پاشارو گمدا
بینی پساروی دله، هیروای سمرکاری گله
وهختن راوی دابشی، خزو تیکه‌لی سد له بجه کرد
چاره که بazaar هملزیه، عاشقی بینکس مله
لاکمی زدلتی، تراقصی خالی وا هات و تمقاند
نیدیکوژی هدر کس له دهشت و رنگه‌و چووم کله
چاری (راجی) بسو به چوارو، چارو بیماری ندیت
بايزانین چهارخی چهپ، هموانی به کنیه نم همه؟!!.
(۲۲)

هز(کا حسن) شموق بزروت، به قاقهزی تو نم هله
سولتانه زاره توی غهالت، راکیشه بانگر هلهله
بوختانه تووشی تو بسوه، بیتش به گز ملا چروه
وا خانه‌می پر کردووه، لسه لزدہ کاوارو مزیله
دهست له گیفان بیندادر، تامی نما سیرو سفر
کوری سولتانه بسو به کر، له پیشی دانن خرتله
سراوارو نافه‌کی دی، سمری هات و له بمر پری
جاشک به بینچووه سدگ و دی، له چوزکی داکی کعن جله

ویانی راجی

(حسین، حسین) هسان مسوو، جاسووه لیت کچ و خسوو
پیچ و پنارو لاپسوو، هدرچی گدیشتنی همر حله
نایتهدر کچی قدره، بزی بانگ ندهم، (فرج فرج)
میتکه لدینی بین به حج، نیحراوم بیستن بچکه له
بزمود همراوو هلهله، به سازو بازو سوزهله
به چروزه کی و به زلهله، به چندگو تارو تووزه له
بلنه سر مامانه کمی، وریا بین جاشکانه کمی
ندری له گمل ندانه کمی، بیندا پهلووله، زرو له
خانم دهزی فیدای نسوه، به دشت و همردو وردده
به هولیزو به پرددوه، همتا دگاته بمرته له
سوستانه، ویان ناویه، هلاوه اوای چوار دمه
دهزی وک مشکه گاره، له دزو کره مهکمن به له
نیسته شواره ناغهیه، بز دان نه لی بناغهیه
لبر نمو دردو داغهیه، سوتان کزمی به گیجه له!!
(۲۳)

دونیا به همسورو شنیو، نه گمر شیند تاله
چاوی له نورنی ددم و لیسوو خدت و خاله
وک من، به ندهب نایته سر تمنی تماشا
که لکیتی مروژه نیزه دو، کاکزلی ممتازه
گزگردی نیگای، شوردی گیام نه گرنی
من دیم و به کوشتن چم و، نمو شوخه له ماله
کورده، له سوله یمانیبو، کوزهی به هوا خست
داونکه تکای ماچی و، سد سینلکی له پاله

ویانی راجی

بسو خالل و خسته گمراهه، سبریاف و عماره
بسو شیرینی و میشاپیه، قهصاصاب و بقاله
نماینید و دژشیش، و دکو روی کوچکرو پوشن
بنیاده می بین ناوه لاه، و دک سوزه بی کاله
سایی لصرم بوتله حصاری دلی زارم
شوقی لسدلم، و دک له شموا پذستمی زاله
نمباره نه گمر یتمده کعبه شرده فی کورد
نمر سوره گوله، ماملعتی بین نرخ و فساله
(راجی)، به هموای سینگ و بندرو دوشی مدلیعه
گزی دل و تزی مسمی کردزته گهلاه.

(۲۶)

بولبول له شکوفه گوله کمت، جذنی حلاله
بز چمچمه هو خوندنی، گول گونگرو لاه
مشقی هوس و مستیه، لهر چمنبری زلنه
غهیری تمره بوجیلوه، هسمو نیشی بنتله
نبو و اخته گیشم، که بدخشم گول و بولبول
زانیم دلکی سرکشم، نبو ساته له ماله
گیام، بخودا، هاته هموار بزمی مهدیت
فهرموموی: به لیقا خوش ببه، و دریگره خوارانه
گمر سرین و نمرینه، نه گمر نیرگی شعله
یادی نه فسی بادی سبار، خوشی ساله
بزنیکه له بذراشی ویسالی دل و دلدار
گمر عنبری سارایه، و گمر سونبولي کاله

دیوانی باجی

چون نایته بعر شوعلهی نمنواری هیدایت؟
گهر حمزه‌تی نسکنندرو، گهر برستمی زاله
جانا! له فیاقت به خودا تندگه دلی من
گهر شه ککمرو هدنگوینه، لمناو زارمه تاله
(باجی) لمه‌صو رینه، مه‌گهر عوزی قبورله
بز تزقیی جمثناش، خوا شاهیدی حالته!!!

(۲۵)

دل له پنه نبو شرخدا، وتنم سمعندو دولتلنه
گهرچی نبو شوخه له گهل نیمه، هسمو دم دور دله
چار لبسر لیشاوی فرمیشکو تنزکی ناره‌تله
لیلز سویرو کول بورو، بین سوده پونگو قلقله
هینده هرالما که پینک شا بینو، باورش دم له تو
کوزیستجاقم فریدا، گیمه خاکی (قولقوله)^(۱)
وهك قملی بالو ده‌ماخرا دل رهش، نیصره ره‌قیب
کلکی سریاتیک درنژه، وا ده‌زانی همر قولنه
هینده ناسک سینیده، لامل زده، زسوبن تمنه
وهك وری لوزکو سریره، ناسکو لوسور مله
واختن نعمت‌زقینه بسو تزقی سمو نه‌گریجه کمن
واختن من پسل پسل نه‌کمن مینخه کمنو نم پلله
چاری سرخوشی توه، گیانی نخوشی نیمه
کوله‌بی سورو سپیته، بروی منی زرد و بلله

۱ قولقوله، یمکنکه له گوندگانی داشتی کویه.

ویانی راجی

بوروه بمحری گرسو زاری، دلیش گوزه‌ی گله
نم شکا، نم هلقه‌روه، بشکم برسکن نم گوله
گهر دوای صدرگیش، دراویش بین له گزستانه کان
بهینی گزبی هردو ولامان، نیسم وتنمی وله
دل له رنگای چاره کانت، چشمی دیسو سرچله
همروه کو نم پرورمته لاسوره، مینو سرچله
همته بینه قدمی شوخی، به بینو مصیوه
(راجیا)، هر یچنه، بیشکته ملغزو کاکله.

(۲۶)

نم ماچسی ده و لیسو، که شیدین و بتمامه
نمزمانی، نه زانینه، نه اویژه، نه وامه
من، هرده‌مه لرم چارو دلتم نمشک دریشم
نامینه دوعای رذو شوم، ناممه، نامه
نارغی معمت، بوته مزهی سزی دریشم
ناهی دلی سرخوش، لسو سینه به کامه
کولیست گولی نواتی گلسو، زینتی ژنه
بالات قده‌خنی نمشک و غممو، تازه نعامه
بیلت له دلو مینشک و ده ماغم، که چهقیوه
گیانیکه له لشدادو، شمرانیکه له جامه
نمی سوره گولی یوزی جوانی له بسها را
تاکه دله کسم لسو گولی دیداره نه کامه؟
پرور، قرورتی جگیر، باخه‌لی نواتی ژیانه
بز پروردشی هرزی بشمر، کارو و درامه

ویانی راجی

نم نعمرو شلمی ناسکو تعرزی تعرو پاراو
بمس همکوژه بدم درد همیری و دوروه پیدامه
نم شاهیدی بازاری هممو کریزمه روی دل
بزوج وايه بشی تیمه، هممو زاریو زامه؟
نم خامی نسبو، گریمو هاوارو هناسم
چون گهوره به نمکوژه، له نازاری خولا مده؟!
(اژیکو) به همواینکی دهی تزیه، نپیشکوئی
خنددو هوموت مایمی ژین، پشت و پیمانه.

(۲۷)

نیشانه بی نیازم و، فوغانی روزی مردنه
هموای ناسازو رشبختی، جذابی چاکه کردنه
لعنیادی نموا پیشام، برشتم، چاری دل کز سو
لمرتی ناوه کولی بسون و نسبون، هینان و بردننه
گولم کربو له گولشن، ناگری تی بمردرا گولزار
نم بولبول ما نه قمل، هرچی که نوبالی له گهردننه
جهمنددم داخراوه، بزر خوانانان لهدونیادا
ژماره پیس د پاکه، یانی روزی هدیه ردننه
درمکمن، رام وفینن، بیکوژن، ینجگه هقم ناوی
بسهیارم بزچیه؟ کاتی دره خست و میوه چاندنه
چ هیزیکه لعیروی همق دانمیتی و، سفرخون نه کری؟!
چ کاتیکی پشیلو گورگ و شینو مار خواردننه؟!
بگونیم، بینز رابکرم، لهر شت چاکته، نیزه
له بیکوینکی دهناچم، چ تزو تزوو، چ من منه؟!

ویانی راجی

درئیزی هیچ کارنیک، وه کسو دوری فدلیلک نابن
له لاین ناگر هو دووکمل، له لاین بدهفو بارغه
که همر بمرم، هستا نمرم، له راستی زنده نانام
نه گبورچی راوه رینویمهو، له کیتوو دهشت کون کونمه
گملی کوزمبل کراند، هیچ، نه یانبوبو سودود قازاغینک
به بزشی چسونه ده ناخیر، وه کسو نهم بمرگه چلکنه
گدلی مینشکی منلان پرس کران، بیی منلانه
له کیم چورو کورو کچ، نه خوا، نهم عصره دوژمنمه
که خزم خزم نهعی بزچی له خهلكم چاوه، چرکه چاک؟
زویسم و کاند ناوم چسو، کون و کار جینگه نووستمه
نه پارهو پسولو نام بسو، که جاري بجهه ناو عاللم
نه خوشی سیل و سودایی، که خوشی و رابواردنه
نعمنده بز چمندریزیو هعراضی، مال خراب (ژیکو)؟
بدلی دهودستی خزم نایم، نه گينا حدلقی بستمه!!.

(۲۸)

سرخونون کسوتومد بدختی بد له ناوی چاومه
مشقی ینگانان شپزلى دیده بی گربارمه
قادمی هوددم شکا، سمربانی راستیشم تپی
هرچی دوژمن پیم نه کا، سوتندو دروی بن نارمه
بیو مصتنی، کویزو فانوس، عقللو عاشق، چون نمی؟
قدچه، ناموسی لمبر پیسی پسولو پارهی لاومه
ترز به کنی باوده نه کمی؟ لسو کارخانی دوژمنان
هر کمسن هستنی بلنی، سد جاره بز خرم گارمه

ویانی راجی

سویندو په یهانیک به رووتی کیزو کوس بین و، میزی پر
هر میزدی میزرو گووه، دوزشای جمرگ و نامه
کوردي داسنپالدر دوشمن چاور دل ساف و روان
وا نزام ته فره خواریت، وله خدیالی خارمه
نم کیزو کیوانه نایینی؟! به چند رهندگ دایسین
دیمنی خوتتی دل و، سینه به غم سوتارمه
نم همورو میلاق و نیسانو، چه قیلو بودکی سور
نشکی دیده ناگیرین و، گوشتی زذر برژاومه
ناخه بتو کوستانه کان و، داخه بتو گرمیته کان
دهستی خزوی بردازمه یه گانه، من دزراومه
یه کدگی عان نسبو، بدم سوتنه بعد رزیانمه
خوشی خوشی دوزمان، لسم هزوی تینکنالاومه
بم همورو کانگنه و هلات و، بم همورو ماوی دروست
دهستگی هیچ نسبو مر، یسته چاور راومه
دهستلات گمر همین، دوزمن به گز مارا بکه
من له ترسان و هدلاتن، یمک شریت شاقاومه
دامراوم برومه (پشکز)، تا نسبو مر خزلیمیش
کورده کان! پیتم دا بخمن تندوری هیوا، باومه.

(۲۹)

هسوری بسخارو گرمدگرم، له ناهی ناو هنناومه
تاوارو برسکو خرمه خرم، بسراوی هنردوو چارمه
لمسر همواره بمزه کشم، رژاو، تاواره تعرزه کشم
به لمزه بسن بلمزه اکشم، خریمه دلی به تارمه

ویانی راجی

که خونچه هات و پنکنه، تمند گیام راچنه
که ناشکرایه دیمنی، خوتی دلی پژاومه
به لغه چوست تیپری، به عفردو بمردی دا تبری
داگیری کرد زدریسو بمری، منیش تسمای خوناومه
نسیمی نیوه شمو ورزی، چوومه که لین بالا و کمزی
سنوفتی سر سینم دزی، نسدهش دهی بپارمه
له عیشقی توقم پتنا ناما، غمزیده چوومه لانما
لم داشت و میزگه پانما، له لانه ننگو نارمه
چندم چمشی قه لاندہری، هیوامه هر سکه تندہری
جادووی نسیمی میهتری، هممووی له بن کلاومه
شیخ و ملا مسکن یخدم، ترسم نیبه له پتچ و خشم
نیازی خرم که سرهنخم، به نابرووی پژاومه
بن پسلو پزیه کوردی من، درشتے بیوی وردی من
کمس با نعیته پردي من، گهر خزم و دایلکو باومه
هر کاره ساتن یتنه روو، دوپیشکه، ڈاری پر چزوو
نممن پیروزشی توزمه تو، چاوت له مدرگو جاومه
(پشکر) به سزی جگر، خرامه کورزوو دهردی سر
کارم ندهستا سربیسر، خرم و بشی خوارمه!!!
(۳۰)

و تم: پشتی وجودم تیکشکاره، نیسته بذو زمه
و تی: مردن له عیشقا، خسلتینکی چاکه بن لوزه
و تم: تاکمی لمر گونم، بریشم تاری فرمیشکم
و تی: نهو بعده لانه گهر نمین، ناری عبیس جو مه

دیوانی بارجی

وَمْ: وا دل لملاته، زامنی ماقچینکی لینوی که
وَتِی: هنی شیته باسی چی ده کعنی، بروجیشه هی خوّمه!
وَمْ: لاکعنی سدم دی، لسو مهقاماتی سمو رزلقه
وَتِی: نسرازی نتم چمرخه، له خانعنی زولقی لوزمه
وَمْ: برومده خمرباتن، له نمشنه چاوی به خومارت
وَتِی: نیشت ردوا نابن، برسد در لیزه بسز تومه
وَمْ: شاهی حبیش گیانا، ده خالاتم قیوزل کا دیم
وَتِی: کارت له برومما هر درزیه، مانایلی بزمه
وَمْ: خالت به بمحظ شاهیده، زولفت به بالای من
وَتِی: لسو کاتمه شانعنی دلت فمتوهه، نسو کزمه
وَمْ: گهر من بکوژریم، خوا ردوا نادا رهقیب مابنی
وَتِی: بزوج وا نهدامی؟ خرم شرام سیمهخور دزمه!!
وَمْ: شیرین و تارم، نوخته یتکی ماره عومری من^(۱)
وَتِی: (راجی) بزد، لم نوختمدا نیشت گدلن گزمه!!!

(۳۱)

بن خونچه، نییه راحستی زاغو زهغمنی مه
بن پسمرده موهدیایه، گولز یاسمنی مه
مععشوقه که دای حومی، به کوشتمو به کوفرم
خزی سدیری نه کا، بولبولی خوتین کهفنی مه

۱ نمکر نوختمیدهک له سمر بیتس (ع) ای وشهی (عمر) دابنین، نموا وشمکه دھیبت به (عمر غُرُ). نموا
کاتمیش دو واتا دھیمه خشن، پاکمیان به واتا (نقوم بیرون و شهلاں بیرون) دینت. دووهمیشیان به واتا
کمسنک دی که هینستا کاروبارهکانی تاھی نمکردیتنهه، مهیستی (راجی) یشن له دانانی نموا نوختمیده
نموده که پاردهکه نقومو شهلاں ناو خوش و چیزی بکلت. یان به پاردهکه بلنی که نموا تاکو نیستا
کمسنکه نقومیوون و شهلاںوونی لمناو چیزو خوشبیمهکاندا تاھی نمکردۀ توهه.

دیوانی بارجی

هر لاله غوبارتکی نه گمر نیشته سرو پروی
تسلیفی ده کا قسترایی ناونگی غنیمه^(۱)
هر لمشکری سیایه، له سد لاوه که بشکن
گمر بیته سفا، دلبری ناسک بددهنی مه
تیراوه له نازاوی قسم، لمعلی لمبی تو
ناسو فتدیه فیکری، وه کسو دوربیری عدهنی مه
و هک ندیشه کره، قامستی مه، بتو قسماتی خدالک
جانا! ج ده کا وختن تو هاتی، جه گمن^(۲) مه
(راجی)! ج غمین قسم کامن له همورو جن؟!
نايا له جیهان کس هیده تعلی سوختنی مه؟!
(۳۲)

نمودولفه کویتانه ده کا شنی، به دوو شانه
بزیه دله کم پر له هموای لاملو شانه
مه بخانه بی دو چاواری، نه لینی کانی ژانه
کیشانی شمعینیکی تمرازووی، به گیانه
نمی شینخی رسما، بزچی نه لینی کورته زمانه؟
نوباتی منی عیشق زده، بسو مله پانه
و تسردی تسوه تمدخی بدمش، بزیه شبانه
من رژژر شوم ناری یه کن، و تسردی زوبانه

۱. غنیمه: دستکمود. دھشن به (غمنی مه) پشن بنوسری نمود کاتنهش و اتای ناونگی دوله ممنندی
نیمه دھبه خشن، که معیشت لئی نمشکی سورور و خونباویه، بممیش جوڑنک له تعناسوب لعکن
و شهی (لاله) دا جن دھین.

۲. جه گمن: گیا یه کی لاسک سن سووجمو له زؤنگاودا دھروی. حاران چیخ و حمسیریان لئی دروست
دھکرد.

دیوانی باجمی

گیانی منه، ناوی منه، ناوی دل و نانه
من قومری پابستو رو نو سمری رو ایانه
عشقی منه، مشقی منه، تمشقی بذو بانه
من بولبولی پر زارمود، نو شاهی گولاشه
پیرنکی قللندور، وه کو (راجمی) بدکمانه
صهیادی جهفای داوی گولز، راوی کمانه.
(۳۴)

یاری پارم سوره بسو، نیمزکه میوانی منه
چونکه توزرا بروم له نو، بزیه له دیوانی منه
شوکری نستیهدم بکم، چند جاره نو توزرا بور لین
نیسته بردناوری پشتی، بهمزه هاوشانی منه
چاری، پرگرسانی ناز بسو، نو دهمه لیوم ده گست
نیسته نو نازی لمصر دور لیسو خندانی منه
لوزمه کاری من ده کاتو، نایته مالم دامن
تانه گزی ده عیمو ده مارو لاف و عینوانی منه
قزلی چپ ماج کردن^(۱)، نوسانی سینگو معیمتی
نرمود شل بز چاکوخوشی، دهست و دامانی منه
همتی شمش مانگمی به چاوا داممه، سمریازی چار
بوسه وا سورمه حیدا، پر همدرو چارانی منه
بز گلمر راستی، دهمن دانیشت و مسٹی برد ووه
مالموایی خواستو، بزیشت و دوعاخانی منه

۱ جاران کجان و زنان تؤقمیان لمکمل پیاواندا نمده کرد. بهکو هنولی چه بی پیاوانیان ماج دهکرد. به تایبمیتی له کاتن سهردان و جمزنے بیروزددا. نم دیاردهیه تاکو نیستاش له همندیک شویندنا هم ر ماوه.

دیوانی بارجی

حوججتی حمگردن و تصحیفی همرو دو لایه بتوم
نمود که میوانی منه، ساجدشی قوربانی منه
وال نتیجه‌ی دامنه خستته کزشی ناوکی
بز گرانباری له رتی عیشقا دلتی شانی منه
نموده‌منی چاری دهینشاو، من دهمن ماقم دکرد
بیزی دلمنی خستمه، زلقی سناخوانی منه
یسلک دو دو پریزی تر، تچم بز لای و تاپیکردن نموده
تسابزانم خوشبرستی نموده گیفانی منه!!
تساخنده‌ی نیمه بنی، نندزاده کاری هملکشن
کومالی جوغزی لسمالی نادوراستانی منه
جمختی پاشربیتشی من، هر شمشادو سن^(۱) دیته پردو
بن ژماره نوخته عومری فخری نیسانی منه
نموده‌جده، یاخو خدجه، یا حوججتی ژنتی منه؟!!
یا وکو (پشکزا) به دائم، بروی له سورتانی منه؟!!.
(۳۴)

ناگر لسدلی بنی زودرم، هلمه‌گرتنه
جاری به سری لیزوی گولینم بدروته
بز مردن و ژین، شانعو هیلاننمه نیشتمان
بز جینه‌کی تر، همنگی دلم هلمه‌فرتنه

۱/ شمشادو سن، به حیسابی پیتمکانی نمجدد دهیته (جخ). نمگهر باشوبیتش بکمین
(هملکپرینهود) دهیته (جخ، واته خه). له دیزی پینش و دیزی دوای نم دیزه‌شدا ناماژه‌یمکی ناشکرا
بز ناوی (خه) همه‌یه.
ب نمگهر نوخته (سفر) ای ژماره (۱۰۶) یشن لابیه‌ین، نموده‌یتله (۱۲)، که تمدنی بهیامبری
نیسلامه (د. خ).

دیوانی راجی

بروانه و کو خولخوله لسم داشتی گهیشت
بتو همراه که نه خولیسته، واه بازه شمعیت
هندگوین نهری، لسم دلی هیلانی بی ویران
سا ناوه کولی گریستی پندا مریزته
نمود تازه به گمنجی، و کو عمر عمر شلمزاری
دهستن لاه سمو کوتلسو پرچم بخشته
تسوز تسمی ناشادیبو نارینکی به باده
یمل باده، لمهر پنجه بی زیوین بنونته
نم کوردی سمرآوردی غم، معمکرده جاری
ساتن لاه سمرآوردی شاهیم بنونته
بتو پنکده نوسانو، بلازوی چمبلو پاک
نم زنره لاه بزتی ته قلادا و تونته
وا حل بسو همرونى دلو سر، بس بکولته
چیدیکه لستان بزگمن و زیلی مه خزته
نمی سرودی لاصاری سمرچاوایی کوردان
پنست بگورو، رسشهیی جدرگم مدپته
(راجی) ودر، بینیزه، لاه هیلانی بی خوتا
لسم بسورو بدیارانه، نسامات مچه قنه.

(۳۵)

چندگم چمنه گئی چمنه چنی، هر نچناوه
مینژوری هونسرو هینزی مژیم، نمو ننمژاره
پـمـرـیـنـیـ زـمـ وـ زـنـمـ، پـبـیـ ڙـانـ وـ هـڙـانـهـ
وـاهـ پـمـرـچـمـیـ پـرـ چـیـمـ وـ چـسـارـیـ، کـهـ چـسـارـهـ

دیوانی باجمی

نواواره به هاواری همواری دلی نایا
نموداره دیارعنه، به یاری نمربواده
هاتم به نهایتیمه، ناوم به هستاوه
تا تاوی دلز دیده، له تاوی خدلستاوه
جاری نمبو، جاری به، جایدهم لسوی لیسوم
خالی من و، نسو خالی، دهی خالی نسماوه
هرچمند، به هدرچمند که لم چندمه نمچمند
هیشتا نعملی نسو کچه گچکم نمرباوه
هر راوه سملم^(۱) بسو، نه ربیای ماقسی دلتم دا
وک گیان و سلم، دوری دراوم نسدرداوه
پاراوی رههی راوم نمه کا، راوی رههی روی
یماری به تیماری خستی ماری مراده
دو پشکی که پشکی منه، دو شک له بشیکه
بینش له شکو پشکه، دو پشکی که شکاره
پفتاری که هر تاره، بلن تاره له گرفتار
دیوانی له دیوانه، پیژو پیزو دراوه
تارانی چبور؟ تسوئی همانوم که لعناظرو
ناوچهی نچهتای عیشقی، به مشقم نمچستاوه
با لسو کمزو کینانه، کوزاینستهود کیشم
سوزهه گری ناگر، له کمزاده نه کمزاده

۱ جاران، جوتیارد همزارهگان له سمرهتای ومرزی کشتوکان کردنسی خوبیاند، برینک بارهیان له دمولهمندگان به قفرز و مردمگرت، دوابیش له حیاتی بره پارهکه به رهوبومی کشتوکالیبان دهدایموده دمولهمندگان، نم پرفسهیمش بین دمکوترا (سلم).

دیوانی راجی

تا نوگری هم، خونتی گرینیش کمه گوهمر
هم داوی شمداوی، له شستاوم نشستاره
نیشم کچه، پیشم کچله، گیچله پیشم
تیشم نسبه شوومه، که تیشومه تشووه
همزانه، بنه لمزانه، رهزو رووزهو پازم
لمرزبوي بلمرزه کم، زراوه لمه زراوه
ناخه، له خری خیره که خربو تسوه خرمی
یعنی بعدتری نعمتم دانمرزاوه
بازنکه به بازی، هممو نازن نهیزتنی
بسازای همزار زاری، بسازای زده راوه
نیشوکه پمشکاوه پشوم، بسو گولی پشکواره
نهیزوتوره، زوا نییه، نساوانی بسماوه
بدژنکی ج بنی بیژنوه، بیژنوه دو چهارت
ساریتی بکه بیژنونی نام دیده، بدلاوه
پروت، عدکی له کس مدگره، منهگر هم من و ناهم
ناورته، ودها وته، بنه هارینی نسداوه
تاماواری، له تاماواری تسمایر مهبه، وده لات
لاتی بنه لاده بگره، منهگر بدلاره
کارت، کمرهنه لم دله ناكا رهته ماتم
لسو رووتنه، درو درو روته داوه، که رهته ده

دیوانی بارجی

(ژیکر) ! مژه کی مینشکو، ژه کی بیزدوو بیز به
مایست میدننه میدکددوو، منی بکه چاوه^(۱).

(۳۶)

دورباره‌ی یه‌کینک له خانمه قوتابیه‌کانی کویه
نووسراه

بمناوی خوایه هاتام، دونیای همموو دانساهه
و اسفی یارتست بتو ده‌کم، لمر دنیا نه‌کراوه
گسوی راگرن برایته، بزنان بلین تساواوه
یارم به لمغه دهروا، خمریکی کانی و ناهه
وا شیند شوخ و ناسک، پاوه پوزی هلتداوه
کوشتاری عاشقانه، بسو زولفه خالو چاوه
دهلیزی شمعینز و بازه، له تمیران بسدرداوه
همموان به جاری ده‌گری، جحیل و پیرو لاوه
قوربانی نه‌گریجی م، وا چین به چین رسکاره
هر و دک روشه ره‌جانان، شعروای تیگ‌کراوه
و دک ناوریشمی له شاران، به سد چینگا چناوه
و دک باریزده له رازان، رمش و گمش و به ناهه
که بای دی دی‌بیزتسوی، به ددم تکمو خونواوه
نازدارو شووش و باریک، گوهه‌مری پن خراوه
که‌مری سردو نشیوه، به جینگل ناسراوه
دهلیزی ماری حوسه‌ره، به جرگیمه‌ده داوه

۱ دهش نه نیودنیه بهم شنیوه‌یهش بنوسری؛ (مایست معیه، نه میدکددوو، مهی بکه جاوه).

دیوانی راجی

بالاای گرتزه باووهش، خمزتکه تیی هالاوه
خوایه بگو به هانام، پمنام به تو هیتاوه
سمری تاریکه شوه، شمی زنبری لیندراوه
دوو مانگی نوئ لدماتین، به بروزان ناوی ناوه
پنچمیر مانگی چوارده، به خترمانیه سواوه
برز بز هدرجن دچی، زنگمت نیشان دراوه
قوریانی گواره کمت هم، پنهنگ زرد، هلهلاوه سراوه
دلتی سد کسی کوشتووه، له سینداره دراوه
به چاو بعدهشتی خوزی دی، جینگمه پی بمخراوه
به دوری کولیمه خوش ببو، تمصای به کمس نصواوه
به خولامی هم، بژانگی، وک نشته تری سواوه
بز جرگی عاشقانه، ریزی که لئی گیواوه
چاوی شوشی شمراوه، چمند مسته، هینده خاوه
پسی مسزو ناراقه، قفترنکه لیی تکاره
دلتی دلیمه همزاوه، گلیتمی تمن گلاره
هر تیی پیی دههواری، له جرگی من چهقاوه
بزم بز سر کولسانی، له سوروری پیه کراوه
ندهترنکه دسووتن، شعروی به عالم داوه
ناشق وه کسو پهروانه، سووتا له سینسد لاوه
دلیم تاساوو کاما، بیسوری تیی بژاوه
عجب ناکو نرمه، دلتی بسفو خوتشاره
شینزو تیرو مزدار، به هنگوین تینکلاوه
بسو ماچمه دوتنن کردم، هیندینکی دابووشاده
یاخوا عوسمرم نسمیننی، ناگرم له خرم بمدادوه

ویانی راجی

نمزانی هینده تورته، و همانی قنندی خاره
کمپوری دلیتی فندقه، له زنپری داریاوه
دنکیکه گورهمری ژیان، به درو جینگا ساوه
خوزنه کمی له یاقوت، به سد لیری کراوه
دامی دورجی مرواری، به دانقعنی هیتاوه
دادنی پریزه گورهمر، لسلای خواه هزندراوه
لیسوی، بلیتم خونچه به بازام لئی شکاره
یاقیق و لمعل و مرجان، هممو دچنه پسناوه
لیسوی لسر که دانیم، دوهستن گیان به پاوه
دهست بسجی دارد پسیری، که لیسوم هله لگیراوه
چمنه گمی گزی نالتون، به قودرت نهخراوه
نیشانی رنکوینکی، چمرختنکی تئی خراوه
بروانه قزلتی دنگین، پر شهدو پر شه کراوه
ناری حمیاتی تیدا، تک به تک پراوه ستاره
ناگوتنی بغرغبابی، به کار ببا کراوه
تورت و تمود سپی و لوسوس، وونمع دخاته چاوه
گردیدن دلیتی قولینگه، باریکدر بمززو لاوه
نالای لشکری بعثشت، لسر شان پر زندراوه
شمرابی حموزی گدرنی، جمزاوی پیتراده
بینوشه ساخیابه، همتا نسبوری تمراوه
قریسانی شانه کان بم، ده سالی تئی ستاره
دوو لقعنی داری بانه، وه گمی خزی داکوتاوه
زیوبنیه قزلتی نرمی، کافوری بمر هستاره
نایشکی تیشکی بزره، له چاوی کول دراوه

دیوانی بارجی

باسکی دهیشی خمیاره، وا ناسکو به ناره
به شوششووات و بازن، دهیشی خمهلات کراوه
بروانه پشتی دستی، واه نارتنه سراوه
دهیشی مزبختی سراوه، به برقیه روز سراوه
نهنگوسته کانی بلسور، پر هدیت و هروت و هاره
نهنگوستیلبو عزمات، به سد جینی تینکراوه
همورو شماری بمنرن، به چمرخی روح گمراوه
هیلال و بدری دایم، هملاتوره لسواره
بانی نینزکه کانی، خوا زینمتی پینداوه
نینجا بز سینه برم، سفرنکه لئی نسخراوه
فنجانه کانی یاقوت، سمر و غونون کراوه
ژیانی دل ده بخشش، بسو تمزه دانراوه
هر یمک گزیننکی پیوه، عالمی پن کزوڑاوه
پیم ناگوتی هموالی، وا دیاره پیزیه^(۱) ناره
چت پن بلیم؟ که سینه، تبهدقی نافتاره
لیبر عمجایسباتی، ده ماغم ثامیاره
بروانه قاشی نارکی، به هلتانی ساره
هزار و هستی لئی بنی، به دستی کن براده؟
لمسر گومبختی زگی، جینی خاله هینشتاره
پینهی تیر قلاته، به دستان نه گوشراوه
لمسر دوو تدخنی عاج، چلونز بینا کراوه؟
لملای عمردی موقوددهس، در گینکی تمن خراوه

۱ پیزه، بهنگه کورنکراوهی ناوی (پیزان) بین.

ویانی راجی

به لمشکری خمیلات، هیشتا فمتع نه کاروه
قونلیکی بنی کلیله، جمرگم لسبزی سوتاوه
خوم له چار ناکهونی، حالم لئی پمشزکاروه
دندوکی باز لمصریه، تله‌سی بستاوه
له بینی دوو قولیع زیسو، به سیستان ناپیراوه
تیشکهچین خالله کانی، ژیامن پنی نسماوه
خرود پرود بمشوشن، به خمرتی خوا گبراؤه
منتا کلاودی چزکی، دلتی قهلاقاتی ناوه
تیساکو ده ماری دیاره، دلتی ماسی سراوه
بلملکو قابو گوزینگ، کافورره تینکرسماوه
نمروم خرود پرود لسووس، به قالب داریزاوه
ناوم له چار دهینتی، وکو زیسو توواوه
ندنگرستی شروشواته، گمورده گچکمو لسناوه
دچو بز کولو قصاری، به نازو فیزو تاوه
حوزی به لمخنه دروا، پسری دبسوون بسلاوه
نمود خبیرم هاته گوی، لیم داده بشی راوه
پسنا بسو خزم گیانسی، لسوم ده کرد سلاوه
تماشای کرد منی دی، ده سری به خز داداوه
تاقه ماچینکم لئی خواست، گوتی: بزه بسولاوه
لیم لاده نهی همیتو، تز چیت بمسر من داوه؟
چندم کرد نهاته را، دونیام لئی پمشزکاروه
پینگوت: قولاپی زولفت له جمرگم خستاوه
وتی: نه مجاره ده بزه، تیشیکی زور نکاروه
شمرت بنی بمشترتی راستی، نه مجاره بخنه لاوه

دیوانی بارجی

جارنکی دی به پئی خوم، سە ماچم بىزت هيتابو،
وتم: نىعى گيانى شىرىين، فرسەتم باز نىدارو!!
ھەتاڭو جارنکى دى، بىشىك عومرم تىوارە!!
چەندى وت گۈرۈم نىدایە، دلىم بىزى پىچاراوه
وام راگوشى لىباواش، كە پېنگىمۇه دوراراوه
وەمىزانى يەذھى خزمە، زىنلۈوا يەستىم تىعاواه
لىيۇم مەزى بە جارى، دلىم هاتە سەماواه
لەغا دىسوانى سىنەم، مەجرىسى لىنى گىجاواه
بە ناي و سازىر سەمعتۇر، شايى لىنى راڭشاوه
ھېنندەم گوشى و مەزى نور، يېھۇش بۇرم چۈرم بىلاواه
مەرىدى غلوسى بىغدا، نەمم بىز تۆ داناراوه
باسى مەكىن لە كىن كىس، نىعى يارى بەلتىك چاواه
نەمن و نەنتۆ حەيمامان، ھەر پېنگىمۇه بىزاوه
يىشمان بە ناقلى بىنى، تا چى تىننەگلارە
بە كولىم و مەمكەكانت، كە عەستەر پىر گۈلاواه
مەندەم مەكە بە قورىيان، جەرگەم لە بىزت پىساواه
چەند جارى كە من ھاتم، دەمىن يېخە پىناواه
ماچ بىكمى لىيۇر كولىست، دەلىنەم ماندۇرم حەماراوه
تۆخى ئەندە خۇشە دەستل، بە چەندە تامۇ ناواه.

(۳۷)

لە زمان پرايەكى خۇشەۋىستەوە نۇووسراوه،
بەمەبەستى دەلدارى لە شارى سەلەمانى
سەرم كەوتۇتىم كېزازى بىلاواه
ھەممۇ دەرگىمى ژىيانم داخىراوه

ویانی راجی

دلنیکم بسو، که گردتاره کمباپتک
لشم بزشے له هوشو، دانراواه
نمەندەم کروورەبى مېشکم نەجزشاند
کە فرمىكىش بىمر ناڭر گىراواه
نەگەر سى ساله، سىند ساله لاي من
بە لىدانىتكى دل، سالام تىمواوه
رەقىبۇ، عەمېبۇ عارو، تىكەللاۋە
بە هەر گۆشە خەيالم تىكەللاۋە
له قاپىلکم نەگەر درچم له بۇوتان
نەلىنى پەمرەدى حەيار شەرمى تىكاوه
نەگەر ماتم لېسەرگى خۇشۈرىتى
نەلىنى پەيانى يىارى لىنى پىارە
نەگەر خۆم كەم بە شەيدايى لە شارا
نەلىنى ناكىس بەچىنلەك و نان بىراوه
نەگەر بىتم، بادا، گىنپى كەم لە مالتان
نەلىنى سەيرى ھەنتىوھ نازان نوارە
كە بولبولم، ھىيىشە بىز گۇلتى بۇوت
لە كاڭزۇر قىرئانت، راوه داوه
بە خۆم باودە نەكىم، نىمى ھۆزىش ۋىزم
دلست بىرددۇم بىيم لا نىمارە
ج بېيارتىك بىدم، بىز بىزى دەستت؟
كە دوو دەستم، لە شانانبا بىراوه
بە كىن كەم، راولو تەگىرىنکى دىدار؟
كە دەستاوم بە تەقدىرى خۇداوه

دیوانی بارجی

دلی، گیانی، سمری، بووناکی چارو
به (کاک نه محمد) شکی تیندا نسماوه
بسمی ناخان، نیزانی ناگرم من!
دهمارم پرس پرس و، نمیثونم شکاره
له توژزو ماتسمی عیشقت، هممو ددم
لمشم وله بمحکه کمم، رهش داگمراه
له تاوت مینیشکه لفق، چاریشه نبلق
سدرم لمرزمه، همنارم داقویاره
نه گمر تر هدقپیرستو، یاری گیانی
له نومی خه لکر یسارانم ممهاره
بزانه نعپبرو نعپبر، له عیشقا
به دهستی خوتنه نهم جادده براره
به خوت نه کری، به حققی بروی جوانه
که ندرمی کم، دلی نهم دایکو باره
عمزیزم، دلبدرم، مایمی ژیانم
نمی نیش تینک نهدا لام شاره، نواره
فیداتم، بزج نمی وا زور هراسان
نستز چاکی، نمن کارم کراوه!
له هر فمقره له قانونی محبابیت
نستز کارساوه، هی من چاوه راره
بدرانبر تر، نمی یکم عدیدار
کواته هر قبولم کم، تمواوه
به بسوزی و راهم و لوتی تر نهناوه
که ناخنیته جهناو شزرو همراوه

ویانی راجی

له من کورتی، لەنتر بەخشین و رسدان
نتیجەنی دورەتان، زۆری نەسماوە
گوزدەکارو، سەززندە، بەمیانی
خەربىکى تۆز، خەربىکى گیانەلاوە.

١٩٥٥

(٣٨)

رووت بە تەنسىرىي هەنانسى سەردى نىمە، زەرد بۇرۇ
يا لە شۇرۇزى پىرچىمەت، بارى غىمىھەملەگىرتوو؟
نەم مەممەت بېچ شل بۇرۇ؟ نەم سىتو، يَا دورۇ ھاتۇرۇ؟
يا گەيشتو بۇرۇ، بە باى پايزى لە سىنەت كەوتۇرۇ؟
تۆز يەھۇدى، لەيلەبىي، نەك ئەخىدلىيە عاصىرى
تۈبە مەجنۇونى شەكەند، من زارى تۆزىم بىستۇرۇ
ژەھرى مارى تىنگەمە، گىانى نەمۇش و زارى من
نەم دەم و لىتسەت، كە ماتىھى داۋە، وا شىرىن بۇرۇ
خاتۇ زىن و كاڭە مەم، يَا شىنەن و فەرھادى كىنۇ
ھىچى ناواترى، وەكتۇ نىمە لە عىشقا پىر بۇرۇ
بولبوليش ناۋىنگى واى ناواه لە خۇزى، بۆز دەردى گۈل
وەك منى يېنگىس چىرىكەن، شەر بە گۈزەدرشا چورۇ
ھەستە ساقى نەرمۇ شل، پېركە پىالىمۇ بىمەدرى
سۆزى (اژىكۇ)، جەرگە ناوى بەختى مەن سووتانلۇرۇ.

(٣٩)

ناڭرى سوورى جىزاي نزىالىھ، لېسو گىرتۇرۇ
جەننىتى كولىمى، نەجىندۇ نەفس و دىسو گىرتۇرۇ

ویانی راجی

عمر عمره نارنج و لیسوی خسته ببرهم، یا قده
یا چنار نه گری همنار، یا سدرروه میوی گرتوروه؟
خستی پر شانه دله، یا چندگ بسته گرفته؟
خالی، میشندگونه و همنگونه و میوی گرتوروه!!
بز نمونه تمرزی رو خسارو، بعهشتی سرمدی
قامتی نمود شوخه چاری باده پیتوی گرتوروه
من له دم کورتیمه همراهی سهیتم دیستیش
دـسـدـرـتـهـ دـلـبـرـمـ، رـنـگـهـ نـشـیـرـهـ گـرـتـوـهـ
چاری پر سورمه، دووسد نیچیه بمرداوه له راو
غمـزـهـ کـهـ جـادـوـیـ، بـدـلـامـ، دـوـسـدـ خـدـیـوـیـ گـرـتـوـهـ
بـزـ نـمـوـهـ (پـشـکـزـ)ـ کـهـ نـدـیـزـتـشـهـ تـمـرـزـیـ قـدـیـ
پـرـجـمـصـیـ کـرـدـتـهـ پـمـرـیـنـ، خـوـیـ لـهـ نـیـوـیـ گـرـتـوـهـ!!.

(۴۰)

چمن هممو گمانهوه، له رنگ و بروی سهاروه
گیان به تمن بمانهوه، له گمشتی سوزه زاروه
هوا هنانه بسر ندا، همانه سیلی درندا
سما بسر سویه ندا، نستیره دینه خواروه
دادو ترازوو کز نه کا، گخینه بی ژین بد نه کا
جماتی می مه کز نه کا، له چاری پر خوماروه
کمیر نبستن خونچدهم، لمسه نمودستن پیچ و خم
له پرچم شار ندادته چم، به عمر عمره چناروه
دـمـیـ گـوـلـانـ پـرـاـوـ نـمـیـ، تـمـیـ دـلـانـ بـلـاـوـ نـمـیـ
نمـیـ چـلـانـ لـهـ چـارـ نـمـیـ، بـهـ لـیـوـیـ شـیـهـ خـوارـوـهـ

دیوانی راجی

و دنبوشه دستی شلییتی، ده سالی شین له مليیتی
به چاری هوزز کلیمتی، به گیانی ناوار داروه
به درویی باده ردنگوه، به خونچه لیوی تننگوه
به دور مسمی قشنگنگوه، چوومه کمناری یاروه
یاری چمی؟! شاهی دلبهره، گیانبخش و سروره
ژیانی هوززی بن دره، له تمنی نیشوکاروه
سازنده چدرخی نویمن، گهله گهیانده نرخی زن
ناوازی بزری (هربزین)، وا کوتنه دهشت و شاروه
پردهی، سحمر هدلایسوه، بسوکی و هتن رازایسوه
کوسمل به خوشی مایسوه، به بختی پایسداروه
زوهره به پرویی موشتبری، به چاکه هاته یاودره
به کوردي دا پیدامبری، له روزی کارزاروه
ناراهقی نیوچ-سوانغه، هومیلی جاویدانه
تکایی کوردستاتاغه، به یاورو همه‌زاروه
ژاوه هوزارو قومریه، که‌زاوه بسوکی چموریه
هیچ کس له گلن دوریو نیه، به چهرگی پیاره پیاروه
زانین پدرسته هوزه کم، لسر هموای نهورزه کم
جهشی همودوان پیوزز نه کم، به سوزی دل و باروه
(راجی) او دلی (پشکو) یعنی، قازانچی گمل بن خرمیتی
باده له هشت و نویتی، به نشکی سد هزاروه.

۱۹۴۹

سهیری لمبانی خونچه کمن، به پروسی نمشکباروه
سهیری ده ماغی گول بکمن، به چاری نیعتیزاروه
فسلی سه غایبی نیزگه، له مینرگو تاروزاروه
چاوی سپی به درستخا، به زرده خنده‌ی پاروه
سهیری چیارو چوئی من، کوردبی نیشان ندا به تو
به سیو بیتوو خاروه، له سونعی کردگاروه
له گهنجی کوغی مدیکده، ساقی که دیته مدیکشیون
به ترخی میلیعت نهچن، به بورجی پر نیگاروه
کشاره تمرحی تاج و پم، له ماقچی لعمل و نوشی در
به خلاددو خستتو خالشو، به رونه‌قی عروزاروه
نهقدی بعهمشته گولشتم، رندگین لیواهه نیشتم
ساین هومایه هر تروف، له ناوه یا کمناروه
نورهسته مازدو سوینه، ششادو کاج و موزه‌نه
هر یملک به سوزی دیته روو، به سازی نیعتیباروه
هر یملک له عاشقانی مهی، به بزمی جام و تاجی کهی
به تمرزی مونتازم نهچن، به پیی نیشوکاروه
و دتمن پرسته میللتم، له روت و زوتی سندعتم
هممو خمریکی فرسمن، له پروسی کارزاروه
مسی، ناوی نیتیفاچیه، سدنعمت نیزامی ساقیه
زولتی بخم نیفاچیه، لسر هستاکو خواروه
دوف، شوقی پر نژادیه، نهی، بانگی عدل و شادیه
شاهید به مردمی دیته سر ژیان و نیختیاروه

دیوانی راجی

دلبر که شاهی عادله، کامی لسی دل حائل
به چاوی پر خوماروه، به تیغی ناوارداروه
خواسه میلت چیمهنه، وشکی و تبری له دامنه
به نشئن لالهزاروه، به خالکو ناور داروه
له بدختی سختی بین کمی، له تعوقی عموقی موغلیسی
نایه به رویسی کار، یار، به دهست و جام و یاروه
حاصیل و تماری (راجی) یه، نتیجه نیندرابیه
لمحات و قات و زاروه، له قلب و جان و زاروه.

(۴۲)

نمی برا! بگری له دامنه باعی کورهستانوه
نازیسی بیخزی به کهیف و شمرکت و سیرانوه
سریخزی مزرده کت، شرزا به بارانی نیفان
خوشییو زوق و مسروات، وا بدمه تزفاتمه
هر کمی هات و به نانی، حاجتی دینایه بسر
ناقیبت خوی کرده سولتان، هاته ناو کورهانوه
بیی خرزی سرفی ژیاند غیره تی هرزی نه کا
نووکی پرگاری نسودرتی بمصر دورانوه
هینده ناشادم له چمرخی فینه گینی نامان
هر نمیین ناکمه، روی دیته ناو دیوانوه
نیشمان پر معدنه، میلت لبیر بین جو همی
خاکی بین قیمت نخاته با خمل و گیرفانوه
نم عیراقی تیمه چشمی سرخی سارایه له چزل
گورگی هار بزی دیتهد، هر دم له بن پنچکانوه

ویانی راجی

پن بزانه سا عمزیزم، کارو بازاریت چیمه؟
هم دلت پیشا به ناگر، هم سرت توانسنه
کورت و کم بروانه خلکی، چی نهکن، چون نهچنه پیش؟
گیانفیدابه، رووکه سنهنمته، چی نهکا پارانسنه؟
کوز نعمبوی بروانه خلکی، چون نهینیر سمرقیات؟
گاه له لندن، گاه له تاران، گاه له هیندستانسنه
کوردو عارب، هتلگرن، هستن بمناری نیتیفان
سددي میللت کن له گوزری درژمنی نیمانسنه
تو خودا که چارو بروت هملتن، له خاکی پاکی خوت؟
تو که نسم گنجخت به خزرا، خسته ژتر پیانسنه
نهی عیزاق چاری سیم، چمند بی کمسی، چمند بی دری
شار بعدر بسوی، بی قباخت، چسرویه ناو زیندانسنه
فیرقه فیرقنه کوردو عارب، بروشه جمدادی برووحی تو
جدرگی من سروتا له تاوت، بیم دلنه گریانسنه
چاره نوبم همروه کو (راجی)، له بیمی میلا تم
بیته روو بذڑی سنانع، لسم کوره میوانسنه.

۱۹۲۸

(۴۳)

زبیری گهلى گمورو سمروران، که رازایمه
گیانیکی نویسی به مسردوو دلان، بخشارایمه
به تیکزشمری بز پنگه یاندن، گشتی داوری
هریزی و تشن، هرزی تھمتم من دلی دایمه
کزوی همولر هو، له ژبری مثال، که هات لسرخز
دم بسته خونچمو، یاخنی پر خیال، دهی دایمه

دیوانی راجی

له تاف و بافی بودی مینرخوزاران، تا کینوی قافی
به ژنی سافی، گپهی هدیاران، وا کورایموده
به تیشکر تاوی نستیزهی مراز، کانی و چمماوی
کوردی بنای سربیست و شاباز، هلقولايسوه
دلئی پر له سوی منی سرگران، وه کو خالی بودی
به یمک داره مسوی یاری نیشتمان، بستایمه
سکهی لاتی (راجی) قەلەندەر، زۆرە لىباتى
خیرو بمراتی کوردی هونسەر، داریایموده^(۱).
(۴۴)

له گفتگۆزى خوشدىلى، دەمى وەتمن گەشايىدە
بىمارە مۇۋەدەھىتى ھەر گولىكى بودى كرايمودە
سبا ھەناسىبى كىجانە، بۇزۇ شەو كە خول نەدا
بزانە لەشكىرى خەفتە شاكايىدە، كشايدە
نەگىر بىعەشتە كەن بىرىن، له چارى نېشتمانە كەت
بە شىنخى دىن فرۆش بلىنى، ژيانە ناشى نايىموده
^(۲) من شەكىا

بە ھەلتەتى روشتە خىرو، دەماخى دل حەمایدە
كىنارى جۈگەلەشەتە، كىنارى يارى دەر كەنار
خەست و تەممەن نەكىيىشەن، شەھورە دارىايىمودە
كىچانى مىسە نىسەپەس، له باوهشى تکا، تەكان
تەكان نىدەن بە نېشتمان د ژنی لى تكايىمودە

۱ له بودى شىۋىزو روخسارمودە ھۇنراويمەكى دەگەمن و دانىشەيە. له ھەر دېپىنگىدا (۶) سەروايى تىدا بىكارهاتىووه.

۲ بە ھۆزى تەربۇوتى دیوانەكە رەضىيەتىمود بۆمان نەخۇيندرايىمودە.

لە دەست و زارى دەبىران، بىرقدار نىمین ھىوار
قىملاؤ قىزىنگىرى ھىومىن، بىناغىمى داگوتايىمۇ
لە ژىنى بىن بىرات و بىر مەپرسە قىت، خوا نە كا
كە كىشتوكالى ناراززوت، بە مىزى خەللىك زايىمۇ
ھەوتىنى مىيىشىك و خوتىنە، ھەۋاى ولاٽى نازدار
تىرى و ھەنارو مىوه جات، بە رووىسى گىمش رشايمۇ
بىراوو بابو كور، ھەممۇر، رەها نىمبن لە بىندۇ پىت
كە خوتىنى جىرگۇ چاوار، لە دل، بە قولپ ھەلتۈلايىمۇ
كە تۆ ھەيلانبىستى خۆت، بە دەستى خۆت بىكى خەراب
بىزانە سونبۇلۇ گۈلتى وەرامەكىت وەرایىمۇ
وەتنىن كچىنگى تازە بىرۇ، لە بارەشىنگى پىجدەزال
وەكىو ستابىرىي سەمعد، بە ناز راڭشايىمۇ
پادىسى بىرىسى شىرىنى، لەچارى نىستەرن نە كا
گۇھەرى تاسىجى دېئىنى، بە نازاكى توايمۇ
ھىزى برايسەتى بىززوت، فيتنە گۈرى برايسەت
وەتنىن هەتاوى لىپەلات، ناڭگى شىرى كۈزايىمۇ
گۈزىمۇ (راجى) اى ھەزار، نىتىتە بە (زىكىز) ناواردار
بىزىرە كە ھەزىزى كوردى من، مردىبسو، وا ژىايىمۇ.

(٤٥)

داشۇرىنى فەرمانگەتى تەمۇينى كۈيە

دانىيە تىمۇرىنى كۈيە، ھەر خەرىكى دانىيە
كىردەوە مالالوسو مانگاوار، گۈندرىزىرۇ گانىيە

دیوانی بارجی

هر کمینک بیستو سواریان بین، جنه‌ی دهگرن همورو
هر کمین بیانگن نیت، هر قسوونی وان و (بان) ایه
بمرده‌ی قمری بیتاقان، هدروه کو مانگا به کمل
هرچی گانی دهکوئی، بزچی خبریکی نانیسه؟!
گانده‌رو گانکمر، به سربستی دهبا بین و بچن
چونکه لم کارول ولاته، شک دهبن پاشا نیه
گهر بلینی تیتان دهپستم، خوش، دهست شیرین دهکمن
چانیه بز خاس و عامی خالک، شهکرو چا نیه!!
لینم مپرسه بزچی هیندن شین و هیندنیکه تال؟
قوون درانیان بز دهیتنی، گهر بلین نوا نیه
پیاوی ناقل تینده‌گا، چیتر درزیزی نادهمن
پاردادان لم هزده‌دا، معنای له گان ناسانیه
نایمنی زارم که ناری یمک بیدمک بیهندمه برو
زه‌ی کس ناکم، نعمش تاپزیه یا خاقانیه
بزچی هیننده بن حمیای، (گویا^(۱))، سری خوت شور بکه
عالمنی نیمریز ره‌هعنده‌ی بسی کمی و توانیه.

۱ بارجی، ناسناوی (گویا) ای لم حوزه هؤترا و انده بمکاره‌هینناوه، که به واتای (قسمکمر، ناخنیور، و تمبیز) دی.

دیوانی بارجی

- و -

(۱)

بروانه دفعه سینه، سینه و قده‌هی خصلار
جا نموده قده، شیرینه، کورت و خرد تینک سرماه
پسوزو بهله‌کی زسون، دست و مچه‌کی رنگین
بسته و لجه‌کی نهخشین، باعی ممدو ده پاراوه
چاوی به مه هلتایه، همر جمنگی له‌گه‌لایه
دل بشکری هلتایه، لمو چمنبری سالزار
کولمه‌ی جگدی بزده، روونالد گمل نامزه
بسم خالیرو پشکزه، بسم لیسونه قنه‌ی خار
نموده پرچمه خارا بن، پمده قندو بالا بن
دل رنگه که خارابی، همبانمی هملکوتراو
نموده لامل و لاجانگه، بز گواره که بعریانگه
رزدوزگری شمش مانگه، گیانی منه لیقمار
نموده بوروه کچباوه، سرمیازه لمصر باوه
گرتی خدت شیرازه، بردي سری تن سوریه
نموده بخشو نهنگوسته، بتو داوره‌یی منه چوسته
هردوکی ندوا خسته، جسرگ و دلی هملکوشوار
(پشکز) که گبری دامرد، بختیشی خه‌لوزی کرد
یه کباریه سا را برد، بمسیه که وست سووتار!!.

(۲)

تا له سرما بن، همایی رهشیده‌لک
باخ و فرمی‌کی گرنس دیته چاو

ویانی راجی

تاکو پهژین کم، پهزی سینگی به چمک
باخوان ندیباو، نمیتیم بعش براو
وا نبیت تیلانه گول بچن مهچک
واش نسین پسووزو بهلهک دمرکونه تاو
 بشمنی گهر دابنیشین، تملک به تملک
 ناگمه ناخیر همواری وستراو
 گهر شتریکیش رنکومی، کلماتی وشمک
 چقلی بینگانان به روز نه گری همانو
 با بچیتم زامی ززر کوچک و کوتلک
 مردنیم چاتر، له دمرگی داخراو

من کسو کارم ننتی مردو مراو
 من دس و زارم ننتی، بن چارو بار.

ژستمه چمند میزگو، نیزگس پینگهین
 بدوی سپی و، چاوانی زهدو، بزنی سال
 خوش نمبوو هیندهی بروانی و پیتکمنین
 زهد «خندهی خونچمشی هینایه پال
 ناسپرودی جوانی رژایه ناوو دین
 رهنهگ و بزی شادی کرایه بهیتممال
 تا له بیهؤشی مه دوزمن تیگمین
 هیچ میراتگر نماون کوردو کان
 خارهنسی باخان، ودجاخ کورین له ژین
 نuo بعنابر و مسیماتی خزمیه لال
 دواکون خوشکیش، به بن ماره بربن
 داکی سمرشینیش، که زاوای کرده زال

دیوانی راجی

من نهوا توم چوویو، مام بن مالاو حال
بنی براو کوب، بنی کس و بنی مام و خال
من کسوسوکارم نهتی مردو مرداو
من دل او زارم نهتی، نهی کورده خاو.

ناخ، بلیم کن بن له نینمه هدلکمی
دورئمنی ژن هدلیگره، کینلای زهی
وا سمرؤلک ماره کران، بیونه هموی
حزز له نینکیشیان بکھی، داناکمی
نمود نویتر سووک نه کا، تا نمسروی
جا که باتساوه، له گمل ویش ناخموی
سا ودها چاکه بکھی بیونیکی نوی
بیسهه دورئمن، قوزفرزشانی کمی
و دل کمی ناو نیستی جوو دانموی
توش بلن ناخ سوتند، کم خو هم هموی
بار به کول داده، برز لیسره لوی
کوکمه ززر کول به شانی پل قمعی
نمود حمله، نمی سوری چارم ناکمی
نمود دمه، و دل خمو له چاوم ناوهی

من دل او دیسم نهتی، مردهی نکار
من سرو ژنمن نهتی، تیشکی هفتاو.
خونچمرو میلاقی نینمن، له کتربک
پینوو پز روونالو، شارو دی بلورو

دیانی راجی

کوشکو یانه من، چیاوو کارو تیک
گیاوو گز پرداخو، ونگی زمدو سور
لم سری دونیات له گل کم، زیکه زیک
لو سمرت پی راگیستم، باسی دور
گمر بعروو رووی دورمنانیش بوروی خربک
من هوا نه گرم به بالندی جمسور
کشتوكالی نارمزورت، گمر برو فربک
داسی بالآمت نهیخشم، بن قسور
کوکمو، بیکنیشه وه، مدگه شربک
مرد به، دانیشه، ببسته سر سنور
هر بخو، همر بژسه، بیچو بینه ژور
میشکو دل پرکه، له زانین و له نور

هر نهتوی بز من زباننکی تعواو
هر نهتوی بز من دوای جمگی خوراو!

(۳)

هیند له عیشقی سور دلارامم بسر هات بندو باو
گرتمی شمش رو خفت، تا کموقه حالی گیانملاو
جمگی درکنیشام به چنگو، زولقی چمنگالی پلینگ
هر نهگریم زار زارو، هر نهنانم تار تار
گمر له چمنگی خوشمیستیدا نمپریزی سور، چیمه؟
دل به کله لکی هیچ نایه، خوین نمپریزی نار ناو
ستل و جامی خسته دستو، ممستو سرکمش تیپری
سیرو هزشی دا به شانو، نفرمه نفرمه چوروه سراو

ویانی راجی

باغی ممتنی شادو پاراوه، له چاری گوتعوزار
ماری زولقى وا له مل هالاوه، ڏاڻم چسورو همناو
يارمتنی گيانی نداماو، لئي سтанدم رونگو روو
بزیه بڙو شو که ناوه متنی بڙانی ناوي چاو
سينه، نالزوی غمهو تالي و خفمت بوو، پر سرين
ديده، پر توزو تسمى تاريکيه، جهرگم براو
تنيگديشم، پنگه يشن قمت له رينگم ناكموي
هر دهبي زاري کمدو بشكينه کاري ناتمواو
بمحظى (پشكز)، گدر نعازني بزج پعرنشان و ردهش؟
زور له دوو ياران گمراوه، چهشني بازي ناشتماراو.
(٤)

سر بسر نمشو ده نالم، پايمالاو دلشکار
وا بستاو دؤحه ده گري، خوتني نالم ده چار
دورو بزوي دلپر، به تمودي من که شيرياز ده کمن
با بگريم تا قيامت، همو له خوم جهرگي براو
ناگرنيکم کوته دل، تا بزوي محشر دايسي
 بشكه بزوي محشريش، هر وک جهعنتم دي بستاو
گدر ده زانی بز ده بترم خوتني جهرگم، بسم شمه؟
تيسروه باخه خهيلام، پتني دوئ جانا! شمروه
جيگدينكى تونگه دل، تارىكه، بمن سوود و تصاع
بنېه سيريشى دېينى، عالىمنكى تى خزاو
تيلى زولفت واه تهلىفزن، واله پيئت نالاوه سا
چاکه هر بز مفرحهبا، جار جاره بىنه سر هملاءو

ویانی راجی

نمی سویاسالاری دلداری، له دستی عیشقا
عمرزو حالتی من، همتأقانی بستا نابن تمواو
بزچی وابن نیاتیفاتی، نمی نسامامی تازهبر
وا له پیشی تزدا، همعلوم دانا کمالو نهنگو ناو
کاری (راجی) گمر دزانی بزچی پسرتی عالمه؟
وا له بروی تزدا دهسوتن، غالیسو موشكو گولواو.

(۵)

دل وده دومهلان پر له خفت، هتلزدپستا بسو
بايمك له سراپردهيي جانانه په ياه بسو
چاري دل و بوزی پوخى نسرو، پېڭمه نهنگوت
نهنگوتون و پشکووتون و سووتون، له پەغا بسو
ھەرچى به خبیر هاتو، نىرى مابورو لە خودا
ھەر هيئىدە نەزانى، بە تېبعى ن سورى لەلا بسو
نۇ ساتە كە دىيم كولىمى، وەكى تافى نەلمىرىك
دىنارو درەم گشتى، لەلام پەلکە گەلا بسو
چاوم، كە بە چىندى نايىتى كوردانە نەنۇوسا
سىد شوکرى خوا، برو بە ھەلىنانى بدوا بسو
پەسى خەت و خاتى لەبەكمى، لەم دلى پر شۇر
ھەر نىكە، بە پەرگارى بىزى مەركەزى نابورو
(راجی)، كە دلى پر خەم و فيكىرىشى بىدۇيە
پادى كە كىسى پەروردىشى جەمەرو جەنە بورو.

(۶)

وختى لە لىبى ياروه، مەيلى شەكمىم بسو
نەزانى لە ھەر شەش جىهەتا، هەش بىرم بسو

ویانی راجی

هرچند که ویستم له تسمی عیشق خلاسی
جاری له دلا نافمت، جاری ختیرم بود
دایشتووه محبوبه، لمناو سینه‌ی من دا
زانی که به نم قمره، له درؤمن زه فرم بود
نیمزکه نمچووم بیکمه سد جیزنه‌یی قوریان
لهم بندی جگر، حیکمته سرفی نهزادرم بود
هدروهک هدهفی جبریه بت تیزی به‌لا، دل
لاین له پوخا نافمت، لاین شهزادرم بود
تا زوقی بعدهشتم همبوو لهم مدیکده، یاران
نقی تسره‌ب و شموکمتر فهزل و هونزرم بود
ناوی همبوو نمودلیمه شیرینه، بینی شورین
وک من که نمبوو ناوم و شرین و، خهزادرم بود
نیوه شعی دوتینی، شدی مامم (حمده قادر)
سوزی له همبوو پیشوو بندی جگرم بود
(راجی) مدکه گریانو، له خزدانی نمیزیم
هیشتاكه نمبووم، نم خته نوسراوی سرم بود.
(۷)

دل لمبر چین و ختی سر کولته، ناگرخواره بود
پووت و قوتی، همروه کو مزراحی پستون کاره بود
کوتله ناو چدرخی به تاوی روومستی تابانی یار
بزیه رهند ناما، له قاپی عالما ناواره بود
سیپه کوپری قاشی نهبروزی، بسو گولته خال و ختی
وا له جمگمدا، عمزیزم، پیمرت و پاره‌پاره بود

ویانی راجی

دورو پیوه نمود مسحه فی کولنه کمی نیگارم، سریسر
بوقچی دل لمه دو پیوه، وا چل پیمه سی پاره بورو؟
سینه پیز دهدم لعبه جهور جهافای خاتون نه کان
بزیه برو حسی بینکمیشم، توشی نمود نازاره بورو
نیسته بین ناکری، همناسم، هاتوچوز کمی ساف بکم
نمود ممش و دیته بیم، پوح له داره داره بورو
(راجیا) گنه غمی تو، بش دکا تا ناسان
بعش دکا، گهر عالمی دوینا همسمو دوباره بورو.

(۸)

دلنم سوتا به جاری، چلچرای سر کولنه کمی همانبور
به دم شاماری نه گریجی، شلر کول نیز گسی جادو
چ خوسرو کوتاه خانی عیشقوره؟ شیرین دلی هینا
چ فرهادی قبوی پهیکم، قولینگی کوتاه سر؟ درچو
نهایم: نمی نمونمامی تازه، چاتراوی خرامام
بده ماچن، نهانی: کافر بیز لیره، معوه سه توو
به دم سروی سما، گولشن به سینده ناخبو من خملی
دهما نمی بولیولی دل، توش بیابانی و کو کو کورد
سرابا هلتقمی زلتقی له مل هالاندو، دلی گرت
وتسی: نم جزوه رفتاره غمونمی کاره، سا فرمودو
له ژیز نم سایبانی پرچممه، وا بیزی نیوریسه
فیدای بیزه شهوری تزم، سایخانه کهوان نه بورو
نموا پیشا له ناگرخانه بی عیشقا، دلی (پشکو)
به جامنی بیزه هانای، ساقیا! یا تاره کمی گیسو.

دیوانی بارجی

(۹)

دل له دونیادا به دایس، بینکس و دیوانه بسو
یار له عالمدا به کام و خوشیو نفسانه بسو
هرچی کردم، ناقیبت، بردم پاشیمانی لسر
بهم نیشانه پدریسم، نیشم همصور روندانه بسو
خوش، له وختی برومنت، بذژو لعب چمنی مزه
نیو گریشمت بادهودو، دوو چاری روش مدیغانه بسو
گمر له یادم چن، نیمی کافرم و دونیاپرست
نموده می رژحم له لیوا، حمزه‌تی پروانه بسو
نم سبینه، دمن بستل و جامی دل، چوو بز سراو
روح لسر نوجی سری، تاج و پسری شاهانه بسو
نرم و شیرین، لیوی نهختن خسته نازر همسو
دل به تاوی تیژی عیشقی، سریسر دوندانه بسو
ناهی تیوهی هموری من، کموتزه دوری برومنت^(۱)
دیتمو، هملا، لمبر چاوم سمه و خرمانه بسو
چیگه مشقم، گهرچی دهشت و شارو زهرسو بزه بسو
گشتی بز گیانی حزینم، زهجر و بندیغانه بسو
کهون نهنشم شریعتی لیوی نیگاران؟! چونکه من
کوچی خوشحالیم به دایس، (راجیا)! ویرانه بسو.
(۱۰)

دلا! نایتنهه یادت که یارت میهربانی بسو?
لملاین بزمی شاهانه، لملاین عدیشی جانی بسو؟

۱- لشونیتیکی دیکمدا دهلن، (ناهی تیرهی هموری من، دهورهی لعرووی نهودا به هم).

دیوانی بارجی

به زولقى ساقیان قوبیسی شواععی روویی جانانه
به تاری موتربان دستی به خوین نال و دمانی برو
للهاین پسرداداری برو، للهاین بسوکی زیباپزش
للهاین تاوی سرخوش، للهاین جان فشانی برو
پاله پر له نارهقدا، به نازی دلبران ده کشا
به چاری گولبران دخورا، نعمیمی ناسانی برو
نمزیفی جاریدانی برو، حمسیبی نیمتیانی برو
زدهیسی زیندهگانی برو، بدیعیه لامهگانی برو^(۱)
له نازو نیعمتا جانی ره میدهی بینکس و زارم
له پاییعی کمترین ژوری عذریزی میسری سانی برو^(۲)
عمجب زهوتی له باوهشا، دل و دلبر که بمرابون^(۳)
له عالم هلهله لعی و هلل، له (راجی) هم زیبانی برو.

(۱۱)

خوایه بزمان بنیری، ناوی له قور نمیشتو
یا گنجی پنگیشتو، یا پیی تیگیشتو
نم کومله هزاره، چندیشه نیتیزاره
به چاری خزی بیینی، بردی به بیر قلاشتود
هیوام لم قومه گشتی، دوره، چونکه سد پشتی
کسینکی سریبست نییه، دیلی و ستم نمیشتو
کومنل به تیکه لاری، له کامی جینده مینی
له ساردو گرمی روزان، قمریو یا برشتو

۱ لمشونینکی دیکمدا دهان: (سعایی زیندهگانی برو، بدیعیه لامکانی برو).

۲ لمشونینکی دیکمدا دهان: (عه جعب زهوتی له ناغوشها، دل و دلبر موهمیمد بون).

ویانی راجی

خلکی، له پور ج بدرزه؟ مشوری خوی ده گیتیری
نیمش هممو خنوازین، به تابرویی رشتود
نیزیکه سمرگی کومدل، سین دهرمان و دوختزور
هنو کاکه تازه نازی، به شیخ و سیحون نوشتو
هستیری بین بر او باب، قمت نیشتمانی نابی
حجزی له میرده دایکی، نایکا له دوو شورو پشتود
تمیاتی هر له ژنه، بی رفی و دابو دهستور
بیزی جمعاتی ناکا، هستنا نچنی له خشتو
چند خوشه بوزی رووناک، (راجی) بلن "دلاور"
بروانه نیشتمان پر، له قوریانی و له کوشتو.

(۱۲)

عیزیزم، وختی گروز هات و بس مرچو
منالی و هسل ناکام بسو، لمبر چو
سبا نیپسته دهستی بعنای شادی
به لایا، بزیه گیانی پر ختیر چو
نمی هاتو، چرای تمعزی دیتسی
به تاریکی زدلالت، بز مدققر چو
بلن بمر چاوه سا پهیانه پر کا
نیتر خیرابه، وا گیانم هددر چو
که خزی هارتنه سر کولتمنت، دلی من
له شرمی، بز تمای سرفی نمزادر چو
به نم ماضی که کردم دور به دوری
به خوشی، بز هممو مستان خبیر چو

دیوانی راجی

که کوتاه چینی نه گریجست، ترازا
دلی من، نه عجب، چون بن مهفر چوو؟
نیگاری دلبراقم، چی لئن نپرسی
دلس گرجی به خوینساوی جگر چوو
بزه (راجی)، له عیشقا دامستیه
لمسر مسولا، نه گمر هات، نه گمر چوو.

(۱۳)

نمودوزمنه سه گاباه، له یارا به نسازدر چوو
نمودوزمنه محبوبه، له دوزمن به سمسر چوو
سایریکه لمسر سککه بی پروی، توپری بی زلتی
بتو دهستی منی خسته، له لیتم به همدرد چوو
مهیلی کمسرم چونکه له دل پر جمهولانه
هر مسوی نیکاتم له عجبدا، به کمسرم چوو
سرکیشه له نم دانیه، بزو مرکذی نیسان
یاری، که بدلای عاشقی مسکین به سهغیر چوو
وهک شوعله بی رخشنده، له سیلابی ریفاقت
دل هاته نسازدر دسلت و نهیزانی لمسر چوو
نیمزه، که زاده نمشتری جه للاهی برزم
خوینم به حمره مخانه بی موشاتقی جگر چوو
لسم حوجره کعوا کمتووی (راجی) به خدیلات
تسوتی دله کمت واید، لمسر مهیلی شه کدر چوو.

(۱۴)

جیگیه له باوادهش، خفهتی دلبمری جادره
رامم نییه، راکرددیه، همر وهک په می ناهه و

دیوانی راجی

وختن به خدیالاتمود، سینم پری ژاره
وختنکی له دور لیتوی، لسر لیومه کاهو
دیدم پری لالسو سمندن و خونچه رو باگه
پنجی گوله جوزیشه، بمناو کونجی دلا چوو
چیدیکه میره بختنه منی ینکمسو رسوا
پنجیکه دلم، بمو مهی سر پخمهو بازوو
سر، بیت و به قوریانی تکو شوغی کولست
گیام به فیدای نیزگسی دو چاری خموالو
نمودولی قدی، کاتنی به سد لنجه نبرسکی
نشکیتهو بآلام، نسترازنت پهراسوو
(راجی)! سرو مالو، دل و دینو، ندهه و زین
هر قیمتی ماچینکه، به کیش و به تمرازوو.

(۱۵)

نم نسیف، بازاری من سد ساله هر نیبوو برو
تاقه ماچینکم نمبوو قازانجی ناهی نیوهشو
چونکه بیاری دلربسا، بز من و ردیق مهیلی نیه
من نوا بروم غرقی ناه و نالیرو، نه برو جدو
همو به قوریانی سمد و سینه بلسورت هم، کموا
کازی سیمینی تمه، وا نازلک و نمرم و پتسو
من به بینداری نه گیرم خوتی نابی جمرگی خرم
تر نه کیشی نیزگسی جادوو، که چارت کهونه خرو
چون سما دهگیری مدقسوردی نیه، بدر پرچمه؟
لمر نایی تعلمعته، نهختن که بتوی شل کا جلو

دیوانی راجی

شیخ، نه گبر هفتاده بز رنی عیفتمت و حمقولیعین
بزچی داینباکی سوزفی ملههرو ممت و قالمرو؟
خالکو خوله خدرمنی (راجی)، له وسلی دلبرا
دانهینکی تئن نییه، گر ینت و بینیئن به کمو.

(۱۶)

دلسم، بئن یارو بئن قمرداشه نمشو
و، کسو چاروشی بئن شاباشه نمشو
خسیان و نساوی چاوم، سمر ده گیزن
چ سمر؟ ناشینکی پسر باراشه نمشو
نممن مدهرورو، دوژمن شادی دلدار
که همر جینئنی سه گو دالاشه نمشو
نه گمچی چاوه کم پسر خوتئی ناله
له تساوی یاره، بئن یناشه نمشو
غمردن، پسر بسوونی دنیایه له هادار
هستا ناهی حمزین همر باشه نمشو
مهپرسن حالی دل، نمی یارو نمغیار
نمخوش و زاره، همم رسواشه نمشو
س ساعاتی بهختی سختم، بئن عملل بورو
چ جئی میقات و پیش و پاشه نمشو؟
لمبیر زهه ری هله لای دوری عمزیزان
دل او سیندو تدم خشخاشه نمشو
بسمری بئن تاقستی بسو، ناه و شیون
نه گمچی بااغی من ساراشه نمشو

ویانی راجی

له خانمی دامشو، شتره‌غی و ملی
شهم بن بیدق و، بن داشه نمشو
به رونگی نشکر ناهی نوکتمنگی
دلا (راجی) عجب ندقاشه نمشو!!

(۱۷)

نمیزم بق نیارت لمعلو یاقوت و گوهر، هر شو
نمیزم، یمنعی فرمیسکی دلز چارو جگر، هر شو
نیگارم تا به تصویری خهیالی، بیته بمر چاوم
له ناغوشی نه کیشم، نهیزم ودک ندیشه کمر، هر شو
منی تمن خمته بینکم، دانیما زاری نه کسم، یاران
ندویش عوشره ت به کامی خزی ده کا تعرق و کمدر، هر شو
دورو نم ودک جهمننم داخرا، دل چونکه موسیم بسو
لعوی درچوو، به کوزی تزدا ده کا گمشت و گوزه، هر شو
به دردی بن دوا گیم، به مقصد ناگمه لوقسان
منم حیران و سرگمتشه، له رینی خدوف و خفتر، هر شو
به گریام ده کم بازی، که نمشکم شروع علیباری کرد
له گمل زوهره، سوره بیاو، موشتری و دهوری قمیر، هر شو
عمجایب عاشقینکم، ساعتمن خالی نییه قله بم
و دکو (راجی) نخوینم شیعری پر شده ککر لمبر، هر شو.

(۱۸)

لمسر گنگی ژیانی من، دوو زلتت همزدهره نیمشو
به فسوتانی دلی زارم، نیگاهست یا ودره نیمشو
دویتنم رووت که نوری خسته ناو فانوسی چارام
دورو نم ناگری سندو، لمشش لا نمنوره نیمشو

ویانی راجی

لمسر بورجی ستاری پایه بمرزیتا، نیگاهنیکت
له ناو گمردونی سینمدا، قولاب و میحوده نیمشو
سدم پیر جوشی دیداره، دلنم پسر دردو بیماره
به نازنکی تنبیانم بکه درمان، وده نیمشو
له چارم گوههرو یاقوت نیباران، چاخی گریانه
له لیتوت پیکمنیمو، هدر ترسکمه نختمه نیمشو
جدفاوو نازه کمه پژوه، ج قوما، کوشتمی نمی داد!!
به هرچین دل نمیینم، زه خداری خنجره نیمشو
برز به خواه سپاردي، هرچوی بتو دل چاکه، بخوازه
سری فرمانبیری (راجی)، له قابی دلبره نیمشو.

(۱۹)

بز حسم له برابر نیگاههت بادمه نیمشو
گهر سرفی بکم مالو دلو دین کمه نیمشو
هاتروره تعنیشت، به همورو نمشنور شوخت
بروانه له هر لاؤ، رد قیم خمه نیمشو
نمی سمری بلند قددو لعافت لمعی دلجهوت
هرچنده له خزمت بکنوم، هدر کمه نیمشو
دورری منی دل خسته له دیدهات، که دامن بورو
هر قدررو بمراتی منه، بتو عالمه نیمشو
هدائمه، به چاوی بهلهکت مجلیسی زوقه
مستی و تردب و جیلوه، همورو همددهمه نیمشو
قدیمی چیه! هدر عاده تی جانانه نیازه
گهرچی له دلت خزش، کزه نم دمه نیمشو

ویانی راجی

تا نیسته له سر دل، سمری داغی نه لمعت بود
نیستاکه له سایین چممنت جیلوامه نیمشو
شایانه، دلنم نیسته له تندا که نه گونین
بز نمر که لمبر خدلق، ویصالت زده نیمشو
دردو نه لدم و قسموه و گریان و جهفا چسو
(راجی) بکه شوکرانه، سفای سینمه نیمشو.

(۲۰)

رونقی حوسنی تکاند، نفرگی دلداری نمر
قیمتی پیی شکاند، شینوه بی بازاری نمر
پاسه بلافو گهزاف، هاته دلی عاشقان
لشکری تاتاری یار، نیزه بی خوبناری نمر
بزچی نبا هوشی من، بدم سجدی مجنونیبه؟
کونجی گوهرباری بدوی، زلتفی سیعماری نمر
داغی گول و گولشنه، خندبو و گرژنبو
موقتیبسی نوری همق، کولسرو پوخساری نمر
جینگه خسروی دوزده، نم دلی دینداری من
جیش ختری جمنته، زلتفی گونمعکاری نمر
قامستی ده گری گهله، میوه بی شیرین مساق
جگ له شکوفه گولز، لاله بی بیماری نمر
یار به نه تافی خوی، گوئ که له (راجی) نه کا
دیاره له عالمج کس، نایته هواری نمر.

(۲۱)

سر له دو یاران نه کیشم، بدم دل و جمرگی بزسو
نه کممه شیازه بی هزوی بمزبو و دابمزبو

ویانی راجی

هر گهلهنک، هاتو له گەل خزمى نەفامى تېڭىز
چاره بى ناكا لە ئىن، فىيلد سلاح و زىبۇ زسو
ناڭرى مەرگى گەلى كوردانە، هەر داناسىرى
وەك پقى نىفەندىيارو، رەستەم و زۆرابو گىرو
بۇزۇ شۇ نەگەرم لە تاۋى قۇرمى بىن پېشچۈونى خۆم
والە دەرگىسى دۆژمند يېڭانىدا، بۇونە ھەتىيە
من ھەناسىم بۆتە غازى مۇھىقىق، ناھىم تەفسىنگ
دل لىسر نسو لەشكىرو ناقارە، وەك بۆمبا تەقىيەت
تا نېبووە جەربىزىو، بارى غەمىنى تۆز ھەلتۈرىشت
نەمدەزانى ئىمى وەتىن، بىز خەلکە دۆخىيەت بىزىو
وەك خوبىارا هەر دەسوورىم، ناگىمە ھەتلانە كىم
جىن ھەوارى پارە چىزلى، خانەبىي بەخت تىپىو
خىزىت بناه ئىم گەلى تاوازە، بىن شوتىن و بۇشت
چار لە دەس يېڭانە كانو، دل بە خۇتنخۈزىت جىپو
سافە (پېشکەن) جىسمى پاكى، سەر بە پىن يەك دەنگىيە
بۇزۇ شۇ سۈرتانە كارى، بۆز گەل و كۈورۈدى دەفسۇ.

(۱)

نمی خودا، بزچی نه چو ومه بنعبانی گولمیز؟^(۱)
 بشکه ساینه مه سر داور قوسارو پهلویز
 هر کسی دردی له مل بسته رو، زنجیری خفت
 پسی بلن: خاله! له نم چاره به دانیشه بخواز
 ترش و تاله بددنر، شینوه بی شیرینی نمی خواز^(۲)
 نمی دو لمب و شلد و رقا، هسته زمانت کمره فخر
 کییه گمر دبدبیی دهدو به لانه نمیگیری?
 گمر پیاری لمس نم چرخه نمی تماری، نمی تماری
 مشقی خاله ختنی نمود تبره، نیمزدج ده کا؟
 باده نیکم که به ده ناکمی، چیمه له سبز؟
 من زمانیکه له گمل نم گوله بیباکه نه لام^(۳)
 ماچنیکم لئی نهستاند، سا به سوینندو به درز
 هر نپشکوتوره هینشتاکه گولوکی دله کشم
 همه سم بر رشبای پاییزی داوه، به خبرز
 شیخ، نه گمر هاتو وه کو زاهیدی رسیش لوزکه و تی:
 لاده لعم رنگه، بلن: هسته نمی تزیه ترزا؟
 (بابیا)! هر مسده جیکمته شانیکی هدیه
 جاهیلی نه حملور کم، بسیه نیتر خمرمنی جو^(۴)!!.

۱ له شوینیکی دیکمدا دهلن: (نمی خودا، بزچی نه چو ومه بنعبانی دلمرو؟).

۲ له شوینیکی دیکمدا دهلن: (بمدختن تال و ترش، شینوه بی شیرینی نمی خواز).

۳ له شوینیکی دیکمدا دهلن: (بپسین لیم نهستاند، سا به سوینندو به درز).

۴ له شوینیکی دیکمدا دهلن: (رسنه گمر جاهله کان، جو ونهته سر خمرمنی جو).

عجمب هاتۆتە بەرچار، شارەکەی کۆز
نوانى سوزۇ سورۇ، گۈلزارەکەی کۆز
خەفتە جىنگى نىما، دەن بىھرۇپۇر بۇو
كە دانىشتم لىصىر روبارەکەی کۆز
كە پىنگۇ باز سارا، تون بە تون چۈرن
كەيىف خۇشم، لەگەل نازارەکەی کۆز
سەرايى مەرىنىشىم، ئېندەۋەشىم
قۇبورە كۆزان و مىئرخۇزارەکەی کۆز
نىيەت تا بىزى مەھىشىر بىمەد بازم
سەبارەت چاوارەکەي دلدارەکەی کۆز
تەم بىن ھىزە، گىيانىشى ستاندۇرم
سەرە زولقى، بە فەندى، يارەكەی کۆز
دەكىم گىردوش، لەمنار باغۇ مەزازان
كە مالى ھەقىھ، نىزگىسجاردەكەي کۆز
بە تاجى (خورسۇ) ئادەم، وە يىا (كەنۇ)
سەرى يەك سۇرۇ، لە باغۇ دارەكەي کۆز
وەرە (راجى)، بە نەشىنۇ پىنكەنېنت
بە يادى نىزگىسى خەمارەكەي کۆز^(۱).

ئى سەرىي بىلەن قىددۇ لەقافتى لمبى دلجز
پاداشى گۇناھى منه، گەتوو يېتى نەستز

۱ لە شۇئىنېكى دىيىكدا دەلىن؛ (وەرە (راجى) بىگرىن، ھەم تەرەب كە لە مەيخانەتى دەرو دىوارەكەي کۆز).

دیوانی بارجی

توبا، ج دین سر قدو بالایه بترسن؟
یا سروی روان چی له قده، بیخمه سر گو!!
نیمرزکه تمجلایی دور چاره، له دوو عالم^(۱)
نیمشزکه پری میکداویه، جونبوشی شوبز
بن مرحمتمتی بسیستی، مردم له فیاقا
سا همته لعروی لوتفشه، ماجن ده لسرخو
بن لعلی لبیت، مدیلی بدهشم نیه قوربان
بز سورتنی دل، جگ له بروخت بچمه پشکو؟
تا شاهیدو ساقی، له دزهی جامی دلان
هر جزره زیهی گیانه، لیئز پاوهنهی تز
تا عیشق زدهی پنجههی شاهنتی دوو چاره
بیناکی شپولی غممه، (راجی) او دلی شەغۇز.

(۴)

دەردون پېر دردو، نامم گىرمە نیمرز
جگر برزاوه، - تا - یاوهرمە نیمرز
ھیلاکى ھاتچۆزى دەرگەی حبیبم
له بیندادی، حەمیا، پەنیم شرمە نیمرز
سەرى سووك ھەلۋە، پېر بىنە جامى
کە دەردی بادەبى نەھەرمە نیمرز
له سوربانا، بەچەی زەنگىن خەتو خال
خەيالى من سوپای سۆزەرمە نیمرز

۲ له شوئىنىكى دىكىدا دەلىن: (نیمرزکه تمجلایی شەرابە، به دوو عالم).

ویانی راجی

ههوارم کونه بسو، درکی بداندن
نمیش باعیس به مسوی دلبرمه نیمرز
که راوهستا به شوخی، یاری رهعننا
و تم: نه دل برز، مهشورمه نیمرز
بسداعی سنهعت و غمزمی دل نهنداز
له کوچی سیندا میحووشه نیمرز
لبسر غمزمد، کهوانی تسبروانت
کهعنی دوژمنی سر سرمه نیمرز
چلزن (راجی)، نهم غمرقی هلاکت?
فاللک زر بابه، غم مادرمه نیمرز.
(۵)

جاریه ناوی چاوی من، دیجه به دیجه، جزو به جزو
بندی دالی شکاوی من، گشتی پساوه لوق به لوق
جان به هموایی سر دچن، بز قدمی خوش کمتر دچن
بن دل و بن جگمر دچن، گهرچی گمراوه کمز به کمز
سونبولی زلنی هاته روو، نمژدهه کوتاه هاتوچوو
محمدانی گرت و زو بیززو، حلقهی داده هز به هز
مرهشمی لیسو شمکره، نعم دله تا قور بمره
پر خفمت و بن مفدره، هم کهعنی خواه شز به شز
گمر دهسلاتی دلبرم، بسی له لسانی دلبرم
دهستی لعمل نه کم سرم، بیته جهفاوه گمز به گمز
جانی عزیزه کم نستون، ممکووه بمسیه جوستوجو
نهرمییه کاری گفتوجز، شم چیه؟ داده خز به خز

ویانی راجی

خاتری (راجی) بکه جسم، جامی لمباینی بخه دم
چیکه لعدمتی مدبه دم، کاوه به کاوه، پزو به پزو.
(۶)

نمدیوره له میژورو مجسرو ناریو هیندز
نمم جمزه کمزه دوبده بسلو کردوه یی تز
زولفت ج بـلا، خمت ج خمتا، خالـج خـیـالـه؟
چـارـهـشـبـهـلـهـکـیـ سـیـحـرـهـ، لـهـ دـوـ یـهـ کـشـهـ نـمـبرـهـ
بـرـزـیـ، بـرـوـهـ هـزـیـ کـرـدـنـوـ، خـمـوتـنـ لـهـ شـمـوـ بـرـزـ
تـزـ کـرـدـتـهـ دـوـ بـرـزـوـ، خـمـوتـ بـرـدـهـ بـزـ خـزـ
گـشـتـیـ خـدـلـمـتـنـ مـارـکـوـ، نـیـشـتـایـنـوـ، گـزـرـینـگـ
سوـقـراتـوـ، دـیـعـوـقـراتـوـ، فـلـاتـسـونـوـ نـمـهـتـوـ
وـیـانـ: فـلـهـکـیـ خـاـکـوـ سـتـارـهـ کـهـ لـهـ بـذـنـ
کـوـزـبـوـونـهـ کـهـ لـمـ خـاـکـیـهـ دـوـ بـرـزـیـ بـوـنـاـزـ
بـمـ پـوـرـتـسـوـیـ تـزـ، هـمـچـیـ عـمـناـصـرـ هـدـیـهـ سـوـتـانـ
دوـنـیـاـ بـوـهـتـهـ کـانـیـ نـدـلـمـتـرـیـکـوـ سـپـرـتـوـ
هـرـ باـیـ هـبـیـوـلـاـوـ، شـتـیـ (لاـ یـتـجـزـاـ)
دـوـ جـوـزـیـ بـهـیـلـکـ تـیـکـلـزـ، نـیـبـتـ بـهـ کـمـوـ کـنـ
هـرـ یـسـلـکـ هـدـیـهـ بـیـکـاـوـ، بـزـانـ بـهـ هـمـسـوـ لـاـ
نـوـکـیدـوـ پـبـزـتـقـنـوـ نـدـلـهـکـتـ بـهـ یـانـزـ
منـ خـوـمـ کـهـ نـمـنـاـیـوـ، خـوـایـ خـوـمـ جـ بـنـامـ؟
مرـدـمـ بـهـ جـهـفـایـ عـیـشـقـتـوـ، کـوـمـ لـهـ پـسـلـوـ بـزـ
دـامـاوـیـ هـمـزـارـ بـیـهـ شـبـرـوـ نـاـوـ، ژـیـانـمـ
نـادـانـ بـهـ تـارـانـهـ، لـهـ گـلـ سـزـشـیـ پـشـکـزـ

دیوانی راجی

نمبهبو سنهنم، یاسمنه، سونبولو، سوسن
نمدی هدوئی چاری رهش و، گمدوشی شهربون
سیحرو همپهشی دروس و فردنهشم، نعمتیکار
تینگلیه، له گل موسیلم و جور، هر کسه بز خو
نم قاروهی ناسیاوه، که ناسیاوه بدلایه
هر کس به هموایتکی نه گنی، بمسری تزا!
دونیا به قومارخانهی نم جانمهه رانه
دستچیتی نهوان: شیخ و، به گو، ناغه، مید
قوربانی قولینچکینکی و دهن، لعندن و توکیز
واشنتن و بسرلین و، نیوزرلند موزکن.

* *

دیوانی بارجی

- ی -

(۱)

چدرخت له منی غمزمزده کردزته نمهاتی
جارنکی بصردادانی دلی خسته نمهاتی
وا تز دمهلاتت هدیه، بز شاه و گندایان
بزچی له همواخوازی من بنی دمهلاتی؟
جارنکی نمبوو پنکهود بین، مج مچو، ددم ددم
وا دیاره نممن داشتیبور تز بوریه قملاتی
دهستم که نه گا داممنی یاریت بتهدیتم
پیشکیشت نه کنم بسیرو خدیالم، به قمپاتی
هلهلین در دهعا، له کلهوی گول، که تز هلهلینی
وهک نانی هلهلاتم نهمنیش، تز که هلهلاتی
چند ساله له نم درگه ده محکیتمنه دیدم
نمدی نه ونسوزنکی، نسبیری، نه سوباتی
یارم کچه کوردینکه، لسعال که ده کا را
راونسان و جنیوانم نهاداتی به خملاتی
جاری نمبوو، تیتری بیژم لیسو داده مم
جاری نمبوو، باوارهش کمهه میدان و مسازاتی
چند خشت و خربو ناسکو ناودارو بمسوزه
چند خوشه قسم خنددوو دیدارو جمعاتی
خنهلکی، که به پاره ده گرن باخچه به سالان
من ماچی زه مانگید، گیانم به سمعاتی
نعرووا به هموای، هلهلوهه گول، به همصور روو
پاسی سه فرم بستو، غمهم خوارد و خباتی

دیوانی راجی

نمودیت و به من پنده کمن، دور نمیرین
من لعمل و گولی نمشک نبریشم له جیاتی
(پشکو) که نهانی سورزی دلی، کوره‌بی عیشه
چی داوه له توزفان و، له نسوح و له ندجاتی؟!

(۲)

خوتین بژاوی دل له رنگی نیشمان، بزریستی
هرچی شیون کا له هارخوتیسانی گمل، بز خویستی
خونجه خنده‌هی دا به ددم، بیباکه لیسو هدلدا
هرچی ددم دورو رواه چاخی موزد و ورد و شریعتی
منی به نایبوری نمنوشی، دیده تینکمل ژین ته کا
دلبری شیین گیان، پسریشی رنگر بزیستی
وا گلاوریشم هلاتو، زرزه‌نسب پر پن هلات
کاری هدلکتیشانی بیه، دوو تمارازو کزیستی
بز گهله‌نامزی له هر مدیدان، نموا هز هزیستی
منی، به بزمی کوچمل و گزنده زیکی سریکا
پاسوان نستیزه بنی، دل خادمنی شوبیعتی
حمرت رووبنده که خول دهن، نزکدری بزمی نمون
عونسوره سئی بذله بهخشین، نامانیش گزیستی
نم گلاوریشم، بریقی نخسته نافاقی زیان
بزد شو بز پمرو درش، نورنکه هاموشیعتی
هر بربنکی جگم، زوخاری لئی نتکیتمه
بزدی مسرگی بینکسی، نوبالی من بستزیستی

دیوانی راجی

هبر کسن سرخوشی جامی هوزه، واژی دیویستی
دانهی سودرو سپی مسی، تاقستنی نهانزیستی
تا بسمر کاری هونمر، وستاره بز هوزی بدکول
ناگری نموروزی بدخته، (راجی) یو (پشکو) یمتنی.

(۳)

باسی کوردو کچ باری، وله دانهی مرواری
کور مرحمهنتی باری، کچ زیستنی نار شاری
کور خاوهنی دیوانه، وله شاهی سولهیمانه
کچ مرهمی جانانه، بز یاری یو دلداری
کور ملدی شدرو شوره، کچ گندغی ددق و مزده
کور سه لتهنتی زوره، کچ بزته شهرباری
کور شیره به سرمستی، کچ بازه به سرمیستی
کور نقده لسر دستی، کچ یونهقی بازابی
کور چاری خودا بینه، کچ ناینهی ژنه
کور دلدره گول چینه، کچ باگه لمب و زاری
کور عاشقی لمیلایه، مهبلی قددو بالایه
کچ یعمتی مولایه، ره حمت له کمسوکاری
کچ شمعی شبوستانه، کور بزی بورو پهروانه
کچ کیفی له سورستانه، کور یتنوه دیداری
شیدین، کچه، شازاده، کور خوسرو فرهداده
کچ لشکری ینداده، کور بزته عملمداری

ویانی راجی

تو شاعیری فەناتانی، (راجی) کوری مەیدانی
سەدایی کچى کوردانی، سا بىدە پەلاماری.
(٤)

وەتن! بۆچى لەگەلما، هىتىدە بىن دەحم و جەطاکارى؟
ئەلەنى بىز پىسۇدانى جەرگى من، شۇمۇردو رەشارى
دەمن نەمدى خەرامان بىتىه بىر چاوانى خوتىارىم
پەلامارت بىدا نەختى، دەسى يارانە بىز يارى
مەگىر مەيلەت لەگەلما هەر نەماوه، بۆزە تۈزۈرى
لە دەست و باوهشى خەلکا ھەۋازى، بۆزە يېنزاپى
بە بۆزى خونچەر گولۇ دەھان و بەبىون و بەشۇشە كەت
مەگىر بۇرۇۋامسىو، لسو رۆزخى پەرۋىشتى، بە رېپوارى
بە نەم نازو گېشىمۇ لەجەمۇ لارەت، بە شۆزخى، تو
لەگەل دۆئەن تەغۇر شىرىن، لەگەل من وەحش و لاسارى
تکاي رۆزى نەكىم، بىم سۆزۈ، گەر بىنە باوهشا
لە دل بىكۈزۈتىمە، بېشكو بلىنىي بانگ و ھاوارى
وەتن، دايىكى بە شىيد شىيند بىن شور بۇو، ھەلگىيا
بېز بەدواي كوره (راجی)، نەتشە هەر بىن كەسۈكاري!!.

(٥)

دىنەمىزى دل كەرتە كارو، جەرگە بۆتە پاتىرى
بۆ مەكىنىچى جىسى نىتەن، زەلەن پەرچەم، وائىرى
كۈرسىل دىلەكىزى هەناوام، بىم هەناسانى پلاڭ
رۆزىسو، تەقىيمىيەر دەردو پلاتىنىي وەرى
نەم توبىتىنى خەيالىم، لەم دەر پەنچەر بىرۇ
بىرەنەمە خالى خەت و ئالاتە، هەر تۆزى فيتەرى

دیوانی بارجی

گمر له رینگای عیشقدا چا بیتمو، پهیان نهکا
بجگ له تز، هالنه گرئ جندو ناده می و حورو و پمری
ناهی تیژم همزپنی دبله، له ریسم لاده ده دقیب
نهیزئ تا خوتین و خورستان، کارهای نمسکنده ری
خانه بی بعنزین و پذنی، همروه سو و تان دوره له تاو
مستی کرد نمو سانیقمه چاوت، مدو و جادو و گمری
شافت و سپرینگی شکا، رینگی پسا، تاییه تمهقی
والبهر نم سو و ره تاری کولته برومہ همشهري
بن کلاح و، بن جملو، بن سلف و نیستزپ و گلزپ
کاری دل یه کدهم کرا، لمو سهیدر راهه بروم بمری
کن همه (پشکن) وه کو تز، سو و ره سو و تابن له عیشق؟
هر وه کو نیزه لمسه خوت کرده، تاپو شایمری.

(۶)

جاجینلیه کم لم خفته، گمیوه به پیی
هینشتا گوله کم، جمورو جهفا نمچووه له بیری
ره شتالیده، شیرینه، ج خوتنگرمده، ج دلکیش؟!
بو پرچمه، برق و دلی بردم به نسیی
حالی سمری لیسوانی هممو گنجه له برومما
خاکی دری نمو دلبره ناده م به و ذری
عومرنکه، له گمل عیشتنی تز من برومہ برادر
سانیکه، لمبرچی تو خودا لینه^{۱۱} زیسری؟

۱ لینه، کورتکرلوه (له نیمه).

ویانی راجی

بو پرچم و نه گرچمه، چنوتنه له باغان
بو ناردق و بادو مهیه، بشیله همریری
بو نازکیبو نهرمیه، تز زبدهیی جانی
بم تورت و تبری و گورجیه، تز سله که پندی
لو بعندو مقاماتی جهوار همانخه لستان
تز بوریه نه بوزهیدو، منیش بورمه همریری
تاكمی؟ له دوای بادهیی خاوی تز به جوستی
نمرین برژشنم، به دو سد شیخی جلزیری
لو هجرهدا زاهیه (پشکن)، که گشاوه
دلگرم و به سوزو کوله، وستاوه به ژرسی.

(۷)

لمشکری و هم و خدیالات، لمدر دل دابمزی
رذژی سیزدی شورومی شومی، کرده گریسو عاجزی
سوره سیویکم له لق، خستته بسر دارو قهلانگ
یا معمی سر سینگی نتو بروم، چوومه بدر دستی کمزی؟
برج نهاتی، هیند؛ بانگم کردی یو پارامزو؟
خپیرستی، گاوری، جادو و گمری، یا رافرزی؟
پینم بلن ناوی چبور، نم هاتون نازهه که کرد؟
من سعرو همورازو کسوم، تز سعروژنرو بسزی
گدر سبینیش، بینیوه جن راوه کمی نیمرد نهات
وا نیزانم نم نمیعم، ساله وختنیکه ودزی
همروه کو چاروی روشن، خالی لمبو، کولصی سپیت
سیپلاکم پهش سوره، دل داخه، جملگم قاقمزی

دیوانی بازی

چون نه گریم، پرچم و زولقى که تخشین له بورو؟
کییه دیتوبیه لسر خمرمانی خونچه، باره زی؟
راچعنی رۆزم لەدەنگی بازن و، دل هاته جوشن^(۱)
وەك لە ناگردانی بورو، جىرگى كىبايم داچزى
(راجيا)! يىزدانى پاك، بوت ھەلتەسۈرىتنى سېى
پىى بىگى، هەر يىگۈوشى، هەر يىمىرى، هەر يىگىزى!!!
(۸)

كە هات لىشارى مىشاوارى سروشت و نىشى رامالى
لە پىشاپى شىپۇلى كۈل، خفت شەرۋالى دامالى
لە تازىنگى ھەنىسىكى ئىن، دلى كورد وەك ھەناسىع من
لە گەغىنە زۇي و كاتا، بە بىن دەسالى، دەس مالى
ملى هەر كەس تماشاڭى، بە تۆقى تاقىنەك گىرە
سىرى هەر كەس تماشاڭى، تىمى ھەلتداوه رەشالى
سەبا نەمسال سېيناز و، شەمال نىوارەكان نايىمن
مەگەر دەش بۇونۇھ چارى بىدى بارەش بۇو ھەل، كاتى
بلىم بارەش نىيە چاڭ، ھەناسىع مەردى زانايىھ
كە لەم دەنبايە بىر پانە، نىيە ھارجۇرت و ھارالى
زەمان كىردى نىبى كىردى، كە تىزانىت كەسو كارت
تىزانىت لە يەك دوو دل بە تىتالى و بە فيشالى
نەئىم سەركە بورە نىمشۇ، لە جوشى ھۇشى بىن نۇشان
دەھزلى دونبەكى مەكە، ھەواي زورنایە شىشالى

۱ لە شۇئىنگى دېكەدا دەلىن، (راجعنى رۆزم لە ھارە بازن و، دل هاته جوشن).

ویانی راجی

پهلو بگروه به زنی داده، شمرد درچوو له هززو گمل
به خزی و ناغمی و شیخو، دهمر پژشین و بدمالی
کمن چاری دلی رهوشن نهبوو بهم نیشتمانی کورد
شهقیکو، پر شدقیکو، لینی مهپره سوچ و نوباتی
کمن گمر هاته بیی نازو سالای بسوکی باگاتی
له پینکه زینتی مینرگو چیاو میلاقو قسمتالی
شمی کانونی کوردادم، که (پشکو) گرمی دامینا
لمسر کورسی دنورون گرمین و کوتستانی، بخوشحالی.

(۹)

منالی دلمه گریاره، له رنسی شارانه یارانی
له بن شیی و شلک بسو، تازه وا دایانه دایانی!!
وانوشو خونچه دینو، سونبول و گول تینکه لاویان بن
له کولمی دابنین پسرثین و نم ناوانه ناوانی
چ قامت: عمرعمرو سرورو سنبور، نستبرن، ششاد!!
دلی پر ناسگرم، دلیبر، به نم لراوه لواوی
دهمن ماستم ده کا چاوی، دهمن بستم ده کا نبروزی
تسيب تز چيت له من داوه؟ که لم نازانه نازانی
که دی بز کوشتز و گرتن، به هاره و هاژر هوژنکه
که کاتن نیشی خزشی دی، له بن هستانه هستانی
که بستم پدرچمهی دی دل، گبوری گرت و سمره بن بسو
له بازاری جوانی یار، به نم توقاتنه توقاتانی
دلی (راجی) نپشکووت و گولی بختی و دری، چونکه
نم زوو بسو نیازو بیهوده و تسانه، تسانی.

بتو کوشتنی کرمی دل، سمر دوکدلی غدرینگی
بتو پشتنی ناوی چاو، چاوهی عصرق و بمنگی
شیرین و سمرد پاراو، سمردی له نوین پسکار
هر سد هونبرو یمک داو، همر یمک گولو سد پنهنگی
لسو دیمه بیپیش هم، بهختم راشه، چون گمش هم؟
سانن که له باوهش هم، سمری دل و ناهمنگی
نمخشی خست و خالی بروت، همر یمک بدیه کن نینگروت
کولیمت به همها پشکوت، دنیا پریه پرپشنگی
هر ماده زراوم چن، لسرزین له همناوم چن
نمشرتر له دو چاروم چن، کمتوومهه بمر چمنگی
نزاوا وره رازاوه، تای زولفی ترازاوه
کارت هممو سازاوه، وا تینه گه دالسنگی
بسو نمبروده پسپرگاری، بسو بورومته گولزاري
بسو دیده یماری، بسو توندیه سمرهندگی
تسو سیتو؛ به دهستمک، لسو سینده مستمکه
بسو سینمه بستمک، بملوئنه به یشدنهنگی
(پشکز) بمه سوروتات، همارین بسوه زستانت
هیشتا به تمامی دیده، دو قمته بی نارنگی؟!!.

دلبره دهستی دایه دل، لعلتی کرد و نسخنی
تارو دهماری جیمه کم، پستیو پاکی پشکنی
لینوی عمقی خسته بمر سینه زولفی سونبولی
گردهنه زهعفران و، ده خونچه ده، بدو گواتی چنی

ویانی راجی

دل، و کو گو لبیر شمی زهمانه داشتی گرته پیش
حورود پسریو ناده‌می، بسو شیت و شورود پنکمنی
پسرده‌بی خوتی دل درا، بژایه حوزی چاری من
گریه بنواانی شکا، نیته محاله بستنی
کولمعه خوتی لئی تکا، ناز، رقه، یا خجه‌له
گهر رقه همه‌به کژه، بمسیه‌تی نازو شرممنی
چاو غذزه‌ینکی گرتوه، زلتقی دوولا هلاوه‌می
جهزنه‌مه چاهه راسته‌کم، تو که قمناره بز منی
ممکوه تا بزی دعوا، پمت به ملو شانی همراه
بدلکه هسمو کمس تیده‌گا، عاشق و تسبیح کردنسی
پن به فلاقه، سر به کوت، دل به هنانه دریسری
گیان به بعثت شا بوروه، لهو پوخ رینگو گهردنی
دلبری، (راجی) که نه کشت، کفنی به قامنی بسی
بزه‌می له پشتی پست و گشت، تیشوری جمالی ناخن!!.

(۱۲)

بمسیه دل و دین بردن، لسم توخه به بین دینی
بس پیم بده ژه‌هی مار، لسو زلفه به شیرینی
نقدی خمه تامردن، باری دلی پی‌سومه
هر کوچدی بیندادی و، همر کولبدی غنمگینی
چارت به هموای خوشی، تالانی سفرد ماله
بو توقسرو خرخاله، تاکیه له رق و قینی؟!
بز بولبولی پر زار، ودک غونچه‌یی ددم بستنی
بز دردی به هاوارم، ودک سوره‌تی یاسینی

ویانی راجی

بم کولمه نه لعلتیریکی، یا روزی لمصر نموجی؟
بم زولقه شموی تاری، یا سورور او پدرنژنی؟
لینوت که پری خنده، قندادوی خجالت کرد
زیونیه دس و پنهان، یا لسو دمه زنیتنی؟
وک تازه له خرو همسنی، نسرو چاره پیننا به خوا
بز همتکی همسو خدالکه، نازو غمزه ب نعنوتی
گولزاری بسهرانی، یا بسوکی سدرپا سورو؟
یا پشته خوتخواری، یا همر بوتی خوتینی؟
سورزی جگدری (راجی)، هیچ کاری له تز ناکا
چونکنی له همناسی سرد، زانیومه که ته نمینی.

(۱۲)

یارت که همین، بارتے تا روزی دایسی
بارت که نمین، غارهتی تز بن سرو پایی
دورزن مه کزو، دزست نمودک بتکوژی روزی
یاران مخه سر تختی همایی، به سمرایی
میروانه هستا کومه لی بعد تختی دیساره
هرزانه قوماشی دلکست، نمک به کسوایی
دابزشه سرت، چتری غمود سبر به سرکه
پاب سوره، لهر حمره رفتی دوو روزی جودایی
تارکه شوت، هدالکه چرايانی نه لعلتیریک
لسم شیوه بی نهوانیه، تابیه خودایی
کاری مه که گیزده ببی و، دورنچی بز خوت
نیشنیکی بکه سمریکمی، دور لاه رسایی

دیوانی راجی

مشکینه دلی شوشه شمرابی دهمنی خونچه
تاكو نمرئی ناراقی چارت، به سیابی
هیزنه، هممو رو کرد و هیسی کومهالی نیستا
لسو هیزوه بخوازه، نمواشی به تسامی
(راجی) مدکه نهدنیشمو، دانیشه له خانه
یا راکه له دو کاری، بسلاین، نه ده لایسی !!.

دیوانی راجی

- ۵ -

(۱)

له چینی پدرچمود زولفت، ج تهیرنکه نه گپرا بن؟
به پرسنی تیبی موژگانست، ج نیچجه، نه کوژرا بن؟
لمسر تو شزخی چاو کالم، له دهستم چوو سمره ماله
نه پرسی جاری نسموالم، نه گهر رههست له دل دا بن!!
به بالا شوخ و شیرینی، به چاوان شریعتی ژنسی
به سینه مموج رنگینی، بلا مهیلت له گهالا بن
ژیانی خزم به بسر با دا، که لیوت بو سهینک نادا
ج شیخینک بن له دونیادا، له دینت ورننه گپرا بن؟
به روز خاموشد بن هۆشم، به شو پر جوشد بن نۆشم
شورو روز ممت و سرخوشم، که چاوت باده پیما بن
ج بن شارامد بن سبرم؟ له سودای تزیه و نعمرم
له سینت هەلکمن قبرم، بعدهشتم شون و مدنوا بن
دھیلی داکو بابت یم، به ژنیس خولو خاکت یم
به فیدای رذحی پاکت یم، لمبرچی ماچی رووت نابن؟
داتم پیرپیوت و غمباره، له دردی تزیه عصماره
بگه هانام، بکه چاره، ویالت بالا له ینی خوا بن
خودا هەلتاگری قوریان، لمبرچی عاجزی لیمان؟
بسه، (راجی) مخدہ کیوان، نوک شاخز زەمان را بن!!.

(۲)

همتا چمرخی ژیانه، کۆمەلی کوردانه بسرا بن
سمره کاری روشت و خور، به سەد شیازه هۇزرا بن

ویانی راجی

بلینه ساده برویان، بزمی می بگرن به هر لا دا
بلین گوینده نوازیان، له هر شیوه له داوا بن
بلینه پژلی شادی، برو له تارنگی گژگیا کمن
تزوکی تاره قصه بروی دلبران، تیکمل به بالا بن
بلینه بروت و قورستانی محمبیت، نیسته یاری کمن
که زانیومه، هممو کمس خوشبرستی دی به بروی شابن
که جمئنی عالم نارایه، گهله کوره انه و مستان
نمین هر کمس له دیوانی ندهد سرخوش و نازا بن
به پیدزگاریو توقد، جسماءه زتسودی بدخشی
دی می یلد بدمدن، بیگرن، نهگر مندالی ساوا بن
بنیزنه دوا کچان کوز بن، به هاربو هازه دابریزن
له هر لا، خانم به گزاده، تیکمل ناله والا بن
ملاو شیخ و جمهو مندیل و شال، بارتنه کوپیه می
هممو یانشونمه خاوین، نموده نم رژه نازا بن
هممو میزگو رهزو باغان، بکمن نزاواو رازاوه
چریکه بولبولو قسمری، زیرکه پیرو بورنا بن
به دورو دس باده گتیری زهوق و خوشی، راستو چمپ می دا
دههزل و تعلل و تعمبوورو، کمانچه عروود و زورنا بن
بلینه دلبری شیرین زمان، لام بزمدا فدرموی
به دستورنکی شاهی، غمرقی خشل و نهخش و زیبا بن
بریزن، مردوو له گزبان تینگه یتن، خوا عصفووی کردن
خودا هر نور نهبارتنن، که گمل تیکرا به یلد شا بن
مهگر بید ژیانی نرسی، له گمل نیمزکه سازاوه
که (راجی) خزی لمبرگی یه کدالی، وله خونچه پنچا بن.

دیوانی بارجی

(۳)

دلنم پشکوتو، نیمشو با رووا بین
نه گدرچی پایزیشه، همر سما بین
ناما نیمشر که قدری له یلمتر لقدر
دلی خلقی، دهبا بسم شاهه شا بین
قسو گوفتاری چشنى شیوه هنگرین
بئ لیسوی نیمه دایم داردا بین
عیزیزی بئ واتمن واه نیمه سوتاو
خودایسا، دور له رووی دردو بهلا بین
نامنیس و مهحره می پازد دل و دیلن
سمره گیانی منی هرددم فیدا بین
له کوردستانی شادی و فمن و پیشچون
همتا بیزی دوای، نسوره زیا بین
لمسر لیسوی نیازو نازی کوردان
وه کسو ناونگی بو خساري گیا بین
به ده ن سورزی بدختی کومه لئی کورد
جریسوی موشتبری و زوهرهو سوها بین
حمرفیتکم نمری، واه من له عیشقا
به سوزه رورویی هرزی، سوزیا بین
به تاری زولنفو، عسروهی دمت و ننگوست
پرسی چمنگی، له جرگمدا سدا بین
به ناوچاوانی ساف و چاوی ییین
و تمن نهنجا همسرو دردی ددوا بین

ویانی راجی

بایسیو کەشفو حیکىت، دايىه كەللىم
نەمین قاپى نەزازىن داخرا بىن
نەدىيەتكى تەپرو بىرۇز لەبىبىه
لەناو يارانى مانما، ناسىرالىن
زمانم لەنگە بىز وىستە زەمانام
قەللىم ساغە لەگەلتى، تاشقا بىن
منىش ھەرۋەك قەللىم، تا لىتو سۈراوم
دېنى پىشىم ھەممۇ حەمەدو سەننا بىن
نە وەك قاقىز، لەگەملە نىشتمان و مىللەت
بە زۆلەفۇر، خالار خەمت، كۆلەمم سيا بىن
لە عالىمدا عەزىزىنكم مۇعىنە
رەن سورۇ فى دېزى دەنیاشىم بىننا بىن
نیت (پىشكىز)، بىجاڭكارم لە مەردان
لە بىرۇزى تېبىكۈشىن، كىرۇد گوشَا بىن.

(٤)

كىن ھەيدە گىيان و دلى، بىستە كەمەندى روو نەمین؟
كىن ھەيدە لم ھاتىچۈزىنە، بىتە دل، كوشتو رو نەمین؟
دېمىنەن پىاكى، نۇونىمى جەننەتى دەرىبىتىدە
چۈن نەمین نەو دەلبىرە، دەرىبىتى نەو دەربۈرنە بىن؟
ئەو كە پىرۇورەدە شەراب و، ناراقى لىتوو دەسە
با تەرازىزو خىرى من، دوو لىتىو نەو خاتۇرنە بىن
ناسىكى كىتىو لە گۆمبىز دايىه، رامى من نىيە
چى دەبىن نىمىز لەبىر چاوم، رامى ناھەو نەمین؟

ویانی راجی

نحو بمرود دزشمن قومار دزراوه، بوجچی پینکمنی؟
سر له گریانی خجالتت کا، به هیوای خرو نمین
تا وه رز بسوم، رامسپارده لای و بازی دا له لام
با وه کو تدیری کمی، خوی وئلی نم هامونه بن
وهک شده ترمه له مل هالا اندو، دستی دایه دل
خاونه، توئنه دلی لئی سندو، با ماندرو نمین
تساوه کو مورسا، له کیسو دستچیله بانی
هر به پن خواسی نیتر، با توشی نم جدیخونه بن
من گیری شاگر له دلنه، بزیه چارم سور بروه
شونه نهو خستسر، با توشی داوی مور نمین
سینه شاگر، کاری مه، دل سروته، کاری لیویه
گهر خستی تیندا نمین، نارون دهین نابرونه بن
خونچیه لیسو، له گمل دو نیزگسی چاوی د، کا
لالیبی کولمن، دهبا یاری خستی بدیبونه بن
تا بلیسی چاوی (پشکزا)، دل پلاماری ندا
وام نعزانی چمنگیبازی دووکه لئی گیسو نمین!
(۵)

ردونمی بهختم، له چاوی نیزگی شملا نمچن
عاجزی بذژر شوم، بس دلبرهی زیبا نمچن
نرخی عوسم، نایته ساسو و تبراززوی حیکمتنی
مفرگی سد سالم به خمنده لیوکه زویدا نمچن
تام و بزنی زولف و کولمو، غلیقده سینگو مسی
که به حزی و شیده همنگرین، کوسمره تربوا نمچن؟
تا له ملما آواره پسته زولف و کاکزلی گشی

ویانی راجی

شانه‌بی دل شی ده کا، وا زهروشی بالا نهچن
هرچی واه من دل بریندارو کولافسی نازتے
چار به گریان، بز خله لایتکی دهست خیرا نهچن
نمی ده خیلت به وده، چمند دلکمشه دوو لیسوی تو
هر دادنیکت، به شوغعلی گورهمری لالا نهچن
نافسین بز دهسی پاکی تو، له دونیاوو له دین
روندهقی نیمان و دینم، کمه به کس قمت لا نهچن؟
دیمنی پر نارازووت، تاکو به ناسان دینمرو
خسته گیفانی دل، وا گول به کشتی با نهچن
جوانی یو نازت، که شمر نهفروشنه چرخی نیشات
زامی گوشی چاوه کانت، وا به گژ عیسا نهچن
نمی نهونسی قودرت او، سوری خودایت تیکه‌لار
هر که تو هاتی، خمی کوزن و نویتم تینکرا نهچن
نم کچه نوبوو کمه، نعم جمزنیه پیروزه لینم
جمزنی بیدر باودم، بسو شرخی بین همتا نهچن
سویزو تالی هیجری تیمشوکت، شموی پی کرد مسده
نم سبهینه بدهینی هم دردو لام، به لوتقی خوا نهچن
سی دس د مل، ماج و بنن، میشکی وجودوی پر د کرد
بزیه نهقدی زموقه کسم، وا پر به دوو دونیا نهچن
جینگه گمته زولقی، کولانی عاجزی سورکرد مسده
نهخشی دهست قودراته، بزیه به گژ سیما نهچن
بز بسراوردی غسم و خوشی، که (زیکزا) کوشته به
چاوه را زنکیش بکا، واه نیشی بین بسرا نهچن.

همنارو سینو گول پی ناگهیتی
هستا بسارانی پایز نهیشیتی
سمرد پرچی، نمرازان له بازار
به شانو ردنگی قودرهات، دای نهیتی
به یاریده موزوو، چمنگالی زولفان
له سینگی عاشقان، دل درنهیتی
پری گیفانو کوزو ددم دوبن دور
نمایمی قامیتی گمر راههیزتی
نه گمر چاوینک بگیرته جمایتیک
ید کاویدک، چاو لمبر بن دل نهیتی
محبیت، ودک نمایمیکی گولی گشت
له ندرمین ر چهقین، هر خوی نهیتی
لقی ودک داری توبنا، نم پر، نم پر
که هر کس چی بسوی، لیسی داته کیتی
له باگی کولوم ددم، سینگو معمی زرد
مزی چاوان، به لیوان راگهیتی
نیز چند خوش تیکدل بن ختر خال
جگر باده محبیت بیت مزینی
بسرخوشی، له هزار دین پشیان
نمی جاوره هر ناخان هایتی
له بازاری محبیعتدا، درزند
دواوینکی له کیسی دا نهیتی
خودا، ونسی بعثتو یارو (ژکزا)
هستا عالم نهیتی، پنگهیتی.

دیوانی راجی

(۷)

دیهات و شارو گهره که کست، با کهلاوه بسن
خرمی خسراپ و نفی گلاؤ هتا همین
سر ناگری روشتاو، سروشت کمج و چمبل
له مال او هزار حکومت، هفتاكو تما همین
تما و دلام و کارو بناغمت که تیک ندا
تما نمین دزمی گیانست برا نمین
نه گمر به زنگوینکی بژین و همچ بناین
نم شیخ و مینخه سا بزجی موشکیل گوشانمین؟
ناموسی پایسمالو، دراوینی به دنگویاس
له مالتی نه خرنی، هر کمنی لهلاوه بسن
بندکاری ماله، میکرذب و ژهربی همانوشه
نم کمه دو چاومه، لغمی تدقهلاوه بسن
خو لا بد (راجی) له دوستی بند، نه کو له سدگ
سدگ چاوهناسه، له یاری بندگو گلاؤ نمین.

دیوان راجی

چوارین

(۱)

سمریه خو، سمرخزشی بسزو و مدیکده
پر بکه جمرگو دل و گیان و گده
خزت به هنق بسپیره، بیتره بیزی سوز
دم له دارتنی نیگارت برمده.

(۲)

پدخشی هیزتکه، نامیتین کردوه
تیبگه خولدانی نهم بذژو شمه
بس تسوه، یسان بمردو دارو و داشیه
یمک بروه، درکا سری لم دو بروه.

(۳)

شاهی کانی شارو بازارو کمنار
هر نمه توانا به گشتی کاروبار
خزی له دوری خزی نسورو بتن هسبورن
هر دهمنی شیدا نه کایارنک به یار.

(۴)

میچ له دم خوما نهین کارو مشور
رهت نه کلم ده دو بمهلاوو مسمرگی سور
چیم له بذژی حمشرو پردو هه تزه لین؟
چیم له شازارو له شادی و شارو نسور؟.

(۵)

تا به همنگل دا نه کنه کوریمه شراب
تا ده ماخت پر نه کنه چمنگو رویاب

ویانی راجی

ناگهیه دۆستانى ماناو، راست و هەق
باوهشت بزشە، وەکو دونيای خەراب.

(٦)

ھەر خوداينىكە، كە يىتە باواردەم
ملەكچى وىمۇ، بە هيئە مۇزتىپەم
كوشىنى، چىم لىنەكە جارنىكى تىر
نمەتلىقىتۇ، بىزچى مافورۇ بىرم؟.

(٧)

نَاگرۇ نَاوۇ، ھەواوۇ خاك بىرو
پاش خولى دوو زېبىرە، خوا يېتىكە بىرو
گيانلېبىر سۈورىنلىكى داواو نىشته خاك
لوقىمىي مارە مەلر خاشاك بىرو.

(٨)

تا بەكىي ھۆش و تکاوا پارانسۇدە؟!
تا بەكىي شەرمۇ حەيواو پاشانسۇدە؟!
پدوى ژىان ماچىكەد بىزشە ناوى سورى
بىسييەتى مەكرو بىساو پارانسۇدە.

(٩)

داخى كىردىم نَاگرى مالاز منىڭلەن
گەرمۇ ساردۇ، عادەتى چىوار فەسىلى سال
ھەر تىۋۇزىمنى بىرو، تىۋۇزىنلىكى شەكاند
لىنگە فېرىم، يېتىشىي ھىنامە پال.

(١٠)

ئىخ خوا! خۆ من دروستكىدە ئىستۇزم
خوت خەراپى، گەر خەراپ و رەغبەرۇزم

ویانی راجی

عاره نارازی بسی بز دستکردی خزت
کمی بسوه بذئی نزدله، من هاموشوم؟!
(۱۱)

نیسته خدالکیش تینه‌گا، من تی ندگم
بر پیاله سوزه تازه پی نه گم
نیخیلام بوج بشمیان بن له خرو
بزچمه خون و جنوزکم پینچ و خم؟!
(۱۲)

کسی لسباتی کسی، نسروتینی جمز؟
رنه‌گه قانونی عدالت وا بکا؟
هرچی من بیکم، یه کن تر بیخرا
هر کم بز خوی خوابینک بنی، خوا!!!
(۱۳)

گمر همزارو بسی نسواو سودا سرم
دولتمندو مسامعه و دان شوردم
هر ده کم چینیمک له خاکا تاوه‌دان
ینگومان، گمر شاهم و گمر نزکم.
(۱۴)

خانه کم ناکمی به ناییمک تاوه‌دان
خانه‌قای شیخیشه، پر پر نساو دان
من بناسم تو، نمیوش خوی گمراه کا
خز تز ناترسی له نازار ناتسوان؟!
(۱۵)

خوت نهایی: برسینو تیوش بروت و قروت
من نعدم پستان لیباس و جمبوت و قروت

ویانی راجی

چمندی پرسیارم بکن، هیچ کم نه کنم
چش بزر ناکم له نابوت و له بسوت!.

(۱۶)

نانو بس مرگینکم دری، یارنگی یار
گوشه مهیغانیکو، سوزه سازو تار
کوپهیینکو، پینکو، بمرچارنگی گشن
نامهونی نیت بمعشت و میرخوزار.

(۱۷)

خواونی هر پاش و پیش و ناوید است
تو که هر خوتنی به چهوتی، یا بیرات
پیمن بلن: سیحرو، جنو، شهیتان چن؟
خیرو شر، قازانچو بازارنگی کاست؟!

(۱۸)

کییه نینسان و مملایک، سمریخو؟
نهیکمی و، نهیبمی، به دارنژنگی تو
من خستابارو، به سووتان موسته حق
سوچی خوته هرچی بیکمی ردهجمزه!!.

(۱۹)

زانیاری غمیبو حازر، چونکه تو زی
نامری و، نمرننی گشتی کام و بدی
کورته کاتیکی ژیاندت گیانلبمر
ناري ته نریخ و خمرتمن، هاتوچوی.

(۲۰)

چونکه تعنیای، کن هدیه لیت کا گله؟!
داندری هر نیسبت و پستو پله

دیوانی راجی

مه گره لئم دستکردى خوتە رەخنە قىت
مدېخىرە ئۇتر بارى زىزى و مل ملە!!.

(٢١)

عەشرەت و، هۆزۈز، حكۈومىت، يەك گەرەك
مالاز، مىيقاتو، مسواتو، دەست و چەك
شۆپشۇ، كوشئارو، پاسو، باس و خواس
كىرده‌هى خۇتن، بە بادانى خەرەك!!.

(٢٢)

بىت پېرىتىش تىيدەگا، بىت مەزىرە
شىيخ و زانوار فەلسەفى، پېندا وەرە^(١)
ھەر كىم مىشىكىو، دەلىكىو بىرى خۇزى
گۇشتى نامانىغىان بە بىرىسى دەلىرى.

(٢٣)

گەر مەلەك بىكا لە دەھى داكما
لىيم بىنوسىن حال كىوا؟ نىدرالك ما؟
كىن بىگزىرى كارساتى چارەنوس؟
كىن بېرىنى لىيم، لە گۈزىرە خاڭا؟!!.

(٢٤)

خوت نەلىنى: گەنگىنەكى گوم بىروم، ھائى بىرۇ
تا بىناسىرم، داھە عالىم خۇلقۇ خۇو
كىيە دۆھىنتو، حمسىرددو، بىرھەلتىست؟
خۇ نەتىيەجى (اخەلق)،، ھەر ناسىنى تۇرۇ!!.

(٢٥)

رای پەرانىدم، چاوى پى سەرەداڭىرى
لىنى ئەنانىدم، بىرۇ گەنگى سەرەرى

١ - لە شۇينىتىكى دېكەدا دەلن: (شىيخ و زاهىد، يەك بە يەك پېندا وەرە).

ویرانی راجی

چونکه بن قازانچ و مایه، ماممه
بسیه (زیکزا) فلسفه نام ناوهه‌ی.

چوارینی تهرجیع بهند

(۱)

تالکو تمنیا دیسمه نالتو، بالسی دلدارو غولا ما
نده‌یغمه مل سونبولو و گول، دل نمیسن خنی له جاما
توش گرفتاری وه کو من، دوره له قاوائی عموما
(یا ندیمه قم بلیل و اسقی، و اسقی اللدما)

تا به سرخوشی له بوزا رابورم، برو له خوشیم
کس نیبه گبر بیته هانای نالتو رو گریمو ندخوشیم
پیم نهیز شرا رازی عیشت، چونکه دردی تویه نوشیم
خانی آشہر لیلی، دع الناس نیاما
وا له دریای خم نقووم بروم، وخته بشسویتم له تارت
هدلگری لومیں کسانو خرمی خرمیشم، به نارت
بزچمه سا مالو شادی، و نهانیه همدوو چارت
أَسْيَانِي، وَهُدَيْرُ الرَّعْدِ قَدْ أَنْكَى الْفَعَامَا

پیکنه، پاریسکه، باده معی ده، گیانا بیره لاما
هدلپرین با موتریب و ساقی له گل تارو مقتما
چنده خوش پیکنوه سرخوشو، حاشاکهین له ناما
فها و آن کشف الورز عن الوجه اللثاما
برو له نمشنی پدرچمیکه، چاری ناوجهوانی پارت
تدرکی دنیاکه به جاري، بروکه شرقی لالمزار
هرچی منعتکا لدلبیر، پینی بلن و لینده به دارت
أَيْهَا الْمَصْفِي إِلَى الرَّهَادِ، دَعْ عَنْكَ الْمَلَامَا

ویران راچی

تۆ گرفتارى كەمنى زۇلغى يارو خىت و خالى
مىستو سەرخۇش و غەزىب و يېكىس و بىرۇت و زەجالى
چۈنکە وا نىزىكە مەرگى، هىند نەخۇشى چارى كالى
فۇزىها، مىن قىبل أىيغۇللىك الدەھر ئظاما
سەيرى نەوتولى قىدو، سېنۇ مەمۇ، قىندى لە جاما
شىتىر شەيداي بۇرمۇ هەركىس، كەوتە تاھەنگەر وەراما
قُلْ لِمَنْ عَيْرَ أَهْلَ الْحُبَّ بِالْحُبِّ، وَ لَا مَا
لا عەرفت الْحُبُّ ھىيات، ولا دقت الغراما
سەر لە گىزراوى مەمبىت، دىل لە ناو بەحرى بەلادا
دەولەت و نامۇرسو دىئىم، بۇ كىسى گىشتى بە بادا
تارەكسەر نەعمرىم، نەچىن گىيانم بە گەزىچى جىزادا
لا تەلمىنى في غلام، وَ دَعَ الْقَلْبَ سَقَاما
(راچىا)، وەك شىيخى سەعدى، مىن نەوا كەپتۈرمە داما
بى نەوا پەپەرۇتى عىشىقىم، دورى لە قانوبىن و نىزامام
لِيَسْ وَحْدَى فِي مَدِي الْوَجْدِ شَرَكَتِ الْإِعْتَامَا
فېداء الحب، كەم مىن سېيڭىن أضىعى الغلاما!!!.

(٤)

نەي بوتى شىعين كەلام
يېنە لمب و خالى خەت
نەي دوري گەنخى مەرام
يېنە لمب و خالى خەت
تۆزى ھەۋەسى بىن دلائىن
تۆزى چىمنى بولبىلان
تۆزى تەۋەبىي جايدان

دیوان راجی

بینه لعبو خالو خدت

نه سدنمی خونچه ده

خارهنى باخى نىرماد

نه گولى رانگين كدرم

بینه لعبو خالو خدت

يارى دو دالىم نەتىرى

نادەم و خاتىم نەتىرى

شەرقى دل و غەم نەتىرى

بینه لعبو خالو خدت

ممکۈزۈ بىن ماچى بىرۇت

بىو شىكەنى تاق و جورۇت

تاڭو منم درېپىدۇرۇت

بینه لعبو خالو خدت

نه شەھى عالىم بىغا

بىعەتى بىن يېتىھا

شاپىرى زۇق و سەدا

بینه لعبو خالو خدت

مات و قىلغىندر من

خەستەو بىن دەر من

مورغى سەمنىندر من

بینه لعبو خالو خدت

مىعەدەنى كام و رساد

گۈلشەنى رۆزى موراد

ساقى كأس الرئاد

بینه لعبو خالو خدت

ویانی راجی

بزو دلی (راجی) هنزار

نمی بوتی سیمین عوزار

همسته به زمزقی بهمار

بیننه لمبر خال و خمت.

(۳)

چین چین له چمن، وا له نمو نالاوه خمت و خال

سےیریکه ج تمرزی، گش و تیراوه خمت و خال

تینکمل بوده بسم روومسته، ختملاوه خمت و خال

هنر لا که نمچی غالیله سورتاوه خمت و خال

نمودلبره ناهو بدووشه، همسمری کتیه؟

نموناز که گول غونچدهمه، همزنمری کتیه؟

نموشیرینه روح سووکه، خودا، رهیمری کتیه؟

لام باخه، که نارایشی وا داوه خمت و خال

جاری به تعمای کوشتنی من، خنجری ننسوی

جاری له خودا ترسییو دلتزمیه، نندوی

لام واشه به خوتی منه، نم پرچممه شوری!

ناینسی له رووی شورقامه همستاوه خمت و خال؟!

تیننو، به نسی ناراقی سر پهلكی گولانم

برسی، به دور یاقوتی لسی تازه بوراتم

پې درد و غمود حمسرات و هاوارو فوغام

بعد دوو شتمو، لام دله تزراوه خمت و خال

ناگم به کسمر گرتی نمو شوخه لمیبه

نمودلبره، نمودلبره، نم کورده نهیبه

هدرچمند، له من وازی نمهیتساوه حسیبه

دیوانی راجی

بز دوزمنییه، ناگری بعدادوه خدت و خال
قدیری تز من تهیزانم و نتنهینمه سرچارو
بژحم نه کممه دژشکی نازت، بدل او دار
وا چاکه رهقیب لاده و بگری قدهمی نا
نمک وختنی بلیتی حمیفه پمشکاره خدت و خال
چاندو مه گول و نیزگس و نسرین و وندوش
هر نینکه له لاینکمود، پسر تاف و دروش
(راجی) و هرہ نعم بااغه، ج رونگینه به ورش
و دک بولبول و قمری، دهی کیشاوه خدت و خال.

(۴)

داشوزینی فه رمانگهی ته موینی کویه
تمورین که رذقی من ددا
له قورونی نیستیحقاقی بدم
ژیان و مالی دا به با
له قورونی نیستیحقاقی بدم
ویستی کسی بیتاقه کا
له ندو سندرور و تاقه کا
بعشی خوی بین علاقه کا
له قورونی نیستیحقاقی بدم
له نرسلاو چل و شمشه
چند سریعه مسالی رپشه
غمی له کول و باوش
له قورونی نیستیحقاقی بدم

دیوانی راجی

مه‌نمور نهانی نسکنده‌ر،
پسزیس له رینو بمرده‌ر
سری له داوی دلبره،
له قروني نیستیحقاقی بهم
ودرزی سهپانه، جیتی غممه
گلهش له گمل گورگان، گمده
دهستی بیتاقچی ر ممده
له قروني نیستیحقاقی بهم
قـهـلـنـدـهـرـهـ هـمـڈـارـوـ بـرـوـتـ
کـرـؤـانـسـوـهـ هـمـرـوـدـ بـزـرـوـتـ
لـمـ شـارـهـ نـدـیـاـ بـرـگـوـ قـرـوـتـ
له قروني نیستیحقاقی بهم
جـ گـمـورـهـ بـرـوـمـ وـ بـمـرـوـدـرـ
گـزـرـعـهـ بـهـ دـرـدـیـ سـرـ
بـیـتـاـقـهـ کـمـ نـعـاـتـدـهـرـ
له قروني نیستیحقاقی بهم
شـکـاتـ وـ عـرـزـرـ حـالـیـ تـوـ
بـزـ حـیـفـزـرـ پـافـزـ، سـاـ بـزـ
چـدـیـکـهـ خـوتـ مـهـ کـهـ خـدـرـ
له قروني نیستیحقاقی بهم
بـرـتـیـلـ نـسـدـهـ بـزـتـ نـاـکـرـیـ
بنـ پـارـهـ، بـمـشـ، بـیـتـ نـاـخـرـوـیـ
گـازـتـ سـوـاـهـ نـاـگـرـیـ
له قروني نیستیحقاقی بهم

ویرانی راجی

هینند هاتچوروم قاچم سروا
و دک بسی له نارهقا بوروا
بمحنتی بدیشیم لیم دوروا
له قورونی نیستیحقاقی بهم

به سرگزی، به کوزکمشی
به بیندهنگی، به چاوشی
هر ماممه به بینمشی
له قورونی نیستیحقاقی بهم

بسلاسی راستیدا نهپی
من راست و برومہ ساختمچی
نذرم نسدی خواری و کدچی
له قورونی نیستیحقاقی بهم

پتنجی، (فتح) فلانه بدگ
نیمزای ده کا بن برگ و راگ
موجددیدیش نا بدحدگ
له قورونی نیستیحقاقی بهم

مسنمور تسامعی خوی نییه
چاوی له حقنگزاریه
(اعلییه فنهش) یدکی دییه
له قورونی نیستیحقاقی بهم

به دردو هیش و نیشوه
به ناحیه و دیشوه
بشارو پاش و پیشوه
له قورونی نیستیحقاقی بهم

دیوانی راچی

همنوشنیو مهمنوشه بین
بهگ جوونه گون به قرونه بین
شوكريش، درنهگو ززو نهبن
له قروني نیستيحقاقی بدم

کوتالی زهدو سور ههمورو
بز بايع و مدنور نهبرو
کرمانچ به قرون دران نهجرو
له قروني نیستيحقاقی بدم

مهنموره جوستوجو نه کا
موستموره دهی تاپز نه کا
کرمانچی ردهخیز نه کا
له قروني نیستيحقاقی بدم

ورگی زلد ملی تعی
شوكري نهی ناین کدوی
عالم لژیز دستیان نمی
له قروني نیستيحقاقی بدم

کيلو به درو کسان نهدا
بايسع دزی لمریش نه کا
ودرزی فدقیران دا به با
له قروني نیستيحقاقی بدم

هارار! کوردینه بیگمن
لعدهس دزر جهردی بعنی
ستره گونیشم نادهنه
له قروني نیستيحقاقی بدم

دیوانی راجی

عینراقهه رنگرو دزه

دورو چاروی حیزو سرکره

دوژمنی چاروی چمند بزه

له قورونی نیستیحقاقی بهم

قزاپه (کز)، لیم بورو قزا

خستیمه بمر دارو جزا

هینشاتاکه لیم نابی بزوا

له قورونی نیستیحقاقی بهم

قانیسمدقام (عارف جلال)

ندیچیشتتووه ناری حملان

نمزاتی کرد به گاله گال

له قورونی نیستیحقاقی بهم

موستورده (سید فتاح)

نديبيستتووه رينگى نهجاح

تدنگن دهمن، دهمن فمراح

له قورونی نیستیحقاقی بهم

قانونن چيه، نیداريه

نیدار، قانونى نيه

لمسه بشم يدكى ديه

له قورونی نیستیحقاقی بهم

مدتمور به كهيفي خزيتني

خمرىكى وبردو شزيمتى

داسى له مل مەلزىمتى

له قورونی نیستیحقاقی بهم

دیوانی راجی

(گویا) حدیاکهو شوروره‌ی
وهرزت خسوار او پنگکیسی
هرچسی زگی بو تینگه‌یسی
له قرونه نیستیحقاقی بهم.
کزیه / ۱۹۶۶

(۵)

دهمینکه بز کوردی هەژار
ههوار نەکم، وەتمن وەتمن
وەک تارو هەورەکەی بەھار
ئەبیزیتە دەم، وەتمن وەتمن
کە بشکران گمنج و چىمن
کە سەربیان دارو دۈرن
بە دلېقى شاخ و چەقىن
سەریان بە تم، وەتمن وەتمن
بىراوو پشتاوارو زۇي
چى خۇی نواند بەرزو نەوی
له ناستى دورەمان كەوی
بە زىزرو كەم، وەتمن وەتمن
بە كانگمۇر كۆڭمۇ كەلىن
بە دارو نارى دەستەلەن
وەک من بە سۆزدۇ كۈل نەلەن
بە دەردو غەم، وەتمن وەتمن
ھەوا بە باغۇ راغمۇه
بولبول بە زامۇ داغمۇه
بە بىردى بىن بناڭغۇه
چاپیان بە نەم، وەتمن وەتمن

دیوانی راجی

بسنانه وا ده مساغ و دل
له کیسه چورون چنارو گول
نه این به ره نگی زرد و پل
لر تبر ستم، و همن و همن
(پشکو) که نه خرسنگیتمه
و دل تعلله نه خرسنگیتمه
پسی خوش نه زرسنگیتمه
له جامی جم، و همن و همن!!!
(۶)

جهانی نوروزم، وا هات بدلاوه
ناسوری ساردمیم، همسور کولاوه
تیماری نه کا گول به گیاره
نه بینچیتمه دار به گهلاوه
هارین به گرمی، دل نه گهینه
به درشم پایز، دای نه تکینه
له شمعه زستان، سریعست نعمتینه
سرزی کا بھار، رو رو به خود او
خونچه پینکدین، که گول چینه
که ویش^(۱) برو به گول، جگر گوشینه
سرشین و نهوشش خربیکی شینه
میلاق و نیسان، ملکچ بے پاره
رو رو سی، چاو زرده، نیزگس که نه بزروت
حاجیلبو بیبورون، دلیان نه پشکوت
فعوجی گیا و گول، هزار تاق و جورت

۱- ویش، نه ویش.

ویانی راجی

به سد هزار ره‌نگ، هاتنه سماماه
هاتنه تماشا، نوروزی خوش برو
دلی دایمه، همچی که زیز برو
گیاوه گیاندار، بناغه مردودو
به خاس و خراو، همسوی ژیاره
تیبات هاتنمجهش، خوشانگ و خوشبون
نشمی گیانی من، گشمی چاوی تون
سد نهیکتن، بهه یهک پریوتون
له کار دروستی، واچرسوی ناره
سرسام، نیین برلین و بمغدا
به چند مه کینه تهدون کارهبا
مه کینه نوروز تعیا له دنیا
بن سوچو گلوب، چرسکهر تاره
گولوکی خوینین، سپی رانگ و سور
له تن سوروی خوارد، نیشمانی نورو
هممو جن گبرا، ج نیزیک، ج دور
لشکری میکزوب، پشتی شکاره
جهشی کوردم دی، (راجی)، سوزو نال
چند مل به دهستان، به کمشیده شال
تممنی کوردان، لمنی همو رو سال
که هات کزملن کمن، مه کمن بلاره.

(۷)

دل، نرخی لمسر خالی سیای دلبره نمشو
سر، باجی لمسر خاکی دری گولبره نمشو
معلومه له مدیغانه، همو رو قمنتره نمشو

ویانی راجی

و الایه بدلای حمزه‌تی نم ممنزه‌ره نمشو

گرتویه دلم جیلویی خورشیدی تینارت

پیوسته لمسه نجهیبی دیوانی بشاره‌ت

یارم، که لمسه تخته‌بی هدیوانی صداره‌ت

خاوند حشمی ناسفو نسکنده‌ره نمشو

هات و، بـ سـفا سـوزـگـیرـیـ کـرـدـ، بـ عـانـهـ

دانـیـشـتـوـ وـتـیـ؛ وـهـنـتـیـ جـمـعـاـ هـاتـهـ نـیـشـانـهـ

نم سـیـرـوـ سـلـوـکـتـ چـیـهـ نـیـتاـ لـهـ مـیـانـهـ؟

وا عـالـمـیـ نـمـ دـورـهـ، لـهـ دـهـ نـئـدـهـ رـهـ نـمـشـوـ

نوورـنـهـ، بـلـورـنـهـ، بـوـخـ وـ گـرـدنـ وـ سـینـهـ

پـنـگـیـنـهـ لـمـنـاـرـ دـانـیـهـبـیـ لـمـنـجـوـ عـیـشـوـ

بـیـسـنـهـ لـمـبـرـوـیـ حـوـسـنـهـ، بـشـکـنـهـ مـهـ وـ نـیـ

سـرـوـنـکـهـ، تـهـلـیـ مـوـشـکـ وـ گـوـلـ وـ عـدـنـبـهـ رـهـ نـمـشـوـ

خـمـنـدـهـ وـ نـزـدـرـیـ، دـلـ دـهـ فـیـتـنـ بـهـ مـوـهـیـمـاتـ

دـعـیـوـ گـوـزـوـرـیـ، بـوـخـ دـهـسـیـتـنـ لـهـ مـوـلـاقـاتـ

بـسـتـوـیـهـ بـدـهـمـ کـاـکـوـلـیـ مـوـشـکـینـیـ، حـمـشـامـاتـ

نمـ وـایـ لـمـنـنـیـ، زـلـزـلـهـبـیـ مـحـشـهـ رـهـ نـمـشـوـ

پـابـندـیـ هـوـایـ گـوـلـشـمـنـیـ پـنـگـیـنـیـ عـیـزـاـقـ

سـوـدـاـسـرـیـ گـیـسـوـبـیـ سـبـیـکـارـیـ مـیـحـاـقـ

بـیـسـتـوـوـهـ کـهـ لـوـ دـلـبـرـهـ نـیـزـیـکـهـ فـیـراـقـ

بـوـخـ دـوـکـلهـ، دـلـ غـالـیـهـ، تـمـ مـهـمـهـ رـهـ نـمـشـوـ

جارـیـ لـهـ هـمـوـ بـنـدـمـ، جـارـیـ لـهـ زـهـمـیـاـ

بـارـیـشـ بـهـ غـزـهـبـ حـازـرـهـ، هـرـدـهـ لـهـ کـمـیـنـاـ

عـارـقـ دـهـرـیـنـمـ لـهـ هـمـسـوـ چـادـیـ بـرـنـاـ

بـازـارـیـ تـموـاـومـ هـدـیـهـ (ـرـاجـیـ) وـرـهـ نـمـشـوـ.

دیوانی راجی

(۸)

ناواتی مدرگم، شادیم، ناخوشی
بذئانی ژنیم، بذین به بوشی
چندن بازارم کرد، به خزفرزشی
فنجانی خوشیم هرگیز نعنوشی
مدحکلر گوگرد، هر گرد و کومه
گوزی کرمد به شق، لسو گرد و گومه
نهزم ناهینم، لسو دو نهزمه
میرد زمی غصم به کول و دزشی
رهنده جمای بایدو باوان
همتیوهی پمناو، چوغلز بد ناوان
سروتاری چاکو، خنکاری تاوان
هرچی هات دلم هارشته کوشی
چی سرود و قازانچ، لم دونیا کونه
هزار میزدی کرد، هیشتا نهونه
بسه بزله بزلو، به هونه هونه
هر گینی مژاند، هر هوشی دزشی
لاین به شایی و، چپللو چمباله
لاین به شایی و، تمپللو تمپاله
میشکم به تالو، نشکم قباله
پالی ناواتم چی تن نه کوشی
دونیا گذرمیزی پیاوی زدنگین بورو
پارووی بختامو چعورو شیجین بورو
له گمل زانیان، دژر به کین بورو
نهات بمزهی و رهتم پرورشی

ویانی راجی

هاراوه راکمن، وا بن، ردها بن
تاکمی به (تاکه)ای جمورو جەفنا بن؟
پەش و پووتتو قوت، نەخزشى تا بن
گیان به لەرزبۇه، كەس داي نېپۈشى
سەرمماو برايمۆك، نىنەمۇ ناكۆكى
خەلتكى ھەلەيدا، بە جاکى و جۆكى
سەد ماوهى بېرى و جارى نەكۆكى
خاکى نىنمەي بىردى (پىستۇ فلوشى)
سەرمىستى ھیوار، سەرىپىتى بارم
سەرىپىتى واتۇ، بېرىپىتى كارم
داشتى و چىاۋ باخ، يانۇ ھەوارم
(ئىكىز) شىنكم لى دانېپۈشى!!

(چوارينى تاك)

نەگەر بىناسى بنىادەم، ھەمۇرى نەھلى و تاغىنگە
لە سەرچاواھ چىماۋىنکو، لە قاوارىق قاوه جاغىنگە
بە تىپيات تىكەلەر ئىنلەك، لە رىزا زىنخراو ئىنلەك
لېبرچى و ھەمۇرى وەحشىر، درنج و بن دەماغىنگە؟!!

دیوانی راجی

۱- پنجهجن

(۱)

سەیرى فنجانى مەمۇ، بادەپە دەمى زىيا نەكەم
بازىمىتى چارى خومارو، ماچ مەزىرى رەعنە نەكەم
رەسى شاباشى لە ھەلقۇ پېرچىمى مىشى نەكەم
يانەبى بەخت لە سىنەنگۇ گۈلشەنى سەلا نەكەم
شانشىنى خۆم لەكولىمى كەھرەبى سىما نەكەم

جووتى شاهىنى بىزى، پېزىستە بۆ شاراپى دەل
نەشمەرى مۇزگانى بۆ شىشىو قولايى شان و مەل
دانەبى خالى لە داۋى عىشىقدا بۆ تەيرى ژىل
ناڭگىز لىوانى بۆز بىرڙاندىز زامانى كۆل
ئەرمۇ نۆلە، چىندە شىل شىل قامىتى سۇدا نەكەم

مەيدىكەدو لۆقتەخانى بەزمۇ سۆزى (وەمىخان)
پایەلتۇ بالا هەۋائى يېدۇمتۇ، شۇزى زەمان
نازى پې ناواراتى چارى، عىسمەتى بۆ نىشتان
نامۇمى بىرگەر معاش و سىتىرى يېنگانەكان
خەستەخانى گيائى زامارم، لېپى لەپلا نەكەم

شېر لەگەل كىس ناكەمە، سۇدۇدى رېباپى، نامۇنى
شت لە كىس ناخوازمۇ، باراشى مەرگەم داكوبى
من خۇرى مەستىمە دايىزتىشىم و قەت قەت نارەپى
بىرى پاردو ماملىت و بازار ناكەم، ھىچ ھەرى
كۆنە پېشىخ خۆمە خۆم رسوايى قەدى تۇربا نەكەم

دولەتى گرىسم ھەيدە، وا پېر عەقىقە دادەم
رىتىجىرى عىشقم، لە نىشىم گۈترون گييان و تەنم
پىساوى ناغاوا شىيخ و بەگ نىيم، تۇوتى ناسا پېنكەم
نۇ نەمامانى خەلک چاندۇونى ھەلىيان ناكەم

ویرانی راجح

دوزمن و دورنده نیم، چزن کاری بین پمروا نه کم؟

گبر له سایی نازی دلبر، پاکتی (لوزک) نمخوم

گبر به سرخزشی، ولاطی عاره برو فارس نمخوم

گبر بدی پس رانه گیوی همر دلی ناوس نمخوم

ناوبزی کاری و تهخو، هموده مه بوزک نمخوم

سد شوکر، توانام هدیه لدم خاکه نصلولا نه کم

پاسی سیتو سعرو و بین ناکم، له نام دامیندا

چون دلارامی بمنازم، لسو دمه می بین ورتمدا

ناکری پاسی تعاوی، تا جینوم پس ندا

شرته لمو گولزاره تا بعو لینه میووم لی ندا

پاسی نارینکی و گمزندی حور منتی تعیا نه کم

پاسو جاسوسی لسر کس ناکم، ناکم همرا

نیش له کس تیکناده مو، ناده م به ناکس پرس و را

هر مشوری خو و هوزی خو خو نه گیرم، واه برا

گبر له کاتینکی دبو تغلوری هیوا داخرا

قول له سزا همانه کم، تا شل نهم همر را نه کم

دوری پاره پورو و ماملنت تپیری، دوری دله

رونگی باران و برققو، بولبول و باغه گوله

سازو نه، قانون و چنگو و برقیعت و سرهمنگله

هرچی لدم مه عفانه دوره، عاشقی مرگ و گله

همسته (ژیکز) چار له منکه، سر پی سهبا نه کم.

دیوان راجی

ب- پنجه‌ینی ته‌رجیع به‌ند

(۱)

نه خوا! لم ماره دامامو به پاوه، یا نجات
مشغور او، پن بستراو، کارم کراوه، یا نجات
مرگ سرخوشیم و زخم پر له چاره، یا نجات
گیان له گیفانی دلم بن ناز ماره، یا نجات
راست‌مبازی رثایم بستراوه، یا نجات
کن هدیه پرسینکی پنکم، راستیم پیندا ولام؟
کن هدیه دوره شمیر داوادو ناشنایی سلام؟
کن هدیه هارتای همق و یاری و دروستی و ژیر فام؟
هرچن همس دورپرو و درزون، پاشدهن، پیشو خولا
شیتو سرسام بورو، دلیلیکم نصاوه یا نجات
نه خوا، تو ناده‌ست کرده، فریشه، یا بشمر؟
گدر به تمنی ناده‌من بورو، بچی کردت دربیده‌ر؟
بچی کوشت، بزوج کورانت کردنده و داشتی و زوره؟
بزوج دقت هستا له نتملاکو، زدیست کرده، کوژه‌ر؟
تیسته داوای ناده‌میست رتی براوه، یا نجات
تو ورت نادم له قور خولقاوه، شدیان ناگره
خاک تدبیاتی سوبات و سبره، ناگر باغره
تیسته نیمه بوروشته نهود خولتمیش و دامره
هر نعمتی کارت به‌گشتی، پیچوانه حازره
گدر سمره کاری قدمیست را براوه، یا نجات
گدر همسو پیغمبرانت نارد وون نیش سرکهون
چاوه نم قانون و دهیانست که هرگیز ناخبوی
شرتی نیسانه کسی خوشبوی، قمت نسره‌وی
ناحزره، سستی و بستالی و نامرادی‌سمی نهون

ویانی راجی

من که کوره‌ی دوزدهم بز داخراوه، یا نجات

عالمسی کنن و نوئی خاکیته، خال قوروتی ندا

گیژو لولسی بسارهش و بسارانه، بمر لورتی ندا

چند بمریدو میلی لی نستینی، یمل فورتی ندا

ویشن، بستناوی نهرکو مرگ و گیزو تابوتی ندا

کار وا درزاره سخت و ناتعاوه، یا نجات

نمخدنه ژبر باری کوزتو، هر فهلاقو بین لهقه

نمهدنه ژههرو زهقوروم، سمرد من نصمکن شدقه

نابری تزبور ترسی نم هزه لیم هرددی تدقه

توخوا نهم حاله بز مخلورو قی سربست هدقه؟

چاو پر تاوره، دل به تاوره، گیان به داوه، یا نجات

دلبری خز پیشومنان و پیشودان و پیشوچوروم

پیشو رسکی بین حمیایی و پیشو رسکی نابردوه

خامه کیشی نهخشی تقامو، تانه کیشی کونده بروم

چی هله لیتنی ددم و دکو من، هر نهانی بدم چمشه چوروم

ثاسواری چاکه پاشمیايش گمراوه، یا نجات

پروره‌شی و دورده‌سته نهژنی، گلینک پهیداپروره

بن روشتی و تعمبه‌لتی، رهنگی ژیانی بردوه

خاندقاو تکیه و دهیسی دوژمنان سفرگمتووه

هر منالیشکی هبسوو، لیزی بیزا بدم جادوه

بیزه (ژیکو) بشخرواوه، یا نجات و یا نجات!!.

(۲)

که مهیغانی و سالت هاته نار جوش

که یارو یاودرت کردن سمه‌فایوش

لعناء بذم و نهوار کیف و دهف و نوش

که بازاوه حیجانی مجلیسی خوش

ویانی راجی

له نشنیو می، نه کمی بکمی فراموش

تماشا! چون دتوشن می، نیگاران؟

له گوزارو چمن، وختنی بهماران

ده گین چرخی نولفت چارخوماران

نتوش قیی سیا، واه گشتن جاران

له خندنی می، نه کمی بکمی فراموش

نلوا پر برو دلی عالم له چارت

همورو مستانه هستان، چوونه دارت

عججب نازادی کردن قددی لات!

نه گیر نیمش جفاکیشین به ناو

له گریبی می، نه کمی بکمی فراموش

له رنگی عیشقدا درجو حیاتم

تمام هر تو بسو بز غوزو نیحاتم

کراسی سمرگ، گهر کردت خلا تام

له پیش کوشتن، به فیدیم، من فیداتم

له شیوهی می، نه کمی بکمی فراموش

ده من فرمور، لسر چاوم مهکان که

دلی پیرم، به یک لبغه جوان که

له سوزم، دفتری عیشقم رپوان که

دختیلت بم، سونالی بی کسان که

له سورزهی می، نه کمی بکمی فراموش

به جیلوهی رووت و نشنیو چاوى خەمار

به خندنی دهت و ریزهی لمعل و مروار

به توجھنی معمت و سینی سافو گوزار

له ژئر خیمهی سەر زولقى پې نەنوار

له بادھی می، نه کمی بکمی فراموش

دیوانی راجی

نه گهر یشمکوئی قوریان روایه
که درمانی ندلم کا، همر خودایه
دور چاوت لیتم به دایم نایدزایه
نه گهر (راجی) له خزمت بن حدبایه
له خاسی مفع، نه کهی بکھی فراموش.

(۳)

چ خوداینکه دکا چرخه به رووی کعون و زهمان؟
دابشی کردورو نعم خدالکه، به چند جوزی جوان
هوننری داوه به پیاوون و، زدرو زیسو به ژنان
ناگزوری به ملا داوه، گزوریش به نعزان
دولتني داوه به کفر، نیعمتی داوه به سهگان^(۱)
نعم نیشانه بی دنیایه، به دردو به بلا
بسم هممو ناگر سامال و هماره همورو هلا
باچممو زورگ و گیا، کندو چیا، دارو گهلا
دریک و گول، شایدی نیزیکه لسر نعم که خولا
دولتني داوه به کفر، نیعمتی داوه به سهگان
دولتمند ناوی لس دمدایه، دولتی واوه نهچی
ناقلمو عیلی لس دل دایه، دین خوارو کمچی
حاتمی تهی به گونی نابن، که بز معروگ نهچی
پالتوان بینیشو، هوشیار گرانبارو، کمچی

۱ حاجی قادری کؤپی له شیعریکدا دهلن: (هم نهدیبینک بووه ساخوا له دهی ناوه بلن دهولتی داوه به کفر، نیعمتی داوه به سهگان). دیوانی حاجی قادری کؤپی، گردو کؤپ و بخشکار، گیوی موکریانی، چاپن سینه مین، چاپخانه همولیر، ۱۹۶۹، ل. ۴۲.
هروجهها، دیوانی حاجی قادری کؤپی، لیکوتیشمومو لیکدانمهوه: سعادیار حمید میران و کهربیه مستهفا شارفزا، بغداد، ۱۹۶۶، ل. ۸۲.

ویانی راجی

دولتتی داوه به کفر، نیعمتی داوه به سهگان

قاوه خانیکه پری بزم و همراه زده لهیده
ده غل و دایتکه پری زیل و سن و خمرته لهیده
میزگ و قشلاخه پری کاوره لمبرو بزگلهیده
من دلیلم به خودا گیانه که حاجی شلهیده

دولتتی داوه به کفر، نیعمتی داوه به سهگان

لام هممو بمش بشی دونیایه، برا اکم! شریه
لام هممو خوشبینیدا، معرفه له قاتوفریه
مشکنی شیخ له ریا، همروه کو ناخو پریه
توش بلن کاکه وکو من، نعمه باوکی خریه

دولتتی داوه به کفر، نیعمتی داوه به سهگان

لام بدر درگه دوسند گورنه پاراده تهه
به دلتی پر غدمو سپیله لکی رمشی ماوه تهه
چونکه دیتومه هممو ناکس و بیچ، ساوه تهه
من به نعم نوکته لمرنی خالک تالم ناوه تهه

دولتتی داوه به کفر، نیعمتی داوه به سهگان

بسه من لوتقی خودا، هینده که ناسیمه به یهک
بساره برم نزده بس پیغمبرو قورستان و معلک
کرد هوی خزم که به هانا بن له بوزانی کوتمک
(راجیا)، چیم بس مر نیمزیه به میلیون و به لک

دولتتی داوه به کفر، نیعمتی داوه به سهگان!!!

(۴)

براکان، وهرنه سهیران وا بمحاره
شنعی باوهش، کزوی جهگ و دماره
نشعی پشکووتی سهند لیتو زاره
زه ماره ندو گریش شعی گیاوه داره

ویانی راجی

له کوردستانی شیریندا دیاره

له لاین هولن و هزی کور تیکه لاوه

له لاین بدهین و بستو، چاورو پاروه

له لاین بسزم و بزم و، بمندو باوه

به هر لادا نعیزی، هر تاف و تاره

له کوردستانی شیریندا دیاره

دهمن سوزه‌ی سرو، سوزه‌ی لتو چل

دهمن لمخبو قدو، پمخبو گول و ملن

دهمن پرشی گلارو، مرشی پل

دهمن ورشی همناور، دوکه‌لی دل

له کوردستانی شیریندا دیاره

چراخانی شمری بسزمی گلاریت

بورو سیره‌ی نسیره‌ی کوره‌ی چا بیز

به سرد و گرمی هر محلینکه راویت

دعاپیثو، هساچینثو، تسمانیت

له کوردستانی شیریندا دیاره

چرسکه کزو تمرازورو حمووانه

ترسکه موشتری و زوهه‌و کوانه

له چخمه‌ی بدرخ و شید و گول رووانه

نموانه‌ی بتو گلاریتن شمانه

له کوردستانی شیریندا دیاره

له سیوه‌یلا ناما تاوی کلکدار

چزووی دووبشکه بشتی گومگومه‌ی ژار

دبورلکه ماسیو، قریالز گابار

به پتو، یا بمرتو، مستر بیمار

له کوردستانی شیریندا دیاره

ویانی راجی

تکاتان لى نەکم شیئانی شەرزە
لە سەردا وەرنەخوارى، چىشنى تەرزە
ژيانى نىشتەمان، نەر پەستو بەرزە
نۇوهى ساغۇ شېرىزىن، لەم دوو وەرزە
لە كوردىستانى شىيىندا دىارە

ھەلائۇ سەتكۈر دەجانە سەپانە
دەمى شىئرو پەلىنگو لۇوقتowanە
چەقىيلەر مۇزدو مىيلاق و نىسانە
لە چاۋو رووي بەھىشتى مەن نىشانە
لە كوردىستانى شىيىندا دىارە

دانىسى چارى (راجى)، لالەزارە
لە يەنگاۋەنگى سارا، غەم گۆسەرە
گولائۇ ھەروا لىسر قەلغىت سوارە
ھەممۇ ھەر كىيىيابى كەدگارە
لە كوردىستانى شىيىندا دىارە.

(٥)

نم ھەممۇ خوتىنارىيە، خاكىنى لە كوردىستانە
نم ھەممۇ باخۇ زۇيى و ھەيلانىسى باوانە
نم ھەممۇ بورىبارە سۈزۈرانە، كۆلى گۈرانە
نم ھەممۇ نالۇ گىشۇ، سوورە گولىنى مىزگانە
خوتىنى باولىر ماو نامىزاو بىراو يارانە
بىن كىسو كارو ھەتىيۇو، دەرددەدارو وەنجىزەم
- تا - گراني كىدۇم، سەرپارى زام و سېنېرۇم
بې دوا، ژەرم نەدىن تۈركە عەجمە، ئىنگلىسەر دۆم
كاكى خۆم كىئى چا دەم؟ مەنناعەيدىك نەمدى لە خۆم
ھەر داتم مابۇو، تەقلى كەردى چەشى كەمانە

ویانی راجی

پینزگه گیانی شیرینم، لەکوی هاتوریدەر؟
بینجگه لەم خاکى کە تىيىدا بۇرۇھەتلىرىدەر؟
بۇچ بە مەردى، باولۇ دايىكى خىزى نەناسى، قوبىصىر؟
ممكى دايىك و تۈرىيىمى باۋاڭت بەكارت بىن، مەڭر
باۋاڭ تاوارىھ ولاتو، دايىك سەرگەرداڭە
تىيىكالى ھەر ھۆز نېنى، بۇرۇھە عەرين، كەدت بە زېرى
نەيمەن يېنگانە خوينىت، تۆش نېنى چەرچۇر
مېشىك و مۇخت دەرىئەھىتىن، نەن نەزانىن گېزىو ھېنر
جا وە كۆ بۇچىمى ژنانىش، نەتكەنە ھەزىزلىر تېرى
حالى تۆ ھەر من نەزانىم، بۇرۇھە قوبىچىغانە
نېش و زائىن و ھومىدى كوردا، بېرىسى، وەك پلاز
كەتكە دەستى نابەكaran، نەبۈشىتىن بىن زمار
ھەرچى لاق و دەستى كوردا، نەيشكىتىن وەك شىكار
داخىكم، يېنگانە بۇرۇھە رۆستەم و نەسەندىيار
تەغۇرۇتون بۇ تۈركو بۇزۇم عارەب بۇ كۈنستانە
نەن گەلى ھاوخۇرتىنى شىيرىن، وەن گۇلى خۇش بىنن و رەنگ
گەر مەنالىكت بىيىم، نەيمىژم وەك نوقلۇ و بىنگ
پىرسەمىزدىكت بىيىم، نەيخەمە شان وەك تەفنىڭ
زۇلقى خاتۇنسان بىيىم، بۇ كەممەندەم بۇزى جىنگ
تۆزى پىللاروت، وە كۆ نازىت لەسەر چاراڭە
كۆمەلىكىم يېنكىم نۇساوه، دل شەيدايىتى
ھەرچى قازانچى ولاتى كوردا، نەو پەيدايىتى
ھىننە، گۇرۇنگى نەقامىش، زەرتىك و سۇدایىتى
وا لە تىمارخانە كانى لەمندەن و بىمەنەتى
بىس لە مەيدانى ھونىردا، ھەوھەرى مەردانە

ویانی راجی

سوروه سیوی بروصلت، برق زهرده روزانه شیرین؟
هر منم، بیگانه نیم، دوستم، مزانه دومن
هر لبیر دوری دوچاری توییه بزرو چلکم
نیسته پنت شابرومدو، خوشة زبان و مردم
توم له دهم درمن درتنا، شایی و سهیانه
پایداری کهی خودا، هرچی لے کورده پیشوا
ناوی توم لئی بستو بروی خزم کرده عاصمان و حعوا
خاکسی خوتناویسم بکاتسه گولشنون ناوره همها
تاکو (پشکز) قلت به کس نه کوشندوه، بختی ردوا
بمشکو گرمی کاتمه، هرچی دلی کوردانه!!.

(۶)

بووکی چمن سلوژه برو، سوره بزتمو
تک تکهیش شامونی پشتزتمو
میزدرو دمسالی که کردزتمو
چاری قهلاش خموی بردازتمو
دل به گمشی باوهشی کردزتمو
بدزمی گولزد بادهور دوچاری یار
وا نه گمیری ناو گمراه کی نوبیهار
پر له خزو زدهزمهی چنگو تار
کاری له نمروزنی نه کا چاودزار
هرچی که سوک هات و گران چوتمه
قولغی کمسر، تا نیازی لبیر
دوگمی مم، تا نمیزی میشکی سر
ماچی دهمان، سفرنه کرن سفریسر
دل ج نیازیکی نییه بیته ده

دیوانی راجی

بمعری کولی، چونکه نعیشتزتعمه

کاتن له پردهه گولی سوری خزا
چمرگی به تمنلوری خصوصی داچزا
بووکی به فرمیتکی بدلالووکی زا
کوزبیدیسی خوتنسی که مژاوو دزا
با به کوشی خوتني نمسندزتعمه

شیونه لمو ماله، همتا دیته چندگ
برگو گدم، نمودو خمرسته تفنهگ
هزی شپرزا هی تقله لا، دی به جندگ
هیچ له سمرکوتني ناکا درهندگ
کمس جلوی نمیپی نبیدستزتعمه

تبیگه حمزکردنی جاچیل و کچ
چون نه گنهنے یدکترو، کولاند بچ؟
خوشه دمن ماقچی خمت و خالو لچ
ساخته دهمنی، گریسو تزان و خچ
دست به کلپیچه به سمری کوتعمه

تینپیرن لمشکری خم، جرون به جرون
تسا بکوئی هیزی هونر، سمرنگورون
نیسته که هدلستیتمه لیتوی به خوون
دوژمنی ناسیو، له بینی چمند و چوون
داستی نمنی، شمرته به (پشکر) تعمه.

(۷)

له گل هوزا میبن خرودارو دوربوو
بکیشن بز هممو نیشن تمرازد
برنیشن ناوی چاوار روونقی روو
بنیشن گولشمنی هوش و دهמודوو

ویانی راجی

هەلتە نەی گەلی کوردی خوارلۇ

لە بىزى ئىن، ھەمۇر گەر بىتە كوشتن
بە مەردى، نەك، حىيا قىرىنەك پېشتن
زمان و دل بىكىن خاۋىن، بە شۇوشەن
گران بىكىن يەكىي و، پىسى فۇشەن

روانى قوت بىدن قازانچ و پارزو
سەرى بىرزو، داتى خاۋىن سۈپەر بىن
پوشتەر بىرگى شادىتان لېپەر بىن
دۇ چارى يىشتان، رۇشەن نازدۇ بىن
پېرى سەربىستىيۇ جەڭ و ھونسۇ بىن
نەبىيەن شىيخ و مىنخ و سىحرو جادۇرۇ
سولەغان، گەر نەلەين كارى بەقاش بۇ
خودا دابۇرى، ھەمۇر نىشى بەلاش بۇ
بە عەقلەر ھۆشۈر نازارى و تەلاش بۇ
لە چەوتىيى دورۇرۇ، سەربىستى وەلاش بۇ

جماتى مەردىيۇ عىلىمى لەلا بۇ
گۈنگى بىزى كۆمەل، كەوتە كىيان
مەترىن قىت لە شەيتان و لە دەيان
بىتۇشۇن بادەيى خۇشى بە لىيان
بە كەدو مشق و ھەلکىتىشان و پىزان

بە گيان پەروردە، كەن منداڭ و زارۇ
جىسا وەركەن، كە كارىكتان لە پېشە
بە تەدبىير بىخەمنە كار، بىر تېشە
رەگى ئىن بىن مىانە، هەر بە ھېشە
سەرۇكارى ھەمۇر شەت، كېشە كېشە
شى ۋەق وەق بىتەنە بن پەراسو

دیوانی راجی

به زانین، سمنعیدر فمن ناودهانه
کلیلی درگهیسی شادی و ژیانه
تماشای دلپمرو باخی گولانه
هممود دم، بذژو مانگت پاسوانه
ومن (راجی) بدنه باوهش، له بانو.

دیوانی راجی
ج- پینچ خشته‌کی
(۱)

پینچ خشته‌کی له سر غده زلیکی له ده ب

سایتمو هاوایی دلو خاک پرستان
میللعت بخوبین، هعروه کو شیران له نهیستان
تا سربکمی خاکی و هتن، وله گرهرستان
نیمشز که برازنشوه ریزی گولو بوستان
قمعت هاتشوری گول له تمعن، جان له تمنستان

کومل بکنو، پنکیبغعن زستی مدوتن
لا رانی عشاير، کوره جاحیلی تمهمتن
بگرن به هموس، دستی برایانه له گمردهن
باده بسے بز بیتنو، بدنه مهی، به خمی دون
نیمشز که شببوستانه، با بیته گولستان

نیسه به ج حالنکوه مردین و گرفتار؟!
خونتی دلو چاومان نعیزی، تاله لعب و زار
گمر بیتو له مه هدلبکمی گمورهه سفردار
چند خوشله له پردا، که دلارامی و فادار
خوی بیته عیادهت له نمخشان و له خستان

پاشا به عدالت بن له گمل میللعت و ره عیین
پزد سده فی دوزمن، وله کو تزمار بکا تی
لیندا به بشارهت له و هتن، چندگر دفو نهی

دیوانی راجی

خوشتر نیشه بزوی که نیاری قددمی کوی
سد جانی عزیزت، نه بددهستن، به دو دستان

هر کس کسبیستی لعچمن، یا سمری کیتوان
بیکمی به برای خوتور، نمین پرددوو نیوان
هرچی که بگنی پیش و تو یکنیشیه گریوان
جاری شاه کمری لیتوی نمهند بژی به لیوان
شهدی شاه کمرت بتکن لیبن ناخونی دستان

بدزمینکی یه کیی بینیشیه روو، خوت کیده نمعلی
تبعی بگری، هالبکمی ریشمی جملی
و بیزانی له پردهه دهستان، رونمی بعلی
جاری سمری کولنمی بگنی، گاه لیبی لمعلی
گمه بنکی دوو ممکنی بگری، گمه سمری پوستان

شیزین و تبرو شوخه دهتن، دلبیری میللنت
قازانجی دلزو گیانه، ژیانی سمره دهولنت
جاری که بکا مدلی عدو، خوش به هیممیت
گاه زهمتی دهی، گاهن ندهی، گاهن به تدبیت
پنکی بگوشی، عوزر پیزیرایه له مستان

بووکسی دهنتن، هسر که به تو نازو رهی دا
بز کرددوو بز معمربفت، گنجی شمی دا
بوو ممدادن و بوو سککه که هات و نیگمی دا
نیجاره قدمی خوت، له قدمی سروی سهی دا
بالینسی وه کو مار له نخلی عمره بستان

دیوانی راجی

ناخز به دلی شاد نمینم که چرا دی؟
بمرمى و دهن و بیکیو عدلر سرو پا دی؟
(راجی)، به سوناینکو جواہینکی بعقا دی
تاكھن (ندھب) نم عوشوته، هر تاکو نیدا دی
مردروت بمری هست، نوا مردرو عدلستان.

دیانی راجی
بهندو بهیت

۱- ناونیشانی کوردان

(۱)

هانام به بمرتزا غەفار
سوئانى شاخو دەشتى شار
دامەزىرنى لەمەل و سەھار
بېقى دەدەي بە سورور مار
ھاوىن، زستان، پايىز، سەھار
چەرخەت گىزپاوه پايىدار
بەخىو دەكىن گەداو توجىار
بىز ناكىي يىك تۈزە كار
لە هەممۇ حالتىن ناگىدار.

(۲)

ناگىدارى هەممۇ حالان
ھى دەردەدارو چاۋ كالان
لەنار شاخان، لەنار مالان
رەھىن دەكىي بە عەرمەدان
دايان پىشىن بە دەسالان
ج ھەزىدو ناز، ج بىن دالان
بە ماچان بېرىسن حالان.

(۳)

بېرىسن حاتى فەقىان
دەرىان يېئن لە زەنجىان

دیوانی راجی

بارانیان مەکمن بە تیان
ھەرودك دیلانو نەچیان
لەلای خەمزەت و لەگەن
بۆ منى ھەزارو مال و تیران
جینگکای ماچمک، دەگیان
لەنناو پەزان، لەمر بیان
ھیچ مەترىن لەبى پیان.
(٤)

لەبى پیان، نەتبى باکە
نازەنینەن برومىت پاکە
ھى چاومەستى پې تىراكە
گىردن بللۇورى نەفلەكە
بىخودايى تەنیار تاكە
بۆ حىم دەلىي لە ژىر خاكە
بىدهن دەلىن: لەپەن حاشا کە
لە داخى تو، جەرگەم چاكە.
(٥)

جەرگەم سووتاوارى كولمانە
لەبن بىزىدى نەگىچانە
شىنگو ھەللاز و پەھانە
دەستە دەستىن كاڭلۇانە
گىابىندۇ خاواي شاخانە
مېسىكىو عنېبر چەند ھەرزانە

دیوانی راجی

غالییمی عتقری شارانه
نموننی زولقنسی یارانه
دلییی بیزهی باریزانه
له ده شاهکراوی چاوانه
 DAGI سر جمرگی باغانه
بپروانن تا خر زهمانه!!!
(۶)

ناخر زهمانم له چاره
شمرم و حمیام هـلگیراوه
پـالـمـی شـمـراـبـی دـانـاوـه
نـیـرـگـنـ لـه دـوـرـی پـسـکـارـوـه
مسـزـهـی خـالـرـ خـتـ کـشاـوـه
هـیـشـتـاـ دـهـتـی لـئـ نـمـدـرـاوـه
جوـوتـنـ بـادـهـی لـئـ نـخـشاـوـه
سـاقـی بـقـمـ بـیـتـهـ بـمـ لـاوـه
نـجـمـلـ نـیـزـیـکـهـ، وـهـسـتاـوـه
شـیـیـ بـرـزـیـ دـهـکـیـشـاـوـه
جمـهـمـرـدارـهـ، تـازـهـ سـاـوـهـ
تـیـیـیـ بـرـزـانـگـیـ دـانـاوـهـ
خـیـرـابـیـهـ، کـارـمـ تـمـواـوـهـ.

(۷)

کـارـمـ تـمـواـوـ لـهـ کـمـوانـیـ
دـلـیـ کـرـدـوـمـ نـیـشـانـیـ

دیوانی راجی

لبه‌ر شوعله‌ی دوو کولمانی
وهک مانگو بیزئی تابمانی
بیزرم ناکاله چارانی
بے پرشنگو بلسانی
بے موچان و دروشانی
بن فمرقن شهو بمهیانی
بسمخوا خوشه راموسانی
سـبـینـانـ وـ تـیـوارـانـی
نـیـوـهـ شـهـوـ،ـ نـیـورـیـانـی
پـاشـ عـمـرـانـ وـ،ـ بـمـهـیـانـانـی
چـیـشـتـنـگـاـوـرـ،ـ مـاـلـ نـوـوـتـنـانـی
شـهـکـرـوـ شـیـوـ خـمـرـهـ کـانـی
هـنـنـگـوـنـیـ بـنـ هـارـقـدرـانـی
بـرـوـ خـوارـبـنـیـ،ـ بـزـ لـیـسوـانـی

(۸)

لـیـوـیـ چـیـ؟ـ نـاوـیـ حـمـیـاتـنـ
زـنـرـیـ سـوـرـیـ بـنـ زـدـکـاتـنـ
یـاقـروـتـ بـنـیـنـ،ـ بـزـ وـلـاـتـنـ
شـیـفـایـ سـدـ نـوـقـلـوـ نـمـبـاتـنـ
چـمـنـدـ پـاشـلـیـ بـسـرـزـیـ بـزـ هـاـتـنـ
چـیـ فـوـتـانـ وـ،ـ چـیـ هـلـلـاتـنـ
هـیـنـدـیـ بـهـ هـیـوـایـ خـمـلـاتـنـ
وـکـوـ مـنـ بـنـ دـهـسـتـهـلـاتـنـ

دیوانی راجی

بـهـلـام بـهـ سـمـبرـو سـوـبـاتـن
دـایـم لـهـ سـمـودـاـو سـمـزـاـتـن.

(۹)

سـمـودـاـو سـمـزـاـتـی لـیـانـاـهـ
مـوـشـتـرـی رـیـزـهـ دـدـانـهـ
دـوـبـرـو گـوـهـمـرـ بـهـ بـارـانـهـ
مـاـمـلـتـگـرـمـ مـالـوـزـانـهـ
سـمـودـاـیـ بـهـ خـرـونـیـ چـاـانـهـ
هـیـشـتـاـ دـلـتـیـ چـانـدـ هـمـزـاـنـهـ.

(۱۰)

هـمـزـاـنـهـ کـوـیـ زـقـمـنـیـ
دـارـژـاـهـ بـهـ سـدـ فـنـنـیـ
قـمـتـ دـرـنـایـ لـهـ مـفـتـمـنـیـ
لـمـرـ قـمـلـاتـیـ گـمـرـدـهـنـیـ
قـوـبـیـ سـدـ رـهـنـگـیـ مـعـدـهـنـیـ
قـوـرـیـانـیـ بـمـ، بـینـدـهـ کـمـنـیـ
رـذـحـیـ عـالـمـ هـمـلـ دـقـمـنـیـ
مـوـسـاـ رـیـسـیـ بـوـ مـسـکـنـیـ
لـهـ شـیـنوـهـ غـبـفـمـبـیـ تـمـنـیـ
پـیـلـاـوـیـ پـسـنـیـ دـادـهـ کـمـنـیـ.

(۱۱)

نـمـعـلـیـ چـیـ؟ نـیـرـهـ تـبـوـایـهـ
جـینـگـکـایـ نـاـسـیـنـیـ خـودـایـهـ

دیوانی راجی

گـمـرـدـهـنـ، دـارـیـ دـاـگـیـ سـایـهـ
شـمـوـرـشـ، تـارـیـلـکـوـ سـمـرـمـایـهـ
هـمـورـرـ بـارـانـ، دـعـدـوـ بـایـهـ
دـهـتـچـیـلـینـکـیـ بـۆـنـایـهـ
سـرـلـیـ شـیـتوـانـیـ مـوـسـایـهـ
بـیـزـانـ کـارـیـ مـوـلـایـهـ
هـارـوـنـیـشـ هـاتـهـ هـانـایـهـ
تـسـخـیـهـ فـیـعـمـونـیـ شـایـهـ
بـهـ کـوـکـبـمـوـ تـمـاشـایـهـ
بـاـ غـمـرـقـیـ کـمـ لـمـ دـاوـایـهـ
نـزـرـیـ مـوـعـجـیـزـیـ عـیـسـایـهـ.

(۱۲)

مـوـعـجـیـزـیـ عـیـسـالـهـ سـینـهـ
سـفـرـهـ خـودـایـ بـنـ قـبـرـنـهـ
نـارـدـیـ بـۆـ قـمـرـمـیـ بـنـ دـینـهـ
نـیـمـانـ بـینـنـ بـهـ يـدـقـینـهـ.

(۱۳)

سـفـرـهـ شـیـیـنـ، سـینـگـوـ مـمـهـ
چـارـدـیـ هـمـزـارـ دـهـرـدـوـ غـمـمـهـ
بـلـلـوـورـیـ سـافـوـ بـنـ تـمـهـ
بـهـ فـنـجـانـرـ، بـهـ زـهـزـهـمـهـ
دـهـلـیـیـ دـایـمـرـیـ عـالـمـهـ
خـبـرـ پـرـ شـمـکـرـلـمـهـ

دیوانی راجی

ساریتی گشت ده درو غممه
هر سهک خونچیتکی به دمه
بشقی هزار هزار جمه
نیمان بینه به دلو دمه
نمودهک بتکاته شمشمه
نمی خوشبویسته همددهمه.

(۱۴)

نمی همددهمه کارو باران
ناشقی بالای چاو به خوماران
دل به لمرزی گواره داران
لیقرومایی گوئی به گواران
بروانی چزچی هاواران
لمر لاجانگی نازداران
سر نشیو دین، همروهک جاران.

(۱۵)

همروهک جاران، نرمود شله
له ریسی کنزی، چارم کوله
ماری ردهشی شاند مله
هانا دهبا، به بولبوله
گردن لفیش لمر پله
دهلیزی مادوتی بابلله
هلاوه راوی کاکولله
کرمز کمی دینه بر دله

دیوانی راجی

نمگان نزدی قندفله
جانتای عدبیاری له مله.

(۱۶)

له مل، جانتای عدبیاریه
میخه کبندی دلداریه
پسروهده بینی باریه
به زخمیری نازداریه
سمردای لادنی و شاریه
به پیزدزو مرواریه
هموا له بورو سمرداریه
لسر سینه بمعاریه
سد گول خونچه بعزاریه
نیرگن بشنی غدغواریه
چاوی زورده برو، یه کجاريه
رهنگی سپی سمرباریه
قره بسر من، بتم هاریه.

(۱۷)

برسم هاریه، وانم دورن
سوره سپی، ردنگ بلسورن
سموز نتالر، زرد و سورن
همژانی بمنکو بمن سورن
دوگمبو هدیاسی پر سورن
کمبمرو لوولیه مسروورن

دیوانی راجی

سمرگمود مدت و مده خورون
لمشکری بین باشد و بسورون
لینیان دوره هرچی زورون.
(۱۸)

هرچی زوره، لینیان نایمه
میزگیان به تاوره همایمه
هریمک له داوایمک دایمه
بین نمزیرم لم دونایمه
ورشه ورشم له پنایمه
ج لم لابن، ج لمو لایمه
بعشتم جینگو منوایمه.
(۱۹)

جنگم له باغی بعثته
قاشی نارکی چمنه خسته
شووشی زگی ساف و داشته
نمخاری خان، حموت و هاشته
تورت و تپرو لروس و گشته
وا ده بین حمزی سروشته
پیدزیان بیت نعم فریشته
به ناو نیکمه، هزار چشته
یمک تخته دیه، خشت و مشته
هر کاری و هستای بین پشته.

دیوانی بارجی

(۲۰)

کاری و هستای بە حسواره
هر بە نامنزن داپزداوه
قوبینکی واي لئى هەلداوه
ناواری سەد گەنگى لينساوه
نم نىنسانەو وا بىر چاروه
ھەن کاكە لىرە پىسكاوه.

(۲۱)

ھەن کاكە جىنى جوستوجىه
لە دامىنى گەردن، گۈرى
ماپەينى نازاركە نەزىزىه
تەموقىكى دام لە نەستۆزە
لىرە ناكىم گەتكۈزۈزە
عەيبى نىشمەھر ھى تزىه
مەلىئىن شايىرمان شەقۇزىه
نەگەر يىلىم باركە بىزىزە
چەرگەم سۇوتادە، بېزىزىزە.

(۲۲)

چەرگەم سۇوتا وەك قەقەسى
لەتاو نەستونىدى نەقللىسى
ھەرددەم دەدرەوشىن نەرگىسى
قەت شىن نابىن خارو خەمىسى
دەلىسى بىمناز ھەللاۋەسى
بە قەددەو سەعروى نۇرپەسى

دیوانی راجی

حپه تا ناختر نفسی
چمنده ناخوشی بینکمی
خوایه همر تزم فریاردمی.
(۲۳)

فریاردم همر تزم خودا
پسوزو به لملک به دورده خا
مسئمی بلسری هله لده کا
دونیایم پر ناگر ده کا
سد نسلیا کافر ده کا
پاشار گدا، شیخ و ملا
دبین بنه توش و بنی سدا
فکر ناکمنج حشتبا
غمه بری دور قالب کاره با
له نئنزوی تاکون سود کی پا
له چاران ده کا معربما.

(۲۴)

مرحیبای گمرو منالله
هارهی پاوانمو خیحالله
له پنسی کچی چوارده سالله
له پا او پسوزی عمودالله
تیی هالاره مالسر مالله
ده لیی ماری بنی ناوالله
له گمغی زیود سامالله.

دیوانی بارجى

(۲۵)

سامال و شوقى لەخەيىه
نەجا نۆزى سەر پەندىھىه
نۇوش لەدم نەو گەندىھىه
دەلىنى لە جىنى پەنچ فەزىھىه
پەۋى لە مەككەر مەدىنەيە
ھەر يېڭى فانۇسى دىدەيە
خىرى دام، يېڭى بە دەيە
ھەر ساتى، سەد خىرى ھەيە.

(۲۶)

خىرى پەنچىو كاپورىن
لە خوا نەنانان پېرۈتنىن
ھىند ناسك و نەرم و شىرىنن
كازى مەرمەر، بلۇرۇن
بىتارو بىزىن، دارى چىنن
تەرزو تەزو، ھىن و مىن
وا زەنگ اورەنگ و نەخىشىن
ژىانى بەۋى سەر زەمىن
خۇ كۈزى نەبۇن، بۇ نايىبنىن؟.

(۲۷)

بۇ نايىنى پشتى قاچى؟
لە سەر كۈورەي غەمان لاچى

دیوانی راجی

گمر بیگه یه، بیکمی ماقچی
تیئی نافکری، دای دپاچی.
(۲۸)

دای دپاچی همروه ک شه کر
و دک نه خوشن، بسوی بنی به فر
یساخوا، یا حمزه تی خدر
جرگم بسوی بسو پندر پندر
بسو شه کرو به فری وا نادر.

(۲۹)

نادرن، نمی برای بیمه
نمیگا، نزوره بدلی بینیه
ده لیئی نارتنه ناویه
که یفت، کاکه، لهر جنیه
تماشای کمو، چارت لینیه.

(۳۰)

چارت لینیه له قوم پانی
ترنیبی زسرین، یاری گیانی
شمری نینگلیز و نه لمانی
هر اکمی چیند و ڈاپانی
به نیتالیا و، نمریکانی
به بروس و میسر و یونانی
لمر ویه گمر دهیزانی

دیوانی بارجی

همروده بـمیتی بعده شانی
له قمرانگوئ و قزمـرغانی^(۱)
به تامـو، لـوروی زـلقـانـی
مدـحـی دـکـا، تـا قـومـپـانـی.
(۳۱)

مدـحـیـانـ کـردـ تـا قـورـپـانـسـوـه
هـمـمـوـ چـورـنـ وـ بـرـانـسـوـه
شـایـمـرـ بـهـ چـمـنـدـ لـینـکـدانـسـوـه
یـارـ لـبـرـ دـسـتـیـانـ مـانـسـوـه
منـیـشـ مـانـدـوـرـمـ حـمـانـسـوـه
هـیـنـدـیـکـمـ نـایـهـ بـانـسـوـه
دـهـسـتـرـ دـهـمـ کـشـانـسـوـه
کـهـ تـنـ فـکـرـیـمـ بـهـ گـیـانـسـوـه
عـمـبـیـیـ نـیـیـهـ بـادـانـسـوـه.
(۳۲)

بـادـانـسـوـهـ، بـزـ بـازـزوـهـ
شـعـهـیـنـیـ سـمـ تـمـراـزـزوـهـ
خـوـداـ درـوـسـتـیـ کـرـدـوـرـهـ
لـمـدـ مـادـدـهـ بـزـارـدـوـرـهـ
بـزـ دـسـتـمـلـانـیـ نـارـدـوـرـهـ
دوـ چـلـچـرـایـ هـمـلـکـرـدـوـرـهـ
لهـ بـالـایـ یـارـیـ بـسـتـوـرـهـ.

۱- دوو گوندن له دؤلـی جـاقـایـمـتـیـ.

دیوانی راجی

(۳۳)

بالا در نالا دهستاو دهسته
قزلزد بانک، دهسته رو دهسته
کاری زیوین، شیوه خمته
هر کس جینگای بمرزو پسته
چرگی سفقت، روحی سته
سریخن، شیت و سرمهته
نینجا دلبرچ دریسته؟.

(۳۴)

چ دریسته یاری میزن؟
لبور هاژبو هارهی بازن
پاشاو گدا بوی داتمن
لیسو سیلان دگمن
به مقسید ناگمن، دبمن.

(۳۵)

ناگمن به پندخی گدوهمری
به قمنتار یینن مشتمری
بمردی به قیمت جووهمری
قمنتارهی شاممنده فمری
له دو ریش باری حوشتری
نینوزکی ناداته بمری
نمود نونعماهمی دلبری
حمسروودی پسند دبمن پسری

دیوانی راجی

له پنوه تا تؤقى سمرى
پر حسم به جارى همه تورى
و دخته له خوت بېم بىرى
بە يىنكىسى و بە بىن دەرى
بە فەقىي و قەلەنەدەرى
ھاتم كە بېمە هار سمرى
مردم به سەد كۈنۈرەدەرى.

(۳۶)

مردم له داخى روومەتى
گۈرام، سۇورام مەملەكتى
بە بىن خواسى، بىسر پەتى
بە ھەزار جىزە نافەتى
ھەرچى مەمبۇر لە دەولەتى
دامانلا بان خالۇ خەتى
پروتە قىوت بىروم ناقىبەتى
دىبىمە قىبرىم، عەزىزەتى.

(۳۷)

عەزىزەتمەرنىخە داخە
چۈزمە كىردىن كىاخ و لاخە
جارىنكم گوت: جىئىم بىز راخە
و تى: هەى هەى، چەند گوستاخە.

(۳۸)

چەند گوستاخە و دك پەروانە
كارى پەروانە سووتانە

دیوانی راجی

لە نەلتىرىكى كولمانە
بلىنىسى نىسۇرۇي يېزدانە
چىرخى هەزار شېرسەتانە.
(٣٩)

چىرخى لەجىمۇ لە بالايمە
زەردۇ سوور، تىالۇ و الايىھە
شىدى بە ناز لەمەرنىيە
دلى خەلکى لىنى يېنچايدە
ھەرىمك سەد گۈرنى لىندىيە
چارازىكەن بىسەر كىشايدە
دەلىيى گەنځە داپېزىشرايدە.
(٤٠)

دەلىيى گەنځى بىن قىامە
شاھىد، سورىيە پېيچەو تاھە
جىنگىمۇ ھەراو باسو خواھە
رىشۇدە بە رىز ناسو لاسە
ھەرىمك مىستى تاسو دەكائە
بە گەينلاس و، بە بىنواسمە
چۆن ناكھوتىتە وەسۋاسە؟
ئىسويە وەلى و خۇدا نامە.
(٤١)

ئىسويە دەسولغا بىز خۇدا
لە مىزگىستەر لە خەلۋەدا

دیوانی بارجی

که دی دلپر له جیلوودا
بـمـجـارـی وـهـلـخـلـتـتاـ
گـاؤـرـ بـسـوـ، لـهـ دـیـنـ وـهـگـهـراـ
شـهـیـتـانـ حـمـوـودـیـ پـنـ دـبـاـ.
(۴۲)

حـمـوـودـیـ پـاشـارـ خـونـکـارـنـ
بـهـ نـاخـ وـ دـاخـ وـ هـمـزـارـنـ
شـیـخـ وـ دـوـرـنـیـشـ خـزـمـتـکـارـنـ
پـاـکـیـانـ بـهـ هـیـشـ وـ نـازـارـنـ
چـاـوـهـ بـنـیـ نـسـمـرـیـ دـلـدارـنـ
سـرـمـمـتـ وـ شـیـتـ وـ بـیـسـارـنـ
لـهـ گـیـانـیـ خـزـیـانـ بـیـزـارـنـ.
(۴۳)

بـیـزـارـهـ هـمـرـچـیـ دـینـدارـهـ
هـمـرـدـهـمـ لـهـ هـاتـوـ هـاـوارـهـ
بـهـ هـمـزـارـ دـلـ بـرـشـنـدارـهـ
نـشـقـیـ دـوـ چـلـاوـیـ نـازـادـارـهـ
هـمـرـچـیـ پـیـهـ، هـمـرـزـهـ کـارـهـ
گـمـرـ زـارـذـیـ پـارـوـ پـیـرـارـهـ
وـکـوـ مـنـ زـارـوـ نـسـمـارـهـ.
(۴۴)

زارـوـ نـسـمـازـ وـکـوـ منـهـ
نـقـوـمـ لـهـ گـزـمـیـ بـنـیـ بـنـهـ

دیوانی راجی

چونکو چادی له گردنه
مالو ترانی به لگو بنه
پشکنیم کوند قوزننه
دیتم هرچی کچ و زنه
نمدی وه کو نمو گولبونه
نمتوش برق، بی پشکنه.
(۴۵)

بی پشکنه هرچی باشه
چی خاردن بوتبمو مدعاشه
به قمشو، رایسرو، شده اش
به دزمی و هستای کلاشه
وهستای بیزینگو تله لاشه
هرچی گردو، هرچی شاهه
به باریشنن زنبرد داشه
ج ناریشمرو، ج قوماشه
هیشتا بسحای یار، به لاشه.
(۴۶)

بسحای قمت نایته رایه
نوزده سهیران و سهفایه
له شارو دشت و سهحرایه
به کو مل دین بز سهایه
ناکه کیژن، بذلی دایه
کارنا کی نایه و مایه

دیوانی بارجی

هسمووی شیرین و لمبلاي
خساتو زين و زوله یغای
خدرامان چيني ناواي
قمندناريش له ختاي
هدرچندن ده کم قسم ناي.
(۴۷)

قسم ناي به زورو کم
هاتن کوري قامت عالم
شيزانهو مسات و موحتروم
زبسه به دست، پهنجين قاتم
چاپوك سوارن، خارون حشم
(گيو) او (فرد هاد) او (اكيم)
(يوسف) او (خورشيد) يه کم
دهست بدنه غير، سگريت^(۱) به ددم
هلهدهمبن شاه و خدمه
نسماءه نساري روزستم.
(۴۸)

رذستم و زال، خارو سست
ناغاو به گلمر راده مسات
له ميدانا سف دېست
له گمل دره منان سريست

۱ سگريت : *Cigarette* : جگمه.

دیوانی راجی

گرتن، ختن، کوشن، بستن
گوللسو خنخمر دپرستن
رذلسو شیر، نازاوو مستن
کوردن، سرگیرمن، درستن
گوردو مسredo، توندو چوستن
درگسمی وریایی نابستن.

(۴۹)

نابستن درگمی دیوانان
دینن و دچن پالموانان
دچن بز ناورو نارانان
تفنگ له دهست و له شانان
حیله حیله بستزمانان
زرکه نرکی شاه و خانان
همروه گولسو عاسمانان
سواری نمپان، وله یه کانان
سان دهخشتن له بانان
قمهتاغ دهستن به رانان
گرشمر بیتسسو دهبانان
همورو له ساحینقیانان.

(۵۰)

ساحینقیان، شست و شمشن
بمناویانگن، دل بئ غشمن
جگردارن، ساحینب بشمن
ساحینب کمالان، سرکمشن

دیوانی راجی

تاعونی قسمی پورهشتن
کوردن، عهگیدن، چند گشن
راوی خزیان داده بشتن.

(۵۱)

داده بشتن راوی ناسک
نمرو لوسو پروسو ناسک
هلهده مالان قزو باسک
دایده هینن روگو لاسک.

(۵۲)

رهگو لاسک داده هینن
تازه نمامان ده چینن
خرونی دژمن ده زنن
محبوبی خزیان ده هینن
رنگوینکی نافرمتینن
به ناور ناربانگ ده مینن.

(۵۳)

ده مینن کوردی رو حانی
عشايری، هم دیوانی
عنی جافان و بابانی
شیر و پلینگن لاوانی
پالیوان مندادانی
نازهه زیر دن بوز چازانی
خیلی کورد و همورامانی
ناغمه سوری و سایلانی

دیوانی راجی

میکایه‌لتی و جاف سوتانی
نمعلی پژده، به هوزانی
عباسی‌سیو، بابی‌کرانی
ماممشود مهندگور، سارانی
ناکوز، خوشناور، بالله‌کانی
(پاشای کسره)، شای جیهانی
میر محمد‌لتی و، میر وسوانی
هززی بنزتری و پدانی
مرگه‌بی و شاله به گیانی
له گمل کزبی و ناقارانی
به غده‌فوروی و حسویزبانی
هممورو له مردی میدانی
مردوانی و موکریانی
سونسنی و هیندی نیزانی
بانمو سه قزو سمرده‌شستانی
قلائی‌نیکو، سینکانیانی
به مسکین و شیخ‌کانی
شیخ بزنی، له گمل شوانی
لای کمرکولو سلیمانی
باسی ناکرن به زمانی
برزلی و بابزلی و خه‌بلانی
سورچی و همربری و شینخانی
زارا، بدربنبر سازانی
زاری و ناگری و بینجانانی

دیوانی راجی

کووہ کووہی دزهیانی
وهک تایه فسنه کاکه خانی
(نه حمد پشا) ی روتبه شانی
برایاغ سایی و قمپلانی
مام مینی، له گمل سیانی
جگه لسمون، برفکانی
بمه بدر زخمه و کمسنمزانی
ساحیتی نساو و نیشانی
تاده گاهه لای لاجانی
حدودی سورکه عوریانی
کسور دی زندگی نساو و دادانی
جانفی داکانی کیسوانی
بمه قهلم ناکری بمهیانی
هم مون دهناسی و دهزانی
قوشمن قوشمن، پیرو جوانی
دچن بتو را و سیرانی.
(۵۴)

را و سیران، ززو و ازه
بسزم و خوشی و سزو سازه
هر سک بتو نیکن دلخواره
بلاده شمعین و بازه
له ناو چرم و کمل و بازه
نووزهی تازی و، دنگی نازه

دیوانی بارجی

پنکـوزلی نـسـمـی لـاـواـزـهـ
حـوـودـدـ کـوـتـوـتـهـ شـیـازـهـ
زـیـلـهـیـ زـورـنـاـوـ نـایـ وـ سـازـهـ
فـیـقـمـیـ دـوـزـهـلـمـوـ نـاـواـزـهـ
وـاـ دـهـسوـرـوتـنـ بـلـزـمـیـ تـازـهـ
وـهـلـ بـمـنـزـینـ وـ نـسـوـتـ وـ گـازـهـ
هـرـچـیـ دـوـرـهـ لـمـمـ دـهـراـزـهـ
بـشـیـ هـمـ سـیـوـ پـیـواـزـهـ
مانـدوـوـیـ نـشـیـوـ هـمـراـزـهـ
لـیـ بـنـ سـنـدانـ،ـ پـیـ مـنـازـهـ.

(٥٥)

پـیـ مـنـازـهـ،ـ نـمـوـ بـدـ گـوـیـهـ
پـیـشـیـ بـوـخـتـانـ وـ درـزـیـهـ
نـمـوـ بـدـکـارـیـ مـنـرـ تـوـیـهـ
جـلوـتـیـ بـهـ سـرـ،ـ وـشـکـمـرـیـهـ
رـوـوـدـشـ وـ دـهـسـتـهـ نـعـنـزـتـیـهـ
چـیـ بـیـتـاـکـرـیـ خـرـزـلـ بـهـ دـزـیـهـ
لـهـ نـیـشـیـ بـنـ جـنـ خـمـبـزـیـهـ
هـمـ کـمـ لـهـ گـلـیـارـیـ خـرـیـهـ
خـدـرـیـکـیـ مـرـجـ وـ گـزـیـهـ
لـهـ مـاـجـ وـ مـوـرـ گـفـتوـ گـوـیـهـ
گـهـیـشـتـنـ وـ هـامـوـشـ زـیـهـ
خـوـدـایـهـ نـدـیـخـیـ نـمـ گـزـیـهـ.

دیوانی راجی

(۵۶)

نم چمرخه هر له سما بی
چرای پیدو جوان و شابی
یاری شیرین له پسنا بی
دهمت له ناو دهمی نابی
دهمت له معمکی گدابی
درگمی غمتمت پنوه دابی
خوایه بز تیمش وها بی
یاره ب لینم نه گری عیتابی
بیگرم، بیگوشم، نیسمو نابی
لیسوی بیژم، دوردم چا بی
گذرینی کولمیه رووا بی
یانغوا گر شمنکم مابی
دلبر به نال و والا بی
به غمزهو نازو بالا بی
بیه باوهشمه وه دوروا بی
نیشانه للا، دهین وابی
خداییه مالت ناوابی
با بشی حمدو سنا بن.

(۵۷)

حمدو سنا بتو یمزدانه
له تصرف (عبدوربره مان) اه
ناواری (راجی) له شیعرانه
خرمی جافان و بابانه

دیوانی راجی

لە شیازەی کوردستانە
نم بەیتىھۇ دانا بە گیانە
نارو نیشانى کوردا نە
دیوارى بىز براکانە
لیسی خۆشىن گەر نقوستانە
پەممەت لە باوکى ھەموانە.

١٩٣٩/٣/٨

دیوانی راجی

ب- و ننھیده کی میژووی ته بیاتی نیشتمانی
کوردان بؤتیکوشین و بذگاری له ته مبهنی و نه زافی

(۱)

هانام به بمر شامی کوردان
دام سوزرنی عمردو عاسمان
خودای نه جنددو ناده میان
هنار دورویی پتغمب مران
نیشاغان دن دین و نیمان
هم فیریسونی گهلى نیشان
جوئی بونسروی عیتلو پریشان
سازنده بی کارو پیشان
هر خزیستی خارون نیشان.

(۲)

ساجیب نیشان پرسنیه
نینجا گ سوره مورسنه لینه
شمهن شای مه ککمود مدنیه
ب سر ز دست توری بینه
هر خزیستی خارون دینه
به عاروب خاصی مینه
بز همموان، و دک یدک نمینه.

(۳)

نمینی کوردو عوربانه
سمرداری شاه و سوتانه

دیوانی راجی

جن نازی جینن و نینمانه
خودا فرموری له قورنانه
نه کوردە خاسی بزانه
نمری نومان لسم شانه.

(٤)

لسم شامان نمری شمه
چیدی مکه چیشتە خمه
بزیشتوى، خیترا و دروه
له خزمان مەچز دروه
هیندن له خوت بفکرده
ملت نستورو قاتمه
ھوشو بیت لا جەلمە
بىرمالى شانت بکەمە
دەفتە شىخت بىدوه
نۇزى جىوتە گار دروه
بەخېركە منگەملى روه
وا بۆزە، يامانگە شمه
چاوت دەيىنى خېكەمە.

(٥)

خېكەمە هەرچى پىست دەوي
نىشر كارت لىنرو لەمە
شانى بىرزا قىلت نەنەمە
تا مىللەمت سەرىكەمە

دیوانی بارجی

چمرگ و دل و گیانت نمود
تیکوش، دهدت بسرهون.

(۶)

دهدت به هیش و گرانه
خوتنی نالت له چاوانه
خاکت خاپورو و زیرانه
پیروش و پیلاش رو پارانه
بز غمهیری تز، بی ناوانه
نینجا سهیریکبو بروانه
چمند معدنه نه له کیوانه
له کندو چزو و گردانه
هم له چوزل و بیبانه
همموی شرچراو دردوانه
مزمنایی و خاکی سرانه
بمردی خدلوز چمنه جوانه
گلی گرززان و دیزانه
ینانه گلنه بدانه
گلی سپی دوش امانه
بز زبرد زیرو، همموی کانه.

(۷)

هممو کانی دهست و لونچه
هممو دوری خوارو خیچه

دیوانی راجی

شاخ و کیومان قسل و گیچه

خیرابه، خوزی تیسوه پینچه.

(۸)

خرزت گمش کمه، سالت هاته

خاکت پری له ملاته

بزن و مسیرت بزر خلااته

گاو و گولت له مراته.

(۹)

له مراته کولی پنسوی

گوشت مامزو بزننه کینسوی

شوره دلتمک، های له نیسوی

بو گنهغی وانه تز خیسوی

پنرسته که خروت بیزتسوی.

(۱۰)

خرزت بیزتسوه مامه بیه

ملاتت مدکه له بیه

هموروی مالی یسو دستگیه

خاردن خوری و بذن و شیره

به شیریزه به پننیه

خوارده ممنی شار گزیره

همورو گنهغی بی ندزیره.

دیوانی بارجی

(۱۱)

هممو گنخی بن پایانه
جا نزدی پسروش و پاوانه
چمند قشلاغ و، چمند همزانه
له کیوان و له دهستانه
دهانی ریزه سوارانه
پالتوانم لو میدانه
شنمی باسکی بالوزرانه
گیا گوئزه رو پسروش کورتانه
ستک و کنگر به بارانه
شنگ و ردهمانه سپانه
دزی و کارد و له رازانه
بن بمردهقی و مدلایانه
جا پیفرزکی سه لک پانه
رذحی پاکت پن بزانه
له نازد نیعمت میوانه.

(۱۲)

میوانی سه مریبزو لاوه
گیار گزلت و نمخاره
به میلیون نارت لیتاره
به میلاریش نهناراوه
خرزمستکاره و باوه ستاره
ج هی سحرا، چی هی کاره

دیوانی بارجی

ج هی سینبهر، چسی همتاوه
سـلـوـزـوـ سـوـورـتـ دـاـچـناـوهـ
وهـكـ زـوـلـقـنـیـ يـارـانـ تـيـراـوهـ.
(۱۳)

تـيـراـوهـ، بـزـیـ جـوـسـتـوـجـوـ کـهـ
گـوـرـبـهـ لـمـوـ نـالـهـ کـوـکـهـ
گـهـنـمـ وـ جـوـیـهـ، نـیـسـکـوـ نـوـکـهـ
زـهـوـیـ وـ زـارـتـ وـهـرـدـوـ شـوـکـهـ
گـمـنـجـیـ ژـنـتـ، لـهـوـیـ رـذـکـهـ
شـوـخـیـ لـسـمـرـ خـمـلـکـوـ هـزـ کـهـ
گـیـایـ بـوـنـ خـوـشتـ جـارـیـ بـزـکـهـ
تـاـ نـبـوـرـیـهـ مـارـمـیـلـزـکـهـ
نـهـ کـوـرـدـهـ، حـمـهـ، خـوـتـ خـبـرـ کـهـ!!.

(۱۴)

خـوـزـ خـبـرـ کـهـ، جـبـزـبـرـدـیـهـ
بـهـ شـمـپـانـیـ وـ بـهـ بـرـدـیـهـ
چـمـنـدـ دـوـرـمـانـتـ کـتـبـرـدـیـهـ
نـمـپـنـ پـرـیـ لـهـ لـیـوـیـهـ
گـلـیـخـهـ، مـامـهـ پـیـهـدـیـهـ
سـرـنـشـ دـلـیـیـ مـدـیرـدـیـهـ
ماـزـدـوـ بـمـپـوـ، هـمـ شـیـعـدـیـهـ
بـهـ هـمـمـوـ بـمـرـ لـهـ زـبـرـدـیـهـ.

دیوانی راجی

(۱۵)

لە زىرىپى جىمۇت و مىنالىه
نەگىر مانگىر، نەگىر سالە
بىز تىزى راڭلىرىسى نىو مالە
لە خىزى پىنچاوه دەمالە
دەئىتى كىچى چواردە سالە
ناچىيتىو، هەر لە مالە
بىرە، بىز خۇت يېگە پالە
مارەپى بىكىر، پىنى داماڭە
كىورە، بىسەپ گالە گالە.

(۱۶)

كىورە جامىيدە تىلاقە
لە دونىادا بۇوكىت تاقە
گۇوارى، گولسووك و مىللاقە
مۇروى، وەنبوشى باقە باقە
يىان بارىزى لە قىدە تاقە
چارى كىانىم پېرى مەراقە
بىزچى سانايىكىنى تىلاقە؟
ھەر وەك رېنرىست واقە واقە.

(۱۷)

واقە واقت ھەر وەك رېنسى
كىولۇت نىمۇا كەرتە كېنسى
جارى بىزج خۇت نابىزىنى؟
گەر خۇت بناسى، وەك دېنسى

دیوانی راجی

بۆ دەرمانو خواردن، خیسوی
باغشت رازا، بۆز نیسوی.

(۱۸)

بۆز نیسوی قەلەندەرە
ھەممۇرى بە دەستو خەنچەرە
لە پاشتى بەستووە كەمبەرە
بە سەینپەرە، بە سەینپەرە
دەلىنى عەمسەكىرى بەرپەرە
خۆز، يەك بەيدىك پىتدا وەرە
پېتجەنە، شىنەشانەرە
گۈشتى جاران و دەلىنەرە
بۆ مەرگ و ئىن سەھەندەرە
رەگە و قەندو پەللەك و بەرە
بە ھەممۇ دەرداڭ يىا وەرە.

(۱۹)

يىارەرى پەيدو رەزىلە
ج نېرگۈزەو، ج حاجىلە
درۆى نىسەن د بە بىن جىلە
گۈشتى بۆز ژىنت كىلىلە
بۆ باولو و رەزلىمت كەفىلە
كەمنىزەو چارچەنقىلە
ئىن بەسکۈلۈ گۈگۈزىلە
ئەمۇ گىايەكانى خەنچىلە
ھەممۇ لەپەر دەستت دىلە.

دیوانی راجی

(۲۰)

همموروی دیلی بمر دستانه
همروهک گولسوروکی نیسانه
له دامیتی بھارانه
پازانیموروی کوردستانه
خنددهی گهرچی له لیوانه
جرگی پوشی کورده کانه!!.

(۲۱)

کوردهی کم نیمانو دینه
شیننکت پری کالتشینه
وهي چمند تبرو کالو شینه!
مزرد و چه قالدت بینه
نسنانه، هم یاسمهینه
کورله کمت، (قمع) او (یعقوبینه)
بز هممو دردان پهلویزنه
دلتی سوورهتی یاسینه
سمر و شنگی هژرننه
پیدارت لمسر زینه
خفخ و هله توڑه مژرننه
قدیسی و ترسی بگورینه
همنارو هله غیر چیننه
نمی کورده چارت هدلینه
سا باوهشی تی ورینه.

دیوانی راجی

(۲۲)

باوەش بگرە بىز نەمە بۇوكە
بىزى زىللىسى پۇنگو خېنۇوكە
خالى گۆنئى بىلالۇوكە
مالۇ حالت پىر لە شورى كە
داربىمن بۈچى مەحتۇوكە؟
لەگەملە قىزدان ھاتۇچۇوكە
بىتىشتەت پىرى قوتۇوكە
دەواي زگو زارو پۇوكە
بىعتاپ بىقىن، نەرمە سۇوكە
ئىنجا بىتسا سەر چەلتۇوكە
كۈگەتىنى و كفرەبالۇوكە
ھەمۈرى لە تۆ دەكا تۇوكە.

(۲۳)

تىودىكى بىبۇونىنە فيزەيە
لەگەملە نەشىنە گەزىزدىيە
دەلىنى كولىمىنە عەزىزدىيە
لە باوەش نازو تىيزىدە
بىز خزمەتتە كەنیزدىيە
تىپ دوولكە زى، زەنەزىدە
دارى دەستتە نەقىزىدە
كەمۇرۇ تەبرەتىزىدە
مام جەئىزكەت لە بىزدىيە.

دیوانی راجی

(۲۴)

لە ریزەت، سیدو پیوازە
بە کىرت و گۆگىم بنازە
زەل و زۇولۇ قىملۇن، سازە
بۇز نىشۇر كارت شىرازە
پەلىپىنى شىيت بخوازە
شىخوشىلىكت لە دەروازە
تىمارى سەدد مارانگازە
سەلمىكىي يېتىنە تەندىدازە
چەند پېپوللىقى پىنۋە بازە
بۇز كاروبىاري تو سازە.

(۲۵)

بىزۇت سازە دارو دەۋەنە
كەندو چىزم، شاخو چەقەنە
ھىمۇرى مىردى سىر كەلمەنە
رَاوەستاوا، تەھمتەنە
نەتاتە دەست، هېرچى ھەنە
نەگىر دەزۇر، نەگىر بەنە
ج پېرىستىت بە لەندەنە؟.

(۲۶)

ج پېرىستىت بە جاپانە
بە نىتالىياو نالمانانە
گىر ئاقلى، سا يىزانە
نەخش و تىمونت لە دەستانە

دیوانی راجی

لە عالىم خاکت میوانە
ھىممو گەمنىجۇ دوپۇ كانە
ھىممو ئىشانى ئىنسانە
نىتۇش نىركت لەم شانە
بە كىشانۇ، بە پىوانە
مبىد دەرىتىشۇ دېوانە
پىكىخىمۇ، مەگە بەغانە.

(٢٧)

بعانىت بىكە بەتالىه
لە كارىكە، كەفرە ئالىه
ھى خۆتە، ماتى حەلالىه
شۇزۇ نىرمۇ شۇزۇرۇ كالىه
گۈزۈر، بىسىر، پەتلەكەر پالىه
قامىشى خانۇر، هەزەلە
ھىمموت بىز ھاتۇن حەوالىه
چىيىدى بە زارى منالىه.

(٢٨)

منالىه چىيىدى بە گۈرمان
كارت پىنكىدى ھەر لە حەيوان
خالار گىا، يېجگە لىمان
بىدانە سۆزەبىي باخان
لەگەنلە معادىنى شاخان

دیوانی راجی

تیکرا، غزنه‌یه کوره‌ستان
داخی جرگم، نییه که‌سان.

(۲۹)

که‌سان نییه بیته پیشه
دلان پری زامد هیشه
ناقلمان شیخ و درویشه
پیاوه‌تیه‌سان ژارو نیشه
نیشمان کمچ و تینکله‌کنیشه
نیخه نیخ و کیشه کیشه
چیکه ناخان همله کیشه
دیواخان پر له لاکیشه
بملام همموی شمش و بیشه.
(۳۰)

شمش و بیشه کارمان تسوار
دمته بسته، پامان شکار
با خچولمان تاور لی بسراو
رده و شکن، زهی و بسراو
در هو میرگی تازه چنار
به چندیشی بسر لی خوراوس
به خوزایی کوتینه دار
به بی دانی هدلاودسار
سیمیر پهیدا، دور له هفتاد
بسخوا نیمهین، مردو مرداو
دبایمان پیچن له جاو.

دیوانی راجی

(۳۱)

نیت، جاریشمان خسارة
نیشور کارمان نالسباره
لبسر دسان دنکه ناره
کیرو و چیاو، زبود زاره
بو سمععت کانگمن بمهاره
جنگمن تیغی جوهمرداره
تسپ و تشنگی نازداره
چمند فایریقمن بئ نژماره
باروت، به بارو قیثاره
شوزه گزگرد، وله بالتساره
لبسر دستت دارو بساره
هیشتا چارت لملای پاره
چاوت کسویه، پر له خاره
جرگت تمپی، پر له زاره
دلت پر سفتوسز، هاره
شیت و بیهوش، نمی هاواره
نمی هاواره، نمی هاواره.

(۳۲)

هاواری دل، قمت ناسرهوی
خموی مسرگمان نسایهوی
ناچینه سر له هیج هموی
بسم حالش، خوشیمان دموی!

دیوانی راجی

هیوامان، بوزتکو شموئی
که دوزمن په کی بکمی
تیتگه یتنم، گهر ده موئی
وهک جورو نه لیم؛ لیتروه لوئی
زدر چاکم (فدهلمستین) دموئی.

(۳۳)

زدر چاکم، بن حالت ده موئان
خاکم پر، زالیم و زوال
کاریان برو کزک، دهیکن به تال
به هبره شو به گاله گال
بن جین، فدقی، له دهشت و مال
قرز زده، بالا بلند، چاو کال
دورو زولقی دهش وهکو زدخلان
دورو مسمکی وهک دورو پر تمقان
دورو لیسوی گول، یاقوتی نال
دورو کولتی سافی بن ودبان
چتری سری وهکو مهتال
همتی نمدا بوزتعمی زال
نمبرزی کموان و، دنهکی خال
ژیانی کردمه ژههربی تال.

(۳۴)

ژههربی برینم پر له سو
هیچم ندی خوشی له تز

دیوانی بارجی

هەرچەندى كىرمۇ ھاتو چىز
پاستىم ھىممو بۇونە درە
تۆش مايسۇد بىن گەفتۇڭقۇ.
(٣٥)

بىن گەفتۇڭقۇ، جىمرىگە بىزى
شانى ھىممو ھېنزم خىزى
دلە ھەمناوم داچىزى
سوارى غەممام دابىزى
لە دل چەقى سەد دركىزى
دۆخىينى نىشتان بىزى
دەستو دەمى خەللىكى گەزى
دەمارى كوردە كان تىزى!!.
(٣٦)

تىزى دەمارى كوردو من
ھۆشۈر دەلم نىما لەكەن
دايىكى واتىن كە بىرە بىلەن
بە خەللىكى دا، ج سىر، ج بىن
پىسى بۇونە سەركەردىو مەزن
كاروانە سەرىرايد، دابىزىن
بەخۇن، بىسۇن، مىئىرگە دەزىن
كوردىش، بە توروشى قەلبىزى!!.
(٣٧)

بە توروشى قەلبىزى، لە كىرس
ھەلتىن لە وىنەمى جىندۇ دىرس

دیوانی راجی

مالو مناڙ ناکمن به مخیو
ماندو، له هموراڙز نشیو
هر به تمان ببنه خدینو.
(۳۸)

بنه خدینو میسرد شام
گهندلیان کردن جووت نسام
نسلزمیردان بستو مدقام
نسلپیتران باخچو شقام
هر پنک نچن، ناغمو غولام
تمبملو پوشتو بن نیزام
بن نیشوکارو عدقلو فام!!!
(۴۰)

بن عدقلو فامو بش خورو او
هر یمل به جزری کمته داو
له کیسی چوو سهیران و راو
زمان شری، حمیا رژاو
به دهستو ده، به گرو دو چاو
بدکاریمه پیشی، تسوار
کوردي نمیی دلشکار
دوڙمنی، خوی ناویته ناو
ناترسن قمت له چاواو راو.
(۴۱)

له چساورواي لاندا
خمه یالي خاوي با ندا

دیوانی راجی

مینگەملى دەختىي را نىدا
دراوى خۇنى، بە كانىدا
تۈرىسى بە جىوتۇر گانىدا
تۇش بىسۇرىي، بىم بانىدا
بىم چىزلى مىنگەپانىدا.

(٤٢)

لە چۈزىلە چىكە سەر مەكە
خۇرتى كوران ھەدر مەكە
گۈئ لە زېرىنى كەمر مەكە
قازانچ نەكىمى، زەرەر مەكە
لە ھۆز خىزىت بىن خېدىر مەكە
بۈركەت لە مالا دەر مەكە
گۈرگەت بە مىنگەل وەر مەكە
يىارى لە گەمل خەغىر مەكە
(راجى)، قىسى كە وەك ڏەكە
بىيى منالىت، ئىزىدەكە.

(٤٣)

ئىزىدەكە لارى دل بە جىزىش
چىدى مەبە، بى ھۆز و گۈش
ئىمن پەرزىشى تۆمە، تۇش
دورى لە تىبىبۇ، هەر نەخۇش
نېبۇرىي يىارو بىادەنۇش!!.

دیوانی راجی

په‌سن و پینداهه‌ئان

په‌سنی دؤلیتنه‌نی جاف

تا هلبکمی سمرودری و دک نیو، له جافا
نامیتن لعنار کورد، عشیره‌ت له خلافا
لاریکی هونبرماند، وتنپه‌مرورو سمردی
کن بن که بمره رووت بومستن له مصاف؟
ناوت چیه؟ رذیین تغنه، پولاییه کارت
لیکه‌تلوه، خوش نه سمر، موسه‌ما له تنافا
شایانی ودزیری، بسخوا، گرچی مودیری
سربرزی ندادب، کانی هونسر، شیزی له قانا
نفع بعندی دلی (جاجی نمین)، جافی تعمیم‌من
نعمیستووه لسم هزوze دوراکمته له مافا
و درگیری که تو رووت له کمان، نمختن بدکیه
غزن مظجه‌ها مژک، جنوب تجافی
بورهانه همسو بیرو، وشمت حیکمت و شانه
بورنده‌یه شیزی و چانت له غیلافا
دانیم که پری نیعمته دیوانت، نمزا خهـلـك
يـنـفـرـنـ إـلـىـ الـبـابـ ثـقـالـاـ وـخـفـافـاـ
هرچی نمشی ناسیبی، که نهنانسی لمخزوه
وا دیاري لعنار کۆمداته، و دک بزی له تافا
با عالمی بینگانه بزانن، که مه جافین
في المـجـدـ، مـنـعـ الـسـُّودـ لـنـ نـشـافـيـ
جيـنـيـ فـخـرـهـ هـمـبـنـ وـتـبـيـهـيـ توـ زـورـ لـهـ عـشـيرـهـ
الـعـرـزـةـ بـالـقـدـرـةـ، خـتـمـ شـكـافـيـ

دیوانی راجی

چونکه هونشرت، شزردتی خستوته سماوی کورد
ینگانه نیتر هیچی نسماون له گمزافا
من بندایی نم هززبور خاکم، که همتأ هم
هر چپله له دهستانه، هر دم له هوتابا
نم کاکه، ژسام که له بروی نیشه تمواوه
کُلُّ مَرْضِ الْفَيْشِ يُعَافِي رُشْفَانِي
من گول نپیرستم، که لمباخی گملی کوردان
کَالْبَلْلُلُ فِي الصُّبْحِ أَغْنَيْهِ عَرَافَا
کوردی و عمره بی تینکمل نه کم، تا به برایسی
نم قافیه لینکخوش بی، له هزین و له باها
زهدشته نم کیسو کلبو، میسوو میسو
قَذْ وَارِثَهَا الْجَافُ سَهَامًا وَسَلَافَا
نمزانی سپیاست به چ کم؟ کاکی جوانیز
إِذْ حَرَّنَتِي وَصُلْفَكَ، لَمَّا أَتَدَانَا
نم کاته لمریت، ینکس و تواره نمهستن
لَا تُشْرُكُ الْأَطْافِلُ لِلخَيْرِ مُظَافَا
نم شخنه حمسودی که تعبا پیت، نمزانی
ثَدَ أَلْبَسَهُ الْمَهْلُ مِنَ الْمُنْقَتِ إِكَافَا
لم عشرهدا، کار همسو روست و ترازوون
فَالْفَدْلُ يَدُ الْمُنْكَةِ، وَالْعَقْرُ يُوَافِي
(راجی)، بعد همسو شینه له بروی هززی نپشکوی
لَا يَنْتَعُ عَنْ ضَرُوعِهِ جَيْئَا وَظَافَا.

۱۹۶۰ / ۴ / ۲۰

دیوانی راجی

په‌سنه سه‌ید هادی نه‌هندی

بنموعن کبوتدر عیوفان، ترینگمی تمپلی شادی هات
سراسمر پرکران دوران، که ناوی نوری هادی هات
له زینت ناسان پرسوو، وکو گون شرفی دل خر برو
بمعیدانی هونمردا چوو، گرتیک، سد گوشادی هات
ببزمی نزمنی تعمیرات، خودا هینایه تعمیرات
له کزینجاقمه دینهات، هممو جمزنی مورادی هات
وکو رذستم، سه‌ید هادی نه‌فندی رذئی بونیادی
بنته‌کیو ممجیدو نادی، بسازاری تصادی هات
عجیب حوكینکی دامززان، به کم وختن وکو باران
لملاین مریمبو مرجان، لملاین حرفي بادی هات
لملاین گیچ و بردو دار، لملاین همنده‌سو کردار
لملاین ممجیدو بازار، لملاین نخشی عادی هات
ده‌لین مدنموری نعوقافه، درزه، نمرو قولی قافه
نسوروزی نصری پر تافه، به‌گونه‌ی نیعتمادی هات
سمای گوتزاری پنداکرد، ستاره نمحی نزاکرد
کچمند دوکانی نینشاکرد، ج نمکنند نمزادی هات
چ دوکان، قیسری قیسر، چ دوکان، مریمبو گموهر
لدرست مونتسزم یه‌کسر، به بزمینکی نیدادی هات
ژیاند نازکی و بوشمن، دلی وک جمنشتدر گولشن
که (کزیه) مهیسرو مدیمن، بینشکوتی بیلاדי هات
به شرعیه راستی سرکوت، له‌نموجی غیره‌تا ده‌کوت
لدقاپی نمرو عndo ورکوت، بناهی نامورادی هات
حکومت مالی نوابی، که زاتینکی وهای لا بنی

دیوان راجی

به تصرفیعی موههیا بن، کنوا هوشیارو هادی هات
خودا تاناخیی کاری، مینتئ کارو بازاری
که نم، سربرزه ناساری، به چاکیی شکل و مادی هات
همسرو (کویه)، سفنا پر بور، که نمر شیزی شکاری خورو
بعهدیوانی و فادا چورو، به توریه نیجتهادی هات
لسر حوكمی نزول (راجی) که کیشای رهسمی تندز غنی
جریوه کوکبیه دایم لبورجی نیتفهادی هات^(۱).

په‌سنی شاملی یه‌عقوبی - جینشینی کویه

(۱)

خودا چدرخی به‌کاری کیمیا کرد
هرینتی دادی، پر عصردو سما کرد
در هوشی دا، قمزایی کمزی سنجاق
که رذیزی رونسی کوردی ناشکرا کرد
بلیسنو عدل و نسـتیزه سـعادـت
به قاتیقـامـی نـیـمـی رـهـنـوـما کـرـد
نسـهـوـی یـعـقوـبـیـانـهـ، کـاـکـهـ شـامـیـلـ
همـسـرـوـ درـدـیـکـیـ بنـ دـرـمـانـ دـوـراـ کـرـدـ
نسـهـالـیـ وـ شـیـخـ وـ نـاغـارـوـ مـهـلاـکـانـ
همـسـرـوـ پـتـرـتـیـ هـرـ کـمـ، پـنـ پـوـاـ کـرـدـ
لـسـرـ مـقـیـاسـیـ ثـیرـیـ، بـنـ تـمـراـزوـ

۱- نـمـ نـیـوـدـنـهـ بهـ بـنـ هـمـزـمـارـکـرـدـنـ بـیـتـمـکـانـ نـعـمـدـ دـحـکـاتـهـ سـالـ ۱۳۵۴ (کـوـچـ) بـهـ اـمـبـرـ بـهـ سـانـ ۱۹۷۵ زـایـنـ). بـلـامـ دـعـنـ بـهـ شـیـوـهـ هـمـزـمـارـ بـکـرـیـ؛ (جـرـیـوـهـ کـوـکـبـیـ دـایـمـ، لـهـ بـرـجـیـ انـفـرـادـیـ هـاتـ). کـهـ بـیـنـوـوسـ دـیـوـانـگـکـیـهـ.

دیوانی راجی

برابر هاتو، مخلوقتی ردها کرد
لمرودی بدخشینو لوتفو دهتم و نینصاف
قمراییکی تمردو تازای بینا کرد
به عیلو فسدن و دریایی، له پردا
بعالم کمرهای بمرهی وفا کرد
لمرنی تمه حليل و تمریکی نمسای
به بمرزی نیشتمان، فمرزی ندا کرد
که هاته سر ظماره جمرو نیست
شکارو ساغ و ناره غمی جیا کرد
که هاته سر مسامعه میللختی خوی
همور شه کلینیکی پسردادخو بسجا کرد
که خاوهن خویستی بزنزم و تمرتب
دلی کوردی پری حمدو سنا کرد
بووه باوکی بشهر، وله دوری نادم
بسالی وله نوحه، کشتی بتو چیا کرد
حقیقت، فدیلم و فنیکه له کوردان
که دهستوری سوله یانی پمهایا کرد
که نمو گنجی به نم چمرخه نیشان دا
خودا ده جی بمقرومی بنی نموا کرد
بچی کم و سفی نمو عالی جتابه
که (شاملی بینگ) ناوی، نینیها کرد
وهره (راجی)، پیارتنه له یمزدان
که نیمه و ابرایانه تبا کرد.

۱۹۴۳

(۲)

دیوانی راجی

به سوری هیز رو ناکن، زمین و نامانی کورد
به ناتومی عمل پاکن، دل و کدللو گیانی کورد
به بیماری جیهانگیری، هممو یمک بید و متابه
نیشانه شکتی ناو اتله، سمرکاری زمانی کورد
که تهریخیش نه کا ساغی، بلئی ره حمت له را بردو
که نیستا نو بعهشتی خوا تفرمروی، نیشانی کورد
مشور گیری نه گر زوریشه، کورتی پیت بلین کیه
ره نیسی شاری کدر کوه، شهی در تبو نیشانی کورد
نسب (یعقوبی) اید، ناوی به (شاملی به گ) نهانس گشت
کوری به گ (اصافی عبداللہ)، نجاحی نیمیحانی کورد
له زیندا کوند بن تام بورو بورو قومی نیمه، سر لمنی
دلینیکی و ها بمرزی به دستور دا زیانی کورد
نیین همرود باران و، بلاچه مانگو بدژو چمرخ
لمرودی قازاخجهون گشتی، بد گشتی پاسوانی کورد
گولی بختی وری بور، چرج و سیس بورو بون گیار داری
گولی پشکوتمه، دیسان، گمش و تبر، باغ و بانی کورد
چریکه بولبول و قومی و، زریکه بازو نازی گمل
نمیریان دایه بدر مسودای شپول کمشکلانی کورد
ترینگهی تمبلی جذنه، پر به دونیا، نعمرو نوسرا
ژساوه، نامری، سربست بزرده خانه دانی کورد
بسزانین و به دریابی، به بمخشین و به نابوری
له چاخی نم حکیمه، سرمد خزیه کامرانی کورد
شەعنە شاهینکه بتو زیند بدوشت و پاسی سربستی
غمونیکی نیداده خایه، نم نوتق و بەیانی کورد

دیوانی راجی

سوپاسی نمو سوپاسالاره، (راجی) قمت تمواو ناكا
نيت همر جەرئى پەيدىز بىن، هممۇو هۆزى جوانى كورد.
(۳)

قانىممەقامى كۆرى، گەنخىنلىكى شەھسوارە
ساحىتقرانى دوران، مەرمىدىكى پايىمىدارە
(يمعقولىي) يە نەزىادى، كە (شاميل بىنگ) ئازى
سەردارى عىتلۇ هۆزى كوردى وەتنەن بەھارە
ژيانە خاكى پىرى كرد، حىسانلۇ عەمشىرىت
كۆزمەل هممۇو لىبارە، دوۋەمنەن هممۇو هەزىارە
وا كاربىايى عەدالىت ھەلبىر لە مولىكە مىللەت
گورگۇ شوانى بىرخە، گۈلىمۇ نەننەسى خارە
وا كىيمىايى لىوتقى، بىروى نىشتەمانى پېشى
دىلىكەر سەت ھەزىارە، گۈلىكە سەت ھەزىارە
بىروسى مەقامى بىرزى، بىروناكە وەك بۇخى خۇر
نەحകامى بىن گىرى د گۈزلە، مىزانى زۆلقى يارە
بە تەرزى يەنكىرىتىكى، نەم شۆخە چونكە ھەستا
ھممۇ بەھەشتە ھەرجى لادى وو دەشت و شارە
نمەتىزە كەنى درەوشى، بىتاجى سەعدى زىرىن
منالۇ پىرسو بورنى، هممۇو قىدى چنانە
(راجى) بىخۇزتۇ كۆزمەل، بىخوازە سا دوامىسى
نمۇي سوپاسى ناكا، زانراوه نابەكارە.

ویانی راجی

(۴)

نحو سرووره سریشکه، له کۆمەل کە عواليه
(یمغۇبى) يە، (شاميل بەگ)، شاهن بە کەمالە
دەستورى بە سەرىمىتىيە بەختىيە بەعالىم
زانساو خېرە منىدە، خودا شاهىدى حالتە
تىكۈشىرى بىزى داتىنۇ، پەروردىشى كورد
زغىرىسى كىردارى، ھەممۇ نەقش و جمالە
ديوانى پەرە، شاه و گەمدا دىتىه سپىاسى
لەم دورە نەزەريش، ھەممۇ زانستى لەپالە
لەئا اخترع الوجهة و الافقە في القسم
فَذِ امْثُلَاتُ عَرَضَةُ دُنْيَا بَعْدَالَةَ
والله، لَقَدْ ضَاءَ بِمُجْدٍ وَ سَعَادَةٍ
لَمَّا عَزَّلَ الْخَاتَمَ، وَالصِّدْقَ أَمَالَه
(راجى)! نەتىئى باسى سپىاسى كە بىرۇسى
قورىانى بکە هەرجى گىانو سەرە مالە.

(۵)

بنازم، کاكە (شاميل بەگ)، پىنگى كوردى دورانى
كۈرى (بەگ عبدولا صافى اى، بىلىسلى نورى يىزدانى
نىتىرى وا (جىشىن) لەم كۆرسىدا، كۆيزىتىمە مىللەت
بە روتبىسۇ شانى ئىسکەنەدە، لەسر تەختى سولەيمانى
وەكسو زۇرتىك لە دەلىزىزان، ھومىتىدۇ بەختى نەم ھۆزۈد
لە عىلیم و فىلمسۇوفىتا، نەرستۇ يانە لوچمانى؟

دیوان راجی

به بخشین (حاتمی تانی)، به داد (نوشیدوان) تزو
بلاغت (نیمرونلقمیس)ای^(۱)، فساحت پنشی (سمجان)ای^(۲)
بچی و سفت بکم، یاره، حمسودت غرقی نافت بن
لهر شیپور روشنینکا، گراییت کرده همزمانی
بلن (راجی) هستا مساوی، خودا بیکاته بمرخوردار
لما یعنی پنگمن گمغی ولاتر مسردی کوردانی.

په سنی مهلا عهد بدوللا - کاتبی دادگاه کوهی

ما یهی ژینی منو، بمرزی و دهن، شابازی کورد
نووسه‌ری دادو عدالت، میهندرو همراهی کورد
خوشبریستی گیان و دل، ناوایی گمل، نرخی عمل
ژرسو زانا، پیی بیید، زاخی هوش و نازی کورد
تابی سمر، بازی هونمر، سوزی جگمر، باغی بیمر
شیری ژین، شیری مژن، شاهیزی تین، شیازی کورد
تا فدلک درخنا، وکو کاکه عبدوللایی من
نایته باس و قیاسی عامد خاصی بازی کورد
تا سوله‌یانی، بکاشاهی سلیمان ناوادان
نایمنی وا شاره‌زای بازاری هیمه‌غوازی کورد
دل که بیی نو نه کا، خوین هائینزیزی و دیته چار
هیند گمشد بروخزشی یاری یارستی و ده‌سازی کورد

۱ بمکنک بورو له شاعیره عمرجهه ناودارهکانی سه‌دهمی جاهلی.

۲ سه‌حبان، ناوی (ابن زهرين ایاس وانی)اه، وتاربینزنه بمناوایانگ عمرجه بورو له سالی (۴) کوچی
۷۶ زاین) کوچی دوایی کردوده. (معاویه) بینی گوتوروه، تو بهنیزترین و بهتوانترین وتاربینزی
عمرجه.

لیوی خوش گوفتاری همروه ک دستچیلیم کیوی سور
کاره باور ده مانی زام، محجه مری نساوازی کورد
بز ژیانی گمل، چ تیکوشمر، نمهنگر، پالسوان
پاوه بختی نیشان و، رابه بری نیعجازی کورد
گیانی شیرینی گلد (راجی)، که هم توی گانه کم
چاره زنم گمش یتسه پیشت، رو و متی لاوزی کورد.

سوپاس و به خیره هنناني
حاکم عه لانه ددين - دادوه ری دادگای کفنه
(۱)

که رذئنامه لمعیز و، چمرخی دهوار
نیشانی دا نیشانه نیشتمان کار
له نیانا، نیشانه سوزد سور کرد
که بارانی دی لسدربا، دوپری شهوار
پروتزن، لیکترن، نورو آن و گیران
پسا زنجیری بند کاران، بدیه کجار
(اعلان دیدن) اه کاکم، حاکمی (کزا)
گیشتونه هممو میدان و هاوار
له دریای کوششا، گوهه درتنه
بسه قازانچی و هتن، بزته کمسو کار
سری بمرزو، دلی پر بید، برو خوش
بسه خور شهین و، خاوون تمرزو گوفتار
(سلیمانی) ای نیشانداوم، سلیمان
مولازم نسروه لمشکر، بدمیلار

دیوانی راجی

لە بەگزادانی کوردا، کاکە (حامید)
نۇوه، جىنگىن سوپاس و كىشىنى نىسرا
مودىرىي (اتقىق)اي مە، کاکە (بەمىزى)
لە بەگزادانى جافە، مەردى سالار
نەناسىن يىزى يارىو، هۆزى سەرىست
نەترسىتىن سوپايى هۆزىنكى لامار
سوپاسى (قادىر نەفەندى)، نۇرسەرى چاك
دەكىم ھەرددەم، بىمېن پايىانو مىقدار
لە ئىجراناتى حىق، بىن چەندىو چۈونە
گۇلى گەردەنكەشى نىسانو نادار
بىمامزىتا (حمدە)، زانىن دروشا
نەرسىتىز دا بە نەستىز، مەردى جىئدار
لە چەمرخى فەلسەفەيدا، قۇتىپر مىحور
لە عەردى ھەندەسە، نەو بۆزە پەرگار
براكىم، (كاکە قادرا)، وىش مۇعەللىم
گۇلى سەرتەپلى سەرمە، مەردى هوشىار
قىدىيەن يېنكۈوه، ھەر بۆم بېتىنى
وەكىو نەستىزە بىردوشىن لە ئاقار
بىرای عاراھب زمان، كاڭ (نېھىيە)
نۇرسى خىستە بىر مىقياسى نەئىمار
قۆزمىسىر ناخىيە، (اصدىق نەفەندى)
لېبىم چەرو، كە بىنۇرسەم ھەرەولە جار
نۇوشىز زەھىنكى كوردا، بىن فېرىۋىل
لە تەتحىققاتى كۆشىر، ھەرەوكو مار

دیوانی راجی

برای خزم، دلببری خزم، (کاکه دش) بتن
پسندندو، حسوبرو، گلخینکی خبمردار
نیت (کاک مستدا)، ومهی بدچی کم؟
له یاریدا، سدادای همی همی، دلهز سوار
له نسلانکی، (سمعید ناغا) نهانام
هلوای ورگرتی نهخباری نهقتار
بمخیرین، تاییعمو گشتی لیوا، حق
به خزمتکاری دولتمت، یمعنی جاندار
نیت (کوننخا حوسین)، میری (گرمزمک)
که زدم خوشدهوی، ماقوله و موختار
له (کارتر) داده نیشن، کاک (موحه مدد)
نماسدن کزیه، ندو مردی سمرکار
لمر چارو دلهز گیام، بکمن شرق
به چنگو نهی، کمانچه، بدربست و تار
لدیوانی (عیزیز ناغای غافوری)
ململک دینه سمازو بزمی دیدار
لیپنکی باداددا، دلبم نه کنیشن
عکوسی راستو چمپ، ودک زولقی عدبیار
بمخیرین، هر لمر گیام، بمخیرین
گملی نمریابی معناو، قسمی بیندار
بهچاوی نیسه، کوردم سمربلند
بمناوی نیسووه، من بوومه بشدار
لسوی خوشی زیارت، بسزج بگو غمی?
دله سافو، جگر نهیاوه نازار

دیوانی راجی

ج کومسل، کومه‌لتی بسز و زه‌ماون
ج کومسل، کومه‌لتی زانست و نیقرار
بیورن، گمر نقوستانه لسبروتن
که (راجی)، ناکمیته کینشی نسپار.

۱۹۴۵

(۲)

نامه‌یهک بُو حاکم عَلَانِه دَدِين
برای بِسْرَنْمِ كَاك عَلَانِه دَدِين
سویاست نه کم لمهرگ و لمژین
بنامه کانت، که گمش بورمهوه
نامن لسمر چاو، هزار نافرین
نمود کاته وابسو، بسراهنگاری کات
لستز ته‌نسوف، لمن ناه و شین
کاتنکی تردیت، خودا حمز بکات
که دور دستی یمک، گهله‌ی راگوشین
به نازرات و هات، به جمرگی بسوز
به گژنیمهوهی ولاطی نیمین
نمهوهک خوتندوار برای یمه‌کتن
خوتدارن هستا لسبروی خوتنمژین
نمر کاته رزیم، پیرویتم سه‌غیر
نستز بیوره، له کورتی و له قین
له بیم ناچن، لیره، له کزیه
که رامانبارد، بچند زوق و بین

دیوانی راجی

خصوص، که هاتم بزماتی نیروه
نمیتیرم هلهلات، لخوشی یمهقین
دینا همر واپس، دلان لیک تهکا
دبا ناخ غزین، بدیدهه نومین
عالیم هزار دل، نیمش تیکهلاو
بیونته خهیال، گولستان چنین
فرموده سایک بمین گلهیی
سد سالی تر بن، برآم، خوشترين
نیته تعالی پرش، که دور کوتنهوه
هیامه پنگم، ببابی فهرزین
لمنیزیک و دور، بن بهینه بـ دل
گیانی وریای سمعاو زهـمین
به بیی نیوه، دهـکم هـمـو دـهـم
چاوی دل روـنـاـک، تـامـی دـم شـیـرـین
گـرـچـی تـوـشـوـکـوـ منـیـ بـرـنـدـارـ
خـوـایـهـ چـارـهـماـزـ، بـهـمـرـ پـنـکـگـهـینـ
کـاـکـیـ خـوـمـ، مـرـؤـهـ بـهـ سـبـرـ سـوـبـاتـ
بـهـ دـاخـواـزـ تـهـگـاـ، بـمـنـ نـنـگـوـ کـیـنـ
نـدـکـیـ خـمـ بـخـرـیـتـ، لـعنـازـیـ گـهـغـیـتـ
بـهـ خـرـزـاـکـیـ بـرـجـ، بـاغـتـ کـهـ پـمـرـزـینـ
برـانـهـ بـرـزـتـ، هـلـهـلـهـ بـرـزـهـ
شـوتـ بـهـ پـرـشـنـگـ، بـهـتـافـهـ پـمـرـوـینـ
دـهـستـیـ پـیـذـزـیـ بـارـکـتـ مـاجـ نـهـکـمـ
سلامـ لـهـ (دلـشـادـ)، بـرـایـ بـهـ تـعـمـکـنـ

دیوانی راجی

دلاور، کوزرات، چاریان ماج نه کم
سلام له خوشکان، به حورمت بژین
والیده عزیز، به خیر بیت شموه
له پایتختی ببر، به سد هیزو تین
نادیده، عمرزی سوپاهم بمره
بز کاکه حاکم (احمد نسمن)
نمیش کسینیکه، وکو سوله یمان
خاوهندی چاکبو، نقینو نگین
چ خوش به برام، له بزدانی شاد
به پرسد ورام، که دابنیشین
نمکه کزی دل، نمودش نیشمان
له بهینی سزرو، گمشو، پنکمن
به نوازی خوش، به نوتمن هلووس
هلوا بکهینه کوروه ناگرین
لمرنی تماشاو، موتالای بروان
همتینه همتی له چاران دزین
هریمک به رونگو، هر یمک به دنگن
هر یمک به بوننی، تینکرا پیشکوین
که یمک دیار نمبوو، بینه خمبار
بز نسوردی کولمنی، به زاری د گرین
زوقی جماتو، یارانو، یاری
بلن گیانه، لمنار مینشکی ژین
نستق زور باشی برام له شارا
نمن لـهـلـادـی، پـرـاـوـومـ بـزـین

ویانی راجی

وا مـردووم، وـهـا، نـابـورـنـمـوـه
بـسـدـ نـارـقـوـ، بـهـ نـسـكـهـخـمـيـن
بـيـلـادـ دـهـدـمـ، قـلـمـارـمـ نـمـاـ
لـهـ لـيـفـمـوـ دـزـشـمـكـ، لـمـعـچـ سـرـ سـرـينـ
لـهـ دـهـرـدـیـ دـوـرـیـ، هـاـوـارـیـ کـنـ کـمـ
کـهـ فـرـامـ کـمـوـیـ، لـهـ گـرـمـهـ تـمـپـینـ
بـهـ خـاـشـهـ زـارـیـ شـکـاتـ نـیـیـهـ
قـلـلـمـ تـمـوـزـمـ نـمـاـ لـهـ نـوـزـمـینـ
خـوـیـ پـیـرـهـ (ژـیـکـوـ)، خـمـیـالـیـ تـازـهـ
وـکـوـ لـشـمـوـداـ، جـمـاتـیـ پـمـروـینـ.

(۲)

بـرـزـیـ جـمـنـیـ، وـخـتـیـ روـنـاـکـیـ دـلـیـ کـورـدـانـهـ
دـسـگـوـشـیـنـ وـ سـرـبـلـنـدـیـ، نـیـسـتـ وـ مـیـانـهـ
کـوـمـهـلـیـکـیـ نـیـشـتـانـیـ بـرـؤـزـامـ دـاـبـزـینـ
یـدـکـ بـهـیـدـکـ تـاجـیـ سـرـوـ، پـرـشـنـگـیـ دـوـ چـاوـانـهـ
حـاـکـمـیـ کـرـیـسـنـجـهـ، کـاـکـهـ (عـلـاـنـدـدـدـیـنـ)ـیـ کـورـدـ
مـرـدـیـ سـرـبـیـتـیـ روـشـتـ، دـیـارـیـ بـیـزـدـانـهـ
پـایـمـیـ بـمـزـیـ، دـهـکـاـ دـهـرـمـانـیـ دـهـدـوـ نـارـهـزـوـ
غـایـمـیـ تـمـرـزـیـ نـمـوـهـ، روـبـتـمـوـ نـیـشـانـهـ شـانـهـ
یـدـکـ، مـوـلـازـمـ بـوـ لـهـکـیـهـ، نـیـسـتـ تـمـوـیـنـ نـمـرـ نـهـکـاـ
کـاـکـهـ (مـهـمـودـ بـیـنـگـ)ـیـ سـرـوـهـ، پـهـبـهـرـیـ هـوـزـانـهـ
بـزـ هـمـمـوـ کـارـیـ وـهـتـمـنـ، نـمـرـ بـوـتـهـ شـایـانـیـ سـوـبـاسـ
بـزـ هـمـمـوـ بـیـجـیـ لـهـجـیـ بـاـپـمـوـ بـاـنـهـ

دیوان راجی

نووسه‌ری بمردهستی حاکم، کاکی خون (عبدالصمد)
جیش هومیدو سمنگری نعم کوردی سمرگردانه
نموجوانی تینگه‌یشتلو، کاکه (نسوده)، نموجار
نارازی‌زوری سمربریزیو، نمقدینه‌یی خیرانه
واله دیوانی (عزمیز ناغای غمغوری زاده) دا
رذژو مانگو موشتری و زوهره، لمز عمردانه
گول ده‌مینو، دل گشین، رذژی ژیانه وله بمعار
با لسر یه‌گ شین بین، نم هزه، گهر پوانه
من له بته نموجو رانم، سر چیه، قوریانیه!
(راجیا)، چونکه نیازی گشیان هنلاغه.
(۴)

إنْ بِيَتِي لِغَيْقِ، وَأَعْيَشُ فِي مَجَالِ
وَنَسِيمِ الْدَّهْرِ أَعْيَا النَّاسَ فِي تَشْرِيعِ حَالِي
طَالِمَا أَزْهَقْنِي الْأَيَّامِ فِي زَخْفِ الْلِّيَالِي
لِيَشْنِي أَعْرَفُ نَفْسِي، وَيَسِينِي وَشَمَالِي
لَمْ يُجَاذِبْ مَغْنَطِيَّيِ، عَنْدَ سَلَبِ وَثُبُوتِ
وَأَرَى الْأَحْلَامَ تَعْدُو الْحَقَّ فِي شَهْرِ الْخِيَالِ
عِنْدَمَا جَاءَفِي الْحُبَّ، وَإِخْوَانِ الْمَعَالِي
قَدْ تَرَكَتِ الْفَيْنَ تَجْلُوا بِالْدَّمْوعِ وَالْوَصَالِ
يَا دَمْوعَ الْحُبَّ، هَلْ تَجْرِينَ صَدْقاً بِالْأَمَالِي؟
أَمْ بِنَارِ الْقَلْبِ تَغْلِيْنَ دِرَاكَأَ لِلْمَوَالِي
يَا عَلَاءَ الدِّينِ، يَا شَمْسَ الْضَّحْنِ، غَوْثَ الْفَزَادِ
إِلَكَ الْمُخْفَفَ عِنْدِي، بِسَجَايَا وَخِسَالِ

دیوانی راجی

یا ابا المجد غیاشا، أنا في أغیر حال
لوبقیت فیه ملا تقدّر حمل الوبال؟
تو، که خاوند بیرو زانینی همرو کارو و درامی
ناتسرو پیدیم به گنخی، یا بگم هینشا به کالی
تاجی سرمی، چونکه تو هر بزم بژی، گنخی زیانی
چمند؛ تاری کیوکشِم، دیسرو، دبسمو، مالی
سرده‌هیلک برو، بن خبر مابروم له گیثواری غمانا
نیسته خوشیم هات و شمرته، دانه‌نیشم به بستالی
دستگیری دیتنو دونیام نیسوون، نسوری تسوون
زندگانی دلنه، له دورستانه نمروا نالستانی
إن (راجی) بهـواکم ذاب يـسـعـی لـانـجـاد
فعـلـیـکـم عـزـ جـهـدـ، في قـرـانـی وـارـحـالـیـ.

پهنهن حوسین بدگ

کیـهـ؟ هونـمـرـی بـوـ گـنـغـیـنـهـ کـلـیـهـ
شـوـخـنـیـکـهـ، سـمـعـادـهـتـ لـمـسـرـیـ بـرـزـیـ جـلـیـلـهـ
قـائـمـ لـهـ مـهـقـامـیـ مـهـلـهـ کـانـدـایـهـ (حـوسـینـ بـنـیـگـ)
بـارـکـیـشـیـ، هـمـمـوـ کـارـیـ جـمـالـهـ کـهـ (جمـیـلـهـ)
وـدـکـ بـرـزـهـ بـهـ زـهـرـاتـیـ حـدـقـایـقـ، لـهـ سـمـادـاـ
بـزـ بـهـخـشـرـ عـنـتاـ، بـهـمـرـیـ سـپـیـ، چـاـوـهـیـ نـیـلـهـ
رـوـحـیـنـکـهـ لـعـنـاـ جـیـسـمـیـ وـهـنـ، سـمـرـدـیـ بـنـاـوـیـانـگـ
یـارـیـ هـمـمـوـ سـرـیـزـهـ، هـمـمـوـ دـوـرـمـنـیـ دـیـلـهـ
فـکـرـشـ بـدـلـ خـلـقـ، چـوـ جـانـ درـ تـنـ پـاـکـانـ
معـزـولـ شـدـهـ اـزـ هـمـ اـوـصـافـ رـذـیـلـهـ

دیوان راجی

تَدْ أَخْكَمْ مَا يَخْرُجُ الْيَوْمَ وَأَمْسِ
مَنْ رَاجَعَهُ يُفْرَحُ مَنْ غَرَّ وَسِلَةٌ
إِنْ كَنْجَ هَمَايُونَ، بَهْمِينْ حَكْمَ دَرِ اِينْ كَوَى
وَاللهُ قَدْ إِخْتَصَ بِمَجْدِ وَفَضْلِهِ
دَرِ دَانِسِرَوْ چَرَخْ بَوْدِ هَمْجُو سَكَنَدِرَ
لَا يَقْرَبُ عَنْ عِلْمِهِ أَفْرَادُ قِيلَةٍ
لَمْ كَمْرَدْوَشَهُ پَرِ شَزِيرَهُ، (رَاجِي) نِيَمَتِي بَالَّ
نَمْ حَمْزَرَهِي سَمَدَارَهُ، كَهْ بَزْ كَارِي كَفِيلَهُ.

پهنه نه محمد دلزار

چَارَهِ هُونِمُرو، نُوكَمِيَ سِيمِنِبرَه دَلِزارَ
هِيَوَاهِ وَتَمَنَوْ جَمَرَگَى دَلَوْ، دَلْ بَسَرَه دَلِزارَ
نَاوَاتِي گَهْلِي بِسَهْرَوَهِي كَورَدَه، بَهْ يَسَزادَانَ
كَوَورَدَهِ هَمَمُو زَغِيَّهِي بَنْ جَوَسَرَه، دَلِزارَ
كَعِينَكَه، لَهْ دِيَوَانِي نَدِيدَدا هَمَلِيدَادَه
تِيمَارِي دَلَوْ سَبَلَوْ هَمَنَاوُ سَرَه، دَلِزارَ
نَسَتِيرَهِي نَاوَاتِي درَوَشَا لَسَمَاعِي كَورَدَه
هَمَرَ وَهَكَ منِي مَا تَمَزَّدَه تِيكَوَشَرَه دَلِزارَ
نَمَوْ تَازَه نَسَمَاعِي وَتَنَمَمَ، بَزْ بَسَرِي خَوَشِي
وا پِنَگَهِيَوَه، كَانِي گَسُولَوْ زَتِورَه دَلِزارَ
بَيِّي لَسَدَلَوْ گَوَيِّي نَوَدَهِا، گَمَرْ بَچَقِينِي
هَيَنَدْ تِيرَه نَهَلَيِي نَوَوكِي بَوْ نَشَتَرَه، دَلِزارَ
دَهْتِورَهِي ژَيَانِي گَهَلَهِكَمَوْ دَانِمَرَزِينِي
بَمَشَكُو نَعَتمَوَهِي نَازَدَوْ نَسَكَمَنَدَهِه، دَلِزارَ

دیوانی راجی

چیمه له شکپید، له بۆستنزو، له گۆتە
گەنگینەمی کوردانە، کە دەرھینەرە دلزار
(راجی)! تۆ بلنی سوری دوو چارو دل و جانە
هارخوتى من و کوردد، نىدەب پەروردە دلزار.

پەسنى راجی لە لایەن ئەحمدە دلزار بوه
ئىمەزكە لەنار نەھلى نىدەب پەروردە، راجی
خاونەن خەداوە و تەختە سوپا و تەفسىرە، راجی
بەنرەنکە، هۆزبەنرەنکە، لەمەيدانى نىدەبىدا
مانەندى نىيە لەم وەتمن و لەم دەرە، راجی
بۆ زېنتى تەندامى بوتى شىعى گەملى کورد
نوستادى هەممۇ خىشلۇ چەڭلۇ زەتسەرە، راجی
نەو، گەمورەتىن گەوھەرى سەرنەفسىرى شىعە
مشەھورە لەنار گشت شو عمرە، نىشعرە راجی
تىشكى ھونىرى شىعى نەونەن بۆزىشە، چىشنى
پېشىنگى گەلاۋىتۇ مەمە و تەختەرە، راجی
گەنگینەنکى نەونەن بەھەرەورە واهىيە، حتا
ھاوبىيە شکپید عەلى حەيدەرە، راجی
بۆ زېنکىيە دەرخەستى نەم كۆمەلە کوردە
غەمگۈزىرە مشۇرگىبۇ عەجمبە رەھبەرە، راجی
بىم ناڭگى پې مىھنەتە سوتاوه، بەيزىدان
کوردىنکى جىڭدىززە دەتمن پەروردە، راجی
(دلزار)! وەرە تۆ بېنژە، بېچىتە بەگۇنى گشت
پېغىمەرى زۇمىرى نودەباو ھۆنەرە، راجی.

دیوانی راجی

په‌سنی گیوی موکریانی^{۱۱}

(۱)

بودناکسی چاوم، هفتادوی مالام
کاکه (گیو) گیان، نرخ و فسالت
لمسایی تزوہ، هورننہ کاتم
دولتتم تمواو، نبورؤزه سالم
چمرخم له گیردا، سمابابازه قدد
له عمردی رونگین، نمان لات و بد
پایانسی نادا، خوشی دهسم و حد
خمرمانی خیزان، له کشتوكاتم
نه گئر کزیشم، کمسن ناییوم
لمباووشی غم، نیسته ناخیوم
شرته بز و دهن، همگیز نسرهوم
بفرؤشم لعریق، مالو منالم
چیمه له ثاتوم، له هایدرؤشن
له گازی خنکین، له گمل نۆکجین
که کارسازی همق، سازانشی بزم ژین
نایزکه دریمن، پنکه هموالم
نوزدی بمعاره، به زوق و شادی
میزگ و همواره، سمره نازادی
تازه خلستام له نامرادی
(ژیکزا) گوئ بگره له گاله گالم.

۱ ناوی تمواوی مامؤسنا گیوی موکریانی نوسمره و روزنامه‌نووس (عبدالبوره حمان سید) له تیف شیخ نیسماعیل خمزابی(ایه، له سال ۱۹۰۲) له شاری مصهاباد له دایک بوووه له (۱۹۷۷/۷/۲۶) له موسل کؤچی دوابی کردوجو له همولبر له گۇرستانى (نیمام محمد) نېزراوه.

دانیشتووی همولیزه، زمانپمروده‌ری کوردان
 ناسراوه لستار کوردو عمه‌دب، (گیسوی موکریان)
 چمند ژیزو، هونبرهمنندو، گیان سووکه له برودا
 چمند بزرزو، ندهب پمروده‌ررو، خاوان دل و گوچان
 تینکل پھممو مفردووم، دورویش له سیاست
 هانایی همزاران و، پرسـتینـتری یـمزـدان
 چمند خوش له تمیاتی هممـو کـس، وـکـو خـزـارـاـل
 چمند تونـه لـسر جـمـتـیـی دـوـزـمـن، وـکـو سـنـدان
 پـوـل پـزـل نـمـوا دـیـنـو دـهـچـن نـوـرـسـرـو زـانـا
 تـاـ بـینـه قـوـتـابـی هـمـبـرـت وـفـلـسـفـه لـیـدان
 نـمـدـیـوـه، بـرـاـکـم وـکـو نـمـو مـیـهـتـهـه يـهـکـدـلـنـهـ
 زـوـر دـوـرـه لـه خـرـیـان، نـیـزـکـیـکـیـشـه لـه خـزـمـانـهـ
 هـمـرـهـبـرـی دـلـپـاـکـیـیـو، هـمـرـهـمـسـرـی زـانـتـهـ
 نـمـو مـاـوـتـهـوـهـ نـیـتـهـ، کـه وـهـتـاـهـ لـه مـیدـانـهـ
 پـیـرـوـزـهـ لـهـ نـمـوـ، تـازـهـ کـهـ چـاـپـیـکـیـ کـیـوـهـ
 رـوـزـنـامـهـبـیـ سـرـ تـخـتـوـ، سـمـرـاـپـهـرـدـهـبـیـ دـیـوانـهـ
 بـیـتـجـگـهـ لـمـوـ، چـمنـدـ سـالـهـ لـهـ فـرـهـنـگـنـگـ خـرـیـکـهـ
 رـیـنـکـدـانـیـ وـهـاـ نـبـرـوـهـ، لـهـ نـیـوانـ وـهـ دـیـوانـهـ
 (پـیـشـکـوـ)! وـهـهـ تـزـ پـیـکـنـهـ، وـهـکـ خـنـچـهـ بـیـشـکـوـهـ
 دـلـ گـدـیـوـهـ بـهـ نـامـانـجـ وـ، سـرـیـشـ گـدـیـوـهـ بـهـ کـیـوانـ.

نامه‌یهک بؤگیوی موکریانی

براکس خوشبریستم، (اگیسوای کسوردى
دزام بىز وەتمن تازارو مىردى
کە ناوی تىگىمە، نىم گيانە وشكە
بىددەن خواردى، بە ساقى و بە دوردى
لە دىوانى وەفادا، ياد گىاري
لە ميدانى هونىردا، گردو گ سوردى
لە تۆزىتار، سەرو مالىم نىماوه
کە داخى هۆزە هەرچى هەمبۇ بىردى
دلىم پىر ناخو هېشى كۈرۈدە كالىھ
کە نازىنگى بىو، هەرچى هاتو كىرىدى
شىرى لىتكچوايىمىزى كەوتۇتە چاران
ھەممۇ نۇرسىن درىشتەن، تا بىروردى
نىمى بىردا بىر بەھرى مرازم
نەگەر گيانىشە سا ئەيكم بە پىردى
دلىم خنكا، لە بىنگىھى خالىو خۆزلى
جىڭىر سوتا، لەتاوارى دارو بىروردى
شۇرۇ بىز، دىتە گۈئىم لەم خاكو گەنگە
سىدای هاوارو، بانگى ناھى سىردى
لە بىنلىق مەقدىد، هەمتا كۈلتەن بىيىن
لە چارانى نەكىش تۆزۈ گىرىدى
لە خاكى ئىيمە، دۈزىمن چىتىرى ھەلدا
چ ناسانىنگىھە وا ھەموراھ نەمردى؟

دیوانی راجی

و هتن! چبکم له توفانی بله‌لاد؟
که نشکی چاری من بسو، گمردی شردی
براکم، چاوارکم، بذحی ژیانم
مدفرمزو، (راجیا) لم حالت مردی.

و هلامینک بزملا نه محمد^{۱۱}

علمه‌یک‌لام، شاگردی شیرین
خوا برزت بکاله زانیز دین
تفسیری خلوتی شیعرو مسندوت
جوان تیبکزش، بزم‌هزز زورست
پله پسل مکدو، کورتی مهیته
دوایی بیدکدو، هیچ دامعنیته
همروه‌ن عموزوت، شایانی تقدیر
شاگردی بشش بسو، دور به له تمزیر
تمرازروی شیعران، زور تعریقیه
درسی هرده زل، هر سه‌لیقه
له هممو عیلینک، تا زور بزانی
له جمولانگاهی شیعرا جوانی

۱ به (مهلا نه محمدی سیوهیل) ناسراوه، له روزی (۱۹۵۱/۹/۱۰) به معصیت خوشنخی ملا یعنی سمردانش شاری کوبید کرد و در درس خوشنوده، له سالی (۱۹۵۲) ماویه‌ک له‌لای (راجی) نه‌گمل جمند فهقیمه‌ک دیکمدا درس خوشنوده. لبروزی یهک شمعمه رینکوش (۲۰۰۴/۷/۱۱) به میان معدادنیکیدا بزم شاری رانیه به خزمتش گهیتمو گله‌لک زانباری بسوسودم سه بازهت به (راجی) اینورگرت. مامؤستا گلپایه‌هو وش؛ (شونک له خومندا مامؤستا یهک درسی عیلیس عموزوری بی گوته، منیش نامعیمکم به شیعرا بزم مامؤستا راجی نارد، نه‌ویش به شیعرا ولایی دامهود). شیاوی گوته‌نه تاکو ناماحدکرنی نهم دووانه که نه‌مربو رینکوش (۲۰۰۹/۱۲/۱۹) په، مامؤستا مهلا نه محمدی سیوهیلی له زیاندا ماوهو له شاری سلیمانی داده‌نیش. نیسماعیل راجی.

دیوانی راجی

نه گرچه شیر بعینتی بروکه
به لام نمل هم مرد بروکنیک بدح سودکه
تمام و برقن خوش بین و، ژیزو را زاده
منتر، بیخه دیوانی شاره
نه همد! هونسر به، نمل شاکی له چرخ
له گیچمل در چرخ، به عدقل و به کمرخ
سلامی بسزام بز ملا (حمید)
ماموزتای بسزیز، تعالی سعید
کاک (عبدالله فستاخ)، سلامی لیکه
لخانی سرزما، پنکی بز تیکه
نیزانم جیتان (کلکساقه^(۱))
مانگان لبدهینی بسدره میحاقه
هیوام له گهنجان، تیگه یشتنه
نیجها مشوره پنگی یشتنه
تمامی له دونیا نه کردوه، (ژیکرزا)
هر بز حقایق، نه کا جوستجو.

پهنهنی گوندی عهود الان

هیزی قودرهت بسو هدایدا خیوهتی شین، ناسان
دستی حومک و جیکمته خسته نیزامی نین و جان
پسروه پسروه، بسروج و قادر می کمراکیب هونرا
کسوره کسوره، عصردو ناور بساور ناگر داخران

^(۱) گوندیکه له همزای دوکان و مهابندی بزووتنموده همه بوده.

دیانی راجی

چدرخی عونسورخانه‌ی دوپیا، که هاته جوشی کار
هر شتی پریز نکسی گرتاد، بذو شهو تمریب دران
ناده‌می هیناییده، کردیمه خلیفه جیشین
بز کمیریستی نیتاعمی، گیانلیبر مجبور کران
تاله مندانه‌ی نمو، سد خرو پهیابون جون به جون
هاتمی قسانوونی وهیرو، پهیبرهی پتغمبران
دزدخ و جمنست، نیت، دو رو موقوفی نینانیست
جهننتی فیده‌وسی خسته باخو راغی (عبداللهان)
لمسمری دوپیایدا، تا نوسمری چیبا، وفات؟
نمو مرازی بذحی پاکی مورشیدانو سالحان
دستی نازای بسمردا هیچ نه کیشاوه، نبد
نهخش و تسوئی عیفست، حیکمت‌درایی لامه‌کان
بز نهخوشی دل دواوو، بز نیزامی عقله جوش
نیشمانی بسیرا، دیوانی هر رهمز و بدمیان
پیشی گیاندن چمنده پیرو پیشواور دستگیر
تیشی گیاندن فیله‌سوفو شاعیرو شانامه‌خوان
پیش و تی: نمو جهنته لاهوتیه، کاخی جهود
کافریش گمریتیه وی، ناچیتمه در بن نیتیحان
(شیخ عصام‌الدین) لمنسلی (شیخ یسماعیل)، هلات
بوزی نسروان نبریمه‌وار، قبیله‌گاهی جیسم و جان
ناکری باسی کسوانی، کاکه (فمتاح و کرم)
کاکه (عبدولقدار) یشه، دوروه زدنی موفیدان
گشتیان خاوون کمردم، سبیارو، دل نمردم عسفیف
گشتیان خاوون علوم و فنون هر نرخی گران

دیوانی راجی

وان سعاد و تمنندی دو نیا و دین و عهقالر، بمحظت و تمحت
یمک ردنیسی دین و، یمک دنیا و، یمک مابهینی وان
هر کمسن بتو خوی بچنی گولی با غی مرام
با بچن، بتو خوی بینا کا، کوشکار قمر و ناشیان
حوزه جزگی، کوسمره همنگین و شیو ناوی ساف
چگ بسوی خموئیکی نایینی نیتر روحی روان
بزچی شیت نابن، نوانسخ در کراو لسو جینگمن؟
بزچی نمرن بن نهمدل در زمان به گیان سختی و دران
بتو حقائق سرفرازو، بتو مسانیب دلتمواز
ید کدگیو، یمک سوبات و، یمک مشورو یمک نیشان
این همه مزرعه خواهد بجولانگاه عشق
دختر از حق شناسیدن به زنده و مرده گان
از صبا رفت و رسیدی بلبلان کفت شنید
در حیا چشم گلان چون غنچزاری بورستان
بر هرای هر چه شد امد بدین عشت سرا
از هوا سودا سرو، دل مستو گوش از امتنان
لنْ تَرِي فِي رَهْمَا رَمَزاً مُشِيناً، فائشع
شاکرا یزمهو بهما الکون الزمان والمكان
إنَّ مَا فِي صُنْعَتِي لَيْسَ لَهَا شَبَهٌ وَجُودٌ
إنَّ مَا فِي عِرْقَتِي لَيْسَ بِهَا شَبَهٌ، يُبَان
تابه کمن (زیکر)، وکو چاوهش نسلیانی باریکمبند
ناگهیه و مسفی تمواوی موشکیلهو جوغرافیان.

دیوان راجی

شیوهن بُوكُچی دوايى

مامؤستا مهلا تەبى نە حمەد بەھانە دين

ج شۆزىكە نيلاھى؟ بۇزى واوېسلالو گۈبانە
بىشىر پىز شۆزى، عالىم، خەرىكى نىشكىبارانە
بە سىردو دارىۋە، نىم خاكە وا ھەلچۇر لەكۈل، ھاوار
سىدai نىملاكە، بۇزىكى جىتنە، قورپىسوانى ئىنسانە
لە جەننىت ھەلتکراو، چىلچراي سەرپاھى مامۇستا
لە ئىنمە شىوهنە، شايى و نىزازى حىورور غىلمانە
نیسامى تەبىي نە حمەد بەھانە دىدىن، حقىقىت نوش
بىرە حىمت فەستى دەمگىي، گۈرجى ئىنمە پەنھانە
كۈزۈرە شوغىلىي نىھلى مونا، لىم دېرى سودا سەر
سەرى شاھان، لىبىر پىن، بىرە بازى جىسى بىن جانە
لەعالم چوو، نىمسى عىلە شەرع و فەنتى بەنگارەنگ
مەڭىر ئىستا لە فېردىوسا، خەرىكى دەرسى قورنائە
ۋەلى عالىم، عەلى عارف، ئەنلىقى دەنىي پەنھىزىر
لەبورجى مەغىفىدەت خورشىيدى تابانى جىھان بانە
لەسر عالىم، زىارت واجىبە بۆ تاھىيەت توپىست
كە بىزنى جەننەتلىكىنوا، لە نەترافى نومايانە
ھەتا دونيا يەكى تىز بۆمە دىنى، چەشى نەر زاتە
بە دانىم خىزى غەرېقى بەحرى قورپىسوان و نەفغانە
نیسامىنەكى وەما ھۆزىراوى قىرۇب و يىلىلىق فەمتىا
كە بۇزى، بابىگىرىنەرچى نىھلى عەمدو پەمانە
نەصف بۆ مورشىيدى كامىل، درىنخ بۆ پېرى نىدراكان
لەسر تەختىن كەراماتى، كە ئىستەش بادە نۆشانە
بىنام كەوكىمى بىختى، (موحەممە)، قورپەرىي چاوى
لەرىنگىنە نەر نیسامە، وا خەرىكى عىلەم و عىرفانە

دیوانی راجی

خودایه، نمرو چرایی کز نه کسی تا پژئی ناخیر دی
که بز دینی موحد می‌شود. رهنگو رهونمی، شوعله پمختانه
به لوقتی تز موندو و درین، له خوتنتی عوسمی بمرخوردار
که با غای عوسمو نمهخلاتی، سزای نبرواحی شاهانه
نه گمر (راجی) تماماشاکن، دزانن گلخی تمهزی
و دکو ترسوتی له جشنست، وا بشی دو لوقتی ره جانه
نیمامی مینبرو، میحرابی و هر عو، جامائیعی تمقوا
لمرؤژی دوانزه‌می جومعی پرجمبادا، (بازی غوفرانه)^(۱).

سوپاسیکی سه روهری بُوكاکه زنادی حمه ناغای کویه

(۱)

دونیا پری جورد و هونمری کاکمزیاده
عالیم همورو سوتندی بمسمری کاکمزیاده
گلخینکی و قمنپه‌مورو سوتانه له کزیه
گلخینه، همورو جیلوه گمری کاکمزیاده
برهانی دلی کوردیسو عه قله، له ده ماغا
مسردی و ندادهیش بمهربوری کاکمزیاده
فرشی بدری پتنی عمرده به مافوری گیاو گول
شزخینک، سما چمنتری سمری کاکمزیاده
تیزاوی ژیانی گله، دستوری همورو هوز
شیدین لمبی هیوا شه کمری کاکمزیاده

۱ (بازی غوفرانه)، به بین همزمارکردن بینه‌کانی نسبیت داشته (سالی ۱۷۵ کوچی)،
بهرامبهر به سالی (۱۷۲ زاینی)، به لام دهن لعکانی همزمارکردندا به (بازی غفرانه) بنووسنی
که بنووس دیوانه‌کمیه. واته (مامؤستا مهلا تمهب)، له رؤژی همینی ریکمتوت (۱۲ / ره جمب/
لت) کوچی دوایی کردوجه.

دیوانی راجی

کانی هونمرو دادو عدادالت، له جیهان
دیوانی پر و موعتبری کاکمزیاده
هرچی بینخبر هات و، نمهی ماوه له خبردا
چاری به خودا هر لددردی کاکمزیاده
چیمه له ستالینو، له مارشانو، له چمرچل؟
هیتلر خددوم و باده گمنی کاکمزیاده
شایانی سپاسی گمی کوردانه، بهیمزدان
فیدهوسی بسین، بی گوزدی کاکمزیاده
لوتفی نمه تاجی سری نم میللته، (راجی)
وا لوتوفی خوداش، تاجی سری کاکمزیاده.

(۲)

له دریزههی پهسنی کاکهزیاده
همسو عالم لعروی بمحظ و مراده
دلی یاران به دیده شموق، شاده
همسو بازاری دورمن، وا کساده
زدمیس بروناکیو، جمئنی بیلاده
که بزه بازی سری کاکمزیاده
شمی نیقلیمی کوردانه، بهیمزدان
که هر نمو خارونی نانه، بهیمزدان
همسو فرزی لدعیانه، بهیمزدان
نده کتربیکی شبستانه به یمزدان
که زهره دلبیری کاکمزیاده

دیوانی راجی

(سوله‌یان) ای عالمداری جهانه
(فلاتون) ای حکیم، دلستانه
موحیتی عیلم و غیر فانی زمانه
فعی جوودی، و هکو در بیانی پانه
سکننده نوکمی کاکمزیاده

له تذریخن، که دونیا دارواه
مهملک، جندو پسری، پریزه کراوه
نمایمی نوبمره نادام روواه
زمان رژاله میکی وای نیشان نداوه
بلیم گهر همسمی کاکمزیاده

بنوشن، نی گهلو کوردی قتلمندر
به قبرابعو، به باده کاسمی ستر
به نوازی بلندی میرو نوکر
و هکو بولبول نواکهن، پیرو نوبمر
که جزوئی کیشوری کاکمزیاده

سنوری نیشتمان، با غو راغه
بلوری دوستانم، سافر ساغه
دلی دوئمن، له سعد جینگاوه داغه
له بن هاتن، چ قومی قورمساغه
که چرخم، رهیمری، کاکمزیاده

همسوو بزم و نیازو کامه نیمز
همسوو زهوق و کزهی پستانمه نیمز
هیوای دورو لینوی ساقی و جامه نیمز
سمرکاری گلر نمنجامه نیمز
لماحه سیبمری کاکمزیاده.

دیوان راجی

له پهنه‌نی کویه و کاریه دهستان

خاکی ولاتسی (کزیه)، برجاو، کمی بسماهه
هزوزنوازی نیشوکاری، لهه چاره‌دا دیباره
هزوزنکی وا به پیشچوون، واه ک پیه بیرو دلخون
به تیکوزشین و درچوون، شیزو پلینگر ماره
برز کیمیای نیداری، قانیمه‌قامی عادیل
(شاملیل به‌گای جگردار، شابازو شاسواره
برز نیستیلای حقوقی، (عدلانددین)ی حاکم
لم کۆملەنی به ناوبانگ، نسو کانی نیشوکاره
بز نیندیفاعی میللەت، رۆلەنی (حیکمەت نەفنەنی)
سدیری مەکن و گومرگ، بۆخى دلر دەماره
سدیرە کانی زانسین، سەرچاوا دیی هومیتەن
لەم مەردە سەروده‌انه، نەم کوردە بەختیاره
ساحب نفووسی کزیه، (جمال ناغاي ھەمۈزى)
بز نیتیزامی میللەت، پە کۆشىش و لمباره
زەخیرەداری خیزان، تەممۇنى ناوه تىمرىز
فەقىرو دەولەمندان، ھەممۇ دەکا ژماره
شورتەن نەگەر نەناسن، ج دانیزىکە، يىلىم!
بز نەخش و تەئونى میللەت، جاندارى جان بىدارە
سەربەستى نیشتانى، تمجىيى سەر بىندە
وەك موغۇنتىسى بىزە، يان كەھرەبایي شاره
ناغا له گەل نەھالى، بە لوتفر چاوردەن
بىارانى ئەلس و دينار، لمبىر دەسى توجاھه

دیوانی راجی

مقياسی بسیع و بازار راست و تساواه، بکرین
پیرویست، لسر در کانی بدقاله یا عماره
نم رهیت و زبانه وابن، چیمه له چمرخی دوران؟
نم عمدل و داده مابن، بزچیمه نیستیماره؟
سری خوش و دلتی خوش، (راجی) له کویه ماره
پتشکش نه کم سپیام، تا مامون لم کناره.

شیوهن بؤکوچی دوایی

سه یند نه حمه دی خانه قات که رکوک

له نیسلاما، نلوی نسمیری خودا بورو
به چاپی فهرزو سوننت دارزا بورو
نمزهل، کارنیکی هیناییه دروستی
دروستی کردو، پرسوودو بمعا بورو
همیرولای کرده راویزی سمرکار
به ملیون بمرگ و رنگی ندخشترا بورو
نیادیکه همزنی عیلم و قرودرهت
که نینسان، چاکتینی ماسیوا بورو
نیتر بزیه موکه للطف بورو به نیمان
ندخوشخانی هممو دردو بهلا بورو
که ماموزتایه، بز تحلیل و تصریکب
موالیدو عمنایی، کیمایا بورو
له بروی پنغم بمران و، ذیلمسوفان
نسمرخانی برووشت و بیدو را بورو
زمانی هاموشز، میژوی که نائزوت
له مابهینی بشمر، نیسبت پهیا بورو

دیوانی راجی

له تمک پینغمەبری و، نافامی بىن بىر
دەمن ناشتى، دەمن شۇزۇ هەرا بىر
له نىسلى خاتمۇ فەخرى رسالت
خوسېنى سەيد نەھىمەد خانقا بىر
كە هەشتا سالە عوسمىتكى نەنەخشان
خەرېتكى راھ و رەسى مەتەفا بىر
نەدىبۇ، قەيلەسەفۇ، عەدلۇ، عالىم
سەخى و، سەرىستى كۆزۇ، موقىدا بىر
زوبان ج بلىنى؟ لەناسىنى تىموارى
كە نوعجوپىسى تىموارى نىموليا بىر
له عىلىسى نەفنۇ، هيئىزى مۇغۇنلىقىسى
.....^(۱) بىر

لە كاتى گەنگىيۇ پىرى، بىرەنچە پېيش
لەناوار شارى دلاندا، كەھرەبا بىر
ھەتا ناخىر ھەوارى خزمەت و دىن
نەوى كىردى، بىمېن فىيل و بىسا بىر
ھەتاڭىچىنى قورىبان، بۆزى دووشىم
سەرە مالاز دلۇز گىيانى فيدا بىر
كە نىعرامى شىكاندۇ، مالىواي خواست
نىيەت مالى مۇسلمانان خەرا بىر
له دونىادا، كە تەدرىسى تىموا كەرد
خەرېتكى جامىعىنى دارولبىمەقا بىر

۱ بەھۇى تەربىيەن دىۋانەكمەدە رەشم بېتەمەد، بۇمان نەخۇينىرايمەد.

دیوانی راجحی

بزین، کاکه (حسین و کاک موحده) مد
لمنار نمودانیه کانگنه و دفا بسو
نموانیش هر یه کنه، نملخمد لیلا
بعرنگنه بابو با پایان رهذا بسو
له نمه خلاق و روشتات، تینگه یشت
همسو خدله کی لسوانرا شارهذا بسو
همیندن بو گهله کوردان و عارهه
له گهله ایان بنی، نمرو لوتقی خودا بسو
به چیه یه شتن، همروممان، باوکی محرحوم
له جنتست جیت شین و دلتوا بسو
له گونی (راجی) زربنگا سالی کوچی
بدفر شادی بعثشت، نمروا بسو^(۱)

شوهدن بو کوچی دوایی

شیخ نوره دین حاجی ملا عہ بدوللای چه لیزاده
له دونیادا، نمود درد بدلابرو
بیشی میراتگرانی ننبا برو
گرگانباری علوم و خوارق خود بروون
قیاسی وان خملکی، لینک جیا برو
له خانی دواه، نزدیت نادری قمت
ندگر لرم خاندا، تغییت درا برو
که پیاویکی هونبرو، کوچی فدرمو
له حنفیت سیت حمایت هملکا برو

۲۶ نم تنوعدنیه، بهینه همزارگردنی پیتمکانی نعمحمد دعکاتی (۱۳۷۱ کوچی)، بهرامی به سالی ۱۴۵۲) از اینها، بعلام دینی لمکاتی همزارگردنا بهم شنیوه بنوسری (به فری شادی بهشت و لولیا بو، که نتوء و دامنه کشید.

دیوانی راجی

به عیلمی نم جهیزادانه، دونیا
پریاو پرِ موغنهتیس و کارهبا بسو
یه کایمک، نایفه عیلمو نداده بسون
لسوانرا دل پری زعوق رسفا بسو
که سوری دین بسو، (سوره دین جهیزاد)
نعریش هر یمک و دکیلی مستهفا بسو
نویش، نم خاندانی و امجیهه شت
رهاون بسو، مدهشی سابو برها بسو
گهیشت دوا هماری خزمت و دین
به نیستیحاقی خوی، وهمی خودا بسو
خریکی دهرسی دین و، زوفی رذ حزن
هممودیان، نازر نیعمتیان رهوا بسو
همواری وانه، قلت هماری تابنی
که زاتیکی و کو سمعدی تیا بسو
ندیپر، عالیم و، بمرزو بمنابنگ
همنزی بید هرزش و کیما بسو
خودا نم خاندانی تیکندا قلت
له ناچهاوانی وانه، دل گوشما بسو
بیتنی و، پنگمهیتن کاکه (مسعود)
نحوی پنوتی عیلم و نیتیقا بسو
که جینگمی فمخری کوردو (کو) یه، نیمزد
هممو روتبه نیشانی ناشکرا بسو
ج گلخینکی خمزتنی بیرو هرشه
گشی چاری، هلممو ته گبید را بسو
له عیلمی دین و، نیستیحاقی نینسان
بـهـلـنـیـ، خـاـونـ شـهـادـهـ شـارـدـزاـ بـسوـ

دیوانی راجی

لەجىنگى باارك و ماماى، وەك مساوى
لەپۈرى جىمپى خىماراي گەل تىبا بىر
كەلىنى تىن نىبۇر، نەلمەن دىلىلا
كە شىخ قىومى بەجىھەن شەتى، رەزا بىر
بېتىن كاڭ (عەملى)، گەنځى بەقىمت
دوراي شىخ، نەم بىناغىمى دارىز بىر
بلىن (راجى)، لە تەنەنځى وەفاتى
بەدىدارى بەھەشتى، فۇزى شا بىر^(۱)
بە بىستو نۆزى زى قىمەدە، چوار شىب^(۲)
وە بىستى نابى غەربى، بىز پىا بىر^(۳).

بۇ كۆچى دوايىن (نەجمەد) ناۋىك

لەچارەدى كورسرا شىزرا، لەر دەل هەر غېبارى بىر
لەچۈلە ماتىما درچىو، شەكوفى خونچىزارى بىر
ھەتا تىغى ھەمەس نەيدايدە بىر مەودابى دەلدارى
وە كە سۆزى بىدايم تانىنجىز بىد نىشۇكارى بىر
كە كوتە زەزمەمى شادى لەرىنى دىلبىر پىناھى دا
بىدەم تازى تىرەب جامى رىۋاى دەستى يارى بىر
تکايە خاكى پىيالاوى شەمى نىقلەمىسى جىسم و جان
لە زەپراتى ھەمادا، عاشقانە شەرمەساري بىر

-
- ۱ نەم نىبۇ دېپە بەپىن ھەزەرگەرنى بېتەكانى نەبعجەد دەكتەن (۱۹۷۱). بەلام دەبن لەكاتى ھەزەرگەرنىدا بەم شىوهە بىنۇرسى: (بەدىدارى بەھەشتى، فۇزى شا بىر)، كە رېنۇرس دیوانەكمىھ.
 - ۲ نەم نىبۇ دېپە بەپىن ھەزەرگەرنى بېتەكانى نەبعجەد دەكتەن (۱۹۵۷). بەلام دەبن لەكاتى ھەزەرگەرنىدا بەم شىوهە بىنۇرسى: (بە بىستو نۆزى ذى قەددە جوار شىب)، كە رېنۇرس دیوانەكمىھ.
 - ۳ نەم نىبۇ دېپە بەپىن ھەزەرگەرنى بېتەكانى نەبعجەد دەكتەن (۱۹۵۶). بەلام دەبن لەكاتى ھەزەرگەرنىدا بەم شىوهە بىنۇرسى: (و بىستى آبى غەربى بىز پىا بىر)، كە رېنۇرس دیوانەكمىھ.

دیوانی راجی

لسداوی کاکولی گول، درکمنارو، ناری سمیادان
بتدیده شوکرینی کامه دیده، خورو شکاری بسو؟
که مەن نوشی، لەجامی نشکەبی گوفتاری (کاک نەحمد)
بەمین خود، هاتەگیان، گەرچى ناقۇلا فیارى بسو
لەمۇ بىدوادە، خامم كرد بە دورج و بورجى گەخىنلىق
نۇرى تا نىستە هەر ساتىن دىيارى بسو، دىيارى بسو
موزاپى من نىما، دل، يېبە سا چى لىندەكىۋى؟ يېكە
نەلا (کاک نەحمد) اى گيائىپسەرەرم، نىم بارە تارى بسو
قەلا ناتىئەم دزبىسە، خۇزى چۈرە دل جىنگە قايام كا
ھەتا نىستا، كە بىن بەختانە هەر ساتىن لىشارى بسو
لە قېرىشا، وەچاكە لەر دلە هەر رەھبى توبىسا كم
كە مەنغاوارە لە جامى هەق شوناسى، بەختىارى بسو
لە بااغى گەفتۈگۈتا، سەر گەرە نەمەر كەزە، گىياتى
بە نەم زوغە، لەزىز نەم باردا، چۈز نىستىوارى بسو؟
خۇدا رەھمى لەگەنلە كرد، نىمتىسالى نەمرى تۆى دايە
ھەتا نىمىزەكە سەرگەشتى بىملارى ياسا دەلارى بسو
نۇونىن ھاتە خزمەت، تەجربىنى يىارى نەكەد، وەرنە
نۇرى ناردۇوە بىز تۆ، گەرچى خۇش بسو، ژەھرى مارى بسو
ھەمەرە ھەننگى خەيدىالم كردد، وەقسى تۆ، لەگەنلە باوەر
كە رەزجىش ھاتە خزمەت موشتىرى خۇزى، بىز نىسازى بسو
گىانى عىلىم و عىرفانە بەكىشان، نشکەبى (نەحمد)
بە گۆستانخى، لەباخى لوتفى نەم، (راجى) هۇزارى بسو.

دیوانی راجی په‌سنه تاھیر نەفندى

ھر کس، ھوندرو فرسنئی روی کۆمەلی دیسی
چاوی لە دوای لوتفو نواکەن چەلسبى بىن
ھر کس وەکو من، عاچزو تىمارە لە دەس غم
چارە نىيە لەم وەرتەيە، نىلا لە لىيېن
حازز لىدەر دۇرۇرى سەخاتن، بە عەرۇمى
نامادە بە خواھشتە، ج زانا، ج غېبى بىن
بۆ بەخشۇ عەتا، کۆمەلە سا درېمن و يارت
تىسراوى رەوای بەختە، ج گۈورە، ج صىبى بىن
وەك شاخى^(۱) سەنۋىر، ھونىرت گىرددو بىلارە
وەك بەحرى دورۇ گۇھەرە پەشىت نەدەبى بىن
پېھىزە وەکو گەنمۇ، بىلاغت وەکو شەكىر
گەر فارسييۇ، كوردىيۇ، تۈركى و عەرمەبى بىن
(راجى) مەكە نەندىزىشە، لەناو گەردۇشى دوران
نەعديو، وەکو (تاھير نەفندى)، ج نەجييىن!!.

۱ شاخ، لق.

دیوانی باجی

نامه‌یهک بؤ(زیوهر)ای شاعیر

بەمەبەستى سەردان

گیانى ژیانى كوردى قەلەندر
ھیواى ولاتى بەزىز مونمۇر
مەردى بە پېشچۈن، پىيى نىشمان
فېيلەوفى كورد، حىزەتى (زېوهر)
تكاي نەمەدارى ھۆزى بەئارات
بە بەخت يىارى، وەكىر سەكەندر
شەھنەشاي وتار، نازۆتى وتنىن
نۇك جىينى دلى،^(۱)
بۆ زىبارەتتان، خۆزى پېشکەش نەكا
(باجى)، كە ساتى بىنى بەھرەور.

۱ لەبەر رەھبىوونمۇھى هەندىك وشە نەم لەتە دىزە بەھۆى تەرىبۇونى دیوانە كامۇھ، بۇمان نەخوتىندرانەود.

دیوانی راجی
هونراوهی نایینی

(۱)

(ستایشی یه زدان)

نه بمناوی پاکی تزم، بز هر مرازی نیتیدا
نه به حصلو شوکری تو، هر نیعمتیکم دل گوشنا
نامانت کرده، قوبیه عالیمی جسورد و جسورد
ناگرو ناوو هموار خاکت نیشاندا، ماسیوا
ساردو گلرم، ترشو شین، موجب و سالیب همصور
نیشورکارت خسته مسودای مدقنتیس و کارهبا
خوت که زانا بسوی، نیادیکی همهول هینایه کار
نیسبت جزئی وجودی گشتی نشیا، دارزا
دینمزی مانا، به مینشکر دل، له قازانچ و زهر
پاتری گیان پر نه کا دونیا له ناوارو سدا
تز همبوری و کس نهبور، کرده همبور، بنکدت حدوس
حیکمتی عیللیت بلیم چی بن بمرانبر تو، خود؟
هر به نمری (کن فکان) بز قاعیده خهلاقت نواند
چمندو چونی نسروافل و ناخید له عیلمت ناشکرا
چونکه نعنان بن به حق تزوی خارهشی کمشنی وجود
قشد تمواو ناکمن سویاست، نسنبیاو نسولیا
گدرچی (راجی)، لم همورو نمراری تویه نابلهند
وال مقابی به محبت، کهوتته حالتی حملهلا.

۱۹۵۰

(میژووی پیغامبه رایه‌تی و کورد)

رذله‌یی نادم، یدکم، بز گشتی میللت پیشوا
خاتمی پیغمبری کرد و ته نهنگرستی بهقا
چونکه نادم هاته ژین، مندالله کانی پس بپن
لیکبیابون، هر یه کمی یمک جزوه کاری خته با
تا لمرووی زانستو فمن، نایین و زنکی چوو لمناو
هاته رو پیغمبرنزاکو، زنکوپینکی زنکخرا
ویش که بدی بز مشورگیانی برگ و عهیش و نوش
هر کمده دهستی دریز کرد، بز سرو مالتی سرا
چی قله‌ندر بسو، لمهیزی دستدریزی دا هلات
ویش ولاقیکی تری کرد تاواره‌دان و پس بسما
هر کمن دور کوتمه، کارو زمانی دابری
(علم‌الأسا). به میژووی نادمه‌یی راویز ندا
تا زمانی حمزه‌تی (نوچ)، نیش له ریزی تیپری
هرچی نیشی خوتنمری بسو، بلقی توفان قوتی دا
نوچ بعوزی کمتشی، له (جودی‌ای نیمه گرتی لمنگری
دابزمی همزی هونه‌بریمروه، له کوردستان خرا
پس بپنی زور برونه، دیسان به خاک و دریسو، همرا
راستو چووت و، ززرو کم، دیندارو بین دین تینک قڑا
تا (خلیل الله)، له دهستی همزی خوخزوری هلات
گدیسه لای مهکم مدینه، مالتی کابوی کرد بینا
کاکه (نیمامعیل‌ای گهخی کرده قوربانی، نیتر
یمک بسرانی دوگ زلی کرده، بـلاـگـنـی خردا
گـرـبـانـی، کـاـبـهـ بـوـتـهـ حـمـجـیـ چـوـارـقـوـنـهـ جـیـهـانـیـ
ناـوـیـ زـهـمـزـمـ هـلـلـوـلـاـ، بـزـ دـلـبـرـیـ مـهـرـهـوـ سـفـاـ

دیوانی بارجی

گمر نهیاندانن نهاندن بساولک و باپایه‌انی کورد
هر نهوان زخیه‌یی پیتفسمبران، ناشکرا
تا موحدمدد، شاهی نافاقی سعاده‌ت هاته رو
تغفو توونی خسته زولم و بوخل و جعلو نیعتیدا
نایمت و نایسني حلقی بز دهینتا جویره‌نیل
بوقه خزمی پیسی خوی کوشتن، قوماندانی غمرا
بیست و سن سال کوششی نuo، برو به سرماییه ژیان
و دهدیه‌ییکی موشتره‌ک، پیزده، بنی فیل و ریا
همروه کو بارانی ره‌همست، بعیررو بمحری لیک و دشاند
تا لسایمی وی ژیان بزند بعهشتی تن گمرا
کوردو عاره‌ب، تورکو فورس و، هیندو یونان و فرهنگ
یمک وشنه کردن به‌یمک، ینکچو سنزان و شارازا
چونکه قانونیکی بعرزی بز بشمر به‌کسر نواند
کس ده‌می همانایه بگری ره‌خنه تا بزی جمزا
نموده زمانانه که نادام دایه دنیا بنی زسان
هر کمنی حذکا دروسته، گشیان، خوی فیز نهکا
چی نهی فمخری رسالت؟ جگ له خارتون و نهجالات
ناودانی، یه‌کدلتی، ژنیکی بنی دنچ و بدلا
نموده بعهشتی خوا نهفرمودی، تاخیدت بز پیاوی باش
پیاوی باش بن، نیسته بچنه نهود بعهشتی دل گوشان
گوچی بیی کورته (ژیکر)، خوشبویستی کردگار
لیسی بیوره سالمقایضت، کوتله هاواره تکا^(۱).

۱۹۰

-۱- نه نیوهدنیه به بنی هزارکرنی بیتمکانی نصیحد دهکاته (۱۹۵۰).

دیوانی راجی

(۳)

(سەنای پێنەمەر)

دوربری هەفتیوی یەکیتی، هەوا بە داشتو شار نەکا
لە سەر سەری گیان و دل، قەراوی حق نیار نەکا
گولیلک لە بااغی روومەتی هەممۇ بەھەشتى پێنەیە
چەلینک لە مەروبی شەوکەتی، لە نیشمان شکار نەکا
لە سەمیتە خۆزازەر ناساگری خەلیلە دەستچەلەکەن
وەلاتى عارەب و عەجمم، پېرى لە تەوبەمار نەکا
بلىن: بناغانەبىي هەممۇ و جەسەر و زېنە تا نېبد
زەنگ و زەنگى بەرزىيە، لە عالىما دىيار نەکا
جىهان پىناھى نادەمى، وەجانى گولشەنى وەتسەن
لە زەنگ و رافى جوپەنيل سەرخۇشى ھۆشىار نەکا
بە نورى پاکى كارەبا، گولتۆپى خالى ھىسمەتى
لە شودوشە دارۋازى دل دەلىلى ناشكار نەکا
لە پاشتى كورددوه، كە بىو بە پاشتیوانى عارەبى
سەما بە شىرى مەغىربا، بە ناسكى تەختار نەکا
بە بىرى بىرزو غەراتى، ھۆزەر نەختاخە جۆشەر،
لە كانگەكانى كاردا، (بىد و نىبر) بىژار نەکا
سیمورخى قافى مەعريفەت، كە نىشته تەختەر تاجىمە
سەماو زەمین و ماسىوا، بە عىشق بەختىار نەکا
حەدو و دەسى حىكمەتى، كە خىستە دەفتەری وەلام
خەقى دەفاتىرى سەدو يىست و چوار ھەزار نەکا
سېبوت و سەلبى عەدلى نەو، بزانە رېزە گىرە چەزن
كە بىر نەكتە چاکىو، پاوانى نىحتىكىار نەکا

دیوانی راجی

له بزئی نه گبست و غىما، كيفاج و عوشره ته کسوا
به و هچيو دهستو موعجيزي، وجود نيفتيخار نه کا
كه دهستي پاكى عيززتى، بخاته کاري بمخشا
باران و بمحرو مانگو بزئ، بورو زردو شرمزار نه کا
کمن له رىزى هاتىدار، ج كمس به خۇرى ناگرى
بن شوتىعوا رو درىسىدار، لە ساتى سەت هەوار نه کا
خزمى خەراپى مەككىيى، كە چۈونە بىرى بىن سەمر
بزانە يارى غارى چىز لە دورپىشتى غار نه کا
فاروقى حمق و زندقە، لە گەل شەھىدى خانىدان
(عمل) نەكىن بە حىيدىرۇ، هەوا بە زولفەققار نه کا
لەكارەساتى هيچەتتا، مەدىنە سامى تىن بىدا
بە نوس و خىزىزەجى لە بىنى خودادە نېتىيار نه کا
وەغايى خەندق و توخود، خەتنى حونەينى پىن نېبىت
لە سالى هەشتىما (صەنەم) لە كەعبدادا فىيار نه کا
رسوشتى پاكى نىنس و جن، لە يىستى عەجىبى حمق
بە سورى باودۇرۇ ھونىمر، سوپاىى كىردىگار نه کا
پەنلىي ھەۋارى يېكىسان، كە بېشى ھەورى رەھىتى
خەراپە مەست و مەست نەكارو چااكە چەنگۈبار نه کا
لەكاتى دادو سەفوھتا، بە بىزەش شەر كە جاپ نىدا
ھەتا خۇلۇمى بىش لەسر منارەدا كىبار نه کا
شەمايلەتكى وا يەكىم، لەعاليەتكى نوى وو كىن
گىان نەكاتە بولبۇلۇ، نسواپى گولەوزار نه کا
شەرىنگى مات و بىن ھەرا، چىروه حوززۇرى لامە كان
وەلام و شەرتى پىن درا، كە عىصىت نېختىيار نه کا

دیوانی راجی

پرژشی قلمومی خزیستی، له تمنگنایی ممحشرا
هستا به قوممه کانی تر، شفاعتی قمار نه کا
بسخاس و عاملوه سماناخوانی درگهی نسون
کیش و تمرازروی جودی نسو، نه کو له نینعیسار نه کا
ردتی بسلازو شمعوزده، رساؤ زولم و سیحر نه کا
به قول نماعوزروان دواوی دلان و چاوردار نه کا
له دانیره ندهب نه گاته ناسانی نزیمین
به جوشی عیشقوه سمری له باره‌شی نیگار نه کا
که تینکه‌لی سه‌فایه نسو، ج باکی نسم فعنایه؟
نمچن لپینشوه سمری نفوی خزی ژمار نه کا
که بانگ نه کاته نویعتی، تا فسوج فسوج، تیپ به تیپ
له بتنی نمجات و مسوژده، ژسانی پایدار نه کا
له نعمتی پاکی موحترم، (ژیکز) که ناگاته لیام^(۱)
به نیوه نیلیفاتی نسو، لمینیه نینتیزار نه کا.

۱۹۶۱

(۴)

سوزی چممنی ژین و، خودا یاره، موحده^(۲)
بزنغوش و، گمش و، ردوناقی گولزاره، موحده
تاجی سمری حدپیروهه رو مسحبویی نیلاهی
ن سوری دلی سرگشتمو بیماره، موحده

۱ نعم نیوه نیره به بنی ههزمارکردی بیته‌کانی نعجمد دعکاته (۱۹۱۲) که سال بعدیکبوونی راجی به، به‌لام
دهین له کاتی ههزمارکردنداهه رو و شهی (نعمت و موحترم) به رینووسی عذری بتوسرزین. بهم
شیوه‌یه: (نعمت. محترم). که رینووس دیونمکده.

۲ لشونینیکی نیکددا دلن: (سوزه‌ی چممنی ژین و، خودا یاره موحده).

دیوانی راجی

بنچینتوو سرچینتىي حوكمو نىدابو دىن
دوژمن بىملى شىيتى كىرو هاره، موحىمەد
دوبىرى سەددەفى بىھرى موجىتى سەممەدانى
قىتىرى كىرەم و رەحىمتى جىبارە، موحىمەد
بىز ئىنگەلەر، مەھكەمەيى بۆزى قىامىت
پېتشارى ھەممۇر ھۆزز، تاكاكارە موحىمەد
نەڭ بىز عەرەبى مەككەمۇر نەتەراف و مەدىنە
بىز گىشتى بىشىر، مەرھىمى نازازارە موحىمەد
بىز يەكىيەتى نىنسان و، ۋىسائىنىكى بەخۇشى
خۆزى موددەعىيەمۇ، شاهىدى كىردارە موحىمەد
نەم، كۆمەلتى نەحزاب و شەيatiتى شەكەننەن
بىز لەشكىرى حق، سەرورەر سالارە موحىمەد
بىز حىكەمتى قورئانىيۇ، تىلەمامى خۇدايى
شەھىنلىكى باند حوججەت و گۇفتارە موحىمەد
نەم پېتىشىرە بىز نومەت و، سەرجونە لە عالىم
خاۋىن كىرەم و ھىممەت و رەفتارە موحىمەد
بىز زاتە نەنزازم، لەزىانى دوو جىھانسا
درەمانى غەممۇ دەردى دل و زارە، موحىمەد
(راجى)، بىمە بىرۇزەردىيۇ، سەرچەنلىكى خۇلدان
تا بۆزى دوا، هەر بىلىن ھەوارە، موحىمەد.

١٩٤٧

پینج خشته‌کی له سه ره لبه‌ستینکی (دلزار)^(۱)

نصلی هوندره، فصلی همسو رازه موحد محمد

تیشکی سده‌مری رذیزی پر ناوازه موحد محمد

میشکی صده‌فی کزماتی دم سازه موحد محمد

شوشختکه لمنار عالمی مومتازه موحد محمد

خاوندنی هزار نایتسی نیعجازه موحد محمد

نوریکه لمنار کیشوهری جانان، نیمه حاجیز

گهینیکه له بز نوعی بشمر جائیزو فائز

شاهیکه لسر تدخن مقاصید نیمه حاجیز

مانندنی له ناو کومالتی خوبیان نیمه هدرگیز

سرچاره‌بی حوسن و نداده بو نازه موحد محمد

گهر ژاله‌بی نیسانه، و گهر ناگری سوروه

گهر عونسوری نیسانه، و گهر سوره‌تی موروه

سریعرزه له روی، چونکه هدیولایی حزوره

رانگینه به روخاری، نهانی پرتموی نوره

مه خورده به چار شاهید شهبازه موحد محمد

بز قدری بشمر، چاوی سیلای گرتتوه بدژنی

سمروی به همراه خستوه، بدرزی خوده بدژنی

سینی قغنسی عیلم و خورنعنی موروه بدژنی

۱ نام پینج خشته‌کیه له دیوانه دھستنووسه‌کهی (باحی) دانیه. له دیوانی (دلزار) مود و مرمانگرتووه.
دیوانی دلزار، نام‌داگردی: دلزار، پیداگووننهوه، نازاد دلزار، جاپی دووه، بغریوچه‌مراهمتی جاچانهه
روشنیبری همولیر، سالی ۲۰۰۶ لا ۱۶۰ ۱۶۹.

دیوانی راجی

و دک شم تلی سنوبیر، به هنوا هد لچووه بدژنی
پنک که موتوره نهندامی به نهندازه موحه مدد

بهم تعریزی لعبور گفرده نی بدرزو دلی داهی
بهم پدر چمعی پر هالمو، بهم رو و مدتی ماهی
بهم ریزه گوهمر، ریزه ددانمو سمری جاهی

بهم تیزی موژو، شیزی برزو، سونگی نیگاهی
خاوهندی سوپیا و لمشکرو سیریا زه موحه مدد

کولانمو لمبه کنه، پرتسری درو عالمه به خوا
نسوری قیده مو، بسهره درو خاتمه به خوا
زنجره درو شیرازه بنی ناده مه به خوا

هر چنده بکم و سفی جمالی، کمده به خوا
گنجینیکه لعنان ناده میا شازه موحه مدد

جان خادیسمی ده رگاندیستی، بین خورو بین خوا
دل عاشق و پر اندیستی، بوزه نه گفر شه
تتش همروه کسو (راجی) به خوا ممحوی له پر تهو
(دلزار) مدبه غافل له جیهنت مددح و سمنای نه
سز راهی نه جات، ملتلمب و دلخوازه موحه مدد.

دیوانی بارجی

(۶)

تابنده، و کو رژئی در خشانه موحده‌مدد
تاجی هونرو، سینیری تینانه موحده‌مدد
شرحی دلز، بندی جگمرو، روندقی جانه
نم عمرکمزی پرگاری هممور کانه، موحده‌مدد
دستوری گله کونز نوی، نسخی بصرهات
قانونی حدکیانه‌بی قورنانه، موحده‌مدد
هر پادشمن کوته فهنا، میللتنی قربو
نم میللتنی سرکوتو، له دیوانه موحده‌مدد
گیانی منه، سریازی غوبیاری بمری پیته
جرگ و دلی من پیشکش و قربانه، موحده‌مدد
ناراتی هممور موزی هزار، له چیهانا
چاوهی کرمه و بدرزیو نیحانه موحده‌مدد
سرچاوهی ژین (نامیرو ناهی)، به دوو عالیه
قیبلی بشرو کعبه‌بی دورانه، موحده‌مدد
نم مزه‌هی نیله‌امه، لدگل و حبی سماوی^(۱)
بو عدلی هممور ممحکمه میزانه موحده‌مدد
سر لوحه‌بی نایاتی هونغمدنده، هر خزی
نم‌دازه‌وو، شی‌ازه‌وو، بوره‌انه موحده‌مدد
نورتکه لمناو بشرگی بشمردا، کدیباره
بشرگی بشروه ساتیری نوقسانه، موحده‌مدد
(راجی) بفیدای خاکی درت، لعنه زمانی
بیبخشه لمپوی ناگری دوخانه، موحده‌مدد^(۲).

۱ لمشونینکی دیکمدا دهلن؛ (نم مزه‌هی بنیادمه تیکر، به سمعادحت).

۲ لمشونینکی دیکمدا دهلن؛ (نگاهه حمقی وصفی تو لم خانه، موحده‌مدد).

دیوانی راجی

(۷)

(نامه‌زگاری)

گهر مولمانی، مدقّرته دلی تازه لمنیز
بگره، پنگه شاهیدی و، حجج و، زکات و، صعوم و نویز
ینه بدوایسی بیمزدان و مهملک، واتسی پسیام
ناردراوو، بوزی هستان و، برآوه راست و لیز
گهر خمریکی چاکه بسی، هر بز خودای که، بن ریا
تؤش نمینی، نمر نمتن نمیر نمینی، هیچ معنویز
هرچی لیست پمژین کراوه، خوت پیارزه له نمر
چونکه گشتی لینک نه کا، بنیاده ندیهارتنه گیز
دز مبهه، تسان مده، برپاری خارتن بگره، دس
بتوچ دخزی تروک، بزچی ناخزی پاکراوی بن قبیز؟
تؤش مبهه مامی تفراندر، همدو رو قاچیان ببریمه
هر بقد پتوستی خوتکه، (بن لمسه رایمغ درنیز)
بوزی هستان، کن نمزانی، کمی به گزبی و درنین؟
پنت بلن (راجی) نیشانی؟ گچکه تنبه گهوره نیز !!.

۱۹۴۷

(۸)

لەقاپی غیره تسى تزدا، نهوندە مات و داماوم
بمحوتى جمرگ و دل، نیستا، حسروودی وا دهبا چاوم
دەلیلوخانزین تاکمی، شەفیعولوزنین تاکمی؟
بنالم بسەم ھەممۇ دەردەو، بتسزى بەختى وەستاوم
کەسینکە خۆشىدۇئى مەردە دوو خانمی دین و دیبا بن
لەخانمۇ ناخیم ناگم، کە لىرەش مەلکەدزاوم

دیوانی راجی

لەبىر (من نىڭقىن الله)، گەلىٰ تىشىم فېتىداون
لە گەل (يىچىل لە المخرج)، نىتە بۆچى فېتىداو؟
لەلاي مۇلا، (مفاتيح الغرب) و غەيرى تىتاكا
لەنەستاوا دووايىدا، وەرە فرىياسىي گەردابوم
كە عىسا مۇزىدىيى: (يأتىي مىن بەندى إسە ئەخەم)
بە قىومى دارو من هاتام، لەمەيدانداو هەتاوم
پەرسىيم زاتى ھىممەت بەرزى تۆز، بىن وە كە بتىنەم
لە بەحرى عىشى مەردىتا، نوقوم، وەك بەردى بىن ناوم
(أَلْمُ نَشْرَجْ لَكَ صَدْرُكَ، وَضَعْنَا عَنْكَ أَوْزَارُكَ)
(رەفتە ذَكْرُكَ الْأَعْلَى)، بەنوارات، چەندە بەدنادوم
گەلىٰ پەripot و فەرتۇوت، خەرىكى سۈرۈتى ناسۇرۇم
نەگىيە كاخى لاهورىم، لە نەرۋەل خەنۋە جىتارىم
دەمىن قىچىيەن تادام دى، لە كۈورۈھى دەرددو دەلسارى
دەمىن لەزىن لە نەندامىم دەچىن بۆزە پەشىز كاوم
(فَسُبْحَانَ الَّذِي أَسْرَى بِعَبْدٍ جَمِيعًا أَفَصَى)
لەناغىدانى سىنەمدا، وەكىو (پاشکۇ)، نىجۇلۇم.
(۹)

يسارەب! ج گەدحالو، پەرتىشانى جەفا خزم
يسارەب! ج گۇفتارو، كەمەرىمىتى خىتنا خزم
ئىمبۇ لە حىزاز وەسفى سەفا، خزمەت و ئىحسان
مەجبۇرۇيەنداو بىدۇمت، يېرىنگو بىشى خۇم
نىرو بۆزە، كە من دىنە نىزىز باخى حىبابات
بىن بىنلى گۈل و ياسىمەن و سەررو سەبا خۇم

دیوانی راجی

نمودن خته لصریرتمه، شمراره ده می زیندان
بن نادی سرنه فرازیو، سوتواری جمزا خزم
من، لا یمه قی همر تمرزه عمزاینکی گرام
پر فیق و نصلل، بن عتملو زیکری خودا خزم
مدیلم نسبو یمک لمحزه، له دیوانی عیباده
سرگشته بی بازارابی فرو فیلی فتنا خزم
فیکرم به هبا مسرو فنی نستواری دغفل کرد
پامالی به لای شمش جیهتی بزری لیقا خزم
عوسم گوزه دی، گشتی، له نهحوتی تربیدا
نمی بن تمره بی مجلیسی دیوانی بدمخا خزم
نمی نبلدا، نیعمتی عزما، چوو له کیم
نمی پر ختدری چزل و بیابانی هبا خزم
ببخشنه به بروی (انه حمدو، یاسینو، موحده)
لهم ریگه بی تقدیسه، عجب، بن سرویا خزم!!
ببخشنه به گولزاری خه لیل و، کمره می نسروح
نمی دل بـگـدـو، غـرـقـی خـهـجـالـاتـی سـیـاـخـزم
بـبـخـشـهـ بـهـ مـورـسـارـوـ، دـهـ مـیـ حـزـزـتـهـ عـیـاـ
نمـیـ کـوشـتـهـ بـیـ سـدـ سـالـهـ بـنـ دـهـتـوـ عـمـاـ خـزمـ
بـبـخـشـهـ بـهـ خـاـکـیـ سـهـمـهـرـیـ نـادـهـ وـحـمـوـرـاـ
نمـیـ بـوـ دـهـشـ وـ پـلـثـمـرـدـهـ بـیـ سـوـدـ وـ حـدـیـاـ خـزمـ
بـبـخـشـهـ بـهـ نـسـحـابـوـ، بـهـ نـالـوـ، عـوـلـمـیـاـیـانـ
نمـیـ دـهـفـتـرـیـ جـمـهـالـیـیـوـ، دـوـشـنـ بـهـ خـمـتـاـ خـزمـ

دیوانی باجمی

یا رهیبی! نستو غافیی عیسیانی له (راجی)
یا رهیبی! اچ بود یتنمہ درگاهی رجا، خزم؟!

(۱۰)

یا موحه‌مده، عنده‌لیبی باغچه‌و گولزاری تزم
عاشقی کعبه‌و نسجاتی رنگمو ناساری تزم
ینکسم، کردم ده‌خالت، ره‌همتی تو ز بنی، خودا
دانیما هر چاوه‌نزری شوعله‌و نسواری تزم
حازری چهارخی شهادت بروم، لدیوانی نزدله
بز نمده، میزانی عهدو نیسبت و دیداری تزم
دل بریندارم، به نالیو گمرد ناهی ناگری
نیشیزاری مرهمینیکی لیسو گولشنکاری تزم
نیمدو، هم، گهر خاکی نمرزی نصفه‌هام، یا عیراق
هیچ نهیم، مربوتوی خاکی پایی جمن‌متزاری تزم
منبعی فیکر خدیالم، کرد له مستیدا خسار
تزویه بنی سدجار، که نمشو ده‌مزده‌و گوفتاری تزم
یا حمیبوللا، نسجام، خاسه کوتله دستی تز
که‌می بنی میقدارو، که‌یفی بنی بوخ و خوغواری تزم^(۱)

۱ نهسته له کتبی (گوته‌کان المولات کاتبکوریاس) ادا بینیوایه له بیرساناسی (علم النطق) (دا ۱۰ ده)
گوته هن، نهانیش بربینن له:

۱ گمههر الجوهـرـ. ۲ جمنـتـنـ الـکـمـ. ۳ جـونـتـنـ الـکـیـفـ. ۴ شـونـنـ الـمـکـانـ. ۵ کـاتـ الزـمانـ.
۶ خـتـنـسـرـ الـاضـافـةـ. ۷ روـشـ الـوـضـعـ. ۸ روـشـ کـاتـیـ هـمـیـشـ الـلـکـ. ۹ کـرـدـارـ الـفـعـلـ.
۱۰ کـوبـنـ کـارـتـیـکـرـدـ الـانـقـعـالـ.

(راجی) ایش لعم هؤتراوهیدا ناوی هر (۱۰) گوتمکانی هنناوه، بهم شنیده:
۱ کـمـمـیـ بنـ مـیـقـدـارـ جـمـنـتـنـ. ۲ کـمـیـضـ بنـ بـوـخـ جـوـنـتـنـ. ۳ خـونـخـوارـ روـشـ.
۴ خـسـتـهـ روـشـ کـاتـیـ. ۵ زـمـانـ کـاتـ. ۶ مـکـانـ شـونـنـ. ۷ موـنـفـعـیـلـ بـوـوـ مـوـلـکـ دـلـ کـوـرـیـنـ، کـارـتـیـکـرـدـ.

ویانی راجی

مونفعیل بود مولکی دل، بردهی زمان، خسته مهکان
هر موزافی گوهمری پر حیکمی نسیاری تزم
دم به دام، تبیشی تز، درمانی درد و غم دهکا
جاره جارهش، درد داری دیهشت و نیزاری تزم
ردندو، بیتالو، تمره بنالو، سفراکمش بروم، دمن
نیسته شوکرانه له نزمه گوهمری نشعاری تزم
ینکمیکم، چوومه قایپی رهست، نمی خوشویست
هرره کو (راجی)، تالبکاری مهی میداری تزم.

(۱۱)

و هدته شترتی محببیت، په بیهودی پنجمی مران
پو له جاکه کردنه، خو تسرکی را ازیزی کمران
کن منی هینایه دی، هر نوش نیشم پن ته کا
بزچی سریست له کارا؟ چونکه سرمستم له کان
نم کسی بیدا هیدایت، شرح نه کا سینه له دین
نم کسی رتی لئی بگوری، یاق نه کا دل، وله گیان

۸ بردهی زمان = کردار. ۹ حمیبولا تزو (پنجمی مر دخ) = گوهمر. ۱۰ بر حیکم «
خسته سفر».

به لای (نمرسته) و بینجکه له گوتهی (گوهمر) که گوتیمه که خوبه خو همه، تزو گوتکانی دیکه گوتی
رووکمش و والتن و له گوهمردا هملکارون و بونمته نیستانه کان گوهمر و بوننک سرمه خزو
خوبه خوبیان نیمه، شاوی گوته که (کانت ۷۷۴) رهخنه که گوته کانی نمرسته گرتوجهو بیوایه
که نمو گوتیه گوتیه نمئتو اوزین، له جیان نمو (۱۰) گوتنه کانی نمرسته (۱۲) گوته نیسته اوزی داناوه.
هیلکیش و مکو یاه رهخنه له گوتکانی کانه و نمرسته گرسوو زنت له (۱۰-) گوته هیناوهمه.
هر ووها بیرسانه اسانی (بیورت رویال) و (چون ستیوارت مل) پیش بعنوندی هنرشنیان کرد و تصریر گوتکانی
نمرسته و رهخنه ایان لیگر تووه.
سمرجاوه، دهروویمهک بُناو بیرساناس، ورقیان و ناما هکرنی بمکوردی: نیسماعیل راجی، دھستنووس.

ویانی راجی

کن همیده دادر شدفاعت کا، هستا نیزتني نداد؟
کن نه کاته شاه و، کن شاراپمرو، کن پاسموان؟
کن ژیاند رزقی عالم بیش نه کار، بین بش نه کا؟
بزچی هیندیک شادمان و، من نسخوش و دل بمزان؟!
لیتی نه گوریت و، دقاوادهق نیش بکار، عاجز نسبی
لیسره ناگرخجی، نیتی، ویتنی کلاشو ناشموان
کینه حمزکا خوی بیبن و، حمزکا له بزگمن ببورونی سدرگ؟
سےیره بازاری خوا، سرمامی سوداگران
فالسفعی دین و رسالت، حیکمتن بتو میشکو دل
هر له دونیا ناشکرایه، همدو رو خانوی تاولادان
نافرؤشی و ناکپی، موحتجی پارهو پسول نیبه
نهیشکتني و، نهیوهشتني و، نهیشمیزی نان به نان
چار بد، (نخنْ قَسْنَا يَسْهُم)، باش تنی نه گمی
یملک نبی، یملک ترسنؤک، یملک رذتمی مازندران
گمر نزهل پیلان بگیری، من به کن بمریار نهم؟
بزرع نعمانستیان نه کنیشان، زه مین و ناسان؟
مارو میزولیش محیبیت نه گزو، یه کتر نه خون
شیرو پنوی، بعورو کبرویشکیش، هممو قودرهت سمران
پیسه سوداینکه مینشکی نیمه نهشکتین وجود
پیکمان دریمن نه کات، ناویزی نادا و چان
هر نمن چاکی نمنام، دولتمعنی بنی شمریک
کاکه (ڑیکو)، ناخو نیناینکه نهچیته لامه کان؟!.

دیوان راجی

هەممەرەنگ

أ - جووت سەرۋا

(١)

(نەورۇزى سالى ١٩٦٤ - دەنگى جوتىياران)

كە نەمەرەزە نىمېز لە سالى نىسى
بىرامبىر وەلاتت، دەشلەكە گۈنى
بىسىمۇ، بىنۇسەمۇ، بىكۈشە بىمەيتىز
لە هۆزۈت بىمىستە مەيدىتت بەرىز
بە خاودىنگە گۈلتۈزۈر نىساوو زۇرىت
پەزاڭنىمۇ، هەرمەنلىدۇ نىمۇيت
بىسە خىزمۇ جىيان، بىكە پەيپەرىدى
ھەممۇ بىيى بىرزو كىمان كە كىمىى
بىكە خىزمۇ هۆزۈت تىز نامۇزىڭكار
بىچىنە لە خاکىت ھەممۇ چىشىنە دار
بىكىنلە زەمىن زار، جۆممالىكە جىز
لە سامان و بەرھەمم، پېرىكە مەكۆ
بە كارى گۈنگۈت، بىگىرە مەشور
بە چىنگى پلىنگىت، بىكىشە لە دور
ھەممۇ جىزە پېجىنەك بىچىنە لە باخ
لە بىن مىوهىي، قىلت مەمۇز ناخ و داخ
لە هۆزۈت بەتھىشىتىنە، هەرمەنلىزى خۇت
بە بۇشى مەھىتىلە خەتىتكە مەردو شۇزىت
بە كۆمەل، وەلامى بىدە نىشىتان
مەپېرى ئەترىسى بىدۇ دۈرۈمنان

دیوانی بازی

بمری سالی تازهت که نموروزه، هات
ندهمنگی له ژتر بار، شانی خبات
له دوزمن به تنهنگ یتنه دنیای پان
دلی دهیکمو، نیتر میده و چان
نمزانن کوبی نسروح و زردهشته تز
و چاخی خمهلیلی، بین گفتگو
که بددگوی و لاتت خزانی له بدخ
نمخوازن درتین دهارت له منخ
ولاتت چلون بسو، بدهست تورکه کان؟
خرمیک بسون نمهیلن، ج ناورونیشان
له گمل نیتیدابو، سوپای نینگلیز
له دو روی وشانی (فُکن، یا پلیزا)
دوای وان، که شاهمی قمراری درا
سلیمانی، بیداخی لئن هـلکرا
به چندیک دـیـسـیـ بـمـانـیـ لـمـعـینـ
شـکـاـ مـافـیـ کـورـدـیـ بهـ زـادـ بـرـینـ
له رـنـگـیـ نـوـمـمـ، کـورـدـ بهـ (فـیـملـ) درـاـ
خـیـانـتـ کـوـتـهـ نـاوـ هـزـزوـ خـزـمـ بـرـاـ
بهـ (عـبـدـولـهـیـلـاـکـ) ^(۱) وـ بهـ (نـورـیـ سـعـیدـ) ^(۲)
جمـعـنـدـمـ تـکـایـ کـرـدـ بهـ (هـلـ مـنـ مـزـدـ)؟

۱- عبدالوهیل‌اک، معباست له (عبدولنیله‌ه) که (وص) مهلهک فهیسلن بسو. جونکه ندو کاته مهلهک فهیسل تهممنی بجوق بسو.

۲- سهروک وزیرانی عراق بعومو، لمدای دامهزراندنی حکومتی عیزان‌موده چهندین پوستی جوزاوجزری پیتر اووه.

دیوانی بارجی

له پاش وان شزوپش به چواردهی تعموز
شمریکایمی بسوو بمنانو خمپورز
که لایدا له ری، (قاسم^(۱)) ای شیرینبرست
به متنیکی کوردی، همموی چوو له مست
له بروی سالو نیونک، ج سامانی خاک
که بینگانه بردوی، تدقو سوت و لاک
نسوروتان چیار دهغلل دانز گیا
نسورورا شمرنکی بلند، سر زیا
له هیچ هات و کاتن، سریا سمرنه کوت
هممو کاری (قاسم)، به شزوپش بسو چوت
ندهی «ستی پیست له ناواتی کورد
نه گینا خمیالت نه کا خاشو ورد
نعمهند جاشر و جوشکی له (عطفه)^(۲) کری
همموی لئی بسوو بوغم و ناخ شمری
که کرگمل بمره للاذی خاکت کران
به تزین خزانه ممزات و مهیان
له بمعسی جبرابور، دهفی عطفه
له دریابی کوردی، دراولو تهقی
له گمل نمو هممو کزمه کعنی شرق و غرب
نه (قاسم)، نه بمعسی، نه گیشتز به نمرب

۱ معبurst له (عبدولکریم قاسم)، ربیهری شورش لاهه موزی ۱۹۰۸ و یمکم سمرؤک کوماری عیراق، که کوتایی به رژیم باشایخت هینتا له عیراخدا.

۲ معبurst له (پیشیل عطفه)، یمکن بوجه له دامه زینه رانی حزبی بمعسی عرهی نیشتراکی.

دیوانی راجی

نه کسی دهس بخهیته یم خمی کورد و کال
بـلا هـلـمـرـیـزـه لـهـ مـالـوـ منـاـل
بهـخـیـوـکـهـ بـهـ کـورـدـیـ هـمـوـ نـارـهـ زـوـوت
ژـیـانـ بـعـهـرـوـهـرـکـهـ، لـهـ نـابـوـوتـ وـ لـهـ بـوـوت
نـمـواـ دـهـ کـوـمـوتـ چـمـنـدـ نـیـشـانـیـ بـهـ عـارـ
برـسـکـمـیـ هـمـوـاـ، تـرـسـکـمـیـ هـمـوـاـ
لـمـنـاـوـ تـافـوـ باـفـاـ، گـمـولـ لـالـمـازـ
هـمـمـوـیـ رـنـکـخـراـوـ، جـ لـادـیـ جـ شـارـ
سـمـرـیـ مـافـیـ کـورـدـیـ، بـلـنـدـ بـوـ لـهـ خـوـ
لـهـ مـیدـانـیـ هـقـدـاـ، بـمـرـهـلـلـانـ جـهـلـمـوـ
بـهـ تـوـ بـهـ هـزـزـتـ، تـسـوـرـمـ وـ تـهـکـانـ
بـسـوـرـیـنـهـ سـرـ خـرـزـتـ، خـولـیـ نـاسـانـ
خـمـبـاتـ بـکـاـ بـاـ بـرـاـ پـیـنـکـ تـبـاـ
کـهـ هـیـچـ شـتـ بـمـرـاتـ لـهـ بـرـیـ لـانـیـاـ
بـهـ شـادـیـ بـکـنـ سـرـ، کـورـانـ وـ کـنـیـشـکـ
نـمـینـ بـاـکـیـ هـیـزـتـ لـهـ بـارـانـ وـ تـیـشـکـ
بـرـیـازـتـ بـکـنـ، پـیـلـ قـسـمـیـ پـالـسـوـانـ
پـزـشـکـهـ بـرـیـازـتـ، بـهـ دـهـرـدـیـ گـرـانـ
بـهـ مـیـزـرـوـ نـمـنـارـیـ سـمـرـ کـارـیـ کـورـدـ
بـهـ بـاوـیـزـیـ خـاوـینـ، بـهـ کـرـدـارـیـ گـورـدـ
بـهـ بـلـنـیـ کـورـدـ، هـمـنـدـامـیـ چـمـپـاـهـ بـیـشـکـ
کـهـ بـزـ پـیـارـیـ نـاقـلـ تـسـوـاـهـ وـ شـیـنـکـ
بـهـ دـوـوـ چـارـیـ تـیـزـوـ، دـهـشـ وـ کـالـوـ بـزـ
لـمـنـاـوـ چـارـیـ خـدـلـکـیـ، گـرـانـ چـشـنـیـ مـزـ

دیوانی راجی

لە بەخشین و بەرزاپیش تىمداو
بە دەرسایی زانین، ھىممو ناواردراو
سەرپاپايى كوردى ئەننام بە خەلک
لە كوردانە، عالىم وەرىگىرتووه كەلک
بىدن پاز بە يىك، راپىن نىرمۇ سۈرك
بىكىن كارى دۆزەن، لە ھەرلا چىروك
بىكۈشىن لە پارتىيە، تا بىنە گەل
لە دەس دەرنىچىن با سامان و ھەل
تىوانى خەلتىت بىرون، يانگىزنىمۇ
تىوانى دىيارن، مەيانىشىرىنىمۇ
نەگەر جاپىسى كىرە، يەكىن سەرچىلت
بىسۇوتىنە جەرگى، بە تىۋاۋو نىھوت
بە راستى بىزىرە كارت لە بى
وەلامى خەبات، لە بىت نېچى
بىرازىندىمۇ دايىكىنى نېشتان
وەك بىسووكى تازە، لىماماھى زەمان
تىرازاو، كىانى تباڭە بە يىمك
بە زانىن كە نەكرا، بە زۇرى كوتىمك
لە كىيىرۇ كوربان، كامىران بىن وەلات
سياست بىگىۋىن، بىپېنى دەستەلات
بىكىن يادى بىايىه (كاواه) نىمر
مەكىن رېتۈشۈنىك لە شۇرىش بىزى
ھىممو سالى تازەت كە نەورۇزە دىت
بە خۇشى دەگىشى، جىزئە پىيىزە لىت

دیوانی بارجی

بە ناماده‌بى، بەزرو نازاد بە
نیت تا همتا پې بىدلە شاد بە
بىسۈرە لە(ژىكىز)، لە كىرتى و هەلە
كە نابىن لە دونيا، جوان بىن پەلتە!!.

(۲)

(دلسوزى و نامۇزىگارى بۇنىيىشمان)

ماو گەل، ماو ولات، برايانى كىورد
بە رىنگىاي و دەمن، بىزىن سەرمەد ورد
چاۋىنەك ھەلىتىن، بىيىن چرا
سەرىپەز نەسووتى بىشىو ناشكرا
گىاو سەزۈدوات، بۇ لە ھەمۇرازىن
ھەر لە بىرى سروشت، نىو ھەوا خوازن
لە وتنى خۆتىان بىكىن تماشا
دانىراوه سەر لە ۋۇرۇي بىالا
خەللىكى لە بەزى ھەممۇ بەخىنۇن
بۇچى ھەر نىسۇ، سەرەو نىشىنۇ؟
نەمام سەرەو ژىئىر نە گەر بىتىرى
بە خوا قىت بىرى نابىن بىچىتى
تىن دەن بە خۆتىان، بىرولىتىسۇ
لە دەستى دۆزىمن مەتتۈلىتىسۇ
وەكى مېشەنگۈرۈن شارت بىنالى
گەورەبى خەللىكى مەكى، بە نانى
دۆزىمن لە جىنگات شارە زىرگەتە
ژەمرى چىزوی نىو، پېرى جەرگەتە

ویانی راجی

نمی کوردی غمبار، غمگوارت نییه
یارو دیارو دیدارات چییه؟
باغ و راغی تزو، زموی و هیلانه
به تاپزی دژمن، له تون ینگانه
دایکی ولاست دژمن همیگرت
چاکی تیگه قسمی کم و کورت
گلورهی نجنبی، زربایی ناپاک
چون پن بگهیتن، دایکرای چاک؟
حاشا وه که للا، گمر نهض و شهیتان
بز تز یته سر روشت و گوچان
دریا هلتتا، بکونه پله
له رشکی هوا، مدکونه مله
بن داکو بابو، همیو همیون
دروون تمهیو، قامیت چمیون
نمخوش و سیلدار، بن و مسیل دارن
بزیه در بیدر لادیسو شارن
سیلدار هموالی هوا چزل نسبی
نمخوشی نیوه، بزچی موزل نمی؟
بن تسدیبو راو، شرینگو تمیب
لعناد مالی خوت، بروی گور غرب
میکردی بذخت نایته کوشتن
مه گمر به خزرک، یاخز به شوشتان
ساغیش به بونه، گمرهش بون منال
چیشتان گرم و سارد، سوترو تیژو تال

ویانی راجی

پیشچون یتنه پیش، دسکن به نعمال
(مِنَّةُ الرِّجَالِ، تَقْلِيْعُ الْجِنَّاْنِ)
هر کس به پتی خزی، پیشو چیا بنی
تا رهگی نیشان، پیشو چیا بنی
هممود میانیک، و تراوی نمودی
هممود زهمانیک، پیاوی نمودی
له بنی کرداری، تا بنی کلاون
له روزی گرمای، سر هملکزارون
له سرمای شلوش، پدیدا علامت
فرکمن چلم و لیک، بگرن هلامت
گوتیان بشاخن، بو میشکی به نار
هستا به کارین پیوازی پیشاو
میبین ونمی کس که نابراوه
بچوکی خوشستان بھننے پاره
نمیین باران، له غیتم و هموده
ندره، به تن کم، به ناقل گمره
پدوت رو جاتی خوتان معینان
خزمتکاری بروت، هموده به فیلان
نمی دولتممندان دسکن به بمخشین
بمرگیک پیوشن، ریانی نمخفین
زوو بگره مدیدان، پشت مده دوژمن
ماری روشن به کلک نهچیته نار کون
پشتی چوستی خیرا بیست
له روی کارزار، نازا بوهست

ویانی راجی

بۆز پاشتووانی یەکتر بن دلیس
میزد کە زۆر بون، نەدبن پەستی شیر
خاکستان بە معەدن، بە زۆر و زەبر
بە تیژاوی هوش، بین بەھر وور
چەمکو نەسلامەمە لى دابىزىن
نەمامى فیکرى تىدا بىتىن
پەيدۇن، كەمک نەگرى بە ھېلىمك
ناردى ساغ نەكا بە نان و نەك
خۆ پیارن نیسو، زو بگەن بە کام
كاكل دەزىن لە گۈزىر بادام
يەك با لمىرىن، وەك ناش، يەك لە بن
لە بەينى دوو بىرەد بەهارن دۆزىن
ھېنىئى بۆھەنلىق، پىنلى نەخشىن
گۈزى بە حوججەت قەت نارەشىن
زىنھار، گۈورەكان بەسیمەتى نيفاق
پال بەدن بە يەك، بگەن نېتىفاقت
تىماعى شەخسى بىتىن بەلاۋا
قازانچى قومىي، نىررى دوو چاواه
يەك دەولەمنىدو، يەك رووت و بىن حىس
پىشى تىماعىكار، بە كىنگى مۇۋەلسىز
خودا بە گۈزەرە كارتان نەكا
كە پىشكىن، بە بەخت يارستان نەكا
تا خۇستان لە خۆ تىشكى نەدەن، خودا
لىستان تىشكى نادا، كوردى لىنگىجودا

ویانی راجی

هیندی له عیراق، هیندی له نیران
هیندی له توران، بسون مال و تران
برپادی ناتتوون، نایتے لید
تا نخترته جوش، نمی بابه پیه
برپادی پرلاش، فروی لیکه نمیا
که پالتی پنکدا، تفمنگیش نایا
بروانه لیسوه خاکی قفلندر
که کومنل کران، نمین به سمنگر
زاناو خوتندوار، حیکمت شوناس بن
سر بزری ژیان، نه هلی قیاس بن
له روی یامت، پروردہ کمن ژین
به عدل و نیاف، له سر روی زمهن
بزه هر بزه که، به چوار فصلی سان
سینمدو شمت جن، دینیتے بن بال
رزه خزی سولتان، فسول و میزرن
دوازده بورجه کان هممو دبیین
شمرد بزه کان همروه کو میللست
هیندی به دولت، هیندی به زیللست
به بسونی سدنعت بیوژتنمود
له درگئی خدالکی منورزنمود
وا جالجالوکه، جاو رایمل نه کا
حمزه تی شنیخیش حمایمل نه کا
کرمی ناورشمود، کرمی قمره قاج
ناورشمود کمز کمن، توش بییه لاج لاج

دیوانی راجی

جیسی پنکه‌زینه، نسلک جیسی گریانه
بز هرچی کورده، نسلک چی نینانه
نمودی شیخ گیترای سمنار سمرودران
نه خوا فرموده، نه پتغمبران
(تو بسا الى الله) له لای شیخ نیمه
سرو دی تعریقت، بزمام چیه؟
شهیتانی نینسان بمنی نادمه
شهیتانی جندان، بزمم زور کمه
هالمخاله‌تین به ممه کرو به فیل
سرچاوی بروستان، همرگیز مدکن لیل
و درنے نیشوکار، تینکوشن به دل
بنیشون سونبول، بچنن تازه گول
گمر ناشتوان نیشی به تمنقید
پازیم له نیوه، حستا به تمقید
پنریست نیزام لهر بسهر و در
نمری به چاکو، نمھی له مونکمر
گهرچی مهتا زور ماره له بازار
میبیزه (راجی)، چیدیکه گوفtar
نمودک پیت بلین، له قات و قری
میشکی مسی بردو، گهروری خوی دری!!!

۱۹۳۷

(باس چونیيەتى چەرخ و كودەوە هۆز)

كاكى، بىزت بىكم باسى زەمان
گسوى راپىگىرە لىيم، نىارامى گيام
چىان بىمىرىھات، ياسارو يساۋەران
گۈلۈ ياسىمەن، ھەممۇ ھەملۇران
دىيا بى پايز گەمرا سەرانسەر
تىا كە گۈم بۇرون مەردى بى چۈھەر
ملىقەن ملىار، بىزەمىزە لىك لىك
نىيە نىرمۇ گەرم، مەگەر بىستەلەك
دىن بىز تىروسىكىو ھۆزىنى بىشىر
تارىك بىرۇ، پىساو، بىلاۋىسۇن گۈھەر
كىوا گەنځەكانى نىشمان لە شان؟
كىوا مىيدەكانى، ھەممۇ پالىسوان؟
كىوا دەولەمنىدى خىرى فەقىيان؟
كىوا دەسمايىھىبى دەعىيەمۇ نەمىيان؟
كىوا بۆزى بىدونىڭ، لە بىرىي بېشان؟
كىوا تارىكە شەر، لەمەر بورپەشان؟
كىوا قىسى شەرين، لەنناو تىدىيان؟
كىوا نازو ھەنگۈن، بىز دەن غەربىان؟
كىوا سۆززەرە حەممۇ، بەخشىن و كۆشىن؟
كىوا عەدل و نىنساف، بەكتەمەل توشىن؟
مەللەت ھەراسان، بىن نازو بىن نىار
برىسى دەينووشىن، ھەممۇ چۈونە دار

ویانی باجی

نیما مرحبا، لە تیک ترازا
وەك خالۆ خوارزا، مسامد بسرازا
ھەولى ۋىانو، بىيىر تېرىيىه
لە هۆزى نىمىزەت، نىتە هەرنىيە
خەلکى بە قېچۇرۇ، بە قەرزۇ قولى
دل لە راستى دل، دەلىسى سەھۇلە
بە بىن يارمەتى و، بىمەن كۆمەلتى
سۈرتىي ناڭرى، كۈلای مەنجەلتى
وەتنى، نىمۇز بىرۇي قازانچو مايمەم
دوواى دالىو بىاب، بىرۇ بورىيە دايىم
بىخىتىوت كىردىم بە دەستىپەرى
تو خوا لمىر خەلک، تۆ بۆچى مىرىدى؟
منالى پەنگىن، ھەممۇت بە جىنھىشت
لەزازىي عالىم، جوان وەك بىنھىشت
تەفۇر، سەد تەفۇر، لە چەرخى ناپاك
بېچۈركى سەرخەت، گۈمرۈي خستە خال
حىرىس و تىماعۇ، گۇنئاھى بىت دا
دونىيا جەھەندىم، بىرە لەسوى دا
رېنگىاي تەقەلا، ھەر كىس لە خۆزىه
لە كىردى كوشى، بىرە بىزىسە
خاودەن نەتەرەي سەنگىن و پەنگىن
ھەممۇ گىيەوەي غەممۇ داتەنگىن
خەزەشىاوي جەمم، شەپەزىدى قىرى
منالى پەنگىن، ھەممۇ زگ دېي

ویانی راجی

دولمند که دی، فسقی نانی بسو
سواری ساری بسو، گراغبانی بسو
به جزرنکی وا دلی نشتلنی
که بزی هملکمی، نیتر نهیکوژی
نه گمر قاربون و، وی و، نامرووده
به توره کتک جز، نسبجا حمسوده
هملوغ تیر نابن، تمردهس برسیه
برز دولمندان، نفیسی نهفییه
نه گمر توجایی خاون موغازدن
له پرول پرستی، همزار نیجازدن
قولیشت نیبری، نایشه نادا
نه گمر مالیشت گشتی پیمنادا
نه بیوی به جاری ببروتیمه مو
تساکو به هساوار، زورگه کاری
نه گمر بازرگان، بزرگه کاری
بسوچ پاکو پیسی، ندخته زاری؟
درزد سرتنمی زل، به بمن ژماره
لمسر فلوسینک، نه کاتسماه
وه کسر عستاری ده ماسع پهشزکار
به بزی غالیسو، عسترو قاوه چاو
به فلی کری و، به دینار نیمه
مقالی تزوچا، برآ، چار چیمه؟
به سیپو سندوق، حششاری داره
نملن له (هیند)یش، بمخوا نسماره

دیوانی راجی

بـهـقـال، پـیـشـتـهـ پـهـقـلـهـ فـرـزـشـیـ
لهـگـلـ نـهـفـنـدـیـ، بـزـجـ مـهـ نـهـنـشـیـ؟
سـهـلـمـوـ سـوـوتـتـ، بـزـجـ واـلـهـ باـوـهـ؟
یـانـ لـهـ رـیـ تـمـاعـ، نـهـتـزـ شـکـاـوـهـ؟
تـمـارـزـوـتـ بـهـ فـیـلـ، نـیـزـرـهـ، نـهـلـیـدـرـمـ
خـزـیـشـتـ، بـهـوـقـمـتـ نـهـچـیـتـهـ نـاـوـدـمـ
نـهـنـدـنـدـهـ خـواـرـدـ پـیـسـوـ پـهـلـیـدـنـ
وـهـکـوـ جـهـنـمـ، (هـلـ مـنـ مـزـدـاـنـ)ـ؟
عـهـلـلـافـیـ پـرـ لـافـ، بـزـ دـانـعـوـنـلـهـ
نـهـکـبـیـ بـهـ کـوـلـوـ، نـیـداـ بـهـ هـیـلـمـ؟
سـهـرـایـ هـمـمـوـ شـتـ، وـاـتـنـهـکـوـشـیـ
لـسـجـیـاتـیـ گـهـمـ، هـمـزـنـ نـهـفـرـشـیـ
کـاـکـهـ! بـهـمـنـاـگـرـ، یـانـیـ نـانـمـاـ
چـاـکـیـ بـنـاسـهـ، مـمـغـزـوـبـیـ خـواـ
مـسـقـائـیـکـهـ نـانـ، هـمـمـوـشـ هـمـوـرـهـ
نـهـلـنـیـ نـیـزـرـهـمـوـ، مـهـیرـهـ پـیـنـهـ
حـاجـیـ! بـهـ قـورـبـانـ، نـهـلـنـیـ پـهـوـلـمـیـ
بـهـ بـوـچـیـ لـهـ دـوـرـیـ نـانـ، حـمـرـیـ تـوـلـمـ؟
بـهـ سـوـتـنـدـوـ حـیـلـهـ، خـهـلـکـتـ بـرـنـگـ دـاـ
مـهـگـمـرـ تـسـیـنـکـ نـهـعـاتـ بـهـ کـینـگـ دـاـ
مـهـلـمـکـ، بـمـ هـمـمـوـ سـافـیـ رـشـهـفـاـهـ
نـادـمـ بـهـ زـانـیـنـ کـرـدـیـ خـلـافـهـ
نـزـرـهـ مـدـلـیـهـ، کـهـ خـوـشـ مـمـلـامـ
وـاـ نـمـبـرـتـوـیـ، زـگـ وـیـتـ مـلـامـ

دیوانی راجی

نام که جزو، پتختورمه پیروز
با هابلیدیم، له سد کا و دار
سلا ملا بسن، حیکمت شونا
هموو قصینکی پری قیاسه
بورهانی قسمی، ماددی و معنیموی
ساف و لمصرخو، تا بتکان نمی
لمصر هماری، تزو لیسی پرسی
نینین له یغی تیڑی پرسی
له هاممو دهربا، مدلی بزانی
خولی بدانان، خیری شیخه
بزو ری گاری، بی تیوه رخنه
بزو لوقته نانی، دینی نیادزی
نینین قیامت، وله گا بقزوئی
لمصر کهادی، خروی نمختندنی
نموجا تا مسرگی، درز کردنی
کاکه! بهنیوکمن ملا چاکه کان
تساکو نیشان دن، ربازی ژیان
دین، بزو ژیان و خوشی و مسراوه
نه گمر خاکیشت، بروت و بستی زاده
مانای دینی تزو، براو بایی
گمر نیومایرو، گمر نواهیی
مدقصودی خوا، لسدین بزو بشمر
بمرینکی بزی و، بی بصره و

ویانی راجی

هبرچى لە پىسى، كەللەنى نەتاسى
كە خۆزى بناسى، خۇداش نەناتى
لىنت ناشىكرايە، وەكىو بىزۇ مەمە
(مۇنْ كَانَ لِلَّهِ، كَانَ اللَّهُ أَكْبَرُ)
عىبادى خوا، ساھىپ تىماڭان
موېمىزىز ھەممۇ بىرای شەيتان
دەرىھەق يىمك نىمېن خارىزى دەپاك
نایىن بەچاوا، رەزىكى پۇنالاڭ
دۇزمۇن زەفەرتان پىن نىبا ھەرمەدەم
خۇتىان بىيىنن كۈريانى نادەم
چىي پەندەم بەرمان ھەيتايانە رەرو
ھەر نەدو ھەرىزىن، بىز رەۋشتۇ خەرو
(راجى) بەگەشتان نەلتى برا بىن
ھەتا بىزۇ شەو، موشكىل گوشابىن.
(٤)

(گەشتىك بە گوندەكانى دەشتى كۈيەدا)

بە باشىكى خۇش، وادىمە يارى
ئىشانبو نىار، ھەدىيە دەيارى
لە بىزۇانى گىش، لە مانگى نىسان
كە ھائى گىرسان مەيلاتى دەنەنەن
حاجىلە بەيپۇن، ھەلاتى بەنەنەن
ھەممۇرى درەشا، بە دەم خەندەي گۈز
بىرىقى بەنەنەن، دىنەي كىرده دەشت
وەرنە مەيز خەزار، بەنەنەن بەھەشت

دیوانی بارجی

لە هەر جىن دەچى، لە گەمل چاوارى يار
(جەنە تېرى تەھەما الەھار)
لە گەمل كاك (عەزىزى^(۱))، واماندا قىمار
بېچىنە (تەقلىق)، لېمەر نىش و كار
ناڭقا، زېكخىرا نىسا سۇپا
چاپپوک سواران، بە تەپلەر سەدا
لە دىنى (خەرابە)، هەنتا شىۋى سور
بە سەيران د راو، لەنەنیزىك، لە دور
بە تاومان بىرى ھەمەرازۇ نىشىو
كىسى باكى نىبوو، بە فيل و بە دىنۇ
شۇ چۈرىيە (گەرمەك)، لاي (كۆنخا حوسىن)
چەند خزمەتى كرد، بە ھىزىز بە تىين
بەلام لە گەرمەن ھەمەرە تىرىشكە
عالىم نەسۋورا، وەكىو بىرىشكە
بەينىن بەخىزىر، چۈرىيە (موخەببەس)
بىارانى بىستاوا، كەدىننە نەخەرسىن
ئىنوارە چۈرىيە (باغىچەنەن)، بىمناوا
فاتىحامامان خۇنىشىد بۆ گەھىنەنلىار
بەينىن بىمعام، ھاتىنە (تەقلىق)
دەنگى پېتكەنلىن، ووك ھاجى لەقلەق
مۇلازم تەمۇرەل كاكە (حامىد بەگ)
دەمارى دۇرۇمۇن دەرىتىنى لە رەگ

۱ مەبىست لە (عەزىزى سائىخ ناغاي غەفورى) بە كە گەمەرە ناغاي گوندى (خەرابە) و چەند گوندىنىڭ دىكەدى دەشتى كۆيە بولو.

ویانی راجی

(عه‌مدد رهمتی)، مسیدیری بمنار
خزمی خومانی، بینین چاود باو
بن شورو سی بدر، بسند و باده بسود
مسجدیں گولاو پاش، ساقی ساده بسور
بسزمی چاره‌شان، سندای چمغانه
هیناییه لمرزین، دلی زمانیه
هر شو له ماییک، به بسزم و یاری
دینارو دره‌نم، بستاو نیباری
بیمار درا وان، بینین بزر (خرابیه)
کومنل تیکندهان، بین پرس و جوابه
دوس و بیانی چشم، قمراره یملک دم
حاسکی کوزیمش بنی، دوره له دردو غم
تاقم، وریزو و بزر (ملا زیاد)
همورو نقوتان، هر مهلا، زیاد
خپرمان همنارد بزر (کوتخا حوسین)
مسیدیرو زایست، قومیسر که دیز
سر له نیواره، سوزار برون عه‌گید
بزر دیسی (خرابیه) ای نامین ره‌شید
تاقم بسجاري کرا به دور شرق
یه کیک بزر کوزیمو، یه کن بزر تدقیق
کن مابرو لهدی؟ سواری سرکش
هر من و ناغا، له گمل دور چاره‌ش
سبعه سر له زرو، بنی شونین و مسجال
کواییه سرمان، ره‌سی نیستیقال

ویانی باجی

تا پد خشم زین کرد، پوشیم نبمردی
پیم نایه پکیف، به دستوبردی
دهنژل زورنیا، کمری کرد فلهک
لام وابو هاتن به سهیران، ملهک
وهمزانی لشکر، چوار دوری گرتین
له ناو نسوانیل، رهنه به قرچین
که دیست ناغا له گمل دو چارادش
وستاون له یزم، بین درزو غمش
فرمود با برذین، به پیز کومله
مرکمز (گرمک)، خزمه کمن هله
ناغا به پیشواز، به قمته و بغار
پاشواز نیمن بروم، له گشتوجوزار
دو چارادش له بهین، (عوسان و کرم)
دهنژل زورنیا، بود بونه نیلیم
ده کوتان له پی، و کسو ره عدی پی
نیمه به لاؤک، نیپان مرهمبر
پیشوار نهیاندی که نیمه له دور
نهیانوت چارادش هاتن به دستور
که نهیانزانی ناغا و مهلان
خجالت نیبون، تیکرا نشلیزان
هر له (کانی رهش) تاچرونه (کاریز)
توضی سد کمس بسوین، بسیزو بئی پیز
له (کاریز) اوه تساوه کو (گرمگ)
هر چوار سواری چالاک و چاپک

ویانی باجی

لەمۇ دابىزىن بە شەرق و بە ژىز
ھاتىن زاپىت و مەنمۇرۇ مەودىر
لەرىش نىان خورا، نىانى نىسوپىز
سۇواربۇن ھەممۇ، لە بۇرى جىستوجۇ
ھەتا (كىانى پەش)، ھاتىن بە سەيران
نەچى ماماڭىر، بە باتى تەميران
فيقەنى دوزەللىق، دەھۆزلۇ سازى
مەلاتىكەتى خەستە رېمىزازى
بۇز نىستىتىقابى حاڭاكى دىوان
چۈرىنە (قولقۇلە)، يەمعنى بىر مەيدان
پىكىدى شاپۇرنۇ، تۆقىمۇ دەس لە مەل
چارى رەزىانى پېر دەكىرە لە كەل
نېجا گوشادىي، ھەتا (خەرابە)
بىن قەيدو شەرت و، سۇنالو جوابە
ھەممۇ دابىزىن، ھەزىزى دلىران
لە نەشىيمىنا، ھارتايى شەيران
(راجى) لە يەزدان نەپارىتىمۇه
كە عەبىبى كىوردان بىشارتىمۇ.

دیوان راجی

(دهمه‌ته‌قهی نیفان قهقیرو دمه‌نه‌مند)
له‌سه‌ر داخوازی کاکه زیادی حمه‌ناغاو
حاکم عه‌لانه‌دین نه حمه‌نوری نووسراوه-

به ناری خودای فرمات‌دوا بین
خیوی کانینات پشت و پهنا بین
سوپاس و سهنا بین عهد و پایان
تا بزئی ناخر، شایانی یمزدان
مه‌کینه‌ن کاری هممو خسته کار
نموده گیاندار، همتا بمردو دار
به پیشی توانی، همموی دابشی
له بروی زانین، دایه سرکشی
دهستورنکی راست بز برعابری
گولو درک و دال، ناقل و کمری
زان او نزمانا، تاریک و رووناک
نمیتیه‌و درهخت، عاسان و خاک
در را و ببریا، دشکی و تمرازی
ماسی و سوسمار، کونیزی و بینایی
زستان و هاوین، بمهارو پایز
همرازو نشینو، دلخوش و عازیز
زده‌رو موشتری و، میریخ و زوحمل
مانگو بزئ، نیت، زیان و نجمل
گلمارو ناگر، شمشیر بسته‌لک
گولی نابه‌لند، دوچاری به‌لک

ویانی باجی

قریلار رهقی، له ناو قمرار دا
گلخزروه ولسو له خاک دیار دا
پنزو و تمارازوو، بے حموتوانه
هر حوتە ئىشىك نەكمەن كىشانە
بىزت بىكم باسىك، نەگىر ئىيىنى
له بىيت نەچى، هەتا لە ئىنسى
بۇزى، فەقىئىك وەكىو سەممەندى
وەتا لە قاپى خۆش دولەممەندى.

فەقىئى: لىتان ئىك نىدا، خوداي بىن ئەندىش
شەتىكى رووا يېن بىدە دەرىزىش
وەلامىان نىدا، تەقىلبابى كىرد
يەكىن دەپىمېرى، تەفو بابى كىرد.

خولام: كىابرا چىت دەرى، درگا مەشكىتە.
فەقىئى: هەرچى خوداداي، نىلوم بۆ يېتىنە.
خولام: خولام چىزىدە ئۈزۈر، گەرمەن، فەقىئى
عەمەدالى نىاند، ئازۇ پەمنىنە.
دولەممەند: پاروو لە دەم دا، كاسكى دولەممەن
بىز دەرىكە، جادورى سەكىر فەن
بلىنى، خوا بىدا، مەھۋەتە ئىزە
لە ماتى ناغا، بىز كۈلىزە
خولام پىنى دەگىرت، چى راسپىترا
فەقىئى دەرىزى خىرا، بې خىرا

ویانی راجی

مالی یمکو دوری، هممو پشکنی
برسی مایمهو، بـخزی و ژنسی
غـریب، پـوت و قـوت، تـنوزایـمهو
هـستا بـهـیانی نـهـکـرـوـزـایـمهـه
نمـورـزـشـ تـاـ نـیـوارـ، گـمـراـ لـهـ مـالـانـ
گـمـرـدـهـ هـمـمـوـ دـیـوانـ وـ دـالـانـ
هـانـایـ بـرـدـبـمـرـ کـونـهـ فـقـیـانـ
پـیـانـ نـبـخـشـیـ وـ کـوـ وـ زـیرـانـ
تمـادـدـفـیـ کـرـدـ، بـذـرـیـ لـهـ بـذـزانـ
کـوـتـهـ دـیـوانـیـ پـزـلاـ کـرـزـانـ
نمـوـ دـولـمـعـنـدـیـ خـوـلـامـ لـبـمـ دـهـتـ
وـ دـانـیـشـتـوـهـ، سـرـیـمـتـ وـ سـرـمـمـتـ
مـلـیـزـنـ وـ مـلـیـارـ، پـارـهـ نـمـؤـمـیـرـیـ
قـازـانـیـ پـنـرـارـ، بـاـبـیـ بـمـخـبـرـیـ
ژـمـارـهـنـوـسـانـ، لـبـمـ دـهـتـ وـ پـیـ
وـ کـوـ کـمـولـیـ مـمـرـ، لـیـسـ دـابـنـ نـسـپـنـ
هـمـمـوـ لـمـخـشـیـ زـمـدـهـ فـلـوـسـنـ
نـیـبـتـرـ فـانـیـزـ، بـهـ جـمـبـرـ نـمـنـوـسـنـ
لـاقـ وـ پـهـرـاسـوـ، بـهـ قـوـتـبـ وـ مـیـحـوـرـ
سـرـ بـهـ دـانـیـیـ عـمـرـدـیـ مـوـنـخـوـرـ
سـاحـیـ بـاـغـ وـ رـاغـ، مـسـاحـیـ نـهـکـمـنـ
سـیـوـ چـوارـ قـوـنـهـوـ، دـرـیـزـوـ مـیـعـیـمـنـ
دـوـلـمـعـنـدـ بـهـ فـیـزـ تـمـاشـاـ نـهـ کـاـ
لـهـ قـازـانـیـ سـالـ، مـمـرـ حـاشـاـ نـهـ کـاـ

ویانی راجی

فقیره بروتە، خۆی پى نىشان دا
غىرگىنى فەقىرىي دابسۇ بە شان دا.
فقير: لىتان تىك نەچى، سامان و سەرۇوت
بېشى فەقىيان، دەمایىي دەولەت.
دەولەمەند: بىرە خوا بىدا، بام ھىچ نىيە
پاوهەستانى تۆز، لىرە بوقچىيە؟
زلىق مل نەستورۇ، بۆ خۇزۇ عمل كە
مال و مئالىت، دوورى نەجىمل كە.
فقير: وتسى مەن زەم، ملەم نەستورۇرە
بۆز نازىنەكى تۆز، جىرمەنگە تەنۇورە
بىن جىن د بىن مەكان، زارو ناوارام
نۇوا نەمبىنى، هەيتىدە بىن چارادم
كاتى منالى، بە بىزىدۇ جىن بىزوم
خىنۇ مولىڭرە مال، سوار نەمېشى شى بىزوم
چەمند ئىختىشامو، شەوكەتمە بىزۇرۇ
لە تۆز زىياتەر دەولەتمە بىزۇرۇ
خاوند نەسىلى پاك، نەزەدەي گەوران
منى فەقىرى بىزوم، لە چىمرخى دەوران
بە راودو سەيران، شەمو و دۆزى مەن
بە بىزۇرۇ ناواز، گەمل نامۇزى مەن
بۇ بوبۇمىھ قابۇرون، بىملاف و گەمزاف
حىزم پەيدىا بىزو، هەمتا كىرى قاف
دىنەم لە بېرچىزو، ناسى ئىزان
فرىندىايە ئۇزى سەيبرى (بى) يان

دیوانی راجی

فریندا نمودی فرمودی له قاتون
(حتی تندقا و امّا تعبّون)
له ناکار، بهلا بسمرما بزان
خوتتی ده مارو جمرگ و دل، پزان
بسختی بلندم، سمهو نشیو بسو
باری بچوکم، به وتنم کیو بسو
ناواره کردم، خودا له سارا
چاک بسو نهیکردم به عمردی خارا
نیستا، به عیلمولیه قین نینام
عمردهم له حمدو شوکرو سپایام
علیم و دینم بی، بیباکم له نان
هممود بذرا بزقلم ندا بینگومان
نمتوش پینم ندهی، هارقمرانی من
له مالی مهلا، نمدمن نانی من
دعاعی زور باشم نممن بتو کردي
(لیستان تیلک نهچن)، تیگه به وردی
هیئتدهات خوشیه، لیست ورنه گمری
نه گینا نه گبیت، پیست هدله گمری.
دولتمهند: دولتمهند هاته ولامی فمهند
بو تسو دس نادا، پیو دستگیر
برز به رنسی خرزت، هیچت ناده من
حیکایتی کون، گونیشت ناده من
بمری ممال نهخوا، نمودی خمریکه
تمبله لی ودک تو، کمشکی فمریکه

دیوانی راجی

کن تر ز نهانی لم دورو پشته؟
به نسل و فسلت، سوالت رو شته
هرچی بیتلام، شتیک بستینی
هستا به میانی هیچ نامیتنی
منیش و کرو تو سرگردان نم
له درگهی مسالان، گران جان نهم.
فمقیی هوشیار، نیدا جهوابی
له روی عیلم و فمن، حازر خیابی.
فقیر: دوپاییه درپایی درپژو پانه
هزار دولتمند، سوت پرنسانه
موحتاجی بشدار، نیبت چل نیکه
دینکو چلیک، بنکو چلیکه
لات و انبین تو، من به خیو نه کمی
مرحافمزوی خزت له ده دیس دیس نه کمی
نایینی، شمی تاری بین سامان
شمش حوت نستیره نه کمن چراخان
گر فمهقی نمین، ناخزی زلان
مال و مالیان نبین به تالان
بنی دولتمندیش، جگه له ترسان
هر فمهقی همین، نممن له برسان
هردوو تایهفمش، دولت ناتسوار
شمودو بوته بزه، همداش بوته نار
هممودو کائینات، دوو دوو بعائبسر
عیلم و نمزانین، رووت و توانگمر.

دیوانی راجی

دولتمهند: ولامی داینه، بزه همش بسمر
به گرثما مه که خود او پیغمبر
دونیا، گمر کورت و دریزو پانه
(نان هر نونانه، نبور له خوانه)
خسمی سبینی، گمر نسمیر نه خوم
نسمین دی بدی، کماد به، بزدم
دیدنکو چلیک بگرن هزاران
رزدانمش بدم به خیو ژماران
لیاسی مالو منالم بکم
تعماو نمهام، بکرم جم بجم
دهوی نایمنن سالن شرویدر
منیش واهکو تز نیم قله ندر
دوللت پاریزیم به تز ناکری
سمر مالی من، به تز نادری
ناخو داخ لمبمر رووت و دهونیشان
به قسی پان پان، ممکه پریشان
نیم چیز کانه گله لیک کراون
هممود بز لو قینیک خمپوز، ناون.
فقیر: لو قیمی تز تمنیا چاره مان ناکا
لسمی کو مه لیک، ده دم دوا کا
چیز که کام هممود حیکمتن
دوللت پاریزی و سامد شموکتن
خوا عمه قل و عیلمی گله لیک دارمی
ج با کم ماله، که نهیداومی

دیوانی بارجی

مالی دائمی، علیم و عیوفانه
هردهم له پارادت، ناخیر زمانه
پارادت بندزیز و، مینگه لات خوری
به نازیک نابن، به فقیر بدری
مبنا نینسانی موساعدده
هممود گوناهیک موباعده
تا دو تایفه نمفردت لیک بکمن
نموان بناغه بشمر تیک ندادن
خوشی و ناخوشی، رووتی و دولتمدن
(البیل و کم ایکم أحسن)
من و تو هردو تهره بی خوداین
لمغمش درنهچین، هردو روو سیاين.
دولتمدن: خوت له من بستا، پسربوتی ناکس
که مالی همبو، لوثنی خوام بمس
مرتبیم هموز، لمچاری عالم
و دکوتوج کس، نامینن به کم
دزی و جردی، ناکم به پیشه
و دکوبن نیشان، به جمرگی پیشه
پسولو و پستانبات، له باقان و گمز
سللمو پیبا، نه گرم به قاقن
کفتیه مازو و خوری که نه کرم
فلوس به فلوس قازانچ ورنه گرم
بنی وازم له خهلك، خمریکی کارم
غمه گواری نیمربذو سبو نیسوارم

ویانی راجی

نایشم نه خوری، مایشم نه چنی
بسپهواج، عمرزو حایشم نه چنی.

فقیر: شمرته مرتبست، بمرزی، لای خوا بئی
نمک لای عالمی کهونر فهنا بئی
تەکببور مەکە، هەرورە کو منى
تا خزت بە مرخی، نوسالە بنسى
ملکچ بسو شەیتان، جىنى ناسمان بسو
نایىنى جىنگىد لە بن عمردان بسو
دزى و جىردە چۈل، گشت كىس نەزانى
تۆ واي نەدىزى، كىس پى نەزانى
ھۆقىو تەرازۇو و گىزت تۇستان
مالى سەت كىس، بېز، نېمى بە تالان
بىن تەۋەكۈلى، نەگىنا سېمى
نازانى لە گەل خودا چى دەكىى
سەرر چارى خزت، كە خاۋىتن نەشۇرى
بە چىلەك و مىكىزب، نىتەر بە جەرمىزى.
گومان خىرابى، فەقىئى ناچار

وختە يىنى بە گۈز حەمارو دىسوار
چىت لەمن دىسو، پىوانر كىشان
مالى ھەتىيور بىرۇت و دەرىۋىشان
پىارى يەك دونىيا بۇرمە نەك ھوما
(بَل الرِّجَلُ رَجَلُهُمَا)
خزمۇ عەلايىق و كىو كىنگىار
بە پاى پىل نەخون، دورو جارو سى جار

دولەمەند:

دیوانی راجی

هر ده عسو و تینک بز شاو نمیان

به کورتی بلیم، بایی سمت لیان.

فقیر: بزم قسانی خوت، وا نیازامت خوارد

به ده عسوت، قسی زلت را بسوارد

بمرتیل و رهشودت نهدی به میان

تساکو تالانکی مالتی نمیان

نایینی فدرمروی خودای من و تو

(کُلوا واشترزبا ولاشترفوا)

داوای دورو دونیسا نه کمی سرمهبر

کن پهها ندکمی له دهستی هدژدر؟

دولتممند: به زمان لروسی دلیسی جاسوسی

کتبیلک نیمین، نه گمیر بینروسی

بزوج به درگرتن ناخونتی بهمیات؟

نیستی قمناعمت، حمدیس و نیمات؟

هر کس به پیشی خویی بروت و برسيمه

نیمرد زدمانی نهفی نهفیمه

تازه تیپمی، بشمر بزیل کهوری

کار ناشکرایه و دل روزو شهروی

کاکی خزم، منیش نیزانم نینسان

دومسارهی نه کا کلامت بدیان

(إذا مَسَّهُ الْحَرُّ جَرَعَهَا)

(إذا مَسَّهُ الْخَيْرُ مَنْعَهَا)

بسهانی، نهزاکمت هم زدم دروته

رینی (وَفَظَّلَنَا بِعْذَبَهُمْ)، بسته.

دیوانی راجی

دقیر: چونکه بن شمریک، نمزام خودا
نامهوری میللنت لیک بن جودا
بیمی لئی بکمن خو مهکمن غهلهلت
لله (جعلناکم أَمَّةً وَسَطْ)
لله بروی بینگانه همتا دیار بن
به نازو نیاز، به کاروبیار بن
که ویست برات، وده تو ز بن ناوی
نمیجا کمینیکی نیمان تمواوی
گمورد ناقلمند، دولتممند سمهخی
به تایبستی عینل، هر نهین بژی
گمورد بن نسقام، دولتممند روزسل
جیتان له دونیا، جهیمه سیجیبل.

دولتممند: دارای قومیت به تو ناکری
نموداری چاندت، بدرنک ناگری
سوالی نانه، یا سوالی جیهان؟
عالیمت خسته بمر تیغی قسان
نم دارایی تو، بز کمینک باشه
سندوق و جاتای پی معاشه
به پارانمه نان پهیدا نه کمی
لله بروی فندو فیل، جیبو بز ندهی؟
نه گهر له معددهن، نالتون بمهیا بنی
سمت باقه دهزی، گانی تی نابنی
دوللت چاتره لله بن دوللتی
خودا قسمی جووی کردن پن پستی

دیوانی بارجی

چونکه پیشان و خودا فدقیه،
پیشاش قومیکی غمزب لینگیه.
فقیه: به مالو منداز، با کس نعنازی
هر کس بخوازی له خوا مرازی
نه گهرچی سمرهوت نه کمن ژماره
(إنَ الْإِنْسَانُ لَفْتَىٰ خَيْرًا)
خیرو سد (الْمَالُ وَ الْبَنُونُ) بین
(إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا) نمین
کاتنی که بوریه سولتان نستابوک
نیجا جوانه، (دُغْ مَا يُرِبِّك)
جنیسو فریوش نیم، به بین فندو فیل
نانو نمیحعت، منی کردوه و نسل
بوزه قسمی جزوی کردن نواواره
هستا تیبگمن سبو نیساواره
چاکه به کومنل پیاکمن و تاساغ
(ما عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ)
ردو درمه گیند له نساو لسدین
(إِنَّ الشَّيْطَانَ عَمَّا مُّبَيِّنٌ)
دل پمروهده کمن، له جیسن و عدهه
که نسو پمدادخ بسو، پمدادخه جمد.
دولتمند: له روی زمانه زدن بعانه
لیده کمانچبو عورو و چمغانه
هستا له دورمه، کمیفی پی نه کم
له دوشم نمهات، تفی لئن نه کم

دیوانی راجی

رەمەزان جىزىنى بوروت و قورتائى
بۆز دەولەمندان جىزىنى قوريانى
ناخىد شەپەنھەبى، بىزج وات بىمىرىدى؟
باخى نازارەزوت، كىم بۆز بېبىرىدى؟
نمىدى لە دۆزدۇخ كەمىنى يېتىمە
بۆز بەھەشىيەشت سۈرمى دەيتىمە
ھەر خواش دەزانىن چەرخى كاينىات
بۆز كىن نەسۋەرلىد، كىن تەك قەپات
هانى يېست فلۇس نانى پىن بىکىرە
گۈشىرى رىسوایى خۇزۇتى پىن بىگرە.
ندقىرە: بىست فلەكەتى تۆز بە مەدىنەرە
قەناعەت تەكىم ھەستا نىتوارە
قىسى پەتفەمبەر تەكىم موستىمەع
(عَزَّ مِنْ قُلْعَةَ ذَلَّ مَنْ طَنَعَ)
بە بەخشىن نىمەن ناگىن بە كانى
(إِنَّ الْإِنْسَانَ عَبْدٌ لِّإِلَهِ إِنَّ)
فەرمۇرۇدى نىمام (عەملىام لەيىدە
(أَعْطِ مِنْ شَيْتَ تَكْنُ أَمْيَه
وَلَلْمَنْ شِئْتَ تَكْنُ أَمْيَه
وَاسْتَغْنَ غَنَّتَ تَكْنُ نَظَيرَه)
لە خوا نەخوازم بە فەقرو غىينا
رىيگەن ھيدايەت پىشان نىشاندا
لە رىسى مىسلا بىن خارىند ورما
خاون نىمات بىن لە بىمېرە درىسا

دیوانی راجی

لەر هەمەوتان سوپاس و سلام
دوعا بۆ مەرام، (والمسك ختام)
(راجی)، نەخوازى ناواتى كوردان
لە يەزدانى پاك، لە شاهى مەردان
نەوش دەرسزى خاکى كوردانە
ەدھارى بىن مال، پىنچىكمى پەرانە.
كۆيە - ١٩٤٤

دیوانی بارجی

ب- و تار

(۱)

- سوپاس و ستایش، شایانی کرده و هی نو بز بزرگردن و رنگخستنی بذیر.
- من که همیتوونکم له همیتوو پینگه یشنوده کانی کوردستانی شیرین، به هیوانینکی ززر بزر له گمل گموره کانی همیتوو برو رو نیشتمان پیمرسته کانی خوشبوست ده ایم:-
- ۱/ همموختان له میشوری پیششودا زانیوتانه که له دوای لیشاور لیزماته گموره که نوچ پیتفهمبردا ناوهدانی لمخاکی پالک و شیرین و رنگینی کوردستان دامزراوه به دوس کۆمەلینکی دلپاک و خاوئنزو باست، نواننه یزدان هەلیسراون بز ژیان، واتا له نەتمووه نوانه، پیتوسته هزری بمشعر به تمزینکی رېتک بزیا، بعیانی دەستانیوو کەشیتیه کیان لەم خاکدا، بورهان دەکری کە زمانی کوردی ززر پیشکەمتوو بوره، چونکه هزری بز بیشچوونه کە خاکه نازداره کەی خزر بەرنداوه.
- ۲/ نو هزری بھەممو جوزىك تینکزشەر بسوو بز دامزراوندەنی هممو پیترستییه کی کۆمل.
- ۳/ ززر پیاوی بزر بزالام دەركەمتوو، کە بەرینکختن و پەرداختن و دەعن خەریک ماون به دەستورنکی ژیان.
- ۴/ هەتا زمانی پیتفهمبر حکومت و پیاوی گمورهیان هەر همبووه کە کۆمەلیان ژیاندورو.
- له گمل هممو تالیسەکدا نعم مندالە بچوو کانی نیشتمانی نیمه همیتو مارن، همیتوو بەعر جا، بەلام دایکە خۇشبوستە کەن شیغین شیشمان کەوتە باوهشی زد باوکىکى، بەلكە ززر زد باوکى ناپاک، کە بز کوشتیان تىن نەکوشن داخەکەم.
- نینجا سەروران، لەبرتان دەپارنمۇوه:-
- ۱/ لەسر تىرىي باوکە کانی پیششوتان بىزىن.
- ۲/ بە تمواوى بزانن هەر رېتكىيە کی هەتانە، تەگر لەئىر دەستورنکی کۆمەکييدا نېبن سەرناکمۇن.

ویانی راجی

۳ / رینکی گمورد (حکومت) .. رینکی بچووک (عمشیده) پیتوسته، که وابن ناشیا بمعیج باپتیک که گمورد له بچووکان نسبوروند بمهیزی ژرسی و هوزش پسروبردهیان نهکن.

تکا له گمoran دهکم که پینگهیشتوون، نمک له بچووکان که ناتیگه یشتوون، تکایان لیده، کم بز پینگهیاندنیان ززری دوی وه دهتوانن ییانکمنه همورو جوزه نیشانو سندنگمرنک. وا دیاره ژیانی کزمدلی گمورد لمحی بچووکمود پمیدا دهبن (تا یمک نمین، دوو نابن).

هیرامه له پیش هر شتیکدا (کزویه) بژیا له گمل ولات، لعلایه کی دوایی کوردستانی شیین لعزر دهستورنکی رهنگین.

راجی

هەلگری ناواتی کوردستان

ویانی بارجی

(۲)

وتهی نهوروز^(۴)

سمرودران: پرستان باش، جمژستان پیغز، ژیستان خوش.

له پنی روشت و بناغه بستنی ناده میزاده و دامزرانی لعم دمکلهای خاکدا،
بعچند و شیمک گونگرتستان تکایه.

۱/ تدبیات و نقل و مینورو بپیارسان داوه، که ناده میزاد له هممو گیاندارنک
تمواوتر دروست کراوه، همزنیکی یه کدگیرو و کارهایی که لعدها همیده له شتی
دیکدا هینده بمعیز نیسه، جگه لوهه دتوانی هم رشتنیکی که لعم کانگه خاکیدا
دریچنی بعهمو نمندازویمک کلری و ژئر دستی خزی بکاج مرده، ج زینده،
دووی همه پیشوودا پینگای فیریسوون و تقدلهای هم چمنه کارنکی پیوستی بو
کیشراوه. له گمل نمهه شدا پعروهه گاری گموده پن بپن، چرخ به چرخ، پیاری زان او
ژیرو خاون روشنی هلتزاردووه که کنمداتی وخت له ژیان و خوشی و پیغزگاری دوا
نه کمون. پرژ به پرژ زانینو وریابی له جولهه جولو و بمزی دابو له دوو لاوه: یه کمک/
زانست پسروهه کان، دووم/ کاریده است کان. و له پرژگاری بایه نروح (کوروزای
ناده)، وه کو زانراوه یه کمین همی له ناو پرژگاربیون (کمشتی) دوزرايسمه، نروح
له گمل چمند کمیک که نازا له پینگای ژیانپسروهه بیدا بون، سواری کمشتی بون. لمو
لیزمانه زلعدا چمند شعرو پرژنک لمسر ناو سوریانه، تا خالکه که تری تیا بعفر
چوون، که ناو نزم بزوه بعینکوت کمشتی له کیتو، بچرور که کمی (جعودی) ای له
نیشمانی کورداندا و مستایمبوه گیهی خوارد، خالکو عمرد درکوت، خالکه که دابزین
ناگریان کرده و گرم بونله، نینجا پهله میان کرد که هینندی کوخته هیلانه بو
دانیشتیان دامزرتنن، ورده ورده پهلاماری هممو پیوستیه کی خزیاندا، بمهه بمهه

^(۴) نم و تاره له ناهمنگی نهوروزی سالی ۱۹۴۷ له کویه. خویندرا وتهه.

ویانی راجی

ناو کم برو، دورگه در کموت، نعمته زر برو، خواروو ژور خملک هملکشاو داکشا، و
نظام وختیش همه‌لتی بمعار برو که پینی دلتین نموروز.

۲ / که سدرماو باشه بعیزه کعنی حضرت شمو هشت روزی، هرززو تبه کعنی
حوکدار (عادای به قردا، روشت و ژنپیه‌وران بزگار بروون، وخت رینگای دان که
ناگر بکنبوو خوشی له نهدام و ژنی خوبان بیین، بینگومان نعمه چاخی نموروز
برو.

۳ / (سردهشت) که بناواری (زهدهشت) ناسراوه پیاوینکی زر بمرزو بمحی برو،
همه‌لجار رینگیری له ناگر برسسته کان ندهد کرد، همتأله روزی نموروزدا بمخشی دلتی
وان ناگرینکی زر گموردی ده کرد ووه، چونکه دیزانی نعم ناگره دو قازانجی همیده:
یدکم / نموده که هرزه که به هوش بینتهو که زهدهشت ناماگینکی تنهایی خوی
نیسه، بشکو دیبوری همسوریان پیتکووه بژین و خوی ناشیرین لو ناوددا لمنا بجهن.
دوووم / دیبوریست بمهزی نمر ناگر ووه که لسو روزه‌دا دیکاتمه، وتهیه کی
تیباشی نیشان بدا تا بزانن نموروز روزنکه همسو جووه گیاندارو گیار گزلو
کانگه کانی خاکشی تیا دهیسته، به میانه گفرمی و تپی همسو میزاج و تسبیاتی
لینکوهشاده یه کدگیر دهین و برو له زیادی ده کمن.

نینجا گمورد کان.. هارو نیشانه کان.. هاوخون و گیانه کان:
لیشان ناشکرایه که نموروز شایانی جهنه، شایانی کبیرون نموده، شایانی
پیکبستنی هارتسبیات و هارو، گمانه، شایانی رینکختنی همسو نیش و کارنکه له
پیشا بو نم گله کورده، نینجا بو داکشاو هملکشاوه کانی دورگه. بلام له گمل نمه
که همین، تو اندشه، مدیاندن، ریان، بمرزی، خرمایستی، تینکه‌لی، جواخزی،
قالبیونه، خلت و خول نیشانی خزمان ددهین لم به هشت و میز خواری نموروزدا،
داخه کم مرگینکی گران بدچاری خزمان دهیین. نیووه خواتان! لو داخه زلت همیده؟
له روزی ژیانلوهت نهره جای مرگت بیینی؟! ناماگم نمه نیسه که نیووه به بروت و
قووتی، برسی و تینووی، بن چملو بن هیز، نه خوتنتی یه کتر بژن، نه به گز خملکی شدا

ویانی باجی

بچن، چونکه (کمزور هات قباله بطاله)، (که کمیش نمبوو ره جمب دیتنه سر پاله).

ناماقم نوهیه که نیمرد جمژنی دله، جمژنی گوله، جمژنی تبیاته، جمژنی ناده میزاده، جمژنی گیانداره، جمژنی گیاو گوله، جمژنی خالو کانگیده. تم روژه بورو تبیاته گیانداری بابهنداده می هینایه درموه، بشی زنده و پعره سند، گزوگیا له ماتیسیو رووی لمبرزی کرد، همموو شتیکی تیا سربست و نازاد بورو.

گرمی و تعری، همموو جزره کرده ویمل دخنه بدرکار، پنکمه دهوانن دوزمن بکنه دوست، دورر، نزیک بکنمه. ساردي و وشكی له سختی زیاتر نابهخشن.

ناگری نموروز تمنها دهستمایه ینکی دینی نییه، بدلکو دزگایه کی قبیع تیگه یاندن بتو (تواند نموده میاندن - تخلیل و ترکیب) له همموو سرچاره ینکی پیرویستدا. بهلام بعهزار شاخ و داغ و مساواه، هوزه هنزاوه که کورد بم همموو پیوشوندو ناگرده، له بی بیچمار، لعمال درکار، لسرما قسراوه.

خلالکی، بن ماموزتا .. لمخزوه هستا .. له بی رانهه ستا.. لمالمه پشتی بستا.. لبیر ناگری گنرمومو گور وستا.. بروژایمود دس به کارده.. به گئنی بن ژمارهه .. لادیی کپی بشارهه.. ددمی به پرسیارهه .. برقی به برویه یارهه.. کوته کانگهه بعارهه.. غفرگه تو زیع و ساویلکهه .. پیرویزند و نزان هدالخه لغنانن.. بسته لیدان و منال سوراندن .. بعقصی پان پان خالک گریاندن .. نمانه پیشمی جمرگی پساندن!!.

ژمانس خرته، ژمانس کورته	ژریش هم، گونم همر له پرته پرته
جمژنه برا گیان، یاخو گینژنه	بسه و منداوه، یا قسول، تیژنه
مهلمش نازانس، خنکانس رنکه	مردن جازنکه، یار همر یارنکه
گیانلبر همموو به کارد روستی	بچوکی خزیان هینایه مسستی
له نموروزی گکش، بیزه و بمرخزله	چادریان هماندا، له برویه هستی
همموو تیگهین، مارو میرووله	هر کس بیسی خوی تمنیوو پستی

دیوانی بارجی

بمردهنگی گولان، ممندیلی بستی
میتهی به بدهات، نیر، گواره گستی
همعرو نیشی خری گرتقە دەستی
دایه سپی شیر، شیرین و خستی
هەرچى تىھەلدا، لەناڭاڭ خستی
ڇارى تىن باوه، بىزچ رادەوەستی؟
تۆ بن درىشى، بېرى بە مستى
لەخوي شىرىن، نۇمىدى ھەللىستى
همسروت هەر دەمۇ، قىسى بە قىستى
چۈنكە لەگەل دل، تۆ بەرھەللىستى
خەلک باخى تىزى پىتۇ بە بىستى
فرۇشا، لەناو بازارى چوستى
شى پىن جۈشاند، بە چىل و شەستى
واتە، نەبىيىنى مەيدانى سستى.

ھەر بىئى نىشتمان .. ھەر بىئى كۆيە.. ھەر بىئى قانىممەقام.. ھەر بىئى كۆزمەلنى
پېۋەن نەگەن نەلىكىرۇنى
ھەوارگەن پېرۇز، بەخۇراكى شىن
دۈرىندە، ھەمەو مل پان و قەلتەر
لە بۇبىارەكان، سەركەوتەن ماسى
چەند قەلمەندرە ھەۋار بۇو، خەلک
چەند بىزى نۇرۇز زەتە، بىمەدا
كارو زائىنت، رووشەت و بىنكىيت
بە چاو لېكىرىست، رازىم برا گيان
دەماخت وەكى باداسى پۇوجەل
(پىشكۆز) كۆۋاوه لە كورىدى خەمان
باوهشىن كرا، بەدەستى كېيار
تۈنكلى فىندا، تا بىوه خۇلەمېش

ھەر بىئى نىشتمان .. ھەر بىئى كۆيە.. ھەر بىئى قانىممەقام.. ھەر بىئى كۆزمەلنى
دانىشتۇران.

بارجى مىكايىدلى

كۆيە - نۇرۇزى سالى ۱۹۴۷

(۱)	(۲)
نرسیر، لشیر: پایه بزر، شکوهمند.	ناودان، نوا.
نمتنگیش: سفرما.	نایادی، نایابی.
نمتعجاف: لمپر لازم، بررسی و بن برست..	نایبوره: گه مارو، کومای خملک پیکمه.
نمغمام: غممو بهزاره.	نامزد: نامزدینه، نامزدینه.
نمغوزه: بووناک، ناگر هملکرن، گرگرتو.	نامزدینه: نامزدینه، نامزدینه.
نملا: نامراري و رياکردنمه، واته، بزانمه ناگداربه.	نامزدینه: نامزدینه، نامزدینه.
نملاق، الطاف، کوی (لطاف)، دلتمرس.	شوینهوار.
نملسست: دھرفیکی بهترخه وھکو کریستان.	ناسیاب، ناسیاو، ناش.
نملاز: نازار.	نامشبرلو: شعیداری راو و لوکار.
نملاهم: مالناویس کردن، به خوا سباردن.	نامشبرلو: نازارود گچان.
نمليدرم: بمکمیکی کیشان و سمنگ کردن.	نامشتفه: بهریشان، شیواو.
نممش: نیمه.	ناغوش: باوض.
نمندووه: ناه و خفت.	نافق: کوی (افق)؛ ناسو.
نمگوزه: بمری دره ختنه.	نافتاو: همتا.
نمگهز: کمتره.	نافخت: به لآ، لعنوبه، بھتا.
نمگوش: نمگوشت، بهمنجه.	نافیبعت: دولیب، سعرهنجام.
نمگوت: بشکوت.	نالوده: ھوگر، متوجر.
نمگیر: خوشبیمهکی بمردهوم.	نالوزهه: نالوزکن، نمهوه شت نالوز دهکا.
نمینس: هاودم، هاوارز.	ناماج: نامانچ، معرام.
نموبیری بعرزی شتیک.	نامه: ناسک.
نمیاخ: بمرماوه، بن برو.	نامهون: کوی ناهوو.
نوقق، الفق: ناسو.	نامهونک: ناومانکه.
نوبنیش: سمرکار، سمرلیق لمناو لمشکرو سوبادا.	نایوته: هاویشته، خزم ناویته مائی).
نونم، انم: راپورت هاودمی، هاودنگی.	نایینه: نایینه.
نوغهن: بهشش جوارمه مساوهه چلهی زستان، نساوی سمرماوه و چیسوومهه ی زستان.	نتراف: دوروپیر، نهملالوای دهمجاو.
نیجتیزار: باریزگردن، خو بهدور گرتن له شتیک.	نهچکا: نهچکا.
نیلیتیاب، انتیاب، توشهوه.	نهخیص، اخیث، بیسزین.
نیزتیاب، اضطراب، تیکچوون.	نهخرس، اخرس، لال.
نیستیلان، استلاد، دست بمسوداگرتن.	ندهدهم: کوئزو زنجیر.
نیفتیاراق، اغراق، خلکاندن.	نمرس، ارث: ناشووبنامه، نازونهانمه.
نیکسیر: گمهه ریکه بو گوزپیش کانزا، ودک (گوزپیش مس بو زنپر).	نمزده: کوله ماریکی نهفسانیمه.
نیلاتجا، التجا، بەنابردن.	نستوروك: نستوروك، کولنرہ.
نیلتیهاب، التهاب، داگرسان، سووتانمهه.	نسبه: بھروانکمه کی وظک زری وایه لعکانزی تمذک دروست دھکری.
نیتیفات، ناوردانمهه. له نمددینا بربیته له گولستنمهه شیوهی سمسکردن لمشیویمهکمه بو شیوهه کی دیکه، ودک	نسرین: فرمیست.
	نسکمنجه: گیرگه، گیره.
	نصسل، الاش، جوڑه دارنکه، تھتھکه زور ردق و پس ودو تھشتی دارینی لئ دروست دھکری.

وشکانی، دهشت، بهز، (لاکنیش - تاخته بهزه).

بهزه:

نامهیریتی موزیکه و هکو (عود) وایه.

بهرپرست:

لهم نه نه، زیر پنی.

بهزپای:

گمراههود.

بهرگاهشته:

دست لمنکردن و به سینگمه نوسان.

بهردوش:

بهچه:

بهچه گاور.

بهرسته:

بستن، جووله لیر.

بهرگردش:

بمکرخستن، بدھوریا سورانموده.

بمکردن:

بمکومنل.

بهرزی:

بلاش:

بهرز:

بهرز بھلک.

بہلوك:

میوه‌یمکی سوروری ترشه، نالوبالو.

بہم:

بہ نیمه.

بہمنهشه:

وھنوهشہ.

بہمنده:

بندھیت، تھنگ.

بہنگ:

بمنع.

بہھانه:

بیانو، مهانه.

بہھبا:

بھقیر.

بھی:

بھعن.

بہردن:

نالا - بدرجهم.

بہردن:

نالا - بدرجهم.

بورج:

قوله.

بورهان و قیاس:

دوو زارواهی زانستی لوزیکن.

بوت:

کیجزی دلپھرو شوؤخ و شەنگو شەمال.

بوودوجانه:

چەلمەلۈوت، ناوی کون، وېرانە.

بوراد:

ورىدى ھەر كازىيابەت.

بوم:

كوندھېبۇو.

بۇشتە:

بۇشناخ:

بۇدەعه:

نەرىپىش نوی باو، تازە داهىنراو.

بېمارا:

نەھۋىش، زامدار.

بېماران:

كۆزى بېمار.

بېزە:

قىزىز، ئىلب.

بن بۇش:

بن سەرپوش، دىارو نەشاردرارو.

بن عەددە:

بن زمار.

بن مەھەرە:

بن دەرەغان.

بن بېن:

بۇن، دۇ.

بن نەزىزىر:

بن ھاوتا.

لەم دېرە شىعەرە (مەحوى)دا، كە شۇۋەت ناخاوتىنى

لە نادىيازەرە گۈستۈتۈمە بۇ كەس ناخۇغىرى يەڭىم:

(زوپانىز لەلە، بۇچەرەنە، حالى بۇ بەرىشانە

لەسۆسەن دەھىرم مەحوى، لەوەصىن نېزگىش و سۇنپۇل).

ئىما، ناماژىكىرىن لەزىزى سەر دانەوانىنمۇمە.

نېمىتىننان، امتنان، سوباسىگۈزارى.

نېيتىتساخ، انتساخ، رېشپۇنەمە، لەنواجوجون.

نېيتىتاباق، انطباق، رېتكى.

نېيتىراج، اندراج، تىيەتكىش كىرىن، تىختىست.

نېيتىتەام، انتقام، تۆلەتكىنەمە.

(ب)

بانىس:

بن جىتىغا لانمۇار، كلاۋىن.

راغ:

راخ، گىردو بەرزابىن سەزۈز لەگىا، مىزگو جەمعن.

باد:

با.

بادى:

بادى سەھىا، باي بەرھېبان.

بادە:

معى.

بارەزى:

بارى دركە زى.

باۋە:

گەرائىمە.

بالۆرە:

كۈزانى ھەلەنلىش كورۇ كەج لە جىا، جۈزە دەنگىتىكە

لەگەررۇودا دىنە دەرى، بەجۈلەي بەنچە دەنگىكە

دەنگىتەنەمە.

بالق:

سەرتەنگى فۇناغى ھەمزەكارى، ناو تىنگىرپا.

بالىپە:

سەرپىن، سەنگىا.

باۋ:

باۋك.

بىبۇسىم:

ماج بىكمە.

بناكۇش:

بەنە گوي.

بەبرووت:

بەھەرمىن، بەنرخ.

بە كۆلى:

بەنگىشى.

بەتىئەمە:

بېتىئەمە باوشت.

بەتىن حوروم:

بەتىن تاوان.

بەتايىن من:

بەتاواو تىپىن من.

بەت، بەط:

صر اوى.

بەخۇلا:

بەخۇدا.

بەخۇلا:

مەيدىست لەخۇلانەمە، بەخۇلانەمە.

بە داكا:

بەدایكەوه.

بەدر:

مانگى جورادە.

بەزۆن:

بەزانگ مەزۇن.

بەلاو:

بلاو.

روجا.	نکا.	(پ)
رذا.	تکا.	
سمبته، له شووئی داری بی دروست دهکری.	تلاینه.	بالوز.
تمور، ببور.	تدهبر.	بهجه:
ناؤزگردن، نادیارگردن.	تدهبه.	پدرگنده:
سرهوشت.	تمبیات.	دربردهمده.
درهوشانهوه، دهرکوتون.	تمجلا.	پهروهده.
نرخاندن، خملاندن، قهیلاندن، قرساندن.	تهخمن.	پهرسوز:
ناهمنگو خووش.	ترهپ.	پهشکاف:
تعریبناک.	دلخوش خوشگوزهان.	پهرش و بلازو، داتماکاندن.
گیرفانیر، دزو پنگر.	تغیرلو:	پردی هلهلزمهین، پردی جینهمت، پردی سیرات.
شیکردنهوه، تویکاری.	تشیرخ:	پهزمورده، زاکاو.
شرغروشن، گوربینگردن.	تمشده:	پشم:
ناندوت، تانه و توانع.	تمعن:	پهشیزه:
ماندو بون.	تمعم:	در اویکی کوش بهترخه، وکو تاکهی زیبون بـ
گمشیبین.	تماظنول:	سر پوشین بمکارنیت.
تک به تک، بمتعنیشت یمکدهوه.	تماعن:	بنچ:
بوون به قسل و گنج، بهانع گرتن.	تمکلیس:	بنمگیا، رهگ و رسنه، بنتک بمسراو.
پوازی دار.	تلالش:	پهلاس:
همولان، تمهلا.	تملاش:	پاهاس، پیره، پایه خی جگ لمصافور.
ودخنه لیگرتن، شمن و کمو کردن.	تمنهید:	پهیت:
خرمانهنه نور، تمعن روونانک.	تم نهخوار:	پهیکان:
نیاز، ناوات.	تمما:	پوسنان،
ناوچخوازی.	تممننا:	پوزه:
مؤز.	تمفعه:	بان و پوزه، بهرین، ناوی جوزریکه له بالنده.
گیان، جسته، لعش.	تمعن:	پوزرنه:
ناوهداشی مرؤه، زیانگاهی نادهمیزاد.	تمنسنان:	پیسه، بیزه، جوزه در اویکه.
نازا، دلیر، نمترس، ناسناؤی رؤستم بووه.	تممهمن:	(ت)
ورکردن هارین.	تمهربس:	
توویبا، طوبی، خوشی، کامهرانی، مزده، نامهرازی خواستنی خوش و کامهرانی، ناوی داریکه له بهمهشتا.	تاری:	تا تا، جیا جیا.
توه، (بـ) توه، پا دارو بمردو و دحتبیهه (راجی)	تمهربت.	تاب، تاودن.
دهگمن، دانسهه، شتی به ترخ و جوان.	توحفه:	تات، تاشمهبردی گموردی لاکینشیمی.
خاک، (وشمیمک تورکیه).	تورباخ:	تار، تارهه، داربیوو، دارپا، نامیرنیک موژیکیه.
بسک و کمزی، ناوجهون، گمندهموموی نهملاولای جاو.	توبره:	پیشان، رهگ.
مؤزی سولتانی که ناوو ناسناؤی پاشای لمسره.	توبرجه:	تاریک.
دریزی.	تولول، طول:	تاری، عهنکبووت، تمونی جالجا(ا)که.
سمگی بچکلهه راو.	تونه:	تاف، همربت.
گیره، تهوق.	توق:	تاق، تاک، تعنیا.

تؤرخ:	ملست ناو لن گیروای شوبت تن کراو.
توقه:	تموقة، دست ملعنو دستمنان.
تمبارو:	تممالاخانه سازندجو سمامکمان.
تیتان:	هسی گانه، ناین و نزین کردن.
تیاز، طراز:	تیاز، طراز، حیوز، شیوه تمز.
تیشه:	تمشو، تمشو، نامبریکی دار تاشیبه.
تیک:	درز، هلیش، هدایش.
تینمت:	خاکستر، هوری خیلهفت.
تینتوه:	تینک، برجی دریز.
تینتوو، تیشه:	زاد، نانغمهره بینداویست و خواردنی سمهدو رو ریگه دوور.
تیفل، طفل:	مندان.
تیک سراما:	تیک سراما، چوارشانه، دامهزراو.
تینماو:	گیروده کسینک که سهر له شتیک دمنمکا.
تنهو:	زیکمو.
(ج)	(ج)
چابک:	چابک، جالاک.
چانیه:	چانیه، باش نیبه، جا نیه.
چاوی تالبیین، بهختان، جادوگر:	چاوی تالبیین، بهختان، جادوگر.
چهرست:	تزوو و ناکوهو برنسکه که تیکه.
چمغه:	چمه، وشنی دمرکردن سگ.
چدقن:	شوندک له جیا، وشنلو بربنگ و بن ناو.
چهلپی:	گمهوره بیاوه دومهمند، بمگرانه (وشمیمکی تورکیه).
چماما:	چفیای، لارموبیو، چومن کمک.
چممی:	کممی، کهمهربمند.
چمن:	چیمن، باخچه، هریز.
چمنگ:	نامبریکی موزیکیه.
چمنگ، پنجه دهست:	چمنگ، پنجه دهست.
گوچان:	گوچان.
چران:	چران.
چوحس:	بن باره.
چوغن:	بهزوری زوربه.
چیهره:	چاره.
(ح)	(ح)
حهجب:	دهرگوان، بهردهوان.
حمددق:	کوی (الحدة)، گلینه چاو.
حعفر، حضر، نیشتهجن بون، شارنشین:	حعفر، حضر، نیشتهجن بون، شارنشین.
حعزق، حنث، زیرگو و بیرتیزی:	حعزق، حنث، زیرگو و بیرتیزی.
حعزن:	دلتمنگ و ناخوش.
حسره:	ناه و نعنوده.
حشمات:	کوئمل خجالک.
حشم:	بهردهست و کمنیزک.
حضیض، حضیض، نوبهی نزص:	حضریجای نازل.
حجز، ححظر، بهخت:	ججزه نمذوشیمه که له نعناعی زور نیش بینکردن.
حمللاف:	تلوش گوندز دهین.
کسینک که سویند زور دخوا:	چکه، بینچکه.

حمل:	گردنموده چارصهر.
همبایاز:	بازدان.
همزهل:	همزهل، هنغل، گوزلکه تال.
همیا:	نابروو.
حوبارا:	ناوی بالندمهکه.
حودی:	حودی؛ عمرهبانجی، نمودی گالیسکه نسبان لینده خوبی.
حورا:	حزری، بدری، کیزدکانی بهشت.
حسون:	حوالی، شوخ و شعنگ.
حرقه:	پیشه.
(خ)	
خارا:	درک.
خارا:	بُو کار نامادهبو، راهاتو له کار.
خارا:	درگاواي.
خارا:	کاوكوتل، وردی دار، بربوبوش.
خارا:	ناسنایو پاشایان.
خاکسارا:	خاکسارا، بهلهنگاز، داماو، همزار، بینچاره.
ختنه:	وشهی دهرکردش پشیله.
خرجه:	کالاعک، گندزهره.
خرجه خرج:	داکرؤزین و کرؤزتنی همندیک خواردن.
خرس:	لال، بینجنهک، زمان بستراو، سست و تممل.
خهتوخه:	خطوه، همنگا.
خچجه:	شعرم.
خدد:	خدد، خذ.
خدمدنگ:	تیری راست.
خرابات:	ویزانه.
خردما:	زن بالابرزو باریکله، به وظا.
خرامیدهن:	لمخوابیان.
خترتمله:	گیایمکی لاسکداری بههارانیه، زور خواردنی
	دهبیته مایه گیزبیون.
خردهه، خرگه:	پالاپوش بیاوجاکان، جبه.
خرگ:	فور، خاک.
خورووس:	کهاشنیر.
خریدمهدن:	کریار.
خفره:	بن کلل، دستخمره، مایمبووچ، فریدردو.
خفرهه:	نامیزی لوكه دینیس.
خستمک:	رضنگ شیشی تلخ، کمهوی تاریک، خست بیوه.
خسلمت:	خوو، ناکار، تایبەتمەندی.
خشم:	توروبیس.
خملوت:	تەنباشین.

دسته شکاو، ماؤپیران هریوخارواردو، کولموار.	دسته داردسته.
دسته، جوزیکه له مظامه کوردیبیگان.	دسته، جوزیکه له مظامه کوردیبیگان.
ناوجمهیک تخت و بین بعرزاب.	ناوجمهیک تخت و بین بعرزاب.
ردگفنه، رادچالنیم، وکو ناگر گرهم دن.	ردگفنه، رادچالنیم، وکو ناگر گرهم دن.
دمدهدار، گیای بینگانه لعنو دعغنان.	دمدهدار، گیای بینگانه لعنو دعغنان.
دل، مکریاز، پمگریشمہ.	دل، مکریاز، پمگریشمہ.
دلن، سمعک من .	دلن، سمعک من .
دل نارا، دلخوش و دلساز.	دل نارا، دلخوش و دلساز.
دللان، سموداگر.	دللان، سموداگر.
دلملک، گیانلیبریزکه له پنسو بسجووکزه و کمولکمی	دلملک، گیانلیبریزکه له پنسو بسجووکزه و کمولکمی
بعترخه.	بعترخه.
دلنوز، دلشکین دل بریندارکمر.	دلنوز، دلشکین دل بریندارکمر.
دلبروبا، دلبرعوا خوشمویستی بمنین.	دلبروبا، دلبرعوا خوشمویستی بمنین.
دلبلل، رایه، ری پیشاندھر، بهله.	دلبلل، رایه، ری پیشاندھر، بهله.
دهنی تمعیع، بعدخوا، چرووکش جکوس.	دهنی تمعیع، بعدخوا، چرووکش جکوس.
دههن، دم.	دههن، دم.
دهشت، سفرسورمان.	دهشت، سفرسورمان.
دهلنز، کاریز، رایه هوی تمسک و دریزو ببر بینچ.	دهلنز، کاریز، رایه هوی تمسک و دریزو ببر بینچ.
دهوس، بین تیختشن، جی بین، شوب.	دهوس، بین تیختشن، جی بین، شوب.
دمویت، بین ناموس، قهچهچی، کمسن هاتوجویی هجبه	دمویت، بین ناموس، قهچهچی، کمسن هاتوجویی هجبه
دکا.	دکا.
دووباره، دوو بارچه.	دووباره، دوو بارچه.
دواجا، دجي، تاریکی، تاریکاین.	دواجا، دجي، تاریکی، تاریکاین.
دوبر، گوههر، مرواری.	دوبر، گوههر، مرواری.
دورج، سندوق، (دورجیں عطفیق).	دورج، سندوق، (دورجیں عطفیق).
دوود، دوو، دووکهل.	دوود، دوو، دووکهل.
دوعا، نزا، بازانهوه.	دوعا، نزا، بازانهوه.
دونه، لوکت، تزوئه.	دونه، لوکت، تزوئه.
دوندان، ندان.	دوندان، ندان.
ديجبور، تاريک شم.	ديجبور، تاريک شم.
ديبيه، خوپنایا، خوين بزاردن.	ديبيه، خوپنایا، خوين بزاردن.
(پ)	(پ)
را بوب، هستا، رایه.	را بوب، هستا، رایه.
را بن، هستن، رایه.	را بن، هستن، رایه.
رابس، ناوی زنانه.	رابس، ناوی زنانه.
راحة الحالقام، رحتمتاواقد، جوزیکه له شریفی.	راحة الحالقام، رحتمتاواقد، جوزیکه له شریفی.
راهزی، تیرمهکن له تیرمهکانی شیعه.	راهزی، تیرمهکن له تیرمهکانی شیعه.
داشتن، پاشن، تیشتووی ریگا.	داشتن، پاشن، تیشتووی ریگا.
خوگونجاندن، مالی بون.	خوگونجاندن، مالی بون.

ویانی راجی

روزرو:	دژزوو.
ریا:	رووبین، دوروووی..
ریاباز:	دوروو، دوبین.
ریازهت:	ودرزش، زاراویمکی سۆفیانیه بۇ بهینىزىرىنى
ریبا:	رېقۇ لازىزىنى نەھىن.
ریبا:	سو، ھازانچ و زىادەپ يارە.
ریتکوزمر:	رېنوار، پېشىڭ.
ریوەملە:	لەرۋو لازار، زەردەلە لازار.
زانبىبە:	تۈننەرمەه.
زار:	دەم.
زارو نزا:	دەم دوغا.
زارى:	گۈيان.
زاهید:	خوابەرسەت، دىنيانەویست.
زاهىر:	ناشىكرا.
زبارە:	ھەرەجۈز.
زەھىرە:	زېرۋو زېبىر، (بىن زېرۋو زېبىر جىمە لە بازارى گىرفت؟) راجى.
زەھم:	زام، بىرین.
زەممەند:	زامدار.
زەھىسىنائان:	زامو بىرىش تىر.
زەددە:	لېيان، (خەم زەددە، عاشق زەددە).
زەھىنە:	زېرېنگىر.
زەھىرە:	نەتئۇم، تۆسقان، كەممۇسەكە.
زەھىرەت:	گەرمىلە.
زەھىرە:	زېردىرى، زورى سوور.
زەھىدار:	دارى بىن بەھر.
زەھىراو:	راوى بىن بەھرەم، بىن نىزىر گىرن.
زەھىرە:	زەربىدا، ئوقابۇلوس.
زەھىرەن:	گىايىمكى گۆل زەردە لەجۆزى گىا سەلکارىكەن، بۇ دەرمان بەكاردى.
زەقەن:	چەمانگا، زەنەخ، جەمنەگە.
زەلالەت:	ۋىلى نېنۇون، گومبازى.
زەزمەمە:	شاي، كۆنەندە.
زەنپۇرە:	زەردەۋالە.
زەنگ (زىج قۇمۇرۇش)، مېبىست لە خالى سەر كۈمەپ يارە.	زەھرى هلا، جۆزە ھەرېرەكە لە گۈزىگا دروستەتكىرى.
زەننارا:	كەممەرىيەند (پىشىن) يەكە گاواپ فەلە لە پېشىن دەكەن.
زۆزەنەب، ذۇنېب، ئەستىرە:	لەرۋو لازار و بىنیش، دەرددەر.

سهمبر،	کچوله‌ی سین پیشت.	سهمبریل، سه‌له‌م،	سرجاویه‌ی که له به هشت.
سینعن عوزار؛ کولمه‌ی زیون.		جوزریکه له نهزو و پاره و درگرتن بسمر به روپووس کشتوكال، بمر له پیگه‌یشن و هله‌گرتنموده نمو بدرپوومه.	
سیننان سنان؛ نووکه رم، سفره تیر، ماری زهردار.			
سینماواز؛ سینگ فرون سینگ کراوه.			
(ش)		زمهر.	
شابو شعب،	شقق و زله.	به خشنده‌ی، پایه‌بلندی.	سهماحت،
شادومان، تیرناو.		گولن یاسمه‌من، زعفری کال.	سممن،
شادف،		بمنیکه سگک و تازی بن رست دغکری، سه‌رنیکی	سممندوک،
شوشت، شورزدی،		دغکرته میلان و سه‌رهکه دیکه‌ش داریکس	
شدی،		پینده‌خری.	
نمایری شیکردنموده موو و خوری.		گیانله‌ی سریکی و منکاویکیه، دلخیل ماده‌یهک	سممندر،
شماینه،		درهداده و نایهان بسووتن، دزه سووتان.	
شموانه،		سعنا، شناه؛ ستایش، پیزانین.	
شمیکی،		سعنده، صندهل؛ جوزه داریکی بضرخه.	سعنده،
شمیکی، شموگار،	شمبوستان؛	سمنگسارا، بردبارانکردن	سمنگسارا،
توند گریدراو.	شمتهک،	سمندم؛ بت.	سمندم،
تذوقی واکردن ماس له تمنکابی.	شداو،	سعودازه‌ده، عاشق، نمودندر.	سعودازه‌ده،
شدرها،	شرمهمزار،	سیقمیل، صیقه‌فل لوسکراو، برسکمدار.	سیقمیل،
شمهاف،	تمنک و بون.	سهمیاد، صیاد؛ راوجه.	سهمیاد،
شمکوا، شمکوه، سکلا، گلیس و نازهزاپ،	شمکی،	سهمیار، گمروک.	سهمیار،
بهدارام و خوارگر، هیور.	بون و برامه.	سهمیاره‌ین چاوت؛ چاوی سووره‌وکت.	سهمیاره‌ین چاوت،
شمکی،	پاشا.	سه‌لنه، سلنکه، سلکه، ناوی گیاهیکی بهاریبیمو، به شل	سه‌لنه،
شممه،	پشوپور.	له‌گهله ساوه لینده‌نری.	
شممه،	هنگوون،	سویات، خواه‌گرتن.	سویات،
شمهد،	شایه،	هملان، ممتاز.	سوپهه،
شمهدیز،	شمیق،	سوپههند، گیاهیکی کوبیه، تزویک و دضی وردی همیهو	سوپههند،
نارویسم کلاه‌مکراو، درز، قلیش، تلیش.	شکاف،	دیگنه ناو ناگرهوه بونیکی خوش همهه.	
بنچو و لولو و چین چینی زواضو فز.	شکن،	سوخن، قسمکردن، وته.	سوخن،
پیکوهه باریش بفزو باران.	شلیوه،	سوره‌تاو، خوزه‌تاو.	سوره‌تاو،
درهختنیکی رینک و برعزو بن گری به.	شمداد،	کل جاو بشتن.	سورمه،
شمعله،	شمعه،	سووتان، جوش، تاوساندن.	سووزه،
شمعو و تیشك و بروونکی.	شیرازه،	سووزه‌ند، سووتینه،	سووزه‌ند،
پهراویز، ریکھستن.	شیفاوه،	خژلی کاغهزی سووتا، هولکه داو تیدانهوه.	سووت،
شیواوه،	شیفته،	سوزجر، (Soldier)، سهرباز.	سوزجر،
ناوی جوزریکه له مهقامکان.	شور،	سوزراج، هموال برسین.	سوزراج،
شیواوه،	شوزه،	سیاهه، درض.	سیاهه،
سوزجه دهروون.	شوزهت،	سیبهه؛ حشارگه‌ی راوجه.	سیبهه،
ناوبانک، ناستا.	شیهایی من،	سیمکور، حشارگه‌ی میران.	سیمکور،
بریسکمو پرشنگی ناگریش من.		سیکاراد، چمه‌زی میله‌و گموره.	سیکاراد،

غروور:	لەخۆپاپ.	(ه)
غمېقىپ:	بەرچەنگ.	
غمېرىنگ:	گایپەك، بەرمەكى وەتكەن خاشخاش وابه.	صەپىي، صەپىي، مەندال.
غەزىپ:	نَاوَرَه لَهْ لَات.	صەھبىا، سەھبىا، صەھبىا، مەدى، شەربى.
غەزىق:	خەنگار، توھىپىوی زېر ناو.	
غەزىرىن:	مانگىرتىن نازەل، تۈرۈپپۈون.	
غەزەنەنەر، غەنەنەر:	شىز.	
غەمىسىپ، غەنەپ:	زەوتەنەر.	
غەمەزە:	تىلەجاو، جاوداڭىرنى بەنزاز.	عاج، دارىڭى يەنرخە.
غەمنانج:	نازدار.	عار، نەنگى، شەرمەزارى.
غۇتنەت، غەطە:	نقووم بۇون، بە توندى گوشىن.	عارىز، عارض، روومەت كۆلم، لاجانگ.
غۇرۇپت:	ۋانش غەرېپىن و ناوارەپىن.	عالمسۇز، خەلک سووقىن.
غۇصىصە، غەنە:	دەلتەنگى.	عەبەس، رېچىپين، بىنەوودە، بەغىزە.
غىيامان:	كۆي خولام، كۆپىزگە، خىزمەتكارانى بەھەشت.	عەتىپ، گلەكى، گلەپىكار، نېبۈون.
(ف)		عەددە:
فامىدە:	فامىردە، تىگەپيشتوو.	دوزۇن.
فال:	نۇھاننى خوش، روونىپىنى.	عەررەز، عەرض، بانى.
فەتارتەت:	فەوتانو و لەناوجوون، هېتۈرۈي و بىن دەنگىكۈون.	عەزەز، بېرسە.
فەج، فەج:	شىو، دول، جان.	عەزەدار، بېرسىمار.
فەھجىچى عەمېقى:	چانلى قۇول.	عەمسەن، باشماق.
فەحمل، فەحل:	زېر بىنېر، نىزەرى ھەممۇو گىاندارىنىك.	عەقاھىر، دەرمانى لە گۈزۈگىا دروستىكىرو.
فەرتووت:	ناكۆك بۇون، بىلأوبۇون، ئېكىباران.	عەقىقى، مۇرۇپەمك سوورە.
فەرخۇنە:	بېرۋەز.	عەكس، بېنچەوانە، وېنە.
فەرخۇنە:	دوانىن، بېچىر بېچىركىدن.	عەمما، كۆپەر، تابىتا.
فەرخىزىن:	داپەشكار.	عەمبىاز، حەمبىاز، بازداشى درىزى.
فەرسان:	قىرىودان، خاپانىن.	عەندىلەپ، باڭدەھىكى بىجووكى دەنگىخۇشە، بولبۇل.
فەسىح:	زەمان و دەوان، زەمان بارلو، دەوانبىزى.	عەننەت، باڭدەھىكى نەھسانىھىيە، ناوى ھەمەپ بۇونى نىيە.
فەننا:	لەناوجوون.	عەن قەرېپ، عن قەرېپ، بەم نزىكانە.
فەنەر:	چرا، لامبا.	عەۋەتەت، گۈرانەوە.
فەزەنە:	مەندال.	عەوققۇ، بەنگەوارىنەمەوە پەنگانەمە.
فۇغان:	نادە و نالەمۇ گىريانى زۇر.	عەبىيار، دەل مەكرۇ، بەنزازو گرىشىمە.
فېراق:	جودايس.	عۇزازار، كۆنەن، روومەت.
فېيدىه:	نەپسۈون، سېھر.	عەسرەت، ناخىش، تەنگانە.
فېشان، فېشانى:	بىلأوھ بېتىرىن، بېرزاڭىن.	گۈرى.
فۇغان:	نادە و نالەمۇ گىريانى زۇر.	عەۋەندە، دەستدىزى.
فېراق:	جودايس.	عېدۇان، بىن گۇناھى، دوورەھەر زىزى لە گۇناھ.
فېيدىه،	رېزگارانە، نەوهى دەھرى بۇ رېزگاربۇون لە شەتىك.	عېوەج، عەرج، خوارى، نارېتكى.
فېر دەس:	بىن تېخىستىن بە فەر.	(خ)
فېر دەس:	بەھەشت.	
فېشان:	دەرۋە دەلسە، خۇھەلەكتىشان.	غارا، غارىدان، واڭرىدىن، نەشكەمەت.
		غالييە: بۇنىيەكى خۇشە.

(ک)	(ق)
سنوپیر.	بەمیز، قاتىرمه، بېنلىكانه.
کاش:	لەرىخۇن، جادۇگەر، دەستناس.
با.	قاامت، بالا.
بن بازارى، بازارى بن فرۇش.	ئازاردى گەمىسى بىرزاو، ئازارو وردە خەرەخەرمان.
نارھۇزو، ناوات، جىزىز.	ھۆيىكى بەرمىنمۇدە لە زىۋ دەرياجەكان.
ناكام، نەنجمام.	تايپى مولىك.
دەڭ، زار.	بەشىنىڭ نەختىلىك، دەستەچىلە، وەرگەرتىنى كەمەتىك
سەختىرىن شۇينىش شاخ.	ناغىر بۇ كەردىنەودى ناگىرىنىكى دېكە.
كمىك،	ناشىرىن، دۇز.
كەپپۇر،	شەتارە سۆخەمۇ چەمەتى زىنان كە بەتكەمى
كەربووج:	زېپرو زىۋ دەرازايەوه.
ھۇنى بېرچ.	قاوغۇ تۈنۈل.
كەستەك، كەشەكلىك، كەشەكلىكىنىكى.	خۇنە، بىكۈز.
ملەلانى، ناكۆكى، گورىس كېشىك.	كاسەي مەي پىتخارارىنەمۇ، بەمالە، بەرداخ.
دارى دەنەنەرلەر بىزە دەورى بېزىزىنگە سەرەندى.	چارەنۇرس، (رۇوداد).
كەللە.	چارەنۇرس، (دانارا و دىارىكراوه).
كۆمەبرەد، بەردى لەسەرىيەك ھەلچىراو، ھۆيىكى	فرۇشىارى ۋەماش قەزو.
بەرىنەمەد لەنعا.	ۋومانىتىكى نەرمىن وەتك ناوارىشە.
شانىمەكە، جۈلە بۇ سەفت كەردن و كوتانى تەعونو	رەپبۇونەمە لەسەرمان، رچىو.
چىنچ بەكارىدەھەنلىن.	شۇم، بەدەھىتى.
كەلمك:	قەنەسبىان قەقەنس ناسا، بالەكمۇ.
چەندىنەس، زارا و ھەپەكى زانست لۆزىكە.	دۇردا، مايمىزوج، ھىچ بېنەماو.
كەنلىك،	پاشماۋە باقى، (ۋەشىمەكى تۈركى يە).
سەرەندى، سەرەد، لە بېزىزىڭ گەمۇرەتەمۇ دانەنۋەنى	كۆي قەل.
بن دادھېبىزىرى.	ناسىن و دارى سەرخوار بۇ مېۋە لېكىردىنەمۇ
كەپ، الكىف، جۈنئىتى.	دەرھەننائى شى لەچال كەوتۇو.
كۆچك، بەردى، سەنگ.	ھەردىڭەر، بېتكەس و بېئەرتەن.
زېرىپ، گۈزى.	تۇتونى پېندەكىشىرى.
لابىسىو.	رەڭكۆ بىن كەلە زېۋاس.
شۇينىتىكى تەبەنگەرلەر بۇ داڭىرىنى بەرخ و كار.	قەمەنلە،
بەخت.	قەنەن، بېنگەنلىنى بەرز.
جۈزۈك لە سەرپۈشى زانە، تاسكلاۋى زىنان	قەسوس و ھۆزەج، بەلكە زېرىنە، كۆلەك زېرىنە.
كلاۋىزىنى.	گومەر، گومەت، گومېت.
كۆور (بېشت كۆم). جەماوا.	قۇترا، تىرە.
كىۋا، جىيا، شاخ.	تىرۇپىشك، خۇۋەھىت.
گوناھ، گۈرە.	دەريا، دەرياي سوور.
گاب، لاف و گاب، خۇبادان و خۇھەلەكتىشان.	ناواي گۈنديتىكە لە دەشتى كۆپە، ناوتىك لەھەممۇ
	لاۋە ھەلقۇل.

گاهروون:	شتبک که گاز بگری
گاهن:	گمهن، حجازی، کاتن، دهن، همندی جار.
گخن:	له رو لواز، بیون گرتلو.
گمب:	کالنه، گمه.
گچ:	ندناسراو، بیگانه.
گدا:	ههزار، در مرؤز مکدر، سولکمر.
گمرداب:	گمرداو، گنزاو.
گمردوش:	گمردش، گمران و جووامو سورانده.
گمرن:	گمردن، گمردن.
گمزهن:	ذیشونزار، تیغ پیندموز.
گمزند:	زیان.
گمزعنده:	گازگر، قبهگر.
گمزبرده:	ناوی گولنک بهاریه.
گمن:	کوکا، خمزنه.
گمنبورا:	خاوض خمزنه، خمزندار.
گمندوم:	گمنم.
گمووارا:	جاوبوئش، به خشین له گوناه.
گمواره:	کهواله، بهله همور.
گرد:	گر، نمه، تمپلنه.
گرد:	کوچیوه، خربیوه (گردوک).
گرزینمهوه:	بزه کردن.
گروی:	کهر، گول.
گریش:	ناوی بالندیه کی بینده و درنده پیشمه، کورتو بال دریزو، چرنوک هوایی و تیزه..
گله:	گلنه.
گورسمن:	برس، (وشیه کی فارسیه).
گوره:	گرگ، گرم.
گوزیده:	هلیزارد، پسمندکراو.
گوزالت:	حظطل، رووکتکی خشکه، وکو شمامه وايمو تامی زور تاله.
گوستاخ:	نازا، نترس.
گوش:	گوی، گونچکه.
گوقتم:	گوتم.
گولخن:	دزدخت گرماد، کووره گرماد.
گولسا:	وکو کول، گولسا.
گولموزار:	شوخ و شملگ روحسارگون.
گولولوک:	شکوفه، گول درهخت.
گومرا:	دی و نکدوو.
گوکمشت:	سپرانگا.
گوم گمشته:	بزربوو، ونبوو، گومبوو.
مانیل:	لار، خوار، حمزانیکردوو، مهبل ان بوو.
ماتهل:	معطل: پیکارلو، دواختن.
ماتک:	بؤماوه، زگمال.
مال:	پیاوی نایین جوله که.
ماملت:	مامله، سودا.
مانهندن:	وھک، به وینھی.
مه حهمەل:	کهزاده.
مه نیوس:	بینیش، کلۇن، ھیوبراو له شتبک.
مەتلىپ:	دواکارى.

مودرنه:	بمتوانا، خوش بهخشن، نمو کسمند نهودی بیسموی	مه جرسی:	کوز و کوئمهانی دیوه خان، مه جليس.
	دهیکاو پتگری ناکا.	نگاره رست:	مehجوس.
محمیدیا، محیا:	روخسار، روو، سیما.	(سفنگی محمله)، بعد از زیر نزومون.	مehحک:
موختمل:	ناتاموا، لاسمنگ.	(محض) تمنها.	مehحز:
موخنیق:	خنکینه.	مه خلوت، مخلوط، تیکه‌لار.	مehخمر:
موخنتمت:	نمخنه کپشراو.	دهنریکی دارینی قووله بیز می خوارندموه.	مehخمر:
موخه‌لت:	تیکنل کردن.	ناوی جزویه اومانشیک زنانه.	مehخمر:
موزان:	برازانگ، بزؤل موذه.	پانه مهیهوارندموه.	مehخمر:
مورغ:	معل، بالدار، پهلموهر.	پاره‌من.	مehدد:
موزتره، مُخْطَر:	ناجار.	ردکراوه.	مehدوود:
موسقفا:	پالنیوراوه.	گلنهنی جاو.	مehدوم:
موسله‌لت:	مسلسل، مسلط، زال، دسهه لاتدار.	زوافی لوول.	مehرغونه:
مشتمری:	کپیار.	تامو جیز.	مehزاق:
مشته‌ری:	ناوی یمکنک له همساره گمزکمان.	کاکله، (میشل، مهی).	مehغز:
موشك:	میشک، میسل، بونیکی خوشه لعنایکی جوزنک ناسک دورده‌هینتری.	داپه‌شراوه، نادیار.	مehستوره:
موشکی خوتنن:	میسکی تورکستانی چین.	مسقط، سوینی کوون، جینکومت، کووننگه.	مehستعفه:
موشکه فشان:	موشك بیزن.	بنزیزه بوو، گیراو بهمه‌ی تزیمه.	مehشیوون:
موشکین:	رض.	گومان لیکراوه، دوو دل بونون له شنیک.	مehشکوون:
موهه‌برهت، مفرط:	بعنیره‌دمه، دستبلاؤ.	نیاز، ماز.	مehضمه:
موهی:	نیشته‌جن، نیشته‌عن.	جوان، خونن شیرینی.	مehلاحت:
موئن:	رفسن.	لۆزمکاری.	مehلامت:
مول:	شعرابی تری.	هەلک، فریشته.	مehلک:
موهه‌بیا:	ناماده.	مم گردو موده‌ووه، مەمك خرو قیت.	مehم:
موکاری:	موتاباجی، کمسن که خمشو خمراوه شتمکاش دیکه له موو دروست دهکات. تیزکردنی دهمى تیغ تا ناستی مووکردن.	کراوه هەن خۆ، دەست بسەردگیراو.	مehملوك:
مؤنجه:	گمراهندوی به تعوزمی ناوی راوه‌ستاو.	کیشانه‌مکه، من، مەنۇ گران.	مەن:
مؤمیا:	تەھنیت، بەو لاشمی دەگوئری کە دەرمان دەکری بۆ نەوەی بۆن نەکاو نەززى و بەتىنیمە.	مەنچەل، کوورە ناگر.	مehنچەل:
میچره:	سەون.	مەنگ، مەبەد.	مەن:
میچرم، مجرم، ناگردان، کوانوو.	خونگە.	مەنھتوون، نەنکراوه، پیساواکراوه.	مehھەنھوون:
میچور، خونگە.		مەنە، بیشکە، لانک، گەھوارە.	مەنە:
میحاق، الماح، لاوزبیونون نزیکبۇونمۇو له مەرگ و تاوابۇون.		سەرسۈرەن، مایھى سەرسۈرمان.	مەھووش:
میدارا:	تەر، ايششاو، باراناوى.	مەيىخانە، نەوشەنە.	مەیکمەدە:
میدراج:	عوروج، بەززبۇونمۇو.	نمەشىنە کە بۆ ھەلسەن و بلاوکردنمەمە.	مەشتاب:
مېپيار، بیوانە.		تىرى نامادە دەکری.	مەفت:
مېنەتەه، منظە، ناوجە، دەظر، منطقە الجزا، سىن نەستىرە پېتکەنەکى ناسمان.		بەلاش، خۇزايى.	مەواسات، مواسە، دەنۋەلى.
		مەۋقات، مەۋەقا، پېشەكىنەن.	مەۋەقەت، مەۋەقا، دەنۋەلى.
		موبەززىر، مېڭر، دەست بلاو.	مەۋەقەت، مەۋەقا، دەست بلاو.
		مەۋاتىقىق، مەطاپىق، رېنگ.	مەۋاتىقىق، مەطاپىق، رېنگ.
		مۇنەتكە، سەرين، بالېشت، هەر شىنىڭ بىشى بىرە بىرى.	مۇنەتكە، سەرين، بالېشت، هەر شىنىڭ بىشى بىرە بىرى.

نهکب:	بهلا، کارهای کوتاه.	نهو داره هملاج لوزکی بن بمهده دهکا.	میندهف:
نهوازیل، نوازل:	بهلا و کارهای کموره.	گموره بیا، سرژکی هوز.	میهتم:
نموجیز:	نموجوان، همراهی جوانان.		
نموده میده:	تازه بشکوتو.		
نمورص:	تازه بیکمیشتو، ناوی بالندمه که.		
نووسه‌ک:	نووسه‌که، مووسه‌که، گیاه‌که بعمره که و مکو بمرگ و	(ن)	
گیای کونچه (کونچرکه) وايو به جل و بمرگ و	نمشاره‌زا.		
معرو مالاتمهه دهنوس.	نا خوا، گمپیو.		
نمیستان:	قایمیش لان.	نایمه‌لامد:	
نمیشکر:	قایمیش شکر.	نایخام:	
نیشات نشاط، جالاک، جوست، رخ سوک.	داریکی جوان و سینه‌دارو بن بمهدو لک و بؤبی	نایخون:	
نیش:	زان نازار، چزوو.	نارهون:	
نیصلب:	نیسده، دستمه بریونی و موایس بیز بریاردان	جوانی ههیه.	
پشک و پیش.			
نیهاد:	بنجیته، نیاز.	ناسوخته:	
نیهان:	نهیش، شاروه.	ناتهواوی، کمموکوری زیان.	
		ناوک:	
(۸)		نیوان، بدرزین، کوی ناو.	
هارووت و مارووت، گوابه دو فریشته بیون خمه‌لکیان فیزی	لعن داهیزرن به تا پهکی سوک.	نجعتا:	
سیحرو جانوو کردوموو، خوداش له چال (بابل) هله‌لوسیون.	نسرم، شوینیک تاو نمیگیرنمهه.	نسار:	
ماهؤستا مهلا عبدولسلام حیدری له برنامه‌مکی	نهم خوناف.	نم:	
تلمهزیزیتدا گوتوبوییت، له زمانی حمزه‌تی نیزراهم دوو	گمشه.	نم:	
برابونو له دھمیری بینوتة، هارووت جوئنه ناوچه‌ی سوون و	لاواز، باریکله.	نمیحیض:	
گوندی (غمروتہ) ا ناوددان کردتتموه.	نچنزاو، ناوه‌چزپنه‌کراو.	نه‌چناؤ:	
هالوز:	شوم، بدیویم.	نم‌حس:	
هەفتک:	بەشمیمان.	نمدادمەت:	
هەفتیمه:	برادر، ندیم.	نمیدیم، ندیم:	
بارچه پولایمکی کونکونه، زینتگەر تاله زنرى	رەزیل، قرغۇنلە، درېزدانلە.	نمزاوار، نظارة، تەماشىون:	
پىندەکوشو و بېنی داستەناتموده.	چۈزۈرە گولـمباخىتى چـكـلـمـىـهـ، شـىـلـانـى	نەسـ، نـصـ:	
ەمەم:	بەرمەرەخىارو.	دەقـ:	
ەمەدر:	رېکوبىتى، دەستتۈر، شىۋاز، دەون.	نـصـقـ:	
ەمەنۇ:	سەرەزۆر، نىشىو.	نـشـبـ:	
ەمەرسـتـ:	وصـبـ، بـەـنـ، باـسـ خـوـ وـ نـاكـارـىـ كـىـسىـكـ.	نـعـتـ:	
ەمەلـ دـەـستـ:	خـەـواـلـوـيـ، وـەـنـمـوزـ، خـەـمـەـكـۆـتـىـ.	نـعـمـسـ:	
ەمـلـوـعـ، ەـلـوـعـ:	چـكـ هـەـلـگـىـرـتـىـ زـۆـرـىـنـەـ خـەـلـكـ بـۆـ شـەـرـ لـەـزـىـ.	نـغـيـرـ ئـامـ:	
ەمـلـزـمـەـتـاـ بـوـوـ:	دـۆـزـمـنـ.	دـۆـزـمـنـ:	
ەمـمـتاـ:	بانـگـ رـاـهـىـشـنـ.	نـغـيـرـ:	
ەمـمـەـهـ:	رـەـخـنـهـ، دـراـوـ.	نـغـدـ:	
ەمـمـسـ:	نـوـسـەـرـۆـكـىـ كـەـ بـىـخـراـوـهـ پـىـشـمـىـيـكـانـ.	نـغـيـبـ:	
ەمـمـەـرـىـ:	ھـەـلـبـەـزـىـنـ.	ھـەـلـبـەـزـىـنـ:	
ەمـوـاـ:			
نـارـازـزوـ، نـەـمـىـنـ.			

ویران راجی

				هوا:
				هواخوان:
				با:
				گوآنبیز.
				بالندیمکی نهفسانمیه.
				هوما:
				هزه:
				مشتکردن.
				شبر، وروزان، رق هستان، توره.
				وشعیمکی عمربیبه، بُو دوروی نمهاتنمدی
				همهات:
				هیوتو ناوت بمکار دی.
				هیچران:
(ی)				لیک دایران دوره که توتمده له زن بسین
				تلآلاقان..
				مالک و بنیچمی رنگهزو ماددهی سهرهنگی
				همولا:
				هرشتیک.
				(و)
				واز:
				کراوه.
				وازهناو، (تمبل) خوردو خمهو، هرجس
				لههوزی وازه، راجی، خُتن نمگهیاندن.
				وازوو:
				ناوهزوو، پنجهوانه.
				وازوون:
				سرمه بن.
				وام:
				قمرز.
				واله، اولهان، شیت و شمید، دیوانه.
				ویسان، وناد، بدت، هرشتیک بُو بستن بمکاربینت.
				وختاخ:
				زُور، هونه.
				ووحشته: دایران و دوروکه توتمده له خالك.
				وړته، ورطة، ګرفتاري تووشیون.
				وهز:
				وهزه، فهريکه گویز.
				وهزم:
				نارهزووی بهنودان.
				وهزی:
				همیکردن، هات، (نسیمی نیوشنو و مزی)، راجی.
				وهزی:
				بهزی، دُزُوا له شهو ملدها.
				وصتمک:
				ری نعمبر، پشوو کورت، (معبه بارگیر سوارو نسبی
				وصتمک) راجی.
				وصمه، وسمه، دهمنانکه تیکمل به خنه دهکری بُو قز
				رضکردنمه.
				وَغا، وغى: جخت.
				وډاش، هاوړ، هاولن.
				وډاش، هاورنیېت.
				وډموزه، خوموکوتکن.
				ورته:
				چېه، بسکه.
				وله، جوپرکه.
				ویداد: خوشمویست، حمزه نارهزوو کردن.
				زون، بمهک گمیشن.
				ویسال:

دیوانی راجی

پیشستی دیوانی راجی

لایه‌ره	نیوی دنیوی به گفتم هر بارچه شعرتک به گویزه‌ی پیته سروها	زهاره
	(۱)	
۲۷	خات و همایه‌گمی و متن، هروده‌گو سمر جوو به همبا	(۱)
۲۷	مشقی جیه بپروانه، له گهان شوقی جرادا ؟	(۲)
۲۸	ساقی له ببرده و متنا، دهستی به باوه دادا	(۳)
۲۹	نهوا به حزی بپروش من، شهپولی دا به دونیادا	(۴)
۳۰	بولبولی خسته دلم، هاتهود بنسان به سمندا	(۵)
۳۱	بیکاری گوئنوزاری من، هوا به باان و پیر نهدا	(۶)
۳۲	دهستی به همه‌س ناآونه ناو دهستی نه گردا	(۷)
۳۲	من چیمه له خووی ناسف و نه سکندنوره دارا	(۸)
۳۳	ساقی و مرده بتوته لمسر شوقی خومارا	(۹)
۳۴	عدهو گولوون و شندکه‌ی، ناری به ددم ههواردا	(۱۰)
۳۴	کول پیته‌گمن، لاوه نه بشکون، له چمه‌ندا	(۱۱)
۳۵	کورد گهر همن شاهن ههموو، بو عاقل و نوق و نیشیدا	(۱۲)
۳۶	نا وا بکفرین دوزنی بروا، له غیرا	(۱۳)
۳۷	کمسیک بو بیشمان، دلن موته‌لا ک	(۱۴)
۳۹	بو پینکه‌ینسی مردمو، چهندم به ته‌ماکا	(۱۵)
۴۰	بو جیازی کولمه، برق و دلن له من داوا نه کا	(۱۶)
۴۰	کاکه! گهر بیزانی گورستان لمسر گیتو باز نه کا	(۱۷)
۴۱	دلبره‌ی بالا بلندم، مهیلی دلداران نه کا	(۱۸)
۴۲	بولبولی ته‌بیه که یادی باخ و بوستانان نه کا	(۱۹)
۴۲	نامسان بیروزه ده‌نگمو، مهیلی دیدجی تو نه کا	(۲۰)
۴۳	باری عذیزم، هر قدر سنتیو بیزاری نه کا	(۲۱)
۴۴	پووی، بمحارتكه به‌همشتی زین بپری سینه‌ی نه کا	(۲۲)

دیانی راجی

۴۵	نه گهر زوقفت نه کا جهزیم، هه وادارم له گهمل ناکا (۲۲)
۴۵	له خوشی جاوه گفت، دل گاری ناقولاً نه کا چکا! (۲۴)
۴۶	دلبر به جامی دیده، نه گهر بن ودها نه کا (۲۵)
۴۷	باری عالمه مسوزی من، وا چاکه ماجی سر نه کا (۲۶)
۴۸	چکه کوئستانم له بیر هفتادا، سر سبی نه کا (۲۷)
۴۸	وام لسر خاگی و تهن هارچی جایاو شرمه نه کا (۲۸)
۴۹	جاوی بر سورمه بخونی نیمه هیشنا روش نه کا (۲۹)
۵۰	دل به دوردو داخوه، هاوار بن رینجن نه کا (۳۰)
۵۱	جاوه گفت هروهک غزالی دمته، وا لئی ردم ده کا (۳۱)
۵۱	نازی نیواره که سهیوی بدرزی و نهستزه کا (۳۲)
۵۲	وهخته له خفهت بفرم، همچنده که نه سل کا (۳۳)
۵۳	به تمامی سیمههای مردم و، هندهم همه‌لکا (۳۴)
۵۳	دل، گاتن لهناو چمعنی زولقانی نه علا (۳۵)
۵۴	سحمر پردههی له رو هنلاییمه، تا دیده روشن کا (۳۶)
۵۵	گولم ناپشکوی، نم باخچهی دونباشه دل ون کا (۳۷)
۵۶	هدتا ماوه بهماری نامرادي، میرگوزار شین کا (۳۸)
۵۷	وژی بن خاومن نه بشایوه، تلاماسکی بر خون کا (۳۹)
۵۸	نوش بکه راوی دل و، برگه پیالهی نه قلا (۴۰)
۵۹	جاوی ناهویی خننا، زلتفی وکو چینهای لا (۴۱)
۶۰	یار، نیستا لمی دیمه و خوش نیمهوه راما (۴۲)
۶۱	ساقی ومهه تو برگه پیالهی سهو سیما (۴۳)
۶۲	نورک، عمره ب، هیندو حمهش، چوونه تمهمنا (۴۴)
۶۲	کیشاویه هنلماس بزانکی به دوو لادا (۴۵)
۶۳	غنم و خوشی ده زانی چونه؟ هم نم دیت و نه نهباوا (۴۶)
۶۳	خووی نیم کهونه سهو، عیشق به قوومت که دوا (۴۷)

دیوانی راجی

۶۴	لیمیر دوری، دلم و هختنکه خوتناوی جکمر نه خوا (۴۸)
۶۴	گولزه نگی پوخت، ره نگی بمسد زهره رو مده دا (۴۹)
۶۵	گوردي دوسته شکاو گيشه مؤما (۵۰)
	(ب)
۶۷	موزت دائم به خونی دل نهدی تاب (۱)
۶۷	دائیما شایانی عیشه، زمزمه هی چه کو رویاب (۲)
۶۸	نه سنه می نازه ری دل بر عیتاب (۳)
۶۹	شوحه گدم بروی له حیطا با بنوین، ج عجب (۴)
۶۹	نوگی پتووسم، ندوا خستمه ناو شاری نهدب (۵)
۷۰	یاره کمی باده گورم، دل در فتنی به نهدب (۶)
۷۱	نتم چاوه خوماره هی، ج عجب دنگره یاره ب!! (۷)
۷۱	تیکه ل به حاکم نه کم، فرمیشکی هیوا نه لمب (۸)
۷۲	نازه به هاری گوله، نه بوقی شیرین تهره (۹)
۷۳	رامی سه ختم گردی ناتاجنی نازان و تدبیب (۱۰)
۷۴	نه عزیزان، وورنه سه یوی سوزی نه شاری غمرب (۱۱)
۷۵	وه خته برم له فیراقی لهی گولناری حمیب (۱۲)
	(ب)
۷۶	نفر ده آنیم سیوو تری، ناییمه تو نهبل و گراب (۱)
۷۷	باتق و فامیده بیوم، ناسیمه دوستی راست و چمپ (۲)
	(ت)
۷۸	چاوه هلتبری به دووسد نازه و دل کا خلات (۱)
۷۹	یار له نه شهی به نجھری زوالی، که کولمی دمنه خات (۲)
۷۹	دیمه فی کیوانی کوردم کرد هزارن (۳)
۸۰	دبنا چلؤن نواندی شیوو نه ازو ناوات! (۴)
۸۱	نیشاره هی نازی چاوی، نفی و نیسبات (۵)

دیوانی راجی

۸۲	سد نسسف کوئش کمرا، مهبل و موحابا بوجه قات.....	(۶)
۸۳	مزده بن نهی دل، له نوتفا پروسی دلتارا هدلاز.....	(۷)
۸۴	نهی دل، ج نهستی تو نه عالمق به مه حلالات.....	(۸)
۸۵	دانیشت و بورجی حهملم، قموسی و ولاخت.....	(۹)
۸۶	دانیشووی محزوون بوم، سوتانی خیبات هات.....	(۱۰)
۸۷	چنده دانیشت له کوچنی خانقا، بارم نههات.....	(۱۱)
۸۸	پیشی شاهی دلبرانی نازکی کولتو نههات.....	(۱۲)
۸۹	هزارام تاله بهم زهراو خونتای خمی عیشت.....	(۱۳)
۹۰	کهلاپی پایزم دوروبن، له بارو خزمه گان نهی دوست.....	(۱۴)
۹۱	وا دلی من بهنده بهم غمزمهو هیندووی دوست.....	(۱۵)
۹۲	گیانم به فیدای چاوی پمش و تیرو کهوات.....	(۱۶)
۹۳	مه خو زهری هلاهیل میللتنی کوردی به تھیست.....	(۱۷)
۹۴	هوش و دل و ناوات و زبان بوجه نه گیت.....	(۱۸)
۹۵	نهی شاهی منی خسته له دونباو قیامت.....	(۱۹)
۹۶	پازایده نه و کوئنهبی تابان و موحتمت.....	(۲۰)
۹۷	للم با غی بناگوش، منی دیوه گوارهت.....	(۲۱)
۹۸	دل حازره للم دورگه که بیدم به بشارهت.....	(۲۲)
۹۹	للم لاله بی نورونه دووسد خانه بدهرگهوت.....	(۲۳)
۱۰۰	دلیکی گفر نهین بپرواوی عوشرهت.....	(۲۴)
۱۰۱	بوجنی نایرسی له حائی عاشقی مسکینه کمتا.....	(۲۵)
۱۰۲	زور زهمنه درجم له خمی فیکری بلذوت.....	(۲۶)
۱۰۳	نهی جیلوهه دهی عالمی نه علا، پوشی کولبووت.....	(۲۷)
۱۰۴	دلبری کوردم که دی، خونه بزروت.....	(۲۸)
۱۰۵	بی کاسم، هیندم بمسرهات همیت و هووت.....	(۲۹)
۱۰۶	کول و نیرکس، له دل وا بوجنه لالووت.....	(۳۰)

دیانی راجی

۱۰۱	هینده خواردم غمی ندو شوخت، له ڏئو دارو شریت.	(۲۱)
۱۰۲	لوب و گولنم بمباري نازده، نعم خاله هئنه گوريت.	(۲۲)
(ج)			
۱۰۴	نه چوومهني تو گولکون، وه گمردهني تو بن باج.	(۱)
۱۰۵	گشه زينم به زيانت، بره گيسم له خراج.	(۲)
۱۰۵	گولشهني بهرجم، شوگر گردوویه پنج.	(۳)
۱۰۶	قددي سروت، نهوا گرتويه نازنخ.	(۴)
۱۰۷	شـگـرـ خـمـنـهـتـ بـرـيـ گـرـدنـ گـوهـرـ، گـنـخـ.	(۵)
۱۰۸	هردوولا همـرـ خـمزـيـ خـونـ، مـامـ رـجهـبـ، يـانـ خـانـ فـرـهـجـ.	(۶)
۱۰۹	برـدمـيـ باـيـ دـامـنـيـ يـاجـيـ هـنـيـجـ.	(۷)
(ج)			
۱۱۰	بوـڙـانيـ منـ بهـهـشتـيـ يـانـهـ ماـجـ.	(۱)
۱۱۱	نهـ قـلـمـنـدـجـ بـسـيـقـىـ سـاـ منـجـهـ منـجـ وـ مرـجـ مرـجـ.	(۲)
۱۱۱	بوـ عـاشـقـيـ رسـوـاـيـ، دـلـنـادـيـيـ نـهـنـورـ كـجـ.	(۳)
(خ)			
۱۱۳	لهـ نـاـگـرـيـنـيـ تـرـىـ، بـقـمـ بـرـگـهـ پـهـرـدـاخـ.	(۱)
۱۱۴	گـولـشـهـنـ روـيـيـ دـهـوشـهـنـ، عـيزـعـتـيـ گـورـدـيـ بـوـشـاخـ.	(۲)
۱۱۵	منـ جـانـاـ غـمـرـيـ خـانـ، سـمـ دـأـخـ.	(۳)
(د)			
۱۱۶	سـبـاـ گـوـنـارـيـ توـيـ هـيـتـيـهـ بـرـ يـادـ.	(۱)
۱۱۶	ندـرمـ وـ شـلـ زـنـجـيرـهـ بـوـ، دـهـستـ پـيـكـراـ گـارـيـ وـيـداـدـ.	(۲)
۱۱۷	بنـ سـوـودـهـ لـهـگـلـ عـيشـقـىـ بـوقـانـ، شـفـوشـىـ بـيـنـادـ.	(۳)
۱۱۸	بنـ وـظـايـيـ بـهـسـهـ نـهـ زـوـفـرـهـ، كـهـ بنـ نـاـمـتـ گـردـ.	(۴)
۱۱۹	دلـ هـائـهـوـ قـايـتـ، بهـ جـهـفاـ بنـ زـهـمـرـتـ گـردـ.	(۵)
۱۱۹	لـسـمـرـ چـاـوتـ، هـمـموـ گـارـوـ گـلـمـ بـوارـدـ.	(۶)

دیوان راجی

۱۲۰	وا دلم هەلیوو، سوپەند ناسا منی بیزار کرد.....	(۷)
۱۲۱	کوردی بن غیرهت له هیچی، بیری نەوتانی نەگرت.....	(۸)
۱۲۲	تاری گووره سینه‌بی من، وا میاندی ئاهی سرده.....	(۹)
۱۲۳	لەشكري عىشقى له مەيدانى جواناندا نواند.....	(۱۰)
۱۲۶	لەسر تۆ نامەوى ئەرباب و فرزەند.....	(۱۱)
۱۲۶	لەم لەعلی لەبەت كىتە، به ماچىكە و خورسەندا.....	(۱۲)
۱۲۷	وەخسى كەشاڭىش بۇ مەددە، سەرگىتە خاتى بن عەددە.....	(۱۳)
۱۲۸	چاوه‌گەم، چاوه‌نوايم ج به كوشىن، ج به جوود.....	(۱۴)
۱۲۸	مېرى پوخشارت نىشانى رەحەمەتو ئەيامى عىد.....	(۱۵)
	(ذ)	
۱۳۰	دەستەئەزىز، دلن به تابىم ياخ مەلاز.....	(۱)
	(ر)	
۱۳۱	تازە بىزى عالىمە، سەرسالە ئىمۇرۇ نەپەھار.....	(۱)
۱۳۲	ھەممو دۈزمەن، لە تۆ بۈونە سەگى ھار.....	(۲)
۱۳۶	دۇور لە رەھمەت بىي كەسى ھىتابە سەر بەش، ئېنجىسار.....	(۳)
۱۳۸	ج سافە ھەواوج خۇشە بەھار.....	(۴)
۱۴۰	خونچە پشکۈتون لە ياخو، شاهىن موختارى شار.....	(۵)
۱۴۳	گول تەنا مەركى منت خەستە سەر بەركى بەھار.....	(۶)
۱۴۴	بۈولى بلوورىنى تۆ، وىتكە به تابى عوزار.....	(۷)
۱۴۵	لە نەگىيەجەت كە دەرىزى موشكى تاقار.....	(۸)
۱۴۵	زەليلە دلن لەپەر ھېجرانت، ئەي يار.....	(۹)
۱۴۶	دىلىر ماست ھە گرف، بىتلەرەدن سېرىنگ دەر.....	(۱۰)
۱۴۷	تۇخوا وەرە مائ، ئەي دەلىمەرى دىن بەر.....	(۱۱)
۱۴۸	ئىمۇرۇ لە كەنل شۇوقى سەھەر، يار بۇ غەزرا كە ھاتە دەر.....	(۱۲)
۱۴۹	گەر يار بىتە دۆشىم، ئاچىنە كېشى دەفتەر.....	(۱۳)

دیوان راجی

- (۱۴) له غمی هیجری توو من، ج بهمهشت و ج سقمر.....
 ۱۵۰
 (۱۵) دایم هدوایی عیشقت، بسمر دل دکا گوزم.....
 ۱۵۰
 (۱۶) چاو گاله، سیا خاله، سفنا پهروزه، دلبر.....
 ۱۵۱
 (۱۷) نهی تهلك نهندام و سنهگن دل، جهین بدری موپر.....
 ۱۵۲
 (۱۸) نهدم دوزنه، لیم بوته بدلای کالی نهانگیر.....
 ۱۵۳
 (۱۹) بو مجلیسی سربهرزی، هم تریزی سکنهنور گور.....
 ۱۵۳
 (ز)
 (۱) نیمروه له پنکفت نهمام، نهی بوئی گمودن فیراز.....
 ۱۵۵
 (۲) نا لمسرمهایی زیانی خمر جکم تهون و تیاز.....
 ۱۵۵
 (۳) سری شورا بسد روبوار، کاغهز.....
 ۱۵۶
 (۴) برا لیتان موبارهات بین شدوو روز.....
 ۱۵۷
 (۵) بیکارم خانیکه، خاوهنسی پتو.....
 ۱۵۸
 (۶) بیک بیک، له خست و خال و قدو چاوی دلتاونز.....
 ۱۵۹
 (ز)
 (۱) نسبه‌گهی روشكوتنه دلبر، خوشوو بر بالو بز.....
 ۱۶۰
 (۲) لعم قایسه تاگهی به هدوا بیمه تهمانز !.....
 ۱۶۰
 (۳) چهندم بسمرهات ناهوه‌کول، چهندم بین همراهانو لیز !.....
 ۱۶۱
 (س)
 (۱) له جمله و ماتهمی دووری، به خودا بومه پهلاس.....
 ۱۶۲
 (۲) بنه سودابیس قومارو، نارمزوبی ده نگوباس.....
 ۱۶۳
 (۳) گهونوومه تاوي عیشقتووه، زانراوه گهر نایم خلاس.....
 ۱۶۴
 (۴) گه ساوه دا، برؤی شمشیری نه‌لاماس.....
 ۱۶۵
 (۴) نهستی دوعا ده گرم دهمن، گونه بر له گوفتاره مهیس.....
 ۱۶۶
 (۵) گه سووك سووك دینه پیش، سهما دهکا نه‌نفس نه‌نفس.....
 ۱۶۶

دیوان راجی

(۱)	نهی سهراپایی قدت، وله کو گهناوه بو عمهسیس.....	۱۶۷
(۲)	لمسر مولکی دل، سیرو سفلا بسی.....	۱۶۸
(۳)	ریحه له براپه نهزوی سهایی بهق.....	۱۶۹
(۴)	چاوم له دهس و جودی توه لدم دهره، یا غهوس.....	۱۷۰
(۵)	فقرههی چاوم حهبا پوئی تکاوه به عمهسیس.....	۱۷۰
(۶)	نهی دل له زهادت بسی، تیکوشه له تقدیسیس.....	۱۷۱
(ش)		
(۱)	ثارمزویی نازادیه، چاوم بمناوی نمشکباش.....	۱۷۳
(۲)	عهجاپا غمهزه گهی چاوه، له دل وستاوه نمجارهش.....	۱۷۵
(۳)	نهی زهان، بوچی منت گردزته فوجی هاری بهش.....	۱۷۵
(۴)	له دهري مهیکدهه دیتم، سنهنمی باده فروش.....	۱۷۶
(۵)	بُنتیلاعیه زوجه من، نوشههی ویسات بته پیش.....	۱۷۸
(ظ)		
(۱)	تا له گولمهیدا تهماشکم به دل نهواری حمز.....	۱۷۹

(ع)		
(۱)	دل له بندنی جزنه گیزه بناوه یاران، نه لوینایع.....	۱۸۰
(۲)	نهی خمه باوهشی تکا، دلبری زین به سه دمعی.....	۱۸۰
(غ)		
(۱)	لدم قاییهی دلمهه رامخشووه یاناغ.....	۱۸۲
(۲)	پره ده ریایی سروشک، ج له دامدن، ج قراراغ.....	۱۸۲
(۳)	دل لمسایهی زوطف و خات، بوئه خزنهی دهدو داغ.....	۱۸۳
(۴)	تاكو دلبر نهفرهه زاهه، سوودی من نادا ده معاغ.....	۱۸۵
(۵)	خالی لیوت، خبدری داوه به موشك و گوله باغ.....	۱۸۵
(۶)	دلم ده رجوبه ددم سوزراخی بر سهودایی گهarden لغ.....	۱۸۶

دیانی راجی

(ف)

۱۸۷	گاکوئی پهربشانه، لمسر عاریزو نهتراف.....	(۱)
۱۸۷	وا لمناو شندکوئله گانی نیوه نازو کم خیلاف.....	(۲)
۱۸۸	به نازو لمنجه گوشتمی، وکو دوو زولقی قحف به قحف.....	(۳)
۱۸۹	بلن موتبیب، به سد ناوازی بر قحف.....	(۴)
۱۹۰	وکو گوکردي گوکردي، له سوزت هتلدمیم کهف کهف.....	(۵)
۱۹۱	ومنجه بزوی گردم جمایی بیزگارم، هدر تارهف.....	(۶)
۱۹۱	سرو قدىمک هدیه، نازک و شوخ و زهرف.....	(۷)

(ق)

۱۹۲	پاسته رازاوه برادمر، شارو بازاری نیفاق.....	(۱)
۱۹۳	گه رازاوه بنا گوشت، به میلاق.....	(۲)
۱۹۴	بوونی نیگاره مهسته کم، ده کا له بدرگی گول سبدق.....	(۳)
۱۹۵	له گردن زندگه، دوو سن قفتره عارقه.....	(۴)
۱۹۶	تاکو له رووت سندم، خوش عمازی حمرق.....	(۵)
۱۹۶	گوارهت که لمسر قامهت و روو بوونه موتابیق.....	(۶)

(ك)

۱۹۸	حهیسکم هدیه، عهیارو بیناک.....	(۱)
۱۹۸	حورمهتی هامتهه بان، لازمه بکری نهفلات.....	(۲)
۱۹۹	دوسن له مل نهی و دهیب، هسته بچین بو دهرهت.....	(۳)
۲۰۰	مدنه بارگیرسوارو نسبی و مستهک.....	(۴)
۲۰۱	دل له خنکهی چوو لمناوی گردن و چاوی بهلمت.....	(۵)
۲۰۵	نهو گاکوله، نهو زولقه پهربشانه موباهات.....	(۶)
۲۰۶	شیری خمی رووت، واله دلی خستووه چرزووک.....	(۷)
۲۰۷	نهغممو تارهف و تاره، نهوا گهیوهه تا تووک.....	(۸)
۲۰۸	له دونبا، همر دلی عیشه سمه ندوک.....	(۹)

دیوانی راجی

..... ۲۰۸	(۱۰) دل و شدم و حیام، ناویته کهندیک
(گ)	
..... ۲۱۰	(۱) نیه بین رهحمی و دکو تو، نه له مولسیم، نه فرهنگ
(ل)	
..... ۲۱۱	(۱) پیعن هوشی بسمرجوو عمری شیرین، دلی پهل بهل
..... ۲۱۱	(۲) له تندگی دلی بیماره، شیوانی کاری گمل
..... ۲۱۲	(۳) نهی به روهمت هاهی تایان، وهی به بالا موتعهدیل
(ن)	
..... ۲۱۴	(۱) نازک و شیرین و خاوون نازو حائل
..... ۲۱۴	(۲) دوچاوم وا نهگرین ناسعان حائل
..... ۲۱۵	(۲) به فیضای چاوی خومارت بیو، کاکول و جمال
..... ۲۱۶	(۴) پرم نیبه، ناسووده ساتن دانیشم بن خیال
..... ۲۱۷	(۵) نهگهر دهستم کهوى باران، نهونهی خائل و چاوی کان
..... ۲۱۷	(۶) دل بر خم و خوتناوه، جکمر لەتلەنە، نهی گول
..... ۲۱۸	(۷) وک برایم، نهو گئسمی نامه قەلاندوشان و کۆز
(م)	
..... ۲۲۰	(۱) نهی سەدا جارى له باسی نهو گولنم بدۇی به گام
..... ۲۲۱	(۲) پوچایه، هەر تەرف، وا شەمعى گافورى له لام
..... ۲۲۱	(۲) خوش له سايىي زولقى دەركەوتىن غولام
..... ۲۲۲	(۴) لەم بىتكىي عوشاقە، تېچۈرم و نەرسكام
..... ۲۲۳	(۵) كورستان ا تاكمى له داخت، خەت خەت و پۈزىنە بىم
..... ۲۲۵	(۶) له خوتەي عىشقا با دەرىپەدر چەم
..... ۲۲۶	(۷) له جاپۇلمايى لەنادا، بى كىس و ناوازە تا مردم
..... ۲۲۶	(۸) سوچىتكى ئەلمەتىرىكى روخى، وا جىرگى كىرساندم
..... ۲۲۷	(۹) جانا وەرە لاي من، دانىشە كەنارم

دیوانی راجی

- (۱۰) جاریکی نبوو، دلبره کم بینه که نارم ۲۲۸
- (۱۱) دولين: مه حبوبه ليم نژواوه، نیستا دویه بن سبرم ۲۲۸
- (۱۲) نهی سنهما نیسته لمبر عیشی قو، من ده ربده درم ۲۲۹
- (۱۳) تاقه سواری عیشی دوو چاوم، له پی دانابزم ۲۳۰
- (۱۴) له بازابی جواناندا قلاشم ۲۳۰
- (۱۵) له عالمدا، گرفتاری کمهندی خانه داتیکم ۲۳۲
- (۱۶) جانا به خودا من که له بونت خون جکمریکم ۲۳۲
- (۱۷) به نوروزی جیهان نارا، سری هیتاوه سو، سالم ۲۳۳
- (۱۸) لمبر دهرو دهلا. بهم شیوه‌ی پیریمه هنلاقم ۲۳۵
- (۱۹) تو (با) وو من خرازم، یا هانگی من گهناه؟ ۲۳۶
- (۲۰) به خشیمه به چاوي بهلهکت، جیسم و زیانم ۲۳۷
- (۲۱) له چاوم فیته دورناجنی، نهساغی دین و یعنام ۲۳۸
- (۲۲) زندوکوهه نمجا، تو خودا عطفی رو میمه ۲۳۹
- (۲۳) نهو شوخه دهکا غاره‌تی مال و دل و دین ۲۴۰
- (۲۴) مانه‌میکی تازه بوز میدانی زن بیدنا نه‌کم ۲۴۱
- (۲۵) تا به‌کهی خوم تووشی دهرو عیللت و سودنا نه‌کم ۲۴۲
- (۲۶) له گونجی میخته‌تا مردم، نه‌منجه کاری بن جا کم ۲۴۳
- (۲۷) دوسته له هممو جیکه برا، روو له نهشی کم ۲۴۴
- (۲۸) وجانداری و گهادایم بن، نیتر رووی خوم له شا ناکم ۲۴۵
- (۲۹) تا قیامت، میلی چاوي کال نه‌کم ۲۴۶
- (۳۰) خودایها من له ده‌ردی بن ده‌ماغی خوم و گهل چیکم؟ ۲۴۶
- (۳۱) له دونبادا نه‌کم دوروچی مه‌عیشت، ده‌رجی عاده‌ت کم ۲۴۷
- (۳۲) خوش بتوشین نهی سنهما جیکه به جنکه، دهه بدهم ۲۴۸
- (۳۳) گملی سوپرام، نه‌منسته ناره‌زووی سه‌یری جیهان ناکم ۲۴۹
- (۳۴) دینه‌کم، یارینه‌کم، جنگ و هنزاوم، گیانه‌کم ۲۴۹

دیوانی راجی

۲۵۱	مردم له غمما دل نبری و، هیندی پهروز کنم	(۳۵)
۲۵۲	نهم کچی باده، به هیچ جزوه تلاقی نادم	(۳۶)
۲۵۲	به سوزی دل، به ناله، چشی کوکووم	(۳۷)
۲۵۳	للم و محشته من تووش چ شاخ و جمهقنه بروم	(۳۸)
۲۵۴	هرچه نده به ناهه گهی قله نتمهی هاتو چوم	(۳۹)
۲۵۵	له سایدی خواوه، خوا نانی بروم	(۴۰)
۲۵۷	من بروت و به جالی توم، للم گولخنددا گوتوم	(۴۱)
۲۵۷	من له یارو یا عمران و نازگان بیکانه خوم	(۴۲)
۲۵۸	له ناو به حری فیرافت، با نهختنیم	(۴۳)
۲۵۹	با له خانه عوشره تا، کارنکی دستوری بلیم	(۴۴)

(ن)

۳۶۰	دل بشکو، دمروون تندوره قوریان	(۱)
۳۶۰	تهرز نکی حکمر و نک، خوئی دلی بن دستان	(۲)
۳۶۱	یاری گیانیه لی نه کهیت دوزمنی دینم، زهمان	(۳)
۳۶۲	له دوست چو عمقل و دینم، به جبلوی بروی نازداران	(۴)
۳۶۲	نه کۆمەله کوردانه، دلیتی شاهی زهمان	(۵)
۳۶۳	بزم و هموایی کوشمن، بو تیمه برو دره خشان	(۶)
۳۶۴	نهم خات و هواو ناوه، که بن ناوه به یمزدان	(۷)
۳۶۶	وهختی نیسه نیستاکه بیتی که هواران	(۸)
۳۶۷	که وهختی ناشکرا برو سوچ و تاوان	(۹)
۳۶۷	جام و، دزو لعب و، چاوی سیا، همر دمه مهستن	(۱۰)
۳۷۲	له چین و تاری گیسوونا، بریقو جونشی بروتن	(۱۱)
۳۷۲	و تنهه رومرانم، چ لادی، چ شارن	(۱۲)
۳۷۴	یاره بی ره قیان له پهنایی به فهنا چن	(۱۳)
۳۷۴	نمچوژه ده سیانه، له دینارو قللوس	(۱۴)

دیوان راجی

۲۷۵	له گهنازی سروی دلبر، به تهقب سکنه‌ندروم من.....	(۱۵)
۲۷۶	هموو بیزی به ملین، دهست و دامیش نهانم من	(۱۶)
۲۷۶	یار هاته سر هوایی، نم دلهی خرابی من	(۱۷)
۲۷۷	گن همه گدر بته هاواری دلی بر درهدی من؟.....	(۱۸)
۲۷۸	نایانه سر مقامی دل، به شوریبو جنوونی من.....	(۱۹)
۲۷۸	نم تاقمه خالانه، کموا دل نهیقتن	(۲۰)
۲۷۹	نمرین جه سر چم، ودکون و چوشن	(۲۱)
۲۸۰	مسنی گردم بن خبیر، ساقی له جامی مهی ددهمن	(۲۲)
۲۸۰	ناموائی جاوی دلداران، شکاری شیر نه گمن	(۲۳)
۲۸۱	بنگاران گمر به من بیزی هزار جینکا نه گمن چکهن؟.....	(۲۴)
۲۸۲	به چرخی عیشه، نازگان، زه‌هانه عنبیرین نه گمن	(۲۵)
۲۸۲	لعمل و گوهرو لاله، به گمنهی تو له باون.....	(۲۶)
۲۸۳	خرزی له من بهنhan دهکا، نو دلبرهی پهنگین جهین	(۲۷)
۲۸۴	نهی سمهمن بو، غونچه ددم، قامتم سندوبه، زوف چین	(۲۸)
۲۸۴	له ناجاری له چاوا ناؤه گردین.....	(۲۹)
۲۸۵	نم دلبره، چند دلبره، چند دلبره، شیرین.....	(۳۰)
۲۸۶	خچیله! ورده پیکمه با نهشونما گهین	(۳۱)
۲۸۶	نهی پرچمتم گری چین، وستاوه چین لسر چین	(۳۲)
	(۵)	
۲۸۸	مزگهونه نهولهی گمرو گولک، چ خراباه.....	(۱)
۲۹۰	نهوهی من پیتدھوی ساقی پیانه مهی نیه، گوویه.....	(۲)
۲۹۱	نهی دل ورده بس بندو گرفتاری یه خی به	(۳)
۲۹۲	نهسان بناوی باری، ساتکی توندو سخته.....	(۴)
۲۹۳	نهی وهقان، داخی گران، روتبیی سر شانه.....	(۵)
۲۹۴	دل لهناو پردهی خمیلاقا، خربکی فرسنه	(۶)

دیوان راجی

- (۷) نا لەپەر يارى عمرىزىم دل حمزىن، پەممەتە
- (۸) خالت لە دلى تىمە، دەتىنى سەلكەمىزۈوتە
- (۹) بېم دوردى دلە، قامىتى داوم لە هەقىتە
- (۱۰) جىزىنى دلە، جىزىنى كولە، نەورۇزە، بەھارە
- (۱۱) ئە ولە درەخشانە، ئەتىنى بۆزى بەھارە
- (۱۲) ئە خۇنجە دەمەي، مەم كەلەمەي، كۆلە بەھارە
- (۱۳) مەسەلەلىي عىشى حىبىيم، كەر بە مەلىق دەفتەرە
- (۱۴) دىسان لەدووايى قامىت و رەفتارى عمرىزىه
- (۱۵) ئەجىم میوانى دىلىرى بىم، ئەلین سەردارو قۇناغە
- (۱۶) لە كوردىدا ھەموو گىيان، بەكۈردى، خاسە خۇراكە
- (۱۷) بىس دەرىيەدىرى ھۆزۈ، تەمى خەم بە سەرم كە
- (۱۸) ئامە بۆ جىركەت بىرىيەم و ھەنگۈشۈم، ئامە كە؟
- (۱۹) شاعير كە ئەمۇن بەند، ھەر ئىتكە مەبىستىكە
- (۲۰) ساقى، قەدەحت وەت دەمەكەت دەڭىش و ئەنگە
- (۲۱) بېنگەپىش ئىشىم دەزۇر، ھەر دەرۋاقچىش شەلە
- (۲۲) ھۆ(ا) حىسىن) شۇقۇم بىزۇوت، بە قاقەزى تو ئەم ھەلە
- (۲۳) دونبا بە ھەموو شىءۆ، ئەگەر شىرن و تالە
- (۲۴) بولبول لە شەكۆفەي كۆلەكەت، جىزىنى حەللاھ
- (۲۵) دل لە رېنى ئەم شۆخدادا، وىتى سەممەندو دۇنلولە
- (۲۶) ئە ماجى دەم و لىيە، كە شىرىن و بەتمە
- (۲۷) بىشانەي بىن بىازىنە، فوغانى بۆزى مردەنە
- (۲۸) سەرنخۇون كەنۇنوم و بەختى بىد لە ناوى چاومە
- (۲۹) ھەورى بەھارو گىرمەگىرم، لە ئاهى ئاوشەنۋە
- (۳۰) ونم: بىشى وجودىم تىكشىكاوە، ئىستە بىقۇمە
- (۳۱) بىن خۇنجە، نىيە راحىتى زاغ و زەغىنى مە

دیوانی راجی

- (۲۲) ئەو زۇڭە كۈستانە دەكاشىن، بە دۇۋشانە ۳۱۹
- (۲۳) يارى بارم تۈرۈر بۇ، ئېمۇر كە مۇوانى منه ۳۲۰
- (۲۴) ئاگىر لەدىنى بىن زۇھەرم، ھەلئەگۈرنە ۳۲۱
- (۲۵) چەنلىم چەنەگەمىي چەنندە چىنى، ھەز نەچتاوە ۳۲۲
- (۲۶) بەناوى خوايى هاتام، دۇنياي ھەممۇ دانادو ۳۲۵
- (۲۷) سەرم كەۋوتقە كېزاوي بەلۇو ۳۲۰
- (۲۸) بۇوت بە تەئىسەرى ھەناسىمى سەردى ئىمە، زەرد بۇوە ۳۲۲
- (۲۹) ئاگىرى سۈورى جەزاي ئۆتۈلە، لۇيى كەرتۇوە ۳۲۲
- (۳۰) چەمن ھەممۇ كەشاندو، لە رەتكو بىرۇي بەھارمۇ ۳۲۴
- (۳۱) سەبىرى لەيانى خونجە كەن، بە بۇولى ئاشكىبارەوە ۳۲۶
- (۳۲) ئەن بىرا بىكىرى لە دامەن باغى كوردىستاندو ۳۲۷
- (۳۳) زەنچىرىدى گەلى كەپەرە سەرۇھەران، كە راڑايدو ۳۲۸
- (۳۴) لە گەفتۈرىنى خۇشلىي، دەمى وەتنەن كەشايدو ۳۲۹
- (۳۵) دائىرەدى تەمۇنى كۆپە، ھەز خەرىكى دانىيە ۳۴۰

(و)

- (۱) بروانە دەقەقى سىنى، سىنى و قەدەحى خەملەو ۳۴۲
- (۲) تا لە سەرەما بىن، ھەوابىي رەشبەلەن ۳۴۲
- (۳) ھېند لە يىشقى ئەو دلارا مەممە بىسرەتات بەندو باو ۳۴۵
- (۴) سەرىپەسەر ئەمشە دەنالەم، پايمەلەن داشقاو ۳۴۶
- (۵) دل ووك دومەلان بىر لە خەفەت، ھەنژەپەتا بۇو ۳۴۷
- (۶) وەختى لە لەپى ياروە، مەبىلى شەگەرم بۇو ۳۴۷
- (۷) دل لەپەر چىن و خەقى سەر كۆلەمە، ئاگىر خوارە بۇو ۳۴۸
- (۸) دلەم سووتا بە جارى، جاچرىاى سەر كۆلەمە كەن ھەنلۇو ۳۴۹
- (۹) دل لە دونىادا بە دايىم، بىن كەس و دىنوانە بۇو ۳۵۰
- (۱۰) دللا ئاينىتەوە يادت كە يارت مېھرەبانى بۇوا ۳۵۰

دیوان راجی

۳۵۱	(۱۱) خواه بومان بنیری، ناوی له قویر نهیشتوو
۳۵۲	(۱۲) عهزیزم، وختی کولن هات و به سر جوو
۳۵۳	(۱۳) نه دوزمنه سه گباید، له یارا به نهودر جوو
۳۵۴	(۱۴) جتکیره له باوهش، خطفتی دلیمیری جادوو
۳۵۵	(۱۵) نهی نهسف، بازاری من سد ساله ههر نهیوو برهو.
۳۵۶	(۱۶) دلم، بین یارو بین قدراده نیمشو
۳۵۷	(۱۷) نهیزیم بو نیسارت له عل و یاقوت و گوهر، ههر شو
۳۵۸	(۱۸) لمسه گهنجی زیانی من، دوو زوقت همzedهه نیمشو
۳۵۹	(۱۹) پژوهم له براپیر نیکمهت بادمهه نیمشو
۳۶۰	(۲۰) چونهقی حوسنی تکاند، نهگسی دلباری نه
۳۶۱	(۲۱) سر له دو یاران نهکیشم، بین دل و چهارگی بزیو

(و)

۳۶۰	(۱) نهی خودا، بوجی نه جووهه بندهانی گولهیو؟
۳۶۱	(۲) عه جب هاتونه بدرجام، شاره گهی کو
۳۶۲	(۳) نهی سروی بلند قددو، لتفافت لهی دلچو.
۳۶۳	(۴) همرونون بیز دوردو، ناههه گهرمه نیمزه
۳۶۴	(۵) جاریه ناوی چاوی من، دیجهه به دیجهه، جو به جو
		(۶) نهندیوه له میترووی مه جس و ناری بو هیندو.

(ی)

۳۶۵	(۱) چمرخت له هنی غمزدهه گردوتنه نهاتی
۳۶۶	(۲) خوین رزاوی دل له رنکهی نیشمان، برقیونه
۳۶۷	(۳) پاسی کبیو کج باری، وون دانهیی مرواری
۳۶۸	(۴) ووتنن ا بؤس لە گلما، هننده بین ده حمو جهذاکاری!
۳۶۹	(۵) دینهموی دل کمونه کارو، چمرگه بوته پاتری
۳۷۰	(۶) حاجتیه گم لم خفته، گیوه به بیری

دیوان راجی

۳۷۱	لشکری وهمو خدیالاتم، لمسر دل دامزی.....	(۷)
۳۷۲	که هات یتشاوی میشاوی سروشت و نیشی رامائی.....	(۸)
۳۷۳	منالی دله کریاوه، له پیش شارانه یارانی.....	(۹)
۳۷۴	بوقوشتن کرمی دل، سمر دووکهانی غهرمه نگی.....	(۱۰)
۳۷۵	دلبره دستی دایه دل، لعلتی کردو نهجنی.....	(۱۱)
۳۷۶	پسیه دل و دین بردن، لم توجه به دین دینی.....	(۱۲)
۳۷۷	یارت که هدین، بارتہ تا پیژی دوایی.....	(۱۳)

(۱۴)

۳۷۸	له چینی پر جزم نولفت، ج تغیر تکه نه گیرا بن.....	(۱)
۳۷۹	هنا چرخی زیانه، کومهانی گوردانه بمسرا بن.....	(۲)
۳۸۰	دل بشکوت و، نیمشو با رووا بن.....	(۳)
۳۸۱	گن هدیه گیان و دلی، بسته که هماندی روو نهبن!	(۴)
۳۸۲	پونقی بختم، له چاوی نیزگی شهلا نهچن.....	(۵)
۳۸۴	هدنارو سیوو گول بن ناگه یشنن.....	(۶)
۳۸۵	دنهات و شارو گمهه که گمت، با که لاوه بن.....	(۷)

چوارین

۳۸۶	چوارین.....	(۱)
-----	-------------	-----

چوارینی ترجیح بهند

۳۹۱	تالک و تهبا دیمه نالمو، باسی دلنارو غولا ما.....	(۱)
۳۹۲	نهی بوئی شیرین کهلام.....	(۲)
۳۹۳	چن چن له چممن، وا له نهوا نالاوه خدت و خال.....	(۳)
۳۹۵	نه موین که برقی من ددها.....	(۴)
۴۰۰	ندیمکه بوقودی هزار.....	(۵)
۴۰۱	جهذنی نهورؤزم، وا هات به لاوه.....	(۶)
۴۰۲	دل، نرخی لمسر خاتی سیای دلبره نه مشو.....	(۷)

دیوانی راجی

۴۰۴	(۸) ناوانی مهرگم، شادیم، نهنوشی
۴۰۵	چوارینی تاک
۱- پیشین		
۴۰۶	(۱) سه بیری فنجانی هدم و یادهی هدمی زیبا نه کهم
ب- پیشینی ترجیع بهند		
۴۰۸	(۱) نهی خواه لام ماده دامامه به باوه، یا نهجالات
۴۰۹	(۲) که مدیخانهی وسالت هاته ناو جوش
۴۱۱	(۲) ج خوداینکه هدگا چرخه به برووی گهون و زمانا
۴۱۲	(۴) برآکان، ومرنه سیران و بمهاره
۴۱۴	(۵) نم هدمو خوتناویه، حاکمی له کورستانه
۴۱۶	(۶) بروگس چمهمن سوزه برو، سور بنتوه
۴۱۷	(۷) له گهان هوزا من خوودارو دوو برو
ج- پیچ خشنه کسی		
۴۲۰	(۱) با پیشهده هاواری دل و خان بدرستان
بهندو بهیت		
۴۲۳	(۱) ناونشانی گوردان
۴۵۰	(۲) وتهیده کسی میزروی تهیاتی پیشتمانی گوردان بو تیکوشین و
پسند و پیداهه آلان		
۴۶۸	(۱) پسندی روپیشندی حاف
۴۷۰	(۲) پسندی سید هادی نفهندی
۴۷۱	(۲) پسندی شامل یهعقوبی (۱)
۴۷۲	(۴) پسندی شامل یهعقوبی (۲)
۴۷۴	(۵) پسندی شامل یهعقوبی (۲)
۴۷۵	(۶) پسندی شامل یهعقوبی (۴)

دیوانی راجی

۴۷۵	دوا پەستى شاھىل يەعقوبى (۵) (۷)
۴۷۶	پەستى مەلا عەبدۇللا - گاتى دادگاي كۆنە (۸)
۴۷۷	سوپاس و بەخېزىتەنى حاكم عەلانەددىن (۱) (۹)
۴۸۰	نامەيەك بۆ حاكم عەلانەددىن (۲) (۱۰)
۴۸۳	پەستى حاكم عەلانەددىن (۳) (۱۱)
۴۸۴	پەستى حاكم عەلانەددىن (۴) (۱۲)
۴۸۵	پەستى حوسين بەگ (۱۳)
۴۸۶	پەستى نەھمەد دەزار (۱۴)
۴۸۷	پەستى راجى لەلایىن نەھمەد دەزارەوە (۱۵)
۴۸۸	پەستى گىوي موڭرىيانى (۱) (۱۶)
۴۸۹	پەستى گىوي موڭرىيانى (۲) (۱۷)
۴۹۰	نامەيەك بۆ گىوي موڭرىيانى (۳) (۱۸)
۴۹۱	وەلامىك بۆ مەلا نەھمەد (۱۹)
۴۹۲	پەستى عەودالان (۲۰)
۴۹۵	شۇمن بۆ كۆچى دوايىي ماھۇستا (تەبى نەھمەد بەھانەددىن) (۲۱)
۴۹۶	سوپاسىكى سەرەورى بۆ (كاكە زىادى حەممە ئاغاي كۆنە) (۱) (۲۲)
۴۹۷	لە درېزەدى پەستى كاكە زىاد دا (۲) (۲۲)
۴۹۹	لە پەستى كۆنەوۇ كارىيەدەستان (۲۴)
۵۰۰	شۇمن بۆ كۆچى دوايىي (سەيد نەھمەدى خانەقايى كەركۈن) (۲۵)
۵۰۲	شۇمن بۆ كۆچى دوايىي (شىخ تۈرەدىن حاجى مەلا عەبدۇللىقى جەلۈزىنە) (۲۶)
۵۰۴	بۆ كۆچى دوايىي (نەھمەد) ناولىك (۲۷)
۵۰۶	پەستى تاھىر نەفەندى (۲۸)
۵۰۷	بۆ (زۇئەر) ئى شاعىر بەمەبەستى سەردىان (۲۹)
ھۆنراوەي ئايىشى	
۵۰۸	ستايىشى يەزدان (۱)

دیوانی راجی

۵۰۹	پیره‌وی پتنه‌میرایتی و کورد	(۲)
۵۱۱	سنهای پنجم‌میر	(۳)
۵۱۲	سوزی چمه‌منی زین و، خودا یاره موح‌محمد	(۴)
۵۱۵	نه‌صلی هونهرو، نه‌صلی هاممو رازه موح‌محمد	(۵)
۵۱۷	تابنده، وه‌کو پریزی دره‌خشانه موح‌محمد	(۶)
۵۱۸	نموزگاری	(۷)
۵۱۸	له قاییش غیره‌تی تودا، نه‌وهنده مات و داماوم	(۸)
۵۱۹	بای‌بای چ که‌دحال و، په‌رنسانی جمله خوم	(۹)
۵۲۱	یا موح‌محمددا عه‌ندلیسی باعچو گولزاری توم	(۱۰)
۵۲۲	وه‌حدنه شعرتی مه‌حبيبیت، په‌بره‌وی پتنه‌میران	(۱۱)

هدمه‌ره‌نگ

۱- جووت سردا

۵۲۴	نه‌پریزی سالی سالی ۱۹۶۴ - ده‌نگی جونیاران	(۱)
۵۲۹	دل‌پریزی و ناموزگاری بؤ نیشتمان	(۲)
۵۳۵	باسی چونیستی چرخ و کرد وه‌ی هوز	(۳)
۵۴۰	گمشتیک به گونده‌گانی ده‌شن کوییدا	(۴)
۵۴۵	ده‌همه‌تفهی نیوان فقیرو ده‌ولمه‌مند	(۵)

ب- وقار

۵۵۹	وقار (۱)	(۱)
۵۶۱	وقار (۲) ، وتهی نه‌پریز	(۲)
۵۶۵	فهره‌نگوک	
۵۷۹	پیروستی دیوانی راجی	
۵۹۹	سویاس و پیزانیں	

دیوانی راجی

سویاس و پیزانین:

بنانوی بنده ماله‌ی راجیمهوه، سویاس و پیزانینی خزمان دردهبرین بز نمود بریزانی که له ناماده‌کردنی به که‌چاری دیوانی راجی داشداریون و همکیان کیشاوه، یان به عمر شیوه‌یمک بوزین هاواکاریان کردویین و همولیان داوه بز پاراستنی دهستنووسه‌کانو ناساننی راجی.

سلازو درهودیش بز گیانی پالکو بعرزی نمود بریزانه دهیزین که له ژیاننا نه ماون و له خمنی بلاوکردنوهی دیوانی راجی دا خاصی بعیرشتی خزیان تاراداوه:-

- ماموتتا (مسعود محمد) که کاتنی خزی پیشه‌کی بز دیوانه که نوویوه.

- هونمرمندی بلیمت (بعدیع بایجان) که کاتنی خزی و ننمی راجی بز برعکی دیوانه که، کیشاوه دواتر فموتاوه له بعین چووه.

هعروه‌ها سویاس و پیزانینمان بز بریزان:-

- ماموتتا (محمدی مولا کدریم) که دوای ناماده‌کردنی به کهم جاری دیوانه که به شیره‌کاندا چوتمهوه له ناماده‌کردنی نه‌چاره‌شدا سوودتکی زدمان له ریتمانی و سرخنه کانی بریزان بینی و، صاوی چمند سایتکیش دیوانه دهستنووسه‌کی لاهی خزی پاراستو.

- ماموتتا (عبدوله‌راق بیمار) که له سمره‌تای حمفتاکانی سده‌ی راپردوودا، بابعتی (گریانیک به دیوانی شاعیری گموره‌دا: راجی) نوویوه بلاوکردنوه.

- ماموتتا (جلال زندگابادی) که له روزی ۱۹۹۱/۳/۱۱ - راپرینی شاری همولین) دیوانه ناماده‌کراوه که راجی بز چاپ، له گل چمند دهستنووسینکی دیکدها هملگرگریزوه لاهی خزی پاراستبوونی، دوایش به خاوننی کردبوونمه.

- ماموتتا (عبدوللا دارتاش) که له سالانی هشتادا له گمل (کاوه راجی) همولی زدمان دا بز چاپکردنی دیوانه که، بهلام راپرینی گملی کورستان بسمردا هات و چاپ نه کرا